





34. XII.

Oxadi.

69. 8. 2. 26

num. 5. ff. de Fideiussor., Castreus  
num. 5. ff. de Legat. num. 3. ff. de  
Asen. in leg. ff. servum plurimo. vi  
num. 5. ff. de legat. 1. Rip. in  
num. 5. ff. ad Trebell. Gualterius  
in sup. Regentius verb. conditio  
ff. ubi 106. de Testam. Picard.  
ff. Instit. de eo ca. lib. et. caus.  
et. num. 5. ff. de leg. 1. Anus in dicitur

1772. 12. 24.  
H. 12. 24.

Ad. R. R. H. 7A.  
Came. 1. Sept. 7.





STATUTA  
CIVITATIS  
VRBINI.



IMPRESSA PISAVRI

*Per Bartholomæum Casanum Anno incarnationis Domini  
nostri Iesu Christi. M D L I X.*





ATVLTATZ  
CIVILIS



Printed in London by J. Streater at the Sign of the Gun in St. Dunstons Church-yard 1687



ILLVSTRISSIMO ET EXCELLENTISS.  
PRINCIPI DOMINO GVIDO BALDO  
FELTRIO DE RVERE VRBINI DVCI QVARTO  
DOMINO SVO SEMPER OBSERVANDISSIMO.



Federicus Iuncus de Urbino Felicitatem.



MAIORES NOSTRI DVX ILLVSTRISSIME. Cum  
ciuitatis *Urbini* situm, *Aedificiorum* amplitudinem, *Col*  
lium amantatem, rerum omnium copiam, Imprimisq; aer  
ris salubritatem uiderent, quo sapientius in tanta prosperi  
tate secundam fortunam ferre homines assuescerent, sanctis  
simis eam institutis legibusq; munterunt, Quibus gloriae pra  
miorumq; stimulis ad uitutes optimum quemq; impellerent,  
et poenae, suppliciorumq; metu improbos, perditosq; detererent, Sed postea  
illiarum antiquo Codice temporum uetustate, alijs ue casibus ferè penitus consum  
pto, etiam fragmenta penes alium, alia sine ullo ordine adeo deprauata reperie  
bantur, ut uerus earum sensus haud facile discerni posset: Et cum postmodum ua  
rias diuersasq; leges non parum numerosas promulgari contigerit, Neq; his con  
trariae abrogatae fuisseut. Iudicium animi in diuersas sententias traherantur non  
sine colligantium damno, Quo fiebat ut ad litigandum potius, quam ad lites diri  
mendum conditas à multis tractaretur. Huic tanto incommodo Progentiores tui  
prospicere cupientes saepe ac saepius multos ex antiquioribus: sapientioribusq; hu  
tus Ciuitatis homines elegerunt, qui tamen seu quia opus arduum: et laboriosum  
uidebatur, seu quid aliud impedimento fuerit materiam (ut erat) indigestam, consu  
samq; reliquerunt. Postquam autem tu caelesti fauore in *Urbini Ducatum* suc  
cessisti, praestantissimum tuum animum ad subditorum utilitatem et quietem perspi  
catius intendens, Decreuisti ut noua prudentium uirorum electio fieret, quorum  
solertia studio: et labore opus ab antiquioribus nostris desperatum in eam, quae  
ab omnibus desiderari uidebatur formam redigeretur, quod tandem, me simul et

collega meo Domino Federico Putio uti fratre bon. cooperantibus, Deoq; auxilium præbente consecutus fuisti. Ex multis enim statutis, legibus: & decretis ueteribus nouis & recentioribus uolumen hoc compillatum, contrariis omnibus eliminatis, superfluis rescatis, erroribus expurgatis, materiebusq; sub earum rubricis congrue restitutis: Multis etiam mutatis: & de nouo additis in luculentam suipsius consonantiam progreditur, ut facile sit querenti, quod optat inuenire: & iudicibus ad anfractus litium tollendos, davior, breuiorq; uia sit patefacta. Quamobrem Princeps Illustrissime pro mea erga te sincera fide, obseruantia & deuotione nigrum in modum gaudeo pro communi utilitate postergatis rebus meis domesticis tantos & non parum longos subiisse labores, ut opus hoc hominibus tam utile, tam ue necessarium te imperante, te Domino, & Duce, prodeat in lucem. Ut inter alias tuas singularissimas uirtutes: & præclara facinora. Quibus adeo illustraris. Ut Homeri præconium & Virgilij Musa te uix sufficienter laudare possent. Opus etiam hoc tui nominis memoriam posteris nostris constituat immortalē. Quod ut gloriosius assequaris hanc breuem epistolam cum infra scripto epigrammate in eiusdem operis fronte imprimendam curauit. Vale Decus & Speculum Nostri Seculi.

FEDERICVS IVNCVS NOBILIS: AC

V. I. Doct̃or ad vniuersitatem Ducatus Urbini.



Oñorum celebranda cohors, iurisq; periti  
Huic studeant libro, scribaq; Cauidici.  
Hunc relegant Urbinum, vrbes, & Castra potenti.  
Feltrana quercus recta sub imperio.  
Hic etenim leges veterum, & noua iura recondit.

Quæ sparsim ignotis delirare locis.  
Errores, obscura, superflua, & omne repugnans  
Corrigit, illustrat, dissecat, & remouet.  
Iam fugient lites: iam cedent vrbe maligni.  
Et pax succedat dulcis, & alma quies.  
Id, quod opus nequiere Duces explere priores.  
Baldus Dux quartus Guido Secundus agit.  
Viuite felices populi sub Principe tanto.  
Qui belli, & pacis tempora tuta facit.  
Orbis & Auctorem votis orate benignum.  
Ut vobis longo tempore seruet eum.  
Illius expletos & post feliciter annos  
Regnet in Aeternum Feltria progenies.

# TABVLA PRIMI LIBRI

De Festiuis diebus colendis	à carte	1
De venerando Corpus Christi & luminaria fienda in eius festo		1
De honore fiendo beatissimæ virginis Mariæ de mense Martii		2
De honore fiendo B. Crescētino, & luminariis, & oblationibus aliorū sanctorū.		2
Quod Domini Officiales Ciuitatis Consiliarii ex numero xxi. accedant ad diuina diebus sollemnibus		3
De Sydicis Monasteriorum		3
De modo & ordine obseruando per populum & comune Ciuitatis Vrbini in receptione noui ducis ad ducatum dictæ ciuitatis & iuramento fidelitatis		3
De eldione dominorum Confalonerii & priorum ciuitatis Vrbini		4
De ingressu & iuramento dominorum Confalonerii & Priorum		4
Forma iuramenti dominorum priorum ciuitatis Vrbini		5
De autoritate & officio dominorum confalonerii & priorum comunis Vrbini		5
De immunitate priorum		6
De officio & autoritate domini locumtenentis Vrbini		7
De ingressu & iuramento potestatis & eius officialium		7
De officio Potestatis & eius officialium		7
De officio fortis militis potestatis, & de executionibus per eum & alios officia les faciendis		8
De officio notarii ad bancum fortis militis		10
De officio Capitanei generalis ciuitatis vrbini, & eius comitatus		11
De modo, & ordine creandi & exhibendi Syndicatores officialium		12
De syndicato Potestatis Capitanei, & aliorum officialium		12
De officio cancellarii dominorum priorum & comunis ciuitatis vrbini		13
De consilio generali comunis vrbini & extractione officiorū in eo faciendorū		14
De consilio speciali quadraginta comunis vrbini		15
De officio Aduocati comunis vrbini		16
De procuratore comunis & eius officio		16
De officio Syndici comunis		17
De officio depositarii introituum comunis		17
De officio operarii comunis		17
De reuulore comunis		17
De oratoribus siue ambasciatoribus comunis vrbini		18
De officio Massarii comunis		18
De officio notarii denuntiarum maleficiorum		18
De officio præsidis registri & notariorum eiusdem		19
De officio notariorum causarum civilium & appellationum		20
De officio & mercede notarii ad cassandum condemnationes		25
De officio notarii camerarii		27
De officio extimatorum comunis vrbini		27
De terminatoribus viarum & eorum officio		28

## TABVLA PRIMI LIBRI T

De officio superstitum fornariorum	26
De officio superstitum molendinorum	26
De officio superstitum becariorum carnis panis & olei	26
De officio capitaneorum artium Vrbini	28
De officio & auctoritate officialis custodie ciuitatis Vrbini	29
De officio notarii custodie ciuitatis vrbini	30
De officio depositarii pignorum	30
De banis vrbis & comunis vrbini & eorum officio	33
De officio piazzariorum	33
De officio officialis penſe grani & farine	33
De electione medici	35
De mercede chirurgorum	35
De electione magistri grammaticæ	35
De officio officialium appaſſatus ſive æſtini	36
De officio capitanei doctorum & notariorum	37
De nouis ciuibus recipiendis	39
De officio Bullatoris comunis	39
De officio custodis carcerum ciuitatis vrbini	40
De officio operarii fabricæ episcopatus vrbini	40
De officialibus ſocietatis ſanctiſſimi corporis Chriſti	40
De dominis rectoribus hoſpitalis ſanctæ Mariæ Miſericordiæ ciuitatis vrbini	41
De custodibus portarum ciuitatis vrbini	42
De caſtris & villis comitatus vrbini cum eorum diſtantiis	42
De pacificatoribus	42

## TABVLA SECVNDI LIBRI CIVILIVM.

De citationibus & relationibus	43
De modo procedendi in cauſis civilibus & earum inſtantia	43
De poſitionibus & earum reſponſionibus	44
De examine teſtium	45
De iure iurando deferendo in cauſa	46
De debitis confeſſis	46
De contumace & tenutis dandis	46
De executione inſtrumentorum & rei iudicatæ	47
De comparatione inſtrumentorum	48
Quod potestas faciat coram ſe præſentare inſtrumentum falſum	48
De licentia extrahendi inſtrumenta notariorum defunctorum	48
De executione priuata ſcripturæ	49
De præſcriptionibus	49
De non petendo debitum ſolutum	49
De ſcripturis reſtituendis debitori facta ſolutione	49

# TABVLA SECVNDI LIBRI

De non vocando ciuem vel comitatum vrbini extra curiam vrbini	49
Quod ius reddatur forensibus	49
De excusatione bonorum	50
De noui operis nuntiatione	50
De pignoribus luendis	50
De his qui negauerint possessiones quas ab aliis tenent	50
De compromissis faciendis	50
De compromisso non faciendo in Iudicem &c.	52
De vilione rerum communium	52
De habentibus communem parietem	52
De muris minantibus ruinam inter vicinos dirigendis	53
De clauis faciendis iuxta riuos	53
De possessionibus terminandis	53
De habente rem iuxta vicinum cui teneat à tribus lateribus	53
De bonis non vendendis irrequisitis coniunctis vicinis	53
De societate bonum	54
De sequestratione bonorum	54
De suspectis & fugitiuis	54
De refectione expensarum	54
De fideiussoribus & aliis pro altero obligatis sine damno conferuandis	55
De Aduocatis & procuratoribus & eorum salariis	55
De mercede notariorum pro scripturis causarum civilium	57
De feriis	58
Quod nullus scribat citationem contra ciuem vel districtualem	58
Quod liceat damno capere famulum fugientem	58
Quod famulus seu seruiens non possit salarium consequi si de eo non fuerit conuentum & quod de solutione credatur scriptum domini	58
De instrumentis amissis reficiendis	59
De pignoribus restituendis per plazarium	59
De promittente reuendere rem venditam	59
De libris mercatorum & summario iure eis faciendo	9
De satisfactione danda per forenses	60
De cessione bonorum	60
De modo & forma in contractibus minorum obseruanda	60
De matrimonio non faciendo contra voluntatem consanguineorum	61
Quod nullus contrahat cum nuptis	61
De restitutione dotis	61
De debitoribus communis non audiendis	61
De prohibita alienatione bonorum in forenses	62
Qualiter forenses succedant	62
Quod stantibus masculis feminae non succedant	62



## TABVLA SECVNDI LIBRI

De laboratoribus terrarum vinearum & de decimis	62
De tempore renunciandi & tollendi laboreria	63
De exemptionibus laboratorum	63
Quòd nulla mulier bonæ famæ cogatur intrare pallatium communis uel alium locum pro testimonio ferendo	63
De sportulis non recipiendis per officiales	64

## TABVLA TERTII LIBRI DE APPELLATIONIBVS.

De appellationibus	64
De auctoritate iudicis appellationum	64
De appellationibus & querellis interponendis ab inter locutorijs & grauaminibus	65
De appellationibus interponendis a diffinitiujs	65
De appellationibus interpositis ab habentibus uim diffinitiuarum	66
In quibus casibus non liceat appellare	66
Quòd non liceat à duabus sententijs conformibus appellare	66
De pena iudicis non expedientis causam infra tempus	67
De pena innouantium contra appellantes	67
Quòd liceat causam nullitatis & iniquitatis simul & semel proponi prosequi & terminari	67
Quòd iudex appellationis teneatur dari facere acta & actitata	67
Quòd in modicis laesionibus etiam si pronuntiarì contigerit bene appellatum possit iudex causam remittere principalem iudici primo expediendam	67
Quòd iudex appellationis debeat sedere de mane	68
In quibus casibus termini & tempora non currant	68
Quòd notarii iudicis appellationum teneatur facere quinternum de diebus feriatis & non feriatis	68
De beneficio pacis non admittendo per iudicem appellationum in causis criminalibus	68
Quòd non possit appellari in maleficijs nisi facto deposito	68
Qualiter & quando non obstante desertione cognoscatur de facto principali	69
Quis intelligatur delegatus	69
Quòd commissiones transant in successores	69
Quòd iudex appellationis possit supplere ad ueritatem inueniendam	69
De petitioni consilij sapientis	69
De obseruatione constitutionum	70
Capitula Collegij doctorum vrbinì & eius institutio	71



# TABVLA QVARTI LIBRI

De accusatore	73
De maleficiis denunciandis	73
In quibus maleficiis possit inquiri	79
De modo procedendi in criminalibus	79
De copia accusationis denuntiationis & inquisitionis ad cancellarium transmittenda	79
De non cognoscendo de maleficiis post certum tempus	80
De responsionibus faciendis in maleficiis	80
De mercede notarii maleficiorum	80
Quòd notarius maleficiorum non possit se rogare de actis ciuiliū causarum	80
De termino probatorio super maleficiis	80
De testibus non iurandis nisi parte presente vel citatis	80
Quòd maiores quatuordecim annis admittantur ad testificandū in criminalibus	81
De coniunctis non cogendis ad testificandum in criminalibus	81
De publicatione processus & termino ad opponendum	81
De inditiis & tortura	81
Qualiter procuratores & aduocati possint interuenire in causis criminalibus	82
De beneficio concordie	83
De beneficio confessionis	83
De augmentatione penarum	83
De instantia causarum criminalium	83
De libris maleficiorum	83
De sententiis ferendis in criminalibus	83
De condemnationibus cancellandis pace sine concordia non obtenta	84
Quòd concordia non fiat de certis maleficiis	84
De occupatione & inuasionē alterius tenurę	84
De abolitione accusationis turbatę possessionis	85
De pena blasphemantium Deum vel sanctos	85
De pena percutientium vel offendentium in persona cum armis vel sine	85
De pena insultantium & adinuantium contra aliquem	86
De pena mulierum inter se delinquentium	87
De delictis minorum	87
De iniuriis vel offensis commissis inter coniuges domesticos vel familiares	87
De verbis iniuriosis	87
De ponentibus seu facientibus turpitudinem vel rem iniuriosam ad damnum alicuius	87
De homicidiis	88
De latronibus seu furibus & eorum receptatoribus	88
De incendiariis	89
De priuato carcere	90
De adulterio, incestu, stupro & sodomitibus	90

# TABVLA QVARTI LIBRI T

De rixantibus cum meretricibus	91
De eo qui accusauit aliquem de sanguine quem sibi ipsi fecerit	91
De falso accusatore	91
De falso Teste	92
De scribente cartam falsam	92
De artificibus falsum committentibus in eorum artificiis	92
De falsa moneta	92
De condemnatis publicandis	92
De condemnatis capiendis sine pœna	92
De condemnatis non receptandis	92
De proditoribus & rebellibus	92
De pœna filii familias delinquentis	92
De sagittantibus & proiciendis de domo	92
De non accurrentibus vicinis gridantibus	94
Quod nullus detineatur nisi in sala	94
Quod nemo in carceribus ponatur	94
De officiali vel alio forense offendente ciuem vel districualem Urbini	94
De pœna impediendum officiales	94
De armata non facienda	94
De conspiratione non facienda	95
De conuenticulis non faciendis in emendo vel vendendo	95
De vendente rem duobus	95
De fideiussoribus præstandis de non offendendo in personam	95
Quod nemo exeat ciuitatem aliunde quàm per portas	95
De furantibus lapides comunis vel eius muros, pontes ac fontes deuantantibus	96
De pœna inferentis vindictam in alium quàm in offendentem	96
De applicatione penarum	96

## TABVLA QVINTI LIBRI EXTRA-

### ORDINARIORVM

De pœna portantium arma	97
De armis inuentis in terra	97
Quod nullus effugiat ante familiam Potestatis	97
De ementibus res furtiuas vel raptas	97
Quod nemo vadat de nocte per ciuitatem Urbini	100
De non corrompendo officiales	100
De non proiciendo foruram de domibus	100
De non proiciendo aliquid in strâas, & putredine in eis non facienda	100
De spazatura platear	101
De paniuendulis	101
Taxa secundum quam panis debet podimari & vendi	102

# TABVLA QVINTI LIBRI

De fornariis	102
De portatoribus grani ad molendina	102
De molendinariis	102
De modo seruando in vendendo pisces	102
De hospitibus tricolis & tabernariis	102
De ponderibus & mensuris	102
De macinatoribus oliuarum	103
De aromataris	103
De sartoribus	104
De muratoribus & eorum mercede	104
De laboratoribus conducendis ad pretium	105
De ronzinis dandis ad vesturam	105
De dadea minarum	105
De fabris & mariscalchis	105
De vassariis	106
De fornaciariis	106
De mensura lignorum	106
De nundinis	106
De brauiis currendis & balistrandis in ciuitate Urbini	107
De mercato faciendo in die sabbati	107
De mensura cultricis & panni lini	107
De meretricibus	108
De iudeis	108
Quod porci non vadant per ciuitatem	108
De domibus non destruendis prae-textu maleficii	108
Quod nemo excuset se tanquam conuersus	109
De muris ciuitatis construendis & pontibus & fontibus reparandis	109
De volentibus edificare iuxta vias	109
De prohibitione nouae habitationis castrorum	109
De cloachis ita tenendis quod non decurrant in viis publicis	109
De pannis & aliis turpibus non lauandis in fontibus	109
De artificibus de negantibus vendere	109
Quod nemo impediat rem alterius laborare	110
De deuto	110
De modo seruando in sepeliendis mortuis	110
De non emendis lignis per exercentem fornaces	111
De vegetibus dandis ad naulum	111
De mensuratione pannorum	111
Capitula spectantia ad macellarios vendentes carnes legitimas	111
Capitula spectantia ad macellarios vendentes carnes illegitimas	111
Capitula spectantia ad macellarios deputatos portae vallis bonae	111

# TABVLA SEXTI LIBRI DE DAMNIS DATIS.

De venditoribus olei.	115
De officio & iurisdictione maioris officialis damnorum datorum ciuitatis & comitatus Vrbini	116
De notariis maioris officialis damnorum datorum	118
De minoribus officialibus & executoribus & eorum mercede	119
De modo & forma procedendi super damnis datis	119
Intra quantum tempus possit cognosci in damnis datis	120
De mercede maioris officialis	120
De his qui accusare & accusari possint	120
De querelantibus & lamentantibus	121
De gualdariis & eorum officio	121
De probationibus damnorum datorum	122
De mitigatione pænæ propter concordiam	123
De pænâ facientis falsam fidem	123
De damnis personaliter datis in hortis seu viridariis vel clausura	123
De damnis datis personaliter in vineis canetis & saliceto	123
De damnis personaliter datis in grano ordeo blado, & aliis leguminibus	123
De damnis personaliter datis in arboribus, & pomis in horto viridario & clausura existentibus	124
De grippis & sepalibus non incidendis	124
De terminis custodiendis	124
De fossatis & ponticellis non vastandis & de non proiciendo aliquid turpe vel damnosum in possessionem alterius	124
De saxis lateribus cuppis & terreno alterius non auferendis	124
De sepalibus & arboribus incidendis inter se & conuicinium	124
De depopulatione	125
De fraudis genestris rupinis & stipulis	125
De damnis personaliter datis per forenses	125
De viuis & amigdalis acerbis non vendendis	125
De damnis datis cum animalibus	125
De damnis datis cum bobus ductis à pungulo	126
Qualiter liceat bestias in damno repectas conducere sine pænâ	126
De pænâ occidentis animal alicuius	126
Quod pater pro filio dominus pro famulo teneatur in damnis datis	126
De licentiis datis super damnis datis à dominis rerum	127
De capris non tenendis in curiis quorundam castrorum	127
De pænâ occupantis vel destruentis vias	127
De sepalibus super vias pendentibus	127
De terra allamata iuxta viam vel rem vicini	127
De remouendo aquam discurrentem per viam	128

# TABVLA SEXTI LIBRI.

De non proiciendo aliquid fetidum in vias	128
De mutatione viarum	128
Quod imbrigamenta & fetida remoueantur de plateis & vlls	129
De terminatoribus viarum	129
De puteis & fontibus occupatis	130
De via publica vel vicinali occupata	130
De non faciendo sulcum vel deriuando aquam vltra modum antiquum	130
De fontibus optandis & manutenendis	130
De reuiforibus concedendis super inuentionibus & d. d. & eorum officio	131
De gratis obtinendis in damnis datis	131
De responsione simpliciter facta in damnis datis	131
De catibus non determinatis	131
De pantheris	131
De spigaribus	132
De canis ficcis palis fermentis & decapitaturis non exportandis	132
De capitibus fonderum soluendis in damnis datis	132
De banno faciendo super aptatione viarum	132
De emendatione damnorum	133
De extimatoribus	133
Quod venatores non intrent vineas	133
Quod Statuta Urbini obseruentur etiam in eius comitatu	133
Capitula inter episcopum & comune Urbini	134
Capitula inter canonicos & comune Urbini	135
Capitoli della Gabella del vino a minuto	137
Capitoli e Statuti e pagamenti del passaggio	138
Capitoli del monte della pietra d' Urbino	138
Capitoli della calzolaria & calzagaria	139



**N** PRINCIPIO DEVS creauit hominem purum in eum spirans spiraculum vitæ hoc est rationalem animam vè recte saperet, & creatori suo in omnibus obediret, sed homo præceptum Dei transgrediens, & sicut in sobole ita & in peccatis multiplicans causam dedit legi, Et in monte Sinay dominus legem sanctam cõstituit in decem præceptis, illam per manum Moïsis serui sui populo suo tradens, ut sciret quæ permissa forent, & quæ penitus respuenda, sed crescentibus gentibus & multis se questionibus implicantibus necesse fuit ciuilia iura constitui, & subsequenter canõnica, quibus quantum fieri potuit omnes dubitationes dissoluantur, & cum plura sint negotia quàm vocabula ex locorum & temporum diuersitate insurgat sæpe diuersitas rationis necesse est aliquando ad Statuta & constitutiones descendere vt secundum locorum & temporum diuersitatem constituantur. Cum igitur huius inclitæ ciuitatis Vrbini Statuta à maioribus nostris prudentissimæ promulgata nescio quo fato in tenebris iacuerint, & in paucissimorum manus non sine maxima totius ciuitatis infamia: & incommodo peruenerint, & ea quidem inordinata trunca & contraria ac pauca manu scripta deprauata mutilataq; reperiãtur, adeo quoddam potius ex eis lites inducerentur quàm tollerentur, Ideoq; vt ciuitas prædictæ iuste sanctæq; gubernari & quiete agere valeat, & lites omnes ac controuersias, quæ oriri solent facile tollantur, noscantq; homines quid ex legibus suis sequendum, quid vè fugiendum sit, generali consilio publica auctoritate electi ac deputati fuerunt complures sapientissimi doctissimiq; viri iurisperiti causidici ac ciues, vt prisca Statuta reformarent ad derent minuerent, aliaq; de nouo constituerent, & ordinarent prout locus & tempus exposlularet, quorum alii deterriti magno labore & difficultate tale opus perficendi hanc prouinciã assumere recusarunt, alii ab incæptis quamprimum destiterunt, & totum opus remansit sub cura examine et censura prudentissimorum iurisperitorum domini Federici Putii, et domini Federici Lunci patritiorum Vrbinate. qui secum adhibito Ser Baldo Alberto ciue et causidico dictæ ciuitatis vt Statuta hæc duplici ff. describerentur et noscerentur bene digesta hanc curam assumpserunt, corrigenda et immutanda mature corrigentes, et immutantes, obmissa addentes, et non prætereuntes, non comprehensa de nouo constituentes, superflua resecantes, et omnia in vnã consonantiam reducentes, adeo quoddam quilibet, quid obseruandum, quid vè fugiendum sit facile cognoscere poterit, et hi vt in cæteris, tam publicis, quàm priuatis, solertes digni tanto honore tantaq; reperiuntur felicitate, vt quod in pluribus lustris per alios factum non extitit, summis vigiliis breuiq; tempore annuente deo ad finem perduxerint, quibus sic congestis visis et lectis ab Illustrissimo et Excellentissimo Principe Guid. Vbaldo Feltrio II. de Ruere Vrbini duce IIII. Almag. Vrbis Præfecto ac Sanctæ Romanæ ecclesiæ generali Capitulo, et de eius voluntate et scientia ab expressis viris domino Stefano montanario





STATVTORVM CIVITATIS  
VRBINI.  
LIBER PRIMVS.



*De Festiuis diebus colendis.*

*Rubrica I.*



SCRIPTVM EST per Prophetam, Nisi Dominus custodierit Ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam: Vt igitur Dominus noster IESVS Christus, interuentu beatæ Mariæ semper Virginis, & eius Sanctorum intercessionibus, dignetur Ciuitatem nostram, eiusq; Populum à bello, peste, fame, & aliis tribulationibus, et anxietatibus custodire, et rerum abundantiam, pacem perpetuam, et tranquillitatem elargiri, Statuimus, et ordinamus, quòd nulli Mercatori, seu artifice cuiuscunque

artis liceat aliquā Apothecā apertā tenere, seu artē exercere in infrascriptis festiuitatibus, et diebus festiuis: sed illi reuerenter, et diuino cultu celebrentur, et sanctificentur per homines Ciuitatis Urbini, et eius Territorii, Videlicet,

Singuli Dies Dominici, Dies Natiuitatis Domini nostri IESV Christi cū duobus sequentibus, Dies Circuncisionis, Epiphaniæ, Pascharis Resurrectionis Domini nostri IESV Christi, Ascensionis, et Penthecostes, Dies Veneris Sancti, Dies festiuitatis Corporis Christi, Festiuitates beatæ Virginis Mariæ, quæ sunt de mēse Martii, Augusti, Septembris, et Februarii, Sancti Ioseph sponi intemeratæ Virginis, Festiuitates omnium Apostolorum, et Euangelistarum, Festum Sanctæ Crucis de mense Maii, et Sancti Michaelis de mense Septembris, Beati Crescentini Protectoris nostri, Sancti Laurentii, Sancti Francisci, Sancti Dominici, Sancti Augustini, Sancti Hieronymi, Sancti Petri Martyris, Sancti Ioannis Baptistæ, Sancti Ambrosii, Sancti Nicolai, Sancti Sergii, Sancti Antonii de mense Ianuarii, Sancti Mainardi, Sancti Martini, Sancti Benedicti, Sancti Rochi, Sancti Sebastiani, Sanctæ Catherinæ, Sanctæ Claræ, Sanctæ Agathæ, Sanctæ Lucie, Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & festum omnium Sanctorum. In quibus diebus & festiuitatibus, & qualibet earum omnem hominem, omnemq; artificem, & laborem ab eius officio, laborerio, & omni opere in Ciuitate & comitatu volumus abstinere. Et in di

dis festiuitatibus & qualibet earum nullis Mercatoribus, Aromatariis, Sutoribus, Mercariis, Calzettariis, vel aliis artificibus earū Apothecam vel Stationes liceat tenere apertas sine licentia Dominorū Priorū dictæ Ciuitatis sub poena decē solidorū per dominum Potestatem & eius officiales de facto exigenda à quolibet contrafaciēte, & qualibet vice. Qui dominus Potestas teneatur facere banniri quamlibet dictarū festiuitatum die præcedenti ipsam festiuitatem, quod ab omnibus reuerenter colatur, hac tamē declaratione habita, quod dictis Mercatoribus seu artificibus die Sabbari, si aliqua ex dictis festiuitatibus in ea euerit, dictas eorū Apothecas semiapertas impune tenere, ac ipsorum merces vendere possint. Item Tonsores dictis festiuis diebus medendi causa, seu alterius cuiuscunq; necessitatis gratia, eorū artem exercere, clausa parte ipsorū Apothecarū: Aromatarii quoq; valeant, ac possint Hostium seu Hostia eorum Apothecarū ipsi diebus festiuis aperta tenere, ac medicinalia, & alia quæcunq; ad eorum artem pertinentia videri: & pro mortuis sepeliendis Mercatores pannum, & alia ad id necessaria impune vendere possint: & dictā eorū Apothecam dictis diebus festiuis pro dictis necessitatibus aperire, & vendere vt supra, Lanii vero seu Bècharii possint: ac valeant quibuscunq; diebus festiuis eorum bestias in locis hucusq; solitis & consuetis occidere, & vendere, exceptis tamē primis diebus Pascalis, & Dominicis, Pascales autem dies primi intelligātur Natiuitas Domini, Epiphania, resurrectio, Penthecostes, & excepta etiā Ascensione Domini nostri Iesus Christi, & gloriose Virginis Mariæ, ac die festiuitatis omnium Sanctorū. Item deferentes vvas, vinum tempore vindemiarū, ac etiam aquas pro dictis vindemiis, & vinis faciendis eas impune deferre possint, omnibus diebus festiuis durante toto tempore vindemiarum, sicq; permittatur impune dictis diebus festiuis quoscunq; fructus deferre, & idem quandocunq; imineret periculum aliquod, seu probabilis suspitio amissionis seu deteriorationis frumenti, & aliarum segetum, & hoc locum habeat tam in Ciuitate quàm extra.

*De venerando corpus Christi & luminaria fienda in eius festo .. Rub. II.*

**D**I VINI cultus, qui in hac Ciuitate præclaruit nō immemores, statuimus, & ordinamus, Sanctissimum corpus & sanguinē Redēptoris nostri Iesus Christi, quo cuncti Christianæ religionis, ad coelestia regna perducī sperant, debere coli, venerari, & honorari, & quolibet anno eius festum honorifice humiliter & reuerenter celebrari, modo & ordine infra scripto videlicet quod in Cōsilio generali fiendo in festo Sancti Stephani de mense Decēbris eligatur ad breuia, vnus Ciuis dictæ Ciuitatis de primariis ciuibus, qui vocetur, & vocari de beat Sindicus siue Capitaneus luminariæ corporis Christi, cuius officiū sit, & esse de beat, in recipiēdo, à Sindico siue Capitaneo dictæ luminariæ eius antecessore, omnes pecunias & totam ceram luminariæ præcedentis, & in providendo cum dicta cera, pecuniis atq; nauo exigendo de Apotheca dictæ luminariæ, quod in luminaria proxime sequenti fienda in dicto festo Sacratissimi corporis Christi adsint dupleria, & faculæ cereæ, & panni pro cooperiēda platea, per quam portari debet Sanctissimum corpus



corpus Christi. Et die prima ante dictum festum curare, quod dicta platea cum dictis pannis coopariatur: Et esse cum Dominis prioribus dictæ Ciuitatis, quod banniari faciant, quod omnes homines tali die abstinere debeant ab omni serui opere, & quod quilibet pater familias: & vnusquisq; doctor & notarius dictæ Ciuitatis debeat dicta die leuare à Sindico siue Capitaneo supradicto vnū dupleriū, & pro eo soluere hononeros quatuor dicto Sindico: & cum illo accedere ad dictam processionem vel luminariam personaliter, & non per interpositas personas sub pœna priuationis omnium officiorum, quæ in illo anno incipiendo à die festi prædicti sibi possent obuenire in comuni dictæ Ciuitatis.

Item ad effectum vt ordinate procedatur, die festum præcedente dominus Confalonarius & Priores debeant eligere septē Ciues Ciuitatis pro Mazzareriis & præsidentibus dictæ processionis, qui vnâ cum Cancellario cōmunis ordinare debeant, & ordinatam tenere dictam luminariam, & curare apud dominum Vicarium Episcopi quod omnes religiosi tam fratres quàm Clerici dictæ Ciuitatis, & eius comitatus interueniant dictæ processioni. Et insuper facere, quod omnes fraternales disciplinatorum cum eorum insignis: & solitis indumentis finito officio in fraternitate Sacratissimi corporis Christi, & pulsata campana Episcopatus ad longum conferant se ad Ecclesiam Sancti Sergii, ibiq; se firment donec venerint omnes religiosi, & totus Clerus pariter: & Illustrissimus Dux comitatus à dominis Prioribus & omni Magistratu dictæ Ciuitatis, & Sindici dictæ luminariæ videlicet nouus & antiquus: Prior fraternitatis corporis Christi: & Consules Montis Pietatis cum tubis præcedentibus dictos Sindicos & Consules, & postquàm omnes ibidem congregati fuerint cū omni reuerentia, & deuotione ponatur Sacratissimum corpus Christi in tabernaculo honorato, & per digniorem Sacerdotem teneatur in porta dictæ Ecclesiæ Sancti Sergii: & incepto per eum laudabili, deuoto ac sonoro cāru cūrent prædicti Mazzarerii quod deferentis Confalonum Episcopatus iter capiat versus Cathedralem Ecclesiam per directam viam, & eum immediate sequantur omnes fraternales fraternitatis Sancti Antonii, post eos incedant fraternales spiritus Sancti. Deinde qui militant sub fraternitate Sanctæ Mariæ della bella: & post hos fraternales fraternitatis Sancti Ioannis ordinentur. Deinde vadant, qui Sanctæ Mariæ humilitatis fraternitatem sequuntur: Post eos iter capiant fraternales Sanctæ Crucis, & demum sequantur fraternales societatis corporis Christi, coram quo transeuntes genua flectere debeant.

Postea vero eant omnes fratres cuiuscunq; ordinis & religionis, salua eorum solita prærogatiua, & præcedentia, orantes Deum.

Et finito dicto ordine curabunt Mazzarii: & præsidentes prænominati, quod Ciues accensis dupleriis bini vadant versus Episcopatum prædictum, hoc ordine videlicet. Quod primi sint sindici luminariæ, & Prior prædictæ fraternitatis corporis Christi cum duobus dupleriis librarum septem pro quolibet portandis, per deputandos ab ipsis & soluendis per Camerariū præfati Illustrissimi Ducis, quos tamen Tubicines tubis canentibus præire debeant, & post ipsos sequantur consules montis Pietatis, salua eorum gradus prærogatiua. Deinde vadant Ciues minus digni dimis-

sis dignioribus retro, & completo hoc ordine, ibunt doctores iuniores: & deinde seniores, salua eorum gradus prærogatiua, & eos sequentur Priores, & ceteri Magistratus Ciuitatis & alii habentes prouisionem à Communitate; Ibit deinde vniuersus Clerus incipiendo à minus dignis, & sequendo ordinatim vsq; ad digniores, qui reuerenter & deuote Sacratissimum Christi corpus deferent sub baldachino, deuoto & sonoro cantu canentibus tubatoribus sonoris tubis. Post quem ibit præfatus Illustrissimus cum suis familiaribus nobilibus et vniuersa cohorte pariter accensis luminibus: Deinde sequatur deuotæ mulieres: et cum peruentum fuerit ad Episcopatum habita benedictione omnes recedant laudantes Deum: restitutis tamen prius dupliciis Sindicis & Mazzeriis prædictis.

*De honore fiendo Beatissimæ Virgini Mariæ de Mense Martii. Rub. III.*



Tab omni periculo Beatissimæ virginis præsidio reddamur tuti, statuimus, & ordinamus, quòd omni anno de mense Martii in festo salutaris Annuunciationis, Ciues dictæ Ciuitatis receptis faculis cereis, quæ dari debeant à Camera Illustrissimi Domini nostri Ducis vsq; ad libras septem inclusiue, illas accensas sequentes dominos Priores, et potestatem ciuitatis prædictæ, portare debeant ab Ecclesia Sancti Francisci ad Ecclesiam Cathedralē, cum quibus esse debeant omnes Capitanei artium dictæ Ciuitatis cum eorum dupliciis propriis sumptibus emptis, quos omnes præire teneantur fratres dicti conuentus processionaliter & dictas faculas: & duplicios dictæ Cathedrali Ecclesiæ offerre, orantes pro conseruatione dictæ Ciuitatis, & habitantium in ea.

*De honore fiendo Beato Crescentino & Luminariis: & oblationibus aliorum Sanctorum. Rubrica IIII.*



Dassequendum suffragia sanctorum quibus hæc Ciuitas recte ac pacifice gubernatur, statuimus & ordinamus, quòd quolibet anno Calendis Iunii in solemnitate Beati Crescentini huius Ciuitatis benigni protectoris, ordinetur per publicum proclama, quòd omnes Ciues, & habentes officia in dicta Ciuitate sub pœna priuationis omnium officiorum dictæ Ciuitatis, pro vno anno, vadant ad assumendum vnā faculam ceream ab operario fabricæ Episcopus cum solutione vnus Bon. & ea accepta conuenire debeant ad Ecclesiam Sancti Francisci, Cum quibus esse debeant omnes Capitanei artium dictæ Ciuitatis cum dupliciis & eorum insigniis seu palliis, & sindici castrorum cum eorum dupliciis acquirendis sumptibus artium, & castrorum respectiue, & omnibus sic coadunatis cum insigniis cuiuslibet artis illuc accedere teneatur dominus Locutenens, Domini Priores, & Potestas dictæ Ciuitatis, & præeuntibus duobus deputatis cum duobus cereis septem librarum ad minus pro quolibet conficiendis expensis Illustrissimi Domini Ducis, omnes ordinatim accensis luminibus accedere ad Ecclesiam Cathedralē Tibicinibus præeuntibus, ibiq; dictas faculas & duplicios offerre, ad honorem &

gloriam prælibati Protectoris, & ad salutem vniuersi populi.

Item quod per eosdem Dominos Priores cum assistentia Potestatis & ciuium alia fiat luminaria, & oblationi honorem Sancti Pelingotti die vltima Maii de sero; honorifice discedendo ab Ecclesia Sancti Augustini, & eundo ad Ecclesiam Sancti Francisci, vbi illius Sanctissimum corpus residet, in qua luminaria portari debeant duo dupleria ad minus septem librarum pro quolibet ante dominos Priores sumptibus prælibari Illustrissimi Ducis, cum tubis præcedentibus, & eos sequi teneantur homines Capitanei artium dicte Ciuitatis, cum eorum dupleris artium sumptibus conficiendis prout hactenus obseruatum fuit: & omnes duplerios offerre ad Ecclesiam Sancti Francisci.

Item per Dominos Priores, & ciues præfatæ Ciuitatis fiat alia oblatio & luminaria ad honorem Sancti Thomæ de mense Decembris, in qua portentur facule cereæ ascendentes ad summam librarum septuaginta nouem, quæ ad dictam luminariam ad eundem dari debeant expensis præfati Illustrissimi Ducis, & in ea interuenire & adesse teneantur omnes Capitanei artium: & syndici Castrorum cum solitis dupleris, & omnes accensis luminibus honorifice ac deuote eant ab Ecclesia Sancti Francisci ad Ecclesiam Sancti Dominici, ibiq; offerant faculas & cereos prædictos.

Item quoniam Dixæ Claræ suffragiis hanc ciuitatem & populum ab imminentibus periculis tutam, ab defensionem comperimus in futurumq; defendi speramus, statuimus & ordinamus, quod Domini Priores cum interuentu Potestatis: & aliorum Ciuium sollemnem, ac honorificam faciant luminariam ab Ecclesia Sancti Francisci usq; ad Ecclesiam Beatæ Claræ portantes faculas cereas accensas ascendentes ad libras viginti septem; quas habere & offerre debeant expensis præfati Illustrissimi Ducis in die quo celebratur eius festum.

Item statuimus, quod nullus sit tantæ temeritatis, quod audeat ordinata ad diuinum cultum retinere, & ad suos vsus conuertere. Sed deuote in qualibet prædictarum oblationum faculas & cereos offerre vt dictum est. Et qui contrafecerit ipso facto incurrat in poenam decem librarum, ab eo incontinenti auferendarum: & applicandarum illi Ecclesie cui oblatio fieri debebat: et in omnibus prædictis luminariis accedere debeant Tubatores cum tubis sonantibus.

*Quod Domini officiales Ciuitatis & consiliarij ex numero xl. accedant ad diuina diebus solennibus.*

*Rubrica V.*



**S**TATUIMUS & ordinamus, quod Dominus Locumtenens, Priores, Potestas & consiliarii de xl. qui fuerint de primo & secundo ordine siue gradu in festiuitatibus maioribus & solennibus, videlicet in festiuitatibus Domini nostri Ihs v Christi, Beatissimæ Mariæ semper Virginis, & Gloriosi Aduocati Crescentini: & qualibet die prima Iouis cuiuslibet mensis, qua celebratur Missa Corporis Christi debeant diuinis interesse, in maiori Ecclesia decenter induti ac vestibus honorificis iuxta qualitatem officij, & gradus ipsorum, & illic permanere quilibet suo loco, donec fuerit completum officium.



**V**IA reipublicæ interest conservari: & manuteneri monasteria, & conventus Ciuitatis: & comitatus Urbini, tam monialium quàm fratrum, constructa, ædificata, atq; dotata, & aucta à nostris antecessoribus, ut cultus diuinus augeretur & conservetur, eorumq; deuotis orationibus Dux Illustrissimus et Ciuitas nostra ab omnipotenti Deo protegatur: Volentes occurrere multis inconuenientibus, quæ in dies euenire solent, statuimus et ordinamus, quod de cætero quolibet anno in consilio generali vel de quadraginta eligantur duo probi viri pro Syndicis cuiuslibet conventus: et monasterii, qui curam habere debeant de bonis, et introitibus monasterii et conventus, ne vendantur et dissipentur ab administratoribus, nil tamen reducere possint ad eorum manus, et pariter diligentem curam habere, quod in illis commorantes honeste viuunt et exemplariter, et siquid fuerit expendendum pro utilitate honore vel ornatu dicti monasterii id fieri debeat de scientia et consensu ipsorum et cum eorum bulletta, et tempore initii eorum. Syndicatus facere inventarium omnium rerum prætoriarum ipsius Ecclesiæ, et in fine officii cuiuslibet administratoris Prioris vel prætoriarum reuidere computa, et non permittere quod auferant: et exportent aliquid de bonis dictorum monasteriorum ultra id quod fuerit eis deputatum: Et ita diligenter se habeant quod non permittant eis iniuriam fieri, et quod eis necessaria non deficiant, et siquid superesset de eorum introitibus erogetur in pauperes, vel expendatur in utilitatem siue ornamentum monasterii prout eis expedire videbitur, consideratis facultatibus monasterii: et qualitate temporum, ita tamen quod eis nihil applicetur, sed expectare debeant mercedem ab altissimo omnium bonorum liberali remuneratore.

*De modo et ordine obseruando per Populum et commune Ciuitatis Urbini in receptione noui Ducis ad Ducatum dictæ Ciuitatis et iuramento fidelitatis.*



**C**UM præclara & fidelis Ciuitas Urbini Ducatus primaria in noui Ducis receptione olim consueuerit, ut eius Confalonarius, & Priores cum Populo ad Ducale Palatium accedentes, & Ducem electum ad Cathedralem Ecclesiã comitantes, postquam scalarum apicem ante præfatam ædem existentium variis peristromatum generibus decoratum attingerint: Dux Sacerdotalem benedictionem summissus recipiat: Deinde templum ingressus, cum ad altare maius genibus, & capite, summissis perexerit, tunc Sacerdos, Populo astante cerimoniali habitu insignitus, summum rerum opificem orare non desinat: ut omnia illi, & suis populis in dies prosperiora succedant. Peractisq; precibus post factam oblationem, & receptam iterum benedictionem Dux, Populo comitante, recedat, & in scalis præfati Templi una cum Confalonario equum ascendat, maximaq; iuuenũ multitudinem circumseptus, ingenti plausu Ciuitatem ipsam percurrat, Confalonarius verò, nudato ense, Ducis nomen, & cognomen, alius proclamando præcedat: Sicq; perlustrata Vrbe ad Ducales ardes rediturum

reditum faciant, vbi Dux equò descendens illum Iuuenibus largiatur. Deinde in aula residentis manum Confalonerii, & Priores cū vniuersis Ciuibz exosculentur. Sequenti autem die, siue alia, sicuti oportunius esse videbitur: Confaloneriis, Priores, & vniuersus populus postquàm ad ædes Ducales congregati peruenerint, Legatos aliarum Ciuitatum, Terrarum, Castrorum, Comitum, Vassallorum, & aliorum quorumcunq; præfati Ducis subditorum præcedentes coram eo Sacrosancta Dei Evangelia manibus tangendo homagium, & fidelitatem iureiurando se præstare polliceantur. Nos igitur conspicientes huiusmodi consuetudinem commédabilem, & honestā esse, & Populos plurimifacere talia Instituta & Diplomata sibi obseruari, Ea omnia scriptis tradi. Hocq; Statutorum volumine ad perpetuam memoriam, ac posteritatis institutionem imprimi mandauimus.

*De electione dominorum Confalonerii & Priorum Ciuitatis Vrbini. Rub. II.*



**D** tollendū Querelas, & incōuenientia, quæ insurgunt ex electionibus Dominorum Confalonerii, & Priorum Vrbini, quia aliqui cōqueruntur quòd nimis tarde, aliqui quòd nimis frequenter eliguntur ad dictum Magistratum: Aliqui quòd non ponuntur in locis suis secūdem eorū gradum, propter quod multoties euenit, quòd aliqui postquàm pro Prioribus sunt publicati officium intrare recusant, & sic Respublica læditur. Vnde constitutionibus antiquis super electione Dominorū Priorum Ciuitatis Vrbini æditis quantum possibile sit adherentes: Statuimus & ordinamus quòd Priores & Cōsiliarii de quadraginta Ciuitatis Vrbini cū assistentia Domini Locumtenentis dictæ Ciuitatis in palatio dicti communis congregentur pro electione Priorum dictæ Ciuitatis, pro duobus annis tunc proxime futuris, & quod quilibet ex dictis Cōsiliariis in cōgregato Cōsilio existentibus debeat eligere & nominare duos bonos homines & amatores boni & pacifici status Illustrissimi Ducis Vrbini, & dicti Communis, inter quos sint ad minus viginti ciues habiles & idonei ad Confaloneriatum. Qui sic electi & nominati singulariter debeant in dicto Cōsilio scrutinari & ad partitū mitti ad Buffolas, & paluccas, & secūdū quod scrutinati fuerint, scribantur ordinate per Cancellarium dicti Communis in præsentia Domini Locumtenentis, Qua electione, nominatione, & scrutatione facta, illi quadraginta octo homines, qui reperiuntur habere plures voces in ipso scrutineo, dūmodo approbati reperiantur per duas partes ex tribus dicti Cōsilij sint, & esse intelligantur Priores dictæ Ciuitatis pro duobus annis proxime futuris secūdem formam inferius descriptam. Et in continenti Cancellarius teneatur, & debeat, præsentibus dictis Dominis Prioribus, & Locumtenente, ipsos quadraginta octo homines approbatos & plures voces habentes transcribere in quadam carta, & ipsam cartam claudere, & sigillare sigillo dicti Domini Locumtenentis: ita quòd videri, & legi non possint. Et ipsam cartam sigillatam tradere Prioribus: qui erunt tunc in officio per ipsos assignandam sic clausam, & sigillatam, hominibus deputandis ad accopandum, & associandum ipsos Priores vt inferius declaratur. Et his peractis, quòd in dicto Cōsilio antequàm Cōsiliarii discedant de Palatio, eligantur quatuor boni homi-

nes de dicta Ciuitate, Videlicet vnus de qualibet quadra: Qui electi in dicto Cōsilio scrutinentur, & approbentur ad Buffolas & paluttas per duas partes ex tribus dicti Cōsili. Qui homines sic approbati, præstito iuramento per eos, de accopiando dictos Priores legaliter, & bona fide: sine fraude, & de tenendo in secreto, Teneantur infra tres dies postquam approbati fuerint, vna cum Locumtenēte et Prioribus scribi & accopiari facere per Cancellarium dicti Communis dictos quadraginta octo homines approbatos in vno folio quod transmittatur ad Illustrissimum Dominum Ducem retenta in Palatio illius copia, & si fuerit per Illustrissimum approbata: suo quoque bimestri tempore illi qui fuerint per suā Excellentiam electi & transmissi ex descriptis in dicto folio sint & intelligantur esse Priores mensium subsequētiū & pro talibus publicentur more solito: & finito numero electorū vt supra per mensem ante finem officii vltimorum Priorum eligantur totidem modo & ordine superius annotatis ita tamen quod illi qui duobus annis præcedentibus fuerint de Prioribus cessent per duos annos subsequentes ab officio. Ordinantes quod dicto tempore extractionis Dominorū Priorum, extrahantur de Buffolis per breue vnus Notarius ad officium custodiæ, & duo Notarii ad officium damnorum datorum. Quorum officium duret per duos menses.

*De ingressu & iuramento Dominorum Confalonerie & Priorum. Rub. III.*



**S**TATVIMVS & ordinamus quod in introitu Domini Confalonerie & Priorum Communis Urbini seruetur ordo infra scriptus, Videlicet, Prima die eorum officii summo mane pulsetur ad longam Campana grossa Episcopatus Ciuitatis Urbini trina vice, cum intervallo inter vnā vicem, & aliam, & ad tertium sonum quilibet eorū Ciuibus Comitatus domū egrediantur: ita quod in Cathedrali Ecclesia eodem tempore conueniantur: & ibi in Capella Sacratissimi corporis Christi Missam, Spiritus Sancti audiant: & donec a sacerdote Sacratissimum Christi corpus eleuatur, aut eius honorem Tubis canatur. Missa autem finita, & oblationibus de more factis, vadant ad Palatium Communis Tibicini bus præcedentibus cum Tubis sonantibus & Populo subsequente, & ibi in inferiori statione dicti Palatii se firment, vbi præsentem esse debeant Potestas dictæ Ciuitatis, & Priores Veteres, ibique in eorum cōspectu Cācellerius Communitatis Urbini, sermonem faciat consuetum, eisque iuramentum deferat pro vt cōtinetur in Statuto proxime subsequenti. Quibus peractis Confalonerie duorum mensium proxime præcedentium, Confalonum in manibus Potestatis ponat: Clauēs verò, & Sigillum Cōmunis nouo Confalonerie restituat. Potestas verò Confalonum nouo Cōfalonerie assignet, Qui dictas Clauēs & Sigillum penes se (durante eius officio) tenere debeat & Confalonum, in dicto Palatio Communis, pro vt hactenus obseruatum est. Aduentes quod tempore ingressus noui Domini Priores retinere debeant veteres cum eorum vestibus longis ad prandium à quibus instruantur de rebus ad Cōmune spectantibus gestis & gerendis & post prandium illos associari facere ad eorum domos.



*Forma Iuramenti Dominorum Priorum Ciuitatis Vrbini. Rubrica IIII.*

**I**N nomine Domini amen. Ad honorem, laudem, & reuerentiā omnipotentis Dei, & eius Beatissimæ Matris Mariæ semper Virginis, & Beatorum Apostolorum Sancti Petri, & Pauli, & beati Crescentini Martyris Patroni, & defensoris Communis, & Populi, Ciuitatis Vrbini, & eius comitatus, & omnium aliorum Sanctorum, & Sanctarum Dei. Et ad honorem statum, & reuerentiā Sanctæ Matris Ecclesiæ, & Sanctissimi in Christo Patris Domini nostri Domini Pauli diuina prouidentia Papæ 111. fratrumq; suorum Dominorum Cardinalium, & ad honorem, exaltationem, magnificentiam, & felicissimum statum Illustrissimi & Excellentissimi Principis, & Domini nostri Guidubaldi secundi Ducis Vrbini 1111. Domini Senogalliæ, & Pisauri, Montis Feretri, ac Durantis Comitatus & multarum aliarum Terrarum & locorū Forlitionum, & Districuum pro Sancta Matre Ecclesia. Vicarii Perpetui Rectoris, & Gubernatoris Generalis, & Domini Communis ac Populi dictæ Ciuitatis Vrbini, & personarum nostrorum Dominorum Priorum. Vos spectabiles & egregii homines hon. Domini Priores more solito, & consueto, electi & deputati pro duobus mensibus proxime futuris, hodie incipiendis in nomine Domini, & ut sequitur, scilicet finiendis iurabitis ad Sancta Dei Euangelia, & Iurando promittetis Magnifico Domino Fratri Honorando Potestati dictæ Ciuitatis Vrbini, præfati stipulanti & recipienti vice & nomine præfati Illustrissimi & Excellentissimi Domini nostri Ducis, & communis et Populi prædicti, quod semper eritis veri, & boni amatores scilicet & tranquilli status præfati Illustrissimi et Excellentissimi Domini nostri et communis et Populi prædicti: Credentias et secreta præfati nostri Illustris. nemini manifestabitis, et si aliqua res ad vestrâ notitiam peruenerit, quæ esset ad diminutionem personæ honoris et boni status præfati Illustris. eâ pro viribus impedietis, et nihilominus per literas, nuntium, aut quocunq; alio meliori modo eâ præfato nostro Illust. denūciabitis. Consilia communis et Populi prædicti nō congregabitis, neq; cōuocare facietis sine expressa licentia præfati Illustris. Domini siue alterius per eius Excellentiam deputati et in dicto Cōsilio nō proponetis, neq; proponi facietis aliquid, quod tēdat ad diminutionem personæ et status præfati Illust. Artes, et Artifices, et Cōmune totum dictæ Ciuitatis et Populi prædicti manutenebitis, et quantum uobis possibile erit, augmētabitis, Decreta, et statuta præfati Illust. Do. et Cōmunis et Populi prædicti obseruabitis, et iuxta ueltrū posse obseruari facietis, Ecclesiarū Hospitalū, et aliorū piorū locorū, Viduarū, orphanorū, Pupillorū, et cuiuslibet miserabilis personæ eritis benigni protectores, et defensores, et omnia alia dicetis et facietis ad quæ tenemini, et estis obligati ex forma statutorū aut decreto rū præfati Illust. Domini factorū seu faciēdorū et laudabiliū cōsuetudinū cōmunis et Populi dictæ Ciuitatis, et plus et minus secūdū quod videbitur præfato Illust. et Excel. Domino nostro pure et bona fide, et omni fraude dolo, et machinatiōe cessāte, nō obstante aliquo &c. in cōtrariū faciēte, et ita iurabitis ad Sācta Dei Euāgelia.

*De Auctoritate & officio Dominorum Confalonerie & Priorum Communis Urbini.*  
*Rubrica V.*



OMINI Confalonerie & Priores Ciuitatis Urbini, & eius comitatus & districtus, durante eorum officio, hoc est de mane usque ad serum in Palatio Communis resideant, indeque non recedant, nisi ratione diuinorum officiorum, vel alia iusta, & rationabili causa, & cum extra Palatium ire occurrerit habeant secum eorum famulos, & Palliis, & vestibus honorificis, & convenientibus utantur: & in dicto Palatio simul comedant, & pro eorum victu, & salario, habeant florenos quindecim monete veteris pro quolibet soluendos per Camerarium Illustrissimi Ducis, partim in principio eorum officii, partim in medio: partim in fine. Ad eorum autem seruitia habeant unum Coquum, duos famulos, & duos præcones, quibus Coquo, & famulis, de eorum proprio, victum duntaxat præstare debeant: & ultra victum famulis pro eorum salariis dari debeant bon. triginta sex pro quolibet, & pro singulis mensibus soluendi per officialem custodiæ, & extrahendi de duabus guardiis ponendis pro eorum salario, Residuum vero, videlicet, bonon. duodecim extrahendi de duabus guardiis quæ ponuntur pro præconibus. Coquo bon. quadragintaquinque quorum bon. quindecim extrahantur de officio damnorum datorum, & residuum ab officiali custodiæ, pro quolibet mense. Præconibus vero pro eorum salariis dari debeant Bononeni quinquaginta pro quolibet, & pro singulo mense soluendi per Camerarium præfati Illustrissimi Ducis, & bon. viginti quatuor pro quolibet singulo, singulo mense extrahendi ex duabus guardiis ponendis per officialem custodiæ: ex quibus duabus guardiis referentur bononeni duodecim pro famulis Dominorum Priorum ut supra.

Item quod præfati Domini Confalonerie & Priores durante eorum officio, suas artes publice exercere non debeant, sed cum omni diligentia & sollicitudine cogitare, providere, facere, & curare negotia & facta dictæ Communitatis, & comitatus. Publicæque utilitati vigilanter incumbere: quibus continue assistet Cancellarius, Communis pro suo officio exercendo, secundum formam Statutorum loquentium de officio Cancellarii dicti Communis. Teneantur etiam dicti Domini Priores curâ habere, ne officiales Ciuitatis, & Comitatus negligentia, fraudē doli, simonia extorsionē vel illicitam exactionē committant in eorum officiis, neue alicui damnum vel iniuriam faciant, Statutaque decreta & ordinamenta dictæ Ciuitatis obseruari faciant, & pro pacibus componendis se interponant, Scandelis obuiant, & bonū ac pacificum Statum dictæ Ciuitatis, comitatus & districtus procurent. Sint etiam Iudices. Cognitores, Decisores, & Terminatores Panfacularum, Beccariorum, Datorum, Galliarum, vectigalium & aliorum extraordinariorum damnorum datorum: quando ab officialibus damnorum datorum appellari, vel reclamari quoquomodo cogerit, in quibus extraordinariis auctoritatē habeant gratiandi, habita consideratione qualitatis delicti, & personæ delinquentis. In damnis vero datis possint facere gratias secundum quod continetur in capitulis damnorum datorum.



Itē possint reddere ius, & iusticiā facere, à centū solidis infra inter quascūq; Personas, & vsq; ad dictā summā executionem committere. Item Debitores Communitatis exigere, illius bona defendere, occupata, iniusteq; detenta recuperare debeant. Consilium de quadraginta ad eorum voluntatem, & quando opus fuerit cum licentia tamen Illustissimi Ducis siue eius Locumtenētis in dicta Ciuitate sit eis licitum congregare: & quod per dicta Consilia prouisum & deliberatum fuerit, & postea per Illustissimum Ducem confirmatū si talia essent quæ confirmatione indigerent executioni mandare debeant tempore eorum officii. Nemo autem ex eis nomine communis litteras ad aliquem transmittere possit, nisi de consensu omnium ipsorum Priorum, vel maioris partis eorum. Et quod durante tempore Prioratus nullus ex eis debeat se imbuissolare in Buissolis officiorum dicti Communis, aut se in Consilio proponere, vel proponi facere, neq; cancellare debitum, si quod haberent cum dicto Communi: aut se scribere, vel poni facere pro creditore in libris dicti Communis. Et quicquid contra prædicta vel aliquod prædictorum attentatum vel factum fuerit, durante eorum officio: sit ipso iure nullum vanum & cassum, & habeatur pro infecto.

Item quod dicti Domini Priores semel quolibet mense teneantur & debeant facere, & fieri facere monstram à Domino Potestate, præsentibus ipsis Prioribus vel saltem tribus ex eis, de officialibus familia, & equo quos tenere debet durante suo officio: & dictam monstram redigi facere in scriptis per Cancellarium dicti Communis, & defectus quos inuenerint, scribi facere in vno libro qui assignari debeat tempore Sindicatus dicti Potestatis Sindicatōribus eiusdem: cum putaturis, & defectibus prædictis. Et insuper teneantur curam habere de officio Custodiæ, & damnorum datorum, & curare, quod officialis Custodiæ debeat ponere Custodias coram ipsis Dominis Prioribus: & sint Iudices inter dictos officiales, & querelantes ab eis. Teneantur etiam curare, quod Cerchæ Communis idest loca iuxta mœnia Communis tam intra, quàm extra, per spatium xv. pedum sint libera, & expedita non obstante aliqua alienatione, occupatione, vel cōcessione de eis facta: & dictas Cerchas & loca, sic expedita faciant terminare mægnis & apparentibus terminis, intra quos nemo possit, vel audeat aliquid facere, & omnia impedimenta inde faciant remouere.

Item præfati Domini Priores habeant auctoritatem cōmittendi banna & præcepta, sub pœna vnius Ducati pro qualibet vice, quibuscūq; inobedientibus in cōcernentibus eorum officium: quam pœnam Potestas dictæ Ciuitatis, & alii officiales teneantur exigere ab inobedientibus, & contrafacientibus sine aliquo processu: si ipsis Dominis Prioribus videbitur.

Item quod præfati Consalonerius & Priores, durante eorum officio nō debeant accedere ad funeralia cum vestibus lugubribus etiā si mori contigerit aliquis de eorum attinentibus, & si aliquis de eorum domo moreretur, quod nō debeant egredi eorum domos durantibus exequiis. Si verò aliquis ex ipsis Prioribus moreretur durante eorum officio Prioratus alii eius collegæ debeant accedere ad funeralia cum vestibus lugubribus.

*Prioris  
cor. 12. p.  
lib. 12. p.  
lib. 12. p.  
lib. 12. p.*



VIA iustum est, quodd qui substinent onera Communis: sentiant aliquod commodum & honorem: Ideo Statuimus, & ordinamus quodd Confalonarius & Priores Urbini pro eo tempore, quo fuerint in officio Prioratus sint liberi & exempti ab omnibus oneribus personalibus, & quodd non possint ciuilititer contineri ab aliquo, nec ipsi alios Procuratorio vel proprio nomine conuenire nisi illi, quos nomine proprio conuenire voluerint essent suspecti de fuga vel Forenses, quo casu procedere valeant per Procuratorem tantum, vsq; ad satisfactionem de iudicio sibi, & iudicatum soluendo si talis satisfactio de iure prestanda veniret. Et si eorum aliquis Aduocatus vel Procurator fuerit, publice aduocare, vel procurare nequeat, & in eorum propriis causis tantum, durante eorum officio terminus alicui parui non currat: Sed cause maneant in eorum statu, in quo erant die precedenti, initium eorum officii: Et durate dicto eorum officio pro ipsis, & contra ipsos nulla currat prescriptio. Nec accusari, vel inquiri possint, nisi post depositionem officii: & illo finito: praterquam de homicidio, proditorie, mutatione status, raptu virginu, robbariis, furtis manifestis, percussionibus cum armis & magna sanguinis effusione: Et illis maleficiis ex quibus poena corporalis veniret imponenda contra ipsos Priores: in quibus quidem casibus duntaxat procedi possit contra eos, & quemlibet eorum.

Item quodd durante eorum officio prefati Domini Priores possint impune deferre arma cuiuscunq; generis tam ipsi, quam eorum famuli, & in absentia famulorum liceat cuilibet ipsorum ducere secum alium cu armis pro sui officii honore & custodia corporis.

Item quodd semper vnus ex dictis Prioribus, qui vocetur Confalonarius siue vexillifer cum expedierit in fauore Illustrissimi Ducis vel Ciuitatis portet vexillum Sancti Crescentini, & nullus sit tante temeritatis, qui Confalonum tempore quo portauerit dictum vexillum audeat offendere personaliter cum armis, vel sine armis, & qui contrafecerit per Dominum Potestatem capite puniatur: & corporali vita priuetur. Qui vero alio tempore dictum Confalonarium siue collegas offenderit arbitrio Illustrissimi Ducis puniatur vltra poenam quam aliis priuatis personis veniret imponenda per Statuta pro simili delicto.

Insuper quodd prefati Domini Priores habeant & habere debeant a quibuslibet Forensibus & comitatibus transeuntibus per Territorium Urbini cum porcis, Agnis, pecudibus & aliis animalibus denarios quatuor pro quolibet capite porcorum & denarios duos pro quolibet capite aliorum animalium vltra gabellam passagii dicti Communis: Et introitus dicti Ducis sit proprius dictorum Confalonarii & Priorum pro medietate, & alia medietas erogetur pro suppellestili & ornatu mensae & residentie Dominorum Priorum, pro vthactenus obseruatum fuit. Transientes autem, & non soluentes, pendant animalia pro quibus non soluerint vltra pra, quae animalia sint dictoru Confalonarii & Prioru. Qui Domini Priores vltra praedicta habeant etiam, & habere debeant omnia alia Regalia hactenus solita, et coacta.

*De officio & autoritate Domini Locumtenentis Urbini. Rubrica VII.*

**S**TATVIMVS, & ordinamus, quod Locumtenens Urbini durate eius officio omni studio & diligentia curare debeat pacificum, & quietum Statum dictæ Ciuitatis, & eius Comitatus, & se intrinittere pro componendis pacibus, & quod non possit se ingerere in cognitione & decisione Primarum causarum, & instantiarum tam Civilium quam Criminalium, seu mixtarum. Quæ ordinariæ cognosci deberent per alios officiales dictæ Ciuitatis: habentes ordinariam iurisdictionem, etiam de consensu partium tacito, seu expresso, nisi esset Arbitrator, vel Arbitrator à partibus deputatus, aut ab Illustrissimo Duce Delegatus. Possit tamen cognoscere & decidere causas à centū solidis infra, in quibus procedere debeat sine scriptura, vbi commodè fieri potest. Habeat etiam auctoritatem gratiandi in condemnationibus à vigintiquinque libris infra, Videlicet, de tribus partibus ex quatuor: Et concedendi licentiam deferendi arma propter aliquem emergentem casum, ex quo periculū aliquid immineret per octo dies tantum: infra quos ipse, seu arma deferre volentes valeant Illustrissimum Ducem consulere. Aliter autem non possit licentiam concedere. Declarantes irritum & inane quicquid per ipsum factum & ordinatum fuerit contra formam præsentis Statuti & pro suo salario habeat & habere debeat à Camera præfati Illustrissimi Florenos viginti pro quolibet mense: Et in quolibet semestri soluere teneatur Sacratissimo Monti Pietatis Florenos quinq;: Et insuper idem Dominus Locumtenens sit, & esse debet Iudex & Vicarius generalis omnium appellationum Status Urbini, reclamationum, Reductionum, laudorum, præceptorum, querelarum & aliorum grauaminum prouenientium à Iudicibus primarum instantiarum pro vt continetur in Statutis sub Rubrica de auctoritate iudicis appellationum.

*De ingressu & iuramento Potestatis & eius officialium. Rubrica VIII.*

**E**X antiqua obseruatione est laudabiliter introductum, vt hii, qui Ciuitatum Regiminibus ac officiis præpobuntur, honorifice ad eas accedant: Iuramentaq; sub certa forma præstent in eorum primordiis, vt illorum reuerentia atq; metu ab illicitis abstineant: & licita ac debita seruientius exequantur, ideo Statuimus & ordinamus quod Potestas ad Regimē Ciuitatis Urbini eligēdus per Illustrissimum Dominum nostrum Ducem sit, & esse debeat Doctor in Iure Civilis, & sic electus accedere, & ingredi dictam Ciuitatem teneatur cum suis officialibus, & famulis quos tenere debet ex forma Statutorum, præcedentibus: Tubatoribus dictæ Ciuitatis solemniter sonantibus die qua inchoare debet suum officium secundum formam suæ electionis. Et antequam vadat ad Palatium suæ residentie, visitare debeat summi Dei maius templum, & ibi audita solia Cerimoniam datam, de more oblatione, accedat ad Palatium, et priusquam illius Scalas ascendat, ostensis literis suæ electionis, quæ palam per Cancellarium Communis legantur, Iuramentum præstet corporaliter manu tactis scripturis coram Domino Consalonario, &

Prioribus in manibus Cancellarii recipietis pro Illustrissimo Domino nostro Duce, Rectore, Governatore, & Vicario perpetuo pro Sancta Romana Ecclesia & Communi ac Populo prefate Ciuitatis quod durante eius officio erit bonus & fidelis amator & conseruator Felicis & tranquilli Status prefati Illustrissimi & Reipublice Vrbinaten. Credentias & secreta eiusdem prelati Illustrissimi & Communis prefati, quæ ad eius noticiam peruenerint, vel sibi commissa fuerint pro honore & statu Excellentissimi Principis non pandet, & vtile consilium dabit, cum expeditur communi predicto, & si quid ad eius noticiam deuenierit quod tenderet ad diminutionem personæ, honoris et tranquilli Status Illustrissimi Domini nostri Ducis, illud pro posse impedit, et quàm primum per litteras et nuncium suæ Excellentie significabit: Artes, et Artificia Ciuitatis manutenebit, et augebit iuxta suum posse Statuta, ordinamenta, reformationes et decreta, facta, et fienda per prefatum Illustrissimum et Commune predictum, obseruabit: et obseruari faciet: et vbi Statuta, Decreta et Reformationes non tangerent seruabit, et seruari mandabit bonas consuetudines dictæ Ciuitatis hætenus obseruatas. Et in casibus à præmissis non decis obseruabit, et obseruari curabit iura communia: Et insuper omnia et singula iura ac bona dicti Communis conseruabit, manutenebit, et recuperabit pro posse, et Populum ac Commune totum defendet, tuebitur, et manutenebit in pace, concordia, atq; vnione Rebelles, Proditores, exbannitos solcite et efficaciter prosequetur vt ipsi et quilibet ipsorum deueniant in eius Forziam, vt suorum facinororum debitas pœnas habeant. Commisiones exactiones sibi impositas per Priores suæ Consilium dictæ Ciuitatis exequatur et exequi faciet, et durate dicto eius officio cum Ciuibus vel aliis in Ciuitate commorantibus nõ comedet vel bibet, nisi cum Dominis Prioribus nec munera et exenia ab aliquo recipiet. Eritq; conseruator, Protector, et benignus Defensor Viduarum orfanorum, Pupillorum, Ecclesiarum Hospitalium et omnium venerabilium locorum, et miserabilium personarum et honorum ac iurium eorundem. Et de salario et mercede sibi ordinatis contentus stabit, et vltra non petet, aut peti faciet tacite vel expresse aliquo quaesito colore: ab omnibus illicitis exactionibus totaliter abstinebit: et continue debitis temporibus hora solita dicto eius officio durante; sedebit ad solitum Tribunal ad ius reddendum cuiuslibet, nulla habita personarum acceptione. Et de Ciuitate non discedet, nisi pro vt per statuta, et ordinamenta dictæ Ciuitatis est permissum absque licentia prefati Illustrissimi et Dominorum Priorum, et in fine sui officii stabit ad Syndicatum, et parebit iudicato, et simile Iuramentum volumus præstari per socium militem Notarium causarum Criminalium, et officialium extraordinariorum prefati Domini Potestatis per prefatum Illustrissimum Deputados antequàm eorum officiis se immisceant.

*De Officio Potestatis et eius Officialium.*

*Rubrica ad IX.*



**T**EM Statuimus et ordinamus quod Potestas qui pro tempore fuerit deputatus ad Regimen dictæ Ciuitatis Vrbanæ sit, et esse intelligatur Iudex ordinarius

ordinarius cognitor, & decisor in primis instantiis omnium litium & causarum civilium, & criminalium, atque mixtarum coram eo venientium, habens omnimodam iurisdictionem, merum & mixtum imperium & gladii potestatem, & ad ipsas audiendum & expediendum qualibet die iuridica sedere debeat ad solitum Tribunal hora consueta de sero post pulsationem campanæ dicti Palatii, quam sonari facere teneatur horis congruis, & consuetis, ut agentes & Conuenti sciant horam, qua comparere debent, & ad causas civiles habeat, & habere debeat Norarios per Communitatem in generali consilio deputandos, qui rogari de omnibus actis civilibus debeant, & alios ad tales rogationes admittere non possit. Habeat etiam socium militem à præfato Illustrissimo deputatum ad executiones tam condemnationum civilium, quam criminalium etiam collectarum dicto communi debitarum, atque eiusdem communis debitorum, & super aliis spectantibus ad officium socii militis secundum formam Statutorum, reformationum, & consuetudinum dictæ Ciuitatis. Et insuper vnum Notarium sibi per præfatum Illustrissimum electum ad maleficia: quæ committerentur in Ciuitate, comitatu, & districtu Urbini ad scribendum, & notandum omnia maleficia, delicta & acta, ac sententias, quæ fierent, & fieri in causis criminalibus contingerit, in quibus idem Prætor possit procedere condemnare & punire, exercere iurisdictionem merum et mixtum Imperium atque gladii potestatem: pro ut casus occurrerit, secundum formam Statutorum, ordinamentorum, et reformationum dicti Communis, et ubi Statuta, et Reformationes se non extenderent, secundum consuetudines dictæ Ciuitatis hactenus obseruatas, et ubi consuetudines deficerent secundum iura communia. Item teneatur legi facere sententias criminales ad solitum Tribunal hora iuris pulsata campana. Nequeat tamen dictus Potestas deuenire ad effectuale executionem poenæ corporis afflictivæ alicui pro delicto infligendæ absque scientia, et ordinatione præfati Illustrissimi Ducis: nec possit examen Testium in causis mere criminalibus alicui committere: sed per se ipsum eos examinare. Tenere etiam debeat vnum officialem. similiter ab Illustrissimo Duce ordinatum, qui curam habeat super Becchariis, Tabernariis, Panifacolis, Triccolis, viis, et stratis Ciuitatis et Burgorum manutentis sine turpitudine, et mundandis, et aliis extraordinariis officiis, quæ occurrerent in dicto Communi, et contra ad eius officium quoquomodo spectarent, ex forma Statutorum ordinamentorum, reformationum et consuetudinum dictæ Ciuitatis. Ipse autem Potestas omnes volentes coram eo accedere et eorum negocia exponere, libenter audire, et se illis exhibere et benigne audientiam dare: Et Prioribus in his quæ ad eorum officium spectant parere, et auxilium, et favorem, præstare teneatur, et continue eius officio durante tenere debeat duos famulos seu beruarios aptos ad arma portandum, qui semper sint cum socio milite, & officialibus & vno Domicellum siue Ragarium, & vnum equum valoris ad minus quindecim scutorum, qui officiales famuli & Domicellus et equus stent, et stare debeant sumptibus et expensis dicti Domini Potestatis continue in dicta Ciuitate et eius comitatu et districtu nisi ex causa et licentia legitima. Et tempore nocturnis, teneatur et debeat mittere eius officiales et famulos ad cercham per Ciuitatem ad inquirendum Facinorosos et malefactores, et habeat di-



etus Potestas pro suo salario à Camera præfati Illustrissimi quolibet mense Florenos duodecim: Dictus verò Socius Miles habeat à Potestate Florenos duos pro quolibet mense: Notarius Malefactorum habeat à dicto Potestate florenū vnū, et bon. viginti pro quolibet mense. Et officialis extraordinariorum habeat similiter à dicto Potestate Florenum vnum, et bon. x x. pro quolibet mense et si plus, vel minus, starent in officio pro rata temporis eis solvatur ita tamen quòd pars salarii vltimorum duorum mensium remaneat penes Camerarium in depositū quo usq; reddant rationem eorum officii: et in Sindicatu absoluti fuerint. Et dicto officio durante teneatur dictus Potestas quolibet mense Monstram de suis officialibus, Famulis, Domicello, et equo facere quoties à Dominis Prioribus requisitus fuerit, sub pœna viginti quinque librarū pro qualibet vice, qua contrafactum fuerit, et si reperiretur in aliqua Monstra non habere officiales famulos Domicellū, et equum ordinatos puniatur pro quolibet officiali in sex lib. pro famulo in x x. solidis, et pro equo in tribus lib. de quibus defectibus et pœctaturis credatur scripturæ dicti Cancellarii Cōmunis: Nullus quoq; dictorum officialium aut familiarium prædicti Domini Potestatis nec ipse Potestas audeat percutere aliquem Ciuem districtualem, seu comitatum, vel habitatorē dictæ Ciuitatis, et districtus Urbini, nec illi vel illis inferre dedecus et iniuriam, et qui eam fecerit puniatur in duplum illius pœnæ qua pro simili delicto Ciuis alium Ciue vel comitatum offendens vel iniurians ex forma Statutorum dicti Communis veniret puniendus, debeat etiam præfatus Potestas ante exitum sui Regiminis per quindecim dies cuiuslibet semestris dare de suo salario Sacratissimo Monti Pietatis dictæ Ciuitatis Florenos quinque monetæ veteris, et in vltimo sui officii per dies sex ante finem reassignare omnes libros et quinternos Infilzas, et acta in manibus Dominorum Priorū, et à dicto tempore et citra non debeat aut possit aliquam sententiam ferre et lata non valeat, nec teneat in ciuilibus vel Criminalibus, post quos debeant tam Prætor, quàm ceteri officiales se offerre iudicati, et reddere rationē de gestis, & administratis, et omisissis, dato prius idoneo fideiussore de non recedendo ex ipsa Ciuitate: donec eorum Sindicatus non fuerit expeditus, et de soluendo eius debita et parendo iudicatis. Ad quem Sindicatum nullo modo admitti possint durante tempore eorum officii, et quotiescunq; in aliquo prædictorum casuum, in quibus pœna non est expressa, contrafactum vel contrauentum fuerit. Volumus et declaramus, incurrisse pœnam decem librarum de suo salario per Camerarium retinendam.

*De Officio Socij Militis Potestatis, et executionibus per eum et alios officiales fiendis.*

*Rubrica X.*



**S**TATVIMVS et ordinamus quòd socius Miles qui pro tempore fuerit deputatus antequam ad dictum officium admittatur, debeat se coram Dominis Prioribus Ciuitatis Urbini præsentare cum literis patentibus suæ electionis ad dictum officium: quibus lectis per Cancellarium Communis prædicti in eius manibus in præsentia dictorum Priorum iurare tenea-

nur de bene & fideliter sine dolo fraude & simonia exercendo dictum eius officium secundum Statuta, & reformatias factas & faciendas per Commune, & Populum Urbini, & teneatur perquirere condemnatos & bannitos dicti Cōmunis, eosq; personaliter capere, & ducere in fortiam Potestatis et Communis, et curam habere de omnibus captiuis, et carceratis ne aufugiant; donec fuerint sub eius custodia.

Item teneatur et sit obligatus ire cum sua familia tempore noctis ad cercham per Ciuitatem Urbini tribus vicibus ad minus in qualibet hebdomada, ne aliqua maleficia cōmittantur, & repertos in fragranti crimine possit, & debeat capere, ducere, & incarcerare in Palatio Communis.

Item sequentes quod hactenus obseruatum fuit, ordinamus, quòd dictus Socius Miles possit, & valeat ius reddere inter quascunque personas lummarie & de plano vsq; ad summam quinque Florenorum inclusiue, & non vltra, & petitiones & acta coram eo facienda scribi debeant per Notarium, qui in consilio generali debito tempore extractus fuerit ad eius bancum, & non possit sententiare nisi prius habito consilio à Domino Potestate.

Item volumus & ordinamus quòd dictus Socius Miles continue debeat dormire in Palatio Domini Potestatis, & non possit extra Ciuitatem pernoctare, nisi de licentia Dominorum Priorum & Potestatis ex iusta & rationabili causa, sub pena vigintiquinque librarum quoties in aliquo de prædictis fuerit contrafactum.

Item quòd dictus Socius Miles debeat habere expensas à Domino Potestate dictæ Ciuitatis, & vltra expensas duos Florenos pro quolibet mense pro suo salario. Teneatur tamen dictus Socius Miles reddere rationem omnium lucrorum per eum faciendorum dicto Potestati: & illa æqualiter diuidere cum præfato Potestate.

Item volumus & ordinamus quòd dictus Socius Miles teneatur, et debeat solici te facere executiones condemnationum quarumcunq; & circa easdem curare, attendere, & vacare omni fraude negligentia ac illicita extorsione remotis, intelligēdo tam de condemnationibus factis suo tempore: quàm de aliis tempore præcessorum, à die quo sibi fuerint assignate extracte dictarum condemnationum: & pro sua mercede prædictarum executionum dictus Socius Miles habeat, & habere debeat bononenum vnum cum dimidio pro quolibet Floreno eius quod in Comune siue in Camera Illustrissimi Ducis effectualiter fecerit deuenire de cōdemnationibus factis tempore sui officii & ante per sex menses ante initium sui officii. De Condemnationibus autem factis ante dictos sex menses habeat & habere possit bononenos tres pro quolibet Floreno ab eo, contra quem facta fuerit executio, & non vltra etiam si condemnatum personaliter detinuerit in eius Camera vel alibi sub eius custodia pro sua mercede dictæ detentionis & custodiæ, & si pro faciendis dictis executionibus secum duxerit vnum vel plures famulos, nihil plus accipere possit. Declarantes quòd id intelligatur deuenisse in Comuni præfato quod remanserit penes Camerarium dicti Cōmunis & Illustrissimi Ducis Vr-

bini, detractis gratis præfati Illustrissimi siue dicti Communis, et aliis quibuscumque beneficiis competentibus secundum formam Statutorum Ciuitatis prædictæ. Ordinant quod nulla fieri possit executio per dictum socium militem saltem realis nisi si habuerit secum vnum ex plazariis dictæ Ciuitatis: qui plazarius habeat, et habere debeat vltra mercedem supra pro socio milite taxatam, si fuerit in Ciuitate duos denarios pro qualibet persona, cui facta fuerit executio: In Curte Ciuitatis den. quatuor, in Comitatu autem dictæ Ciuitatis extra Curtem denarios septem, & plus petere non possit, poena cuiuslibet plazario contrafacienti viginti solidorum pro qualibet vice, qua contrafactum fuerit, de facto exigenda, & similiter socius miles vel eius famuli in prædictis vel in aliquo prædictorum contrafacientes incurrant, videlicet socius Miles poenam centum solidorum, & famuli quadraginta de facto vt supra: vel saltem tempore sui Sindicaratus exigendam.

Item quod pro sferratura nihil recipere possit nisi Reus fuisset detentus in vinculis ferreis pro crimine capitali, quo casu liceat percipere bon. viginti & non vltra. Si fuerit pro alia poena corporali bon. decem, si tamen Reus fuerit repertus culpabilis, & non aliter sub poena decem librarum, & si contigerit aliquem detineri pro informatione aut suspitione alicuius maleficii in camera socii militis vel alibi sub eius custodia siquidem detentus suam probauerit innocentiam et propterea fuerit absolutus aut relaxatus nihil pro custodia & carcere soluere teneatur: si non fuerit absolutus aut relaxatus quia de delicto contra ipsum non fuit probatum: soluat bon. vnum pro quolibet quo steterit in dicto carcere vsque ad x. dies: quibus elapsis nihil vltra soluere teneatur quantocumque tempore detineatur.

Item dicimus & ordinamus, quod Socius miles præfatus teneatur, & sit obligatus facere executiones pro priuatis siue particularibus personis habita prius poliza manu publici Notarii de mandato habentis auctoritatem committendi executiones prædictas, in qua contineri debeat nomen committentis executionem, persona contra quam committitur: & ad instantiam cuius: & pro quanta quantitate, dies, mensis, & annus dictæ Commisionis, vel prius faciat scribi nomen Personæ contra quam fieri debet executio, in bastardello ipsius socii Militis per notarium modis & formis prænarratis: alias executio sit ipso iure nulla, & inualida, nisi debitor voluerit haberi pro appposito: & descripto in bastardello socii Militis: Quo casu talis executio per Socium militem absque solemnitate præmissa fieri possit & valeat, Citato tamen prius ipso debitore ad dicendum causam quare executio fieri non debeat contra eum.

Addentes quod dictus Socius Miles, & quilibet alius executor vel officialis Ciuitatis Urbini teneatur, & sit obligatus facere executiones ciuiles ex causa ciuili procedentes ad instantiam priuatarum personarum, etiam si ille committerentur per Vicarium Episcopi vel quemlibet alium iudicem, & pro omnibus supradictis executionibus, siue fiant personales, siue reales in bonis mobilibus vel stabilibus socius miles Potestas, & quilibet officialis Berruarii vel executor Ciuitatis vel Comitatus Urbini recipiant, & recipere possint pro ipsorum labore modo infra scripto.



pro, & non aliter nec alio modo sub poena infra scripta. Pro quantitate vnus Floreni vel ab inde infra bononenos duos. Ab inde supra vsq; ad tres Florenos inclusue bon. tres. Ab inde supra vsq; ad quinq; Florenos bon. quinque. Ab inde supra vsq; ad decem, bon. sex. Ab inde supra vsq; ad vigintiquinque bon. octo: Ab inde supra vsq; ad quinquaginta bon. decem. Ab inde supra vsq; ad centū quinquaginta Florenos semper inclusue bon. sexdecim. Ab inde supra quantacunque sit quantitas bon. viginti, & hoc si facta fuerit executio personalis. Si autem facta fuerit realis in rebus mobilibus benevalentibus totam quantitatem debiti & expensarum, tunc habeant & recipere possint medietatem tantum dictarum quantitarum in singulis casibus. Si verò in dictis rebus mobilibus valentibus medietatem debiti percipere possint dimidiam medietatis prædictæ: & non vltra. Si verò in rebus valentibus tertiam partem debiti tertiam partem dictæ dimidiæ percipere possint & non vltra, & si minus, pro rata: Et prædicta locum habeant, si dicta executio facta fuerit in Ciuitate vel Burgis: Si autem extra Ciuitatem vel burgos, duplum dictarum quantitarum percipere possint, & valeant: Quas quantitates & salaria percipere possint, & valeant à creditoribus facta prius effectuali executione dictis Creditoribus rescindenda per debitores tempore solutionis debiti. Et similiter dicti officiales habeant & habere debeant pro guardiis punctatis pro qualibet executione, & non pro qualibet guardia bononenum vnum: & pro qualibet captura. Suspecti de Fuga: habeat miles & executor bon. duodecim, si fuerit facta in Ciuitate vel prope ipsam per medium miliaris, si verò vltra dictum spacium, habeat duplum. Et vltra dicta salaria ipse miles & executor quicunque nihil petere possint, percipere, vel habere pro viatico vel accessu, vel alia quacunque ratione vel causa, pro se, vel pro famulis aut Berruariis quibuscunque ductis per ipsum militem, vel exactorem sub poena et ad poenam dicto militi, officiali, et exactori contrafacientibus in prædictis vel aliquo prædictorum decem librarum pro quolibet, et qualibet vice: applicandarum pro dimidia parti contra quam fieret, seu attentaretur executio: & pro alia dimidia Comuni dictæ Ciuitatis: et de facto exigenda per Priores dictæ Ciuitatis, et retinendam de facto de salario Potestatis siue militis Communis Vrbini, vel alterius officialis, si per ipsos, vel aliquem ipsorum officialium seu familiarium fuerit contrafactum in prædictis, vel aliquo prædictorum. Et quilibet cuiuscunque conditionis existat: admittatur ad denunciandum, accusandum, et referendum corā Dominis Prioribus dictæ Ciuitatis, et credatur super prædictis et quolibet prædictorum dicto vnus Testis cū Sacramento accusatoris denunciatoris vel referentis, et ipsius nomen in secretū teneatur, et teneri debeat. Qui Domini Priores tantum habeant arbitrium in prædictis procedendi, reiectis quibuscunque solemnitatibus Iuris & Statutorum, sola facti veritate inspecta. Declarantes quòd res mobiles vel se mouentes in quibus & super quibus realis executio facta fuerit, teneatur & debeat ipse miles vel officialis vel familiaris Berruarius aut executor quicunque dictas res pro pignore acceptas describere in suo Bastardello secundum formam datam per statuta sub Rubrica de officio Depositarii pignorum, & eas infra terminum vni-

us diei postquam in dictis rebus executionem fecerit, in Ciuitate, vel Burgis, depositasse penes depositarium pignorum communis dictæ Ciuitatis : Et infra terminum octo dierum postquam executionem fecerint in comitatu ipsas res acceptas dicto depositario consignasse, à quo recipere possint ultra salaria prædicta pro quolibet pignore illud quod ordinatum & taxatum est in capitulis positis sub Rubrica de officio depositarii pignorum, sub poena, et ad poenam prædictam pro quolibet officiali militi vel exactore contrafacientibus in aliquo prædictorum & pro quolibet Famulo, & Berruario quadraginta solidorum applicandorum vt supra pro quibus famulis & Berroariis teneatur Potestas.

Adiicientes quòd Miles & quilibet alius officialis ad quem spectaret executio dictarum priuatarum personarum teneantur, & debeant cuicumq; petenti, & requirenti cuius tamen interfit pro dicta executione dare, & concedere familiares, & plazarium prædictos . Et ipsi Familiares & plazarii teneantur & debeant sub poena, et ad poenam quadraginta solidorum pro qualibet vice qua fuerit contrafactum aurenda & exigenda, & applicanda vt supra ire ad dictam executionem faciendam, & ad requisitionem cuiuslibet petentis vt supra. Pro recomendationibus autem personarum existentium in carceribus, vel in Palatio vel pro recommendatione quarumcunq; eorū facta per plazarium nihil percipi possit . Hoc addito : quòd si sunt plures Debitores obligati in solidum & executio fieret cōtra omnes eodem accessu & loco soluantur exactori pro vnica executione tantum.

Item statuendo dicimus quòd prædicti executores, & officiales executionum intelligantur fuisse & esse negligentes, & in negligētia si infra quindecim dies à die datæ polizæ vel licentiæ de exequendo executionē vere & cum effectu nō fecerint.

Item quòd officiales & executores prædicti non possint aut valeant vt pignoribus per eos à debitoribus acceptis, vel ab aliis personis aliqua occasione: & si contrafactum fuerit incidant in poenam librarum decem pro quolibet, qualibet vice. Et teneantur Priores qui pro tempore fuerint facere supradicta Statuta inuiolabiliter obseruari in omnibus suis capitulis sub poena periurii.

*De Officio Notarij ad Bancum Socij Militis.*

*Rubrica XI.*



**S**TATVIMVS et ordinamus quòd Notarius electus in generali Consilio ad bancum Socii Militis, teneatur quotidie hora iuris stare ad bancum præfati Socii Militis, & ibi in libro ligato & cartulato sub compendio annotare petitiones, quæ fierent per aliquem asserentem se creditorem in aliqua summa, non tamen excedenti auctoritatem & iurisdictionem dicti Socii Militis, & super talibus petitionibus summarie & de plano procedere & causas expedire, & fideliter se habere nec aliquid pro actis coram eo gestis accipere possit ultra mercedem ei per statuta ordinatam.

*De Officio Capitanei Generalis Ciuitatis Urbini & eius Comitatus.*  
*Rubrica* XII.



NONIAM Respublica diuersis indiget officialibus, propter rerum & negociorum varietatem & multiplicitem in ea versantium quia omnia non vnus: sed omnia possumus omnes, & tunc Gubernatio recte procedit, quando vnicuique officiali per leges & statuta datur modus & regula sui officii: vt sciat quid facere, & à quo debeat abstinere.

Idcirco inherentes Decretis olim recolendæ memoriæ Illustrissimi Domini Ducis Federici nunquam satis laudati: Statuimus, & ordinamus, quod in Ciuitate Urbini continue sit vnus officialis qui appelletur Capitaneus Generalis dictæ Ciuitatis eius comitatus Territorii, & Districtus, & sit vnus dictæ Ciuitatis vir probus, bonæ vitæ & conditionis.

Ad quem, omnium collectarum furorum impositionum quarumcunque per Illustrissimum Dominum Ducem, & Commune Urbini imponendarum exactio spectet, & pertineat in quarum exactioe dictus Capitaneus fideliter se habeat: vt nihil plus, neque minus exigat, neque exigere faciat, quam fuerit Statutum impositum vel ordinatum per præfatum Illustrissimum aut Commune Urbini. Et caueat ne ipse, aut eius officiales recipiant pecunias vt supra exigendas: sed diligenter studeat, vt quam citius fieri possit, quod ille deueniant in manus Camerarii præfati Illustrissimi seu Depositarii dicti Communis, secundum quod peruenire debent: Sublatis in totum defectibus, qui nullo modo exigere possint. Sed eas per bullætam effectualiter, & in contanti mittere teneatur ad Camerarium præfati Illustrissimi sub pœna librarum viginti quinque, quoties in prædictis, vel aliquo prædictorum fuerit contrafactum, & nihilominus vltra dictam pœnam librarum viginti quinque teneatur supplere de suo proprio id, quod minus exigeret quam exigere deberet, & quando plus exigeret quam esset ordinatum, teneatur reficere parti damnificatæ duplum eius, quod plus exigeret quam deberet exigere. Et vt facilius prædictarum exactio fieri valeat, decernimus, & deliberamus, quod dictus Capitaneus tenere debeat ad minus quatuor officiales siue executores pro pignoribus & executionibus faciendis. Qui officiales in principio sui officii teneantur iurare in manibus Cancellarii Communis in forma, ac fideiussione præstare de stando ad Syndicatum, & de reddendo rationem de administratis per eos. Non tamen possit, neque debeat ipse vel eius officiales aliquod pignus vel executionem facere, nisi post lapsum temporis à Statuto præfixi sub Rubrica de officio Notarii Camerarii. Et nisi per decem dies ante in Ciuitate Urbini factæ fuerint publicæ proclamationes de soluendo prædictas Collectas: & extra Ciuitatem miserit ad Massarios, & Syndicos cuiuslibet Castri & Villæ Comitatus dictæ Ciuitatis præcepta in scriptis in quibus contineri debeat quid, quantum: & ex qua causa per eos solui debeat, & infra quos dies, cum cominatione: quod eis elapsis procedetur ad executionem.

Et quotiescunque pro executione præmissorum officiales dicti Capitanei acce-

perint pignora rerum mobilium siue se mouentium volumus in dictis pignoribus, & eorum consignatione fienda, Sindicis Castrorum vel Depositario Pignorum Communis dictæ Ciuitatis, & in eorum expeditione, & restitutione in omnibus, & per omnia, seruari capitula & ordinamenta posita sub Rubrica de officio Depositarii Pignorum Communis Urbini sub penis in dictis Capitulis contentis quoties fuerit contraxit, quæ tamen pignora si fuerint facta in Ciuitate: consignari debeant Depositario Communis infra terminum vnus diei: Si vero extra Ciuitatem infra terminum octo dierum: 177. lib. 10.

Nolumus tamen quod dictus Capitaneus siue eius officiales possint pignora aliquam personam nisi semel & vna vice tantum pro vna & eadem re, quando pignus acceptum sit sufficiens, & pro eorum mercede liceat accipere vnum bononenum tantum pro qualibet executione et non ultra: etiam si pluries pignoraauerint, vel executionem fecerint: pro eadem re, & dictam mercedem habeant postquam pecunia pro quibus facta fuerit executio, siue pignoratio effectualiter de uenerint in Communi, siue ad Camerarium præfari Illustrissimi & non ante: sub iam dicta pena librarum: viginti quinque quoties fuerit contraxit 178. lib. 11.

Item Statuimus & ordinamus quod dictus Capitaneus habeat auctoritatem ius dicendi solum vsque ad summam decem florenorum. Et habere debeat vnum Notarium qui singulo anno extrahatur in Consilio generali: & ille scribere debeat petitiones & acta coram eo fienda. Qui Capitaneus singulo die hora vespertinam se dere debeat ad eius hancum pro iure reddendo.

Possit etiam inquirere, & procedere vsque ad condemnationem & executionem inclusive contra blasphemantes Deum: ludentes ad ludos veritos, aucupantes, & venantes in locis prohibitis, & extrahentes de Territorio Urbini Grasciam, blada, & alias res prohibitas secundum Statuta, & ordinamenta dictæ Ciuitatis. De quibus omnibus inuentionibus accusis & inquisitionibus per dictum Capitaneum, et eius officiales faciendis, vel alias coram eius officio uertentibus, dictus Capitaneus teneatur mittere copiam ad Cancellarium Communis dictæ Ciuitatis, infra terminum duorum dierum à die, qua facta fuerint.

Et quia in multis casibus per Statuta, et decreta dictæ Ciuitatis et Illustrissimi Ducis sancitum est, quod quilibet possit accusare, et denunciare, et quod Accusatoris nomen teneatur secretum, et lucretur certam partem pœnæ, ad obuiandum fraudibus: Decernimus, & deliberamus quod quotiescunque proceditur ad denunciam siue instantiam secreti accusatoris, quod nomen accusatoris secreti debeat scribi per Notarium dicti Capitanei in libro eiusdem Capitanei, ut quotiescunque opus fuerit, sciri possit, an verum sit, quod secretus accusator interuenerit, & utrum suam partem pœnæ habuerit. Et si dictus Capitaneus vel eius officiales fecerint aliquam inuentionem, & ad consequendam maiorem partem pœnæ asseruerint interuenisse secretum accusatorem, et tamen non interuenerit, & partem secreto accusatori tangentem receperint: Incurrant dictam pœnam librarum viginti quinque.

Declarantes quod in casibus in quibus secreto accusatori cum uno Teste fides est adhibenda. Nemo possit in eadem causa fungi officio accusatoris & Testis.

Et si

Et si contra factum fuerit, tam Testis quàm officialis illum inducen, puniatur poena vigintiquinq; librarum pro quolibet. Et ea quæ dicta sunt de secreto accusatore volumus per quoscunq; officiales dictæ Civitatis observari.

Et vt indicia sine fraude, & suspitione procedât, Statuimus, & ordinamus, quòd quotiescunq; contigerit induci Testis ad offensam vel ad defensionem, quòd eorû examinatio fieri debeat per dictum Capitaneum, vel alium virum idoneum: & sufficientem per dictum Capitaneum eligendum, Talem qui non sit officialis Capitanei præfati nec partibus vel parti suspectus, Et si dicta examinatio aliter facta fuerit, non valeat. Mandantes quòd si euenerit denunciatum accusatum, vel inquisitum absolui ab eo, de quo fuerit inculpatus tunc omnes expensæ dictæ de causa factæ referri debeant per denunciatores, accusatores, instigatores aut inuentores.

Item quòd dictus Capitaneus nec aliquis eius officialium habeat vllam partem de pecuniis, quas fecerit intrare in Communi: Exceptis poenis blasphemiarum ludorum vetitorum aucupationum, venationum, & extractionum Grasciarum: Bladorum, & aliarum rerum prohibitarum, extrahi de Territorio Urbini: Quarum poenarû medietas sit præfati Illustrissimi, quarta pars sit & esse debeat. Capitanei, & alia quarta pars accusatoris, quando constabit accusatorem interuenisse, alias dicta quarta pars sit præfati Illustrissimi.

De poenis autem inobedientiæ dictus Capitaneus habeat medietatem vsq; ad summam decem solidorum abinde supra sit integraliter præfati Illustrissimi & in multando inobedientes non possint excedere quantitatem decem librarum. Poenæ verò Guardiarum siue Custodiarum punctatarum applicentur vt infra sub Rubrica de officio Notarii officialis Custodiæ dicti Communis.

Nolumus tamen quòd dictus Capitaneus possit recipere vllam pecuniariam quantitatem ex antedictis poenis prouenientium: sed eas per bulletas mittere debeat ad Camerarium præfati Illustrissimi sibiq; effectualiter soluere sit obligatus: excepta parte sibi debita: & de eis tenere debeat bonû computum in suo libro: In quo describatur nomen soluentis, quantitas earum qua de causa, & quo tempore soluant.

Nec partem sibi aut eius officialibus tangentem capere liceat nisi prius cum effectum fecerit solui dicto Camerario partem præfato Illustrissimo Duci tangentem: Et si dictus Capitaneus aut eius officiales sine licentia præfati Illustrissimi cum aliqua persona fecerint vllam compositionem de aliqua re ad eius officium pertinente ipso facto incurrant poenam quinquaginta librarum pro quolibet qualibet vice.

Item Statuimus & ordinamus quòd dicti Capitaneus & eius officiales non possint neq; debeant recipere ab aliqua Communitate aut à particulari persona dona; uel munera cuiuscunq; generis excedentia ualorem decem solidorum: & si contra factum fuerit, Donator ipso facto incurrat poenam dupli ualoris rei donatæ, officialis uero acceptans puniatur poena vigintiquinq; librarum.

Item præfati Capitaneus, & eius officiales pro mercede executionis mercaturæ, seu quam facerent ad instantiam Mercatorum, & pariter pro executionibus civilibus prouenientibus ab eius Tribunali possint habere tantum, quantum posset recipere Socius Miles Potestatis Urbini secundum taxam factam super mercede exe-

cutionum dicti Socii Militis, & non ultra. Et quia omnis labor optat præmium: Statuimus & ordinamus quòd præfatus Capitaneus habeat, & habere debeat pro suo salario, & prouisione, Florenos duos pro quolibet mense: ad rationē quadraginta bonenorum, soluendos per Camerarium præfati Illustrissimi, quos etiā sibi liceat retinere de pecuniis quæ ad eius manus peruenerint. De omnibus autem aliis rebus ad eius officium pertinentibus tam ubi apparent scripturæ quàm ubi non apparent: nullos denarios tângere possit, nisi quatenus per præfatum Illustrissimum fuerit ordinatum, sub dicta pœna librarum viginti quinq; pro qualibet vice. Qui tamen Capitaneus in fine sui officii stare debeat ad Syndicatum iuxta formam traditam in proxime sequenti Statuto.

*De modo & ordine creandi & extrahendi Syndicatores officialium Urbini.*  
*Rubrica. XIII.*

**S**TATUIMVS & ordinamus quòd in Consilio de XL. scribantur nomina omnium doctorum Ciuitatis Urbini qui sint de Collegio illius in breuibus quæ clausa ponantur in vna pixide, & pariter describantur nomina omnium Procuratorum dictæ Ciuitatis in aliis breuibus quæ similiter clausa ponantur in alia pixide & vltcrius scribantur nomina XII. Ciuium primi & secundi gradus quæ simili modo ponantur in alia pixide & omnes dictæ pixides reponantur in capsa officiorum dictæ Ciuitatis & vltima die officii Syndicatorum officialium siue alicuius ipsorum extrahatur vnum breue ex bullula dictorum & alius ex pixide Procuratorum & duo ex bullula aliorum Ciuium & illi quorum nomina fuerint extracta sint Syndicatores dictorum officialium vel officialis sindicandi quos syndicare debeant pro vt in sequenti Statuto continetur.

*De Syndicatu Potestatis, Capitanei & aliorum officialium. Rubrica XIII.*

**S**TATUIMVS & ordinamus quòd Potestas Capitaneus Iudices Socius Miles Notarii, & eorum officiales & familiares, & quicunq; officialis Communis Urbini qui pro tempore fuerint, quocunq; nomine censeantur, teneantur finito eorum officio, personaliter stare ad Syndicatum in Ciuitate Urbini per octo dies, & intra ipsos rationem sui officii reddere coram Dominis Syndicatoribus Ciuitatis prædictæ, ad quos spectet plenaria iurisdictio Syndicandi dictos officiales, & absoluedi & condemnandi, et teneantur ipsi Domini Syndicatores vinculo iuramenti intra dictos octo dies examinare Potestatem Capitaneum Rectorem, et officiales super petitionibus et querelis oblati contra eos, et siue petitio non detur, siue detur per aliquam specialem personam Procurator Communis dare debeat petitionem generalem contra Potestatem, Rectorem officiales, et eorum familiares coram dictis Dominis Syndicatoribus, super qua inquiratur et procedatur contra eos ad absolutionem vel cõdensationem per dictos Dominos Syndicatores uisus, et diligenter examinatis per eos, si omnia et singula obseruauerint,



obseruauerint, quæ facere, & obseruare tenetur secundum formam Statutorum ordinamentorum & reformationum Populi, & Communis Urbini. Et si dictus Procurator esset negligens in dando dictam petitionem condemnatur in quadraginta solidis, & nihilominus dicti Domini Syndicatores teneantur dictam inquisitionem fieri facere, & ipsam expedire infra dictum tempus Sindicatus sub vinculo dicti iuramenti. Et si inuenti fuerint dicti officiales in dicto eorum officio fraudem commisisse fraudando de hauere Communis, vel de bonis ipsius vel singularium personarum condemnentur ad restitutionem in quadruplum. Et si inuenti fuerint Statuta, Constitutiones reformationes, & ordinamenta dictæ Ciuitatis tempore eorum officii non seruasse, condemnentur. Potestas siue quilibet Rector in quinquaginta lib. denariorum, & Notarii & officiales in decem lib. denariorum pro quolibet & qualibet vice qua prædicta non obseruauerint. Super quibus omnibus & singulis præmissis & infrascriptis præfati Domini Syndicatores habeant merum et mixtum Imperium, et possint procedere summarie de plano, sine strepitu et figura iudicii sola facti veritate inspecta: et quod iuris fuerit decidere, habito prius colloquio cum aduocato Communis Urbini. Nec durante eorum officio possit proponi de absolute ratione dicti Sindicatus, vel quod non sindicetur Dominus Potestas Capitaneus: et Rector vel præfati officiales durante officio prædictorum. Et quod nullus audeat arrēgare, seu consulere super prædictis, & qui contrafecerit, tamen proponendo quam arrēgando seu consulendo, soluat proponens centum lib. denariorum. Et Arrēgator quilibet seu Consultor viginti quinque lib. denariorum, ad quarum solutionem poenarum cogantur per Syndicatores prædictos ante recessum infra tempus Sindicatus Depositario Communis integre faciendam. Et quod super dicto Sindicatu vel questionibus siue causis super ipso vertentibus inter dictum Procuratorem Communis, & alios querelantes, & alios officiales præfatos non possit dari consilium sapientis siue assessoris, aut appellatio vel recursus. Declarantes quod Sindicatus cuiuslibet etiam dictorum officialium, duret per octo dies, quorum quinque intelligantur assignati ad dandum petitiones, et iustificandum eas, & querelas quæ contra dictos Potestatem, & officiales fieri contigerit & produci. Et reliqui tres ad expediendum Sindicatum condemnando vel absoluendo. Et ut innotescat omnibus tam ciuibus quam comitatibus Ciuitatis. Volumus & mandamus quod in die sabbati in quo fit forum in Ciuitate finito officio officialium banniantur per loca publica & consueta, dictæ Ciuitatis Sindicatus officialium, & qualiter incohabit tali die, & durabit per tot dies ut supra est sancitum: & aliud bannum fiat in prima die Sindicatus, & aliud tertia die. Et quod dicti Potestas, & eius officiales seu alii quicunque non possint habere nisi vnum Aduocatum, & vnum Procuratorem qui sint de dicta Ciuitate: & Potestas ac quilibet alius officialis finito officio prima die sui Sindicatus teneatur dare idoneum fideiussorem de stando iuri, & iudicatum soluendo coram dictis Dominis Syndicatoribus, qui si fuerint negligentes vel remissi in obseruandis præmissis ipso facto incurrant poenam librarum quinquaginta.

## De Officio Cancellarij Dominorum Priorum &amp; Communis Civitatis Urbini.

Rubrica

XV.



**S**TATUIMUS & ordinamus quòd Cancellarius Communis Urbini pro tempore deputandus eligendus ab Illustrissimo Duce Urbini & sit & esse debeat bonus, legalis, & sufficiens Notarius ac Civis Urbinas: de quo quidem Cancellario electio fiat ante exitum alterius ipsum officium exercentis per duos menses cum oneribus emolumentis & salariis infra declarandis & de illis contentus existat, cuius officium duret & durare debeat per biennium, & non ultra & quolibet semestri petere debeat retrinā à præfato Illustrissimo & quòd Cancellarius teneatur & debeat interesse omnibus consiliis, & adunantiis generalibus & specialibus dicti Communis, & in ipsis consiliis & adunantiis legere propositas, quas proposuerint Domini Priores Urbini, vel alii potestatem habentes in Consilio præfato & omnes propositas dictorum consultorum, & reformationes, quæ fierent super prædictis scribere debeat distincte, & non abbreviate in libro reformationum infra tres dies postquam tales reformationes fuerint in Consilio affirmatæ, & obtentæ, sub pœna quadraginta solidorum, pro qualibet reformatione: & si quid contrarium reformationibus & ordinamentis præfate Civitatis propositum fuit, tunc teneatur sub pœna quinque librarum denariorum propagare contrarietatem huiusmodi propositionis aliàs ordinatam firmatam, & observatam extare. Ac etiam teneatur facere omnes & quasque bulleas de omnibus expen. fiendis tam ordinariis quàm extraordinariis pro Commune prædicto & Dominis Prioribus pro tempore existentibus, & de omnibus salariis persolendis non solum à Camera Ducali, verum etiam à Commune præfato quibus bulleas se subscribere debeat Dominus Consalonarius illasq; registrare præfatus Cancellarius in libro ad id deputato teneatur. Debeatq; tempore extractionis Dominorum Priorum ibi assistere, & tunc eorum nomina publicare, & in introitu eorundem eis iuramentum solitum & consuetum deferre, quæ extractio pro tempore & iuramenta notentur per dictum Cancellarium in libro Registri aliorum officialium dicti Communis. Scripturam quoque faciat de omnibus officiis, & officialibus in Consilio generali vel aliter à dicto Commune electis, & extractis, & illā in libris deputatis registrare debeat. Et pariter describere in libro reformationum tam bannimenta, & decreta, quæ in dies fierent, per Illustr. & Excel. Ducem nostrum, quàm etiā illa quæ per Priores, & Commune fieri cogerint. Debeat etiā eleganti, & ornato sermone literas misivas dicti Communis, & responsivas scribere, & illas registrare, quæ fuerint registrandæ: & ad petitionem Dominorum Priorum scribere, & facere omnes & quasque scripturas, quas mandabunt fieri pro negociis dicti Communis gratis, & sine præmio: Easq; in publicam formam redigere, si oportuerit nec possit aut debeat aliquo quæsito colore aliquam mercedem accipere à Civibus & Comitatuus pro literis faciendis pro dictis Civibus & Comitatuus commissis per Consalonarium et Priores dictæ Civitatis. A Forensibus verò habeat bononenos duos pro singulis literis: ac etiam se rogare teneatur de omnibus sententiis, declarationibus

declarationibus recurſibus & mandatis, quæ fiunt à Dominis Prioribus ſeu Conſilio ſuper officio damnorum datorum, vel ſuper aliis rebus ad dictum Commune ſpectantibus & de omnibus Inſtrumentis venditionum, Gabellarum, Pedagogiorum, Macellariorum, Panifaculorum, & Triculorū qui ſeruire promittunt ne dū in Ciuitate, verum etiam in Comitatu Vrbini, de quibus quidem Inſtrumentis dictus Cancellarius habeat bononenos quatuor pro quolibet, & vterius ſcribere debeat electiones omnium officialium dicti Communis. Et pro electione officialis Maioris damnorum datorum ab eo petere poſſit ſcutum vnū, & tantundem pro literis patentibus à Medico Communitatis præfatæ ab officiali vero Montis Pietatis, & à magiſtro grāmatics, & aliis quibuſcūq; officialibus cōſequi poſſit bon. viginti pro dictis patentibus literis, & minus inſpecta officii qualitate, arbitrio Dominorum Priorum: Inſuper ad eum ſpectet facere fides legalitatis Notariorum, quas in dies fieri contigerit, & pro illis & ſigillo apponendo recipere poſſit bon. quatuor pro qualibet. Item quòd dictus Cancellarius ſit, & eſſe debeat actuarius in Sindicatu omniū officialiū dictæ Ciuitatis tempore eorum Sindicatus, & pro eius labore ſi vnum ſolum Sindicari contigerit habeat groſſos quatuor, ſi duos aut plures groſſos octo in totum & non vltra ſoluendos per officiales Sindicandos. Debeat etiam penes ſe retinere libros condemnationum Criminalium dictæ Ciuitatis pro vt hætenus obſeruatum fuit, ne Commune defrauderetur, & vt dictā curam diligenter ſolicite bona fide, & ſine fraude exercere poſſit, pro qualibet condemnatione quæ caſſabitur cuiuſcunq; ſummæ ſit, habeat à delinquentibus bon. duos & non plus, & omnes libros & ſcripturas ad dictum Commune ſpectantes & pertinentes in Cancellaria exiſtente in Palatio Dominorum Priorum, & in Archiuiis publicis clauibus clauſis retinere debeat: Nec inde exportare valeat abſq; licentia Dominorum Priorum, ſub pœna x. ſolidorum pro qualibet vice, qua fuerit contrafactum, vt copia de iſtis cuilibet petenti & volenti cum cauſa extiterit neceſſaria fieri poſſit. Deinde finito dicto eius officio coram Dominis Prioribus qui pro tempore fuerint de geſtis per eum rationem reddere teneatur, pariterq; reſtituere omnes ſcripturas, quas fecerit tempore ſui officii, vna cum aliis ſcripturis & libris ad dictum Commune ſpectantibus & pertinentibus, & ad eius manus peruentis dictis Dominis Prioribus vel ſuo in officio ſucceſſori, ad pœnam viginti quinque librarum de ſuo ſalario retinendarum. Qui Cancellarius pro ſuo ſalario habeat, & habere debeat à Ducali Camera Florenum vnum cum dimidio monietæ veteris, quolibet menſe, quo contigerit per ipſum ſuum officium exercere à Commune autem Vrbini pro carta Atramento Cera Candelis verinice, & aliis neceſſariis ei pro dicto officio exercendo in ſingulo anno vltra prædicta habeat Florenos tres, & durante eius officio, non poſſit nec valeat extra dictam Ciuitatem & Comitatum pernoctare ſine expreſſa licentia dictorum Domiuorum Priorum vel alterius Poſteſtatem habentis. Et ſi Cancellarium ſuo cedere contigerit, quod Deus auertat durante eius conductu & officio alter ſtatim eligatur conditione illius, & electione non obſtantibus. Teneatur etiā dictus Cancellarius aſſociare Dominos Priores Vrbini ad Eccleſias,

& ad alia loca, ad quæ Dominos Priores ire contigerit pro negociis Communitatis prædictæ, & vngi legationibus ad quas deputabitur per dictum Commune. Nec possit procurare pro aliis coram aliquo Tribunali durate eius officio. Nec exercecere officium cassationum condemnationum sub iam dicta poena x x v. librarum.

*De Consilio Generali Communitatis Urbini ex extractione officiorum in eo fienda.*

*Rubrica*

*XVI.*



**S**TATVIMVS & ordinamus quod singulis quatuor mensibus videlicet in die Sancti Stephani de Mense Decembris, Die Sancti Marci de Mense Aprilis, & Die Sancti Bartholi de Mense Augusti congregetur & fiat generale Consilium in Palatio Dominorum Priorum, ad quod accedere possit, & interesse quilibet de Populo dictæ Ciuitatis, qua die Cancellarius Communitatis præfari exportari faciat solita solemnitate sonantium tubarum capsam officiorum dicti Populi, & Communitatis, præmissis sono campanæ magnæ Episcopatus conuocantis homines ad Consilium, & eo congregato liceat cuilibet porrigere supplicationes, & propositas in scriptis cum subscriptione proprii nominis, seu verbo proponere quicquid voluerit, & sibi videretur pro vtilitate & commodo populi & Communitatis præfati, seu volentium, aliquid obtinere à præfato Consilio: Quæ omnia per Cancellarium alta voce legi debeant, & referri in dicto Consilio, & quicquid per dictum Consilium seu maiorem partem obtentum, & resolutum fuerit super qualibet supplicatione vel proposita, idem Cancellarius scribere & annotare teneatur, & quod conclusum fuerit, robur & firmitatem obtineat. Quibus expeditis Breuia cuiuslibet bussolæ officiorum ponantur in bacili separatim, & ex dictis breuibz Potestas Urbini qui dicto Consilio adesse debeat, extrahat vnum publice sine dolo & fraude: & breue extractum tradat cancellario Communitatis: qui dictum breue alta voce legere debeat, & hii quibus officium seu officia tetigerint, & obuenerint, illud, & illa habeant: dummodo sint præsentis in dicto Consilio, & duplerium, faculam ceream in luminaria festi Sanctissimi corporis Christi & Aduocati Sancti Crescentini persoluerit, & portauerit, secundum ordinem in Statutis descriptum: aliter dictis officiis pro illo anno gaudere non possit: & eorum breuia in Bussolis reponantur: Quæ officia possint per ipsos Notarios exerceri & non per substitutos. Quibus expeditis reponantur in dicta capsam omnes Bussolæ officiorum: in quibus nemo possit ea die imbussolari petere: & si petat, vacet per vnum annum: nec aliquis ad dicta officia imbussolari possit, nisi fuerit de dicta Ciuitate, & in ea habitet, & prius obtentus fuerit in Consilio quadraginta, & clausa dicta capsam, eadem solemnitate, eam reportari faciat dictus Cancellarius ad Sacristiam Ecclesiæ Sancti Dominici atq; Priori dictæ Ecclesiæ consignet. Quæ capsam claudi debeat tribus clauibus quarum vna retineatur per Priorem prædictum Sancti Dominici, alia per Confalonarium Urbini, & tertia per Aduocatum dicti Communitatis. Officia autem ordinaria dicti Communitatis quæ in dicto Consilio ad breuia extrahuntur sunt hæc, Videlicet.

Aduocatus Communis .  
 Procurator Communis .  
 Syndicus Communis .  
 Depositarius Communis .  
 Operarius Communis .  
 Reuifor rationum Communis .  
 Vnus Notarius ad banchum Capitanei generalis .  
 Vnus Notarius depositarii pignorum .  
 Præfidentis Regiftri: quæ officia fupra proxime defcripta durent per annum:  
 Duo Notarii ad Ciuilia .  
 Quatuor Notarii ad officium Regiftri .  
 Vnus Notarius ad cassandum condemnationes Criminalium .  
 Vnus Notarius ad banchum Socii Militis .  
 Quatuor Notarii ad banchum appellationum .  
 Quatuor Notarii ad Tribunal Collegii Doctorum :  
 Vnus Notarius ad fcribendum denuncias .  
 Vnus Notarius ad banchum Camerarii .  
 Quatuor æftimatores rerum immobilium de qualibet quadra vnus .  
 Duo æftimatores rerum mobilium .  
 Duo fupertites Molendinorum .  
 Duo fupertites Fornariorum .  
 Quatuor Terminatores Viarum de qualibet quadra vnus .  
 Duo electores fupertitum Becchariorum panis olei & falis .  
 Vnus Capitaneus pro qualibet arte pro luminariis folitis .  
 Vnus Maffarius Communis .  
 Quæ officia durent per quatuor menses .

Et ad effectum vt in dicto Confilio interfint plures Confiliarii Statuimus, & ordinamus, quòd in fine Confilii expeditis omnibus aliis extrahantur duo breuia de vno pixide, in quo poni debeant breuia omnia eorum, qui petierunt fe imbut folari dummodo fint Patres familias, & vt vulgo dicitur Capi di Casa, & fint de fcripti ad custodiam, & illi quorum nomina erunt defcripta in breuibz vt fupra extractis, habeant & habere debeant Florenum vnum pro quolibet à Notariis in dicto Confilio extractis ad banchum Ciuiliu fi fuerint præfentes: aliàs repontanur in buffulo, & extrahantur alii.

*De Confilio Speciali quadraginta Communis Vrbin. Rubrica XVII.*



Vm fit difficile & tædiofum occurrentibus cafibus fæpiſſime generale Confilium conuocari. Statuimus & ordinamus quòd in Ciuitate Vrbin fit vnum aliud Confilium: quod vocetur Confilium ſpeciale quadraginta Ciuium eligendorum de anno, in annum ad deliberationem & voluntatem Illuſtriſſimi & Excellentiſſimi Ducis de Ciuibz dictæ Ciuitatis, qui habitauerint in

dicta Ciuitate cum sua familia ad minus per decem annos, ante electionem de eis fiendam ad dictum Consilium: & sint ætatis vigintiquinq; annorum: & non minoris: qui sint homines boni, graues, & discreti, & qui videbuntur esse viles, & habiles pro Communi, & eius vtilitate, nec possit esse de dicto Cōsilio nisi vnus de vna domo, & eadem familia, dum tamen sint in vna libra pro fumo: Et in fine cuiuslibet anni de numero dictorum quadraginta Consiliariorum remoueantur decē Consiliarii arbitrio & voluntate Illustrissimi Ducis, & loco eorum reponantur in dicto Consilio alii decem Cives qualificati vt supra, pro vt Excellentie præfati Illustrissimi placuerit. Qui tamen decem reponendi vacauerint à dicto Consilio per quadriennium. Qui in principio primi Consilii eorum introitus, in manibus Cancellarii Communis coram Consalonero: & Prioribus iurare debeant, de bene & fideliter se habendo, & consulendo ad Consilium accedendo, & de tenendo in secretum credentias Communis, videlicet perpetuas in perpetuum, & Temporales ad tempus, & omnia alia operando, quæ sint ad cōseruationem Status, honoris, vtilitatis, & commodi præfati Illustrissimi & vniuersitatis dictæ Ciuitatis, omni privata affectione postposita, sub pœna eis imponenda arbitrio Dominorū Consalonerii, & Priorum. Et qui secreta Consilii manifestauerit in præiudicium & damnum Illustrissimi & Communis præfati in libris quinquaginta denariorū puniatur, & plus, & minus, habita consideratione qualitatis facti, & conditionis personæ. Quod Consilium conuocari possit, & debeat per Dominum Consalonerium, & Priores toties quoties opus fuerit, pro aliquo negocio, occurrentia, vel vtilitate dicti Communis, vel alterius particularis personæ, super quo per dictum Consilium aliquid esset prouidendum, obtenta prius licentia à præfato Illustrissimo vel eius Locumtenente. Et ad dictā Consilii conuocationem interuenire debeat vox Præconis cum sono tubæ per loca solita die præcedenti Consilium: & in die fiendi Consilii debeat pulsari Campana: Ad cuius sonum Consiliarii more solito accedere teneantur ad dictum Consilium, & in eo stare: donec expeditū fuerit, sub pœna vnus Floreni, exigenda de facto à quolibet contrafaciente, & inobediente, & applicanda cæteris Consiliariis, qui Consilio interfuerint, nisi iusta causa fuerit impeditus, de qua stetur eius Sacramento, in quo Consilio per Dominū Cōsalonerium seu pro Cancellarium de eius mandato proponantur & legantur ea, super quibus consulendum est, & quando opus erit, super propositis tantum consulere: quilibet consulere volens, debeat ascendere arrega gradatim & suscepto prius iuramento de recte consulendo pro vt sibi visum fuerit expedire vtilitati publicæ amotis prece amore timore & præcio, & non aliter arengare quàm super præpositis partitis & sic eius opinionem exprimere, & dicere quæ sibi videbuntur necessaria fore, & opportuna: & vno Consulente: cæteri silere debeant, & consulentem non impedire sub pœna cuiuslibet contrafacienti decem solidis. Et super omnibus & singulis in Consilio propositis particulariter, & singulariter consuli, & loqui debeat per dictos Consiliarios, & finita arengatio vnus si aliter ascendere voluerit gradatim vt supra scilicet de primo gradu & eo volēti de secūdo vel tertio aut quarto recusantibus primis & superioribus vt dictum est & contrarium dicere si voluerit



rit præstito tamen semper arenganti iuramento vt supra et habita contrarietati si haberi contingerit frustra non arrengetur vterius ad illorum aut alteri eorum confirmati sed palutentur vtrunq; et quarum maiora suffragia vel fabas habuerit obseruetur. Et teneatur et debeat Cancellarius Communis alta ac intelligibili voce in vulgari vt omnes intelligant præpalare non consultati sciendum super quibus consulendum est et dictas propositas, et consultationes quæ super eis fierent in arenga tantum et non alibi et nomina consultantium scribere: et eorum dicta ponantur ad partitum per fabas seu paluttas ad bussolas. Zallam del sic: et Turchinam del non: quod partitum ponatur distinctum clarum, et simplex: non autem duplex captiosum, aut alternatiuum, et posito dicto partito, dentur fabæ seu paluttæ per Præconem Communis et famulos Dominorum Priorum, videlicet vna pro quolibet Consiliario et Priore: Consalonerio autem dari debeant duæ: cum duas voces in Consilio ex antiqua obseruatione habeat: Deinde per præfatum Præconem et famulos recolligantur dictæ Fabæ seu Paluttæ ponendæ per præfatos Consalonerium, et Priores; ac consiliarios in dictis bussolis; manibus extensis, et misis in dictis bussolis, ita quod discerni non possit, in qua bussola suam paluttam miserit. Et recollectis Fabis, seu paluttis vt præmittitur Cancellarius prædictus in loco aperto coram ipsis Domino Consalonerio et Prioribus, ac dictis Consiliariis in vno Bacili arneo dictas fabas seu paluttas fortiter intelligibiliter alta voce numerare debeat, et partitum, quod in dicto Consilio obtentum fuerit per duas partes ex tribus consiliariorum, tunc in Consilio existentium, vim, et effectum habeant: et roboris firmitatem ac si per totum Consilium nemine discrepante obtentum fuisset: et executioni mandetur ac si per omnes Cives et vniuersum populum et generale consiliū ordinatum et sancitum esset. In quo tamen Consilio adesse semper debeant duæ partes ex tribus de numero totius Consilii: aliter fieri non possit, et præfata omnia teneatur Cancellarius scribere dare, et distincte in libris reformationum dicti Communis, vt expeditas, & obtenta fuerint: & quicquid in dicto Consilio absq; dicta obseruatione factum fuerit: nullius sit momenti, nec possit aliquis morari in dicto Consilio cum aliquid fuerit propositum vel consultum de facto suo proprio: vel alicuius de sua familia & eorum interesse, & talis qui moraretur dum de facto suo tractaretur incurrat poenam x x. solid. Et nihilominus quicquid obtentum, & conclusum fuerit in eius fauorem non teneat ipso iure.

Item in dicto Consilio non fiat rumor vel murmuratio, sed omnes stent suo loco intenti ad audiendum consultantem: & quilibet se discrete habeat. Nullus quoq; audeat, vel presumat proferre verba iniuriosa, vel contumeliosa cōtra aliquē consulentem vel occasione consultationis aliquid impropere, vel minari, sed sit cuiuslibet libera loquendi, & consulendi facultas, poena cuiuslibet cōtra facientem librarū decem. Nec possint Consiliarii die Consilii tam generalis quàm specialis per aliquē officialem cogi stare in palatio, vel detineri occasione alicuius collecta vel quantitate soluendæ ex aliqua causa ciuili, & qui cōtra fecerit puniatur poena viginquinque librarum, & nihilominus Consiliarii possint impune recedere. Addentes quod ipso die præcedenti Consilium faciendum, M. D. Priores vocari faciant ad minus

quatuor Consiliarios de XL. quibus conferre debeant proponenda in sequenti consilio: & deinde super ipsis mature deliberare, quæ sint proponenda, & quæ forma, & ordine.

*De Officio Aduocati Communis Urbini.*

*Rubrica XIX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quòd in generali Consilio Ciuitatis Urbini quolibet anno in festo Sancti Stephani de mense Decembris extrahatur ad breuia Aduocatus vnus, qui sit Doctor iuris Ciuilis ad minus, & de Collegio Dominorum Doctorum Ciuitatis Urbini: qui Aduocatus teneatur defendere iura & causas dicti Communis in quacunq; curia Ecclesiastica vel seculari, & coram quocunq; Iudice: & pro eius salario habeat a Commune prædicto florenos XLVIII. monetæ veteris: & durante eius aduocatione & officio sine alio salario teneatur patrocinia præstare in causis carceratorum, viduarum, pupillorum, pauperum tamen, & aliarum miserabilium personarum: & etiam præstare consilium Dominis Prioribus quotiescunq; fuerit requisitus.

*De Procuratore Communis & eius Officio.*

*Rubrica. XX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quòd Procurator Communis extrahatur in generali Consilio, vt dictum est, & eius officium duret per annum tantum: et in ingressu eiusdem officii iuret suum officium bene et fideliter exercere: et sollicitè semper intendere ad iura Communis remuneranda et conseruanda. Habereq; intelligatur dictus Procurator generale et speciale mādātum ad causas, et ad quemlibet actum causarum cum plena, libera, et generali administratione circa prædicta, ac si publicum haberet mādātum, tam in agendo, quàm in defendendo, in principalibus causis, et appellationum pro interesse Communitatis duntaxat. Et dictus Procurator teneatur defendere et prosequi causas Communis tam in agendo: quàm in defendendo: & appellando: & in dicendo & faciendo omnia ea, quæ fuerint necessaria & opportuna coram Potestate, & aliis quibuscunq; officialibus. Et teneatur respondere omnibus conquirentibus de Communi nomine Communis. Ita tamen quòd non teneatur in causis præstare Iuramentum de calumnia: sed sufficiat iuramentum sui officii, necnon procuret, & faciat redditum rationem ab omnibus, qui rationem reddere debent, coram reuatore Communi, qui pro tempore deputabitur. Debeat etiam sollicitè procurare, & inquirere, si Depolitarius Communis soluerit illas quantitates, quas scripserit in suis libris expendisse & se soluisse. Item quòd Potestas & eius officiales debito tempore de gestis & administratione per eos coram Dominis Prioribus rationem reddant: & illo tunc inquisitionem generalem contra prædictos officiales formare debeat. Teneatur insuper patrocinia præstare sine præmio viduis, Pupillis, Carceratis, Pauperibus tamen & aliis miserabilibus personis, & pro eius salario & mercede pro dicto anno à prædicto Communi habeat florenos duodecim monetæ veteris.

De officio

*De officio Sindici Communis.**Rubrica XXI.*

**T**ATVIMVS & ordinamus quòd quolibet anno in Consilio generali quod sit de Mense Decembris in festo diui Stephani eligatur & extrahatur ad breuia vnus Syndicus Còmunis qui diligenter perscrutetur negocia dictæ Communitatis, & nullus contractus fieri possit absq; præsentia consensu & interuentu dicti Sindici de rebus & bonis aut negociis ipsius Communis: & antequàm interueniat debeat se informare de qualitate, & natura contractus celebrandi & inuento, ac cognito, quòd cedat in vtilitatem dicti Communis debeat contractum facere cum quibuslibet personis coram Prioribus dictæ Ciuitatis præcedente tamen determinatione & licentia Consilii generalis vel de quadraginta: & talis còtractus sic celebratus habeat vim & robur: ac si per totum Consilium celebratum fuisset. Teneatur etiam dictus Syndicus exponere Instrumenta acceptarum tenutarum quibuslibet personis plus offerentibus tempore licitationis: & si non inuenirentur emptores, ipsi creditoribus quotiescunq; à Domino Potestate requisitus fuerit de vendendo: vel dando dictam tenutam in solum pro sorte & expensis. Et insuper idem Syndicus teneatur, & debeat interuenire, & auctorari minori vigintiquinq; annis: detento pro aliquo crimine, & aduertere ne dolo alicuius officialis decipiat, & habeat dictus Syndicus pro datione qualibet insolutum per eum facta, tantum, quantum debet habere Notarius de ea rogatus pro extractione Instrumenti dictæ dationis insolutum, & vterius pro suo salario florenos tres à prædicto Comuni.

*De Officio Depositarii introituum Communis.**Rubrica XXII.*

**T**ATVIMVS & ordinamus quòd Depositarius Còmunis ad breuia extractus teneatur recipere omnes & singulos proventus redditus & introitus dicti Communis Urbini, & omnes & singulas collectas impositas, & imponendas per dictum Commune: & illos ac illas penes se fideliter retinere, custodire, & soluere ac satisfacere quibuslibet creditoribus eiusdem Communis & aliis personis, prout sibi iniunctum & ordinatum fuerit per bullettam scriptam per Cancellarium, & subscriptam manu Confalonerii pro tempore existentis: & aliter dispensatio & solutio per eum facta non valeat, nec teneat, & solutio aliter facta virtute cuiuscunq; bullettæ per quæcunq; officialē factæ: & non subscriptæ manu præfati Confalonerii intelligatur facta de suo: & non de Comuni. Et de omnibus per ipsum gestis negociatis, receptis, & solutis teneatur scribere in vno libro ligato et cartulato, et stampato stampa dicti Communis: et librum conficere debeat in principio sui officii sumptibus Communis: et antequàm illud incipiat exercere: teneatur præstare idoneum fideiussorem, et Iuramentum de reddendo rationē in fine sui officii cū restitutione reliquorū: et librorū ac bullettarū, et habeat pro suo salario in dicto anno florenos duodecim quo salario carere debeat si in prædictis, et quolibet prædictorū per ipsum Depositarium contractū fuerit.

Volumus etiam quòd idem Depositarius teneatur accipere Instrumentum, quie-  
rationis manu Cancellarii Communis nomine Communis à qualibet persona,  
cui soluerit summam excedentem decem florenos: & de solutione ac rogitu, &  
nomine Notarii facere mentionem in dicto eius libro.

*De Officio Operarii Communis.*

*Rubrica XXIII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus quòd ille qui fuerit extractus pro ope-  
rario Communis: Imprimis & ante omnia teneatur iurare in mani-  
bus Dominorum Priorum dictæ Ciuitatis: qui pro tempore fuerit de  
bene, & fideliter ac diligenter dictum eius officium exercendo: & in  
ingressu dicti sui officii facere debeat inuentarium de omnibus rebus & Instrumē-  
tis dictæ Communitatis spectantibus ad fabricam murorum, & aliorum edificio-  
rum dicti Communis: & eius officium. Teneaturq; diligenter intendere dicta fa-  
brica: & inquirere ea quæ indigebunt reparatione: & curam habere de Pensa  
ad granum, Puteis, fontibus, lauatoriis conductis & Cloacis dicti Communis, &  
referre Dominis Prioribus in quo statu præfata reperiuntur: & prout sibi iniun-  
tum fuerit per præfatos Dominos Priores edificare, reaptare, restaurare, & exe-  
qui debeat. Et de Calce, Arena, lapidibus, de omnibus aliis cementis, lignis, fer-  
ramētis, et aliis opportunis et necessariis ad fabricandū quæ ad eius manus du-  
rante eius officio peruenerint, bonum et fidele computum: et rationem retinere  
debeat in libro per eum conficiendo: qui sit ligatus cartulatus, et bullatus bulla  
Communis, teneatur etiam facere bullettas quibuslibet creditoribus dicti Com-  
munis ex causa dictæ fabricæ & eius officii de credito: quod haberent cum dicto  
Communi: quæ continere debeant nomen: & cognomen creditoris, & sum-  
mam crediti: & ex qua causa sit creditor: cum appositione millesimi & diei, &  
eodem modo: & eisdem qualitatibus scribere teneatur partitas dictorum credito-  
rum & tempus factæ bullettæ in libro vt supra per eum conficiendo & tenendo:  
& finito dicto eius officio rationem de omnibus gestis per eum reddere debeat  
Dominis Prioribus: ac etiam resignare teneatur omnes res massaritias Instrumē-  
ta: & alia quæcunq; ad eius manus peruenta: eius in officio successor, in præsen-  
tia, assistentia, & rogatione Cancellarii Communis. Ac etiam durante officio quā  
docunq; placuerit & videbitur præfatis Dominis Prioribus dictam rationē red-  
dere teneatur, & pro eius mercede & salario habere debeat à dicto Communi flo-  
renos duodecim.

*De Reusore Communis.*

*Rubrica XXIIII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus quòd singulo anno in Consilio generali  
eligatur, ac extrahatur ad breuia vnus bonus ratiocinator qui diligenter  
habeat videre, & reuidere introitus exitus, & omnes expensas tam De-  
positarii, quàm aliorum quorumcunq; officialium administrantium bona pecu-  
nias vel alias res dicti Communis: & huiusmodi rationibus visis, & calculatis  
teneatur

teneatur infra tempus quindecim dierum reportare in libro Communis rationem dicti officialis: Ita quodd dare appareat de credito, seu debito ipsius Communis sub pena priuationis salarii, quod salarium sit, & esse debeat florenorum quatuor mo netæ veteris, à dicto Communi perfoluendum.

*De Ambasciatoribus siue Oratoribus Communis Urbini. Rub. XXV.*

**S** TATVIMVS & ordinamus quodd Ambasciatores dictæ Ciuitatis pro occurrentiis ipsius Communis de cætero debeant eligi à Prioribus & Consiliariis Consilii quadraginta, & quicumq; fuerit electus ad eundem in Ambasciatorem Communis, teneatur ire ad explicandum & tractandum illius negocii: dummodo iusto impedimento non detineatur, de quo credatur Iuramento electi: & cum iuerint pro aliqua Ambasciata vel negocio dicti Communis quocunq; vadant extra Ciuitatem debeant ire cum equis, & famulis, vno vel pluribus pro vt deliberatum fuerit in ipso Consilio in quo fuerit electus: vel per ipsos Priores, & habeat pro suo salario singulis diebus illam quantitatem denariorum: quæ declarabitur per dictos Dominos Priores & Consilium, & teneatur Depositarius Communis inuenire, equum vnum vel plures secundum quod expedierit & ordinatum fuerit per præfatos Dominos Priores & Consilium & vecturam soluere: & quatenus contingeret equos deuastari sine dolo & culpa dicti Ambasciatoris & sui familiaris, tali casu teneatur dictus Depositarius de pecunia Communis emendare, & satisfacere Domino Equi, ita quodd talis Ambasciator nullum damnum patiatur. & si contingeret in dubium reuocari vtrum talis equus deberet emendari, & satisfieri, & propter hoc talis Ambasciator molestare iur à Domino: tunc & eo casu teneatur Depositarius Communis assumere illius defensionem, & facere omnem expedientem expensam de pecunia dicti Communis pro defensione dicti Ambasciatoris absq; aliqua alia deliberatione Consilii: & si Ambasciator substineret aliquod damnum in aliqua ambasciata: Depositarius Communis teneatur sibi satisfacere dictum datum, de quo credatur suo sacramento vsq; ad quantitatem quadraginta solidorum: & abinde supra secundum provisionem suprascripti Consilii: & si contingeret aliquem Ambasciatorem capi absq; suo facto teneatur Commune ipsum recuperare de bonis Communis, & ipsum totaliter conseruare indemnem.

*De Officio Massarij Communis.*

*Rubrica XXVI.*

**V** T libri & scripturæ Communitatis conseruentur sub fida custodia, Statuimus & ordinamus quodd singulo anno in Consilio generali quod fit de Mense Decembris in festo Sancti Stephani eligatur per breue vnus Ciuis bonæ conditionis, & famæ qui sciat bene scribere & computa facere: & vocetur Massarius Communis: cuius officium duret per vnum annum: & teneatur, & obligatus sit recipere scripturas & libros dictæ Communitatis per inuentarium: & ea omnia retinere in capsâ ad id deputata, clausa sub bona & fida custodia in

Palatio Dominorum Priorum: & in dictis libris perquirere debitores dictarum Communitaris, & eorum nomina tradere in vna lista Dominiis Prioribus, vt exigere faciant ab omnibus obligatis dicto Comuni: & pecunias quas soluerint in manibus Depositarii scribere: & annotare in dictis libris iuxta partitum debiti, vt de facili quilibet possit & valeat cernere suum debitum, & creditum. Et teneatur dictus Massarius ad omnem requisitionem Dominorum Priorum pro tempore existentium, et particularium personarum prentendentium interesse, dictos libros & scripturas ostendere, absque aliqua solutione: non tamen inde exportari permittat aliquas scripturas sine expresso mandato Dominorum Priorum: & omnia curet & faciat, quae viderit occasione dictorum librorum expedire dicto Comuni, a quo habeat pro suo salario annuo florenos decem a Comuni Urbini, vel minus arbitrio Consilii.

*De officio Notarii Denunciarum Maleficiorum: Rubrica XXVII.*

**S** TATVIMVS & ordinamus quod fiat in bullolatio Notariorum idoneorum ad scribendum querelas & denuncias maleficiorum: & quolibet quadrimestre in Consilio generali extrahatur vnus Notarius cuius officium sit durante dicto quadrimestre scribere & formare omnes querelas & relationes Maleficiorum, quas contigerit sibi referri per Syndicos & relatores Maleficiorum: & ita diligenter se habeat in recipiendo & scribendo dictas querelas, quod nec amore, prece, pretio, vel alia humana gratia aliquid addat vel minuatur ultra relationem sibi factam. Curet tamen informatione denunciarum apponere nomen denunciantis denunciati & offensi, & eorum cognomina, & domicilia: & describere delictum cum omnibus qualitatibus illud aggrauantibus, & vnus & eiusdem denunciarum facere tres copias eiusdem tenoris: et illas dicto Sindico tradere portandas Notario Maleficiorum: et habeat pro sua mercede pro qualibet denuncia et copiis praedictis tres bononenos, et plus petere non possit: nec aliquo modo exigere a dictis relatoribus: nec possit durante dicto quadrimestre alter Notarius se intromittere in recipiendo dictas denuncias: et qui contrafecerit in aliquo praedictorum, sciat se incurrere poenam vnus libra pro quolibet vice: Non tamen possit dictum officium per substitutum exerceri.

*De officio Praesidentis Registri & Notariorum eiusdem. Rub. XXVIII.*

**E** VM saepius contingat homines et personas eorum iuribus priuari absque eorum facto: sed potius casu fortuito incendii, furti, vel rapinae, seu alio quocumque: Et contingat quandoque rogata et prothocolla Notariorum de aliquo instrumento, seu contractu, aut vltima voluntate quocumque nomine nuncupentur deperire casibus praedictis, vel vetustate, vel subtractione, vel calliditate Notariorum rogatorum de contractibus occultari: et ob hoc iustitia opprimatur, et veritas occultatur, in graue damnum et praedudicium singularium personarum



et aliorum. Ideo sequentes quod antiquitus in Ciuitate Urbini laudabiliter exitit obseruatum.

Statuimus & ordinamus quòd de cætero in dicta Ciuitate debeat per Commune deputari vna apotheca seu statio bene murata, & clausa, apta ad Registrum: et sit in platea dictæ Ciuitatis, vel prope ipsam quantum possibile sit: & sit apta ad tenendum omnes & singulos libros contractuum: & vltimarum voluntatum registrandorum, & alias scripturas, & libros dicti Communis ibi residentes per officiales Communis prædicti. Cuius apothecæ seu stationis & omnium librorum Registri, & aliorum ibi recomendendorum custodiam, gubernationem, & conseruationem habeat, & habere debeat, & clauēs tenere vnus bonus, legalis, atq; sufficiens Ciuis dictæ Ciuitatis, qui sit Notarius, et in Matricula Notariorum descriptus: & sit triginta annorum ad minus, & approbatus prius per Dominos Priores & Consilium quadraginta dictæ Ciuitatis ante imbullolationem faciendam de habilibus ad præsidendum dictæ apothecæ Registri. Quæ imbullolatio fieri debeat per dictos Dominos Priores & Consilium prædictum de habilibus ad dictum officium eligendis & extrahendis de dictis bullis in Consilio generali dicti Communis, prout fit de aliis officiis eiusdem Communis: & eius officium duret vno anno tantum. Qui officialis sic electus & deputatus habeat præsidere dictis libris Registri, & apothecæ: & diligenter videre, & aduertere, quòd omnes & singuli contractus vltimæ voluntates, & etiam distractus registrandi secundum formam præsentium ornamentorum bene, diligenter, & sine aliqua fraude, malitia, vel defectu scribantur, & registrentur per Notarios ad dictum Registrum deputandos de verbo ad verbum secundum formam inferius describendam: Penam et banno ipsi maiori officiali prædicti reperto culpabili decem librarum denariorum, de facto auferenda, et exigenda per Potestatem et eius officiales, seu Vicarium Urbini ad petitionem cuiuscunq; accusantis, uel denunciantis, si in aliquo prædictorum dictus Maior officialis fuerit negligens, vel fraudem commiserit, seu committi permiserit, vel scierit, & non contraxerit. Qui maior officialis habeat, et habere debeat pro eius salario et mercede à Camerario Ducali de introitibus Ducalibus quolibet anno florenos duodecim. Et debeat per se, et non per substitutum seruire, et dictum officium exercere, nisi in casu absentia Reipublicæ causa, seu infirmitatis: quo casu possit seruire per substitutum, qui sit de imbullolatis ad dictum officium. Et si contigerit dicto anno durante ipsum officialem decedere, tunc de dicto bullo extrahatur et eligatur ad breuia alius ex imbullolatis: cuius officium duret pro toto tempore quod superest illi defuncto, cuius loco extrahitur: et etiam vno alio anno proxime sequenti, cum salario prædicto ad dictam rationem. Quo tempore officii finito, dictus maior officialis debeat indicari per Priores dicti Communis qui pro tempore erunt: et ipse teneatur respondere, et rationem reddere, et assignare de administratione dicti sui officii. Quod officium incipiat et incipere debeat anno quolibet in Calendis Ianuarii. Et antequam clauēs dictæ apothecæ Registri sibi tradatur et assignetur, debeat dictus maior officialis sic electus iurare ad sacra Dei Evangelia manu tactis scripturis in manibus Dominorum Priorum qui pro tem

pore erunt, bene, legaliter, & sine fraude dictum suum officium exercere, remotis odio, amore, timore, & qualibet alia humana gratia, de quo iuramento debeat rogari Cancellarius dicti Communis: nec possit dictus officialis maior durate tempore dicti sui officii recedere à Ciuitate Urbini ultra terminum duorum vel trium dierum pro quolibet mense, nisi tantum causa Reipub. sub dicta poena decem lib. pro qualibet vice qua contrafecerit, de facto exigenda vt supra.

Item statuimus & ordinamus quod per Dominos Priores & Consilium quadraginta fiat, & fieri debeat de nouo nouum & speciale Bussolum, in quo imbullo lentur ex notariis matriculatis, qui sint idonei & habiles ad registrum: habita consideratione prædicta, & moram trahentes in Ciuitate Urbini assiduam, eligendi & deputandi ad registrandum contractus, de quibus in his ordinamentis fit mentio forma hic descripta. Et quod de tali Bussolo singulis anni quando fit electio, et extractio supradicti maioris officialis fiat extractio, & eligantur quatuor Notarii qui habeant stare continue ad dictam apothecam Registri ad registrandum contractus & alia, de quibus infra fit mentio: & quæ registrari debeant ex forma præsentium ordinamentorum: & deputetur vnus eorum pro qualibet Quadra dictæ Ciuitatis, qui seruire per se, & non per substitutum debeat dicto officio Registri, & registrare, nisi in casu absentia Reipublicæ causa, vel infirmitatis: quo casu possit loco illius qui sit in dicto bussolo, & matriculus subrogari de licentia & voluntate dicti maioris officialis: Qui quatuor Notarii extracti, & electi vt supra intelligantur et sint deputati ad standum ad dictam apothecam Registri ad exercendum dictum officium, & ad registrandum illos contractus, qui secundum formam præsentium ordinamentorum veniunt registrandi, & secundum formam & ordinem inferius denotatum, videlicet, Quia quilibet Notarius dictorum quatuor Notariorum teneatur & debeat registrare contractus registrandos in illo libro illius Quadræ, de qua fuerit Notarius de contractu rogatus, etiam si ipse registrans non sit ad illius Quadræ librum deputatus: & teneatur ponere in Repertorio Registri nomina & cognomina contrahentium, vel aliarum dispositionum: & habeant pro eorum labore, & mercede Registri, pro scriptura, & registratione, & recipiant mercedes infra declarandas. Et ad hoc vt sciatur facilius de qua contrata fuerit Notarius rogatus, teneatur ipse Notarius rogatus de instrumento in sua subscriptione expressam facere mentionem de qua Quadra sit, seu in qua habitat, ad penam decem solidorum pro quolibet omittente dictam mentionem facere, de facto auferendam sibi per dictum maiorem officialem, & quoscunq; alios officiales dicti Communis, & ponendam in cippo apothecæ dicti Registri, & quod non liceat alicui ex dictis Notariis deputatis ad Registrum se absentare à dicta Ciuitate, præterquam ex causa Reipublicæ ultra duos dies pro quolibet mense poena xx. solidis cuiuslibet contrafacienti, exigenda, & applicanda vt supra.

Item statuimus & ordinamus quod fiant quatuor libri cartæ bombicinæ realis, sicut sunt quatuor Notarii, & quatuor Quadræ, numero cartarum centum, vel plurius, prout videbitur dicto maiori officiali: & sint legati mote librorum mercatorum, & habeant capitellos, & sint bene cooperti tabulis, & in vnaquaq; carta sit im-

promptata

promptata stampa Communis in capite cartæ, quæ stampa semper sit penes Dominos Priores: & pro vnaquaq; quadra dictæ Ciuitatis & comitatus deputetur vnus ex dictis libris & in coperta sit scriptum Hic est liber Registri siue contractuum Notariorum talis quadra qui libri habere debeat in principio sui videlicet, in prima carta intitulationem, siue præambulum manu dicti maioris officialis: in quo dicat in Nomine Domini. Hic est liber siue quinternus contractuum, & aliorum registrandorum talis quadra, seu talis Notarii, & ponantur nomina, & nomina Notariorum ad registrum & registrandū deputandorum: & electorum pro vno anno incipiendo die prima mensis Ianuarii: & finiēdo vt sequitur, & dicat quot cartarum sit liber ille: & dictam intitulationem siue præambulum ponat in plena forma: prout sibi videbitur, & postea se subscribat apponendo eius nomen, & signum & quod est Maior officialis siue præsidens Registri, ad pœnā centum solidorum pro quolibet libro non sic intitulado exigendam de facto à dicto maiori officiali per Potestatem Urbini, & alios officiales dicti Communis, & applicandam & ponendam in Cippo Registri vt supra, & in dictis libris & in secunda carta incipiendo per Notarios Registro deputatos registrentur, & registrari debeant omnia Instrumenta arbitria donationes præcepta inconfessum definitiue & sententiæ dationes in solum adiudicationes ex secundo decreto: vltimæ voluntates & alia Instrumenta perpetua quocunque nomine censeantur à decem florenis supra, post hæc ordinamenta rogata per quoscunque Notarios Ciuitatis & comitatus Urbini vel aliunde trahentes moram in dicta Ciuitate: vel eius Comitatu de verbo ad verbum sine remissione aliqua: & post subscriptionem Notarii de Instrumento rogati ipse Notarius registrans eius nomen cognomen & signum apponat, & inserat: qualiter iste est Notarius ad registrandum deputatus: pœna decem solidorum pro quolibet contrafaciente: & qualibet vice de facto exigenda per dictum maiorem officialem: & alios officiales dicti Communis: & applicanda: & ponenda in Cippo dicti Registri. & quia partes ad quos spectant cōtractus: & Instrumenta registranda: secundum formam præsentium ordinamentorum: forte erunt negligentes in reluendo à Notariis rogatis de eorum Instrumentis. Statuimus & ordinamus quod Notarius de aliquo Instrumento quocunque nomine censeatur rogatus quod secundum formam horū ordinamentorū venit registrandum: exceptis vltimis voluntatibus: in quibus volumus seruari formam & tempus infra proximo capitulo descriptam teneatur, & debeat illud publicare & in publicam formam redigere: & autenticare infra triginta dies: à die celebrati contractus computandos ad pœnam quadraginta solidorū pro quolibet Notario contrafaciente: & qualibet vice exigendam per dictum maiorem officialem, & quoscunque alios officiales Communis applicandam & ponendam in cippo prædicto: nisi ipse Notarius fuerit infirmitate vel absentia vel alio iusto & probabili impedimento impeditus.

Item Statuimus & ordinamus quod modus & forma & tempora autenticandi registrandi præsentandi & consignandi tam contractus inter viuos, & distractus sententias præcepta & alia de quibus dictū est, extra vltimas voluntates, sint

infra scripta : Videlicet, quòd postquam Notarius de aliquo instrumento contra-  
 ctus siue distractus inter viuos rogatus illud infra terminum inferius declaran-  
 dum : parti ad cuius commodum spectat restituerit : vel per ipsum Notarium nò  
 steterit : quin publicauerit, & restituerit parti : ad quam spectat : & in eius fauorem  
 tendit, si esset vnus, vel si plures rei credendi, sufficiat alteri eorum completum :  
 & autenticum restituisse : & pars ipsa ad quam spectat coram dicto maiore officia-  
 le : vel vno ex Notariis prædictis ad registrandum deputato præsentare infra tem-  
 pus duorum mensium à die celebrati contractus : teneatur poena cuiuslibet facere  
 committenti x x. solid. pro qualibet vice exigenda de facto per dictos officiales  
 vel Priores : & applicanda & apponenda in dicto Cippo Registri : & quod elapsis  
 dictis terminis singula singulis offerendo infra dicta tempora adhuc teneatur infra  
 alios x v. dies tunc immediate sequentes dictum Instrumentum reluere : & præ-  
 sentare dicto maiori officiali vel vni ex prædictis Notariis ad registrandum depu-  
 tatis, ad poenam x l. solidorum cuiuslibet contrafacienti. & si in dicto secundo ter-  
 mino non reluerit, & præsentauerit, adhuc teneatur præsentare infra alios decem  
 dies ad poenam centum solidorum exigendorum & ponendorum in Cippo prædi-  
 cto & quòd Notarii ad Registrum deputati debeant illa recipere, & registrare in-  
 fra tempora in præsentibus ordinamentis contenta loquentibus de poena Notario-  
 rum ad Registrum deputatorum. Et quòd elapsis terminis prædictis pars ad peti-  
 tionem Notarii rogati de Instrumento : de facto & sine aliqua iuris solemnitate  
 compellatur per dictos Potestatem vel alios officiales Communi vel Priores : vel  
 per Maiorē officialē ad reluendū dictū contractū : & soluendū dicto Notario de eius  
 mercede secundū taxā in præsentibus ordinamentis contentā ad poenā decē lib. di-  
 cto Potestati officiali vel Prioribus vel maiori officiali requisitis ad hoc per dictū  
 Notarium negligentibus dictam executionem facere : applicanda Communi Vr-  
 bini. Et quòd in quolibet Instrumento ponatur per Notarium rogatum dies resti-  
 tutionis, & per Notarium Registrantem dies præsentationis, & registrationis, &  
 quomodo est Registratum : in fine instrumenti ad hoc vt fraus non committatur :  
 poena cuiuslibet Notario non apponenti decem solid. pro quolibet Instrumento, &  
 qualibet vice exigenda : & soluenda in dicto Cippo : quæ quidem Instrumenta : re-  
 gistranda postquam fuerint præsentata dictis officiali vel Notariis ad registrandū  
 deputatis vel eorum alteri, debeant ipsi Notarii de hoc requisiti de verbo ad verbum  
 scribere : & registrare in libris supradictis hoc est in libro illius quadraz cuius  
 seu de qua est Notarius qui illud Instrumentū publicauit, infra octo dies postquam  
 fuerint præsentata registranda : poena cuiuslibet Notario deputato ad registrum de  
 hoc requisito x x. solidorum de facto exigenda per dictum maiorem officialem,  
 soluenda & ponenda in Cippo vt supra. Et teneatur & debeat dictus Notarius re-  
 gistrans infra secundam diem postquam registraruerit ipsum Instrumentum reas-  
 gnare dicto maiori officiali poena decem solidorum pro quolibet Instrumento, sic  
 non reassignato, exigenda & soluenda vt supra. Et teneatur dictus maior officia-  
 lis scribere in Instrumento registrato & sibi assignato diem reassignationis poena  
 decem solid. pro qualibet vice applicanda : & soluenda vt supra quibus contracti-  
 bus &

bus & Instrumentis sic vt supra registratis & reassignatis teneatur & debeat dā-  
 ctus maior officialis ipsa Instrumenta restituere parti ad quā spectat, seu principa-  
 liter pertinet, & interest infra secundum diem postquam sibi fuerint pro registra-  
 tis assignata per Notarium registrantē & repetita per partem registrarī facien-  
 tem poenā dicto maiori officiali negligenti xxx. solidorum applicanda vt supra  
 & exigenda de facto per Potestatem officialem & Priores. & quod Instrumenta  
 Arbitria, donationes, sententiae definitivae: praecipua in confessum dationes in solu-  
 tum, & adiudicationes ex secundo Decreto & alia quocūq; nomine cēseantur quae  
 vt supra veniunt registranda non fuerint infra dicta tempora praesentata ad regi-  
 strum nec registrata tamen in suo robore perdurent: Declarantes quod ex ipsis  
Instrumentis nō registratis non valeat quis agere, nec excipere: nec eis aliquo mo-  
do vti: neq; in agendo neq; in excipiendo nisi primo registrantur: Et si de facto  
 vltus fuerit, siue vteretur dictis Instrumentis non registratis vt supra Nullus Iudex  
 Arbitrator debeat vel possit illa admittere: & si de facto admitteren-  
 tur talis admissio, sic ipso iure nulla vana, & cassa poenā l. solidorum cuiuslibet co-  
 tractanti applicanda vt supra. Verum quia labor omnis optat praemium: statu-  
 mus, & ordinamus quod Notarii deputati ad registrandum possint pro quolibet  
 Instrumento quod registraruerint quocūq; nomine nuncupentur pro eorum la-  
 bore, & mercede: recipere tantum duos bon. à faciente registrarī: siue sit vnus  
 tantum siue plures correi si Instrumenta fuerint in communi & vsitata forma: Si  
 autem excederent formam communem possint recipere pro quolibet vltra il-  
 los duos bonon. vnum, duos, tres, vel quatuor alios bononenos arbitrio dicti ma-  
 ioris officialis, taxandos etiam si fuerint Instrumenta Tutelae curae ad negocia, in-  
 ventarium vltima voluntas, vel aliud Instrumentum habens in se longiorem scrip-  
 turam quocūque nomine nuncupentur poenā cuiuslibet plus recipienti decem soli-  
 dorum pro qualibet vice exigenda de facto per dictum maiorem officialem, &  
 ponenda in Cippo vt supra. Testamenta verò, & cetera vltimae voluntatis  
 Donationes causa mortis & dispositiones: teneantur Notarii de eis rogati in-  
 fra vnum mensem à die scientiae mortis Testatoris seu aliam vltimam volunta-  
 tem condentis, ipsum testamentum & quamlibet aliam vltimam voluntatē pu-  
 blicare: & in publicam formam redigere: & ipsum Instrumentum Testamenti  
 seu vltimae voluntatis maiori officiali Registri vel eius Notariis praesentare: vt  
 registrantur infra tempora supra in aliis contractibus designata. Et Notarius ad  
 registrandum deputatus infra tempora, quae statuta sunt in aliis contractibus te-  
 neantur registrare: & reassignare dicto maiori officiali: Qui maior officialis red-  
 dere debeat ipsum dicto Notario. Qui praesentauerit, poenā & poenis supradictis  
 in aliis contractibus singula singulis congrue referendus: exigendis soluedis & po-  
 nēdis in Cippo vt supra. Et teneatur dictus Notarius rogatus de dictis vltimis vo-  
 luntatibus soluere Notario Registrati pro eius labore: secundū taxā supra descriptā.

Itē statuimus & ordinamus quod dictus maior officialis, et quilibet alius officia-  
 lis Urbini ad requisitionē ipsius Notarii rogati de vltima voluntate: quam vt su-  
 pra dictum est: fecerit registrarī, teneatur, & debeat ad poenam decem librarum



pro quolibet contrafaciente applicanda vt supra & retinenda de eorum salario: de facto realiter, & personaliter compellere hæredes descriptos in Testamento & vltima voluntate prædicta ad soluendum dicto Notario rogato quantitatem, quã soluerit pro faciendo registrari, & etiam eius competentem mercedem, secundum formam & taxam in præsentibus ordinamentis descriptam: si dicti descripti hæredes esse velint, vel hereditatem non repudauerint. Si verò dictam hereditatem non adirent, vel ipsam repudiarent, tunc de bonis & rebus talis defuncti tempore eius mortis tentis vel possessis teneantur dicti officiales & Priores facere satisfacere dicto Notario rogato de eius mercede, labore, & pecunia, pro registro soluta, assignando, & assignari faciendo ei de dictis bonis, & dicta quantitas debita dicto Notario pro eius labore: mercede, & registro: pro cæteris debitis detrahatur, & intelligatur & habeatur pro antiquiori debito, cæteris aliis quibuscunq; & vt æs alienum primarium detrahatur, & in hoc habeatur pro privilegiato respectu hypothecæ cuiuscunq; tacite vel expresse, cæteris quibuscunq; quorumcunq; antiquiorem hypothecam prætendentibus: & hoc auctoritate præsentium ordinamentorum.

Præterea statuendo dicimus quod hæredes descripti in Testamento siue alia vltima voluntate adulti maiores xx. annis debeant similiter infra mensem à die scientiæ mortis, talis vltimam voluntatem condentis dicta testamenta, & alias vltimas voluntates præsentare dicto maiori officiali, seu Notariis Registri, & facere ea registrari, pœna decem librarum pro quolibet in prædictis negligente: exigenda & soluenda in Cippo vt supra de facto. Et nihilominus teneantur dicti hæredes etiam elapso dicto termino mensis, præsentare vt supra & registrari facere infra alium mensem tunc proxime futurum, pœna xx. librarum pro quolibet hærede aduente, siue non repudiante in hoc negligente exigenda, & soluenda de facto vt supra & si in dicto secundo mense fuerint negligentes, ad huc infra alium mensem teneantur registrari facere, pœna vigintiquinque librarum soluenda & applicanda in Cippo vt supra dictum est.

Si tamen infra mensem, seu infra alios terminos vt supra descriptos à die scientiæ mortis testatoris fuerint per hæredes descriptos, in ipsis vltimis voluntatibus dictæ vltimæ voluntates præsentatæ dicto maiori officiali seu Notariis Registri pro eis registrandis, teneantur dicti Notarii Registri requisiti illas registrare in libro illius quadræ, de qua fuerat Notarius rogatus, infra octo dies: & infra alios quatuor reassignare dicto maiori officiali. Qui postea habeat restituere præsentati pro registrari faciêdo in terminis prædictis sub pœnis supra in aliis Instrumētis registrandis deputatis exigēdis, & applicandis vt supra singula singulis referēdo: Non tamen si prædicta circa vltimas voluntates disposita vel aliquid prædictorum, non fuerint seruata per dictos Notarios rogatos, vel per hæredes descriptos in dictis vltimis voluntatibus. Dictas vltimas voluntates iuribus euacuamus & annullamus, immo in suo robore durare iubemus, & vires habere decernimus.

Item statuendo, dicimus quod proximiores attinentes cōsanguinei vel affines talium defunctorum, qui ab intestato tali defuncto succederent, intra quindecim dies  
à die



à die quo sciuerint, vel verisimiliter scire debuerint eum mortuum teneantur & debeant notificare Notario de vltima voluntate talis defuncti rogato: si sciuerint, qui fuerit rogatus, & eum interpellare, vt in publicam formam redigat, & aucten- rict dictas eius vltimas voluntates talis defuncti, ad pœnam x. librarũ pro quo- libet eorum in prædictis negligenter applicandis, & soluendis in Cippo: & exigen- dis vt supra. Et si nescirent vel dubitarent, vtum defunctus vltimam voluntatẽ condidisset, & quis de ea rogatus esset, teneantur infra dictũ terminum mensis cõ putandi à die scientiæ mortis, notificare dicto maiori officiali Registri mortem talis defuncti ad pœnam centum solidorum per maiorem officialem, & alios offi- ciales dicti Registri prædicti Communis exigen. de facto: & soluendam in Cip- po dicti Registri: qua notificatione sic facta, dictus maior officialis teneatur infra quindecim dies immediate sequentes publice præconizari facere, & banniri, in Ciuitate Vrbinĩ, & maxime die fori in locis publicis, & consuetis, quod quicunq; Notarius esset rogatus de aliquo testamento siue vltima voluntate talis defuncti exprimendo nomen, & prænomen, & locum de quo erat, debeat illud, & illã præ- sentare dicto maiori officiali Registri siue Notariis, vel etiam ipsius defuncti hæ- redibus infra mensem, à die dicti præconii computandum: sub pœna, & ad pœ- nam viginquinq; librarum pro quolibet contratacente: & qualibet vltima volũ- tate, de qua fuerit rogatus, & quam non præsentauerit, applicandam, & soluen- dam in dicto Cippo, & aufereudam de facto, & exigendam per dictum maiorem officialem, qua præsentatione facta dicti Notarii Registri debeant registrare, & consignare, & dictus maior officialis restituere: vt supra dictum est sub iam di- ctis pœnis soluendis de facto exigendis vt supra. Et si dictus maior officialis facta ei dicta notificatione fuerit negligens in faciendo fieri dicta bannimenta puniatur de facto in centum solidis exigendis de facto per Priores seu Potestatem soluendis in dicto Cippo Registri.

Item Statuimus quòd Notarii ad Registrum deputati seu deputandi vt supra dictum est teneantur, & debeant, ad petitionem & requisitionem ambarum par- tium puta creditoris, & debitoris, vel eorum ad quoru fauorem erat contractus, & eorum in quorum præiudicium erat: ipsa Instrumenta & vltimas voluntates, et alia quæ secundum formam præsentium ordinamentorum veniunt registranda quocunq; nomine censeantur, de ipsis libris Registri in quibus essent registrata: fa- cta prima cancellatione de Instrumento cancellando registrato: vel eius quietat- ionis per Notarium rogatum de ipso Instrumento, vel debita fide habita à Not- ario prædicto: de ipso Instrumento rogato, cancellationis cancellare habita licẽtia à dicto maiore officiali qui pro tempore fuerit & cancellationem scribere, iuxta dictum contractum in margine hoc modo, & in hac forma, videlicet, Anno Do- mini &c. Inditione Pontificatu, die præsentibus talibus, & talibus testibus &c. Cancellatum fuit dictum Instrumentum de præsentia, & voluntate talium & taliũ, & de mandato dicti maioris officialis per me Notarium deputatum ad Registrũ mihi facto per ipsum de voluntate ipsarum partium in dicta apotheca Registri habita fide Cancellationis, & quietationis rogationis Notarii de Instrumento pri-

merio rogato cum subscriptione sua, & signo suo &c. Poena cuiuslibet Notario Registri dictam formam non seruanti decem librarum applicanda, & exigenda, vt supra: & pro tali cancellatione debeat habere, & recipere possit vnum bononenum tantum pro quolibet instrumento quocunq; nomine censeatur, & quantacumque sit quantitas, & Notarius qui de dicto Instrumento cancellando fuerit rogatus, pro cancellatione seu quietatione de ipso fienda, iuxta ipsum contractum habeat solum vnum bononenum pro quolibet instrumento, quod cancellaret, & quietatione eius vel duos bononenos ad plus considerata qualitate Instrumenti, quantacunq; sit quantitas, nec pars nec Notarius teneantur portare ad registrum aut registrarum aliter facere talem quietationem & cancellationem quatenus concurrat quantitas quietata cum quantitate in Instrumento contenta, & nihilominus pars quae fecisset registrarum contractum primum ipsum Instrumentum seu cartam Instrumenti publicam teneatur reddere incisum debitori, in cuius prauiudicium ipsum Instrumentum tendebat, & si qua cancellatio in libris Registri de aliquo Instrumento registrato aliter reperiretur facta: quam forma praedicta: sit ipso iure nulla nec ipsum Instrumentum seu carta intelligatur cancellatione esse de libro Registri nisi fuerit dicta forma seruata. Et praedicta omnia & singula seruari debeant in omnibus Instrumentis quocunq; nomine nuncupentur, & in ultimis voluntatibus, & aliis registrandis, secundum formam horum ordinamentorum fiendis & celebrandis in dicta Ciuitate Urbini, & eius comitatu: & alibi vbicunq; inter Ciuies vel comitatenses Urbini rogatis, & rogandis per Notarium Ciuitatis vel comitatus Urbini vel etiam forenses, habitantes & moram trahentes in dicta Ciuitate vel comitatu: & quod praesentibus ordinamentis non possit per partes aliquo modo & iure renunciari. & si renunciaretur non valeat talis renunciatio ipso iure. Et Notarius in Instrumento talem renunciationem scribens poenam x l. sol. ipso facto incurrant de facto ab eo auferenda: & exigenda, per dictum maiorem officialem Registri praedicti, & talis renuntiatio praesumatur ficta & simulata & dolosa.

Item Statuimus & ordinamus quod dictus maior officialis vel aliquis ex Notariis ad registrandum deputatis, qui pro tempore fuerit, vel quis alius cuiuscunq; conditionis & status existat, vilo modo audeat vel praesumat, aliquo colore quaesito, extrahere vel exportare, per se, vel alium aliqua actione vel causa, extra dictam apothecam ad registrum deputatam aliquem contractum ad registrandum praesentatum, ante ipsius registrationem poena decem librarum pro quolibet contrafaciente exigenda per Potestatem vel Priores, vel quemcunq; alium officialem dicti Communis, & soluenda in Cippo apothecae praedictae, nec aliquem ex libris praedictis in quibus fieret vel facta esset registratio Instrumentorum, & contractuum, & aliorum registrandorum, secundum formam praesentium ordinamentorum, nec aliquam partem, ex eis, nec folium ex eis, extrahere sub poena centum ducatorum pro quolibet contrafaciente: & qualibet vice applicanda & exigenda vt supra in hoc capitulo continetur. Et nihilominus si fuerit Notarius talis contrafaciens priuetur, & ipso iure sit priuatus perpetuo arte Notariae: & ipso iure sit infamis auctoritate praesentium ordinamentorum. Si vero non fuerit Notarius ultra di-

etiam pœnam pecuniariam sit infamis ipso iure auctoritate præsentium ordinamentorum. Et quilibet possit accusare & denunciare contrafacientem, & habeat quæ tam partem pœnæ pecuniariæ, & teneatur in credentia si voluerit: Quæ pœna exigatur, & exigi possit, & debeat per Potestatem, seu Vicarium, seu quoscunque alios officiales dicti Communis Urbini, ex suo officio: & etiam ad requisitionem cuiuscunque petentis & applicetur dicto Cippo, habito primo legitima probatione: quod huic capitulo fuerit contrafactum, per talem quem punire vellent.

Item Statuimus & ordinamus quod omnia & singula Instrumenta contractus, & ultimæ voluntates, & alia quæcunque quæ per formam horum ordinamentorum veniunt, & sunt registranda, quæ reperirentur registrata in libris prædictis in apotheca ad registrum deputata: habeant illam vim, & illum effectum, quam, & quem habent originalia Instrumenta publica, & plenum robur, & firmitatem: tam in iudicio quam extra iudicium: coram quocunque iudice Ecclesiastico vel seculari, in Ciuitate vel Comitatu Urbini, & eius districtu etiam si prothocollo: vel originalia Notariorum de eis rogatorum non reperirentur: & hoc auctoritate & vigore præsentium ordinamentorum.

Item Statuimus & ordinamus quod præsentia ordinamenta statuta & contenta in eis, robur habeant, & habere incipiant, à die publicationis præsentis reformationis, & inuolabiliter obseruentur tam in Ciuitate quam in comitatu, & districtu Urbini, & tam inter Ciues Comitatus, incolas, & Forenses quam etiam inter Forenses: qui in dicta Ciuitate vellent, Instrumentis quibuscunque factis & celebratis in dicta Ciuitate: vel eius comitatu, vti tam contra Ciues comitatenses & incolas, quam etiam contra Forenses tantum.

Item Statuimus, & ordinamus, quod nullus ad Registrum deputatus vel alius Notarius audeat, vel præsumat copiam alicuius contractus, seu distractus, vel alterius ultimæ voluntatis vel aliorum, quæ secundum formam præsentium ordinamentorum sunt registrata: seu registranda: de dictis libris Registri extrahere, siue exemplare per se vel alium donec viuât Notarius de ipsis rogatus: à quo commodè copia haberi possit, seu si mortuus esset, donec eius prothocollo reperiuntur, quorum copia commodè haberi possit, sed pars teneatur ire ad dictum Notarium rogatum, vel ad eum penes quem essent dicta prothocollo: pro copia si voluerit: & quoties voluerit, pœna cuiuslibet Notario Registri contrafacienti x. librarum pro quolibet contractu: seu distractu: & qualibet vice qua copiam fecerit, seu totius contractus: Registrati, seu particularis eius de facto exigenda per dictos officiales maiores seu Potestatem Urbini, & soluenda in Cippo prædicto.

Item Statuimus, & ordinamus quod hæc Statuta & ordinamenta non extendantur ad contractus seu distractus ascendentes ad quantitatem decem florenorum vel ab inde infra nec ad instrumenta concordiarum nec ad instrumenta procuratorum curæ & Sindicatus ad lites & causas tantum nec acta & sententias malefactorum nec ad acta & sententias damnorum datorum: Nec ad instrumenta laboris affictuum locationis ad laboritium. Nec ad contractus temporales, & non perpetuos, nec ad acta curiæ facta per Notarium causarum Civilium vel appellationum coram offi-

ciale seu iudice dicti Communis vel appellationis, vel coram Arbitris & Arbitratoribus, quæ etiam si non essent registrata robur habere volumus, & tenere de iure, exceptis sententiis diffinitivis, præceptis in confessum dationibus in solum adiudicationibus ex secundo decreto transcendentibus quantitatem decem florenorum. Quæ registrari debeant modo forma & ordine supra in aliis capitulis expressis. Si tamen aliquis Civis comitatus aut Forensis vellet aliquos contractus qui secundum formam horum ordinamentorum, necessario non sunt Registrandi. Facere registrari possit in dictis libris ad sui beneplacitum, servata forma præsentium ordinamentorum: & etiam possit facere registrari contractus & ultimas voluntates quocumque nomine censeantur rogatos, & factas ante publicationem præsentium statutorum, soluendo secundum taxam in his ordinamentis annotatam:

Item Statuimus & ordinamus quod de pœnis supradictis quæ contigerit applicari Registro, & cum effectu in Cippo prætato poni, tertia pars sit Cameræ Ducalis. Alia tertia pars ipsius Registri & eius Apothecæ: expendenda in utilitatem & ornamentum residentie dictæ Apothecæ pro ut videbitur Dominis Prioribus, et Præsidenti pro temporibus existentibus. Et reliqua tertia pars sit ipsius Præsidentis in recompensationem suæ diminutæ provisionis, in præmiumque auditæ laboris, ac ut diligentius dicto officio pro eius conservatione inuigilet, cui Præsidenti, volumus, & mandamus quemlibet Notarium teneri & obligatum esse, ad præsentandum, & exhibendum omnes & singulos libros, & bastardellos suarum rogationum, ad omnem requisitionem dicti Præsidentis.

Item quia secundum formam præsentium ordinamentorum partes tenentur recolligere à Notariis rogatis contractus registrandos, & in publicam formam præsentari maiori officiali Registri seu eius Notariis: & ob hoc pars posset nimis gravari expensis, nisi salubriter providebatur, & etiam ad hoc, ut Notarii præfati de eis rogati competentem mercedem consequantur. Ideo volentes quantum possibile est salubriter providere, Statuimus et ordinamus quod Notarii dictæ Civitatis, & comitatus Urbini, vel etiam Forenses moram trahentes in dicta Civitate & comitatu debeant & teneantur contractus de quibus fuerint rogati quocumque nomine censeantur, qui veniunt registrandi publicare & parti restituere: & accipere debeant, & possint pro eorum mercede, tam pro illis, quam pro aliis non registrandis, secundum infra scriptas quantitates denariorum & secundum modum & formam inferius descriptam.

In primis pro quolibet contractu seu Instrumento ascendenti ad quantitatem decem florenorum vel à decem florenis infra.	bonon.	6.
A decem florenis supra vsq; ad viginti quinque.	bonon.	8.
A viginti quinque supra vsq; ad quinquaginta.	bonon.	12.
A quinquaginta florenum vsq; ad centum.	bonon.	16.
A centum vsq; ad ducentos.	bonon.	20.
A ducentis supra vsq; ad quingentos.	bonon.	25.
A quingentis vsq; ad mille.	bonon.	30.
A mille supra quantacumque summam.	bonon.	40.

Item

Item pro Instrumento renouationis cuiuscunque secundum consuetudinem:  
bonon. 12.

Item pro mandatis cum parua scriptura. bonon. 6.

Item pro compromissis. bonon. 6.

Item pro pace homicidii. bonon. 14.

Pro alia vero pace. bonon. 6.

Item pro praeceptis inconfessum factis in iudicio: bonon. 6.

Et hoc quando sunt in forma Communi, si autem excederent formam Communem habeant, & percipere possint ultra dictam taxam pro quolibet Instrumento, singula singulis referendo vsq; ad duplū ipsarū quantitātū quas percipere possunt, quando sunt in forma Communi: arbitrio dicti maioris officialis Registrarij.

Et idem dicimus de sententiis diffinitiuis, dationibus insolutum adjudicationibus ex secundo decreto, laudis & Arbitramentis, & si in eis continerentur res mobiles vel immobiles vel factum & dubitaretur de earum æstimatione debeant arbitrio duorum bonorum virorum æstimatorum Communis, æstimari & declarari & secundum æstimationem solui dictis Notariis.

De Testamentis autem seu vltimis voluntatibus debeat haberi consideratio ad valorem & æstimationem hæreditatis, & etiam scripturæ, quibus consideratis debeat Notariis de eis rogatis fieri solutio pro publicatione hoc modo, Videlicet.

Pro Testamento cuius hæreditas valor sit quinquaginta florenorū & abinde infra. bonon. 12.

Abinde vero supra vsq; ad centum. bonon. 18.

Abinde vero supra vsq; ad ducentum. bonon. 24.

Abinde vero supra vsq; ad trecentum. bonon. 30.

Abinde supra vsq; ad quadringentos. bonon. 40.

Abinde supra vsq; ad quingentos. bonon. 50.

Abinde supra vsq; ad mille. bonon. 60.

Abinde supra vsq; ad duomilia. bonon. 120.

Abinde supra vsq; ad triamilia. bonon. 180.

Abinde vero supra quantacunque sit quantitas. bonon. 240.

De particulis vero Testamentorum & vltimarum voluntatum & codicillorum soluatur Notario de ipsis rogato modo & forma vt supra declaratum est, solui debere de aliis Instrumentis singula singulis referendo.

Item Statuimus & ordinamus quod quicunque Notarius rogatus de aliquibus instrumentis seu contractibus registrandis de quibus supra pro mercede acciperet & exigeret ultra dictas quantitates singula singulis referendo puniatur de facto per Dominos Potestatem, & Priores vel ipsum maiorem officialem in decem libris pro quolibet contrafaciente, & qualibet vice applicanda & exigenda vt supra.

Item Statuimus & ordinamus quod de introitibus pœnarū debeat fieri vnus liber per dictum maiorem officialem in quo omnes introitus seriatim describantur, qui in Cippo deuenerint pœna decem librarum applicanda, & ponenda vt supra, & exigenda per Priores Potestatem & alios officiales.



Item statuimus, & ordinamus, quod fiat vnus Cippus & affigatur in dicta statione & apotheca, in quo omnes poenae exigendae praedictorum occasione ponantur & immittantur, & habeant duas clauas diuersas, vnā ab alia: & vnā teneant & tenere debeant Domini Priores: qui pro tempore erunt, & aliam dictus maior officialis, ne fraus aliqua committi possit.

Item quod quilibet Notarius ad registrandum deputatus, etiam maior officialis qui pro tempore erit durate dicto eorum officio possint rogari de contractibus, & vltimis voluntariis quocumque homine nuncupentur, & dicto tempore durante non possint contractus, de quibus rogantur sua manu registrare: sed per alterum Notarium collegam ad dictum officium registrentur ad poenam contrafacientis pro quolibet contractu, & qualibet vice qua fuerit contrafactum centum solidorum soluendam & applicandam & exigendam, & ponendam vt supra.

Item statuimus quod ad obseruationem praemissi ordinis, teneantur omnes Notarii tam Ciuēs quam Comitatus & Forenses moram trahentes in Ciuitate Urbini cuiuscunque conditionis & status existant.

*De Officio Notariorum Causarum Ciuium & Appellacionum*  
*Rubrica* **XXVII.**

**STATUIMUS** & ordinamus quod Notarii: qui pro tempore fuerint extracti ad ciuilia in principio sui officii teneantur facere vnum librum cartulatum ligatum & impressum stampa Communis, in quo scribere debeant omnia acta extense & non abbreviate in substantialibus de quibus durate eorum officio rogabuntur cum millesimo & die exprimendo nomen diei & mensis, sub infra scripta poena & refectione damnorum & interesse partis quae laederetur ex in obseruatione praemissorum. Et in principio dicti libri apponere nomen Domini millesimum mensem & Diem Indictionem & alia requisita ad validam publicationem cum nomine, & signo ipsius Notarii antequam incipiant exercere dictum officium & teneantur soluere florenos duos, qui dentur duobus Ciuibus extrahendis in fine Consilii generalis vt cauetur supra de Consilio generali in fine, & iurare in manibus Dominorum Priorum illud bene & fideliter & sine fraude exercere & pro eorum mercede non accipere vltra taxam in Statuto sub Rubrica de mercede Notariorum, & dictae taxae copiam habere debeant semper ad hanc publicam, & palam in loco in quo ab omnibus videri possit quantum solui debeat. Et insuper teneantur facere quinternum, in quo scribere & annotare habeant omnes dies feriatis atque iudicis & vacationes tempore eorum officii, & durate officio pro actore vel reo procurando in iudicio interuenire non possit: & idem seruetur per Notarios applicandum tam Generalis Vicarii, quam Collegii excepta tamen solutione dictorum duorum florenorum: sub poena decem librarum: Et Potestas ex suo officio teneatur eos repellere sub eadem poena.



*De officio & Mercede Notarij ad cassandum condemnationes.**Rubrica*

XXVIII.

XXVIII.



**S** T A T U I M V S , & ordinamus quòd Notarius extractus ad cassandū condemnationes malefactorum debeat & teneatur eius officium solite, fideliter, & sine fraude exercere, & nomina condemnatorum solicio milii tradere ad exequendum, & condemnationes cassare modo infra scripto, Videlicet.

Quando fuerit requisitus cassare aliquam condemnationem, prius videre debeat quantam poenam condemnatus soluere debet, de tracto eo, quòd de cōdemnatione detrahendum veniret, vigore gratiæ habitæ ab Illustrissimo Duce aut alio ad gratiandum auctoritatem habente, seu ex forma alicuius Statuti, & deinde facere duas bullettas manu sua scriptas, & subscriptas apponendo in eis annum, diem, & mensem confessionis earum. Quarum bullettarum vna dirigatur Camerario Ducali scribendo quòd recipiat à tali condemnato florenos tot, pro duobus tertils poenæ tangentibus Cameræ Ducali exprimendo delictum cum suis qualitatibus, & summā condemnationis, & gratiam habitam quādo fuit obtenta, & idem seruetur in bulletta dirigēda Depositario Communis Urbini, pro tertia parte spectante ad dictum Commune, quas bullettas tradat cōdemnato deferendas ad dictos Camerarium & Depositarium, & illis reportatis, cum cōfessione de recepto per dictos Camerarium & Depositarium, cassare teneatur dictas condemnationes, scribendo in margine millesimum, diem, & causam cancellationis, faciendo etiam mentionem de bullettis solutionum: subscribendo in fine cancellationis nomen, & cognomen ipsius cancellantis: & ulterius penes se debeat conseruare supplicationes gratiarum & bullettas solutionum: & in fine officii reddere rationem de gestis per eū. Nolumus tamen quòd vllam condemnationem valeat cassare absq; pace, de qua constare debeat per instrumentum publicum vel saltem per fidem factam à Notario de illa rogato, in casibus in quibus pax necessario requireretur, ex forma Statutorum, & non possit pro sua mercede cancellationum accipere aliquid vltra taxam, infra descriptam sub poena quinque librarum pro qualibet vice.

Imprimis pro cancellatione cōdemnationis decē librarū vel abinde infra. bon. 5  
 A decem libris supra vsq; ad 25 inclusiuē. bonon. 8  
 A 25 vsq; ad quinquaginta inclusiuē. bonon. 10  
 A 50 vsq; ad centum inclusiuē. bonon. 15  
 A centum verò vsq; ad ducentas libras. bonon. 18  
 A ducentis vsq; ad quingentas. bonon. 20  
 A quingentis vsq; ad mille. bonon. 25  
 A mille supra quantacunq; sit quantitas. bonon. 30  
 Pro condemnatione vero capitis ad mortem. bonon. 40  
 Pro condemnatione vero fustigationis vel bullationis. bonon. 30  
 Si verò cōdenatio partim esset personalis & pecuniaria non possit quantacunq; sit quantitas, & etiam confiscationis bonorum recipere vltra bononenos quadraginta.

*De officio Notarij Camerarij. Rubrica XXIX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus: quòd in Consilio generali ad breuia eligatur quolibet quadrimestre, vnus Notarius Camerarij qui diligenter attendere debeat suo officio, & illud exercere sine fraude, & dolo, & in libro sibi assignando, per Camerarium Ducalem exemplare, & transumptare ex libro correcti, facti per officiales aestimi, et appassatus nomina omniũ de dicta Ciuitate & villis, de Quadra in quadram, & de gradu in gradum cum summa debiti, suæ collectæ, & sumi. Et pariter nomina villarum & castrorum dictæ Ciuitatis cum summa & quantitate præcisâ eorũ collectæ & sumi, & completo dicto libro, quem complere teneatur infra decem dies computandos à die initij sui officij debeat illum sic fideliter transumptatum & scriptum atq; publicatum tradere Camerario: Qui illum tenere debeat, donec & quousq; labitur tempus vnius mensis præfixum ad soluendum, sublati in totum defectibus, qui nullo modo regi possint. Et elapso dicto tempore iterum dictus Notarius reassumere teneatur dictum librum, & ex illo extrahere nomina omnium tam Ciuium, quàm summam castrorum, & villarum, qui non fuerint in dicto libro signati & annotati per Camerarium soluisse de gradu in gradum vt supra & dicta nomina & summa sic extracta describere in libro magno: existente penes Capitaneum generalem dictæ Ciuitatis. Qui cogere possit & debeat, omnes qui in soluendo fuerint remissi, & negligentes, & similiter teneatur dictus Notarius in dicto libro annotare nomina omnium solventium cum die, mense, & millesimo secundum bullettam factam per Capitaneum prædictum, & omnia alia facere & exercere quæ hactenus solita fuerint expediri pro ipso Notario: & habeat & habere debeat pro suo salario florenos octo monetæ veteris soluendos per Camerarium Ducalem, & dicto salario stare debeat tacituus, & contentus, & nihil vltra aliquo quæsito colore à quocquàm petere, vel exigere possit aut debeat &c.

*De officio Aestimatum Communis Urbini. Rubrica XXX.*

**V**NIERSORVM Ciuium, & comitatuorum vtilitatem optantes. Statuimus & ordinamus quòd quatuor aestimatores Communis in Consilio generali ad breuia extracti, iurent, & iurare debeant, ad relationem Cancellarii Communis Urbini eorum officium bene, & diligenter exercere, bona fide & sine fraude. Et debeant duo ipsorum quoties fuerint requisiti, & ad aestimandum electi, videlicet, vnus pro parte actoris, & alius pro parte Rei tenutas datas: & acceptas, & quicquid aliud aestimandum fuerit, mandato Domini Potestatis, vel eius Iudicis vel alterius officialis, bene, & fideliter aestimare, omni fraude remota, & aestimationes reportare. Veruntamen si per Actorem steterit: vel Reum, quominus pro eius parte aestimator eligatur, Potestas vel eius iudex eligat vnum ex dictis aestimatoribus, pro eius libito voluntatis, pro parte eius, per  
quem

quem steterit quominus dictus æstimator eligatur. Et pro eorum labore habeant, & habere debeant denarios quatuor pro libra valoris, & æstimationis ipsius rei æstimata, vel æstimanda in Ciuitate: si verò extra Ciuitatē vltra dictam mercedē habeant expensas: quas creditores recuperare possint à debitoribus eorum, & vltra dictā mercedem pro eorum salario debeant habere à Camerario Ducali bononenos septem pro quolibet, & Potestas teneatur eos cogere ad eundem & æstimandum modo præfato si accedere recusauerint, post acceptationem officii, & si aliqua pars senlerit se grauata de æstimatione facta eligi debeant alii duo: ad reuidentum dictā æstimationem & si eam affirmauerint, stetur præcisè eorum æstimationi, & secundum eam fiat adiudicatio, si aliter æstimauerint, in difformi dentur tertii, qui eligantur à partibus, vel à prætore contumacia partium, & stetur ei æstimationi in qua plures æstimatores conuenerint & vbi essent pares in æstimando iudex suppleat ex officio. Si tamen vnus vel plures ex dictis æstimatoribus per aliquam partem fuerint allegati, suspecti ante eorum nominationem vel in ipsa nominatione seu commissione ad bancum iuris fienda per iudicē ex causa attinentiæ seu inimicitia vel alia iusta causa tunc & eo casu eligantur illi qui non erunt suspecti, & si dati fuerint suspecti, tunc eligantur alii non suspecti per iudicem, & idem seruetur per æstimatores rerum mobilium dicti Communis.

*De Terminatoribus viarum & eorum officio.*

*Rubrica XXXI.*



**S** TATVIMVS & ordinamus: quòd in singulis quatuor mensibus extrahantur ad breuia quatuor terminatores viarum videlicet, pro quolibet. Quidra vnus quorum officium duret per quatuor menses, & debeant, & teneantur dicti terminatores ad petitionem cuiuslibet petentis terminare vias, & terrena Communis Ciuitatis, & Burgorum, & extra Ciuitatem fossa: & ripas Communis, & vias publicas & vicinales, & fontes existentes in curie Ciuitatis & habeat quilibet ipsorum terminatorum pro suo salario à Camerario Ducali decem solidos denariorum, & quando fuerint conducti à priuatis personis extra Ciuitatem, habeant expensas, victus, & bononenos quatuor pro quolibet conducto, ab ipsis conducentibus. Et dicimus quòd teneantur terni nos immittere in locis firmis, & non in grippo, vnde possint de facili alamar, non minuendo vel arcando vias, sed vbi opus fuerit ampliando, & augendo cum deliberatione vicinorum: & quòd in singulis villis & castris dictæ Ciuitatis ponantur per Potestatem vel Rectorem duo boni viri: eligendi per Syndicum ipsius loci ad terminandum vias positas in sua villa, & castro quos iurare faciat suum officium exercere bona fide, & sine fraude vel negligentia, & cogantur ipsum facere officium, & si quis eorum, fraudem, vel negligentiam in ipso officio commiserit, puniatur in viginti solidis pro qualibet vice, & eorum officium exerceant sicut superius continentur de terminatoribus Ciuitatis.

*De Officio Superstitum Fornariorum.**Rubrica XXXII.*

**TATVIMVS** & ordinamus: quòd tempore quo in Consilio generali extrahuntur alia officia Communis Urbini, extrahantur duo superstitum fornariorum: qui sint Ciues & habitatores dictæ Ciuitatis, quorum officium duret per quatuor menses, ad quos spectet agiustare, & bullare bulla Communis tabulas fornariorum Ciuitatis prædictæ cū quibus portant panes ad furnos pro coquendo, & curare debeant, quòd Fornarii obseruent contenta in Statuto infra sub Rubrica de Fornariis, & contrasfacentes, & non obseruantes possint accusari, & accusatores habeant quartam partem in dicto Statuto contentam, & habeant præfati superstitum pro eorum salario bononensis octo pro quolibet à Camerario Ducali.

*De Officio Superstitum Molendinariorum.**Rubrica XXXIII.*

**TATVIMVS** & ordinamus, quòd in quolibet generali Cōsilio quod fit de quatuor mensibus, in quatuor menses, eligantur duo superstitum Molendinariorum, qui in principio eorum officii debeant iurare bene & diligenter, & cum omni solertia intendere & curare, quòd Molendinarii contenta in Statuto de Molendinariis faciant & obseruent, & orta aliqua differentiā inter partiarios Molendinariorum super reaptatione Molendinariorum vel ædificiorum, possint illam cognoscere, decidere, & terminare, sine scriptura infra xx. dies, & prædicta intelligantur tam de Molendinis grani, quàm olei, & guati, & habeant pro eorum salario bononensis octo pro quolibet à Camerario Ducali.

*De Officio Superstitum Beccariorum Carnis, Panis, & Olei.**Rubrica**XXXIII.*

**TATVIMO**, & ordinamo, che li soprastanti, che nel Consoglio generale seranno estratti per breue, in ciascuno quadrimestre, siano tenuti in ciascun mese del loro officio due volte cioè ogni quindici di comperare, & dare il saggio, e poddimo alli Beccari deputati per il Commun d'Urbino à fare, e vendere carne in detta Città, delle carni de castroni, e porci legitimi tanto, per la rata del pregio compararanno dette carni secondo la forma, e tenore del quinto Capitolo posto nel Statuto, e Capitoli de Beccari, & incomincia il mese l'ottaua del sabbato santo, e seguendo secondo il corso &c.

Item sia lecito à detti soprastanti l'ottaua del sabbato santo com'è detto cōprare castroni per dare detto saggio & poddimo, & trouando che'l saggio mouiti il pregio, e saggio se vendeua il carnoual precedente sia lecito accrescere quanto porterà secondo la consuetudine: & se detto saggio portasse meno, li sia licito vendere, e far vendere le carni haueranno cōprate per far detto saggio secondo il pregio, e poddimo li vendeua il carnouale precedente, & quella de Beccari senz'altra consuetudine.

deratione s'habbia à vendere secono porterà il faggio, e poddimo prefato.

Et sia lecito ancho à detti soprastanti, ò altro d'elsi per otto di inanzi il di del sabbato à lor deputato comprare, & dare detto faggio, & tre di dopo detto di à lor beneplacito nella Citta d'Vrbino, e suo Contado, doue li parera comprare dette carni, per dare detto poddimo & faggio, com'è vsanza.

Et in caso che li giorni deputati, ouer per mersi à cōprare per dar lo faggio, detti soprastanti non potessono per alcun legitimo impedimento cōprar carni, per dare detto faggio, s'intenda crescere il poddimo delle carni vn dinaro piu per libra, di quello si vendeua. E quello s'habbia per faggio, sin'al tempo dell'altro faggio, non interueniente però altra conuentione fra soprastanti, e Beccari, qual conuentione non si possa per alcun modo fare senza espressa licēza delli Magnifici Signori Priori che seranno per tempo, nella quale per nessun modo se possa remettere, ne concedere alcuna remissione ò prestanza d'alcun dinaro nelli pregi. Poddimi & faggi predetti ne da vna parte, ne dall'altra: ma che la carne s'habbia à vendere secono porterà lo faggio, alla pena d'vn scudo per ciascuno, e ciascuna volta sarà contrafatto, e che qualunche volta detti soprastanti mancheranno di comprare nelli tempi predetti per mersi per dare lo faggio, senza legitima cagione caschino in pena de dui ducati per ciascuno & ciascheduna volta sarà contrafatto &c.

Item che non sia lecito à detti soprastanti comprando per dare poddimo comprare oltra quattro castroni, e tre porci, con li quali senza riserbo debbano dare lo faggio al tēpo se deue dare, ne possino per alcun modo dare detto faggio piu ch'una fiata nelli di deputati alla pena d'un ducato per ciascuna fiata sarà contrafatto &c.

Item accio che detti Beccari non possano essere fraudati, siano tenuti, e debbano detti soprastanti dichiarare, & nominare li nomi delli venditori da chi haueranno comprato le bestie, per dare il faggio, e la quantita del prezzo, ad ogni requisitione de detti Beccari sotto pena di vinti soldi à ciascun soprastante che negasse per ciascuna fiata: E debbano tutti li soprastanti in le lor predette cose vsar loro vfficio con pura, e buona fede, senz'alcuna fraude: Ne sia lecito sotto pena predetta comprare da niun lor foccio, lauoratore, ò congiunta persona.

Item che detti soprastanti nou possino in alcun luogo, e tempo comprare carne per dar faggio, e pregio determinato, ne dar lo faggio con tal carni così comprate Puta à tanto per centinaio ò simil modo, pena d'un ducato quante volte contrafaranno.

Item che li detti soprastanti al tempo se pesano le carni comprate per dar lo faggio, se li debbono ritrouare personalmente: Ne niuno atto del loro vfficio possino essercitare per Sultituto, e quando per caso ò giusto impedimēto alcuno de quelli, fusse impedito si debba essercitare per vno, da deputarsi per li Magnifici Signori Priori che per il tempo faranno il quale così deputato, contrafacendo, e non offeruando li presenti Capitoli s'intenda essere incorso in quella pena che incorresse ro detti soprastanti, non ostante non haueessero altrimenti giurato dett' vfficio: E pesato ch'aranno dette carni, e fatto il conto del prezzo notificare alli prefati Signori Priori, e similmente alli Beccari el Poddimo, e faggio, predetto, e debbono curare

detti soprastanti con ogni diligenza che nel pesare delle carni, alcuno non commetta fraude: e per detta cagione, non sia lecito ad alcuno de' detti Beccari toccare la stadera, o peso con la quale peseranno, ne fare alcuna cosa, che potesse impedire, o variar detto peso. Et nel dar del saggio, e poddimo alli Beccari, li soprastanti habbiano à tenere quest' ordine, che computato il valore de' gli interiori grascia, e pelle, se ne possa ritrare il danaro speso in la compra, e bolognini doi di piu nel castroue, e nel porco bolognini quattro, e fatto retto calculo sopra tutto questo ponere il poddimo à tanto la libra, che non trascenda ne se ne cau piu del prezzo speso in la compra per li soprastanti, e li due, e li quattro bolognini respectiue, e secondo tal poddimo li Beccari siano tenuti reuendere la carne de' castroni, e porci.

Item che tante volte: quante per li soprastanti del Comune, o altro d'essi si daranno à detti Beccari le carni per lor comprate per dare detto saggio, siano tenuti detti Beccari quelle liberamente, e senz'alcun premio accettare, tenere, occidere, e scorticare & adattare nel modo li sarà comandato senz'alcuna malitia, e fraude, e che dette carni secondo la volontà de' detti soprastanti s'habbia à partire, e sortire infra gli altri Beccari di carne legitime, quali siano anchor tenuti vendere per il poddimo li sarà deputato per li detti soprastanti, e quelle in ogni caso tenere, e vendere à risigo, e pericolo d'essi Beccari, e similmente quelli Beccari che li saranno consignate le lor rate, siano tenuti à vendere al modo predetto, & di tutto assignare buon conto ad essi soprastanti: quali per detta cagione possono fare stringere le lor segurtà per il prezzo di dette carni à lor consignate, pena vinticinque soldi per ciascuna bestia, e siata contrafaranno.

Item che detti soprastanti diligentemente, e con ogni sollecitudine, ogni di che si vende carne, o deue vendere all'hore deputate nel infra scritto Capitolo: Debiano andare alle dette Beccarie, à signare, e à bollare le carni vsate a bollare, e à signare: hauendo buona diligenza, che li castroni habbiano naturalmente buttato i denti lattaioli, e siano sanati a ferro, à debiti, e consueti tempi, & habbiano il nerbo, e li testicoli sottili, e disseccati, & alla tagliatura non getti sangue, e non habbiano denti scambiati, e remessi, ue alcuna fraude al luogo de' testicoli, e siano conuenienti di grassiezza, al saggio dato. Et anchor che li porci siano a debito tempo sanati a ferro, e senza macula, e similmente conuenienti, e non manco che'l saggio dato. E anchor che le bestie bouine s'hanno ad amazzare siano libere senza alcuna infirmità, e difetto, e di quelli prima s'amazzino tagliare la punta de' le orecchie: quali siano tenuti appodimare dopo saranno morti, e condotti alla Beccaria, e generalmente, vsare diligenza nelle predette cose, sia possibile, vedendole mangiare, & in ogn'altro modo ch'in ciò si possa commettere alcuna fraude: E prendo le dette bestie siano recipienti bollare li castroni, e porci in quattro luoghi con cera verde & bollato che haranno i detti castroni li facciano subito in lor presentia spicarli la testa, e le bestie bouine con l'incisura: e signatura nella gamba dinanzi, & alli Beccari delle carni illegitime le bestie bouine al modo predetto, e li agnelli, magliati, e le pecore sanate con ferro con la cera rossa nelli luoghi consueti, e carni de' scrofe verri becchi, capre, berbeci signare nella gamba a modo consueto. Et  
alle bestie



alle bestie s'hanno à bollare farle li segni suoi, euidenti, & in modo non si possa fare alcuna fraude, pena à qualunque soprastante signata, ò bollata alcuna bestia contra la forma del presente Capitolo, & à ciascun Beccaro farà signare, d'un ducato per ciascheduno, ciascheduna bestia, e ciascheduna fiata, e similimente s'alcuna delle predette cose dirette vel indirette commetteranno fraude alcuna.

Item ch' à detti soprastanti sia lecito signare, e taccare bestie bouine cioè vitelle lattanti di tempo di sei mesi & da quello in giu quel medesimo pregio valerà il castrone à quel tempo, e l'altre da sei mesi in su lattante che non habbiano messo alcun dente lattaiolo sette danari la libra. Bestie bouine, cioè manze de qualunque sesso, che tengano alcuni denti lattaioli, essendo grasi sei danari per ciascheduna libra, e l'altre bestie bouine che non tengano, ò che non habbino fornito d'agguagliare dal detto pregio ò in giu secondo la qualità delle bestie, ad arbitrio d'essi soprastanti. Hauendo buona auertenza à detti pregii, pena alli soprastanti contrafacessero in alcuna delle predette cose vn ducato per ciascheduna bestia, e ciascheduna fiata, & similimente s'intenda esser stato imposta detta pena à qualunque Beccaro vendesse alcuna delle dette bestie oltre la detta tassa, non ostare alcuna signatura ò licentia de detti soprastanti, e questo non s'intenda nella vigilia della natiuità del nostro Signore I E S V Christo nella qual possano vendere per quel pregio li parerà come se dirà nelli Capitoli delli Beccari, & ancho nel vendere vitelle lattanti di sei mesi, com'è detto di sopra, quelle possano vendere per quel pregio che se venderà il castrone in quel tempo senz'altra signatura senza pena, e bando alcuno.

Item ch' alli soprastanti predetti non solamente delle carni, mà etiam d'ogni generatione de pesci freschi s'espeta al loro vfficio, d'accettarlo dare licenza de scaricare, e dare lo saggio, e farlo leuare, e portare via quando non parerà recipiente, e nientedimeno in tutte le predette cose habbiano à seguire la voluntà delli Signori Priori, che per lo tempo faranno, & alli soprastanti predetti siagli licito, e permesso farsi dare à ciaschuno che porterà pesce à vendere nella Città d'Vrbino libbre due di pesce per ciascun soprastante, e ciascheduna volta quando il pesce da vendersi non sia manco de lire cinquanta: & essendo manco possino hauere vna lira per ciaschuno & non piu.

Item che li soprastanti sudetti siano tenuti, & vbligati & à loro per virtu dell'ufficio s'aspetti à dare lo saggio del pane alli Panfacoli, e venderoli d'olio, secondo la Tauola ordine, e tassa, contenta in li Statuti de Panfacoli, Triccoli, & oliarii.

Item che non sia licito à detti soprastanti oltra il pregio delle carni date per saggio riceuere niuno dono, ne premio da essi Beccari, ne etiam da quelli venderanno pesce, diretti vel indiretti per alcun modo, eccetto le sopradette due libbre, o vna rispettiue come è detto sotto pena d'un ducato per ciascheduno contrafarà, e ciascheduna fiata.

Item che ciaschun Beccaro che dirà parole ingiuriose ad alcuno de detti soprastanti durante il loro vfficio, e vn mese di poi ouero offenderà loro, ò lor beni per alcun modo caschi in pena del doppio incorrerà s'offendesse vn'altra persona, che non fusse soprastante.

Item ch'oltre le cose che si contengono nelli presenti Capitoli sia in arbitrio di detti soprastanti, ò altro d'essi in le cose spettanti all'effercitio della Beccaria laudabili, & honeste, comandare à tutti li Beccari ò ad alcun d'essi, infino alla pena di dieci soldi, quale si debba esigere tante volte, quante sarà contrafatio.

*De officio Capitaneorum artium Urbini.*

*Rubrica XXXV.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd in quolibet Quadrimestre in generali Consilio dicti Communis eligantur ad breuia Capituli artium videlicet, vnus pro qualibet arte, qui durante dicto tempore adesse debeant, & interuenire luminariis solitis, & consuetis, quas fieri contigerit iuxta dictos quatuor menses & praesertim ad luminaria quae fiunt in die solenne Sanctissimi corporis Christi & Sancti Crescentini nostri protectoris & aduocati & alios de dicta arte praere debeant, & providere quilibet Capitaneus de vno Cereo, qui portari debeat ad dictas luminarias cum vexillis eorum artis, & quilibet dictae artis debeat contribuere expensae dicti Cerei, ad cuius solutionem cogi possit & debeat secundum impositionem sibi factam pro dicta expensa de facto sine lite, & scriptura ad instantiam dicti Capitanei.

*De officio & autoritate Officialis custodiae Ciuitatis Urbini.*

*Rubrica*

*XXXVI.*

**C**UM sit quòd in omnibus Ciuitatibus Italiae officium custodiae sit officium dignum, honoratum magnae reputationis & importanciae. Vnde volentes quòd dictum officium Ciuitatis Urbini non sit aliis inferius, & quòd exerceretur cum aequali ordine, auctoritate, & sub laudabili disciplina, obseruanda per illos, qui pro temporibus ab Illustrissimo Domino nostro deputantur officiales ad dictum officium ultra alios ordines, qui decursis temporibus fuerint obseruati & praticati per haec praesentia capitula in perpetuum obseruanda.

Statuimus & ordinamus ac statuendo reformamus, imprimis quòd quicumque Ciuis qui pro tempore fuerit ab Illustrissimo Domino nostro deputatus officialis ad officium custodiae Ciuitatis praedictae debeat in principio sui officii solemniter in manibus Dominorum Priorum Ciuitatis Urbini pro tempore existentium iurare dictum officium fideliter, & sine aliqua machinatione fraude vel malitia exercere remotis odio amore timore, praecibus pracio, & omni humana gratia.

Item quòd dictus officialis debeat vti diligetia, & sollicitudine in omnibus quae tendunt ad honorem, commodum & beneficium Illustrissimi Domini nostri, & praefatae Ciuitatis Urbini & pro executione sui officii, eidem plenam & amplam auctoritatem ac potestatem concedimus praecipendi omnibus officialibus Communis praedictae Ciuitatis, sub poena indignationis Illustrissimi Domini nostri & sub quacumque alia pecuniaria poena imponenda, & applicanda camerae Ducali, & exigenda de facto ab illis, qui non praestabunt obedientiam ad executionem ordinum, & praecceptorum

ceptorum præfati officialis in omnibus rebus ad suum officium spectantibus prout ab ipso ordinabitur.

Item volumus, quòd dictus officialis non subsit alicui officiali dicti Communitis, nec illi debeat aut teneatur præstare obedientiam nisi, si & quatenus apparebit de voluntate Illustrissimi Domini nostri, exceptis tamen Magnificis Dominis Prioribus dictæ Ciuitatis in rebus concernentibus ipsorum officium.

Item quòd dicto officiali liceat portare armâ, tam diurno quàm nocturno tempore sine aliqua pœna, vel banno aliquo.

Item quòd nullus officialis prædicti possit facere aliquam executionem contra aliquem famulum præfati officialis sine expressa licentia præfati Illustrissimi sub pœna decem librarum incurrenda per contrafacientes & Ducali Cameræ de facto applicanda, exceptis rebus ad præfatam Cameram spectantibus, seu ad Commune Urbini.

Item quòd durante tempore officii dictus officialis sit immunis & exemptus ab onere & factionibus suæ custodiæ.

Item quòd dictus officialis sit, & esse debeat iudex competens ciuilium causarum, omnibus lenonibus, meretricibus, & publicis Cantoneris, qui vel quæ stabunt, & conuersabuntur in dicta Ciuitate, & possit & debeat determinare & decidere omnes ipsorum differentias, simpliciter de plano, & sine aliquo actu iudiciali, & sine scriptura prout sibi videbitur. Et similiter omnes differentias quæ uerterentur infra dictos Lenones meretrices & Cantonerias ex una parte: & aliquem de dicta Ciuitate vel forensem ex alia: & quòd aliquis alius iudex non possit se intromittere in dictis causis primarum instantiarum sine licentia officialis præfati sub pœna decem librarum per quemcunque iudicem contrafacientem, incurrenda pro qualibet vice.

Item quòd possit expellere omnem sceminam inhonestam de loco ad locum, prout videbitur sibi conuenire.

Item quòd dictus officialis possit cognoscere, & decidere omnes differentias viatorum, summarie sine scriptura à duobus ducatis auri infra.

Item quòd habeat auctoritatem concedendi ingressum in dicta Ciuitate, & similiter expellendi quemcunque Lenonem aut meretricem, ut sibi videbitur, & ab illis in ingressu præfatæ Ciuitatis pro suo emolumento ut fuit consuetum, ei liceat accipere vnum grossum pro qualibet, & similiter in exitu dictæ Ciuitatis quando discederent causa eundi ad habitandum in alio loco.

Item quòd intelligatur præesse omnibus Portanariis, & custodibus portarum Ciuitatis prædictæ cum ampla auctoritate præcipiendi ut exequantur omnia spectantia ad ipsius officium & omne illud quod ab eo ordinabitur, & habere curam tam de die, quàm de nocte, ut sint diligentes ad eorum officium: Et quòd dicti Portanarii vel custodes non possint conueniri coram alio iudice, nec alstringi sine licentia præfati officialis, exceptis rebus, & pro rebus ad Cameram Ducalem spectantibus seu ad Commune Urbini. Et nihilominus quicquid fuerit contrafactum, sit irritum, & inane.

Item si aliqua persona violentia vteretur contra dictos Portanarios pro ingressu, vel exitu dictarum portarum contra ordines præfati officialis intelligatur incurrisse in poenam centum ducatorum auri applicandorum Cameræ Ducali, & de facto exigendarum sine aliquo processu & nihilominus liceat dictis Portanariis dictos videntes violentia tunc in facto sine aliqua poena offendere.

Item si aliqua persona offenderet dictum officialem, aut suos famulos dictis aut factis, exercendo suum officium intelligatur incurrisse in poenam dupli poenæ Statutariæ, contra quos offendentes Potestas dictæ Ciuitatis debeat procedere, & punire prout iuris fuerit.

Item quando eueniret aliqua belli suspitio, quam Deus auertat, debeat dictus officialis vti exacta diligentia, & ponere custodes & supra custodes vt fuerit opportunum. Et debeat inuigilare, vt non transeant Tabellarii, currierii, siue exploratores cum litteris, aut mandatis, quæ possent personæ: aut honori præfati Illustrissimi, & dicti Communis nocere aut illius tranquillo pacifico, & quieto statui.

Item quando occurreret similis suspitio, debeat idem officialis diligenter inuestigare, ne aliquis hospes, nec alius Terrigena hospitaretur aliquem rebellem vel exbannitum aut alium inimicum præfati Illustrissimi & Communis præfati.

Item quod omnes hospites, & Tabernarii, aut quilibet alius Hospitator debeant præstare obedientiam dicto officiali & exequi imperata, & ordinata per ipsum concernentia eius officium.

Item quando occurreret aliqua suspitio pestis in locis circumstantibus præfate Ciuitatis, vel etiam in dicta Ciuitate & Comitatu, quod Deus auertat, debeat opportune providere omni industria & diligentia necessaria prout qualitas casus expostularet, prohibendo conuersationes claudendo domos, & alia similia faciendo: quæ necessaria forent, & opportuna pro conseruatione vel liberatione Ciuitatis, & Comitatus à tali contagione.

Item quod tempore suspicionis pestis vel Belli provideat, quod nemo Hospitetur aliquem sine sua apotissa, vel bulletta. Et similiter nemo possit exire ex portis dictæ Ciuitatis sine dicta sua bulletta quo ad Forenses.

Item quod faciat custodire die noctuq; quod nemo exeat, aut transcedat muros dictæ Ciuitatis, & quicumq; inuentus fuerit contrafacere: incidat in poenam quinquaginta ducatorum auri vltra poenas statutarias applicandorum pro tribus quartis Ducali Cameræ, & pro alio quarto officiali prædicto.

Item quod perquirere faciat quod nulla persona destruat vel deuastet muros, nec aliud publicum ædificium præfate Ciuitatis scienter animo damnificandi, & quicumque erit inuentus contrafacere incurrat in poenam quinquaginta librarum applicandarum pro dimidia Cameræ Ducali pro vno quarto in refectione dicti ædificii, & alio quarto officiali prædicto.

Item quod debeat providere quod nulla persona ponat, aut immitat aliquam quantitatem terreni prope muros dicti Communis nisi esset ordinatum ex aliqua

aliqua causa, vel bono effectu, & similiter, quod nullus ponat vel proiciat aliquam rem putridam vel fetidam extra vel intra muros dictæ Ciuitatis per centum passus.

Item quod perquirere debeat, quod nulla persona occupet aliquam quantitatem Terræ pertinentis ad dictos muros præfatæ Ciuitatis, & si aliquis erit inuentus contrafacere incidat in poenam quinquaginta librarum.

Item quod debeat ordinare & prohibere quod in dicta Ciuitate non possint teneri capræ, pecudes, vel montoni, & alia similia animalia gregis, exceptis Beccariis pro vsu Macelli.

Item quod dictus officialis debeat providere, ne maceretur aut gramoletur aliqua lini quantitas in dicta Ciuitate sub illa poena, quæ sibi visa fuerit, & similiter, quod non inferatur aliqua quantitas lini non gramolati in dicta Ciuitate.

Item quod tempore quo veniret aliqua comitiua in dicta Ciuitate de licentia, & amicitia præfati Illustrissimi, dictus officialis teneatur providere de hospitibus in dicta Ciuitate, cum auctoritate præcipiendi prout sibi videbitur opportunum.

Item quod dictus officialis teneatur perquirere, & inuestigare quod omnes Patres familias siue vt dicitur, capi di casa dictæ Ciuitatis & villarum eiusdem maiores decem & octo annis, qui ad minus habitauerint in dicta Ciuitate vel villis per sex menses, effectualiter supportent, & sustineant onera, & factiones custodiæ, exceptis exemptis: & providere quod omnes sint annotati in libro custodiæ, & ex eo neminem remouere vel delere possit, absque iussu & ordine Dominorum Priorum pro tempore existentium, & quotidie hora deputata esse debeat in Palatio, cum Notario ordinato ad ponendum custodias ordinarias, & inferius annotandas coram præfatis Dominis Prioribus.

Item quod famuli dicti officialis salariati à dicta Communitate teneantur sub poena amissionis salarii omnibus noctibus dormire in palatio in loco asfucto, & ire ad cercam cum socio militi Potestatis per dictam Ciuitatem, quando ab ipso aut ab alio officiali Potestatis erunt requisiti, & quod non liceat dictis socio militi & officialibus ire de nocte ad cercam absque dictis famulis sub poena decem librarum pro quolibet officiali contrafaciente. Et si aliquis nocturno tempore inueniretur à dicto Milite siue officiali, siue dictis famulis aut custodibus Palatii, aut vno ipsorum liceat eos accusare cum vno teste fide digno: & accusatori erit remissa poena, in qua tunc fuisset incurfus causa eundi de nocte.

Item quod dictus officialis possit ex parte Illustrissimi Domini nostri quocumque erit expediens, & opportunum, bannimenta poenalia facere pro interesse sui officii, & astringere delinquentes, & inobedientes de facto & ad se applicare quartam partem poenæ.

Item declaratur, quod salarium præfati officialis debeat esse florenorum

decem & octo monetæ veteris, pro quolibet anno exigendum de duabus custodiis, quæ extrahuntur iuxta consuetum, & ultra florenos x x i i i i à Camera Illustrissimi Ducis.

Item quòd finito officio: dictus officialis debeat stare ad Syndicatum, & reddere rationem suæ administrationis & officii.

*De officio Notarij custodiæ Ciuitatis Urbini. Rubrica XXXVII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quòd Notarius qui in Consilio de quadraginta extractus fuerit pro scriba ad officium custodiæ durare debeat duobus mensibus in dicto officio & teneatur in principio sui officii facere vnum quinternum, in quo fideliter, & accurate transcribere debeat ex libro custodiæ dictæ Ciuitatis nomina omnium tam in Ciuitate quàm in eius villis habitantium, & in dicto libro descriptorum, & seriatim quotidie in Palatio Dominorum Priorum & non alibi, ad præsentiam ipsorum Dominorum Priorum, & officialis præfati ponere custodias ordinarias prout infra, præmisso tamen sono campanæ, vt omnes intelligere possint, & scire horam ponendæ custodiæ: & pulsata dicta campana: dictus Notarius legat nomina eorum, quibus tangit custodia: qui si fuerint præsentés, seu alter pro eis, & soluerint bononenum vnum, intelligantur & sint soluti, & liberi à dicta custodia, pro illa vice: si verò non fuerint præsentés, aut alter pro eis intelligant & ponantur pro contumacibus, & punctatis, à qua contumacia releuari nequeant, nisi per solutionem bononorum duorum, si ad soluendum venerint infra mensem: Si verò post lapsum mensis, teneantur soluere bononenos quinque: & quarrenos duos, quæ pœnæ applicentur Cameræ Ducali pro tribus bononenis & quatrenis duobus: Residuum vero veniat, & venire debeat officiali præfato. Nec possit dictus Notarius, nisi de expressa cõmissione Dominorum Priorum pro tempore existentium aliquem delere ex libro custodiæ, aut addere, vel augere numerum custodiarum, quas tamen augere possint præfati Domini Priores ex vrgenti necessitate: vel pro solutione aliquarum expensarum pro Comuni præfato: & non aliter & dictus Notarius ordinarias custodias ponere & legere teneatur: seruato ordine infra scripto. Et si in aliquo prædictorum contrafecerit, incurrat pœnam decem librarum applicandarum Comuni expendendam in refectione murorum, & pro suo labore & mercede in dicto tempore habeat florenos duos à Camerario Ducali. Ponat igitur imprimis dictus Notarius qualibet die guardias nouem pro salariis custodum septem portarum dictæ Ciuitatis ad rationem vnius bononeni pro qualibet die, & pro quolibet custode: & bononeni duo qui supersunt diuidantur inter custodes dictarum portarum, exceptis custodibus portæ Sanctæ Mariæ: & portæ Sanctæ Lucie, qui solum habeant bononenum vnum pro quolibet, & qualibet die.

Item pro impetratis ponat quatuor custodias pro tempore octo mensium quolibet anno, & dictæ pecuniæ perueniant ad manus operarii Communis, qui distribuet dictas pecunias pro illis, qui faciunt impetratas cū buletta Dominorum Prio-



rum manu Cancellarii Communis subscripta à Domino Confalonerio.

Item pro Monte Pietatis ponat duas guardias, quæ pecuniæ dentur Monti Pietatis pro elemosina.

Item pro Palatio Dominorum Priorū, ponat dictus Notarius guardias duas, quæ pecuniæ dentur pro salario famulorum dictorum Dominorum Priorum.

Item pro Plazario Communis ponatur per dictum Notarium guardia vna: quæ pecunia detur ipsi Plazario, qui teneatur seruire officiali custodiæ, & ire de nocte per Burgos Ciuitatis, gridando alla guardia anchoia.

Item pro Præconibus Communis ponantur guardiæ duæ ex quibus extrahantur bonon. xli. qui dari debeant famulis Dominorum Priorum: pro complemento salariorum suorum.

Item pro officiali Pensæ grani ponat guardiam vnā per quatuor menses quolibet anno.

Item pro officiali custodiæ ponat guardias duas, quæ pecuniæ ipsi officiali pro suo salario dentur.

Quadræ Urbini sunt infra scriptæ, Videlicet.

Quadra Episcopatus.

Quadra Sanctæ Crucis:

Quadra Pusterlæ.

Quadra Portæ Nouæ.

Villæ Comitatus Urbini sunt hæc.

Villa Palinelli.

Villæ Columnæ.

villa Fudeuvinorum.

villa Tortorii.

villa Montis Coruorum.

villa Plani Sancti Siluestri.

villa Vici.

villa Montis Oliuarum.

villa Montis Poli.

villa Salsulæ.

villa Vallis Rouetæ.

villa Sancti Marini.

villa Panicalis.

villa Castri Buccionis.

villa Sancti Leonis.

villa Riceci.

villa Crucichii.

villa Montis Auorii.

villa Sancti Pancratii.

villa Maccullæ.

villa Cellæ Prætæ.

villa Ranestellæ.

villa Insulæ Veteris.

villa Girsalci.

villa Carpinetoli.

villa Sancti Appollinaris.

villa Pomontis.

villa Chiaioli.

villa Sanctæ Eufemiæ.

villa Passini.

villa Vallis Fabrorum.

villa Campi Cauallorum:

*De officio Depositarij Pignorum.*

*Rubrica XXXVIII.*



TATVINO, & ordinamo, ch'in la Città d'Urbino si deputi vn'vfficiale, il quale si debba chiamare per suo nome depositario de pegni, l'vfficio del quale sia riceuere, e conseruare li pegni à suo periculo risico, e fortuna,

eccetto da caso fortuito procederan senza sua colpa alcuna, e quelli restituire integramente secondo gli infra scritti Capitoli.

Imprima il detto Depositario sia tenuto & obligato à fare vn libro il quale s'intitola il libro dell'administratione del Depositario de pegni, e ciascuna carta di detto libro sia stampata alla stampa del Registro del Commune della Città d'Vrbino: & anchora siano annumerate le carte di detto libro per Abaco che importa il numero delle carte accio celsino ogni fraude di raggiognere: & scemare le carte de detto libro.

Item volemo che'l detto Depositario sia tenuto senza fraude subito scriuere la consignatione di tutti li pegni, & ogni loro particolarità separatamente con le loro qualità, e circunstantie accio se conoschi bene la qualità, la quantità, il numero, il peso, ouero la mesura di ciascuna cosa pignorata, e per alcun modo non se debba ignorare l'essentie de detti pegni.

Item volemo che'l detto Depositario sia tenuto scriuere la cagione della consignatione perche si consegna: & ad instantia di chi: e per qual officiale sia fatta detta consignatione, con li nomi, pronomi, & il luogo di doue è detto effecutore, e detti officiali, e chi contrafarà, defatto caschi in pena di cinque libre, e così s'intenda d'effere incorso, d'applicare alla Camera Ducale, & in oltra sia tenuto scriuere i detti pegni il nome del Patrone d'essi pegni, alla pena di xxv. soldi per ciascheduno pegno non scritto.

Item dicemo, & ordinamo, che li detti pegni, ouero sia vn pegno, ouero sian piu, non si possino torre se non vna volta in vna settimana; e per vna cagione & vn debito solamente, e per vna cagione se consegnino al detto Depositario per bẽ che siano piu cose nondimeno si debbono hauere per vn pegno, e se sarà contrafatto per alcun modo caschi in la sopradetta pena di lire cinq; per ciascun pegno, & per ciascheduna volta che contrafarà ouero l'officiale: ouero il Depositario s'intenda ipso facto essere incorso irremissibilmente.

Item statuimo, & ordinamo che'l detto Depositario sia tenuto & obligato nel libro, ò nel bastardello, ouero memoriale di ciascheduno officiale, ch'abbia consignare pegni in essa consignatione si debba sottoscriuere di sua propria mano, e confessare i pegni riceuuti, accio che le scritture siano cõcordi, e conformi, e si cõtrafarà s'intenda esser incorso in la sopradetta pena di cinq; lire per ciascheduna volta.

Item ordinamo che nelluno Balio, ouero Piazaro della detta Città d'Vrbino, saluo gli officiali deputati ò cõstituti ad esigere, e fare l'effecutione, possa essequire solo senza l'officiale ne fare pegni ad alcuno senza espresa commissione del Podesta & altri iurisdiceti quale appare in scritto ma solamente s'appartenghi à gli officiali deputati come di sopra: i quali officiali, infra termine d'un di in la Città d'Vrbino, ò suoi Borghi, e nel Costa infra termine, e tempo d'otto di siano tenuti assiggnare li pegni, al detto Depositario con effetto, e che'l detto Depositario nel proprio libro o li sottoscriua come di sopra: e qualunq; contrafarà caschi in pena di dieci lire per ciascuno di detti casi d'applicarsi come di sopra.

Item determiniamo irreuocabilmente da douersi osseruare, che gli officiali, ò effecutori,

esecutori, nel torre de pegni, debbono scriuere li pegni, il luogo, qualità, il numero, li nomi, pronomi delli pignorati, e l'habitation loro, e similmente ad instantia di chi li togliono detti pegni, e narrare la cagione & poi fare la poliza al pignorato del pegno tolto: in qual di, & instantia di chi come di sopra, e qualunque contrafarà s'intenda incorso in la pena di dieci libre.

Item volemo & ordinamo che sote'alcuno colore nō si possa torre per pegno li toppi delle case, ò delli tetti ò altro che guastasse le case, ne possi torre buoui gionti, ò aratro, ò giogo ouero altro instrumento necessario all'opera de buoui alla pena di due libre chi contrafarà, & non vaglia la pignorazione.

Item che gli officiali ò esecutori per merce della consignatione de pegni, debbiano hauere l'infra scritta mercede dal Depositario in essa consignatione de pegni, cioè per ciascuno pegno di cosa mobile mezo bolognino & per ciascun pegno di cosa se mouete cioè per ciascuno asino, caualllo, mulo, buoui, e simili animali grossi nō lattanti vn bolognino, e per ciaschuno porco nō lattante cioè vn porco grosso vn bolognino, & per ciascun animale de gregge non lattante doi danari, e chi contrafarà caschi in pena di cinque libre.

Item statuimo & ordinamo che'l prefato Depositario habbia & hauere debbia per sua mercede, e pagamento del suo officio per ciascun pegno di cosa inanimata mezo bolognino, e per ciascun pegno de cosa se mouete, videlicet, per ciascuno animale grosso, come caualli muli buoui, asini, e simili bestie grosse, e non lattante vn bolognino, e per ciascun animale de gregge nō lattante denari due, e per ciascun porco non lattante mezo bolognino, e questo sia per la consignatione à lui fattà: e per ciascun animale grosso come di sopra: per ciaschedun di, e notte se li paghi bolognini doi, e per ciascun porco grosso bolognino vno, intendendo solamente le predette cose de non lattanti. Dechiarando che detto Depositario sia tenuto dare mangiare alli sopradetti animali à lui consignati del suo proprio, mentre le tenerà, e nō possa dimandare, ne hauere piu della sopratallata mercede: e chi contrafarà caschi in la pena di dieci libre per ciaschuna fiata, & per ciascuno animale.

Item statuimo, & ordinamo, che tanto il Notario, quāto il Trombetta debbono essere à requisitione del Depositario, & obseruare tutto quello s'appartiene alloro officio, e per salario, e mercede di ciascuno delli detti, per ciascun pegno distratto, e bandito, che non passì il valore, e summa d'un fiorino habbino, e debbino hauere mezo bolognino per vno, e delli pegni distratti, e banditi che passino la summa d'un fiorino habbi ciascun di loro un bolognino, e se contrafaranno caschino in pena di libre dieci.

Item statuimo & ordinamo che lo prefato Depositario nel tempo delli bandi, e nel distrahere delli pegni sia tenuto, e obligato tenere tutti li pegni publicamente, & in luogo publico, nanzi la sua botega, acciò li detti pegni siano veduti manifestamente da chi li volesse comprare, & anchora li badi siano fatti in luogo publico, & non in luogo ascoso, altrimenti la vendita, e li bandi fatti non siano validi di ragione alla pena di dieci libre.

Item che'l Depositario debba tenere, e conseruare tutti li pegni à lui consignati:

& infra termine di quindici giorni dal di della consignatione, si debbono subhastare ouero bandire, e fatto li debiti bandi, venderli: cioè li pegni inanimati, e li pegni animati cioè gli animali grossi, come di sopra: infra termine d'otto di, dal di della consignatione à lui fatta, e subhastare come di sopra: cioè muli, alini, buoui, caualli, e simili, e similmente li porci, & animali non gregati infra termine di tre di, da computarsi dal di della consignatione: come di sopra, e dopo li detti termini, e tē po il detto Depositario sia tenuto à mettere fuori, e subhastare detti pegni: e quelli vendere à chi piu offerirà, fatti prima tre bandi, in diuersi tempi, e di, e che lo termine, e vltimo bando caschi nel di del sabbato, e del mercore, e fatta la diligenza, si debbono liberare alli compratori, & à chi offerisce piu, e se in calo fusse che nō si trouasse compratore, facciasi estimare li pegni per gli estimatori del Commune, & assignare detti pegni estimati alli creditori, e trouandosi il pegno valere piu si debba sodisfare al creditore, e quel che v'è di piu del debito detrattone le spese, restituiue al debitore.

*patrone no male non si e pagato*  
Item statuimo, & ordinamo che nessuno ufficiale della Communità d'Vrbino, ardisca d'preluma per alcun modo sotto alcuno quesito colore torre niente per mercede, e debito dell'effecutione, se li pegni non fullero tolti legitimamente, e consignati al Depositario, alla pena di dieci libre.

Item che'l Depositario non possa per alcun modo sotto colore alcuno prestare, ne accomodare, ne in sua vtilità conuertire, ouero operare li pegni à lui consignati alla pena di due libre per ciaschuna fiata.

Itē che se caso hauenisse ch'in lo distrahere delli pegni, e in lo bādire, e subastare alcuno che offerisse di comprare li pegni, e poi non volesse che seguitasse la vendita: possa essere astretto da qualunque ufficiale à torre, e comprare, e pagare detto pegno: E tutti li danni & interesi che v'occorressero dopo l'offerta, e così si debba offeruare.

Item statuimo che li pegni consignati al detto Depositario non possano essere restituiti al patrone senza poliza dell'ufficiale sottoscritta da chi ci hà interesse d'per altro legitimo modo ch'apparà la verità del debito: e del pegno, altrimenti ca schi in pena à fatisfare del suo proprio.

Item che'l detto Depositario sia vbligato à restituiue alli creditori il resto delli dinari delli pegni venduti infra otto di, ouero infra detto tempo, deporli appresso vn legale huomo: e dare à chi s'appartiene il detto resto, e caschi in pena di libre cinque chi contratarà.

Item statuimo che li libri dell'ufficiale ne quali si ritrouano li pegni scritti, e consignati al Depositario, & signati per numero di detto Depositario dello riceuuto delli pegni, detti libri si debbono deporre appresso il Cancelliero del Commune, e dregli l'habbia à mostrare, e conseruare, à chi ci ha interesse, alla pena di dieci libre per ciascuna fiata.

Item statuimo che'l Depositario precedente nel tempo del fine del suo officio sia tenuto restituiue, e cōsignare tutti li pegni che li sono peruenuti alle mani, & scriuere nel libro del successore con la propria mano. Qual nuouo Depositario sia tenuto,

nuto, e debba restituir al suo preceffore finito il suo Sindicato tutti li danari c'haue-  
rà pagati alli effecutori per la consignatione delli pegni, quale riceuerà dal detto  
suo preceffore.

Item statuimo ch'all'officio del Depositario se debba estrarre vn Notario in  
nel Consiglio generale per breue come se fanno gli altri officii quale habbi à du-  
rare vn'anno: il quale debba fare il suo libro, e quello fare bollare come di sopra à  
spese di detto Depositario: & il detto Notario sia vbligato à scriuere in detto li-  
bro tutti li pegni, che se venderanno con lo primo, secondo, e terzo bando, & à chi  
se vendano, e per quanto prezzo, & ad istanza di chi: alla pena de libre cinque.

Item statuimo che lo Trombetta del Commune sia tenuto, & vbligato, à ban-  
dire tutti li pegni cioè primo, secondo, e terzo bando, e piu se fusse opportuno, alla  
pena come di sopra.

Item statuimo che ciascuno in simili casi possa essere accusatore, & accusare, &  
habbia la quarta parte della pena, e l'altra quarta parte habbi chi farà l'effecutione  
& lo resto della pena la Camiera Ducale.

Item constituimo, & ordinamo che'l prefato Depositario nel principio del suo  
officio sia vbligato giurare toccando le scritture con mano nel conspetto delli Prio-  
ri d'Vrbino, secondo li sopradetti ordinamenti detto suo vfficio diligentemente  
essercitare: & anchora sia tenuto & obligato à dare condecete, e sufficiente se-  
curezza di stare à Sindicato secondo l'ordinamento de gli altri officiali della Città  
d'Vrbino, parlante della materia del Sindicato.

*De Bannitoribus Communis Urbini, & eorum officio:*

*Rubrica*

**XXXIX.**



**S**TATVIMVS, & ordinamus quòd Tubatores & publici Bannito-  
res Communis Urbini, teneantur in principio eorum officii, co-  
ram Dominis Prioribus in manibus Cancellarii Communis iurare  
dictum officium fideliter, & sine fraude exercere, & illud in libro ad id  
deputato per prædictum Cancellarium annotari: & debeant parere mandatis Do-  
minorum Priorum Domini Potestatis, & aliorum officialium iurisdictione exer-  
centium, & alia facere: quæ per eos necessaria fuerint in Ciuitate, & Comitatu  
Urbini. Necnon teneantur per præfatam Ciuitatem & Burgos, in locis ab anti-  
quo solitis & consuetis publice proclamare, & pro qualibet vice, qua contrafa-  
ctum fuerit soluant solidos duos. Et vt certa sint loca: vbi proclamationes, & Ban-  
nimenta fieri debeant: Declaramus proclamationes illas, quæ fiunt, & fieri  
debent, pro citando aliquem seu aliquos, ex forma Statutorum Urbini, seu  
ad alium effectum in ipsius Statutis expressum: fieri debere in illis lo-  
cis, & eo modo, & forma, in quibus, & prout in dictis Statutis dispo-  
nuntur: Banna autem Ducalia, quotiescunque fiunt, & fieri contingent, fi-  
ant primo in platea maiori, iuxta Angulum Ducalis Aulae, in Trinio  
sub Palatio Domini Potestatis. In Trinio Portæ Maiz: in Qua-

driuio Plani Mercari & in Quadriuio Sanctæ Lucæ sub Ecclesia Sancti Sergii.

Alia verò banna & proclamationes fiant in locis prædictis & etiam in infraſcriptis, videlicet, in Burgo vallis bonæ ad puteum dicti Burgi, in Burgo Euaginis ante Fontem Leonis, in Burgo Sancti Bartholi in Triuio Fontis Puſterlæ, & in Triuio Podii, ante templum Sancti Petri celeſtini, & in Burgo Sancti Pauli ante Eccleſiam Sancti Auguſtini, & habeant prædicti Tubatores & quilibet eorum à Camerario Illuſtriſſimi Domini quolibet mēſe pro ſuo ſalario bononenſis quinquaginta, & duas custodias pro expenſis perſoluendas ab officiali custodiæ, & inter amboſ diuidendas de quibus duabus custodiis extrahi debent bononenſis xlii. qui dari debeant famulis Dominorum Priorum pro complemento ſuorum ſalariorum. Et habeant equituras quando irent ad aliquam caualcataſſam vel aliqua ad ſeruitia Communis: & pro qualibet proclamatione, quam fecerint ad petitionem alicuius priuatæ perſonæ cum tuba, in locis prædictis habeant bononenſium vnum tantum. Teneantur etiam inſeruire ſacraſſimo Monti Pietatis, & Depositorio Pignorum Communis, à quibus conſequi debeant tantum quantum diſponitur in Capitulis dictorum officialium. Sint etiam exempti ab omnibus ſactionibus perſonalibus dicti Communis præterquam à custodia dictæ Ciuitatis, & dicti Bannitores in eorum bannimentis ſemper nomen Domini inuocare debeant, teneanturq; omnia luca quæ fecerint vel quomodolibet acquiſuerint, occasione Tubæ, tam in Ciuitate Urbini, quam extra cōmunicare, & æqualiter diuidere inter eos: ne inter illos aliqua diſcordiæ exoriri poſſent. Declaramus inſuper quòd ipſi habeantur pro Plazariis in eorum citationibus reſiſſionibus & relationibus eorum ſtetur: ſicuti citationibus, reſiſſionibus, & relationibus Plazarii.

*De officio Plazartorum.*

*Rubrica XL.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd hii qui officium Plazartorum exercere volunt in Ciuitate Urbini, imprimis & ante omnia iurare debeant coram Dominis Prioribus in manu Cancellarii Communis, eorum officium, bona fide ſine fraude diligenter, & ſollicite facere: & nomen eorum deſcribi faciant per dictum Cancellarium in libro Communis ad hoc deputato: in quo nomina aliorum Plazartorum deſcribi conſueuerunt: cum appoſitione diei menſis & anni, quo iurarunt, & habeant Plazarii præfari inſulas rubeas, vel caputios, quos & quas portare debeant in capitibus diſcōpertas vt videri poſſint, poena xlii. den. pro quolibet & qualibet vice, qua aliquis ipſorum ſine inſula vel Caputio rubeo in capite inueniretur, & teneantur exequi mandata, citationes, & commiſſiones Dominorum Priorum, Poſtetiſ, & aliorum officialium Ciuitatis Urbini, & non poſſint recuſare facere & exequi dicta mandata & citationes, etiam ad instantiam particularium perſonarum: ſub poena decem ſolidorum pro quolibet, & qualibet vice: & pruitatione officii, ſi Domi-



nis Prioribus videbitur : Quorum plazariorum relationibus plenarie credatur in prædictis .

Item ordinamus quòd nullus resistat Plazario,quin accipiat sibi pignus ad pœnam decem solidorum,nec audeat aliquis auferre Plazario pignus sibi per eum acceptum de licentia Potestatis siue alterius officialis in hoc iurisdictionem habentis ad pœnam x. solidorum den. dummodo reperiat licentia sibi data in scriptis pignorandi eum, & non credatur Plazario denunciante aliquem, quòd ei prohibuit ipsum pignori : vel sibi pignus abstulerit, nisi vnum testem induxerit : qui non sit plazarius, nec audeat intrare Cameram alicuius causa pignorandi, nisi cum vno teste : & si contrafecerit puniatur in quinquaginta solidis den. qualibet vice, & teneatur nomen suum dare in scriptis ei, què pignoraui, si scribere poterit, alias teneatur dicere suum nomen in præsentia vnius testis : & si suum nomen noluerit dare vel manifestare vt supra possit sibi resisti, & de hoc credatur ei, què pignorare vellet suo sacramento : cum vno teste : nec possit intrare domum alicuius causa pignorandi aliquem, quando in domo pignorandi nullus adesset nisi præsentem vno teste de conuicinis, pœna quinquaginta solidorum den. pro quolibet, & qualibet vice, qua fuerit contrafactum in aliquo de prædictis : Et Potestas, & Priores, & quilibet ipsorum teneantur vinculo iuramenti semper intendere, & studere, quòd dum Plazarii non contrafaciant in eorum officio, neue recipiant ultra quàm sit eis concessum, & si aliquem ipsorum culpabilem inuenerint, puniant secundum Statuta Ciuitatis Urbini, cum accusatore, & sine . Nullus tamen officialis audeat imponere dictis Plazariis nisi solum ea, quæ spectant ad eorum officium sub pœna Domino Potestati vel alteri officiali vel familiari quinquaginta librarum, Ciui Comitatino, vel habitatori viginti quinque librarum pro quolibet & qualibet vice.

Item volumus & ordinamus quòd Plazarii debeant referre præcepta, citationes, cõmissiones, & requisitiones quas fecerint infra tertiam diem, computata die requisitionis præcepti, citationis & cõmissionis, alias non valeant, & Plazarius cõdemnetur in quinque solidis den. si infra dictum tempus præmissa non retulerint : Et quòd Plazarius non possit recusare facere aliquid de supra dictis, nisi iustum habeat impedimentum, sub pœna quinque solidorum, de facto ab eo auferendorum & Comuni applicandorum . Statuentes quòd quodlibet castrum Comitatus Urbini habere debeat suum Plazarium : qui Plazarii iurent eorum officium legaliter facere, & seruare, & omnia facere, vt alii Plazarii superscripti.

Item volumus quòd prædicti Plazarii Ciuitatis Urbini possint accipere pro quolibet citatione : quam fecerint in Ciuitate Urbini, & extra Ciuitatem per spaciū quinquaginta passuum vnum quatuordecim : & pro præcepto, & notificatione in scriptis præsentata ad instantiam priuatarum personarum, quatuordecim tunc. Pro præsentatione libelli vnum bononenum : Pro citatione verò extra dictam Ciuitatem & spaciū prædictum accipere possit quatuordecim sex pro quolibet miliare : & tantundem pro quolibet præcepto libello, & notificatione. Plazarii autem Castitorum prædictorum pro eorum mercede possint accipere bononenum vnum, pro quolibet citatione notificatione, vel libelli præsentatione : Et prædicta vendicent sibi locum,

quando dictæ citationes fierent ad instantiam priuatarum personarum mandata verò Dominorum Priorum & Communis Urbini omnes prædicti Plazarii teneantur exequi sine aliqua mercede: Plazarii verò Castrorū simili modo sine aliqua mercede exequi debeant mandata & commissiões Dominorum Priorum, & Domini Potestatis Urbini: Et idein dicimus de Plazario Domini Potestatis salariato à Camera Illustrissimi felicet, quòd mandata, & commissiões dicti Potestatis exequi debeat sine aliqua mercede: Sed contentus esse debeat suo salario quod taxamus esse debere florenum vnum pro quolibet mense soluendum per Camerarium Illustrissimi Ducis, prout hæcenus obseruatum fuit.

*De officio officialis Pensæ Grani & Farinæ. Rubrica XLI.*

**S** T A T U I M U S & ordinamus vtilitati publicæ prouidentes quòd per Dominos Priores, & Consilium de quadraginta eligatur vnus officialis ad pensam grani, & Bladorum qui sit de Ciuitate Urbini, ætatis annorum xx. ad minus, bonæ vitæ & famæ. Qui ponderet & ponderare debeat frumentum & Bladum, quod portatur ad molendina, & postmodum ponderet farinam, quando reportatur à molendino, & in principio sui officii iurare debeat dictum officium bene, fideliter, & sine fraude exercere, & vnum librum conficere: bullatum bulla Communis, & cartulatum, & in eo nomen scribere Patroni grani, Bladi, vel farinæ, & nomen portatoris, & molendinarii, ad cuius molendinum portatur, & pòdus grani, bladi, & farinæ: & de prædictis copiam seu appodiissam facere cuilibet: cuius granum fuerit, seu farina. Teneatur etiam providere quòd nullus portator vel alia persona se appropinquet ad dictam pensam nec stater am tægat, donec granum seu farina ponderatur per ipsum officialem, & si ponderata farina reperierit aliquid deficere vltra multuram taxatam pro molendinario, teneatur incontinèti notificare scriptis: vel voce domino farinæ, & eius officium duret per annum, & illo durante debeat tota die assistere ad locum ponderis, & pensæ vt volentes ponderari facere de eo facultatem habeant. Et dictus officialis retinere debeat mensuras Communis ad mensurandum grana, & Blada: cum quibus vendentes in platea seu lodia teneantur mensurare, & non cum alia mensura, & soluere dicto officiali pro qualibet mensura, secundum taxam positam infra in statuto sub Rubrica de dadea minarum, & hoc ad computum sui salarii, & vltra dictam solutionem habeat etiam florenos tres, à Comuni exigendos de guardiis ponendis per officialem custodias, & nihil vltra petere, vel exigere possit à dicto Comuni vel particularibus personis. Et si in prædictis vel aliquo casu prædictorum, per dictum officialem contrafactum fuerit, puniatur vice qualibet, in decem solidis, & quilibet possit accusare, & denunciare, & habeat quartam partem poenæ.

*De electione Medici.**Rubrica XLII.*

**O**LENTES quantum possibile est infirmitatibus, & aegritudinibus hominum consulere, & providere: Statuimus & ordinamus, quod quolibet anno per Dominos Priores & Consilium de quadraginta, eligantur & eligi debeant quatuor Cives probi, & experti, qui habeant curam perquirendi, & intelligendi de vno vel pluribus Phisicis expertis fidelibus, & bene literatis, qui velint acceptare conductam dicti Communis Urbini, & eorum nomina proponere, & referre, prædictis Dominis Prioribus & Consilio, cum informatione: quam de illo vel illis habuerint, & teneatur quilibet dictorum Civium, ut supra electorū nominare ad minus vnum pro quolibet, super quibus nominatis ponatur partitum per præfatos Dominos Priores, & Consilium ad bussolas, & paluttas & qui per plures paluttas fuerit obtentus intelligatur & sit electus medicus dictæ Civitatis pro vno anno tantum, nec pro longiori tempore eligi valeat, & si finito anno placuerit Dominis Prioribus, & Consilio ipsum refirmare, talis refirmatio fiat similiter ad bussolas, & paluttas ut supra pro uno anno tantum, & non ultra & sic successue fiat & obseruetur singulis annis tam in electione: quam in confirmatione, dum modo electio & confirmatio non excedant annum. Declarantes quod reformatio non possit fieri vna vice pro pluribus annis, sed de anno in annum, & aliter facta non teneat, & tali sic electo mittantur literæ patentes per Dominos Priores sigillatæ sigillo Communis continentes suam electionem, capitula per eum obseruanda, & salariū pro quibus idem sic electus teneatur solvere Cancellario Communis scutum vnum, & tantundem, pro refirmatione qualibet, qui sic electus in ingressu sui officii debeat se præsentare dictis Dominis Prioribus, & in manibus Cancellarii iurare, bene, & fideliter, sollicitè & accurate suum officium exercere, & capitula sua obseruare: & teneatur sic electus ire ad quemlibet infirmum dictæ Civitatis: etiā Hospitalium & monasteriorum dictæ Civitatis quoties fuerit requisitus ad illū curandum, sine alia mercede ab eo recipienda: Sed contentus esse debeat salario sibi per Commune deputato. Item dictus medicus teneatur & sit obligatus prima vice, qua infirmum visitauerit illum admonere ut sua peccata confiteatur sacerdoti: & eucharistiæ sacramentum assumat, & testamentum conficiat, asserendo dicto infirmo quod ex forma Statutorum Urbini sic necessitatur facere: & obseruare, alias quod est sibi inhibuit accedere ad illius curam nisi præfata obseruet, & facta tali monitione teneatur ipsum curare siue admonitioni præfata aqueuerit, siue non.

Item dictus Medicus durante eius conducta non possit se absentare à Civitate Urbini sine licentia Dominorum Priorum qui pro tempore erunt: in qua concedenda præfati Domini Priores debeant advertere, quod sub sit iusta & rationabilis causa. Et si contigerit dictum medicum habere prius licentia à præfatis Dominis Prioribus ire ad visitandum, seu curandum aliquem Comitatium & habitantem in Territorio & Districtu Urbini possit accipere à dicto infirmo, seu illo qui eum conduxerit, bonononos triginta pro prima die: & quolibet accessu, & si contigerit in

primo accessu pernoctare apud infirmum, tunc pro secunda die : & aliis sequentibus, si pluribus morari contigerit, habeat bononenos viginti pro qualibet die, & expensas pro se, famulo & equo ac vecturam equi in quolibet dictorum casuum, & non ultra.

Item teneatur dictus Medicus videre vrinam : seu signum cuiuslibet Comitatus, quæ seu quod ad ipsum in Ciuitate defereretur, & consulere, & ordinare ea quæ iudicauerit expedire pro curatione infirmi, & pro quolibet signo & ordinatione vt supra facta : possit recipere à dictis comitatibus bononenos quatuor pro quolibet vice, & non ultra.

Item si contigerit aliquem Ciuem Urbini uxorem vel filios infirmari in Comitatu siue districtu dictæ Ciuitatis dictus Medicus teneatur si fuerit requisitus accedere cum licentia tamen dictorum Dominorum Priorum ad visitandum dictum Ciuem infirmum, & pro prima visitatione, & accessu nihil percipere possit à dicto Ciue præter expensas, & vecturam equi, & ultra primam vicem si pluries accedere contigerit, possit accipere tantum quantum permissum est accipere à Comitatu. Declarantes quod in hac materia Ciuis intelligatur quicumque soluerit coletam pro fumo, & habitare consueuerit in Ciuitate: non excludendo tamen Ciues & nobiles exemptos. Et prædicta omnia & singula dictus Medicus teneatur obseruare, & adimplere sub pœna x x v. librarum de suo salario retinenda: & Comuni applicanda, quoties in aliquo de prædictis contrafecerit. Et habeat dictus Medicus pro quolibet anno pro suo salario florenos centum à Camera Ducali, vt hætenus obseruatum fuit : Et ultra habeat à Comuni Urbini illud quod per Consilium de quadraginta ei deputabitur.

Si verò Phisicus non salariatus à Comuni fuerit vocatus ad curam alicuius infirmi in dicta Ciuitate teneatur accedere ad ipsum infirmum, & illum curare : & pro sua mercede possit accipere à dicto infirmo bononenos sex pro quolibet die, & ultra infirmus vel conductor soluere non cogatur. Et si extra Ciuitatem vocatus iuerit ad visitandum aliquem infirmum possit accipere & petere à dicto infirmo bononenos triginta pro qualibet die: & expensas pro se famulo, & equo, & vecturam equi, & non ultra. Et prædicta locum habeant in Ciuibus & comitatibus & habitantibus in Ciuitate vel comitatu.

*De mercede Chirurgorum.*

*Rubrica*

*XLIII.*



**A**d tollendum discordias quæ frequenter oriuntur super mercedibus Chirurgorum, Statuimus & ordinamus non licere Medicis Chirurgis, & Chirurgiam artem exercentibus in Ciuitate Urbini, & eius Comitatu, & districtu pro eorū mercede petere, & exigere ultra infra scriptas quantitates, videlicet Pro curatione : siue medicatione vulneris mortalis siue cum fractura ossis, duratura quadraginta diebus possit petere. & accipere florenos quatuor cum dimidio monetæ veteris, & si duraret ultra quadraginta dies vsque ad sexaginta & ultra florenos sex.

Pro medicatione verò vulneris non mortalis, & sine fractura ossis, vel alterius ægritudinis, quæ duraret quadraginta diebus possit petere, & accipere scutū vnum cum dimidio, videlicet, bononens nonaginta monetæ veteris. Si verò duraret vltra quadraginta dies usq; ad sexaginta & vltra possit petere florenos tres, & non plus: etiam si minus quadraginta diebus durarent supradictæ curationes & medicationes possit petere secundam taxam supradictam habito respectu ad dies curationis pro rata temporis prædicti: & prædicta locum habeant in Ciuitate, extra verò Ciuitatem habeat quartam partem plus eius, quod taxatum est supra & expensas & vecturam equi. Et pro eadem mercede teneatur curare etiam habentes duo vulnera: si vero haberent plura vulnera possit accipere tertium plus mercedis supra taxatæ. Addentes quòd Medici tam Phisici, quàm Chirurgi & tam salariati quàm non, teneantur curare pauperes & miserabiles personas gratis, & amore Dei, & sine mercede, quam expectare debent ab altissimo, possint tamen recipere id quod per dictos pauperes & miserabiles personas sponte eis datum, & oblatum fuerit. Declarantes quòd si dubitatio emerferit an vulnus fuerit mortale vel non stetur iudicio Phisici vel Phisicorū cōmuniter eligendorū per ipsas partes.

*De electione Magistri Grammaticæ.*

*Rubrica XLIII.*



**V**ONIAM Grāmatica ad omnes liberales artes aditum præstat & Rel publicæ interest, Ciuitatem doctis viris repleri per quos recte gubernari possit. Ideo volumus & ordinamus quòd quolibet anno fiat Consiliū de quadraginta in quo per Dominos Priores, & Consiliarios eligi debeant saltem duo viri probi Ciues dictæ Ciuitatis, prudentes, & experti, qui diligenter inuestigare, & perquirere debeant vnum vel plures magistros grāmaticæ doctos morigeratos & exemplaris ac honestæ vitæ, & in eodem Consilio iterum congregando nominare ad minus vnum pro quolibet, & referre de eorum literatura, Doctrina, moribus, & bono nomine: qui sic per electos nominati debeant in dicto Consilio poni ad partitum ad bussolas & paluttas, & qui obtentus fuerit per plures paluttas censeatur, & sit cōductus pro Magistro Grāmaticæ pro vno anno tantum. Et finito dicto anno, siue tractetur de alium eligendo vel iam conductum confirmando itidem fiat: & obseruetur singulis annis, & cum de confirmatione tractabitur quam nisi de anno, in annū præsertim in electione fieri nolumus. Et teneantur dicti electi viri perscrutari, & diligenter perquirere de diligētia, & modestia, qua in præcedenti anno vltus fuit petens confirmationem in docendo pueros, & in dicto Cōsilio referre: qui præceptor sic conductus teneatur in principio suæ conductæ accedere ad dictam Ciuitatem soluta prius mercede Cancellario pro sua electione & secum ducere vnum repetitorem bene instructum, moribus & scientia præditum non minorem viginti annis suis sumptibus: & expensis: qui continue debeat secum morari in scholis ad docendum cum eo pueros, quos admittere in literario ludo passum teneatur, tam Ciues, quàm comitatinos, sine aliquo salario ab eis percipiendo: sed stare de beat contentus salario deputato: & omnes æqua lance docere, possit

tamen recipere à sponte aliquid dare volente: Et sibi liceat vel suo repetitori scholares & discipulos impune, moderate tamen corrigere: & verberare: nec de talibus castigationibus, & verberibus valeat Potestas, vel alius iudex cognoscere, inquirere, vel punire aliquo modo. Nec possit dictus præceptor, vel eius repetitor discedere de Ciuitate, & extra illam pernoctare: durante dicta conductâ: absq; expressa licentia Dominorum Priorum pro tempore existentium qui eam dare non debeant, nisi ex legitima & vrgenti causa. Volumus etiâ quòd dictus præceptor, & repetitor saltem in principalibus solemnitatibus teneantur ire ad Ecclesias cû Dominis Prioribus, & eos associare: Et si quid per eos pertinens ad eius officium sibi impositum fuerit illis parere: poena decem librarum pro qualibet vice qua contrafactum fuerit in quolibet prædictorum de eius salario retinenda: & Comuni applicanda: & teneatur dictus præceptor componere vnam orationem pro quolibet introitu Dominorum Priorum, & illam facere recitari per vnum ex scolariis: Et habeat quolibet anno pro suo salario à Camera Ducali florenos quinquaginta prout hactenus soluit, & vltius habeat à Comuni id plus, quod ei per Cõsiliū deputabitur.

*De officio Officialium appassatus siue æstimo. Rubrica XLV.*

**S** TATVIMVS, & ordinamus, sequendo, quod iam diu obseruatũ fuit, quòd si quando contigerit in Territorio Urbini, & eius Comitatu & Districu de nouo fieri Appassum, seu Alibratum debeant per electos ad id in Consilio diligenter ac bona fide mensurari omnes & quæcunq; terræ Cultæ sodiæ siluæ bulcatæ rupinatæ, & cuiuscunq; geueris, exceptis locis in quibus domus sunt fundatæ cum earum scioitis, siue plateis & cortilibus hortis & viridariis dummodo dicti hortis, & viridaria non excedant mensuram quinque tabularum Terræ & illas ponere ad æstimi libram cum situationibus vocabulis & confinibus earum, sub nomine illius, qui tunc temporis reperietur Dominus, & dictus Allibratus fieri debeat forma infrascripta videlicet, quòd sex cuplæ terræ cultæ, vineatæ, vel canetatæ faciant vnam libram in æstimo: Terræ autem siluatæ & pratiæ ad faciendum vnam lib. sint, & esse debeant xii. cuplæ. Terræ verò saudæ & rupinatæ esse debeant xxxiii. cuplæ ad complendum vnam lib. Hoc tamen intellectu quòd fossati non mensurantur nec allibrentur, & pro qualibet libra in impositione collectarũ exigi debeant à Domino seu possessore Terrarũ quateni xxxiiii. Cui Allibratui, & æstimo præesse debeant duo boni & sufficientes Notarii, eligendi in Consilio generali quolibet biennio per quòd tempus duret eorum officium & non vltra & quòd dictum est de electione duorum Notariorũ. Volumus habere locum si quando contigeret officium dicti Appassatus seu Alibratus & reuerti ad Commune Urbini. Et quòd isto interim dictũ officium: possit & debeat exerceri per officiales modernos qui impræsentiarum reperiuntur, modis tamen & formis in hoc præfenti Statuto contentis. Et durante dicto tempore duorum annorum dicti duo Notarii vt supra eligendi fidelitũ absq; dolo, & fraude debeant retinere,



retinere, & custodire omnes libros dicti appassatus & Catastri in vna mansione in loco publico vbi diebus, & horis consuetis stare debeant, vt omnes volentes aliquid videre, vel transmutationem aliquam facere, eos possint inuenire.

Item teneantur dicti officiales in principio anni tēpore quo imponitur collecta facere vnum librū distinctum per Quadras & gradus in quo describere debeāt no mina omniū habitantium in dicta Ciuitate eius Comitatu aut Districtu pariter non habitantium, & possidentium in dicta Ciuitate & comitatu cum eorum Allibrati, & solutione per eos fieda pro eorum collectis Allibratus personæ & fumi secundū distinctionē proxime dicendā, Videlicet, quod habitātes in Ciuitate & Comitatu, & habentes in æstimo à triginta solidis Allibratus supra teneantur & debeant soluere collectas pro quantitate eorum Allibratum ad rationē bon. trium, & den. sex, pro qualibet libra æstimi, necnon collectam pro persona scilicet alios tres bon. & den. sex, & totidem pro collecta fumi, pro qualibet persona. Habentes verò in æstimo Allibratū triginta solidorū vel abinde infra soluere debeant collectas Allibratus pro quantitate quam reperiuntur habere & vterius collectā personæ, videlicet, bon. tres & den. sex: & nihil pro fumo soluere teneantur. Excipimus autem à prædictis viduas, & pupillos, & famulos cum aliis stantes qui & quæ teneantur duntaxat soluere collectas pro Allibratu, & appassatu si quem habeant. Quo autē ad laboratores seruetur statutum sub Rubrica de exemptionibus laboratorum lib. 11. Hii vero qui possident in Comitatu, & Territorio Urbini, & non habitant in dicta Ciuitate: & eius Comitatu pro Allibratu quem habent, tantum teneantur soluere collectas. Et dicto libro confecto secundū ordinem præmissum Notarius Camerari teneatur & debeat transcribere in alio libro ei assignando per Camerarium: iuxta formā traditam sub Rub. de officio Notarii Camerarii, & librū sic exemplatū tradere præfato Camerario qui dictum librū penes se retinere debeat per vnū mensem, & recipere pecunias ab hiis, qui durante dicto mense soluere voluerint: & solutiones annotare in margine libri iuxta nomen soluentis & cassare nomen integre soluentis suas collectas, & elapso mense, idem Camerarius dictū librū consignare generali Capitaneo. Qui cogere debeat omnes qui non soluerint, ad soluendum eorum collectas in manibus Camerarii secundū ordinē descriptū supra sub Rubrica de officio Capitanei generalis: Dicti verò officiales penes se retinere debeant librum per eos confectū & ex illo scribere in cartis pecudinis nomina omniū debentium soluere collectas in comitatu cum Allibrati, & quantitate soluenda: & Siudico cuiuslibet Castri tradere suam cartā pro collectis exigendis, & pro mercede eorū recipere possint medium bon. pro quolibet habēte librā, & quatuor denos duos pro quolibet descripto in Appassatu: & secundū quantitates descriptas in dictis lib. & cartis fieri debeat exactio collectarū & fumorū pro duobus sequētibz annis, nec interim durante biennio mutari possit, sed eo duntaxat elapso fiat correctio in nouis libris, & cartis modo quo supra, augendo tamen, vel minuendo cuiuslibet prout inuenietur in dicto biennio augmentasse vel diminuisse suum æstimū & Allibratum.

Item præfati officiales possint & debeant durante dicto biennio ad requisitionem cuiuslibet petentis facere transmutationem de vno æstimo, ad æstimū

alterius dummodo sit præsens ille de cuius æstimo quis petit terram remoueri & transmutationi consentiat, vel de eius licentia, & consensu legitime constet per testes, vel instrumenta publica emptionis vel alterius acquisitionis, cum citatione partis & aliter fieri non possit, & facta non teneat. Et pro dicta transmutatione fienda, licitum sit dictis officialibus accipere den. quatuor à qualibet parte: & nō vltra pro qualibet petia Terræ sub eiusdem lati quantacūq; sit.

Item teneantur dicti officiales ad petitionem cuiuslibet ostendere libros Appassatus, ac æstimi, & legere partibus quos voluerint, nec possint accipere vltra vnum bononenum pro sua mercede. Et si quis voluerit copias sui, vel alterius æstimi & Allibratus dicti officiales teneantur eas dare, & pro eorum mercede accipere possint quatenus duos pro qualibet petia Terræ, & pro faciendo alicui vel renouando caput æstimi, possint accipere bononenos sex pro quolibet & non vltra: & pro qualibet diminutione fumi possint accipere bononenos tres, & non vltra: Ordinantes quòd dicti officiales semel positum ad mediam libram fumi nullatenus possint ad integram libram reponere sine commissiōe superiorum de qua in scriptis constare debeat.

Item ordinamus quòd quilibet Terras aliquas quocūque titulo acquirens: teneatur & debeat infra duos menses à die factæ acquisitionis illas poni & describi facere ad æstimum suum, & similiter qui diuiserint infra dictum tempus debeant fecisse eorum æstima de per se describi sub eorum propriis nominibus: & finito eorum officio præfati officiales teneantur reassignare omnes & singulos libros & alias scripturas ad dictum officium spectantes Dominis Prioribus pro tempore existentibus, & postea per ipsos Dominos Priores nouis officialibus cum inventario de eis faciendo ac dimittendo penes Cancellarium Communis, reassignandos postea successoribus in officio.

Item ordinamus quòd quandocūq; acciderit quòd Fratres adinuicem vel alii in communione stantes diuiserint eorum bona communia & peterent eorum æstimum diuidi, & cuique suam partem assignari, dicti officiales teneantur id facere prout partes fuerint concordēs, & è conuerso si post diuisionem redirent ad communionem & allegarent se fecisse vnam familiam, & velle simul habitare: & ex hoc peterent eorum æstima viniri, & in vnum redigi, dicti officiales teneantur id facere constituto eis de communione & quòd in ea steterint, per duos menses ante.

*De officio Capitanei Doctorum & Notariorum. Rubrica XLVI.*



**S**TATUIMUS, & ordinamus quòd Capitaneus Doctorum & Notariorum Urbini more solito ad breuia extrahendus in Consilio generali, quando alia officia Communis extrahuntur debeat infra tres dies à die scientiæ extractionis, & electionis de se factæ eligere quatuor probos & prudentes viros de Doctoribus, & Notariis descriptis in Matrícula: Scilicet vnum de qualibet Quadra, qui sint Consiliarii dicti Capitanei

nei & Matriculæ artis Notariæ : Quorum deliberatione vel duarum partium ipsorum, dictus Capitaneus possit & debeat dictam Matriculam regere manutenere & augmentare : & Notarios ad Matriculam recipere : vel de ea facere cassari, & aboleri, si opus fuerit, si de eorum defectu & delicto venient cancellandi : & omnia & singula facere & executioni mandare, quæ pro honore : utilitate, augmentatione dictæ artis viderint expedire : Et teneantur dicti Consiliarii se præsentare coram dicto Capitaneo quoties eis mandatum fuerit ex parte Capitanei nisi fuerint iusta, & rationabili causa impediti pœna duorum solidorum pro quolibet, & qualibet vice applicanda Matriculæ dictæ artis.

Item quodd per dictum Capitaneum & Consiliarios eligi debeant vnus Camerarius, & vnus Notarius de melioribus & legalioribus hominibus dictæ artis, qui commodius haberi possint per Capitaneum dictæ artis ad sui petitionem. Ad cuius Cancellarii manus perueniant, & peruenire debeant omnes pecuniæ & omnia bona Matriculæ supradictæ & teneatur eas expendere pro utilitate dictæ artis prout declaratum fuerit per Matriculam supradictam siue per Capitaneum & Consiliarios, & ipsum Camerarium in concordia. Et dictus Notarius teneatur introitus expensas, electiones, & reformationes dictæ Matriculæ scribere. Et duret officium dicti Camerarii, & Notarii vno anno tantum & incipiat à Calendis Ianuarii, & habeant pro suo salario decem solidos pro quolibet ipsorum & finito eorum officio dictus Camerarius & Notarius teneantur reddere rationem in præsentia Capitanei, & Consiliariorum suis successoribus infra octo dies, post depositionem suorum officiorum, cum reassignatione Codicis rationum perceptorum, & peruentorum ad eorum manus, & reliquorum restitutione : & omnium bonorum dictæ Matriculæ.

Item quodd dictus Capitaneus & Consiliarii debeant fieri facere expensis Matriculæ vnum librum cartæ pecudine, in quo describere faciant per Notarium dictæ artis, omnia nomina Ciuium Notariorum qui aggregari & recipi voluerint in dicta Matricula artis Notariæ, in qua aggregatione nemo recipiatur nisi prius fuerit per Capitaneum & Consiliarios dictæ artis approbatus, per eorum scripturam pro sufficienti Notario secundum conditionem aliorum Notariorum dictæ artis, tam in legendo, quam in scribendo & alijs necessarijs ad artem prædictam exercendis : Et quilibet vt supra adscribendus in dicta Matricula : soluat Camerario dictæ artis si fuerit natus ex Notario : vel doctore solidos viginti. Si extra alia persona solidos quadraginta, & quodd ad dictam Matriculam nemo admittatur, nisi ipse vel alii cum quibus esset in familia soluerit effectualiter collectam pro fumo & custodiam fecissent in dicta Ciuitate : per quinque annos ante nisi à prædictis exemptionem haberet ab Illustrissimo Duce Urbini, vel Commune Urbini. Et si quis dicta forma non seruata aliter scriptus esse reperiatur puniatur in decem libris soluendis dictæ Matriculæ, & eius descriptio non valeat : & cancelletur, & non possit habere officia in Communi Urbini quæ dantur alijs Notariis, & qui eum scriberet, vel alio modo aliquem in dicta arte reciperet : puniatur in totidem, & deleatur de Matricula.

Item quòd quilibet Notarius quoties mandatum fuerit ex parte Capitanei dictæ artis, teneatur & debeat ire ad congregationes ad honorandum, & conferendum ad Ecclesias corpora Notariorum qui morentur: & quando dictus Capitaneus faceret congregationes: coram eo se præsentare in loco ordinato ad pœnam duorum solidorum pro quolibet & qualibet vice, salvo quòd si aliquis haberet iustum impedimentum: de quo ei credatur suo iuramento, si aliter non appareret impedimentum.

Item quòd quilibet Notarius permittat omni Plazario Communis qui mitteretur per Capitaneum dictæ artis ad pignorandum se pignorari sine aliqua contradictione, & qui contrafecerit puniri possit per Capitaneum dictæ artis vsq; ad decē solidos prout dicto Capitaneo videbitur pro qualibet vice, & si solvere recusaret de matricula dictæ artis statim debeat cancellari, & ex nunc pro cancellato habeatur & priuato honoribus dictæ Matriculæ.

Item quòd quilibet Capitaneus primo die Dominico secundi Mensis sui officii ad minus teneatur congregari facere Notarios in matricula descriptos & inter eos propositam generalem facere super augmentatione dictæ artis Matriculæ & omni honore & vtilitate ipsius, & quicquid reformatum fuerit executioni mandare prout facultas adfuerit vinculo iuramenti.

Item quòd si aliqua discordia oriretur inter aliquos Notarios occasione artis, quòd Capitaneus Artis cum Consiliariis suis possint & debeant talem discordiam sedare: & eos in pace ponere, & dicti Notarii debeant diffinitionem, quam fecerit dictus Capitaneus cum prædictis effectualiter obseruare ad pœnam, quam Capitaneus imposuerit cum deliberatione Consiliariorum vsq; ad centum solidos.

Item quòd quilibet in ipsa congregatione, quam faciet tempore suo teneatur & debeat monere rudes, si qui scripti reperirentur in matricula, vt studeant taliter discere vt officia eis cõmittenda sciant sine eorum & dictæ artis vituperio exercere: quòd si alicui contrarium accideret propter sui ignorantiam, ex tunc sciat se ab officio, quod obtineret, & à matricula dictæ artis esse priuandum. Et quòd moneatur tam rudes quàm alios, quòd nullo modo aliquas scripturas faciant, de quibus notam infamiae incurrere possint.

Scientes quòd si contrarium acciderit alicui, quod absit, quòd ille cui accideret, per totam Matriculam prosequetur & de dicta Matricula cancellabitur in perpetuum non rescribendus.

Item teneatur & debeant Notarii scribere eorum rogationes de quibus rogati fuerint in futurum, extensas ad minus, quòd ex eis possint confici instrumentum in forma communi, & in qualibet rogatione ponere omnes publicationes, & quantitates extensas: cum eorum nomine in fine non dicendo.

Item eodem anno vel mense nisi esset talis Rogatio: quæ dependeat à proxima præcedenti: Et qui contrafecerit, puniatur pro quolibet, & qualibet vice in decē solidis. Non tamen teneantur dicti Notarii in procuris ad causas, & instrumentis ad concordias dictam rogationem facere dicto ordine: Et quilibet Capitaneus teneatur semper ultimo menſe sui officii inquirere à prædictis Notariis si prædicta

obseruauerint, in omnibus, quibus ei, & Consiliariis videbitur expedire. Et insuper teneantur omnes & singuli Notarii de Matricula supradicta iurare, & promittere omnia & singula ordinamenta dictæ artis, & ipsam artem, & præsens statum Communis, & Populi, Ciuitatis Urbini, & eius Comitatus manutenere, & conseruare, bona fide: & iusticiam contra omnes, & singulos qui contra præmissa: vel ali quod præmissorum facere attentasset, vel attentaret in futurum pro posse vtiliter procurare.

Item teneatur Camerarius Notariorum de introitibus dictæ artis fieri facere: & seruare duplerios artis, videlicet duplerium festiuitatis Sanctæ Mariæ de mense Augusti & Martii, & Beati Crescentini.

Item statuimus, & ordinamus quòd si contigerit tempore alicuius dictarum luminariarum nō reperiri penes Camerarium dictæ Matriculæ quantitatem aliquā pecuniarū, saltem idoneam, pro impensis duplerii dictæ Matriculæ quòd pro tota: vel pro parte residui, liceat dictis Capitaneo, & Consiliariis imponere collectam Matriculatis, & secundum quod eis videbitur opportunum pro talibus impensis. Quam quicumq; requisitus recusauerit soluere Camerario dictæ Matriculæ, similiter non possit eligi, nec electus consequi aliquod officium Notariorum dictæ Matriculæ nisi quandocumq; ante electionem & extractionem breuis soluerit duplum eius, quòd sibi incumberebat pro parte sua soluere: & si fuerit electus, electio non teneat nec habeat aliquod officium.

Item statuimus, & ordinamus quòd per dictum Capitaneum & consiliarios fiat alius liber cartæ pecudinæ expensis dictæ Matriculæ in quo per Notarium dictæ artis describantur omnia nomina comitatuorum volentium exercere artem Notariæ: in qua descriptione & matriculatione Notariorum de Comitatu seruetur modus & ordo qui seruatur in matriculandis Notariis dictæ Ciuitatis.

Item statuimus quòd illi qui non sunt descripti in Matricula Ciuitatis vel Comitatus, non possint neq; valeant in Ciuitate Urbini vel eius Comitatu exercere officium Notariatus sub pœna quinquaginta florenorum pro quolibet & qualibet vice: & scripturis eorum fides non adhibeatur.

Item quòd nullus Notarius possit describi in aliqua Matricula Ciuitatis, vel Comitatus nisi factus fuerit, & creatus Notarius per Illustrissimum Ducem Urbini.

*De nouis Ciuibus recipiendis.*

*Rubrica XLVII.*



**S**TATUIMVS & ordinamus quòd quicumq; de cætero voluerit de nouo venire ad Ciuitatem Ciuitatis Urbini non possit recipi, nisi prius domū habuerit propriam in dicta Ciuitate: & in Consilio de quadraginta fuerit positus ad partitum per bussolas, & palutias & per duas partes obtentus, & fideiussorem dederit de habitando in dicta Ciuitate. Cui sic obtento concedatur immunitas omnium factionum per quinq; annos excepta custodia Ciuitatis, & caualcata generali Illustrissimi Ducis, & ipsius Communis quas facere teneantur postquam habitauerint per sex menses. Veruntamen teneantur ad solutionem collectarum pro

Possessionibus, quas in appallatu haberent: seu acquirerent, vel quæ ad eum quouis titulo peruenirent. Et quicunq; receptus fuerit in Ciuem scribatur per Cancellarium dictæ Ciuitatis in vno libro de cartis pecudinis, ad hoc specialiter deputando qui liber semper conseruari debeat per Priores vt sciatur, qui sint noui Ciuēs.

Et quicunq; venerit de nouo ad Ciuitatem dictæ Ciuitatis à xx. annis citra debeat comparere coram Dominis Prioribus cum instrumento suæ Cittadinantia & facere se scribi in dicto libro: & dictus Cancellarius semper iuxta nomen dicti noui Ciuis annum, & diem qua fuit receptus in Ciuem scribere teneat & ille qui se scribi non fecerit beneficio nouorum Ciuium non gaudeat: & quod nullus qui fuit vel fuerit in futurum receptus in Ciuem nouum audeat vel præsumat iterato petere se recipi in nouum Ciuem. Et qui contrafecerit puniatur in quinquaginta libris denariorum dicto Communi applicandorum, & beneficio nouorum Ciuium non gaudeat, & perpetuo sit infamis & super hoc per Potestatem & curiam possit inquiri.

*De officio Bullatoris Communis.*

*Rubrica XLVIII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus quod de cætero Domini Priores dictæ Ciuitatis qui fuerint de mense Februarii teneantur eligere vnum bonum & legalem virum de dicta Ciuitate qui præsit Bullationi, & iustationi Minarum quattorum præbendarum Cupparum, Barilium, & formarum Fornaciourum ad faciendum cuppos lateres & huiusmodi: Qui sic electus recepto sacramento de exercendo dictum officium, bene legaliter, & sine fraude teneatur & debeat ad petitionem cuiuslibet aiustare cum mensuris Communis præfati supradictas Mensuras, illasq; iustatas bullare cum bulla sibi ordinanda per præfatos Dominos Priores, & pro eius salario & mercede habeat quattrenos duos pro pari barilium, & quattrenum vnum pro qualibet alia dictarum Mensurarum ab illis quorum fuerint dictæ Mensuræ. Cuius officium duret vnum annum à die electionis, in qua die electionis, vel sequenti debeat requirere Dominos Priores quod bannire faciant prima die sabbati: quod quilibet Ciuitatis, & districtus Urbini debeat infra quindecim dies post b annum immediate sequentes fecisse aiustare, & bullare supradictas eius mensuras sub poena quinq; solidorum pro qualibet mensura non bullata: etiã quod fuerit iusta: si verò non fuerit iusta & id processerit facto ipsius Bullatoris qui non bene iustauit vel bullauit non iustatas mensuras puniatur dictus Bullator in xx. solidis pro qualibet mensura, & qualibet vice: quas poenas teneantur præfati Domini Priores de facto & sine processu exigere facere. Et simili modo Priores dictæ Ciuitatis qui erunt de mense Aprilis teneantur & debeant facere electionem de vna persona dictæ Ciuitatis quæ debeat iustare cum mensuris dicti Communis: & bullare bulla sibi à præfatis Dominis Prioribus ordinanda Sateras, Marcum, Passus, Bilancias, Boccalia, Mezzettas, Fogliettas, Quartarolas, & omnia alia pondera, & Mensuras non expressas in præcedenti Capitulo, & habeat pro sua mercede quattrenum vnum pro qualibet mensura olei: pro qualibet verò alia quattrenos duos



duos à Dominis earum mensurarum cuius officium similiter duret per vnum annum, & in eius principio teneatur iurare, & curare quòd fiat bannum vt supra & quicumq; post tempus banui inuentus fuerit habere dictas Menfuras non bullatas, siue pondera soluat pro poena quinq; solidis. Bullator verò qui bullauerit dictas menfuras & pondera non iusta tempore bullationis soluat pro poena x x. solidos de facto vt supra exigendos, pro qualibet menfura: & qualibet vice. Et tam bullator quàm quilibet alius, possit accusare & denunciare, & habeat tertiã partẽ poenæ.

*De officio custodis carcerum Communis Vrbi.* *Rubrica XLIX.*

**S** T A T U I M V S & ordinamus quòd ille qui deputatus fuerit ad custodiã carceris Communis Ciuitatis Vrbi durãte tempore sui officii Clauẽ carceris penes se retinere debeat bene ac diligenter custodire omnes & singulas personas sibi assignandas & ponendas in dicto carcere de mandato cuiuscunq; superioris seu iudicis ad id potestatem habentis tam pro Ciuili causa, quàm pro Criminali seu mixta: Et in principio sui officii iurare de exercendo fideliter dictum eius officium per se, & non per substitutum, & singulis diebus teneatur reuiderẽ carcerem, & illum mundare singulo mēse, & visitare carceratos ne rumpant carcerem, & inde aufugiant: & videre ac considerare eorum indigentias, & necessitates, & illis providere: aut saltem denunciare illis ad quos spectat facere prouisionem. Nec possit aliquem carceratum relaxare sine licentia, & mandato illius, cuius auctoritate fuerit carceratus, de qua licentia vel mandato debeat in scriptis apparere, & habeat dictus Custos Carceris pro eius mercede & salario bononenum vnum à quolibet carcerato pro quolibet die quo steterit in carcere si fuerit Ciuis vel incola Ciuitatis, aut Comitatus vel subiectus iurisdictioni Potestatis Vrbi. Si autem fuerit forensis bononenos duos, & nihil vltra sub poena decẽ librarum, & restitutionis dupli eius quod plus exegerit, quarum quantitarum vt supra exigendarum à dictis carceratis idem custos dimidiam restituere debeat Ducali Camerario. Et si quis carceratus dolo vel fraude custodis aufugerit puniatur Custos arbitrio superioris.

*De officio operarij Fabricæ Episcopatus Vrbi.* *Rubrica L.*

**V** O N I A M non minoris curæ apud nostram Rempubicam semper fuerit pia loca, quàm res prophana, Ideo statuimus & ordinamus quòd quolibet anno in Consilio generali deputetur vnus bonus & legalis vir Ciuitatis Vrbi, qui sit & esse debeat operarius Fabricæ Episcopatus & Cathedralis Ecclesiæ prædictæ Ciuitatis & teneatur, & obligatus sit curare diligenter, quòd legata, elemosinæ, & omnia credita dictæ Fabricæ exigantur, & expendantur in utilitatem dictæ Fabricæ, & quòd continue fabricetur secundum quòd introitus suppetierit, & tenere computum tam introitus quàm exitus, & expensarum: & in fine anni teneatur reddere rationem, & omnia quæ reperirentur penes ipsum spectantia

ad dictam fabricam restituere, & consignare nouo operario, & habeat, & habere debeat pro suo salario à dicta Fabrica prout ordinatum fuerit persoluendo de introitibus dictæ Fabricæ.

*De officialibus Societatis Sanctissimi Corporis Christi in Ecclesia Cathedrali.*  
*Rubrica* *LI.*

**V** pia Illustrissimi Domini Ducis Urbini Guid. Vbaldi primi Ducis  
 11. voluntas effectū sortiatur, & diuinus cultus augeatur, ordinamus quod  
 quolibet anno in octaua Natalis Domini nostri Iēsv Christi Domini  
 Priores Ciuitatis Urbini congregentur in Sacristia Episcopatus, & ibi cum præ-  
 sentia Reuerendissimi Episcopi Urbini seu eius Vicarii, & Domini Propositi, &  
 Archidiaconi dictæ Cathedralis Ecclesiæ quanto præfati Propositus, & Archidia-  
 conus adesse poterint, alias cum præsentia duorum Canonicoꝝ seniorum, & in-  
 teruentu Consiliariorum dictæ Capellæ & societatis, & ibi fiat imbussulatio de  
 omnibus Ciuibus probis, & idoneis dictæ societatis, & per breuia extrahantur xxvii.  
 Ciues, qui sint Consilarii dictæ Capellæ vna cū præfatis Reuerendissimo Do-  
 mino Episcopo Præposito Archidiacono, & Dominis Prioribus pro tempore exi-  
 stentibus. Ita quod numerus Consiliariorum in totum computatis prædictis sit  
 xxxiiii. Qui Consilarii vt supra electi debeant eligere quatuor officiales de Ci-  
 uibus dictæ societatis, videlicet, vnum Syndicum de Canonici dicti Episcopatus,  
 vnum Doctorem in Aduocatum, vnum causidicum in Procuratorem, & vnum No-  
 tarium, qua electione expedita præfati Consilarii cum dictis officialibus deuenire  
 debeant ad electionē Massarii dictæ Capellæ modo infrascripto, videlicet, quod fa-  
 ciant imbussulare nomina xx. ciuium dictæ societatis idoneorum ad retinendū  
 computa bonæ vitæ, & probatæ conscientiæ, & per sortem extrahere faciāt vnum  
 breue. & ille cuius nomen fuerit extractum sit Massarius dictæ Capellæ pro vno an-  
 no. Qui omnes Consilarii officiales, & Massarius congregari debeant semel in  
 mense: die Iouis, qua celebratur missa sollemnis & quotiescūq; opus fuerit pro oc-  
 currentiis, & negociis dictæ Capellæ, & pro ea fideliter, & vtiliter consulere &  
 providere pro honore & augmentatione dictæ Capellæ & eius bonorum.

Item ordinamus quod supradicti officiales dictæ Capellæ, videlicet, Syndicus  
 Aduocatus, Procurator, Massarius, & Notarius quā primum poterint coadunati  
 in præfata Sacristia eligant, & eligere debeant tres Presbiteros dictæ Ciuitatis bo-  
 næ vitæ, & famæ, qui non sint Canonici in dicto Episcopatu neq; aliter beneficiati,  
 pro Capellanis dictæ Capellæ pro sequenti anno, qui tamē sint amouibiles ad nutū  
 ipsorum officialium cum hoc tamen quod alii subrogentur loco renatorum, qui  
 Capellani debeant cōfirmari per Reuerendissimū Dominum Episcopum vel eius  
 Vicarium, & teneantur quotidie per se vel alios celebrare missam ad altare corpó-  
 ris Christi in dicta Capella pro anima præfati Illustrissimi D. Ducis Fundatoris,  
 & Detatoris dictæ Capellæ horis congruis iuxta ordinem Tabulæ in qua describū-  
 tur quotidie celebraturi in dicta Ecclesia ordinari, & duo ex eis habeant pro annua  
 mercede

mercede scutos decem & octo ad rationem viginti grossorum pro quolibet scuto, & pro quolibet eorum, & teneantur seruire in Choro in missis, vesperis, & aliis horis cantatis. Tertius verò Capellanus habeat pro annua elemosina scutos duodecim ad dictam rationem.

¶ Ordinamus insuper quòd dictus Massarius habere debeat diligentem curam de omnibus introitibus dictæ Capellæ denariorum ceræ, olei, grani, & aliarum quarumcunq; rerum de quibus disponere non possit absque scientia aliorum officialium & conficere vnum librum ligarum coopertatum & cartulatum in quo describere debeat omnes introitus redditus & proventus pariter exitus, ac expen. dictæ Capellæ, & de eis bonum computum tenere, & in fine sui officii bonam rationem reddere & reliqua restituere, & consignare nouo Massario eius successori, & durā te dicto eius officio teneatur curare quòd continue in dicta Capella ardeant quinque lampades: & quòd continue adsint sex dupleria seu cerei ceræ albæ pro honorando & associando cum eis Sacratissimum corpus Christi quando deferretur ad infirmos; Item vt pecuniæ scripturæ & aliæ res preciosæ dictæ Capellæ bene conseruentur, ordinamus quòd ponantur in capsâ dictæ Capellæ quæ claudatur tribus clauibus, quarum vnâ retinere debeant Domini Priores dictæ Ciuitatis, aliam Syndicus Capellæ prædictæ, & tertiam præfatus Massarius eiusdem.

Item ordinamus quòd Massarius non possit soluere alicui aliquam pecuniarum quantitatem sine bulleta scripta manu Procuratoris & subscripta per Syndicum, & aduocatum dictæ Capellæ.

¶ Item ordinamus quòd idē Massarius debeat curare quòd in dicta Capella omnes missæ celebrentur, & officia diuina, & sient aliæ ceremoniæ ordinatæ tã per præfatum Illustrissimum quàm per Capitula dictæ Capellæ vel aliter consueta.

Item ordinamus quòd Notarius dictæ Capellæ debeat habere librum ligatum & cartulatum conficien. expensas dictæ Capellæ in quo scribere teneatur omnia nomina eorum qui voluerint aggregari in dicta societate, & pariter exactiones & electiones omnium officialium, & capellanorum, ac etiam determinaciones, & deliberaciones, quæ fieri contigerint durante tempore sui officii per officiales & consiliarios dictæ Capellæ, & dictum librum penes se fideliter custodire, & in fine sui officii illum reddere & resignare suo successori. Et omnes & singuli prædicti officiales quilibet in suo officio, gratis & amore Dei inservire teneantur exceptis Capellanis qui habeant mercedes vt supra taxatas.

*De Dominis Rectoribus Hospitalis Sanctæ Mariæ de Misericordia Ciuitatis Urbini.* Rubricâ. LII.

**S** T A T U I M U S & ordinamus quòd ad Regimen & gubernationē Hospitalis Sanctæ Mariæ de Misericordia de plano Mercati Ciuitatis Urbini continue adsint duodecim ciues de primariis, & nobilioribus dictæ Ciuitatis bonæ vitæ, conditionis & famæ; pro Rectoribus dicti Hospitalis, qui fideliter ac bona fide regere & gubernare debeat dictum Hospitale, & pariter Hospitale in

firmorum & Peregrinorum suū in dicta Ciuitate in Burgo Montis, & eorum res & bona, & curare omni diligentia quod illa cōseruentur, augeantur, & amplientur, & quod ex eis & eorū fructibus redditibus, & prouentibus infantes expoliti pie recipiantur educentur & nutriantur, instruantur, & educātur bonis moribus litteris, & artibus vsq; ad illā ætatem quæ illis videbitur. Et Puellas vt supra expolitas cū ad ætatē nubilem peruenerint matrimonio collocare cum dote quæ eis videbitur. Peregrinos ac infirmos recipere, & hospitari, eorumq; necessitatibus & indigētiis prouidere prout eis videbitur, & introitus ac vires dicti Hospitalis patiētur: & quia cū difficultate omnes præfati duodecim Rectores singulis diebus & horis congregarentur pro negociis dicti Hospitalis ideo sequentes quod hæctenus fuit obseruatū. Ordinamus quod duo ex eis singulis duobus mēsis per ipsos deputentur, qui vocentur mensales, ad quos spectet & pertineat gubernatio rerum quotidianarum, & conuocare alios quoties expedierit, & oportunum erit pro rebus, & negociis dicti Hospitalis. Teneātur tamē omnes duodecim coadunari singulis diebus dominicis in eorū audientia, nisi iusto impedimento impedirentur & ibi proponere res pertinentes ad dictū Hospitale, & super illis fideliter, & sincere cōsultare, & ordinare secū dū quod eis videbitur expediens pro vtilitate & cōmodo dicti Hospitalis, ponēdo partitū ad bussolas, & paluttas, & quod per maiorem partē fuerit obtentum exequi. Et prædicta facere teneantur gratis, & sine salario, vel mercede, quam expectare debeant à Domino nostro Iēsu Christo, & eius Gloriosissima matre semper virgine.

Habeant præfati Domini Rectores potestātē, & auctoritatē vendendi, pignora di, permutandi, alienandi, emendi, & aliter cōtractandi res, & bona mobilia, & im mobilia dicti Hospitalis sine alicuius iudicis licentiā & alia solemnitate, si eis vtile videbitur esse aut necessariū pro dicto Hospitali, dūmodo prius ponatur partitū ad bussulas & paluttas, & obtineatur per maiorem partē eorum qui in Ciuitate reperientur, congregatione dummodo non sit nūmerus minor septem.

Et quoniam æquum, ac rationabile est, quod locus ille in quo fuerit multa opera misericordiar, & pietatis aliquo speciali fauore potiat. Ordinamus quod si contigerit dicto Hospitali deferri aliquas hæreditates ex testamento, vel ab intestato, & eas adiri, & acceptari per præfatos Dominos Rectores simpliciter, & sine beneficio legis, & inuentarii, quod dictæ hæreditates, censeantur & intelligantur aditæ, & apprehensæ cum beneficio L. & inuentarii, & vt ac gaudere valeant, & possint omnibus beneficiis concessis à iure hæredibus cum beneficio L. & inuentarii, & perinde ac si dictæ hæreditates fuissent solēmniter aditæ & apprehensæ cum beneficio L. & inuentarii, & hoc habeat locum non solum in hæreditatibus Ciuitatis Urbini, sed totius Status Illustrissimi delatis, & deferendis dicto Hospitali quod priuilegiū eidem Hospitali tam concessum fuisse per Fæ. recordationis Illustrissimum Ducem Frahiscum Mariam pro cōmpertō habemus, & vterius dictum Hospitale gaudeat beneficio minorum. xxv. annis impetendo restitutionem in integrum & insuper causa, & lites dicti Hospitalis cognoscantur summarie & sola facti. veritate inspecta.

Habeant

Habeant etiam præfati Domini Rectores auctoritatem, & potestatem eligendi duos sacerdotes pro capellanis in capella conceptionis glorioſæ Virginis Mariæ in Ecclesia Cathedrali ad celebrandum in ea miſſas & illis dare debeant ſalarium ſicut ordinatum fuit ab Illuſtriſſima Domina Eliſabeth Feltria de Gonzaga olim Urbini Ducifſa.

*De cuſtodibus Portarum Ciuitatis Urbini.*

*Rubrica LIII.*

**S** TATVIMVS & ordinamus, quòd cuilibet Portæ dictæ Ciuitatis deputetur vnus cuſtos, qui teneatur portam ſibi cõmiſſam diligenter cuſtodire, & ab ea nõ diſcedere, ſed ibi perſonaliter permanere, nec alicui alteri curã, & cuſtodiam committere ſub pœna quinque librarum pro qualibet vice, & de ſero tẽpore noctis portam claudere cum clauibus, & illas penes ſe retinere, vel deferre, & tradere cui ſibi fuerit impoſitũ per officialem cuſtodix vel Dominos Priores dictæ Ciuitatis, & ſummo mane illam aperire, niſi aliter ſibi iniunctũ fuerit per præfatos officialem, & Priores, & eorum commiſſiones diligenter exequi debeat. Salarium autem cuiuslibet Portanarii ſit prout ſupra taxatum eſt ſub Rub. de officio Notarii officialis cuſtodix. Poſſint etiam accipere à quolibet deferente ligna ad vendendũ vnum petium ligni, pro qualibet vice qua intrauit eius portam cum ſalmis lignorum præterquam à Ciuibus, & eorum Famulis, & aliis pro eis ligna deferentibus. Habeant etiam licentiam deferendi arma tam de die quàm de nocte. Et inſuper quilibet eorum habeat à Gabellario denarium vnum pro qua libet buleſta dicti Gabellarii ſibi præſentata.

*De Caſtris & Villis Comitatus Urbini cum eorum diſtantiis.*

*Rubrica*

*LIIII.*



CASTRUM schietti diſtat à Ciuitate Urbini per tria miliaria videlicet.	M. 5	Caſtrum Collis Illicis.	M. 7
Caſtrum caulini.	M. 3	Caſtrum Petriani.	M. 5
Caſtrum Plebis canum.	M. 5	Caſtrum Caſæ Rotundæ.	M. 6
Caſtrum Sancti Donati.	M. 7	Caſtrum Scoraneti.	M. 5
Caſtrum corugni.	M. 5	Caſtrum Montis Guidutii.	M. 7
Caſtrum Plani montis.	M. 6	Caſtrum Fontis corgnalis.	M. 9
Caſtrum montis Caluorum.	M. 5	Caſtrum Inſulæ Planenſis.	M. 7
Caſtrum Coldatii.	M. 5	Caſtrum Palatii Plani.	M. 4
Caſtrum Montis Fabrorum.	M. 5	Caſtrum viæ Planæ.	M. 3
Caſtorum Colburdoli.	M. 6	Caſtrum Primicerii.	M. 4
Caſtrum Talachii.	M. 7	Caſtrum Gaiſæ.	M. 5
Caſtrum Gingarum.	M. 7	Caſtrum Pagini.	M. 6
Caſtrum Riparum.	M. 7	Caſtrum Petrelatæ.	M. 6
		Caſtrum Montis Falconis.	M. 8
		Caſtrum Frontini.	M. 7

# L I B E R

Castrum Farnetæ.	M. 6	villa montis Coruorum.	M. 3
Castrum montis Illicis.	M. 5	villa Sancti Marini.	M. 3
Castrum Firmignani.	M. 3	villa Pomontis.	M. 3
Castrum Palatii Guerrioli.	M. 4	villa Insulæ veteris.	M. 4
Castrum Sancti Ioannis.	M. 4	villa montis Poli.	M. 3
Castrum montis Noui.	M. 3	villa vici.	M. 2
Castrum Cerquetiboni.	M. 3	villa Sanctæ Eufemiæ.	M. 2
Castrum Paganici.	M. 9	villa Sancti martini in Crucicchio.	M. 2
Castrum Orsaiolæ.	M. 3	villa Salsulæ.	M. 2
Villa Cellæ Petræ.	M. 1	villa Panicalis.	M. 2
villa vallis Rouetæ.	M. 2	villa Carpinetoli.	M. 2
villa Campi Cavallorum.	M. 3	villa Maciullæ.	M. 3
villa Sancti Leonis.	M. 3	villa montis Auori.	M. 5
villa Palhelli.	M. 2	villa Glaioli.	M. 3
villa Palini.	M. 2	villa Rancitellæ.	M. 3
villa Furchuinorum.	M. 3	villa Plani Sancti Siluestri.	M. 4
villa Riuì Ceci.	M. 4	villa montis Oliuarum.	M. 4
villa Castri Buccionis.	M. 3	villa vallis Fabrorum.	M. 4
villa Columnæ.	M. 2	villa Girsulci.	M. 5
villa Sancti Brancati Pomeratii.	M. 2	villa Sancti Apollinaris.	M. 4
villa Tortorii.	M. 2		

*De Pacificatoribus.*

*Rubrica LV.*



**S** TATVIMVS. & ordinamus quòd fiat vnus Bussolus ex duodecim ciuibus de primariis & nobilioribus Ciuitatis Urbini, qui vocentur Hirenarce seu Pacificatores, de quo bussolo in Consilio generali quod fit in die Sancti Stephani singulo anno extrahantur quatuor breuia, & illi quorum nomina erunt descripta in dictis breuibz sint Hirenarce seu Pacificatores dicti anni. Qui eo durate, omni possibili diligentia, studio & cura gratis & amore Dei & non requisiti debeant se intrmittere inter illos inter quos esset inimicitia odium, vel malevolentia: & totis viribus curare quòd inter eos fiat pax, concordia, conciliatio & remissio odii iniuriarum inimicitia malevolentia, & offensio- num.

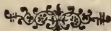
P R I M I   L I B R I   F I N I S .







# LIBER SECVNDVS CIVILIVM.



*De citationibus & relationibus.*

*Rubrica I.*



VPERIORE libro dictum est de officiis, in presenti Ciuitatium iudiciorum, contractuum, & successionum: ac similium, materiam tractare proposuimus. Et quia iudicium sumit exordium ab ea parte, quæ de in ius vocando dicitur. Idcirco congruum videtur primo citationum modum: & ordinem hic ponere.

STATVIMVS igitur & ordinamus, quod quotiescunque cõtingerit aliquẽ citari debere, seu ad iudiciũ vocari, qui sit ciuis, incola seu habitator Ciuitatis Urbini, eiusq; comitatus: & districtus citari debeat personaliter, seu ad domũ solitæ habitationis, in qua tunc tẽporis cũ eius familia habitaret, & sufficiat vnica citatio ad hoc vt legitime citatus intelligatur, & contra eum procedi possit secundũ formam Statutorum Urbini, nisi per statuta in aliquo particulari casu disponeretur bis citari, vel alio modo. Et quotiescunque deberet fieri citatio de illo, qui moram traheret in dicta Ciuitate debeat citari vna die pro alia, vel saltẽ de mane pro sero hora iuridica, si personaliter inuentus fuerit, si autem personaliter non inueniretur citari debeat domi vna die pro alia. Si vero citandus habitaret extra Ciuitatem, tunc similiter citatio fiat vna die pro alia personaliter, vel domi. Et quando fieri domi tam in Ciuitate quàm extra fieri debeat præsente vno de familia citandi maiore duodecim annis, vel saltem præsente vno teste, qui sit vicinus citandi, si haberi poterit, sin autem in præsencia vnius testis habitantis in Ciuitate vel comitatu. Et dictæ citationes fieri possint qualibet die etiam feriata in honorem Dei, siue ad vtilitatem hominũ, dummodo fiant pro die iuridica, exceptis diebus Paschalibus, Resurrectionis Domini, Pentecostes, Ascensionis, Corporis Christi, & Natiuitatis Domini. In qua citatione baiulus exprimere debeat nomen illius ad cuius instantiam fit citatio, & coram quo iudice, & pro qua die. Et stetur relationi plazarii dummodo illam faciat infra tres dies iudici: vel Notario causæ, alias non valeat citatio relata post triduum.

Si vero citaretur, vel in iudicium vocaretur ille, qui non habet domum in qua cõ

sueuerit habitare in Ciuitate Districtu: vel comitatu Urbini, vel si nunquam habitauerit, tunc citetur per præconem cõmunis sono tubæ præmisso ad valuas palatii, cum affixione copiarum petitionis, siue libelli ad dictas valuas, & assignatione termini ad comparandum: & respondendum, secundum formam Statutorum Urbini, sub Rubrica de modo procedendi. Et hoc si modo aliquo talis citandus sortiatur forū in Ciuitate Urbini, & ipso non comparente in dicto termino iterum citetur per præconem, cum assignatione termini trium dierum.

Si autem contigerit citari hæredes alicuius personæ defunctæ: & contra eos procedi, sufficiat citationem fieri per plazarium in genere de hæredibus, & hæredibus esse volentibus, & bonorum defensoribus, expressis nominibus vel nõ expressis, domi habitationis ipsorum hæredum, vel ubi consueuerit habitare defunctus: & ipsis non comparentibus, vel alio pro eis citentur iterum per præconem ad valuas palatii cum assignatione termini trium dierum. Et si nunquam habitauerit defunctus in Ciuitate, Comitatu: vel districtu Urbini citentur per banoitorem cõmunis ad valuas dicti palatii cum simili affixione copiarum: & termini assignatione ad dictas valuas, si in Ciuitate Urbini sortiantur aliquo modo forum. Et si in dicto termino non comparuerint citentur iterum per præconem cum assignatione termini triū dierum. Et credatur, & stetur relationi baiuli & præconis de citationibus per eos vt supra factis. Et omnes prædictæ citationes intelligantur factæ de commissio ne: & licentia iudicis: etiam si de ea aliter non constaret, nisi in casibus in quibus requiritur venia, in quibus expresse petatur venia & licentia.

*De modo procedendi in causis Civilibus & earum instantia. Rubrica II.*



**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd tempora causarum civilium: & instantiarum quarumcunq; sint & esse intelligantur quinquaginta quinque dierum vtilium incipiendorum à die primæ citationis, quæ tempora intelligantur esse, & sint præfixa non solum iudici, & officiali ordinario vel delegato, coram quo ventilarentur, sed etiam instantiæ talium causarum ad eas expediendas: & terminandas.

Et quilibet agere volens contra aliquem teneatur exhibere coram iudice qualem suam petitionem, & copiam illius transmittere parti, contra quam agere intendit, personaliter vel ad domum vna cum commissione citationis. Et dictæ petitioni actoris in iudicio productæ pars conuenta teneatur respondere, & habere, & habere intelligatur ipso iure terminum quinque dierum vtilium computandorum à die citationis factæ ad respondendum quicquid voluerit & potuerit. Et actor ex aduerso habeat ipso iure terminum trium dierum vtilium immediate sequentiū post dictos quinque dies, seu post oppositiones rei factas ante lapsum dictorum quinque dierum ad replicandum: & obijciendum quicquid voluerit & potuerit contra reum & eius exceptiones.

Post quos octo dies vtilis, à die primæ citationis in casu quo exceptiones fieri contingat in causa lis habeatur: & sit pro legitime contestata. Exceptiones tamen & replicationes,

& replicationes, quæ fuerint proposiæ in dicto termino intelligantur esse & sint partibus ipso iure reservatæ post contestationem litis decidendæ: & terminandæ: Nisi prius fuerint decisiæ. Quas quidem exceptiones: & replicationes sic reservatæ iudex possit quandocumq; ante sententiam diffinitivâ decidere & terminare. Post quam litis contestationem vel pro contestata habitâ intelligatur esse: & sit status terminus ipso iure vtriq; parti ad probandum in causa, & probatum habendum tam per testes quàm instrumenta, & per omne genus probationum quindecim dierum vtilium, quibus elapsis testes habeantur ipso iure pro legitime publicatis absque alia publicatione.

Qua publicatione facta, à iure vel à iudice vtraq; pars intelligatur habere: & habeat terminum quinque dierum similium ad opponendum: & excipiendum contra testes: & eorum dicta, & instrumenta quicquid voluerit, & potuerit. Post quos terminos & dilationes habeat vtraq; pars, & habere intelligatur ipso iure terminum sex dierum vtilium ad inducendum: & producendum omnia ipsorum iura, & opposita probandum, & quicquid voluerit & poterit in causa.

Quo termino elapso, intelligatur: & sit ipso iure in causa conclusum: & probationibus fiendis renunciatum. Deinde habeat: & habere intelligatur vtraq; pars terminum aliorum sex dierum vtilium ad allegandum de iure, quibus terminis elapsis iudex teneatur: & debeat causam expedire per sententiam infra quindecim dies similes. Et termini præsentis Statuti intelligantur esse & sint peremptorii, & prorogari non possint nisi de vtriusq; partis voluntate quæ prorogare possint per decem dies & non ultra. Volumus tamen eos non currere nisi à die datæ vel oblatæ copiæ, quando fuerit petita, & interim instantiam in suspensio permanere. Post quos quinquaginta quinque dies, si causa non fuerit expedita per iudicem, & per Actorem steterit, intelligatur esse, & sit causa perempta per lapsum instantiæ. Nec ulterius ex eadem instantia valeat experiri, nec novam inchoare nisi prius resectis expensis. Et peractorem intelligatur steterisse, nisi unica saltem protestatione vel interpellatione in scriptis, & in personam cum præsentatione omnium actorum, & salarii iudicis, ubi salarium deberetur, requisierit iudicem, ut causam expediat, & adversarium citari perierit ad sententiam diffinitivam, ad minus per quindecim dies ante lapsum dictæ instantiæ, quibus observatis si causa non fuerit expedita, non intelligatur steterisse per partem, sed per ipsum iudicem. Qui eo casu intelligatur incurrisse et incurrat in pœnam viginti quinque librarum de suo salario auferendarum & Cameræ Illustrissimi Domini nostri pro duabus tertiis applicandarum: & pro alia tertia parte Communi Urbini, & refectione damnorum expensarum: & interesse parti læsæ. Et prædicta locum habeant in causis ordinariis excedentibus summam, & valorem quinquaginta librarum monetæ vetëris ad rationem viginti bonononorum pro qualibet libra. Nolumus tamen computari in termino probatorio, neq; in instantia dies concessos ad respondendum positionibus.

Causæ verò executivæ, ut testamentorum vltimarum voluntatum, sententiarum, laudorum instrumentorum liquidorum, salariorum, mercedum, pensionum, & stipendiorum cuiuscumq; quantitatis à decem libris suprâ: & qualibet aliæ causæ usq;

tionem acceptauerit, aliàs electio sit nulla, & dicto casu iudex cogat eligere vnum alium ex descriptis in dicto breui cui per iudicem debeat committi examinatio. Et si aliqua dictarum partium dictos confidatos non dederit vt supra dicitur infra terminum per iudicem assignandum, tunc iudex eligat vnum doctorem, aut Notariũ de matricula prædicta, & cogatur per iudicem acceptare, & examinare testes vtriusq; partis, nili haberet iustam causam recusandi. Et teneatur ipse examinador corrigere interrogatoria sicut ei videbitur expedire si contigerit dari inter rogatoria, quæ produci debeant infra duos dies post inductionem testium, & teneatur iudex ad requisitionem partis cogere per multam: & alia iuris remedia necessaria, & oportuna, de facto & omni iuris solemnitate obmissa examinadorem Notarium, & testes infra terminum probatorium à statuto præfixum ad faciendum deposuisse testes. Adeo quod defectu ipsorum, examinadoris, Notarii, & testium nõ remaneat quin ipsi testes examinentur. Et interim donec electus non acceptauerit commissionem examinis, tempus probatorium, & instantia non currant.

Adicientes quod Notarius teneatur, & debeat scribere non solum diem quo testes iurauerint, sed etiam diem examinationis seu depositionis. Nec licet sibi scribere talis testis dixit, seu deposuit sicut talis. Nec etiam talis testis dixit contenta in Capitulo esse vera, sed omnium & singulorum testium dicta extense, & distincte ponat, clare & aperte. Et eorum dicta in cõtinenti scribat antequam ad alium actũ diuertat. Et postquàm scripsit immediate in præsentia examinadoris vulgari sermone exponat depõitiones ipsis testibus, vt intelligat quid testificati fuerint, videlicet, vniciq; suam depõitionem, sub pœna decem librarum tã Notario quàm examinadori pro duabus tertiis applicanda Camera Ducali & pro alia tertia parte Comuni.

Addetes etiã quod in qualibet causa ciuili vel mista testibus possit deferri iuramentum de mane & post nonas, & prout occurrerit, citata tamen prius parte vel monita exceptis diebus feriatis in honorem Dei. Et prædicta firmiter obseruari volumus, Prohibentes expresse quod Potestas, rector vel alius officialis dictæ Ciuitatis Vrbinæ nõ possit nec debeat examinare aliquos testes in dictis causis ciuilibus, vel mistis dictam summam decem librarum excedentibus, sub pœna decem librarum pro quolibet, & qualibet vice. Et habeat examinador pro sua mercede pro examine cuiuslibet testis non excedente vnã cartam bononensis tres, si autem excesserit vnã cartam habeat bononenum vnum pro qualibet facie, saluis remanentibus bonon. tribus pro prima carta dunimodo non excedat bononenos duodecim pro examine vnius testis quantacunq; fuerit scriptura. Notarius autem scribens examen pro suo labore habeat dimidiam mercedis supra taxatæ absq; diminutione mercedis examinadoris, & eadem taxa seruetur in causis criminalibus.

*De iure iurando deferendo in causa.*

*Rubrica V.*



**S** TATVIMVS & ordinamus quod si actor voluerit causam per iusiurandum decidi, & iusiurandum reo detulerit, reus debeat iuramentum subi

re vel referre alias pro confesso habeatur & iudex pronunciet contra eū tanquā  
 contra confesum, nulla alia probatione interueniente, & valeat talis sententia, licet  
 eam non præcesserit sacramentum calumniæ: vel litis contestatio, si verò reus dela-  
 to sibi iuramento ab actore iurauerit non debere dare, vel facere: tunc reus absol-  
 uatur, & pro tali causa non possit vnquā conueniri aliquo modo, si verò reus no-  
 luerit iurare, sed referre dictum iuramentum actori: tunc actor teneatur iurare &  
 secundum suum sacramentum reus condemnatur, vel absoluitur statim nec audia-  
 tur actor si nollit iurare, sed vellet per testes vel per instrumentum probare quod  
 petit. Et prædicta locum habeant de his quæ acta & gesta sunt inter ipsas partes  
 principales, secus si facta & gesta essent inter eorum prædecessores vel inter acto-  
 rem & prædecessorem rei, vel inter alias extraneas personas tunc reus non cog-  
 atur ad iurandum vel referendum, quia facti alieni iusta est ignorātia. Et si pars agē-  
 do vel defendendo plene intentionem suam seu defensionem non probauerit, & a  
 iudice petierit sacramentum deferri in probationis supplementum, iudex illud de-  
 ferre non possit in defectum semiplenæ probationis in causis excedentibus summā  
 viginti librarum, si verò plusquam semiplene fuerit probatum in dictis causis exce-  
 dentibus dictam summam viginti librarum, seruetur dispositio iuris Communi.  
 In causis verò à viginti libris infra vsq; ad quinq; exclusiue iudex possit dictum iu-  
 ramentum deferre si fuerit semiplene probatum, sed in causis quinq; librarum &  
 ab inde infra sufficiat pro plena probatione sacramentum actoris concurrenti ali-  
 quali præsumptione vel inditio arbitrio iudicantis.

*De Debitis confests.*

*Rubrica VI.*

**S**I quis coram iudice conuentus nulla opposita exceptione cōfessus fue-  
 rit se esse debitorem agentis vel se ei teneri, & obligatū esse ad id quod  
 petitur, iudex præcipiat ei, quod soluat & satisfaciat petenti id quod peti-  
 tur infra decem dies, si obligatio sit in dando: si verò in faciēdo iudex  
 sibi statuat terminum secundum qualitatem facti, & scribatur in præcepto causa, qua  
 debitor teneatur creditori, & fiat in ipso præcepto mentio de instrumento debiti, si  
 instrumentum aliquod factum est de ipso, quibus terminis elapsis iudex teneatur  
 dare licentiam actuario faciendi appositam grauandi seu grauari faciendi dictum  
 debitorem realiter & personaliter ad voluntatem creditoris.

*De Contumace & tenuis dandis.*

*Rubrica VII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod in causis civilibus in quibus con-  
 tigerit ordinarie procedi, actione personali, quotiescunq; quis citatus  
 fuerit secundum formam Statutorum Urbini, & cōtumax extiterit, illis  
 habeatur pro legitime contestata, & in causa procedi possit ad instantiā  
 creditoris ad omnes & singulos actus vsq; ad sententiam inclusiue, dummodo ta-  
 lis cōtumax citetur ad quemlibet actum & sententiam, & si actor suam intentionē

probauerit, per legitimas probationes, tunc iudex possit & debeat dictum citatum contumacem diffinitiuè condemnare sua contumacia non obstante.

Si verò creditor debitore existente contumace in comparando, & petitioni respondendo maluerit dari tenutam de bonis debitoris tunc iudex teneatur pronuntiare infra tertiam diem post requisitionem vel terminum assignatum debitori, ipsum esse contumacem, & de eius bonis dandam esse tenutam, & tēpore pronuntiationis ad banchum proclametur per bannitorem vel plazarium ter in instanti, quòd reus citatus contumax statim compareat ipse vel alius pro eo, aliàs pronuntiatio non teneat nec valeat. Et idem dicimus si talis pronuntiatio facta fuerit post tertiam diem sine noua citatione, & habeat bānitor vel plazarius duos denarios pro dicta trina grida, & sufficiat Notario scribere quòd gridatum fuerit per talem bānitorē vel plazarium, quibus sic expeditis idem iudex committat vni ex plazariis curiæ, quòd creditori tenutam assignet ex primo decreto, & si creditor voluerit detur sibi primo tenuta mobilium, secundo immobilium, tertio nominum, vel primo immobilium, si creditor maluerit, vel nominum siue de bonis debitoris, siue de fructibus rerum parafrenalium aut dotalium spectantibus tamen ad maritum pro modo & mensura debiti & expensarum. Et si tenuta data fuerit de bonis mobilibus, & debitor infra spatium decem dierum venerit à die datæ tenuræ, & notificationis de ea in scriptis factæ reo personaliter vel domi, siue ad valuas prout requiritur ex forma Statutorum computandum, & de stando iuri idoneam præstiterit cautionē, & expensas satisfecerit, prædictam tenutam recuperet, & lis suo Marte discurrat, si verò tenuta fuerit assignata de bonis immobilibus debitor eam possit recuperare infra viginti dies computandos à die notificationis vt supra fiendæ præstita cautione, & resectis expensis, vt dictum est, Alioquin post dictos terminos, quos à tēpore immisionis & notificationis intelligimus computari possit, & debeat ad instantiam creditoris, liquidato prius eius credito deueniri ad venditionem aut in solutionem dationem dictæ tenuræ, ordine infra scripto, Videlicet, quòd ipsa res data vel assignata in tenutam vendatur per Syndicum Communis cum autoritate iudicis Communis prædicti facta prius trina subhastatione per tres dies, videlicet qualibet die vna, & plus offerenti detur, ad quam venditionem deueniri non possit, nisi prius citatio facta fuerit de illo seu illis contra quos vel quem proceditur, quòd veniat ad contradicendum venditioni infra tertiam diem, & ad dicendum causam quare dicta venditio fieri non debeat. Et elapsis dictis tribus diebus possit & debeat procedi ad venditionem, quæ facta iusto pretio præsumatur, nec audiatur ille cōtra quem facta esset dicta venditio, volens dictam rem recuperare, nisi probauerit dictam rem venditam valuisse duplum pretii, quo vendita esset tempore eius venditionis, vel probauerit circa dictam venditionem fuisse aliquam fraudem commissam, quibus casibus si probauerit, prædicta vel eorum alterum, ipsam rem petere possit auctoritate præsentis statuti. à quolibet possessore infra duos annos post ipsam venditionem, si res fuerit immobilis, si verò res fuerit mobilis infra sex menses, & ipsam rem possessor restituere compellatur restituto sibi possessori pretio, quod soluit in dicta emptione per dictum repertentem, & si plus quàm fuerit debitum venderetur, totū



nulla fides adhibeatur, si quis tamen indigeret aliquo instrumento scripto & rogato per Notarios postea defunctos & non possit expectare diem, quo fit Consiliū generale, possit & sibi liceat obtinere dictam licentiam à pratore Cōmunis Urbini de extrahendo illud instrumentū duntaxat quo indigeret, & dictus prator non possit concedere licentiā generalem de extrahendo omnia instrumenta defuncti. Et si aliter fuerit factum nullus sit roboris vel momenti.

*De executione priuata scripturae.*

*Rubrica XII.*

**S**I aliquis manu propria scripturam fecerit, in qua confiteatur se debitore alicuius ex quacunque causa, talis scriptura valeat: & plenissimā fidem faciat, & si per creditore in iudicio fuerit producta, & petitem debitore cogi ad illam recognoscendum, iudex coram quo producta fuerit teneatur, & debeat facere respondere per debitore suo sacramento, per iudicem deferendo, an talis scriptura fuerit scripta manu ipsius debitoris, vel non. Et si confessus fuerit eam sua manu scriptam, aut per duos testes idoneos subscriptos, vel non subscriptos probatum fuerit, quod viderint debitore dictam scripturam facere: paratam habeat executionem contra debitorem, & executioni mandetur sicut publicum instrumentū modo & forma ut dictū est supra, sub Rub. de executione instrumentorum, dum tamen dicta scriptura habeat causam, locū, diē, mensem, & annū celebrari, facti & initi actus, & personas contrahentium, licet careat aliis solēnitatibus publicorum instrumentorum.

*De Præscriptionibus.*

*Rubrica XIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod quicumque creditor, ciuis & comitatus, vel forensis stetit, vel steterit per decem annos à die, qua actio intentari poterit, quod non petierit sibi debitum, non audiat ulterius petens dictum debitum, sed præsumatur solutum & satisfactum, & ita iudex admittere non debeat petitionem creditoris contra formam huius Statuti, exceptis debitis, quæ quis non potuisset vel posset petere propter exhibitionem vel absentiam debitoris, vel creditoris quomodocunque. Quod tempus subducatur de ipsa præscriptione, vel propter euentem paupertatem debitoris, exceptis minoribus vigintiquinque annis, locis piis, & Communitatibus creditoribus vel debitoribus, & exceptis dotibus petendis & repetendis quacunque actione. Et exceptis relictis factis à parentibus filiabus vel aliis quibuscunque personis, & locis, quæ omnia possint peti post decennium, quod decennium volumus currere aduersus dominos possessionum pro creditis, quæ habent cum eorum colonis & laboratoribus, nisi postquam tales laboratores recesserint à laborerio & colonia, & idem observari mandamus in creditis contractis inter socios. Quibus dicta decennalis præscriptio non currat nisi à die finitæ societatis, creditores verò ex causa famulatus nutritii, & conducti operis vel ædificii post annum non audiantur, à die finiti famulatus, & nutritii, & operis vel ædificii computandum dummodo Dominus iu-

rauerit satisfecisse. Sed præsumantur autoritate præsentis Statuti soluti & satisfacti nisi infra dictum annum ad minus semel insteterit pro consecutione salarii vel mercedis etiam extra iudicialiter.

*De non petendo debitum solutum.*

*Rubrica XIII.*



I quis post solutionem debiti sibi factam debitum iterum petierit in totum vel in partem, vel petierit plus debito, & constiterit in aliqua parte iudicii testibus vel alio modo de calumniosa petitione soluat pro banno Communi centum solidos, si debitum fuerit trium librarum vel abinde infra, si verò debitum fuerit ultra tres libras, soluat pro banno decem libras den. Et in utroque casu aduersario duplū quantitatis petite plus debito, & expensas reficiat.

*De scripturis restituendis debitori, facta solutione.*

*Rubrica XV.*



TATVIMVS & ordinamus, quòd creditores teneantur restituere debitori facta eis solutione debiti & expensarum legitimarum instrumenta, & omnes alias scripturas factas occasione dicti debiti, vel ipsas omnes bene cancellare quando scripturæ reperirètur in eorum quinternis seu libris. Quod si facere non potuerint, teneantur facere debitori finem & quietationem in forma de iure valida, de debito soluto & expensis.

*De non uocādo ciuē, vel comitatiū Vrbini extra curiā Cōis Vrbini. Rub. xvi.*



TATVIMVS & ordinamus, quòd nullus ciuis, districtualis, vel forensis, aut alia qualibet persona audeat, vel præsumat per se vel aliam personam extrahere, vel vocare de cætero aliquē ciuē, districtualē, vel comitatiū Vrbini in quacunque causa ciuili vel criminali extra curiā Vrbini: & cognitionē eius iudicum, per aliquā cōmisionē vel rescriptū, vel alio quocunque modo. Nec possit aliquis sua iura cedere aliquo modo alicui clerico vel alteri personæ, quæ traheret dictum ciuē & districtualē vocaret ad aliud iudicium extra dictam curiam & territorium Vrbini.

Et qui contrafecerit amittat causam, & ius dictæ causæ, quod deueniat, & deuenire debeat in aduersariū: & reficiat omnes expensas illi, qui tractus fuerit vel vocatus ad aliud iudiciū, & ab omni sua actione cadat, & soluat pro banno Communi quinquaginta libras denariorū, & de hoc possit à quolibet accusari & denunciari, & si dicta poenā nō soluerit sit perpetuo forbānitus Ciuitatis districtus, & comitatus Vrbini. Et aliquis Notarius dare nō debeat tali volenti euitare dictā iurisdiccionē aliquam super hoc scripturam poenā decem librarum ut supra applicandarum.

*Quòd tus reddatur Forensibus.*

*Rubrica XVII.*



TATVENDO determinamus pro communi vtilitate hominum Ciuitatis Vrbini, quòd omnibus & singulis forensibus qui non solunt collectam in Ciuitate

In Ciuitate Urbini pro fumo, fiat, & seruetur idem ius, quod fit, & seruatur Ciui-  
bus, & districualibus, & comitatus nostris in terris ipsorum forensium: & quod  
Potestas & Iudex, qui fuerint pro tempore teneantur prædicta facere obseruari:  
& si non obserauerint, processus contra hoc capitulum factus, sit ipso iure nullus.

*De excussione bonorum.*

*Rubrica XVIII.*



**TATVIMVS** & ordinamus, quod executor datus ad executionem  
alicuius instrumenti, vel testamenti, vel sententiæ interlocutorie, vel dis-  
finitivæ, vel cuiuscunque alterius executionis per Iudicem, Potestatem,  
vel Rectorem, vel alium Iudicem Communis, vel officialem eiusdem  
retulerit se non inuenisse de bonis expeditis illius contra quem fuit commissæ exe-  
cutio habeatur dicta relatio pro plena discussione bonorum, quam volumus etiã  
fieri posse per duos plazarios, si creditor maluerit, & ex tunc possit agi hypothecã-  
ria contra possessores bonorum prædicti contra quem fit executio. Nisi per talem  
bonorum possessorem assignarentur alia bona debitoris expedita, in quibus execu-  
tio fieri possit. Et si executor vel plazarii darent aliquam tenutam, vel possessionem  
pro expedita, quæ ab aliquo possideretur, ipsa datio possessionis vel tenutæ ipso iu-  
re non valeat, non requilito dicto possessore legitime. Et super hoc summarie pro-  
cedatur sine strepitu & figura iudicii: & sufficiat possessori probare se possidere tẽ-  
pore dictæ dationis, vel ante per mensem, vel ante, non apparente aliquo alio pos-  
sessore legitimo.

*De Noui operis nuntiatione.*

*Rubrica XIX.*



**TATVIMVS** & ordinamus, quod si aliquis denunciauerit nouum opus  
alicui ædificanti, & infra octo dies de iure suo probare voluerit, conu-  
merandos à tempore denunciationis admittatur, & supersedeatur in ædi-  
ficando. Et si in dicto termino de iure suo legitime non probauerit, denunciatus pos-  
sit procedere ad operis perfectionem, non obstante denunciatione facta, dummo-  
do præstet fideiussiones idoneas de opere demoliendo, si apparuerit iniuste ædifi-  
casse. Et si prædictus denunciator non obtinuerit, non obstante iuramento calum-  
niæ præstito in causa, cogatur per Iudicem in sententia absolutoria relicere dam-  
na, expensas, & interesse tali sic denunciato.

*De Pignoribus luendis.*

*Rubrica XX.*



**TATVIMVS** & ordinamus, quod pignora luantur ad petitionem cre-  
ditoris si fuerit res mobilis infra decem dies: si verò fuerit immobilis  
infra viginti dies postquam præceptum fuerit debitori, vt luat pignus.  
Et fieri faciat hoc Iudex ad petitionem creditoris, nisi pactum aliquod  
obstaret creditori hoc petenti. Quibus terminis elapsis, liceat creditori vendere

ipsum pignus cum auctoritate Iudicis, facta subhastatione tribus diebus, si res valuerit decem solidis vel ultra. Et si emptor non inueniretur, liceat creditori facere extimari ipsum pignus per extimatores Communis, & secundum dictam extimationem Iudex assignet in solutum creditori dictum pignus, citato prius debitore. A decem vero solidis infra vnica subhastatione vendatur: & emptore non inuento, possit creditor accipere in solutum ipsum pignus cum auctoritate Iudicis, secundum extimationem extimatorum Communis. Et in omni prædictorum casuum si minus extimaretur, vel venderetur, remaneat actio creditori pro residuo: & si plus venderetur, vel extimaretur, quam fuerit debitum & expensæ legitimæ, totum residuum restituatur debitori:

*De his qui negauerint possessiones quas ab alijs tenent. Rubrica XXI.*



**S**TATUIMUS & ordinamus, quod quicumque aliquam rem immobilem tenet iure laboritii, affictus, cottimi, vel nauli ab aliquo, & requisitus coram Iudice ab illo, qui vel ad laborerium, vel ad affictum, vel naulum concessit, vel locauit ipse vel eius antecessor, seu author negauerit, vel dixerit nolle, vel non debere respondere, & illam rem non tenere ab eo, seu eius antecessoribus aliquo prædictorum modorum, & probatum fuerit de locatione laborerii, cottimi, seu nauli: vel quod laborator, vel cottimarius responsionem de fructibus rei fecerit conquerenti de eo, vel suo antecessori, vel auctori intra viginti annos per duas vices ad minus, teneatur talis laborator cottimarius, vel condutor ipsam rem restituere, & liberam, & absolutam facere petitori taliter ostendenti: & supradictæ causæ, & quælibet ipsarum valeant expediri summarie, & sine figura iudicii, & libelli oblatione.

*De compromissis fiendis.*

*Rubrica XXII.*



**S**I aliqua quæstio, lis, vel controuersia oriretur, vel esset inter coniunctas personas, vel affines usque ad quartum gradum inclusiue, secundum iura Canonica, computandum de quacunque re, iure, vel causa orta, vel oriunda. Item inter aliquam miserabilem, personam, ut viduas, pupillos, orphanos, & alias pauperes & miserabiles personas. Item inter mercatores, & artifices super eorum mercantiis, & artificii, & connexis, & dependentibus ab eisdem vel eorum occasione. Item inter stipendiarios super contractis, & factis, vel gestis in stipendio, seu expeditione militari, vel dependentibus ab eisdem, seu eorum occasione. Item inter consortes, seu socios partionarios quorumcunque bonorum communium super diuisione & partitione eorum fienda inter eos, & dependentibus ab eisdem, vel eorum occasione. De quibus omnibus personis vel causis si dubitatio emergerit, vel oriretur, an comprehendantur sub præsentis capitulo, vel Statuto compromissis fiendi, vel non, stetur declarationi, & decisioni Potestatis, vel eius Vicarii, qui infra tres dies, à die factæ exceptionis, negationis, seu allegationis compromissi non fi-

di, debeat declarasse, an compromissum sit sciendum, vel ne, sub pœna quinquaginta librarum de suo salario de facto auferendarum, & cameræ Ducali applicandarum pro duabus partibus, & pro alia parte Communi, si infra dictos tres dies non declarauerit. Et sufficiat vnam de personis prædictis supra nominatis, vel qualitatem ipsius concurrere ex vna parte tantum, vt sit, & esse debeat locus dispositioni præsentis Statuti, de compromisso sciendo, per Iudicem, & Potestatem Urbini, & quoscumque alios officiales, coram quibus dicta lis, quæstio, causa, seu controuersia vertetur, sub pœna centum librarum dictis Potestati et Iudici, imminenti de facto eis auferenda, & vt supra applicanda de eorum salario, si infra octo dies dictum compromissum fieri non fecerint, & negligentes extiterint. Compellantur præcise partes ipsæ cum effectu omnibus iuris remediis in rebus, & personis etiam per multas in dictionem vsq; ad quantitatem quinquaginta librarum ad requisitionem alterius partis infra octo dies post ipsarum requisitionem, omni exceptione & petitione consilii sapientis, & appellatione, quæ fieret à pronuntiatione seu præcepto de compromisso sciendo remotis. Dum tamen ipsa requisitio & petitio compromissi fiat ante terminum à Statuto præfixum, seu datum per iudicem causæ ad probandum in ipsa causa. Post quem terminum nulla pars possit vltius cogi ad compromissum in dicta causa, ad eligendum arbitros, & arbitratores, ita quod pars quælibet possit pro parte sua quem voluerit eligere, talem videlicet, qui verisimiliter debeat acceptare dictum compromissum, vel plures secundum quod cõcordauerint. Et ad eligendum tertium arbitrum & arbitratorem communem à principio simul & semel cum ipsis arbitris, & arbitratoribus, ita quod omnino tertius eligatur, nisi de vno solo arbitro & arbitratore, partes ambae fuerint concordēs: qui tertius eligi debeat secundum modum & formam traditionis in electione consultioris super petitione consilii, quando partes essent discordes in eius electione. Et in ipsos sic electos ad faciendum compromissum, de iure, & de facto, de veritate, et æquitate, omni iuris solemnitate, & substantialitate omisis. Qui arbitri, arbitratores, & tertius cogantur dictas quæstiones terminare, & diffinire infra duos menses proximos, à die facti compromissi, sub pœna librarum centum pro quolibet eorum auferenda de facto, & vt supra applicanda, in quam ipso iure incurrisse intelligatur. Et nihilo minus elapso dicto termino duorum mensium, si dictas quæstiones non terminauerint, compellantur realiter & personaliter, etiam incipiendo à detentione personæ per dictum Potestatem & Iudicem Urbini infra alium mensem terminare dictas quæstiones, & differentias. Et sententiæ, arbitramenta, & lauda prædictorum arbitratorum, & arbitratorum, & tertii, vel maioris partis, etiam minore parte contradicente, vel absente, requisita tamen, valeant, & teneant, & executioni mandentur, ad voluntatem eius, in cuius fauorem lata fuerint, realiter, & personaliter, Iudicis officio, omnibus iuris remediis, omni appellatione, nullitate, & omni exceptione, & defensione reiectis, & remotis, sub pœna ducentarum librarum auferendarum de facto Iudici negligenti talem executionem facere: salua tamen restitutione in integrum minoribus quatuordecim annis, super qua procedatur vt infra dicitur in maioribus reclamantibus, & recursum habentibus. Et si partes non essent concordēs

in formando & dictando compromissum prædictum Iudex eligat vñum Doctorem vel iurisperitum, qui dicet compromissum prædictum infra terminum prædictum octo dierum, prout melius de iure fieri poterit: ita quod teneat, & valeat de iure sub dicta pœna. Et prædicta omnia etiam locum habeant in compromissis factis, & fiendis in absentia Iudicis nulla coactione seu mandato ipsius præcedente, de eo fiendo.

Nulla tamen mulier seu eius filius, vel filia, aut eius hæres vigore præsentis Statuti compellatur compromittere litem, quæstionem, seu discordiam, quam haberet pro dote sua, seu occasione dotis suæ, vel pro legato sibi facto pro dote vel occasione dotis suæ, vel augumēti ipsius, vel donationis propter nuptias. Nullus etiā peti aliquod prædictorum possit cogi ad compromittendum, in genere vel in specie de aliqua re, super qua fuisset lata sententia, quæ transiisset in rem iudicatam, vel de qua esset seu haberet instrumentum guarantigiarum, seu confessionatum, vel depositi testamenti, vel alterius vltimæ voluntatis, seu laudi, & arbitramenti semel dati, quod transiuerit in rem iudicatam, seu alterius cuiuscunq; rei, de qua extaret publicum instrumentum, nec super exceptis contra dicta instrumenta. Nec etiam de causis in quibus esset decursa præscriptio, legitima, legalis, seu iuris municipalis. Nisi tamen pars fundans se ex testamento, siue instrumēto, & aliis supradictis veller per viam præsentis decreti procedere sibi liceat. Et quod secundum formam præsentis Statuti possit peti fieri compromissum semel, & pluries, toties, quoties fuerit oportunum, donec controuersia, & quæstiones sic compromissæ fuerint determinatæ, & decisæ. In quibus petitionibus, si pluries fieri contigerit, omnia & singula prædicta in prima petitione expressa seruari debeant, sub eisdem modis, temporibus, & pœnis supra in eis expressis. Et quilibet negans parentelam, cuius prætextu petitur fieri compromissum debeat condemnari de facto in vigintiquinq; libris, si postea fuerit probata saltem per famam per quatuor testes.

Compromissum quodlibet, & arbitrandi potestas non habens aliter determinatum tempus, duret solum per tres menses à die compromissi numerandos. Et sic electi arbitri, & tertius, cogantur præcise, & compellantur per Potestatem, & eius Vicarium iuris remediis oportunis ad dictum compromissum acceptandum sub pœna librarum  $xxv$  de facto per multam à renitente auferenda, & ut supra applicanda, etiam per detentionem personalem, nisi iusta causa infirmitatis, absentia, vel alterius impedimenti iusti fuerit allegata, & probata. Quo casu debeat Iudex ipse summam cognoscere de ea, & terminare intra tres dies à die recusationis & exceptionis factæ, & de alio eligendo, si oportuerit, prouidere, omni alia exceptione, & oppositione remotis. Et si aliqua pars sentiens se lassam à dicto laudo voluerit habere recursum, possit infra quinque dies proxime venturos, à die dicti primi laudi dari numerandos, & scientiæ habitæ de eo, adire Potestatem, vel eius Iudicem, & dicere se grauatum, & petere compromissum iterum fieri. Quo casu dicti Potestas & Iudex teneantur, & debeant iterum cogere dictas partes intra alios quinque dies, à die dicti habiti recursus, & petitionis factæ, ad dictum compromissum denuo fiendum, modo, forma, arbitrio, pœnis, & qualitatibus, in primo compromis-



fo exprelsus, super dicta latione, & reuisione dicti laudi, quod duret, & durare debeat per vnum mensem: & quod infra dictum tempus cogat dictos arbitros, & tertium declarare, & laudare super ea. Et quod fuerit laudatum, & diffinitum, mandetur effectualiter executioni per dictum Potestatem & Iudicem, omnibus exceptionibus remotis. Et si conigerit secundum laudum per dictos secundos arbitros & arbitratores vnum, vel plures latum vel ferendum fuisse, & esse contrarium laudo primo lato, vel ab eo discordare, ita quod non fuerit conforme, possit & valeat pars, contra quam latum fuerit, petere iterum reuideri per alios arbitros infra tres dies, à die lati laudi numerandos. Et dicto casu teneantur Potestas & Iudex prædictas cogere partes iterum ad dictum compromissum fiendum infra alios tres dies, modo, forma, arbitrio, qualitatibus, & poenis supra descriptis, & in singulis capitulis repetitis. Quod tertium compromissum duret solum per vnginti dies proxime venturos, à die quo factum fuerit computandum, infra quem terminum compellatur arbitri & arbitratores prædicti omnibus iuris remediis oportunis etiam per detentionem personalem, diffinire, & sententiaré super dicta reuisione, & latis laudis, sub poenis prædictis, tam Potestati & Iudici, quam arbitris, & arbitratoribus imminuentibus, quod per dictos arbitros fuerit declaratum, & laudatum exequatur omnino, omnibus exceptionibus, defensionibus, appellationibus, & contradictionibus reiectis, & remotis: ita quod deinde nullus ulterius audiatur. Et prædicta omnia intelligantur locum habere, & habeant etiam in causis pendentibus, in quibus nondum processum fuerit ad dationem termini ad probandum in causa.

Et quia inconueniens est dictos arbitros sine aliquo præmio & mercede huic oneri esse subiectos, Decernimus quod dicti arbitri, & arbitratores, & tertius de causis coram eis examinatis, vel examinandis, non excedentibus valorem centum solidorum habeant, & habere debeant pro eorum salario solidos quinq; pro quolibet æqualiter soluendos per vtranc; partem. A centum verò solidis supra vsque ad quinquaginta libras habeant & habere debeant solidum vnum pro qualibet libra. A dictis verò quinquaginta libris supra quantuscunq; sit valor causæ, habeant & habere possint denarios sex pro qualibet libra similiter persoluendos æqualiter per vtranc; partem, dummodo dicta salaria non excedant in totum summam nouem florenorum. Addentes quod dicti arbitri, arbitratores, & tertius habeant auctoritatem & potestatem monendi, & citandi, tam partes quam testes coram eis iuducendos, iuramentum deferendi, & examinandi testes. Et Potestas, & quilibet iudex & officialis Communis Urbini requisitus teneatur cogere dictos testes, & partes ad comparandum, & veritatis testimonium perhibendum, & alia faciendum, quæ fuerint necessaria, & oportuna coram dictis arbitris. Addentes quod compromissum voluntarium duret per tres menses & non ultra, si non habet aliter à partibus tempus determinatum.

*De compromisso nõ fiendo in iudicē Rectore, vel aliū officialē. Rub. XXIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod Vicarius, rector, iudex, Notarii ipsorum donec sunt in officio in causa ciuili vel criminali non audeant vel

præsumant per se, nec per alium aliquod compromissum, de aliquo maleficio, ac-  
 culatione vel denunciatione seu quæstione criminali vel ciuili recipere, nec consul-  
 tor esse possit aliquis ipsorum in aliqua quæstione, quæ coram ipso ventilari de iu-  
 re possit. Et si contraxerint compromissum non valeat, nec etiam valere volu-  
 mus, arbitrium concordiam seu transactionem inde secutas. Et quilibet ipsorum  
 qui contraxerit puniatur in xx v. libris den. Et dictam poenam Vicarius, & iu-  
 dex extrahere & exigere teneantur sine aliquo accusatore vel denunciatore, si eis  
 vel alicui ipsorum liquidum fuerit vel manifestum, & de hoc possit à quolibet accu-  
 sari, & huic statuto non possit renunciari.

*De diuisione rerum communium.*

*Rubrica XXIII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd vbicunq; res cõmuniter possidentur,  
 vel sunt Communes: & aliquis ex partionariis, siue minor legitime tamẽ  
 comparens, siue maior fuerit, impetrauerit diuisionem, rector vel iudex  
 diuisionem faciat fieri in grosso, & non minutatim, absq; libello & salario de rebus  
 mobilibus, infra decem dies, & immobilibus, infra quindecim dies, quocunq; no-  
 mine vel causa ipsæ res sunt communes, vel communiter possidentur, & habeatur  
 minor pro maiore, in ipsa causa diuisionis, tutore vel curatore autorante. Et si il-  
 le contra quem diuisio postulatur fieri, negauerit coram rectore: vel iudice, rẽ seu  
 res, de quibus diuisio postulatur fieri, se cõmuniter possidere, vel communes esse,  
 iudex de hoc cognoscat, sine porrectione libelli vel alia solennitate. Et si constiterit  
 de cõmuniõne vel possessione rerum ille qui negauerit cogatur ad diuisionem fa-  
 ciendam infra tempus prædictum. Et actori reficiat expensas legitimas, quas fecit  
 in dicta causa, declarandas suo iuramento. Et quicunq; negauerit rem cõmuniter  
 cum petitore possidere, seu communem esse: De cuius diuisione coram iudice sibi  
 quæstio moueatur ab aduersario probationibus legitimis fuerit superatus, ultra re-  
 fectiõnem expensarum pro re valoris viginti quinque librarum vel infra vsq; ad cen-  
 tum solidos, condemnnetur in quadraginta solidis, à viginti quinque libris supra, con-  
 demnetur in viginti solidis. Si autem actor fuerit superatus, quia non probauerit  
 se ipsam rem cum reo cõmuniter possidere, vel communem esse in refectiõne ex-  
 pensarum factarum in causa aduersario condemnnetur.

*De habentibus communem parietem.*

*Rubrica XXV.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus quòd habentes communem parietem,  
 qui indigeat refectiõne vel minaretur ruinam ad petitionem cuiusq; vo-  
 lentis ipsum reficere, vel de nouo facere ita tamen quòd si partionarius  
 est pauper non cogatur ad parietem faciendum alius, vel alii cogatur ad  
 refectiõnem illius parietis ea conditione & modo, quò prius fuit & erat in bono  
 statu. Et si quis ex partionariis nolle murare in loco parietis possit murum facere  
 in terreno suo, & partem illius seraturæ veteris cum terreno vendere possit, alteri  
 parti

parti si voluerit, & partionarius teneatur ipsam emere arbitrio duorum bonorum virorum, qui ponantur sine suspitione per iudicem de hominibus illius contradae. Et si aliquis ex partionariis habentibus communem murum, voluerit super ipso muro murare de suo proprio, possit illud facere licite, dum tamen ipse murus communis, sit idoneus, fortis, & habilis ad tale onus ferendum, aliter teneatur partionarius, qui murare vult murum communem fortificare suis propriis expensis, adeo quod sit sufficiens ad tale onus supportandum, & hoc casu eligi debeant duo periti in arte: videlicet vnus pro quolibet partionario, secundum quorum declarationem dictus partionarius volens murare, aptet & aptari faciat, pro favore & concimine domus alterius partionarii. Hoc addito quod per hoc in seruitutibus acquisitis vel querendis nulli ex partionariis possit aliquod praeiudicium generari. Et si quis super muro communi inter se & suum vicinum murauerit de suo proprio, & alter fortius super ipso muro suum aedificium ponere voluerit, ponatur vnus magister murator per ipsos partionarios ad aestimandum ipsum murum factum super ipso muro communi. Et facta per eum aestimatione, & etiam facta ipsi, qui murum fecit satisfactione de parte sua dicti muri liceat ipsi vicino super dicto muro ponere suum aedificium, & ex tunc dicta satisfactione facta dictus murus sit communis.

*De muris minantibus ruinam inter vicinos dirigendis. Rubrica XXVI.*

**T** E M Statuimus & ordinamus, quod si quis habuerit in aliqua sua domo aliquem murum, vel aedificium, quod pendeat super domum sui vicini, ad omnem petitionem ipsius vicini debeat ipsum murum dirizare seu dirigere, & dirizari facere, ad plumbum, ita quod maneat rectus, expensis ipsius, cuius fuerit ipse murus: Et si fuerit communis debeat dirizari expensis communibus, ad petitionem cuiuscunque ipsorum petentis. Et ad praedicta facienda cogantur de facto per iudicem, exquilita veritate, sine strepitu: & figura iudicii, & cōdemnetur communi in decem libris denariorum, nolens praedicta obseruare infra terminum per iudicem statutum, facto praecepto eidem de praedictis. Et si domus esset alicuius personae, loci vel ecclesiae, quam non tangeret hoc Statutum, sit licitum vicino reclamanti de praedictis, ipsum murum dirizari facere de suo, & acquiratur sibi ius in ipsa domo pro valitura rerum & expensarum factarum in ipsa domo. Et ipsam domum possit accipere & detinere, & ad naulum conducere, siue concedere vsq; ad integram satisfactionem expensarum, auctoritate praesentis Statuti.

*De Clusa fienda iuxta riuos.*

*Rubrica XXVII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quod habentes terras iuxta riuos & aquas, quibus commodè resisti possit, ad petitionem cuiuscunque vicini petentis iudex teneatur & debeat compellere vicinum, qui habet possessionem ex opposito ad faciendum clusas, & arenamenta tantum,

quantum procedit res sua, secundum deliberationem duorum bonorum vicinorū. Et prædicta faciat summarie sine strepitu, & figura iudicii.

*De Possessionibus terminandis.*

*Rubrica XXVIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd si quis petierit terminationem fieri inter rem suam & sui conuicini, Index faciat terminos ibi poni per duos bonos viros de contrada à partibus eligendos, qui iurent ipsam terminationem facere bona fide, nisi sacramentum eis à partibus remittatur. Et quod factum fuerit per eos ratum habeatur, & termini veteres ubi sunt, ibi remaneant in suo statu: quòd si ille contra quem petitur terminatio fieri, negauerit petentem iuxta suam rem tenere, & constituerit quoquo modo, de hoc ille qui negauerit soluat pro baiino Communi viginti solidos, & aduersario reficiat omnes expensas, & postea ponantur terminatores vt dictum est.

*De habente rem iuxta utcinum, cui teneat à tribus lateribus. Rubri. XXIX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicunque habens terram aliquam iuxta res alicuius, cui terræ vicinus teneat à tribus lateribus, & ipsa terra sit vsque ad quantitatem mediæ pluuiæ inclusiue ad plus, vel ab inde infra, seu habens arbores in possessione alicuius, teneatur dictam terram, & ipsas arbores vendere illi, qui sic iuxta eum possidet à tribus lateribus, & illi in cuius possessione sunt arbores, pro illo pretio, quod dixerint duo vicini illius rei eligendi ab eis, vel à Iudice Communis Ciuitatis prædictæ, ad omnem petitionem dicti emergere volentis, ad penam xxv librarum. Et quilibet Rector, siue Iudex Ciuitatis & Comitatus prædicti hoc fieri faciat ad petitionem dicti volentis emere, de facto dicta eius petitione audita. Et si postquam aliquis fuerit requisitus in iudicio, vel extra alienauerit alteri, quàm ei qui possidet à tribus lateribus dictam terram, vel eius partem, talis alienatio intelligatur facta in fraudem huius Statuti, & ipso iure non valeat: & terra alienata possit vendicari à quocunque per eum, qui, vt supra, attinebat à tribus lateribus, etiam si per dictam alienationem factam desisset attinere à tribus lateribus. Et idem seruetur pro domino terræ dictæ quantitatis, vel infra, & arborum sitarum in possessione alicuius volentis vendere contra vicinum tenentem à tribus lateribus, vel habentem arbores alterius in possessione sua. Et si Iudex prædicta obseruari non fecerit, puniatur in quinquaginta libris de suo salario retinendis. Pluina autem dicitur, & est capacitatis trium Cuplarum.

*De bonis non uendendis irrequisitis coniunctis.*

*Rubrica XXX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicunque volens aliquam rem stabilem vendere, alienare, vel quoquo modo in alium transferre, teneatur, & debeat procedere ad illius alienationem modo infra scripto, videlicet, quòd

quod si volens rem alienare illam habuerit in cōmuni & pro indiuiso cum aliquo debeat talem habentem rem communem secum & pro indiuiso requirere & ei nō uificare, quod intendit & vult eius partem vendere, & alienare, & sibi volenti emere illam tradere. Qua notificatione facta dictus requisitus habeat, & habere intelligatur terminum quatuor dierum ad dicendum, & declarandum, vtrum velit dictam partem emere, vel ne. Et si dixerit velle emere, teneatur talis volens vendere ipsi illam vendere pro pretio quo fuerint concordēs. Et si super pretio emerſerit discordia, eligantur duo boni viri communes amici, & in casu discordiæ vnus tertius, ad extimandum & declarandum pretium dictæ rei vendendæ, qui compelli debeant per Dominum Potestatem ad declarandum infra decem dies. Si vero talis requisitus dixerit, se nolle emere, & talis vende. volens haberet rem immobilem vt dictum est, diuisam à bonis aui, patris, matris, fratris, sororis, nepotum ex eis, aut parui vel amicæ. Qui vel aliquis eorum possiderent vel possideret à duobus lateribus iuxta rem vendendam pro bonis diuisis à dicta re: teneatur illum vel illos qui dictæ rei vt supra attinerent requirere, & illi vel illis emere volentibus: vendere: Et si plures ex prædictis concurrerent proximior præferatur: & si essent in pari gradu præferatur attinens à pluribus lateribus.

Qui sic requisitus, & ordine vt præmittitur, declarare teneantur infra quartam diem à die interpellationis numerandam, si velint dictam rem alienandam acquirere. Et si eam voluerint, teneatur talis volens vendere rem illam eis dare pro pretio inter eos conueniendo, aliis eligantur homines, vt prædictum est. Et si infra dictum quadriduum talis requisitus dixerit se nolle acquirere dictam rem, seu responsum non dederit, liceat tali volenti vendere illam, dare cui voluerit. Et aliter facta venditio seu alienatio auctoritate præsentis Statuti intelligatur facta absq; præiudicio supradictorum tenentium à duobus lateribus. Et possint rem prædictam à quolibet emptore & possessore dictam rem venditam non seruata forma præsentis Statuti vendicare, consequi, & habere quandocunq; infra terminū sex mensium à die scientiæ factæ alienationis. Et Potestas: siue iudex teneatur & debeat ad instantiā dicti coniuncti seu vicini summarie sine libello & absq; strepitu: & figura iudicii compellere talem emptorem: & possessorem ad rem prædictam restituendū, & relaxandum prædicto emere volenti, restituto tamen tali emptori integro pretio, quod soluerit vel promiserit vere & sine fraude pro re acquirenda, & pro eo quod non soluerit talis habilitatus vt supra tenens à duobus lateribus gaudeat eisdē terminis: & dilationibus concessis per primum venditorem ipsi emptori.

*De societate bouum & aliorum animalium.*

*Rubrica*

*XXXI.*



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quod ille, qui retinet boues vel alia animalia ad socitam teneatur temporibus congruis reassignare socitam: & sortus domino, seu sortio, qui petierit diuisionem fieri de ea, & partes facere, & dare electionem capiendi dominio prædicto. Si verò inter socios & custodes bouum conuentum fuerit de laborando, & præstando operas cum dictis bobus, &

talīs socius vel custos alteri socio non dabit operas in laborerio suo, sicut debet, & moris est, in culturis, refranduris, & straieturis tempore cōgruo soluat socio prætium operarum tunc currens, & medium plus, & dannum reficiat suo socio patenti, & expensas. Et prædicta iudex fieri faciat summarie & de plano, sine strepitu & figura iudicii. Prohibentes quòd socius non possit vendere, nec permutare vel aliter alienare aliquas bestias, quas acceperit ad guardiam, seu locitam sine licentia domini: & si fuerit contrafactum, tam vendens, quàm emens scienter, soluat pro pœna libras decem, & contractus, vel alienatio scienter, vel ignoranter facta, non valeat ipso iure, & vendicari possint.

*De sequestratione bonorum.*

*Rubrica XXXII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd si quis proposuerit coram Iudice debitorem suum suspectum habere, & hoc affirmauerit proprio iuramento, & etiam se creditorem esse, & animò calumniæ non petere: Iudex ad petitionem ipsius sequestrari faciat de bonis talis debitoris vsq; ad quantitatem in qua iurauerit se creditorem, si talis debitor non possideat bona stabilia in Ciuitate vel comitatu Urbini sufficientia ad debitum prætium: Et ille penes quem factum fuerit sequestrum teneatur & debeat rem sequestratam penes se retinere, & illam custodire, & nemini dare sine mandato Iudicis ad pœnā decem librarum. Quod sequestrum postea tollatur, præstita à debitore idonea cautione de stando iuri, & iudicatum soluendo, & resectis expensis ipsi sequestrario, quas fecerit in gubernando, & custodiendo rem sequestratam. Et facta dicta sequestratione teneatur & debeat Iudex ad instantiam domini rei sequestratæ assignare terminum decem dierum, & plus, eius arbitrio, ei ad cuius instantiam factū fuit sequestrum ad docendum de suo iure: quo termino elapso, & aliter non iustificante, intelligatur dictum sequestrum reuocatum: & fideiussor superinde datus, à dicta fideiussione liberatus, & absolutus absq; alia declaratione.

*De suspectis & fugitiuis.*

*Rubrica XXXIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicumq; creditor suum debitorem capi, & personaliter detineri petierit, tanquam de fuga suspectum, & de suo credito per instrumentum, vel vnum testem ad minus fidem fecerit, & iurauerit talem debitorem non possidere bona immobilia in Ciuitate, districtu, & comitatu Urbini, conditionemq; deteriorasse post contractam obligationem, si debitum excesserit vnū florenum, Iudex teneatur, & debeat talem sic iuratum capi & detineri facere sub fida custodia, & eum super eius defensionibus audire: & si satisdare voluerit, de iudicio sùsti, & iudicatum soluendo, dando idoneum fideiussorem, vel pignora sufficientia, licentietur, & reponatur in pristinam libertatem. Si verò satisdare noluerit, seu non poterit, mittatur in carceres, seu aliter tute custodiatur periculo officialis vel custodis carcerum: nec inde relaxe



tur donec creditori de debito fuerit satisfactum, & de expensis: dummodo dictus creditor de suo credito & iure infra decem dies, & plus arbitrio Iudicis legitime probauerit: quos dies dominus Iudex assignare teneatur. Et dicto termino elapso, si creditor non probauerit suam intentionem, prædictus detentus relaxetur: & eadem detento, per eum qui detinere fecerit, damna, & expensæ reficiantur in duplum: & ad talem refectionem per Iudicem de facto compellatur. Si verò detentus dicere vellet se iniuste detentum: quia assereret non esse suspectum, nec fugitiuum, & bona immobilia possidere in Ciuitate, districtu, & comitatu Urbini, vel alio modo, audiat: & si prædicta probauerit legitime, tunc puniatur talis qui fecerit eum detineri poena periurii, & in expensis vt supra. Teneatur tamen talis iurans tempore quo petierit debitorem detineri, facere suam petitionem redigi in scriptis apud acta, cum causa suspicionis, obligationis, & debiti, cuius occasione suum debitorem vult facere detineri. Et prædicta petitio, commissio, & detentio fieri possit, parte absente, & non citata, quolibet tempore, etiam feriato in honorē Dei, vel hominum vtilitatem. exceptis diebus Paschalibus. sanctissimæ Resurrectionis domini nostri Iesu Christi, Pentecostes, & natalis Domini, & die Veneris sancti, & die Ascensionis, & corporis Christi, & assumptionis beatissimæ Virginis. Quibus temporibus possit procedi etiam in quolibet supradictorum casuum. Excepto die sabbati, & temporibus nundinarum, in quibus suspectus capi non possit.

*De Refectione expensarum.*

*Rubrica XXXIII.*



**S** TATVIMVS & ordinamus, quòd in omnibus causis civilibus, & criminalibus, & militis, victus victori in expensis legitimis condemnetur. Non obstante iureiurando calumniæ præstito in causa, nisi ex aliqua iusta causa litigandi victus ipse absolui meruerit, & de iure debuerit. Et prædicta locum habeant etiam in quæstionibus coram arbitris, & arbitratoribus, & interlocutoriis, & diffinitiuis, & vbicunq; et in omni casu in quo resectio expensarum fieri debeat: in qua resectione veniat reficiendum salarium procuratoris & aduocati, & etiam expensæ carceris, seu custodum, & beruuariorum, & omnes aliæ legitime factæ, & facta condemnatione expensarum ad ipsarum taxationem, seu declarationem procedi possit, summarie, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicii, & illis declaratis, & taxatis ad earum executionem procedatur, realiter, & personaliter, & aliis iuris remediis, prout Iudici visum fuerit, nulla Iudiciorum solemnitate seruata, vsq; ad integram satisfactionem, nisi dictæ taxationis fuerit petita reuissio, quam peti posse volumus infra triduum à die notificatæ taxationis. Et talis petens reuissionem teneatur procurare expeditionem reuissionis infra aliud triduum, quo elapso, dicta expeditione reuissionis non facta, cogatur ad soluendum secundum primam taxam, vt supra. Et si Iudex non condemnauerit victum in expensis vbi veniret cōdemnandus, puniatur ipse Iudex in decem libris de suo salario: Et nihilominus victor possit expensas petere à victo.

*De Fideiussoribus, & alijs pro altero obligatis sine damno conseruandis.*

*Rubrica*

**XXXV.**

**S**TATUIMUS & ordinamus, quod si aliquis Ciuis, comitarius, seu districtualis Urbini pro altero se obligauerit, teneatur ipse principalis ipsum fideiussorem indemnem conseruare. Et si principalis negauerit fideiussorem intercessisse pro eo; & conuictus fuerit, teneatur eum indemnem conseruare: & insuper soluat sibi tertiam partem plus debito, quam fideiussor soluisse propter negationem, quam fecit. Et iudex hoc fieri faciat absq; strepitu iudicii, & libelli oblatione, & salario. Et dictus principalis conuictus, vel confessus detineatur personaliter in palatio Communis, suis expensis, de facto, donec predicta obseruet. Et idem seruetur & fiat in illo qui pro alio se obligasset in solidum, vel alio modo. Si vero debitor criminaliter fuerit condemnatus, & fideiussorem dedit, vel dederit, personaliter detineatur in palatio Communis, donec suum fideiussorē indemnem conseruauerit à fideiussione præstita si præsens est: alioquin mittatur plazarii, & beruarii, qui ipsum captum ducant ad palatium. Et si persona fuerit suspecta, mittatur in carcerem Communis Urbini donec adimpleuerit prædicta. Et si quis occasione fideiussionis, quam fieri fecerit, fuesit in aliquo condemnatus, quia ipse, vel principalis non soluisse quod debuit principalis, ut dictum est, teneatur eum conseruare indemnem, & absq; libelli oblatione, strepitu, & figura iudicii, iudex teneatur de fideiussori tenuram de bonis debitoris, usq; ad integram satisfactionem dictæ indemnitis, infra tres dies post petitionem fideiussoris prædicti. Et si fideiussor ostenderit, & probauerit se soluisse pro debitore, iudex teneatur, ad pensionem fideiussoris tenere de facto debitorem in palatio donec satisfecerit fideiussori prædicto. Et si creditor fecerit aliquas expensas pro suis denariis, re, vel credito, recuperandis teneatur debitor eum indemnem conseruare. Et prædicta etiam obseruentur in quocunq; pro alio obligato.

*De Aduocatis & Procuratoribus & eorū salario. Rubrica XXXVI.*

**V**ONIAM in iudicijs frequens & necessaria est opera aduocatorum, & procuratorum per quos veritas dilucidatur, & defenditur, Statuimus & ordinamus quod Aduocati & Procuratores Ciuitatis Urbini teneantur, & debeant patrocinium præstare Ciuibus Comitarijs: & forensibus. Et quando cunq; eorum aliquis ab aliquo vocatus fuerit, ut suum patrocinium sibi præster, & id facere recusauit compellatur per iudicem illud præstare, nisi iustam recusationis causam allegaret. Et si aduersarius petentis aduocatum, haberet plures aduocatos de melioribus: & petitionibus, & per alteram partem peteretur distributio fieri, iudex facere teneatur, & agenti & defendenti partem suam de petitionibus assignare, & si exposita fuerit per aliquem querimonia, quod aduocatum non habeat, iudex alteram partem non audiat, donec parti conquerenti aduocatum non habere eo prouiderit, nisi iudici videretur talem querimoniam per maliciam exponi,

poni. Et dicto aduocato vt supra dato, vel aliter in causa aduocanti nullus sit tantæ temeritatis, quod per se, vel alium aliquo colore quæsito, audeat dicere, vel facere iniuriam, vel offensam dicto, vel facto ex iam dictæ aduocationis: & qui contrafecerit, soluat duplum pœnæ eius in qua alium offendens deberet puniri, quam pœnam Iudex de facto exigere teneatur: & vltorius talis offendens sit, & stare debeat exul, & bannitus à Ciuitate & Comitatu Urbini per quinque annos, infra quod tempus nullo modo rebanniri, & ad Ciuitatem reduci possit. Et similibus pœnis subiacet offendens Procuratorem: quæ pœnæ nihilominus augeri vel minui possint arbitrio Illustrissimæ nostræ, attenta qualitate facti, & cōditione personarum. Qui Doctores incedere debeant cum togis longis, aliàs aduocare non possint, nec officium aliquod in Commune consequi, nec ius reddatur eis in petendo eorum patrociniū vel salarium. Nullus tamen possit in dicta Ciuitate & Comitatu aduocationis officium exercere, nisi fuerit de Collegio Doctorum Ciuitatis prædictæ. Procurare autem possit quilibet Ciuis & Comitatus soluens collectam pro fumo, dummodo sit maior viginti annis. In quibus quæ supra dicta sunt de aduocatis locum habere volumus & in ipsos Procuratores. Verum quia inconuenit virtutem stare sine honore, & laborem sine præmio, Volumus, & ordinamus, quod quilibet Aduocatus suum patrociniū præstans in aliqua causa ordinaria agitata, valoris centum solidorum, vel ab inde intra, recipiat, & recipere possit pro suo salario bononensis decem: ab inde supra vsq; ad quantitatem quinquaginta librarum inclusiuè bononensis duos pro qualibet libra.

Ab inde verò supra vsq; ad centum libras inclusiuè habeat, & petere possit vnū bononensem pro libra, remanente firmo dicto salario duorum bononensium. A centum verò libris supra habeat, & petere possit denarios octo pro libra, remanentibus firmis dictis salariis. Et prædicta locum habere volumus in causis ordinariis cuiuscunq; quantitatis, summæ, & valoris, dummodo salarium non excedat quantitatem quadraginta florenorum.

In causis autem summariis, & executiuis, in quibus expeditiue, absq; longo processu, et testium examige procederetur, habeat Aduocatus, & petere possit pro suo salario medietatem salarii taxati in ordinariis, & idem volumus obseruari in taxatione salarii Aduocati in interlocutoriis, seu articulis quibuscunque principaliter, vel incidenter, tractatis, & discussis, & in præceptis, & præparatoriis iudiciorum.

Si autem in dictis summariis, & aliis prædictis contingeret causam in longum protrahi, & super ea multum litigari propter incidentiam in dicta causa, soluantur salaria sicut supra dictum est in causis ordinariis.

In causis autem criminalibus non pecuniariis, in quibus tractatur de vita hominis, salarium Aduocati sit, & esse intelligatur florenorum  $\text{xxiiii}$ .

Si verò de exbannitione, membri mutilatione, debilitatione, vel alia corporis afflictione, salarium sit quindecim florenorum. Et in omnibus prædictis calibus decernimus salarium taxari, & taxatum intelligi, vt præmissum est, si aduocatus interuenit à principio causæ vsq; ad finem. Si verò in causa non fuerit processum vsq; ad sententiam inclusiuè, vel Aduocatus non interuenierit vsq; ad finem, tunc & eo

casu salarium habeat pro rata. Quia videlicet si pars conuenta pörrecto libello in suis primis responsionibus confessa fuerit debitum, & intentionem actoris, vel cū ea se concordauerit, habeat Aduocatus tertiam partem salarii vt supra sibi debiti. Si verò in causa fuerit processum vsq; ad productionem capitulorum inclusiue, vel ad probationes, habeat medietatem eius, quod supra taxatum est. Si autem deuentum fuerit vsq; ad conclusionem in causa, & allegationes exclusiue, dentur duæ tertiæ partes taxati supra salarii. Post verò factas allegationes, si contingat partes ad concordiam deuenire, & à lite aliquo modo discedere, habeat Aduocatus eius integrum supra taxatum salarium, ac si lata esset sententia.

Verum quia in causa appellationis minor labor, & opera adhibetur, quàm in principali, decens est quòd merces minor constitutur. Decernimus quòd in dicta causa appellationis intelligatur, & sit diminutum salarium constitutum in principali causa pro vna tertia parte tantum.

Et si contingeret de eadem re tres fieri causas, videlicet principalem, appellationis, & executionis. De executiua, videlicet sententiæ latæ debeatur tertia pars salarii vt supra constituti, si pars contradiceret: si verò acquieuerit, vel fuerit contumax quarta pars salarii debeatur. Et hoc intelligatur quando in vtraq; causa idem fuerit aduocatus, aliàs decernatur salarium, vt supra declaratum est.

Et si in vna eademq; causa plures interuenerint Aduocati, vno integro salario omnes sint, & esse debeant contenti, & illud inter eos æqualiter diuidant. Quæ omnia supra statuta locum habeant in Aduocato tam actoris, quàm rei.

Et si contingeret per aliquem conduci extra Ciuitatem Aduocatatum, talis conducent soluat sibi pro eius mercede florenum vnum quolibet die, vecturam equi, & expensas, vltra salarium supra taxatum.

Et prædicta omnia & singula supra ordinata, & constituta in taxatione salariorum Aduocatorum declaramus & decernimus procedere in quolibet Procuratore. Saluo quòd volumus in qualibet prædictarum causarum Procuratorem debere, & posse petere, & consequi tertiam partem minus pro suo salario illius, quod supra in quolibet dictorum casuum fuit constitutum pro Aduocato.

Taxentur autem salaria prædicta per vnum Notarium discretum à partibus cõmuniter eligendum, qui in taxatione attendere debeat quantitatem, valorem, & æstimationem rei petite in iudicio, & libello deductæ, et de qua apparuerit per acta causæ, & in iudicio diuisorio, habita ratione eius, quod agens sibi adiudicari, & assignari petierit. Non possit tamen taxare absq; consilio & colloquio Iudicis causæ; nec aliter taxatio à Iudice approbetur, nisi præstito prius iuramento taxatori soleniter apud acta, quòd fideliter, ac legaliter omni postposita gratia taxationem fecerit expensarum sibi commissam, prout iustum putauerit. Taxatione autem confirmata, & approbata per Iudicem, si pars infra triduum à die sententiæ notificationis sibi factæ de taxatione prædicta comparuerit coram Iudice, & se grauatum dixerit, & modum fuisse debite taxationis excessum, & reuisionem poterit: Tunc liceat Iudici, & arbitrium, & facultatem habeat committendi alicui alteri partibus non suspecto, quòd dictam taxationem reuideat, corrigat, emendet, vel confirmet,

prout æquum, & de iure fuerit, infra aliud triduum, à qua taxatione approbata, & sic reuifa nullus appellare, nec reclamare possit, sed exequatur omni exceptione remota dicto alio triduo elapso. Et compellatur talis conducens ad soluendum realiter & personaliter, nullo iuris ordine seruato, nisi per Iudicem steterit quominus dicta reuifio facta fuerit infra dictos tres dies. Prohibentes quòd omnino non possit fieri aliquod pactum obligatio, vel contractus, & factus non valeat ipso iure, de aliquo dando vel præstando nomine salarii, vel eius occasione ultra, præter, vel contra dispositionem prædictam. Et contrafacientes incidant in pœnam librarum viginti quinque pro qualibet vice, & pro qualibet parte. Taxator autem habeat pro sua mercede bononenos duos.

*De mercede Notariorum pro scripturis causarum Ciuilium.*

*Rubrica*

*XXXVII.*



**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd Notarii causarum ciuilium, & ceteri Notarii suam artem & officium exercentes, & de actis & scripturis ciuilibus se rogantes, habeant, & recipere possint pro suo labore, lucro, seu mercede pro actis & scripturis prout infra taxatum est, videlicet,

Pro productione libelli, copia, & relatione bon. tres.	bol. 3
Pro qualibet petitione bon. vnum.	bol. 1
Pro interpretatione & protestatione bon. vnum.	bol. 1
Pro relatione baiuli qui copiam portauerit alicuius scripturæ, seu quando pignus vel tenutam acceperit bon. vnum.	bol. 1
Pro relatione præconis bon. vnum.	bol. 1
Pro productione cuiuscunq; scripturæ vel instrumenti, quando instrumenta separatim producantur ab aliis scripturis. Et etiam quando vnico contextu producerentur cum aliis scripturis soluat bonon. vnus tantum pro scripturis & instrumentis simul productis.	bol. 1
Pro comparitione cum petitione copiar bon. vnum.	bol. 1
Si autem fuerit præsens actui de quo petitur copia, nihil soluat.	
Pro accusatione contumaciæ bon. vnum.	bol. 1
Pro qualibet cedula ad respondendum capitulis bon. vnum.	bol. 1
Pro responsionibus ad positiones den. duos pro qualibet positione, & qualibet parte.	bol. den. 4
Pro pronuncia Iudicis de accipiendo pignus vel tenutam bon. vnũ.	bol. 1
Pro qualibet comparitione & instantia bon. vnum.	bol. 1
Pro qualibet præcepto siue sequestro registrato apud acta bon. duos	bol. 2
Pro præcepto siue sequestro non registrato bon. vnum.	bol. 1
Pro qualibet iuramento cuiuslibet testis den. septem, si fuerint duo, vel tres testes.	bol. den. 7
Si vero fuerint plures ab inde supra, & simul & semel delatum	

# L I B E R

fuerit iuramentum den. tres pro quolibet teste.	bol.	den. 3
Si verò separatim dictum iuramentum fuerit delatū den. septem.	bol.	den. 7
Pro relatione eximiatorum bon. vnum.	bol.	1
Pro sententia diffinitiva bon. duos.	bol.	2
Pro secundo decreto bon. vnum.	bol.	1
Pro productione notulæ expensarum bon. vnum.	bol.	1
Pro taxatoris relatione, & confirmatione bon. vnum.	bol.	1
Pro notificatione & relatione Notariis bon. duos.	bol.	2
Pro interpositione appellationis bon. vnum, quando fit in scripturis.	bol.	1
Si autem appellatum fuerit viua voce, nihil soluatur.		
Pro introductione appellationis bon. vnum.	bol.	1
Pro literis inhibitoriis, & citatoriis bon. duos.	bol.	2
Pro examine testium habeat prout taxatum fuit supra sub Rubrica De examine testium.		
Pro copiis scripturarum, & registrationibus bon. duos pro qualibet carta, videlicet vnum pro qualibet facie.	bol.	2
Quæ quidem facies sit & esse debeat linearum ad minus viginti, & qualibet linea siue versus continere debeat dictiones decem ad minus. Et si in dictis scripturis & copiis non esset numerus dictarum linearum, & dictionum incompetenti numero, vt supra, tunc reducantur, & reduci debeant ad numerum supra taxatum: & fiat solutio vt supra dispositum est.		
Pro rogitu mandati bon. vnum.	bol.	1
Pro fide mandati facti per bastardellum, siue aliter in scriptis sine publicatione bon. vnum.	bol.	1
Pro rogitu compromissi bon. vnum pro qualibet parte.	bol.	1
Pro rogitu tutelæ, cura, vel actoriæ bon. duos.	bol.	2
Pro rogitu iuuentarii bon. duos.	bol.	2
Pro quolibet rogitu actuum inter viuos, seu vltimarum voluntatum bon. duos.	bol.	2
Pro mandatis & cōpromissis in publicam formā redactis bon. sex.	bol.	6
Pro publicatione processus exemplari cum signo & subscriptione Notarii bon. quatuor, vltra mercedem copiarum.	bol.	4
Pro publicatione notulæ expensarum bon. quatuor.	bol.	4
Pro poliza grauationis bon. vnum.	bol.	1
Pro ostensione cuiuslibet rogitus bon. duos.	bol.	2
Pro literis executorialibus Notario bon. tres.	bol.	3
Et vltra quantitates supra taxatas plus peti non possit sub pœna centum solidorum cuiuslibet contrafacienti, pro qualibet vice.		
Ordinantes etiam quod singuli Notarii deputati, vel deputandi ad scribendum acta ciuiliū causarum coram quocunq; Iudice, arbitro, vel arbitratore teneantur & debeant omnes & singulas scripturas extensas scribere in eorum quinternis siue		



ue libris infra quintam diem, sub poena quinq; solidorum pro qualibet scriptura non extensa, de facto exigenda, & Communi applicanda.

*De Ferijs.*

*Rubrica XXXVIII.*

**P**ROHIBEMVS in ciuilibus causis procedi diebus infra scriptis, quos feriatos esse, & pro feriatis haberi volumus, & declaramus, videlicet, Diē vigiliæ Natiuitatis Domini, & ab ipsa vigilia vsq; ad secundum diem Ianuarii exclusiue, diem Epiphania, & omnes dies festiuitatum beatæ Virginis Mariæ, & præsertim sanctissimæ Assumptionis de mense Augusto, tum quia is est titulus maioris Ecclesiæ Ciuitatis Urbini: tum quia festum huiusmodi apud Urbinares ipsos ex voto celebre est, ac solēne, ob patrociniū ipsi benignitate eiusdem Virginis cœlitus præstitum. Item dies festiuitatum omnium Apostolorum, septem dies præcedentes Pascha resurrectionis Domini, Penthecostem, cum duobus diebus sequentibus, & omnes dies Dominicales, diem natiuitatis beati Ioannis Baptiste, festum omnium Sanctorum, Beati Crescentini, Beati Francisci, Beati Nicolai, Beati Dominici, Sancti Augustini, Sancti Petri martyris, Sanctæ Lucie, Sancti Maynardi, Sanctæ Catherinæ, Sanctæ Claræ, Sancti Sergii, Sancti Martini, Sanctæ Agathæ, Sanctæ Crucis de mense Maii, & omnes alias festiuitates quæ mandantur custodiri per Statutum Urbini sub Rubrica De diebus festiuis custodiendis, posita supra in primo libro, & diēs feriatos propter nundinas secundum formam Statuti positi sub Rubrica De nundinis, libro 3. Diem Iouis græssæ, cum duobus vltimis diebus Carnispruii, primam diem Quadragesimæ maioris, ferias messium, & ætatis, quæ incipiunt in festo Apostolorum Petri & Pauli de mense Iunii, & durante vsq; ad festum sanctæ Mariæ de mense Augusto, feriæ vindemiarum incipiant decima die mensis Septembris, & durent per xx dies, & plus & minus prout Dominis Prioribus vilum fuerit oportunum. Quibus hoc præfenti Statuto concessa intelligatur autoritas circa dictas ferias messium & vindemiarum. Et in prædictis diebus non reddatur ius, & si redderetur non valeat, nisi fieret in feriis ætatis, & vindemiarum de voluntate partium. Saluo quod in feriis ætatis & vindemiarum possit cognosci de quæstionibus vertentibus occasione ætatis, vel vindemiarum, & eius quod spectaret ad vindemiam, vel æstatem, & de mercedibus laboratorum, & de omnibus quæstionibus, & causis, de quibus cognoscere possit in talibus per formam iuris communis, & possit tunc cognoscere de quæstionibus criminalibus.

*Quod nullus scribat citationem contra Ciuem, vel Districtualem.*

*Rubrica*

*XXXIX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod de cætero nullus Notarius de Ciuitate, districtu, vel comitatu Urbini, vel aliunde audeat, vel præsumat scribere aliquam præsentationem literarum faciendam alicui Ciui, vel distri-

ſuali Vrbi per aliquem, vel etiam citationem aliquam, in qua contineretur aliquem respondere debere extra iurisdictionem Ciuitatis Vrbi, & audientiam reſtoris eiufdem: & qui contraſecerit puniatur in viginti quinq; libris: & instrumentum inde factum non valeat ipſo iure. Teſtes autem qui acceſſerint ſcienter ad hoc, puniatur quilibet in viginti ſolidis. Et liceat citato ſua authoritate capere Notarium forenſem, & illi qui erunt cum eo teneantur cum iurare ad eius petitionem ad ipſum Notarium capiendum, & ducendum coram Poſteſtare: qui Notarius detineatur donec ſoluerit dictum bannū: niſi fieret de mandato Illuſtriſſi. vel eius delegati.

*Quòd liceat Domino capere famulum fugientem. Rubrica XL:*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicunq; famulus, famula, vel baila reſceſſerit à Domino ſuo, ſeu à Domina, cum quo, vel qua ſtare promiſit pro ſuo famulo, famula, vel baila pro certo tempore, ante completum tempus, ſine licentia Domini, vel Domina, vel Iudicis Communiſ, liceat Domino, vel Domina, & cuilibet de ſua familia, de licentia tamen Domini Iudicis, capere dictum famulum inuitum, & iuuitam, reducere ad domum ſuā, quando nihil in bonis ſtabilibus poſideret, aliàs agi poſſit ad intereſſe; & nullus poſſit eam tenere durante tempore quo debebat morari cum Dominis, vel Dominabus, poena centum ſolidorum Comuni applicandorum: ſaluo ſi alii nuberet dicto tempore, & ad petitionem talis Domini, vel Domina proponentiſ querelā coram Iudice de prædictis, Iudex teneatur ſibi dare plazarios ad capiendum ipſum, vel ipſam. Et ſi contingeret rixam fieri occasione reductioniſ, vel captioniſ prædictæ, in qua non fieret percuſſio deformitatem inducens, Dominus & Domina, & eorum familia, & captores minime teneantur. Et de queſtionibus vertentibus inter Dominos, vel Dominas, & ſeruientes, vel bailas, Iudex ſine libello, & ſalario, & ſtrepitu iudicii cognoſcat, & eas diffiniat. Si autem nec reduci, nec capi poterit famulus, famula, ſeu baila, & de reſceſſu fuerit accuſatio facta, in centum ſolidis den. Comuni puniatur: & Domino, vel Domina reſtituat duplum rerum quas habuiſſet, vel abſtuliſſet de ſuis. Et credatur Domino, vel Domina de ipſiſ rebus, quas diceret ſibi ablatas uſq; ad quantitatem centum ſolid. ſuo ſacramento nouo.

*Quòd famulus ſeu ſeruientiſ non poſſit ſalarium conſequi ſi de eo non fuerit conuenſum, & quòd de ſolutione credatur ſcriptura Domini. Rub. XLI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd ſi aliquiſ intuitu miſericordiæ, pietatiſ, vel bono zelo receptauerit in ſua domo, habitatione, vel ſtatione, ſeu ad ſua ſeruitiā aliquem famulum, famulam, ſeu ſeruientiē, & in dicto famulatu per aliquod tēpus ſteterit dictus famulus, famula vel ſeruientiſ abſq; eo quòd conuenſionem aliquam fecerit cum receptore, vel Domino de aliqua mercede, aut ſalario ſibi dando: tunc & eo caſu famulus, famula, vel ſeruientiſ ſalarium, ſeu mercedem aliquam conſequi non poſſit, aut valeat per

quodcumq; tempus steterit vigore præsentis Statuti: etiam quòd ille qui receptauit solitus esset soluere aliquod salarium alijs famulis, & sibi seruientibus: & ille qui receptatus fuerit solitus fuerit recepisse salarium ab alijs, cum quibus per prius steterit. Et simili modo is qui receptauerit non possit aliquid consequi ab ipso receptato occasione alimentorum & vestimentorum præstitorum eidem receptato, aut occasione aliquorum debitorum solutorum pro ipso, donec cum eo steterit: sed adinuicem tam receptans, quam receptatus vigore præsentis Statuti præsumatur donationem, & liberalitatem fecisse. Addentes, quòd circa solutionem salarii conuenti inter Dominum & famulum, famulam, vel seruientem, aut nutricem, & bai lam, credatur scripturæ Domini cum sacramento eiusdem, vel sui hæredis, dummodo Dominus fuerit homo bonæ opinionis & famæ, & dictam scripturam de die in diem ordinate scripserit, notando res, & pecunias datas famulis, & seruientibus prædictis, absq; fraude, & suspitione aliqua, dum tamen per dictos famulos & seruientes non fuisset à principio protestatum, quòd non intendebat de solutione stare scripturæ Domini.

*De instrumentis omisis rescindendis. Rubrica XLII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd si instrumentum pensionis, vel aliud quodcumq; igne, vel aqua, vel alia vi, vel causa cui resisti non possit, perditum fuerit: & per duos testes, ex quibus vnus possit esse Notarius, qui rogauit dictum instrumentum, ille qui amiserat poterit probare tenorem instrumenti: Dominus, vel alius qui ei cartam fecerat, secundum attestationem testium, & secundum quod dixerit, sub religione sacramenti, cartam, siue instrumentum facere teneatur, & per Iudicem de facto compellatur. De amissione vero instrumenti detur fides illi qui amisit, præstato ab eo iuramento, quòd illud amiserat absque alia fraude, vel malitia ab eo commissa.

*De Pignori bus restituendis per Officialem uel Plazarium. Rub. XLIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicumq; dixerit sibi per aliquem Officialem, vel Plazarium fuisse acceptum aliquod pignus, quod Officialis vel Plazarius negaret se accepisse, possit illud petere à dicto Officiali vel Plazario: cui repenti credatur cum sacramento, ad cuius petitionem cogatur Officialis vel Plazarius pignus, vel extimationem eius sciendam per repentem suo sacramento, vsq; ad quantitatem viginti solidorum denariorum: & ab inde supra cum vno teste restituere antequam de Palatio recedat, vel infra breuem terminum à Iudice assignandum. Non obstante quòd pignus non fuerit repetitum infra duos menses.

*De promittente reuendere rem uenditam, uel alto modo concessam. Rubr. xliij.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicumq; promisit, vel promiserit reuendere rem, vel restituere rem quam emit, vel in emphiteosim, vel alio modo receperit

fuo creditori, vel concessori, vel datori ad certum terminum, aut sine termino, teneatur ipsam rem reuendere, & restituere ipsi venditori, vel alio modo danti, vel eius heredibus, quodcumque ipse venditor vel concessor, vel dator voluerit pretium, aut aliud conuentum inter eos restituere, si terminus inter eos non fuerit constitutus: si vero terminus fuerit constitutus, eo elapso ulterius non audiatur, nisi si iterum per eum, qui debuerit dictam rem reuendere: & hoc sufficit sibi, si pretium depoluerit. Si autem res esset in alium, sive alios translatam quocumque modo, dictus volens repetere dictam rem, habeat etiam regressum contra possessorem. Et si quæstio fuerit inter eos, vel suos successores, iudex de ipsa quæstione summarie cognoscere teneatur, & faciat obseruari per eum, qui dictam promissionem fecit, & per se, & hæredes, & successores ipsi venditori, concessori, vel datori, vel heredibus, vel habentibus ius, vel causam ab eo, si agatur contra promissorem, vel eius hæredes: & idem seruetur contra quoscumque possessores.

*De libris Mercatorum, & summario iure eis fiendo. Rubrica XLV.*

**S** T A T V L V S & ordinamus, quod mercatores Ciuitatis Vtini, & alii exercentes artes in publicum, habentes, & tenentes libros eorum mercium, teneantur, & debeant ipsos libros habere, et tenere bene ordinatos, ligatos, & cartulatos, & bullatos bulla Comuni in singulis cartis. Et antequam in dictis libris aliquid scribere incipiant, teneantur eos facere intitulari, & subscribi per præsidem Registri dictæ Ciuitatis, qui scribere debeat nomen illius, qui librum exercere intendit, & in qua arte mercantia, siue negotiationis, cum numero cartarum dicti libri. Et in ipsis sic retentis possint & debeant mercatores, & negotiatores dictæ Ciuitatis & Comitatus scribere rationes & postas cuiuscumque cum ipsis negotiantis, vel eorum mercantias ad terminum ementis, separatim, & de per se, cum millesimo, menie, & die: & facere mentionem more mercatili, de re, & quantitate vendita, & de receptis, si quid receperint tempore venditionis, vel postea: si non tamen aliqua rasura, vel cancellatura suspecta. Et quoties contigerit aliquid in partita descripta in libro cancellare, debeant attestari, & scribere iuxta dictam cancellationem causam abolitionis. Et dictis libris ut præmittitur retentis, adhibeatur plena fides in iudicio, & extra, absque appositione, & examine alicuius testis, usque ad quantitatem vnus floreni pro qualibet posta, seu partita de creditis per eos factis, & aliis rebus concernentibus eorum mercantiam duntaxat. Et pro dictis quantitatibus elapsis terminis, & dilationibus datis ipsis emporibus, possint dicti mercatores & artifices dare notulam dictorum eorum debitorum cuiuslibet officiali, & executori dictæ Ciuitatis, qui teneantur contra eos execui realiter, cognito prius de debito, usque ad integram satisfactionem. A dicto vero florenio supra, credatur dictis libris ut supra retentis, cum duobus testibus viuus, fidedignis, & legalibus, & sic, ut scriptum est, attestantibus de creditis, & creditis, ac rebus eorum mercantias concernentibus. Et dicti eorum libri, & postæ in eis descriptæ contra debitores in ipsis descriptos, & eorum hæredes executioni mandentur pro quantitatibus

In illis contentis, ac si forent instrumenta publica, ad voluntatem mercatorum, secundum formam Statuti positi sub Rubrica De executione instrumentorum. Et prædicta locum habere volumus in libris mercatorum, & artificum legalium, & bonæ conditionis, & famæ dictæ Ciuitatis, & Comitatus. Ordinantes quod quicumque mercator, vel artifex deprehensus fuerit fecisse aliquam fraudem in dictis eorū libris, priuetur, & priuatus intelligatur sua arte, quam tunc exercebat, & eius scripturis & libris nulla perpetuo fides adhibeatur, & à iure sui crediti, in quo fraudem commiserit, cadat ipso iure, & condemnetur Comuni in pœna quinquaginta lib.

Si verò debitor scripserit in dictis libris manu propria, faciens se debitorem alicuius summe, vel quantitatis, vel alterius rei pro rebus spectantibus ad mercantiam Domini libri, & sua manu se subscripserit, & postea dictam scripturam recognouerit: tunc dicta scriptura habeat executionem paratam, veluti publica instrumenta, quantumque fuerit quantitas, seu valor rei in ipsa scriptura recognita cōtēta.

Si verò dicta scriptura per debitorem non fuerit recognita, sed negaretur eius manu scriptam: si per comparisonem literarum probari poterit eius manu scriptam, quo casu etiam priuata scriptura sufficiat ad dictam comparisonem faciendam, & per vnum ex testibus fide dignum in dicta scriptura, seu subscriptione descriptis eius manu fuisse conscriptam probaretur, habeat executionem vt supra, vsque ad quantitatem vigintiquinq; florenorum: & ultra prædicta condemnetur talis negans in decem libris pro pœna suæ negationis. Si verò per duos testes fide dignos descriptos in scriptura probaretur eius manu fuisse scriptam, & vidisse eam per dictum debitorem scribi, etiam sine probatione comparisonis literarum, habeat similiter executionem paratam pro quantitate quinquaginta florenorum tantum, & condemnetur debitor negans in decem libris vt supra. Ab inde verò supra seruetur ius commune: & in prædictis casibus procedi volumus summarie & de plano, sine strepitu, & figura iudicii. Et si in aliquo dictorum casuum per debitorem peteretur calculus rationum, statuat sibi terminus trium dierum ad ponendum, & faciendum computum: nisi iudici ex iusta & rationabili causa longior terminus videretur assignandus: quo termino elapso, procedatur vt supra. Addentes quod per contenta in præseuti Statuto, non intelligatur derogatum Capitulis mercatorum artis lanæ.

*De satisfatione dandas per Forenses.*

*Rubrica XLVI.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod si aliqua persona non subiecta iurisdictioni Communis Ciuitatis Urbini mouerit aliquam litem, vel causam in aliqua curia Communis Urbini contra aliquem Ciuem vel Comitatum, seu districtualem Communis prædicti, non audiatur per aliquem Officialem dicti Communis super dicta lite, vel causa, nisi primo idoneæ satisfecerit de reficiendis expensis suo aduersario, si cōtingat eum in tali lite, seu causa succumbere: & si reconueniatur satisfacere teneatur de iudicio sisti, & iudicatum soluendo. Et si in dicto casu reconuentionis fideiussorem dare non posset, sufficiat iu

ratoria cautio cum pœnali promissione, obligatione iurium, & bonorum suorum, & idem fiat & obseruetur si talis non subiectus iurisdictioni Communis Urbini mouerit litem, vel causam per suum procuratorem, non obstante quòd talis procurator sit in instrumento procurationis releuatus ab onere satisfidandi : & prædicta locum habeant si dicta satisfidatio fuerit petita.

*De cessione Bonorum.*

*Rubrica XLVII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd nullus ad bonorum cessionem admittatur, nisi seruatò modo infrascripto, videlicet quòd debitor personaliter veniat coram Dominis Prioribus, et recte stando coram eis tribus vicibus alta voce dicat, Quia negocia mea male peregi, ita quòd creditoribus meis vllò modo nequeo soluere: Ego volo cedere bonis meis, & volo quòd hoc in posterum sciatur: & Potestas, & quilibet iudex teneatur talem volentem cedere, vt possit comparere coram Dominis Prioribus ad prædicta faciendum, si reperiretur in carcere, & deinde coram Domino Potestate ad bancum iuris sedente, debeat præstare corporale iuramentum de manifestando omnia sua bona, quæ habuerit ipse, vel alius pro eo: & ipsa cum effectu teneatur manifestare: de quibus bonis publicum conficiatur inventarium, & curator bonis eius detur, vt distributio facilius de bonis suis inter creditores habeatur, & eorum creditis non fraudentur. Quæ cessione, & indicatione facta, relaxetur, & liberetur à carceribus, & de tentione, nec ad aliquid soluendum dictis suis creditoribus cogi possit talis cedens, nisi ad pinguorem fortunam peruenerit, quo casu teneatur suis creditoribus satisfacere. Et in posterum ad aliquod officium eligi nec admitti possit, sed careat omni beneficio, officio, & honore, & describatur eius nomen per Cancellarium Communis in Tabella, quæ stare debeat in Palatio Dominorum Priorum in loco publico, vt ab omnibus legi possit. Et vltèrius prima die fori ad valuas palatii in publicum banniat, qualiter talis cedit bonis. Quæ celsio fieri debeat citatis creditoribus, & seruatis de iure seruandis, & in casibus à iure permissis.

*De modo & forma in contractibus minorum obseruanda. Rub. XLVIII.*



**T**MINORVM facilitati modis omnibus conuenientibus & expedientibus succurratur, ne in eorum contractibus, & negotiis leuiter damnificari valeant, siue lædi, sicut in plerisque factum esse comperimus, Statuimus, & hac præsentì constitutione firmamus, quòd donationes, venditiones, & alienationes, remissiones, cessiones, & quietationes quarumcunq; rerum, actionum, et iurium sub quacunq; forma contractuum, vel verborum à puberibus, seu adultis factæ, siue iuramento corporaliter præstito, siue non, & etiam sine scientia, interuentu, & consensu duorum vel trium proximiorum consanguineorum, si existant, vel saltem affinium si consanguinei non assistant, & sine decreto competentis iudicis, & insinuatione faciendâ in actis cum quibuscunq; vniuersitatibus, collegiis, & comuni-



munitatibus, & quibuscunq; personis, etiam spiritualibus, fieri non valeant, nec aliquatenus celebrari: & si factæ vel celebratæ fuerint non seruatis solemnitatibus supradictis, præsumantur & fingantur dolose extortæ, & nullam obtineant firmitatem: & nihilominus contrahens cum minore contra formam superius annotatam, Iudicis arbitrio puniatur.

*De Matrimonio non fiendo contra uoluntatem Consanguineorum.*

*Rubrica*

*XLIX.*



**V**AMVIS matrimonia debeant esse libera, veruntamen ad euitandum fraudes & scandala, quæ ex clandestinis matrimoniis sæpe oriri solent, Statuimus & ordinamus, quodd nullus deinceps audeat matrimonium facere vel inire, seu in uxorem ducere filiam, neptem, sororem, seu consobrinam aliquius Ciuis vel districtualis Urbini sine uoluntate patris, vel aui, si uiueret ipse, vel aliquis ipsorum, vel matris, vel fratris, si patrem non habet, vel auum, uidelicet matris si non habet fratres, vel patris si non habet prædictos, aut consobrini, prædictis non existentibus. Et qui contraxerit, si fecerit sine uoluntate patris, vel aui paterni, si patrem non habet, soluat Communi centum libras. Et si sine uoluntate aliorum consanguineorum, soluat pro banno Communi uiginti quinque libras den. & plus arbitrio Potestatis, & de iniuria satisfaciat parentibus & consanguineis arbitrio Domini Potestatis, considerata qualitate personarum. Et si prædicti consanguinei, excepto patre, per malitiam nollent fraudolenter matrimonio consentire, Potestas interponat partes suas, delata quæstione coram eo, ita quodd mulier possit nubere cui uult.

*Quodd nullus contrahat cum nuptis.*

*Rubrica L.*



**T**ATVIMVS & ordinamus, quodd nemo Ciuis, vel forensis faciat contractum cum mulieribus nuptis: nec aliquis ad dictum contractum accedat absente & non consentiente marito. Et qui contraxerit, scilicet quodd talem contractum receperit, & Notarius qui scripsit, quilibet soluat pro banno Communi uiginti quinque libras: & testes qui ad huiusmodi contractum accesserint, quilibet soluat Communi centum solidos, & contractus sit ipso iure nullus: & hoc locum habeat in rebus immobilibus, & mobilibus ualentibus ultra quantitatem sexaginta solidorum, exceptis uxoribus mercatorum, & aliis, quæ solitiæ sunt mercari, & mercantur cum uoluntate uiri tacita, vel expressa. Et idem dicimus si uxor aliquius uoluerit facere testamentum, aut per aliquam ultimam uoluntatem disponere de rebus suis, & non possit id facere in absentia uiri, qui tunc esset in Ciuitate, districtu, vel comitatu Urbini, vel alibi, dum modo commode haberi possit. Si uero absens sit propter exbannitionem, vel aliter à longè, quodd commode venire non possit, & uxor sit infirma: tunc possit facere testamentum, vel aliam ultimam uoluntatem absente uiro. Qui uir si nollet adesse dicto testamento, vel dispositioni,

*Q*

siue contractui vxoris: tunc Iudex teneatur dare licentiam omni personæ petenti pro tali muliere, quòd possit facere testamentum, & iam factum mutare, & dispo-  
nere de factis suis sicut sibi placuerit. Qua licentia data, quilibet Notarius possit te-  
stamentum illius, vel aliam dispositionem scribere sine pœna, et testes ad ipsam ac-  
cedere: & si vir non permitteret Notarium, vel testes adesse, soluat pro banno Cõ-  
muni viginti quinq; libras: & nihilominus Iudex interponat partes suas, vt mulier  
testetur, vel disponat sicut vult. Procuratorem autem mulier constituere possit ad  
iudicia absente viro, & in iudicio esse in agendo, & defendendo: sed præsentè viro,  
& non consentiente, vxor eius non possit esse in iudicio per se, nec per alium.

*De restitutione Dotis.*

*Rubrica LI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quando dos debet restitui propter  
matrimonium dissolutum morte mulieris absq; filiis prædefunctæ, si dos  
data fuerit penes maritum, vel hæredes mariti, vel alios debentes dictã  
dotem restituere, debeat remanere, & remaneat penes eos tertia pars dotis datæ  
pro matrimonio: Et teneatur ille, cui dos debet restitui, quietationem facere mari-  
to, vel suis hæredibus, vel debentibus restituere dotem de dicta tertia parte: etiam  
si superuierent filii ex alio matrimonio: quam tertiam partem maritus, vel eius  
hæredes lucentur. Si verò esset promissa, & non data, tunc teneatur talis dotis pro-  
missor dicto marito, vel suis hæredibus, seu alteri, qui eam si data esset restituere te-  
neretur, dare, & solvere tertiam partem dotis promissæ, nisi fuerit huic Capitulo ex-  
presse renunciatum. Et hoc locum habeat in omnibus restitutionibus futuris, & in  
vxoribus ductis. Declarantes quòd maritus, vel eius hæredes de fructibus rerum  
parafrœnâlium, vel quæ non sint doriales, non cogantur restituere mulieri, vel eius  
hæredibus: sed maritus, vel hæredes ipsos fructus lucentur perceptos. Addentes  
quòd maritus, vel eius hæredes, vel alius, qui dictam tertiam partem dotis debet lu-  
crari, teneantur ad tertiam partem expensarum funeris sepulturæ ipsius mulieris.

*De debitoribus Communis non audiendis.*

*Rubrica LII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd debitor Communis Urbini ex qua-  
cunq; causa agere volens, à quinq; libris supra, in causa civili non audiat  
per aliquem Iudicem Urbini: sed omnis aditus sit præclusus, nisi prius in-  
tegraliter satisfecerit dicto Comuni de debito: nec ad aliquod officium publicũ  
authoritate, & vtilitate possit eligi, nec illud exercere in dicta Ciuitate, & eius terri-  
torio per se, vel substitutum, nisi præmissa satisfactione vt supra. Et idem intelliga-  
tur de administratoribus Montis Pietatis, qui administrarunt, & remanserunt de-  
bitores, vel rationes non reddiderunt eorum culpa.

*De prohibita alienatione bonorum in forenses.* *Rubrica LIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod nullus possit, vel audeat, nec valeat transferre, vel alienare inter viuos, vel in vltima voluntate titulo institutionis, vel legati, vel alio quocumq; modo bona immobilia existentia in dicta Ciuitate Urbini, vel eius Comitatu in totum, vel in partem in aliquem forensem, vel non suppositum dictæ Communitati Ciuitatis Urbini, etiam si esset talis, in quem dicta bona deberent deuenire ab intestato: sed pretium consequatur, nisi si fideiussorem præstiterit de habitando, vt infra in sequenti Statuto; quo casu possit succedere: sub pœna confiscationis talium bonorum: quæ ipso facto intelligantur confiscata, & applicata dicto Communi, eo ipso, quod talis procederet ad actum alienationis, institutionis, vel legati. Non obstante quod eius voluntas, vel propositum effectum non haberet: & ad actus traditionis rerum prædictarum non processisset. Et si contingeret dari in dotem alicui marito forensi, aut in solutum per iudicem assignari alicui creditori forensi aliqua bona immobilia existentia vt supra: tunc talis maritus & vxor & creditor antedicti teneantur, & debeant dicta bona vendere, & alienare alicui subdito, & habitanti in Ciuitate, vel Comitatu Urbini infra annum: aliàs dicta bona ipsa iurè teneantur & sint confiscata, nec pretium consequi valeant.

*Qualiter Forenses succedant.*

*Rubrica LIIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod nullus forensis possit succedere alicui Ciuici vel comitatui dictæ nostræ Ciuitatis Urbini, eiusq; comitatus, ab intestato, etiam si esset proximior tali Ciuici, vel comitatui Urbinari de functo: nisi promiserit, & fideiussorem idoneum præstiterit de continuè habitando in dicta Ciuitate, vel comitatu Urbini. Et prædicta locum habeant quantum ad bona immobilia. Quo verò ad bona mobilia succedere possit secundum dispositionem iuris communis: & ne diu in suspensio res permaneat, volumus talem forenses a die quo sciuerit, vel sibi notificatum fuerit talem hereditatem sibi delatam, habere terminum duorum mensium ad promittendum de habitando, & dictum fideiussorem præstando, vt supra. Aliàs dicto termino elapso, deuoluatur dicta hereditas, siue bona immobilia ad alios proximiores dicti defuncti: qui si fuerint forenses, teneantur ad obseruationem de qua supra: omnibus verò proximioribus, siue attingentibus de iure, vocatis deficientibus, seu non adimplentibus ea, de quibus supra, deuoluantur ad cameram dicti Communis Urbini.

*Quod stantibus masculis, feminae non succedant.*

*Rubrica LV.*

**S**TATVIMVS, & præsentī lege & decreto decernimus, & firmamus, ad obseruationem familiarum, & agnationum, seu cipporum domus, quarum dignitas & honor per masculos conseruatur, imitantes quod communiter per Italiā

obseruatur pro comuni ac publico bono, quod de cetero filia feminae, & descendentes ex eis per lineam femininam ad successionem patris, & aliorum ascendentium per lineam paternam defunctorum ab intestato, non admittantur, existentibus filiis masculis, vel nepotibus per masculinam lineam descendentibus ex eisdem, quibus ipsi succedant: dummodo dicta filia feminae congrue, & competenter dotata fuerint, aut dotentur de bonis parentum praedictorum, a quorum successionem, & hereditatem intelligantur excludi, secundum facultatem patrimonii, & qualitatem bonorum, seu qualitatem, & conditionem personarum. Et praedicta extendantur, & locum habeant etiam in praesentibus, & praeteritis, sententia, transactio, seu praescriptione non decisis, vel aliter legitime finitis.

Addentes quod filia a patre, vel auo, aut proauo paterno dotata debeant stare tacita, & contenta, dote eis a patre, auo, vel proauo constituta, promissa, vel relicta, & nihil plus de bonis eorum petere possint ratione legitima, seu dotis congruae, exceptis filiabus, quae tempore mortis patris, aut, vel proauis essent innuptae, & dos eis constituta per alterum ex praedictis non ascenderet ad dimidiam dotis congruae, & competentis: tunc & eo casu tantum liceat eis petere supplementum dotis congruae, & competentis: & ubi praecise Statutum non disponeret, habeatur recursus ad Decretum Illustriss. Guidi Vbaldi 11 Ducis 1111.

*De laboratoribus terrarum vinearum, & de decimis. Rubrica LVI.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod quicumque habet, vel habuerit de cetero aliquam rem ad laborerium ab alio, debeat, & teneatur ipsam rem bene, & congruo tempore laborare, scilicet rumpere per totum mensem Aprilis, refrangere per totum mensem Iunii, remenare usque ad medium mensis Septembris, & seminare per totum mensem Nouembris, antequam suam priuatam, & de mense Aprilis & Martii bene & diligenter sarchiare, & munda: & tempore messium bladum ipsius terrae metere si fuerit metendum, cum licentia Domini, & ipsum bene abarcare, & aptare, ita quod ab aqua non destruat. Et postmodum factis messibus suis, illud triturare in praesentia Domini, vel sui nuntii, aut de eius licentia: & bladum de terra non extrahere sine licentia Domini. Et qui contrafecerit non obseruando praedicta, vel aliquod praedictorum, soluat probanno Communitatem solidos pro qualibet vice, & damnum reficiat Domino terrae. Et illud idem dicimus fieri, & obseruari debere ab illis qui habeant vineas ad laborerium ab alio, in vineis faciendis, laborandis, & fructibus percipiendis. Nec laboratores possint arbores incidere, vel exportare ligna de possessionibus, quas ad laborerium tenent. Et dicimus quod decimae aequaliter de parte dicti Domini, & laboratoris soluantur. Et quod laboratores teneantur fossata rerum quas habent ad laborerium scarcare, & scarata tenere, sub dicta poena.

Item teneantur foenare prata, & palearia tam foeni, quam palearum facere, & arundineta vangare, & ligonizare debitis temporibus.

Declarantes, quod si dicti laboratores omiserint dare debitos sulcos ut supra,

videlicet rumpere, refrangere, & remenare, soluant Domino rerum quartū vnum grani pro qualibet cupla terræ, et pro quolibet sulco, seu cultura omīssa. Si verò terras conductas laborari, & seminari consuetas omiserint seminare in totum, vel in partem, soluere debeant Domino rerum medietatem fructuum, quos dicta terra non sara solita erat producere: quas solutiones fieri volumus tempore recollectus in æstate.

Vineas autem laboratores prædicti teneantur debitis temporibus potare, aptare, vischiare, propaginare, & abassare, vangare per totum mensem Martii, sapare, leuare, & palmare per totum mensem Maii, & alia secundum morem regionis facere, ac vindemiare: et dimidiam ipsarum vuarum, seu vini, et piccoli secundum voluntatem Domini, seu locatoris dictorum laboratorum expensis, in omnibus prædictis casibus Domino assignare, nisi aliter fuerit conuentum inter Dominos, & laboratores.

Addentes quòd ad debita contracta per dictos laboratores cum Dominis teneantur in solidum omnes qui in laborerio steterint, & præferantur dicti Domini pro eorum credito omnibus aliis etiam habentibus priorem hipothecam in fructibus pendentibus, & perceptis ex prædictis locatis, vel eorum occasione. Et si Domini aliquo pacto alienarent durante dicto laborerio, vel conditione, nunquam intelligatur vendita pars fructum coloni, vel laboratoris, etiam si de eis nulla fieret mentio, vel reservatio in dicto instrumento: immo quòd Dominus nullo modo possit alienare etiam expresse dictam partem fructuum spectantem ad colonum, vel laboratorem, & si secus fieret, non valeat ipso iure.

*De tempore renunciandi & tollendi laboreria.*

*Rubrica LVII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd omnes & singuli Domini & patroni, qui dederunt, & dabunt in futurum eorum terras cultiuas, & laboratorias alicui colono, agricolæ, vel laboratori, teneantur, & debeant quolibet anno de mense Augusti quando recolligunt segetes, & blada de dictis terris, dictis laboratoribus, colonis, & agricolis denunciare, quatenus non laborent ulterius: & quòd ipsis non intendunt amplius dimittere ad laborandum, & colendum, si nolunt quòd amplius laborent. Et similiter omnes & singuli laboratores, coloni, & agricolæ prædicti, qui terras cultiuas laborant, aut laborabunt in futurum, teneantur, & debeant in dicto mense Augusti renunciare, dimittere, & relaxare eorum Dominis & patronis dictas terras, & eisdem notificare, & declarare qualiter & quomodo amplius non intendunt eas cultiuare, nec laborare, si non intendunt amplius laborare. Et si acciderit quòd in dicto mense Augusti dicti Domini, vel laboratores non renunciauerint, aut dimiserint, & notificauerint ut supra: Tunc & eo casu dictæ terræ cultiuæ, & laboratiuæ intelligantur, & sint concessæ, locatæ, & conductæ ad laborerium vsq; ad vnum alium annum, & vsq; ad tempus dicti mensis Augusti, cum pactis, modis, capitulis, & promissionibus, quibus primitus locatæ, et conductæ fuerunt. Et prædicta locum habeant etiam si in dictis

terris adessent vineæ.

Item quod si quis locauerit ad laborerium, & cultiuandum aliquam terram vineatam alicui colono, vel laboratori, & non intendat ipsi laboratori, vel colono ipsam dimittere ulterius ad laborandum, & cultiuandum teneatur, & debeat omni anno per totum mensem Octobris dicto laboratori, vel colono dicere, & notificare, quod non intendit sibi amplius dimittere ad laborerium dictam vineam. Et si militer dictus laborator non intendens ulterius ipsam vineam laborare, & cultiuare, teneatur infra dictum mensem Octobris protestari dicto Domino vel, eius negotiorum gestori: & notificare qualiter non intendit amplius ipsam laborare, nec cultiuare. Et si per aliquam partium prædictarum non fuerit factum vt supra continetur, singula singulis referendo: tunc & eo casu dicta res intelligatur & sit reconducta vsq; ad alium mensem Octobris proxime futurum: & similiter relocata cum modis, pactis, & capiulis, quibus primitus locata & conducta fuerat.

*De exemptionibus laboratorum.*

*Rubrica LVIII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod laboratores, & coloni possessionum, & poterium Ciuium, & comitatorum Urbini laborantes ad minus viginti cuplas terræ dictorum Ciuium, & comitatorum Urbini possidentes de eorum bonis propriis pro duabus tantum libris appassatus, & non ultra, & ab inde infra, si familiariter habitauerint in possessionibus & poteribus prædictorum, sint, & esse intelligantur exempti, immunes, & liberi ab omnibus & singulis oneribus, & facionibus personalibus: excepta custodia Ciuitatis, cuius exemptionem eos de iure taxat, volumus habere, qui nihil stabile possident.

*Quod nulla mulier bonæ famæ cogatur intrare Palatium Communis, vel alium locum pro testimonio ferendo.*

*Rubrica LIX.*

**N**ULLA mulier bonæ conditionis & famæ, de qua dicto Dominorū Priorum stetur, ratione testimonii ferendi in criminali causa, vel civili, vel alia quauis occasione, excepto delicto proprio ipsius mulieris, pro quo pena personalis deberet imponi, modo aliquo cogi possit intrare Palatium Communitatis, seu quemcunque alium locum. Sed si pro ipso testimonio, vel alio actu iudiciali agendo, necesse fuerit mulierem adesse coram aliquo officiali, Iudice, vel Notario, idem officialis mulierem prædictam vocari faciat in ecclesia episcopatus ad prohibendum testimonium, vel alium actum de quo agitur, in præsentia vnius consanguinei, vel affinis eiusdem, vel ad eius domum accedere teneatur sine aliqua mercede, sub pœna viginquinque librarum cuiuslibet contrasfacienti pro qualibet vice. Sed si citaretur pro aliqua civili causa, possit comparere ad solum bancum iuris per se, vel per procuratorem.



*De sportulis non recipiendis per officiales.**Rubrica LX.*

EQVENTES decreta bonæ memo. Illustrissimi Ducis & domini nostri Federici : & postmodum Fran. Mariæ , & successiue Illustrissimi D. Guidonis Vbaldi Ducis IIII. statuimus & ordinamus, quòd de cætero Locumtenens, Potestas, Vicarius, appellationum & alii officiales Ciuitatis Vrbini : & eius comitatus, de publico siue à camera Illustrissimi salariati qualicunque fulgeant dignitate, pro sententiis ab eis promulgandis in causis coram eis quomodolibet uertentibus inter homines, & comitatuos dictæ ciuitatis, uel aliter per eos iure ordinario cognoscendis & terminandis inter quascunque personas etiam forenses non audeant neque præsumant quicquam petere nec à sponte offerentibus recipere, pro sportulis seu pro eorum labore, salario uel mercede, sed contenti sint & esse debeant eorum ordinariis salariis, etiam si dictæ causæ per Illustrissimum D. nostrum, motu proprio uel de partium uoluntate lingantium eis taliter committerentur, quòd per commissiões eorum iurisdicção non solum excitaretur sed alteraretur, excepto quòd pro relatione causæ ciuili in scriptis fienda prædicto Illustrissimo seu eius Auditoribus possint recipere grossos tres, Pro relatione uerò causæ criminalis possint & ualeant recipere grossos quattuor & non ultra, & ubi ex officio, pro interesse cameræ fieret relatio nihil recipere possint, & intelligatur relatio fieri ex officio uel pro interesse Cameræ, quando ad partis postulationem non fieret, sub pœna ducatorum xxv. pro quarta parte applicanda Cameræ Illustrissimi, pro alia quarta communi Vrbini, pro alia quarta accusatori, & pro alia quarta executori & priuationis officii, & ulterius duplum restituant parti à qua aliquid receperint. Et insuper ordinamus quòd si contigerit Dominum Locumtenentem uel Potestatem Vrbini accedere ad aliquem locum extra ciuitatem intra tamen comitatum eiusdem, pro aliqua re uel factio, ad instantiam alicuius possit coram quilibet recipere pro suo viatico seu salario à cõducente bon. triginta pro qualibet die & expensas, donec steterint extra Ciuitatem. In Ciuitate autem nihil percipere possit, & accedere teneatur gratis : Notarius autem Ciuiliū causarum, seu Malefictorum uel quicunque alius notarius ab aliquo cõductus cum Iudice pro suo viatico accipere possit bon. quindecim & expensas ac uesturam equi, & nihil ultra sub dicta pœna ut supra applicanda pro quolibet contrafaciente.

SECUNDI LIBRI FINIS.



## LIBERTERTIVS DE APPELLATIONIBVS.



VPIENTES vniciq; iustitiam ministrari, & volentes procul abicere, ne vnus iudiciū possit lædere iura plurimorum, Attendentes maxime quòd illud iudicium recta dicitur veritate fulciri, quòd plurimorum sententia comprobatur, Ideo Nos Guid. Vbaldus secundus Dux Urbini: Callii: Forisempronii, Pergulæ, Montis feretri, Massæ Trebariæ, eorumq; Comitatus, Forziæ & districtus, & omnium terrarum & locorum dicti nostri Ducatus Urbini pro Sancta Ro. Ecclesia Generalis perpetuus Vicarius, vtiles & commendabiles constitutiones recolendæ memoriæ Comitis Antonii, Ducis Federici, Guid. Vbaldi i. Fran. Mariæ Genitoris nostri colendæ memoriæ & aliorum nostrorum præcessorum super appellationibus æditas volentes penitus imitari, Sancimus, & ordinamus pro bono & cōmodo subditorum nostrorum inter statuta & ordinamenta dictæ Ciuitatis Urbini redigi, quas volumus per omnes & singulos nobis nostrorū vicariatu & iurisdictioni subiectos, pariter & officiales: & iudices quoscumque per nos deputatos seu deputandos inuiolabiliter obseruari.

*De auctoritate Iudicis appellationum.*

*Rubrica prima.*

**I**N PRIMIS statuimus & ordinamus, quòd Vicarius noster, qui nunc est, & pro tempore in futurum erit, sit & esse debeat iudex appellationum, nullitatum, reclamationum, restitutionis in integrum, & reductionis ad arbitrium boni viri etiam ab arbitris & arbitratoribus: & iudex superior & superiorem iurisdictionem habens, quo ad omnes Potestates, Capitaneos, Iudices, vicarios, & officiales nostræ Ciuitatis Urbini eiusq; comitatus Forziæ, & districtus, Ciuitatis Callii, Forisempronii, Pergulæ, Montisferetri, Massæ trebariæ, & omnium terrarum & locorum ducatus nostri Urbini, excepto collegio doctorum Ciuitatis Urbini: Possint tamen partes etiam super his recurrere ad ordinarios, in casibus in quibus de iure cōmuni aut ex forma aliorum decretorum vel statutorum permittitur: et si cōtingerit per ambas partes appellari vel reclamari ad diuersos iudices competentes in via laudi & arbitramenti sit locus pro-  
uentioni

uentioni & coram illo iudice procedatur qui prauenerit. Volentes etiam quod vicarius noster: & iudex appellationum antedictas causas, & quaestiones coram eo principaliter proponendas super restitutionibus in integrum occasione quarumcunque lationum, & reductionibus ad arbitrium boni viri cuiuscunque laudi arbitrii arbitramenti, & nullitatis ipsarum lationum, arbitrii, laudi, & arbitramenti, & cuiuscunque alterius nullitatis. Causas principaliter & per se solum absque appellatione intertatas seu propositas possit & valeat cognoscere & terminare summarie, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura iudicii, sola veritate inspecta. Et quod in appellationibus interponendis, nullitatibus dicendis, & ceteris casibus antedictis à dicto nostro Vicario, vel gestis ab eo ad Collegium doctorum nostrae Ciuitatis Urbini debeat appellari, & in illis dictum collegium sit, & esse intelligatur iudex competens. Et idem obseruari volumus si appellari contigerit, à sententiis & aliis grauaminibus Locumtenentis Urbini, in causis civilibus primarum instantiarum, Nisi aliis nobis visum fuerit illas committere vel delegare.

*De appellationibus, & querelis interponendis ab interlocutorijs  
& grauaminibus. Rub. II.*



**S**TATVIMVS & praesenti valitura constitutione ordinamus, quod quicumque sentiret se grauatum ab aliqua interlocutoria, praeepto, vel grauamine, quod diceretur inferri dicto vel facto, à tali grauamine; interlocutoria vel praeepto possit & sibi liceat prouocare, & appellare, & de nullitate dicere, & querelari, dummodo talis querela vel appellatio, vel dicere de nullitate fiat infra duos dies, à die sententiae connumerandos non computato in illis die illati grauaminis, alias non audiatur, & si praedicto modo appellauerit, vel querelatus fuerit, vel dixerit de nullitate, teneatur suam querelam vel nullitatem vel appellationem introducere coram Vicario appellationis infra alios duos dies post praedictos immediate sequentes, si appellatum querelatum, & de nullitate dictum fuerit à grauamine, quod diceretur illatum per iudicem vel officialem iurisdictionem exercentem in ciuitate vel comitatu Urbini. Si vero ab aliis iudicibus vel officialibus infra quintam diem, quo tempore debeat pars appellata citari, quae si citata non fuerit, sufficiat illam citari facere litorarie, si fuerit in ciuitate vel comitatu Urbini infra quattuor dies, si extra infra octo dies, à die introductionis numerandos. Et si pars voluerit per procuratorem comparere tempore introductionis, producere teneatur eius mandatum procurationis in publicam formam, nisi fuerit legitimatus in prima causa coram iudice à quo, quod si non fuerit factum possit iudex appellationis in causa procedere parte vltierius non citata, & idem seruetur si procurator nullo modo comparuerit in prima citatione, & nihilominus infra alios octo dies immediate sequentes debeat appellans docere de omni causa grauaminis, & iustitiae, vel querelae, per omnem speciem & modum probationum, tam per testes, quam per instrumenta & scripturas, ex actis tamen primo factis in causa, ut iura volunt, si tales appellantes, querelantes, & de nullitate diceu

tes, prædicta vel aliquod prædictorum fecerint ab officialibus civitatis vel comitatus Urbini. Alii verò ab aliis officialibus appellantes querelantes vel de nullitate dicentes ad prædicta habeant decem dies. Post quos terminos dictus dominus Vicarius habeat quinque dies ad videndum & terminandum de causis prædictis, qui possit suam intentionem declarare, & terminare causam, siue per modum sententiae siue per suas literas patentes & sigillatas transmittendas Iudici, vel officiali à quo esset appellatū querelatum vel de nullitate dictum, quæ literæ habeant effectum & vim veræ sententiae. Et pronuntiatio dictarum literarum debeat fieri parte citata, vel præsentem. Addimus tamen quòd à talibus interlocutoriis, vel gravaminibus sufficiat sentienti se gravatum dicere solo verbo appello, vel conqueror, vel dico me gravatum, quæ verba habeant vim veræ appellationis querelæ, vel nullitatis, ac si esset in scriptis appellatum & deductum specificè de causis gravaminum, dum modo postea de causis gravaminum doceat, ut supra dictum est. Nec teneatur appellans, querelans, vel de nullitate dicens apostolos petere quoquo modo. Et si pars appellans vel de nullitate dicens tam in appellando & de nullitate dicendo, quam introducendo non observaverit tempora supradicta appellatio intelligatur esse deserta. Et idem si infra prædictos quinque dies datos iudici ad videndum, & terminandum saltem bis protestata non fuerit, quòd iudex causam debeat terminare. De quibus protestationibus rogare debeat notarium iudicis appellationis si potest haberi aliàs alium notarium roget.

*De appellationibus interponendis à diffinitivis. Rub. III.*



**S** T A T U I M U S, quòd quilibet qui sentiret se gravatum vel posse gravari ab aliqua diffinitiva sententia, possit & sibi liceat appellare viva voce ab ipsa diffinitiva sententia, & tempore latæ sententiae & per totū diem latæ sententiae, etiā postquā iudex recesserit à bāco, postea verò appellare possit, & debeat in scriptis infra quintam diem tantum, à die latæ sententiae numerandam, quas appellationes viva voce vel in scriptis factas, appellans teneatur introducere coram iudice appellationis infra tres dies à die interpositæ appellationis numerandos, si appellatum fuerit à iudice vel officiali iurisdictionem exercente in civitate vel comitatu Urbini. Si verò ab aliis officialibus infra sex dies à die interpositæ appellationis numerandos, & tempore introductionis prædictæ teneatur facere citari partem appellatam ad proseguendam causam appellationis, quæ citatio fieri possit per quemcunque plazarium siue præconem loci sine aliqua iudicis commissione. Cuius relationi vel publico documento inde confectio credatur. Et si pars dicto tempore citata non fuerit citari debeat literatorie, si fuerit in civitate vel comitatu Urbini infra quatuor dies, si verò extra infra octo dies, à die factæ introductionis numerandos. In qua citatione literatorie fienda tenor sententiae iudicis à quo, & appellationis sumarie ponatur. Quibus citatione: & introductione factis, siue pars citata comparuerit, vel non, iudex det terminum utrique parti duodecim dierum

ad iustificandum & impugnandum, & ad probandum hinc inde quicquid partes probare voluerint. Et si pars fuerit citata tempore introductionis & non comparuerit, notificetur sibi vel suo procuratori per literas ipsius iudicis, & expensis ipsius contumacis, nisi per prius literatorie fuerit citata; qua citatione literatorie facta alia notificatio non requiratur, Infra quos duodecim dies tam pars appellans quàm appellata teneatur opponere, allegare, vel probare de iure suo tam per testes quàm per instrumenta, & per omne genus probationum sine alia citatione, parte in primo termino non comparente, quo termino elapso publicetur processus, demum iudex det terminum quinque dierum utrique parti ad accipiendum copiam omnium productorum & attestatorum & actuatorum in causa appellationis, & opponendum hinc inde quicquid voluerint & potuerint, & probandum & probatum habendum. post quem terminum non audiatur aliqua partium ad aliquas probationes alias faciendas, nec per productiones instrumentorum, sed intelligatur in causa conclusum, & probationibus renuntiatum. Postque iudex faciat citari vel moneri partes, vel ipse citeat, vel moneat, quatenus infra tres dies veniant coram domino Iudice prædicto ad dicendum monstrandum & allegandum de eorum iuribus quicquid dicere monstrare & allegare voluerint. Quo termino elapso iudex videat acta, & actata coram eo producta, & per suam sententiam causam appellationis diffiniat prout iustitiæ merita suadebunt. Et ita & taliter partes, & iudex se habeant diligenter, ut dictam causam iudex determinet infra quinquaginta dies continuos detractis feriis infrascriptis positis infra sub Rubrica. In quibus casibus termini & tempora non currant, à die facta appellationis numerandos, quod tempus nullatenus augeri, suspendi vel prorogari possit per Iudicem nisi propter absentiam vel iustum impedimentum ipsius, vel partium, de quibus absentia vel impedimento ipsius iudicis stetur iuramento ipsius iudicis, vel nisi prorogatio & suspensio facta fuerit de ipsarum partium voluntate, quod si pars appellans tam in appellando quàm in introducendo non seruauerit tempora supra scripta appellatio intelligitur esse deserta nisi ex iuxta causa ut supra. Et idem si postquam elapsus fuerit terminus ad dicendum, monstrandum, & allegandum, infrascriptis, saltem bis non fuerit iudici appellationum protestatum, quod causam debeat per sententiam terminare, de qua protestatione rogare debeat notarium iudicis appellationum, si haberi potest, sin autem alium rogare possit. Et idem si pars negligens fuerit in ponendo causam in diffinitiuis intra dictos quinquaginta dies per dationem terminorum prædictorum. Appellationes verò criminalium causarum tam à diffinitiuis quàm ab interlocutoriis fiendæ expediri debeant infra duos menses à die introductionis. Et si dicto tempore expeditæ non fuerint intelligantur & sint desertæ, nisi steterit per iudicem, per quem stuisse intelligatur, quando bis fuerit sibi protestatum per appellantem pro expeditione habenda ut supra. Causæ autem executive & summarie expediantur infra tempora primum instantiarum.

& de nullitate dicens ad dictum collegium in interponendo & introducendo teneatur & debeat seruare factalia supra in statutis præfixa. In prosequendo autem seruentur capitula dicti collegii.

*De pœna Iudicis non expedientis causam infra tempus. Rub. VII.*

**S**TATUIMVS & ordinamus quòd vicarius noster appellationum & quicumque alius iudex appellationis, seu de appellatione cognoscens requisitus causas appellationum interpositarum à diffinitiuis sententiis seu interlocutoriis aut habentibus vim diffinitiuam coram eis introductas cognoscere & terminare debeat infra tempora & terminos à statutis appellationum præfixos sub pœna xxv. librarum denariorum pro qualibet diffinitiuam seu interlocutoria vel habente vim diffinitiuam infra dictos terminos, & tempora non expedita de suo salario per depositarium retinenda nostræq; cameræ applicanda & persoluenda per ipsum depositarium de suo si negligens fuerit in retinendo, & nihilominus dictus iudex teneatur parti læsæ ad interesse si negligens fuerit in expediendo vt supra. Et intelligatur iudicem fuisse in negligentia & incurrisse dictas pœnas si appellatio fuerit totaliter prosecuta, & esset in terminis expediendi, & per iudicem staret, quominus suum officium vellet iuridice imperteriti, & requisitus fuisset cum exhibitione actorum per aliquam partium, quòd vellet per sententiam terminare, vel si appellatio non fuerit prosecuta fuerit bis protestatū à parte, vt ipsam pronunciet esse desertam propter dictam prosecutionem non factam, & omnino teneatur dictam causam expedire prout iura volunt. scilicet interlocutoriam infra quatuor dies, diffinitiuam verò infra decem dies, & habentem vim diffinitiuam similiter vt supra. Et hoc non vendicet sibi locum, si iudex fuerit impeditus per absentiam, infirmitatem, vel aliud iustum impedimentum, ad arbitrium nostrorum pro tempore successorum.

*De pœna innouantium contra appellantes. Rub. VIII.*

**V**IA iuri consonum est & equitati, & vt plurimum bene conueniens quòd donec pendet examen & cognitio appellationis vt iudicis inferioris officium conquiescat. Ideo statuimus & ordinamus, quòd interposita appellatione viua voce vel in scriptis in casibus in quibus non est expresse prohibitum appellari. Iudex à quo debeat silere & nihil innouare in rebus nec in personis, usque quo per iudicem appellationis aliud fuerit declaratum sub pena xxv. librarum denariorum si fuerit appellatum ab interlocutoria. Si verò à diffinitiuam vel habente vim diffinitiuam puniatur iudex innouans per iudicem appellationis in quinquaginta libris, easdemq; pœnas partem innouantem à die citationis incurerre, decernimus. Et vltcrius omnia innouata & attentata etiam pendente termino ad appellandum in diffinitiuis ipso iure sint & intelligantur esse cassa, nulla & reuo-



cata. In interrogatoriis autem à die interpositæ appellationis dummodo appellans suam appellationem legitime prosecutus fuerit, tam in diffinitiuis quàm in interlocutoriis. Addentes quòd si tempore appellationis introducendæ contigerit Iudices ad quos abesse à ciuitate Urbini, & appellans suam appellationem per modum protestationis introduxerit ad valuas solitæ habitationis iudicis ad quem, & per notarium de dicta introductione rogatum facta fuerit fides Iudici à quo de dicta introductione & Iudicis absentia. Iudices à quibus & partes appellatæ debeant conualescere & nihil innouare, perinde ac si eis fuisset inhibutum. Et si secus factum fuerit contrafacientes incurrant pœnam supradictam, & nihilominus innouata & attentata sint ipso iure nulla & cassa, absque alia declaratione virtute præsentis statuti, quod etiam vendicet sibi locum in habentibus vim diffinitiuam.

*Quòd liceat causam nullitatis & iniquitatis simul & semel proponi prosecui & terminari. Rub. IX.*

**V**TLITES efficiantur breuiores, statuimus & ordinamus quòd in quibuscunque appellationibus restitutionibus in integrum: reductionibus, ad arbitrium boni viri, & quibuscunque querelis possit simul & semel deduci de iniquitate & nullitate, & etiam intelligatur deductum, ubi non esset specificatum, & tempora, & termini in vtraque simul currant, ita quòd prosecutio & sententia facta & lata in vna intelligatur facta & lata super vtraque, etiam si sententia lata fuerit super desertione vel peremptione instantiæ alterius causarum prædictarum, & vna deserta, altera sit & esse intelligatur deserta.

*Quòd Iudex appellationis teneatur dari facere Acta & actitata. Rub. X.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd Iudex appellationis, & Iudex primus & quilibet eorum qui fuerit primo requisitus, teneatur facere dari copiam actorum factorum in causa à notario, qui fuerit rogatus: recepta competenti mercede, ita quòd partes possint infra terminum producere, sub pœna xxv. librarum denariorum Iudici qui fuerit negligens in præmissis.

*Quòd in modicis lacionibus, etiam si pronuntiari contigerit bene appellatum possit Iudex causam remittere principalem Iudici primo expediendam. Rub. XI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd Iudex appellationum, quando appellaretur ab aliqua interlocutoria, mera vel mista possit & sibi liceat remittere causam principalem, terminata causa appellationis terminandam Iudici primo, non obstante quòd appellatum in aliquo grauauerit, dummodo grauamen non lædat ius principalem siue ipsum negocium, de quo princi-

principaliter quærat, & quod in casibus præmissis Iudex appellationis possit sententias ferre, & acta coram se fieri possint in loco suæ solitæ residentie, & non vitietur processus, vel sententia, si non fuerint expedita ad eius solitum tribunal hora iuris.

*Quod Iudex appellationis debeat sedere de mane. Rub. XII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod Iudex appellationis debeat sedere ad bancum iuris deputatum in loco suæ solitæ residentie vel alibi semel in die de mane hora tertiarum, ad reddendū & ius dicendū cuilibet petenti.

*In quibus casibus termini & tempora non currant. Rub. XIII.*

**S**TATVIMVS, & ordinamus, quod in causis appellationum & aliis ventibus coram nostro Vicario, siue Iudice appellationis cōmunis Urbini vel nobis, vel nostris Commissariis, siue iudicibus delegatis non currant tempora & termini, sed in eodem statu esse intelligantur & sint, ab eo die quo Iudex de causa cognoscens, se absentauerit de Ciuitate Urbini, usque ad reditum suum in ipsam Ciuitatem, & diem sequentem, & ab eo tempore, quo remoueretur Iudex de causa cognoscens usque ad quatuor dies post aduentum successoris ad Ciuitatem Urbini. Et omnibus diebus feriarum, messium & vindemiarum, & omnibus diebus feriarum repentinarum, & omnibus diebus feriatis in honorem Dei, positis & comprehensis in statutis ciuitatis Urbini, & quotiescunque Iudex causæ pronuntiaret, tempora, vel terminos non currere (propter contumaciam vel inobedientiam alterius partium) aduersæ parti, quo casu illi parti pro qua pronuntiatum esset, termini & tempora non currant secundum formam prouinciationis præfatæ. Et quotiescunque Iudex pronuntiaret tempora vel terminos non currere in casu sibi permissio ex forma Statutorum. Alia verò tempora volumus esse iuridica, & continua in temporibus & mensibus causarum & terminorum. Per hoc tamen non negamus, quin ubi suaderet iustitia, Iudex de causa cognoscens possit secundum iura cōmunia restitutionem temporum & terminorum ex iuxta causa concedere. Exceptuamus tamen à prædictis, causas appellationum nullitatum, & reclamationum quarumcunque interpositarum ab interlocutoriis quibuscunque, & diffinitiuis decisionibus, quæ latæ fuerint in causis criminalibus, & criminaliter intentatis. Necnon damnorum datorum, in quibus volumus tempora & terminos currere tempore feriato ob messes & vindemias comprehenso in Statutis cōmunis Urbini. Et ipso tempore in ipsis appellationum causis procedi possit & debeat, & omni alio, sicut potest & debet procedi in ipsis primis causis criminalibus & damnorum datorum à quibus extitit appellatum.

*Quòd Notarij Iudicis appellationum teneatur facere quaternum de diebus feriatis & non feriatis. Rub. XIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quilibet ex notariis Vicarii nostri siue Iudicis appellationum in principio sui officii, debeat facere vnū quaternum, in quo distincte scribat omnes dies feriatis & iuridicos tempore sui officii occurrentes. De quibus teneatur facere copiam cuicumque petenti: ac etiā Iudici, ac similiter teneatur scribere diem absentationis Vicarii & Iudicis prædicti à Ciuitate Urbini, & diem reditus ipsius sub poena quinque librarum denario rum nostræ Cameræ applicandarum.

*De beneficio pacis non admittendo per Iudicem appellationum in causis Criminalibus. Rub. XV.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd accusatus denūciatus, vel inquisitus, qui habuerit concordiam de maleficiis de quibus procederetur contra eum prout disponitur in Statuto Ciuitatis Urbini, sub Rubrica De accusationibus & excusationibus in maleficiis, & ipsam concordiam vel instrumentum concordie non produxerit, ipse vel alius pro eo coram primo Iudice procedente, infra terminum seu terminos in dicto Statuto contentos & condemnatus fuerit. Ad ipsius productionem in causa appellationis postmodum minime admittatur. Nec talis productio coram Iudice appellationum facta per ipsum condemnatum, quo ad beneficium solutionis caput solidorum, habeat in aliquo releuare. Et præfens capitulum vendicet sibi locum in illis tantummodo, ad quæ & quos dictum Statutum Ciuitatis Urbini se extendit.

*Quòd non possit appellari in maleficiis nisi facto deposito. Rub. XVI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd in causis criminalibus diffinitive condemnatus appellans debeat infra quinque dies sequentes à die introductionis appellationis facere depositum penes Camerarium nostrum de integra poena in qua fuit condemnatus, vel idoneam cautionem in forma verbalis deposita præstare aliàs non audiat appellans. Et licitum sit officiali appellatione pendente exequi sententiam, dummodo dictus appellans nō reperiatur in carceribus vel fortiis curiæ, quo casu sibi liceat appellare, & absque alio deposito suam appellationem proseguere, & præfens Statutum vendicet sibi locum in appellationibus interpositis à diffinitiuis sententiis tantum.

*Qualiter & quando non obstante desertione cognoscatur de facto  
principal. Rub. XVII.*



**V**IA sæpe contingit appellationes, seu appellationum causas deferri interdum ex leui & minimo requisitorum defectu in graue dispendium; & iacturam appellantium, non valentium appellationum suarum iustitiã prosequi, Idcirco cupientes huic rei necessariae providere ob multorum querelas; quæ continue ex dicta causa nobis fiunt, decernimus volumus & constituimus, quod deserta tantum semel appellatione, seu appellationis causa, quocũque modo, ratione, vel causa, pars appellans si voluerit possit & ei liceat vna vice solum non obstante desertione prædicta in dicta instantia appellationis factas alteri parti appellatæ, debitas infra octo dies reficere expensas legitimas, pro dicta desertione continuos, à die declaratæ, seu pronuntiatae desertionis præfatæ, & ipsis refectionis actualiter & vere, vel depositis, audiat & audiri debeat super meritis dictæ causæ infra residuum fatalium, quæ restant de temporibus appellationis prædictæ per Iudicem appellationum non computatis dictis octo diebus, si forte contingat fieri pronuntiationem desertionis, antequam causa sit posita in diffinitiuis, per lapsum fatalium causæ appellationis, sententieturq; & pronuncietur super principali negotio: & causa prout de iure fuerit, ac si nulla desertio interuenisset, quæ per refectionem dictarum expensarum modo prædicto fiendam abolita esse intelligatur, Si verò dicta pronuntiatio desertionis fuerit post lapsum fatalium & terminorum causæ appellationis, refectionis expensis vel saltem depositis vt supra, per partem contra quam dicta pronuntiatio lata fuerit, Iudex appellationum teneatur infra decem dies, à die refectionis dictarum expensarum, non obstante dicta desertione vt supra, super meritis dictæ causæ appellationis sententiare, aliàs dicta appellatio sit & esse intelligatur ipso iure irrevocabiliter deserta. Et prædicta locum habeant, dummodo pars non fuerit negligens in introducendo, & interponendo appellationem secundum formam Statutorum.

*Quis intelligatur Delegatus. Rub. XVIII.*



**V**IA vigili studio, curaq; solerti intendimus dispendiis subditorum quantum possibile sit, occurrere idcirco quædam dubia sapius in iudiciis occurrentia tollere cupientes statuimus: & ordinamus ac decernimus, quod quantumcunque contingat. Nos, vel aliquem nostrum Locumtenentem, vel Gubernatorem super aliquo negotio, lite vel causa, aliquid rescribere, vel ordinare verbo, vel scriptis, alicui officialium nostrorum super illis alias iurisdictionem habentium, non tamen intelligantur delegati, nec eorum iurdictio alterata, quantumcunque dicatur summarie, & sine figura iudicii, & alia forma circa prædicta etiam si diceretur sola facti veritate inspecta qua aliàs vti non possent, sed intelligatur officium excitari

& prædicta locum habeant, quoad solutione sportularum non recipiendarum per huiusmodi Iudices, qui tamen possint procedere iuxta formam rescriptorum, nisi in commissione apponatur verbum Delego, vel descēdens ab eo participium vel nomen, simplex vel compositum, vt dicendo sis delegatus, subdelegatus, vel facimus te delegatum, Et dicto casu, tam à prædictis, quàm ab omnibus nostris simplicibus delegatis, semper & omni casu ad nostrum Vicarium appellationum Iudicem, volumus appellari.

*Quòd commissiones transeant in successores. Rub. XIX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, vt materia ampliandarum litium succedatur, quòd omnes & singulae commissiones factæ & quæ fierent in futurum per nos seu nostrum Gubernatorem aut Locumtenentē domini Potestati Urbini, seu cuicunque alteri iudici vel officiali transeant, & transire debeant auctoritate præsentis Statuti in successorem, siue successores quoscunque, qui de causa quomodocunque cognoscerent. Et prædicta & quælibet prædictorum declaramus locum habere, siue dictæ cōmissiones fuerint factæ sub nomine proprio tantum, siue sub nomine officii, vel appellatiuo tantum, siue vtroque simul, & quando simul, siue præcedat nomen proprium, siue appellatiuum.

*Quòd Iudex appellationis possit supplere ad veritatem inueniendam. Rubrica XX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd nulla sententia possit defectu omissionis solemnitatis iuris positiui annullari, siue nulla declarari, vel infringi, & si defectus merita negotii principalis concerneret possit iudex in causa appellationis omnes defectus supplere corrigere vel emendare, & veritatem indagare, Non obstantibus defectibus causæ principalis, & quòd iuris fuerit terminare.

*De petitione Consilij Sapientis. Rub. XXI.*

**D**EVITANDAM omnem suspensionis materiam, quæ oriri posset inter litigantes coram Iudicibus, & iudicantibus in Ciuitate Urbini, & coram quocunque alio officiali dictæ Ciuitatis, seu nostro Commissario vel Locumtenente, excepto Collegio doctorum Ciuitatis prædictæ, coram quo præsens Statutum locum non habeat. Decernimus quòd licitum sit, quibuscunque litigantibus coram aliquo prædictorum in quacunque parte iudicii, in qua de iure Canonico vel Ciuili, seu ex forma nostrarum constitutionum permittitur appellare, & etiam in facto & in causa principali, tam ante laram sententiam, quàm postquam fuerit appellatum petere consilium sapientis Iudicis non suspecti, Et Iudex seu iudicans

dicans teneatur dictam petitionem consilii admittere, & illud concedere, dummodo non petatur die, pro qua pars seu partes essent per Iudicem monitæ, vel de commissione ipsius Iudicis citatæ ad audiendū sententiam, seu voluntatem suam, Quo casu, si pars petierit illa die Iudex dictam consilii petitionem admittere, & illud concedere minime teneatur nec possit, sed procedere debeat ad expeditionem causæ. Et si contigerit dicta die monitionis vel citationis sententiam non ferri, vel voluntatem non declarari, adhuc possit dictum consilium peti, & concedi debeat, dummodo die ferrendæ sententiæ non petatur, quod concedi volumus expensis petentis, rescindendis per partem aduersam, in casu succumbentiæ, Dum tamen pars petens consilium exponat salarium Consultoris, & salarium Nuncii infra duos dies, à die petiti consilii, & taxationis salarii numerandos, quod salarium Consultoris & Nuncii taxari debeat, Cum hoc quod non excedat summas infra scriptas videlicet si petitum fuerit consilium ante diffinitivæ sententiæ tempus, non possit excedere salarium Consultoris vnum ducatum in Ciuitate Urbini, & extra dictam Ciuitatem duos ducatos: In diffinitiva verò utroque casu duplum, & salarium Nuncii taxetur secundum distantiam loci & temporis, quo steterit dictus nuncius pro dicto consilio habendo, & teneatur dictus Iudex dictam causam committere vni ex Iudicibus collegii doctorum Ciuitatis Urbini partibus confidato, in quem ipsæ partes concordauerint. Si verò partes ipsæ non concordauerint aut non consentirent. Tunc committi debeat vni sapienti partibus non suspecto extra collegium infra tamen iurisdictionem nostram, & Iudex de facto compellat eas ad dandū suspectos & confidatos, & in electione dicti consultoris seruari faciat modum & formam datam in electione examinatoris testium. Quem ordinem in dicta electione obseruari volumus, & hic pro expressis haberi, dummodo non eligatur Potestas, aut Vicarius appellationum dictæ ciuitatis Urbini, & electio de ipsis facta sit ipso iure nulla. Et quicumque aliquem suspectum allegauerit debeat specificè & nominatim eum vel eos suspectos allegare, nec sufficiat allegare in genere, vel generali sermone dicere eos suspectos habere, & facta dicta electione, pars consilium petens teneatur & debeat actualiter exhibere & producere coram Iudice, coram quo consilium petitum fuit omnia acta & iura sua infra terminum octo dierum à die dictæ factæ electionis computandorum, vt acta & iura prædicta mitti possint consultori pro dicto petito consilio, qui quidem terminus octo dierum in casu in quo per notarium rogatum de actis steterit, quod partes non potuerint habere copiam, de quo tamen debet fieri fides per iuramentū dicti notarii de actis rogatis, videlicet quod per eū steterit prorogari possit arbitrio iudicis, ita tamen quod non possit prorogari ultra alios octo dies, nisi propter absentiam, vel aliud iustum impedimentum Notarii. Decernentes quod dicta & iura exhibita auscultari debeant infra alios quatuor dies post prædictos computandos. Post quam auscultationem teneatur dictus consilium petens facere, & curare ita & taliter, quod Nuncius electus pro dicto consilio accipiat iter, & recedat de dicta Ciuitate infra alios quatuor dies à die dictæ auscultationis pro dicto con-



filio habendo, quando causa consulenda commissa esset extra Ciuitatem, alias si in Ciuitate commissa esset, & consultor in ciuitate reperiretur, teneatur & debeat infra terminum duorum dierum exhiberi facere dicta acta auscultata. Ita quod consulens causam expedire possit. Et habito dicto consilio secundum illud sententiarum & declarare, & si pars, contra quam esset sententiarum, conquereretur, & appellaret, & coram Iudice appellationis aliud sapientis consilium peteret, Iudex appellationis illud modo praedicto concedere teneatur. Et si consilia contraria redderetur, liceat sententi se grauatum appellare ad praefatum collegium doctorum secundum formam nostrarum constitutionum. Addentes quod si pars consilium petens in praedictis vel aliquo praedictorum negligens fuerit, dicta petitio euanescat. Declarantes, quod quicquid infra dicta tempora factum & attentatum fuerit, per Iudicem, coram quo consilium fuerit petendum contra praemissa ipso iure sit irritum & inane, nulliusque roboris vel momenti. Nec huiusmodi consilium petens valeat, & possit per Iudicem detineri ob dictam consilii petitionem, siue illius occasione. Et nihilominus Iudex vel alius coram quo dictum consilium fuerit petendum, qui praedicta non obseruauerit, vel in aliquo praedictorum contrauerit puniatur in quinquaginta libris denariorum retinendis per nostrum Depositarium de suo salario, & licitum sit tali sic petenti dictum consilium impune recedere, non obstante aliquo praepcepto ei facto per quemcunque Iudicem, vel officialem. Et praedicta locum volumus habere in causis Ciuilibus, & Criminalibus, & mixtis, à quibus tamen excipimus causas in quibus poena mortis, seu alia corporis afflictiva, vel sanguinis veniret imponenda, quo casu volumus, quod nulla commissio sententiae diffinitivae possit vel debeat fieri alicui de Ciuitate Urbini, sed committi debeat alicui sapienti parti bus non suspecto, extra dictam Ciuitatem, & eius territorium infra tamen iurisdictionem nostram.

*De obseruatione Constitutionum.*

*Rub. XXII.*



**D** TOLLENDVM ambiguitates declarando statuimus omnes nostras Constitutiones, Prouisiones & ordinationes Statuta: & Decreta factas: & facta in materia appellationum nullitatem dictarum: reductionum ad arbitrium boni viri: & restitutionis in integrum obseruari debere, tam per nostrum Vicarium & Iudicem appellationum generalem, quam per quemcunque nostrum Commissarium, atque delegatum, qui specialiter per nos deputaretur, ad cognitionem siue decisionem alicuius praedictarum causarum. Et partes litigantes ad earum constitutionum obseruantiam ligari volumus, etiam coram eisdem, & coram nobis, si ad nos appellari, vel aliquam dictarum causarum deduci, vel coram nobis quomodolibet agitari contingat.

IN NOMINE Domini amen. Institutio Collegii doctorum Ciuitatis Vrbini  
per Illustrissimum Guid. Vbaldum secundum Vrbini Ducem.



**O**S GVIDVS VBALDVS Vrbini Dux: Durantis, Montis Fere-  
triq; Comes: ac sacrae & sanctae Ro. Ecclesiae Capitaneus Generalis, sta-  
tuimus & hac praesenti lege & decreto decernimus ad nostrae Ciuitatis  
Vrbini decus: & subditorum nostrorum comodum, laborum expensarumq; le-  
uamen, quod fiat doctorum omnium Ciuitatis praefatae vnum collegium, & per-  
maxime cum aliis ibidem fuisse comperimus. In quo fiat Decanus, siue Prior, vt  
infra in quarto Capitulo, ad quod tertiae causae cognoscenda & pariter terminanda  
renuntiantur, dummodo in praefato doctorum nostrorum collegio adfuerint praes-  
entes non minus quinque qui habeant in causis coram eis, & eo deuolutis vel deuol-  
vendis cognoscere & prout iuris fuerit decidere & terminare. Et quod nullus pos-  
sit coram iudicibus quibuscunque in Ciuitate praedicta aduocare, nisi fuerit de iu-  
mero doctorum collegii nostri praedicti. Et si contigerit conduci in aduocatum  
aliquem doctorem de dicto collegio absentem a dicta Ciuitate salarium sibi non  
taxetur nisi aliter quam per solam nominationem apparuerit, ipsum in causa aduo-  
casse, & scripturas fecisse aut in scriptis vel voce allegasse.

**I**TEM statuimus & ordinamus, ac decernimus quod in omnibus causis, tam ci-  
uilibus, quam criminalibus in quibus aliquis aduocatus extiterit conductus vel a par-  
te seu partis Procuratore, Notarius actuarius teneatur & debeat eidem Aduocato  
notificare per cedulae suae manus scriptam infra quintam diem a die conductio-  
nis de eo facta videlicet per quem & inter quos. Et praedicta intelligantur in & de  
omnibus causis coram quibuscunque iudicibus vententibus, tam ecclesiasticis,  
quam laicis, etiam coram arbitris, Volentes insuper & mandantes quod nullus  
Notarius actuarius siue alius possit & valeat rogari de aliqua expensarum taxatio-  
ne nisi prius facta notificatione, per cedulae ut supra eiusdem causae aduocato de  
petita expensarum taxatione, sub poena x. librarum de facto infligenda Notario  
per quem in aliquo praedictorum capitum fuerit contrafactum, & praedicta man-  
dantes extendi & habere locum a die publicationis, & etiam registri, & insinuari  
in volumine decretorum nostrorum ad perpetuam rei memoriam.

**I**N Nomine Domini amen, Anno Domini a Natiuitate eiusdem MDVI: In  
distinctione nona, tempore sanctissimi iu Christo Patris & Domini domini Iulii di-  
uina prouidentia Papae 11. & die xxvi. mensis Aprilis publicatum fuit di-  
ctum decretum in Ciuitate Vrbini in Palatio dominorum priorum & in consilio  
generali eiusdem ciuitatis per Ser Nicolaum Sansonum Cancellarium dictae Ciui-  
tatis, & registratum in libro decretorum Illustrissimi D.N. Ducis ad cartas. xvi. i.  
prout patet manu dicti Ser Nicolai Cancellarii praedicti, & auctoritate praefati de-  
creti die Iouis xxx. & vltima dicti mensis eximii Doctores, tam decretorum,  
quam ll. videlicet, Dominus Franciscus domini Io. Pauli de Corbulis. ll. Doctor,  
Dominus Guido Ludouici de Stacolis decretorum Doctor, & Canonicus Vrbinas.

Dominus Fulgentius magistri Nicolai de Brancarinis decretorum Doctor, & Canonicus Vrbinas, Dominus Dionysius de Agatonibus. ll. Doctor, Dominus Petrus Mattheus Io. Petri de Pinis V. I. Doc. Dominus Hieronymus Ser Stefani de Statis v. i. Doct. Dominus Hieronymus Frãncisci de Vannis. ll. Doct. Dominus Ludouicus Seueri de Paltronibus. ll. Doctõr. Dominus Angelus domini Federici de Gallis dec. Doctõr, & Canonicus Urbini. Dominus Seuerus Ser Nicolai de Bonauris. ll. Doctõr. Dominus Robertus Ser Francisci de Vrsellis. ll. Doc. Dominus Franciscus magistri Ioannis de Marsellis dec. Doc. Dominus Mar. Antonius magistri Ambrosii de Baroliis. ll. Doc. Collegialiter audita prius missa Spiritus Sancti solemniter cantata in Ecclesia Cathedrali congregauerunt se prima vice in Sacristia Cathedralis Ecclesiæ prædictæ, & ibi inuocato prius auxilio altissimi & omni potentis Redemptoris elegerunt per voces in priorent dicti Collegii dominũ Franciscum de Corbulis prædicum pro tempore vnius anni incipiẽdi in Calendis mensis Maii prædicti anni, & feliciter finiẽdi vt sequitur.

**I**N N O M I N E domini amen. Capitula Constitutiones & ordinamenta Celeberrimi Collegii Vrbinatenis facta & ordinata per Clarissimos præfati Collegii doctores collegialiter coadunatos, & communi omnium consensu, & per Illustrissimos Duces pro tempore existentes approbata & confirmata feliciter incipiunt.

I M P R I M I S statuerunt & ordinauerunt, quod secundæ causæ appellationum quæ de iure ordinario deuolutæ fuerint ad generalem Vicarium appellationum Urbini videlicet vbi ab ipso domino Vicario appellari contigerit ex forma constitutionum super appellationibus deuoluantur & deuolui debeant ad Collegium doctorum Ciuitatis Urbini, & coram ipso causæ ipsæ introduci possint, prosequi & finiri ordinario iure, & recta via, & pariter deuoluantur, & deuolui debeant primæ causæ appellationum civilium quotiescunque appellari contigerit, à sententiis latis & ferendis in prima instantia vel ab alio grauamine illato per dominũ Locutentem Urbini, nisi aliter visum fuerit Excellentissimo Duci nostro illas alteri cõmittere, & eo casu omnis commissio per eum fienda intelligatur facta de ipsa causa in terminis in quibus reperitur, & si fuerit introducta vel aliter prosecuta coram dicto Collegio.

I T E M quod ipsum Collegium habeat & habere intelligatur facultatem, & iurisdictionẽ cognoscendi & decidendi omnes & singulas causas, tam primæ, quam secundæ instantiæ ipsi commissas & delegatas, siue ex commissione principis siue ex partium conuentione &c.

I T E M quod in dicto Collegio sint & esse intelligantur omnes Doctores dictæ Ciuitatis, & quod nullus de cætero recipiatur in dicto Collegio: & numero doctorum nisi habuerit insignia Doctoratus & studuerit per quinquennium ad nuptias in studio publico & approbato, & licentiam obtinuerit ab Illustrissimo & Excellentissimo Domino N. Duce, ac prius ante ingressum conclusionẽs publice disputandas proposuerit, & super ipsis cuique arguere volenti responderit. Et factò sic diligenti

genti examine tum admitti possit, si à maiori parte doctorum præsentium in Collegio pro idoneo fuerit approbatus, Hoc insuper addito quòd partituum approbationis fiendæ non possit poni quoquo pacto nisi prius fuerint per admittendum seruata seruanda, & si secus fieri contigerit admissus habeatur pro non admissio, nec habeat vel habere possit locum nec vocem in Collegio, sed id quod factum fuerit sit irritum & inane.

**I T E M** quòd de omnibus Doctoribus dicti Collegii, tam præsentibus, quàm futuris fiat vna Tabula, seu matricula, quæ stare debeat penes priorem, & in ea per Notarios ipsius Collegii describi debeant omnes doctores præsentis & futuri per nomina prænomina, seu cognomina ipsorum de consensu & ordine domini Prioris Collegii, & cum descriptione anni mensis & diei in qua ipsi Doctores matriculantur. Et quilibet matriculandus: & recipiendus in Collegio tempore suæ receptionis præstare debeat solemne iuramentum de obseruandis omnibus & quibuscunque Statutis & constitutionibus dicti Collegii, tam factis, quàm fiendis.

**I T E M** statuerunt & ordinauerunt, quòd singulorum nomina Doctorum ipsius Collegii præsentium & futurorum describantur in breuib, quæ breuia ponantur in vna bussula penes Priorem durante tempore sui officii. Cuius quidem Prioris officium per semestre tantum durare debeat, & per dies octo ante finem sui officii ipse Prior teneatur in Collegio prædicto extrahi facere vnum breue ex dicta bussula, & ille cuius breue extractum fuerit sequētis semestri sit Prior, nisi fuerit absens à Ciuitate, & an de breui rediturus sit, stetur declarationi Collegii, & Prior suum officium exercere debeat donec extractus redierit. Vbi autem de proximo rediturus non esset, sic extractus eius breue reponatur in bussula & extrahatur alter habilis ad gerendum officium prædictum.

**I T E M** statuerunt, & ordinauerunt, quòd ipse Prior in Collegio sedere debeat in eminentiori loco: & alios antecedere, ad cuius officium spectet & pertineat vbi cunque & quotiescunque opus fuerit conuocare Collegium, & quilibet Doctor eiusdem Collegii iustam non habens excusationem eidem Priori obedire teneatur, tam in comparando ad Collegium, quàm etiam in cæteris quibuscunque actis Collegialibus, sub pœna vnius libræ de facto Ducali cameræ applicanda.

**I T E M** statuerunt & ordinarunt quòd dictum Collegium ordinarie bis in hebdomada ad ius reddendum, & pro aliis ipsius Collegii negociis congregari debeat die videlicet Lunæ & Veneris, & vbi contingeret diem Lunæ fore feriatum. Tunc congregari debent in sequenti non feriata, & si dies Veneris fuerit feriata, tunc die Iouis præcedenti si iuridica erit, coadunari debeat aliàs die Sabbati subsequenti iuridica existente.

**I T E M** statuerunt & ordinauerunt quòd quilibet appellatio ipsi Collegio iure ordinario deuoluta seu delegata pro appellantium commoditate introduci possit coram Collegii prædicti, Priore, si ipsum adesse cōtigerit in Ciuitate, aliàs coram seniori doctore de Collegio extra iudicium diebus iuridicis, & etiam die non iuridica, dummodo feriata non fuerit, in honorem Dei, vel hominum vtilitatem, qua

die tantum per modum profectionis introduci possit: Ad quam introductionē pars appellata citari debeat, qua introductione facta dictus Prior, seu Senior eius loco facere teneatur inhibitionem & citationem in forma; & omnis introductio a inhibito: & citatio præmissis modo facta valeat & teneat, ac si à toto Collegio facta foret. Et senior, seu antiquior de Collegio intelligatur secundum ordinem descriptionis factæ in matricula prædicta.

**I T E M** ordinauerunt & statuerunt, vt facilius sit modus agitandi causas, quod Prior prædictus, si suspectus non fuerit, aliàs senior, qui pariter non sit suspectus à principio causæ interroget partes, si quem doctorem de Collegio habent suspectū, & habita responsione, quæ interrogatio & responsio apud acta describi debeat, causam cuius cognitio & decisio pertinet ad Collegiū, tam Iure ordinario, quàm iure delegationis, & tam primæ instantiæ, quàm appellationis vni ex doctoribus Collegii non suspecto committere debeat, & teneatur audiendam & terminandam vsque ad sententiam inclusiue quam nullatenus ferre possit nisi de voluntate consensu & deliberatione totius Collegii, seu maioris partis eiusdem, & pro ea parte qua maior pars dicti Collegii senserit suam interlocutoriam, si talis esset, quæ ferri debet cum consensu & deliberatione prædictis, seu diffinitiuam ferre teneatur, expresso tantum eius nomine, & cognomine, cum additione, quod eam sententiam proferret habito colloquio cum cæteris Doctoribus habilibus de Collegio, & de omnium ipsorum consensu & deliberatione etiam si daretur inter eos discrepantia, statuentes insuper quod si quando intermedio causarum peteretur fieri aliqua citatio in scriptis, quod huiusmodi citatio de mente & expresso nomine ipsius commissarii, seu delegati fiat, & facta eodem modo valeat, & teneat, & si contigerit, quod doctor, cui causa prædicta audienda, & terminanda commissa fuerit impeditus propter sua negotia; possit & valeat cum consensu & auctoritate Prioris non suspecti, seu senioris loco Prioris suspecti, & non aliter alium Doctorem de Collegio non suspectum loco sui subrogare, quæ subrogatio præmissis modo facta auctoritate præsentis Capituli valeat & teneat.

**I T E M** ordinauerunt & statuerunt, quod quilibet Doctor de Collegio, qui aduocatus fuerit in causa, seu consilium præstiterit, vel aliquod aliud interesse in causa habeat, de quo sibi debeat iuramentum deferri, nullatenus vocem habeat in causa, quod quidem iuramentum ipse Prior subire debeat, & cæteris Doctoribus præstare, & ipso Priore existente suspecto, in ea causa in qua suspectus erit nullatenus se intromittat, sed senior Doctor de Collegio, qui pariter suspectus non sit, in eadem causa vice Prioris fungatur.

**I T E M** statuerunt, vt de cætero quicunque diceret, se in causa aduocatum, vel consuluisse vel alias suspectum esse, ad hoc vt se ab onere iudicandi subtraheret, & conuinceretur de mendacio per annum sit exclusus ab ipso Collegio: & participatione lucrorum, & eandem poenam incurrere voluerunt, qui diceret se non consuluisse, vel aduocatum non fuisse, vel alias in causa interesse non habere, si de mendacio conuinceretur.

Item

**I T E M** statuerunt, quòd quilibet Doctòr, qui non esset iusto impedimẽto detentus, de quo impedimento, an si iustum vel ne stetur declarationi Prioris, puniatur pro qualibet die iuridica in vno carleno domini Iulii Papæ secundi vulgariter nũcupato vn giulio, qua non comparuerit in Collegio ad ius reddendum cæteri Doctòribus applicando per ius atcrelceudi, De quibus absentibus & diebus absentie notarii Collegii teneantur tenere computum. Volentes insuper quòd quicunque doctòr non iuste impeditus, & domi requisitus ad interessendum disputationi causarum, & sententiae prolationi non interuenerit, non lucretur quicquam de sportulis etiam si disputationi interfuerit, dũmodo fuerit absens tẽpore prolationis sententiae. Impediti autem iusto impedimento de quo stetur declarationi dicti Prioris vt supra, vna cũ duobus senioribus de Collegio vel trium seniorũ, vbi de absentia Prioris tractaremus habeantur pro præsentibus, & lucrentur sicut cæteri præsentes, quæ quidem lucra eo ipso quòd fuerint libere quæsitæ Collegio, dictus Prior teneatur distribuere, secundũ quòd decet vnicuiq; quas sportulas voluerunt etiam aduocatos lucrari pro eorũ rata licet vocẽ non habeant in prolatione sententiae. Teneantur etiã notarii prædicti in eorũ libro describere omnem quantitatem sportularũ, & in qua causa, & nomina interessentiũ prolationi sententiae pariter & aduocatorum, vt sciri possit, quibus distribuendæ sint ipsæ sportulae.

**I T E M** statuerũt, quòd si aliquis Doctòr de Collegio steterit tribus vicibus cõtinuatis, quòd non venerit ad Collegiũ horis publicæ selsionis & audiẽtiæ causarum & nõ fuerit absens, vel iusto impedimento detentus vt supra intelligatur esse, & sit ipso iure suspensus, & amorus ab ipso Collegio per annum, & etiã ab officio, seu exercitio aduocationis in ciuitate Vrbinæ coram quocunque tribunali, & si coutrafecerit patrocinando in causis palæ vel secrete incidat in poenã decẽ ducatorum auri de facto exigendorum & cameræ Ducali applicandorum.

**I T E M** statuerunt, quòd à principio deferratur corporale iuramẽtum vnicuiq; de Collegio ac etiã notariis eiusdẽ quòd de his quæ dicetur ordinabũtur ac fient in Collegio secreto circa tãgentia negocia ipsius Collegii, & causas corã eis pendentes, nihil alicui quoquo modo pandet, nec reuelabunt, sed secrete tenebunt cõtinue, & perpetuo, sub poena periurii & priuationis & amotionis à Collegio & ab officio.

**I T E M** statuerunt quòd tẽpore selsionis, & audiẽtiæ causarũ publice per dictum Collegiũ nullus ex doctòribus eiusdẽ audientiae aduocare vel procurare, seu exercitium aduocationis vel procurationis facere vel attentare pro aliquo quoquo modo possit, & si secus fieri contigerit talis sic contrafaciens vel attentans sit ipso facto suspensus per annum ab ipso Collegio & ab ingressu eiusdem.

**I T E M** ne lites efficiantur immortales attento eo quòd tãtum bis in hebdomada ius reddi debet in Collegio, statuerunt quòd terminus datus ad introducendum appellationẽ sit idem qui præfixus est à cõstitutione, & ad iustificandũ & impugnandũ sit sex dierũ vtiliũ. Terminus autẽ ad opponendum processui sit triũ dierum vtilium, & terminus ad allegandum sit duorum dierum vtilium, cæteris terminis à constitutione de appellationibus præfixis in suo robore remanentibus, &



quoniā vt plurimum ad protellandū lites producuntur positiones, & per Iudices pronuntiatur tempus non cutrere donec eis non fuerit responsum, & appellans vt plurimum negligens est, in curādo, vt appellatus citetur statuerunt quōd por- rectis positionibus pars citetur in termino saltem vnus diei à die productionis positionū iuxta tenorē Statuti de materia loquētis, & eo ipso quōd pars fuerit cita- ta iuxta formā Statutorū & fuerit contumax in respondendo positionibus absque aliqua iudicis interlocutoria ipsæ positiones intelligantur haberi pro confessatis seu negatis prout fuerit deterius ipsi contumaci.

In causis verō primæ instantiæ Collegio commissis, seu delegatis terminis Sta- tutarii dimidientur. Et quoniam probationū materia non est angustanda statue- runt, vt quilibet volens inducere testes ad iuramēta possit & valeat infra terminū probatoriū sibi statutū corā ipso Doctore Cōmissario ipso testes inducere etiā ex- tra bancū existēte, & die qua ius nō redditur in Collegio, dūmodo nō sit aliās feriatā in honorē Dei vel hominū vtilitatē, & pars aduersa ad talē iuramenti delationē pro- certa die hora & loco, citata fuerit, & iudex iuramentū deferre teneatur: & delatum intelligatur, reseruatis exceptionibus partis, tā cōtra dicta, seu attestaciones, quā contra personas testium, & huiusmodi iuramenti delatio valeat, & teneat; ac si die iuridico ipsius Collegii & in ipso Collegio facta foret. Et quōd omnis actus seu in- terlocutoria qui, seu quæ in medio litis seu causarū ab ipso Cōmissario fieri, seu ferri contigerit, valeat & teneat, ac si per totū collegium id factū foret, & si quando super aliqua interlocutoria fiēda dubitatio oriretur. Idem Cōmissarius habito colloquio cum cæteris doctoribus non suspectis secundum quod reperierit maiorem partē Collegii sentire, in eam partem inclinet interloquendo, & aliter facta non valeat.

**ITEM** statuerunt & ordinauerunt, quōd omnes dies feriatī secundum formā statutorum Ciuitatis Urbini sint & esse intelligantur in ipso collegio.

**ITEM** quoniā Statuto cauetur, quōd quilibet litigās valeat & possit in qualibet causa sapiētis consiliū petere & teneatur id cōcedere, & secundū illud iudicare, nec videatur cedere honori ipsius Collegii, vt tot doctores insimul coadunati vnus tantū Doctoris sequi teneātur vorū, & raro sit quōd totū collegium iuridice suspec- tum allegari possit, nec suspitione calūniæ caret, qui totū Collegiū suspectū dicit habere, statuerunt, & ordinauerūt, quōd nullus de cætero possit in quacunque causa corā ipso Collegio vertente consiliū sapientis petere, & si petitum fuerit talis pe- titio nō teneat, & perinde procedatur in causa, ac si nullatenus consiliū ipsum petitū fuerit, & acta & sententia post petitionē consilii facta & lata omnino valeāt Statuto præmisso nō obstante. Et quoniā nihil magis est periculofum, quā sub suspecto Iudice litigare, quod tristissimos solet parere euentus, statuerunt quōd vtraq; pars, seu altera earū à principio seu post de nouo emerferit aut de nouo ad notitiā peru- nerit causam suspitionis proponere possit contra eos Doctores, quos merito suspec- tos habebit, dūmodo totū Collegiū suspectū nō alleget, quo casu talis allegatio nul- latenus, admittatur quā suspitionis causam pars proponēs infra dilationē à cæteris doctoribus de Collegio nō allegatis suspectis dādā probare teneatur, & pariter hu- iusmodi

iufmodi caufa fufpitionis ab ipsis doctõribus terminari debeat, & fi quo cafu Doctores qui fufpecti allegati fuerint, & ab aliis tanquam merito fufpecti remoti fuerint, eorum nomina per Notarium caufæ defcribi debeant, qui teneatur vinculo iuramenti eo cafu, quo fe ingererent, & intromitterent in ea caufa aliis condoctoribus denunciare eorum remotionem, & quicquid per eos effet actum in caufa non teneat, nec valeat. Valeant tamen cæteri Doctores, qui fufpecti non fuerint etiam fi numero fuerint pauciores quinque in ea caufa in qua aliqui remoti fuerint vt fufpecti omnia & fingula agere, & facere, ac fi effet totum Collegium perfectum. Habeant tamen ipsi Doctores fufpecti & remoti commodum fportularum ficut cæteri, dummodo inferuierint in aliis caufis.

**I T E M** ftatuerunt & ordinauerunt quòd vbi teftes examinari debent in caufis vertentibus coram dicto Collegio tale examen fieri debeat per Iudicem & Cõmiſſarium in caufa vel alium de qua partes conſenſerint, dũmodo fit de Collegio.

**I T E M** ftatuerunt & ordinauerunt quòd quilibet procurator in caufis coram Collegio vertentibus teneatur omnia acta præter generalia exhibere in ſcriptis coram ipsis Iudicibus de Collegio.

**I T E M** ftatuerunt & ordinauerunt, quòd à nulla interlocutoria fienda per dictũ Collegium, ſeu per aliquem Cõmiſſarium eiufdem poſſit appellari, niſi in caſibus à iure ciuili, & ex forma Statutorum permiſſis, & ſi contigerit per aliquem Cõmiſſarium Collegii interloqui abſque voto aliorum, & ab eo contigerit appellari in caufis præmiſſis, talis appellatio cognitio & decifio talis articuli intelligatur deuolui ad totum Collegium, & in tali caufa à tali articulo Cõmiſſarius à quo fuerit appellatum vocem non habeat, nec ſe ingereret quo quo modo.

**I T E M** ftatuerunt & ordinauerunt, quòd omnes caufæ coram dicto Collegio vertentes poſtquam fuerint in diffinitiuis poſitæ & factæ debite proteſtationes poſtquam acta fuerint actualiter præſentata debeant terminari infra terminos à ſtatutis & conſtitutionibus præfixos dimidiatos vt ſupra in aliis Capitulis, & ſi contigerit cauſam ſeu cauſas prædictas infra tempora inſtantiæ ipſarum non expediri, & id proceſſerit culpa Cõmiſſarii non referentis cauſam Collegio, cum dubitationibus occurrentibus, pro habendo voto aliorum de Collegio, eo caſu caufa non deferatur, ſed Cõmiſſarius ipſe intelligatur incurriſſe poenam decem librarum Camera Ducali, cum remotione commodi ſportularum, & nihilominus dictam cauſam referat Collegio, & deinde expediat cum voluntate & deliberatione ipſius Collegii, vt ſupra in alio capitulo Statutum extat, Si verò per ipſum Collegium ſteterit caufa non deferatur, ſed poſſit quandocunque expediri.

**I T E M** ftatuerunt & ordinauerunt, quòd nullus Notarius ſe ingerere poſſit ad rogandum ſe de actis fiendis in dicto Collegio in quacunque caufa niſi fuerit electus & approbatus ab ipſo Collegio, ſeu à maiori parte ipſius.

**I T E M** ftatuerunt & ordinauerunt, quòd ſi quando aliquem Notarium rogatũ de caufa abeſſe cõtingerit, quòd alter notarius Collegii valeat & poſſit loco abſentis rogari de actis ipſius caufæ de intento Prioris, ſeu ſenioris de Collegio loco Prioris vt ſupra.

**I T E M** statuerunt & ordinauerunt quòd si aliquis ex notariis ipsius Collegii ab aliqua partium solo verbo allegaretur suspectus, tunc Prior si suspectus non erit seu alter senior de Collegio ipso Priore suspecto existente committat alteri notario ipsius Collegii non suspecto acta scribenda.

**I T E M** statuerunt & ordinauerunt, quòd omnes & singuli Notarii ipsius Collegii describere debeant in eorum libris omnes dies iuridicos & feriatos, & de ipsis bonù & verù còputù tenere, cum expresse causæ ipsarù feriarù, sub poenauis ducati applicandi pro dimidia cameræ ducali, & pro alia dimidia ipsi Collegio.

**I T E M** statuerunt, & ordinauerunt, quòd eo ipso quòd partes acta tradunt iudicibus pro expeditione causæ deponere teneantur spontulas taxatas, aliàs acta non accipiantur, & tunc non intelligatur stare per Iudices quin causa expediatur sed per ipsas partes.

**I T E M** statuerunt, & ordinauerunt, quòd postquam causâ fuerit instructa, & auditis procuratoribus in factò proponentibus, si proponere voluerint, & aduocatis in iure allegare volentibus debeat ipse Commissarius coram quo causa ventilata fuerit in Collegio secreto, a motis aduocatis & procuratoribus in causâ & suspectis si qui erunt, referre merita causæ, & dubia quæ emergunt in ea coram cæteris Doctoribus de Collegio, & quicquid ipse sentit in iure super tali causâ, vt detur materia cogitandi & rectius iudicandi, seu notandi in ea, quibus expedit Prior ipse moneat singulos de Collegio ad cogitandum super ea, & ad certam diem vt sibi vi debetur ad votum reddendum super ea quibus peractis ad instantiam partis committatur citatio ad audiendum sententiam pro ea die prout ipsi Priori videbitur.

**I T E M** statuerunt & ordinauerunt, quòd tempore dandorum votorum pro expeditione causæ, seu causarum in Collegio secreto, dentur ipsa vota secreta: & sigillatim per vnumquemque modo & forma prout melius videbitur domino Priori & cæteris de Collegio, dumodo omnis fraus: & machinatio cesset, adhibita prius discussione legitima super causâ & meritis eius, & datus votis feratur sententia pro ea parte, pro qua omnes, seu maior pars senserit in notando, vbi autem in causâ plura essent capita, tunc vnumquodq; caput proponatur in dicto collegio, & super eodentur vota, modo prædicto seorsum vnum ab altero, & similis modus & ordo seruetur in condemnatione, seu absolutione ab expensis, vbi verò dubitaretur, an sententia contineret vnum vel plura capita, stetur declarationi ipsius prioris, seu senioris de Collegio vt supra. Et quia sæpe posset euenire quòd in qualibet sententia ferenda daretur paritas votorum statuerunt & ordinauerunt, quòd Notarius causæ talem votorù paritatem describere teneatur in suo libro, & nihilominus Prior seu senior de Collegio vt supra prolariouem sententiæ in sequentem collegialem diem ordinariam, seu extraordinariam pro suo arbitrio indicendam differat, quâ die ipsa causâ iterum proponatur coram Collegio pro sententia ferenda, modis & formis quibus supra, & si iterum daretur paritas votorum tunc quisque de Collegio deprecetur Deum omnipotentem, vt eorum intellectum illuminet, & erroris tenebras ab eis remouere dignetur, & Deus eorum illuminabit intellectum,

& tertio altera collegiali die dicta causa modis quibus supra proponatur. Addentes autem quod nulla sententia interlocutoria siue diffinitiva teneat : & mereatur nomen habere sententiæ data paritate votorum contrariorum . Et si facit tertio data paritas votorum recurratur ad Principem.

**I T E M** statuerunt & ordinauerunt, quod vbicunque ab aliqua sententia ipsius Collegii interlocutoria siue diffinitiva appellari cõtingerit, talis appellatio interponi possit & debeat coram ipso iudice commissario indicante personaliter reperto aliàs eius domi requisita sua præsentia , & omnis interpositio & appellationis delatio præmissio modo facta valeat & teneat, ac si coram toto Collegio interposita foret .

**I T E M** statuerunt & ordinauerunt quod causæ spirituales reguleantur & regulari debeant & tractari secundum formam constitutionum prouinciæ Marchiæ , & indulta Pontificis ipsi collegio concessa.

**I T E M** statuerunt & ordinauerunt, vt ipsum Collegium pacificum & vnitum conseruetur, & eius acta gerenda cum vrbinitate & modestia fiant , quod nullus, tam de Collegio quàm extra audeat vel præsumat, alicui Doctori de Collegio publice, seu secrete collegialiter congregato aliquam iniuriam verbo seu facto interre . Et si quis contrafecerit vltra pœnas in Statuto Ciuitatis Vrbini contentas ipso facto, incurrisse intelligatur pœnam decent librarum de facto à contrafaciente auferendarum & applicandarum pro dimidia Camera Ducali & pro altera dimidia Collegio prædicto.

**N o s** Guid. Vbaldus Vrbini Dux, Montis Feretri, ac Durantis Comes , Sanctæq; Ro. Ecclesiæ Capitaneus Generalis, Habita relatione in Collegio Doctorum & tabellionum nostræ Ciuitatis Vrbini nullo discrepante fore obtentum, Sancimus quod omnium Doctorum, ac Notariorum dictæ Ciuitatis nomina describantur in breuibus separatis . Eaq; imbussulentur in duobus bussulis , quorum vnus sit & esse intelligatur bussulus notariorum ad tribunal Vicarii appellationum, alter verò notariorum Tribunalis nostri Collegii Doctorum, qui quidem bussuli retineri debeant in capsa communis, & inter alias bussulas . Et tempore quo in generali consilio dictæ Ciuitatis alii notarii extrahuntur , & officiales dicti communis de singulo bussulo prædicto, extrahi debeant quattuor breuia eo modo & forma & prærogatiuis quibus alii officiales extrahuntur, quorum officium & exercitium ad ipsa tribunalia duret & durare debeat quattuor mensibus immediate sequentibus , & quod nullus alius præterquam sic extracti valeant se intromittere in scribendo, acta ad ipsa tribunalia , vel etiam in concernentibus iurisdictiones ipsorum Vicarii, & Collegii . Et si secus attentatum fuerit, acta non valeant , & nullam firmitatem obtineant.

**I T E M** quoniã posset aliquãdo cõtingere quod ex bussulis præmissis extraheretur breue alicuius Doctoris seu alterius, quod nollet seu nequiret se exercere ad dicta tribunalia & officia. Statuimus & ordinamus, quod omnis ille, cuius breue fuerit extractum, & noluerit seu non potuerit dictum officium exercere valeat & possit auctoritate præsentis sanctionis alium loco sui ad dictum officium substituere,

& perinde habeatur ac si principaliter fuerit extractus, de qua tamen substitutio-  
ne constare debeat manu vnius ex Notariis Collegii, & seruata forma infra in præ-  
senti sanctione annotata. Et quoniam in Notario permaxime requiratur literarum  
peritia. Statuimus quod nullus vt præmittitur ex dictis bullis extractis, seu ab ibi-  
lis subrogatus valeat se exercere ad officium prædictum nisi prius per ipsum Col-  
legium seu maiorem partem eiusdem pro idoneo & sufficienti approbatus extite-  
rit, de cuius approbatione omnino constare debeat manu vnius ex dictis Nota-  
riis Collegii, qua forma non seruata acta quæcunque sint nulla.

**I T E M** statuimus, quod omnes & singuli Doctores & Notarii Collegii & Matri-  
culæ dictæ Ciuitatis pro habendis bullis à Sanctissimo D. N. Iulio Papa secundo  
indulgenti concessi eidem Collegio debeant soluisse eam quantitatē, quæ eis impo-  
sita fuerit per quatuor deputatos ab ipsis de Collegio, quos ex certa scientia confir-  
mamus, & iuxta tempus per eos eis statuendum sub pœna priuationis per decen-  
nium omnium officiorum dicti communis, & annulationis omnium actuum in  
dictis officiis per sic non soluentes, seu substitutos ab eis.

**I T E M** quia nobis relatum est, multos recusasse soluere pro ipsis bullis, & pos-  
set euenire vt aliquis ex familia seu descendēs ex his qui nil soluerunt admitteren-  
tur ad ipsa collegia doctorum seu notariorum & non conuenit, vt quis ad mensam  
accedat paratam, Statuimus vt quicumque de cætero admissus fuerit in dictis Col-  
legiis prærogatiua præmissorum officiorum gaudere non possit, nisi prius Priori  
Collegii Doctorum soluerit tantundem, quantum ad præsens soluit vnus ex aliis,  
quod expendi debeat in honorem ipsius Collegii præterquam si fuerit de familia,  
aut descendens alicuius eorum, qui ad præsens soluit, quorum nomina ad perpe-  
tuam memoriam describi debeant per Cancellarium communis in libro decretorum.

**I T E M** quia in nostris decretis dictæ Ciuitatis cauetur quod nullus admittatur  
ad dictam Matriculam Notariorum, nisi prius approbatus fuerit à capitulo & con-  
siliariis, & frustra fuit per plura quæ fieri possunt per pauciora, Statuimus quod de  
cætero nullus ex dicta Ciuitate, seu comitatu ad nos valeat accedere & supplicare,  
vt à nobis creetur tabellio, nisi fuerit prius examinatus, & approbatus per ipsum  
Collegium Doctorum, seu ipsius maiorem partem, de cuius approbatione consta-  
re debeat apud acta ipsius Collegii, & nobis fiat fides per cedulam ipsius Collegii,  
manu vnius ex eiusdem Notariis subscriptam per Priorem ipsius Collegii, seu se-  
niorem doctorem in absentia Prioris, & omnis Notarius, aliter creatus careat au-  
thoritate tabellionatus.

**I T E M**, quia scriptum est, qui altari seruit de altari viuere debet. Statuimus  
quod quicumque de cætero fuerit extractus ad officia tabellionum, & non se exer-  
cuerit, seu se non exerceat in arte notariæ nullatenus valeat se exercere in dictis of-  
ficiis, & eorum prærogatiua potiri non possit.

**I T E M** ad obuiandum fraudibus, quæ excogitari & committi possent, statuimus  
& ordinamus, quod omnes & singuli Notarii in futurum deputandi ad dicta  
Tribunalia, & ad Tribunal Potestatis dictæ Ciuitatis in initio eorum officii re-  
neantur

neantur & debeant conficere vnum librum pro quolibet bene ligatum, & cartatū & stampatum in quo describere teneantur omnia acta & sententias, quæ sine scriptis proferuntur, de quibus erunt rogati videlicet seriatim vnum actum post aliū, ita quod inter dicta acta in dicto libro nullum dimittatur spatium, adeo quod in nullo actu possit aliquid addi vel mutari in præiudicium veritatis. Et in scripturis, quæ producuntur actualiter tantummodo sufficiat apponere diem exhibitionis videlicet dicendo exhibita potest in libro ad cartas. Apparet in dicto libro, tam exhibitio, quam partis cōtradictio cum repetitione diei describi debeat sub pœna decem librarum, & annullationis actōrum, & teneantur dicti notarii reficere omnia damna & interesse parti læsæ occasione nullitatis dictorum actōrum.

**I T E M** quia in nostro Collegio Doctorum sancitum est, vt tempore exhibitionis actōrum pro expeditione causarum deponi debeant sportulæ pro ipsis iudiciis ab vtraque parte, & multoties euenit sicut docuit experientia, vt plurimum vna ex dictis partibus, vel ad onerandū alterā partem ipsarum sportularum solutione, & ad subter fugiendum, vt indicia ipsa æqua lance procedant. Statuimus & ordinamus, quod eo ipso, quod infra terminum ab ipsis iudicibus ad deponendum sportulas Statutum, vna ipsarum partium fuerit contumax & noluerit deponere pro eius parte secundum quod fuerit taxatum. Tunc altera pars, quæ causæ expeditionē petierit omnes sportulas deponat, & ipso facto altera pars contumax in deponendo intelligatur condemnata alteri parte in omnibus & singulis sportulis absq; alia pronuncia, etiam si contingeret quod talis contumax in deponendo sportulas obtinuerit in causa, & aduersarius fuerit sibi condemnatus in expensis, quod prætextu talis condemnationis nullatenus valeat se excusare, à solutione dictarū sportularū.



**I V L I V S** Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam, Ad sanctam Petri sedem diuina dispositione sublimatus, singulis quæ pro personarum nobis & apostolica sedis deuotarum pace commodo & tranquillitate profuturi fore conspiciamus apostolicæ prouidentia sollicitudinis libenter intendimus, & ad felicem eorum prosecutionem & confirmationem cum à nobis petitur, opem & operam impendimus efficaces, sane exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Nobilis viri Guid. Vbaldi Ducis Vrbinatis & vniuersorum subditorum eius petitio continebat, quod licet olim felicitis recordationis Alexander Papa v. præcessor noster Cupiens indemnitati vniuersorum subditorum Ducatus Vrbinatis consulere, ipsum Ducatum Vrbinatem, & Ciuitatem Senogallen. illiusq; districtum ab omni iurisdictione Rectoris prouinciæ Marchiæ Anconitanæ segregauerit, & separauerit, ac certum Collegium Doctorum rotam nuncupatum in Romandiola instituerit. Ad quos omnes causæ appellationum in quibuscunque causis Ecclesiasticis & prophanis deuolueretur ordinauerit, & quod propter temporum condiciones huiusmodi institutio effectum sortita non fuerit. Nihilominus idem Dux etiam cupiens indemnitatibus: & commoditatibus dictorum subditorum suorum prouidere in Ciuitate Urbini vnum Collegium tredecim Doctorum in-



stituit, & quod coram eis omnes & singulae causae ecclesiasticae & prophanæ tractantur & diffinirentur etiam ordinavit &c. Quare pro parte Ducis & subditorum huiusmodi, necnō etiam dilecti Filii Nobilis viri Francisci Mariae vrbis praefati nobis fuit humiliter supplicatum, vt institutioni & ordinationi Collegii tredecim in legibus, & decretis Doctorum huiusmodi apostolicae confirmationis robur adiceret, aliasq; in praemissis oportune providere de benignitate apostolica digna remur. Nos qui nostrorum & sanctae Ro. Ecclesiae subditorum commoditatibus intendimus, & quantum cum Deo possumus ipsos ab expensis & oneribus releuamus. Necnon praefati Ducis propositum plurimum in domino commendamus, institutionem, & ordinationem praedictas auctoritate apostolica tenore praesentium, confirmamus & approbamus, ac quod in secunda & tertia instantiis omnes causae, tam Ecclesiasticae, quam prophanæ & mixtae beneficalibus meritis Ecclesiasticis, duntaxat exceptis ducatus & domini temporalis praefati nūc & tempore existentis Ducis & subditorum suorum huiusmodi, nunc & pro tempore existentium tam ratione Ducatus praefati, quam aliorum eius dominiorum quorumcunq; coram dicto Collegio tredecim Doctorum eisdem modo & forma quibus coram rectoribus, seu spiritali prouinciae Marchiae huiusmodi tractatur, tractentur & finiantur. Ita tamen quod causae praedictae non possint expediri nec terminari nisi de voto, & consensu maioris partis Doctorum dicti Collegii, & alias sententiae latae non teneant, quae vota secrete & sigillatim praestari debeant. quandoq; etiam si contingeret aliquem seu aliquos ex doctoribus dicti Collegii exinde se absentare, quod per tunc praesentes factum & determinatum fuerit perinde valeat ac si omnes interfuissent dummodo absentes ultra dimidiam partem non existant, ac etiam quod causae appellationum quarumcunq; per subditos praefati Ducis à quibuscunq; sententiis pro tempore interpositarum ad ipsum Collegium interpositae sint, & esse censeantur nisi forsan à sententiis ipsius Collegii appellatum fuerit, quo casu tunc ad sedem apostolicam appellari valeat eadem auctoritate statuimus & ordinamus ipsosq; subditos, nec non Ducatum, & statum Vrbinate, ac etiam statum & Ciuitatem Senogallen. ab omni iurisdictione & superioritate rectoris dictae prouinciae Marchiae, necnon Bononientis, & Perusinae legationibus prorsus eximimus & segregamus ac liberamus. Et insuper eidem Collegio, vt in causis eiusmodi decidendis & finiendis eisdem praerogatiuis indultis & ordinationibus utatur, potioratur, & gaudeat, quibus dictus rector praefatae prouinciae utitur & vti consuevit praefata auctoritate concedimus, Statuta quoque & ordinationes per dictum Collegium in causis decidendis & terminandis aedita dummodo sint licita & honesta & sacris canonibus non obuiantia, dicta auctoritate confirmamus, & approbamus, ipsiq; Collegio noua statuta, quatenus sint licita & honesta condendi eadem auctoritate licentiam elargimur, & facultatem, Non obstantibus apostolicis, necnon dictae prouinciae specialibus & generalibus constitutionibus & ordinationibus, etiam si de illis quoque totis tenoribus pro illarum sufficienti derogatione specialis specifica & expressa & indiuidua non autem per clausulas generales idem importantes, sed de

verbo

verbo ad verbum mentio seu quauis alia expressio habenda foret, illorum tenores presentibus pro expressis habentes, illis alijs in suo robore permanfuris, hac vice duntaxat specialiter & expresse derogamus, quodque Collegium huiusmodi nondum ad numerum tredecim Doctorum deuentum est ceterisque contrariis quibuscunque, Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis approbationis Statuti, ordinationis, exemptionis segregationis, liberationis, concessionis, elargitionis, & derogationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se noverint incursum. Datum Romae, apud sanctum Petrum anno incarnationis dominicae Millesimo quingentesimo septimo, duodecimo kal. Martii pontificatus nostri anno quinto. Mar. Gra

tis de mandato Sanctissimi D. N. Papae.

N. Andauer

C. Barorius

A. de Pace

M. Cuccinus

A. ergo sunt scripta

hoc modo videlicet,

Theranio fortis

Iul. Marascha pro Magistris

Iul. Marascha pro magistris

F. Parma grat

M. Veccia

G. Bertanud

Ni. Lomelinus

P. Tanelli

Alouisus

A. Melendem

V. S. de Castello

Ra. Collotius.

ILLVSTRISSIMVS & Excellentissimus Dominus noster Dux Urbini voli & mandat inuolabiliter obseruari, de cetero sub onere conscientiae, & uultitatis approbationis, nullum admitti in Collegio Doctorum ad examen pro receptione ad tabellionatum nisi is, qui ad huiusmodi officium recipi flagitat à S. Excellentia habuerit dimissorium bullettinum, Aetatisq; fuerit annorum decem & octo, literis sufficienter imbutus, pariterq; sciat, quod partes continere debeat testamentum aliaq; quaecunque vltima voluntas, & alia instrumenta publica. Iubens ad rei perpetuae memoriam praesens decretum & sanctionem registrari apud capitula ipsius Collegii. Datum Urbini cal. Ianuarii M. D. XIII. E. A.

Loco

Sigilli.

Antonius.

IN Nomine Domini amen. Hæc est matricula Doctorum Collegii vtriusque iuris Ciuitatis Urbini, in qua vigore suprascriptorum capitulorum concessorum per Illusterrimum D. nostrum dominum Gwid. Vbaldum Ducem Urbini describi debet omnes Doctores, tam praesentes, quam futuri in dicto Collegio, facta sub annis D. N. Iesu Christi ab eius natuitate M. D. VII. Indictione X. Tempore Sanctissimi

in Christo patris & domini domini Iulii diuina prouidentia Papa 11. & die xii. mensis Octobris, & tempore Eximii ll. Doctoris domini Seuerii de Bonauitis Prioris dicti Collegii uidelicet.

Dominus Franciscus Io. Pauli de Corbulis ll.doc.

Dominus Guido de Stacolis decret.doc. Canonicus Vrbinas

Dominus Fulgētius de Brancarinis dec.doc. Canonic. Vrbinas.

Dominus Dionysius de Agatonibus ll.doc. & miles deauratus.

Dominus Petrus Mattheus Io. Petri de Pinis V. I. doc.

Dominus Hieronymus de Statis V. I. doc. Miles & Comes.

Dominus Hieronymus Francisci de Vannis ll.doc.

Dominus Ludouicus Seuerii de Paltronibus V. I. doc.

Dominus Angelus Federici de Gallis V. I. doc. & Can. Vrbinas

Dominus Seuerus ser Nicolai de Bonauitis ll.doc.

Dominus Robertus ser Francisci de Vrsellis ll.doc.

Dominus Franciscus magistri Ioannis de Marfellis dec.doc.

Dominus Mar. Antonius magistri Ambrosii de Barotii ll.doc.

Dominus Bernardinus Theophilus

Dominus Guido Iuneus

Dominus Andreas Fulcaris

Dominus Federicus Puteus

Dominus Guido de Maschis

Dominus Ioannes Claudius

Dominus Iulius Spinellus

Dominus Octauianus Spariolus

Dominus Federicus Iuneus

Dominus Baptista Sanctutius

Dominus Guido Petrucius

Dominus Iacobus Angelius

Dominus Honofrius Bartholinus

Dominus Alexander Marsilius

Dominus Marinus Gabriel

Dominus Baptista Grillottus

Dominus Federicus Grillottus

Dominus Cathelanus Malatesta

Dominus Baldus Biachinus

Dominus Prosper Bicillus

Dominus Paulus Antonius Puccius

Dominus Thomas Georgius

Die xxii. men-

sis Octob. prædi

cti anni 1507.

Matriculati fue

runt prout tunc

temporis erant

de Collegio præ

dicto, & de com

missione & mā-

dato domini Se-

ueri præfati Pri

oris, & totius di

cti Collegii per

me Laurētium

Francisci de Spa

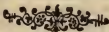
liolis Notarii di

cti Collegii su-

præscripti.



# LIBER QVARTVS MALEFICIORVM.



*De accusatore.*

*Rubrica I.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd omnis accusator vel denunciator tēpore accusationis vel denunciationis per ipsum faciēda & porrigēda, teneatur & debeat intrare in manibus Potestatis, seu eius officialis manibus tactis corporaliter scripturis ad sancta Dei euāgelia, quòd accusationē facit, vel porrigit pro veritate, & quia credit eam esse verā & non animo calumniae, & non teneatur, neque sit obligatus se inscribere ad poenam talionis vel ad aliam poenam ordinariam vel extraordinariam, nec fideiussores praestare, nisi accusator vel denunciator non possideret in Ciuitate vel Comitatu Vrbinī aliqua bona immobilia, & accusatus vel denunciatus esset Ciuis, incola vel habitator Ciuitatis Vrbinī vel eius comitatus, quo casu talis accusator vel denunciator non admittatur ad accusandum vel denunciandum, nisi in ipsa accusatione vel denunciatione idoneum fideiussorem praestiterit de reficiendo damna, expensas & interesse, tali accusato vel denunciato, & de soluendo poenam infra scriptam, casu quo non probauerit accusationem vel denunciationem, & succubuerit, & processus & condemnatio factus vel facta sine dicta satisfatione non valeat. Et si talis accusator vel denunciator accusationem vel denunciationem plene vel saltem semiplene non probauerit condemnatur pro accusatione vel denunciatione facta de maleficio ex quo deberet imponi poena decem librarum vel infra in viginti solidis, & de maleficiis ex quibus deberet imponi maior poena pecuniaria originaliter, in quadraginta solidis, Et de maleficio ex quo veniret imponenda poena personalis condemnatur in xxv. libris, & in quolibet dictorum casuum condemnatur accusato & denunciato in expensis damnis & interesse legitime passis, nisi iudici ex iusta & legitima causa videretur absolueendus. Volimus tamen, quòd si accusator vel denunciator omiserit iurare accusationem vel denunciationem veram esse, & non calumniosam, nihilominus processus & condemnatio valeat & teneat de delicta remaneat impunita.

**STATVIMVS** etiam quòd nemo iniurus cogatur accusare vel denunciare, &

super hoc non possit fieri præceptum per Iudicem vel alium rectorem aut officialem, & si fieret uon valeat ipso iure præceptum vel processus qui sequeretur ex eo, etiam super principali negotio.

IN SUPER statimodo dicimus, quòd nullus admittatur ad accusandum vel denunciandum procuratorio nomine alterius, nisi tempore accusationis vel denunciationis institutæ produxerit coram dicto Iudice vel alio officiali, coram quo accusationem vel denunciationem instituerit, instrumentum speciale suæ procuræ, & ipsum instrumentum reliquerit penes curiam, & si reperiretur accusatio vel denunciatio per aliquem procuratorio nomine facta sine productione & dimissione instrumenti suæ procuræ ut supra non valeat, & prædicta non vendicent sibi locum in denunciationibus quæ fierent per Syndicos Castrorum, Villarum, & Custodes deputatos, vel alios qui ex officio quòd haberent à communi aliquem accusarent, vel denunciarent, sed in eis seruetur dispositio sequentis Statuti.

*De Maleficijs denunciandis per Syndicos Castrorum & villarum. Rub. II.*



**T** FACILIS maleficia innotescant Potestati & eius Curie statuimus & ordinamus, quòd quilibet Syndicus Castrorū & villarum comitatus, & districtus Urbini qui pro tempore fuerit teneatur & debeat Iudici vel Notario maleficiorum referre omnes rixas, quæ fierent in suo castro vel curte ipsius castri, vel in sua villa, quarum occasione sanguis alicui exiret, vel non exiret, & incendium & robarias, & generaliter omnia maleficia, iniurias & delicta, quæ fierent vel committerentur, in ipso castro vel villa & curte, denūciare infra quintam diem computandam à die, quo ad eius notitiam pervenerit ad bannum quinque librarum, in quam poenam Iudex Maleficiorum eundem condemnaret per suam sententiam, nisi essent verba iniuriosa prolata contra singularem personam, vel occupationes, vel turbationes possessionū, in quibus non per denūciationem, sed per accusationem procedi volumus. In verbis tamen iniurijs prolatis contra Deum & sanctos eius habeat locum quod superius de relatione, seu denūciatione dictum est, & si maleficium occultauerit, & non denūciaverit infra alios quinque dies à die quo ad eius notitiam pervenerit esse maleficium commissum puniatur in decem libris denariorum, & si omnino occultauerit pretio vel alia promissione puniatur ut falsarius, ita tamen, quòd si iniuriatus accusationem, seu denūciationem fecerit infra dictum terminum non teneatur ipse Syndicus denunciare prædicta, si teneatur dicti Syndici in eorū denūciationibus quas fecerint ex reclamationo, vel ad protestationem alicuius singularis personæ, quæ diceret contra se aliquid indebitum fuisse commissum in ipsis denūciationibus ponere, quòd ex reclamationo, & protestatione tales denūciationes faciunt, & tali scripturæ itetur quòd ex reclamationo, vel protestatione denuncient, licet de reclamationo, vel protestatione aliter non constet, & Iudex qui inquisitionem vel processum formaverit ex denūciationibus prædictis, teneatur & debeat in ipsa inquisitione & processu ponere, quòd inquirat & procedat ex denūciatione

nunciacione facta per Syndicum ex rendamo vel relatione alicuius, & dictæ scripturæ credatur quod ex denunciacione Syndici referētis ex alterius rendamo procedat, etiam si aliter de dicto rendamo non appareat. Declarantes quod rixæ factæ intelligantur vbi interuenerit aliqua percussio animo temerario vel doloso, seu quis alium cum bastono lapide vel armis fugauerit, & in aliis prædicta locum non habeant nec teneant procellus vel condemnatio, quæ fieret ex denunciacione prædicta.

**I T E M** dicimus, quod denuncie & accusaciones in criminalibus in scriptis exhibeantur domino Potestati & eius notario maleficiorum & scribi & fieri debeant per notarium ciuitatis ad id deputatum & aliter non valeant, & per Potestatem & officialem eius nullo modo fieri & scribi possint, nec debeant, sub pœna decem librarum pro qualibet vice denuncia seu accusacione, & quod Notarius scribens dictas denuncias vel accusas teneatur & debeat facere duas copias, quas copias tradere Syndico debeat per eum præsentandas domino Potestati. Et dictus notarius pro sua mercede habeat, & habere possit ab ipso Syndico bononenos duos, & nō vltra.

*In quibus Maleficijs possit inquiri.*

*Rub. III.*



**T A T V I M V S** & ordinamus, quod Potestas Ciuitatis Urbini in omnibus & singulis maleficijs excessibus, delictis & iniuriis, ac criminibus in quibus quomodocunque & qualitercunque pœna aliqua in totum vel in partem veniret applicanda Camera Illustrissimi vel communi Urbini, possit & debeat procedere per accusacionem denunciam, aut ex officio per inquisitionem prout ei videbitur melius conuenire, habitis prius legitimis iudiciis de iure sufficientibus ad inquirendum vbi per inquisitionem procederet, exceptis turbatæ possessionis, adulterii, & incestus, seu stupri, in quibus ex officio aliter inquirere & procedere non possit, nisi prout disponitur per statuta, de eis loquentia.

*De modo procedendi in Criminalibus.*

*Rub. IIII.*



**C V M** humana natura potius declinet ad malum quàm ad bonum, & propterea leges fuerint adinuentæ, vt quos Dei timor à malo nō reuocat temoralis pœna prohibeat, nec per impunitatis audaciam fiant, qui per uerfi fuerunt nequiores. Vnde sic est crescens cōtumacia reprimenda, quod multarum exaggeratione pœnarum cuncti sub iuris regula limitentur. Hoc proinde attendentes statuimus & ordinamus quod quicunque fuerit accusatus, denunciatus, vel inquisitus, citari debeat, mādato Potestatis, iudicis vel alterius officialis, qui procederet per inquisitionem, vel coram quo facta esset accusatio, vel denunciatio pōrrecta esset, per plazarium communis Urbini, cum appotissa, siue cedula præsentanda citando per ipsum plazarium accusato, vel denunciato, aut inquisito, personaliter vel ad domum suæ habitationis in præsentia vnius testis adminus. In qua appotissa siue



cedula scriptum sit nomen accusati, denunciati, vel inquisiti, & nomen Iudicis, seu alterius officialis, cuius mādato citatur, & quoddam coram ipso Iudice, vel alio officiali comparere debeat, infra quintam diem, post diem in qua citatur, ad se excusandum ab accusatione, denunciatione, seu inquisitione, quæ fieret contra eum, & in ipsa appo-  
tilla declaratur maleficio de quo facta fuerit accusatio, denuntiatio, vel inquisitio, & ponatur millesimus, annus, mensis, & locus commissi delicti, & nomen Notarii scribentis. Si verò talis accusatus denunciatus, vel inquisitus esset absens, & domum & habitationem non haberet in Ciuitate vel comitatu Urbini, tunc citetur per bannitorem communis sono tubæ præmisso, in platea ante ianuam Palatii di-  
cti cōmunis, ubi ius redditur, quoddam infra dictum terminum quinque dierum comparere debeat ad se excusandum, ab accusatione denunciatione, vel inquisitione, quæ fieret contra eum, & affigatur in valuis dicti Palatii cedula cum tenore accusa-  
tionis denunciar, vel inquisitionis vt supra, infra quem terminum teneatur & debeat ille qui citatus fuerit personaliter, vel domi per plazarium, seu per bannitorem, vt dictum est, comparere coram Iudice, uel alio officiali, cuius mādato citatus esset, & omnes exceptiones, quas putaret sibi competere opponere, & nihilominus se excusare, & respondere ipsi accusationi, denunciationi vel inquisitioni, confitendo vel negando exceptionibus per ipsum oppositis non obstantibus, sed sibi illis in processu indicii reseruatis, nisi essent tales exceptiones, quæ habeant impedire processum, de quibus cognoscatur summarie de plano sine strepitu & figura Iudicii, & sine litis contestatione sine debito terminetur, antequam se excusare teneatur.

**E**t si infra dictum terminum uon comparuerit, elapso dicto termino ponatur in bannum dicti communis in persona, uel in rebus, & exhibantur in ea pœna, quæ deberet diffinitive condemnari, & in dicto banno dicatur per præconem in loco supradicto, quoddam dictus accusatus, denunciatus vel inquisitus compareat coram ipso Iudice, vel alio officiali, de cuius mādato exhibetur ad se excusandum ab accusatione denunciatione, vel inquisitione infra tertiam diem post diem illius bannimenti, & si infra dictum terminum trium dierum comparuerit recipiatur eius excusatio, siue responsio, dummodo prius soluat componi solidos quinque, Si verò non comparuerit in dicto termino trium dierum habeatur pro confesso & conuicto, & condemnatur, tanquam confessus, & conuictus, nisi comparuerit post condemnationem & docuerit de urgenti impedimento ex causa necessaria secundum formam Statutorum & ordinamentorum dicti communis. & elapso termino ordinato ad concordias producendas, si concordiam in termino non produxerit computari ipso banno in ipsa condemnatione, salvo quoddam si citatus domi esset in tali absentia vel aliud iustum impedimentum tum haberet quoddam infra dictum terminum con-  
mode uenire non posset, Iudex tunc possit terminum statuere cōpetentem suo arbitrio.

*De copia accusationis, denunciationis, & inquisitionis ad Cancellarium transmittenda. Rub. V.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quoddam Potestas & eius officialis maleficio-  
rum teneantur transmittere copias accusationum denunciationum, seu in-  
quisitionum

quisitionum, vnam Procuratori Fiscali, infra terminum trium dierum, à die exhibitionis, seu traditionis accusæ, vel denunciæ, & factæ vel formatae inquisitionis, sub pœna decem librarum pro qualibet vice, & Fiscalis prædictus teneatur in diebus copiis diem præsentationis scribere, & tali scripturæ stetur.

*De non cognoscendo de maleficijs post certum tempus. Rub. VI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd de omnibus iniurijs maleficijs, & offensis possit accusatio denunciatio, vel inquisitio fieri vbi inquisitio permittitur, infra annum tantum, à die cõmissi maleficii, & vltra non audiatur volens accusare vel denunciare, nec possit inquiri, vel alio modo procedi exceptis homicidijs, furtis, fractionibus stationum, occupationibus tenutarum aliorum, incendijs, & falsitibus, in quibus casibus fieri possit accusatio denunciatio & inquisitio infra duos annos à die cõmissi maleficii, & non vltra, & processus aliter factus non valeat.

*De responsionibus faciendis in maleficijs. Rub. VII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quilibet accusatus denunciatus vel inquisitus, citatus ad respondendum accusationi, denunciationi vel inquisitioni, respondeat, & respondere debeat confitendo vel negando, saluis & reservatis sibi exceptionibus in processu iudicii, nisi essent tales quæ impedirent processum, super quibus seruetur Statutum supra sub Rubrica De modo procedendi in causis criminalibus, & in ipsa responsione vel excusatione tantum & non ante, talis respondere & se excusare volens teneatur dare fideiussorem de iudicio sisti & iudicatum soluendo.

NOLVMVS tamen quòd præterquam pro homicidio, robaria, seu prædatione aliquis possit compelli ad se excusandum, infra terminum Statuti, accusatis vel inquisitis, seu denunciatis concessum, cedula non transmissa, nisi voluntarie coram vno teste, qui sit de Ciuitate Urbini & vno plazario ad minus, accusatus, denunciatus vel inquisitus dicat officiali volo me excusare, & si aliter aliquis requisitus, fuisset cõfessus maleficium, talis cõfessio nõ valeat, & sibi nõ præiudicat ipso iure.

*De mercede Notarij Maleficiorum. Rub. VIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd Notarius maleficiorum pro responsione vel excusatione in forma communi simpliciter facta negando, vel confitendo cum fideiussoribus non possit, nec debeat recipere à respondente, vel se excusante nisi solum & duntaxat bononenum vnum & non vltra, nõ obstante, quòd in Statuto antiquo ipse Notarius nihil percipere potuisset. Si verò excederet formam communem tunc possit accipere bononenos duos ad plus, & non

ultra. Pro aliis verò actis ex officio ordinario fiendis, ex forma Statutorum de materia loquentium pro expeditione processuum nihil recipere possit exceptis tamen productione instrumenti pacis & concordie, pro quibus possit accipere bononenum vnum pro qualibet productione, & qualibet vice, & pro cassatura vel circumdatione processuum possit accipere bononenum vnū pro quolibet processu cassando, & non ultra, & si in quolibet casuum prædictorum contrafactum fuerit incidat dictus Notarius in poenam decem librarum de facto exigendam.

*Quòd Notarius Maleficiorum non possit se rogare de actis Ciuilium causarum. Rub. VIII.*

**S**TATVENDO prohibemus quòd Notarius Maleficiorum vel alius officialis Potestatis Urbini non possit, nec debeat scribere vel se rogare de aliquibus actis ciuilibus, etiam si essent causæ commissariæ, vel delegatæ nec etiam de instrumentis pacis & concordie super maleficiis, & si aliter fiat nullum sit, quod gestum fuerit, & contrafaciens incidat de facto in poenam x. librarum pro qualibet vice.

*De termino probatorio super Maleficiis. Rub. X.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quòd tam accusator, denunciator quàm accusatus, inquisitus & denunciatus teneantur producere omnes suos testes infra decē dies postquam se excusauerint, & ultra nō possint nisi steterint iusto impedimento vel licentia Iudicis, seu Notarii habita ante lapsum decem dierum, quæ reperiatur in scriptis, & intelligantur testes producti si corā Iudice vel notario maleficiorum præsententur vt recipiantur ad iurandum, Instrumenta verò possint produci vsque ad sententiam.

*De testibus non iurandis nisi parte presente, vel citata. Rub. XI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd in accusationibus & questionibus criminalibus aliquis Notarius maleficiorum siue Iudex non audeat vel præsumat iuramenta testium recipere nisi partibus præsentibus vel legitime citatis, non obstante quòd Iudex vel alius officialis monuerit partes pro singulis diebus & horis ad videndum iuramenta testium, & in causa procedi, & si partes vel aliqua ipsarum intentionem vel notulam in ipsis producere voluerint, vel dare eam Iudex teneatur recipere & examinare, & aliter non valeat, & positiones & responsiones quas partes fecerint in causis accusationum, de occupatione, turbatione vel inuasionē tenuræ, vel possessionis recipere & eas scribi facere saluo iure imperinentium & non admittendorum, & super eis omnes testes examinare diligenter qui fuerint producti, & si aliqua pars vellet testes productos reprobare debeat audiri, & Potestas, & Iudex teneatur eas reprobationes admittere, & recipere vinculo iuramenti.

Quòd

*Quòd maiores quatuordecim annis admittantur ad testificandum in Criminalibus. Rub. XII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd tam masculi, quàm foeminae maiores quatuordecim annis possint admitti ad testificandum in Criminalibus, non obstante quòd sint foeminae vel minores viginti quinque annis, exceptis criminibus pro quibus veniret imponenda poena sanguinis. Ad quorum probationem persona superius memorata nullatenus admittantur, sed ad inditum duntaxat recipi possint, pro tortura, dummodo sint honestae vitae, & bonae famae, quod praesumatur, nisi contrarium probetur.

*De coniunctis non cogendis ad testificandum in Criminalibus Rubrica XIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd ascendentes contra descendentes & de conuerso vsque in infinitum, & transuersales vsque ad quartum gradum duntaxat secundum ius Canonicum computandum, non compellantur inuiti testificari in causis criminalibus, etiam si ex crimine veniret imponenda poena pecuniaria. Volentes tamen admittantur. Et praedicta non habeant locum in crimine laesae maiestatis, turbationis pacifici status Illustrissimi Domini nostri & Communis Urbini, & in crimine haeresis, patricidii, matricidii, vel fratricidii, in quibus casibus omnino compellantur testificari.

*De publicatione processus & termino ad opponendum. Rubrica XIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd elapso termino probatorio Iudex in quacunque causa criminali citato reo, testes & totum processum publicet & aperiat, & copiam volenti decernat cum termino quinque dierum ad opponendum, & opposita probandum, contra testes & processum, & dicto termino decurso det terminum trium dierum ad allegandum, quibus terminis elapsis, si reus crimen fuerit confessus vel testibus superatus vel aliàs legitime conuictus Iudex procedat ad sententiam condemnatoriam vel ad sententiam abso-  
lutoriam si nihil probatum fuerit contra reum. Si verò contra reum inditia viderentur extare procedat ut infra subsequenti rubrica.

*De inditijs & tortura. Rub. XV.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd in causis criminalibus in quibus de crimine non fuerit plene probatū, sed extaret inditia legitima ad torturā sufficiens Iudex citari faciat reū personaliter, vel ad domū solitae habitationis

nis cum cedula in qua assignet terminum trium dierum ad dicendum & allegandum causam quare pronunciari non debeat, inditia fore sufficientia ad torturam, quo termino elapso si reus non allegauerit nec ostenderit quare non debeat pronunciari inditia fore sufficientia ad torturam, iudex tunc pronunciet inditia contra eum fore sufficientia ad torturam & eidem presenti & intelligenti terminum trium dierum statuatur, infra quem debeat personaliter comparere ad confitendum maleficium, de quo extant inditia, vel ad illa purgandum, & se torturæ subiiciendum. Cum comminatione, quod si infra terminum prædictum non comparuerit habebitur pro confesso & conuictus, & de crimine condemnabitur. Si verò reus non fuerit præsens, citetur personaliter, vel domi, si eam habuerit, in ciuitate vel comitatu Urbini alias ad valuas Palatii, niore forensium cum cedula superscripti tenoris, quo termino elapso, & ipso reo ad purgandum inditia non comparente citatus ipse pro confesso habeatur & conuictus, & tanquam confessus & conuictus de crimine condemnatur secundum formam Statutorum Urbini. Possit tamen reus ipse cōtūmax quādocunque a iure sententiam comparere & se torturæ subiicere perinde ac si contumax non fuisset.

**I N S V P E R** statuimus & ordinamus, quod probato crimine simplici, qualitatibus in processu deductis non probatis in totum vel in partem, iudex teneatur & debeat reum condemnare iuxta formam Statutorum, de eo quod probatum extiterit. Non obstante quod qualitates deductæ non fuerint probatæ prout in processu deducuntur, & quod ex eo defectu processus ipse vitari non possit.

**E T** ne falsim & absque delectu indiscretèq; rei torqueri possint, & ab eis criminum confessiones illicitæ extorqueri, statuimus & ordinamus, quod nulla persona contra quam de crimine aliquo procederetur torqueri possit & valeat, nisi in casibus & criminibus infra scriptis, & præcedentibus legitimis inditiis contra eum, & eorum copia parti data, si petita fuerit, & super ipsis legitime fuerit disputatum, & pronunciatum inditia fore legitima & sufficientia ad torturam, prout supra dictum est, de qua pronuncia in actis constare debeat, alias quod cōtra fieret non valeat, ipso iure, & teneatur & debeat iudex maleficiorum scribi facere, & notarius maleficiorum in actis scribere teneatur omnes & singulas torturas, & tormentorum qualitates & modos sub temporibus & diebus quibus fierent, & personarum nomina quæ torturæ interfuerint pariter responsiones torti.

**E T** quod nemo ad tormenta possit repeti & denuo duci ex eodem & pro eadē crimine ex eisdem inditiis pro quibus primo legitime, & sufficienter tortus fuerit, nisi ex nouis inditiis pro quibus & quorū occasione primo tortus nō fuerit, si tamē inditia noua post torturam primam superuenientia, quorū vigore repeteretur ipsa tortura de per se solā ad torturam primam sufficientia non forent, niluominus ex primis & secundis possit tortura repeti, & quod tertio nemo possit torqueri, neque tortura tertia repeti, nisi ex probationibus inditiarum de nouo superuenientibus, quorum notitia primo habita non fuisset. Ipsa inditia de per se forent sufficientia ad torturā nullis aliis inditiis præcedentibus alias torturas, adiuantibus *ultra quæ*  
tertiam

tertiā nemo quauis ratione vel causa torqueri possit, seu valeat, pro delicto pro quo tortus esset, de quibus omnibus indicis & probationibus superuenientibus ipsas torturas præcedentibus, & præcedere debentibus debeat apparere per acta Notarii, & de his copiam tradi, & super ipsis disputari & pronunciari debeat ut supra, & quod nullus qui confessus fuerit in tormentis vigore talis confessionis condemnari possit, seu valeat, nisi post dictam primam confessionem factam in tormentis, ad bancum iuris publice & coram Potestate, seu Iudice & Notario Maleficiorum, & tribus testibus de Ciuitate vel comitatu Urbini de die hora congrua foribus Palatii apertis confessus fuerit vel ratificauerit maleficium, seu id de quo contra ipsum processum foret, ad quod banicum iuris dicta de causa adduci non possit, neque dicta confessio fieri nisi post vnum diem integrum à die factæ torturæ, & aliter confessio facta non valeat ipso iure, & Iudex illam recipiens, & Notarius illam scribens contra formam præsentis Statuti ipso facto cadat in pœnam centū librarum denariorum, & iniuriam, & damnum satisfaciant tormentato, quas pœnas incurrere volumus Iudicem, vel Notarium qui in aliquo alio casuum contentorum in præsentī Statuto contrafecerit pro qualibet vice. Confessio autem facta in tormentis sine legitimis inditiis præcedentibus ipso iure non valeat neque ratificari possit, & condemnatio facta non seruata forma præsentis Statuti, sit ipso iure nulla & non valeat, & quod in prædictis si Iudex negaret reum tortum fuisse possit probari tortura per vnum testem de visu, & etiam per quæcunque alia inditia & coniecturas & aspectum personæ ipsius rei torti.

**CRIMINA** autem pro quibus rei torqueri valeant, ut superius continetur sunt hæc videlicet, homicidium cuiuscunque speciei, seu generis, sacrilegium, crimen læsæ maiestatis, proditiōis, furti, & omnia crimina ingrentia pœnam corporalem principaliter, vel secundario. Idemq; seruetur in omni percussione, seu vulnere facto cum armis in persona alicuius, intelligendo quod appellatione armorum hoc casu veniant etiam fustes, lapides, balliste plumbeæ, vel ferreæ, & his similia. Idem quoque seruetur in quolibet delicto cuius pœna secundum formam Statutorum transcenderet libras viginti quinque denariorum.

*Qualiter Procuratores & Aduocati possint interuenire in causis Criminalibus. Rub. XVI.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod Procuratores & Aduocati in causis Criminalibus ante factam responsionem per ipsum met reum accusationi, denunciationi, vel inquisitioni nullatenus admittantur, post verò dictam factam responsionem per ipsum met reum: possint & valeant interuenire & admitti debeant indistinctè in illis causis criminalibus, in quibus pœna pecuniaria, seu quantitatis, vel quota bonorum, vel alia pœna citra corporalem veniret imponenda. In causis verò Criminalibus in quibus pœna corporalis principaliter deberet imponi ita demum admittantur si reus extiterit in carcere, & non aliter. Vbi verò pœna corporalis non principaliter



sed secundario esset imponenda, procuratores & aduocati pro reo interuenire possint, & admittantur, facta prius responsione & præstita fideiussione de iudicatum soluendo pro maleficio de quo esset accusatus, denunciatus, vel inquisitus, & si carceratus procuratorem & aduocatum inuenire non posset teneatur Iudex ei dare, qui pro eo compareant ad eius defensionem, & qualibet coniuncta persona possit comparere pro eo & Iudex eam admittere teneatur, alias processus non valeat ipso iure. Non obstante quod detentus se excusasset non habita copia processus.

*De beneficio concordie. Rub. XVII.*



**T**ATVIMVS & ordinamus, quod si inquisitus, denunciatus, vel accusatus concordauerit se cum accusatore vel denunciante, seu offenso de Maleficiis de quibus accusatus est vel denunciatus, seu de quibus inquiritur contra eum, vel aliquo ipsorum, Iudex ipsam concordiam admittere teneatur, si concordiam fecerit, infra quintam diem post diem requisitionis vel excusationis, quando se excusauerit, & postea instrumentum concordie produxerit coram Iudice infra octo dies post concordiam factam, & valeant concordie factæ per procuratores, vel coniunctas personas, vel quoscunque alios nomine partis, dummodo iniuriatus ratum habeat, quod factum fuerit, seu gestum per dictas coniunctas personas, vel alias eius nomine infra dictum tempus productæ, & Iudex teneatur accusationem, seu denunciationem vel inquisitionem cancellari: & aboleri facere per Notarium maleficiorum sine aliquo munere & mercede, dummodo accusatus denunciatus vel inquisitus, vel alius qui concordiam produxerit pro eo, seu pro eis soluat capisoldos communi videlicet pro offensa personali vnde sanguis exiuerit, quatuor solidos pro qualibet libra qua condemnari deberet, De aliis vero offensionibus de quibus sanguis non exierit duos solidos pro qualibet libra, qua condemnari deberet, exceptis tamen casibus infra scriptis. Si vero accusatus denunciatus vel inquisitus non fecerit vel produxerit concordiam vel instrumentum concordie infra terminos superscriptos adhuc liceat sibi concordiam facere, & Iudex ipsam concordiam admittere teneatur, si dictus accusatus, denunciatus vel inquisitus instrumentum ipsius concordie quandocunque factæ coram dicto Iudice produxerit, vel alius pro eo quandocunque ante lapsum terminum ad producendum concordiam assignandum pro parte dicti Iudicis per bannitores dicti communis ante ianuam palatii accusatis, denunciatis, vel inquisitis, vel aliis habentibus facere in curia communis Urbini occasione alicuius maleficii vel processus præterquam illis qui debent condemnari ad mortem, vel ad afflictionem corporis principaliter, vel ad truncationem alicuius membri, aut illius debilitationem, & ubi essent cicatrices perpetuo remansuræ, & ubi poena veniret imponenda maior 25. libris pro furtis, & soluerint duplum capisolidorum, quod soluere debuissent, si ipsam concordiam fecissent infra quintam diem, & produxissent infra octo dies, prout superius continetur, quæ terminum Iudex vel quis alius officialis, qui ferre habeat sententiam assignari faciat

ciat trium dierum per bannitorem, aliter ad condemnationem procedere non possit, & si procederetur condemnatio non teneat ipso iure, & teneatur Iudex uel Notarius maleficiorum vinculo iuramenti scribere in actis relationes dicti banni ita quod ex hoc sententia vitari non possit, cui relationi stetur, etiam si de commissio ne non constet, & possit fieri concordia super omnibus accusationibus, denunciationibus & inquisitionibus processibus & aliis quibuscunque quæ fierent super quibuscunque maleficiis iniuriis vel offensis, excepto furto quod fieret in ciuitate vel burgis, aut in districtu vel comitatu, & exceptis illis maleficiis in quibus vetaretur per aliquod Statutum, & in quibus daretur certus modus pœnæ si concordia fieret, & capifolidos Notarius maleficiorum teneatur scribere iuxta accusationem, denunciationem, seu inquisitionem, & facere bullëttam camerario, vt recipiat dictos capifolidos applicandos pro duobus tertiis Camerae Illustrissimæ, & pro alio tertio communi.

**ADDENTES** quod si offensus, vel iniuriatus non extiterit neque ex eo successor vel hæres, seu fuerit forensis & nō habitator Ciuitatis comitatus uel districtus Urbini, seu fuerit vagabundus sufficiat quo ad prædicta habere pacem à communi Urbini videlicet ab eius Syndico de cōsensu voluntate & licentia Magnificorū do minorum Priorum Urbini.

*De Beneficio Confessionis.*

*Rub. XVIII.*



**D** releuandum curiam ab onere probandi, statuimus & ordinamus, quod quicunque contra quem facta esset aliqua accusatio, denunciatio, seu inquisitio de aliquo maleficio de quo quis non deberet condemnari ad mortē vel ad truncationem membri citatus fuerit, in prima responsione per se vel per Procuratorem, seu alium interuenientem pro eo fienda, sponte confessus fuerit se commississe maleficio, quod ei propter dictam confessionē auctoritate præsentis Statuti diminuaturs quarta pars pœnæ quæ sibi imponeretur per leges vel Statuta.

*De augmentatōne pœnarum.*

*Rub. XIX.*



**O**LENTES quantum possibile est maleficiorum occasionem abscindere, quam multoties tenebræ præstare solent, statuimus & ordinamus, quod quicunque aliquod maleficio, iniuriam offensam, aut damnum de nocte commiserit eius pœnæ qua deberet puniri secundum Statutum in præsentis cōpilatione comprehensa, in duplum debeat condemnari, & in hoc casu nox intelligatur ab occasu solis vsque ad eius ortum.

**I**TEM duplicentur pœnæ contra eos qui maleficia commiserint in locis sanctis, Ecclesiis, & locis religiosis, vel in Palatio, vel in Platea communis Ciuitatis Urbini, vel in burgis eiusdem, Plateam autem & burgos intelligimus in hoc casu stratas a porta montis vsq; ad portam montis Illicis, siue sancti Pauli, à porta val-

lis bonæ vsque ad portam euaginis, & à porta sancti Bartholomei vsque ad portam pusterulæ, & à porta pusterulæ vsque ad plateam magnam veniendo per stratam directam, & à porta sanctæ Lucie vsque ad Ecclesiam sancti Francisci veniendo per stratam directam.

**I T E M** duplicentur pœnæ contra committentes maleficia in præsentia domini Locumtenentis, Collegii Doctorum, D. Priorum Potestatis Urbini, aut in residentis prædictorum magistratuum, & cuiuslibet ipsorum, aut in consilio generali vel de quadraginta, aut in audientia domini Episcopi Urbini aut eius Vicarii, & pœna semel duplicata ulterius non valeat duplicari ex causis prædictis in præsentia Strato contentis vel aliis quibuscunque uel alia quacunque causa & casu.

**I T E M** decernimus quòd omnes condemnationes pecuniariæ applicandæ Cameræ Illustrissimi Domini nostri, & communi Urbini debeant solui infra mensem à die condemnationis numerandum, & si infra dictum terminum integre soluta non fuerint cadant condemnati in quarti pluris pœnam, ipso iure absque alia declaratione, ad quam pœnam adstricti intelligantur fideiussores, qui pro principali condemnato simpliciter interuenissent.

*De instantia causarum Criminalium.*

*Rub. XX.*



**S T A T U I M U S** & ordinamus, quòd in Criminalibus causis instantia duret sexaginta diebus continui, infra quod tempus dictæ criminales causæ omnino expediri & terminari debeant per Potestatem & eius Iudices Vicarios, seu Collaterales, & incipiant dictæ instantiæ à die in coactionis processus super inquisitione, accusatione, seu denunciatione, & dicti Potestas & Iudices debeant infra dictum tempus expediuisse condemnando, uel absolvendo, sub pœna quinquaginta florenorum pro quolibet processu non expedito, quam ipso facto incurrere volumus. Et nihilominus teneantur infra triginta dies continuos post prædictos immediate sequentes expediuisse dictos processus, sub dicta eademque pœna, & si infra dicta tempora non expediuerint omnino teneantur expedire.

*De Libris Malefactorum.*

*Rub. XXI.*



**S T A T U I M U S** & ordinamus, quòd Camerarius Illustrissimi Domini nostri teneatur & debeat tradere & consignare domino Potestati, seu eius Notario malefactorum in principio sui officii, vnum librum siue bastardellum, in quo libro scribi debeat & scribantur per Notarium malefactorum omnes informationes malefactorum.

**I T E M** vnum alium librum, seu bastardellum in quo idem Notarius scribere teneatur & debeat omnes fideiussiones de non offendendo, seu de se presentando vel non discedendo & præcepta quæcunque, quæ per aliquem præstarentur & fierent eius officio durante.

Item

**I**TEM vnum alium librum in quo scribantur & scribi debeant per eundem Notarium omnes & singula accusationes denunciae & inquisitiones maleficiorum & responsiones, inductiones testium, & illorum iuramenta, & dicta, attestaciones testium, & alia quaecunque acta quae fieri contingerit in & super dictis accusationibus denunciationibus, & inquisitionibus, & processibus desuper incoandis. Qui bastardelli & libri sint, & esse debeant ligati, cartulati, & bullati, nec possint, aut debeant praedicta scribi aut annotari in aliquo alio libro, seu loco, sub poena quinquaginta Florenorum pro qualibet vice, teneatur insuper Notarius praefatus maleficiorum acta quae fierent per Iudicem, seu per partes incontinenti scribere ante recessum Iudicis, vel partis, & scripturis quae coram eo producerentur apponere diem & nomen producentis sub iam dicta poena.

*De sententiis ferendis in Criminalibus.*

*Rub. XXII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod Potestas Ciuitatis Urbini teneatur singulo mense ferre sententias condemnatorias vel absolutorias in causis criminalibus ad solitum bancum iuris causarum civilium hora iuris, & non alibi, nec alio tempore praemisso sono campanae dicti palatii & publico banno per tubatorem dicti Communis ad valuas dicti palatii, quod omnes & singulae personae volentes adesse promulgationi sententiarum criminalium compareant, quibus sic peractis idem Potestas pro tribunali sedens legi faciat per dictum eius Notarium sententias condemnatorias, & absolutorias alta & intelligibili voce exprimendo certas & determinatas quantitates vel aliam corporalem poenam principia liter vel in defectum, in quibus reos condemnaret & causam propter quam reos absolueret, quae sententiae scribi debeant per dictum Notarium maleficiorum in quinternis cartarum pecudinarum dandis per Camerarium Illustrissimi Ducis dicto Domino Potestati, seu eius Notario Maleficiorum, qui quinterni lectis & promulgatis dictis sententiis, ut praemissum est, consignari debeant Cancellario communis, qui illos custodire debeat, & conseruare, & cuilibet volenti eos videre teneatur ostendere & legere absque aliqua mercede. Possit tamen praefatus Cancellarius recipere bononenos duos & non ultra a quolibet condemnato tempore quo Notarius deputatus ad cassandum condemnationes, eas vel earum aliquam cassabit, sub poena & ad poenam Florenorum decem pro qualibet vice, quae in praedictis vel aliquo praedictorum fuerit per aliquem contrafactum.

*De condemnationibus cancellandis Pace siue concordia non obventa.*

*Rub. XXIII.*

**E**VAM inconueniat quem redimere pacem ab offenso, quae gratuita esse debet, praecipiente Salvatore nostro. Igitur non sine ratione ad hanc constitutionem perpetuo valituram deveniendum duximus. Sancimus itaque quod de omnibus & quibuscunque delictis, excessibus & maleficiis siue damnis il-

latis, de quibus pœna irrogaretur pecuniaria tantum, & de quibus extaret condemnatio, possit & valeat perueniri ad debitum cassationis, seu cancellationis effectum iuxta gratiam inde obtentam, etiam pace vel concordia non habita siue non producta, sed intelligatur reservatum offenso ius agendi pro interesse offensionis siue damni illati & inde recepti, vel iniuriarum actione in quibus & super quibus procedatur summarie & de plano sine strepitu & figura iudicii omni prius sollemnitate; & substantialitate iudicii reiectis constituto tamen de veritate facti & data idonea cautione de his satisfaciendis. Et prædicta locum vindicare intelligantur in delictis ex quibus secuta non foret fractura Cranei, mutilatio alicuius membri, siue debilitatio, aut mors, vel aliqua cicatrix in facie cum deformitate, seu ex quibus res fultaret pœna corporis afflictiva principaliter.

*Quod concordia non fiat de certis maleficijs. Rub. XXIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quod inuentis ire contra deuetum, & aliis qui aliquid facerent cuius pœna possit exigi de facto, vel qui facerent aliquid propter quod offenderetur vniuersitas vel communitas Ciuitatis vel villæ, seu castri Comitatus Vrbinis non possit fieri concordia, & si fieret non valeat ipso iure.

*De occupatione & inuasionem alterius tenuræ. Rub. XXV.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quod si aliquis fuerit in tenuta alicuius rei immobilis, & aliquis eam laborando vel arbores incidendo, vel alio modo occupauerit si accusatio inde facta fuerit in curia Communis Vrbinis, & fuerit de occupatione tenuræ, puniatur accusatus in centum solidis, si res litigiosa valuerit decem libris vel ultra vsque ad viginti quinque libras, ab inde verò supra xxv. libris, & à decem libris infra puniatur in quadraginta solidis, & teneatur cognoscere & punire rector de tenuta occupata tempore præcedentis rectoris, ac si suo tempore occupata fuisset, & si quis per vim eiecerit vel spolauerit aliquem de tenuta sua, vel turbauerit puniatur in decem libris, & possessione libere restituatur, & tali occupanti vel turbati perpetuum silentium imponatur, nisi fuerit pignus recollectum & redemptum: vel terra laboritii, si laborerium esset completum. Et si quis inuaserit tenutam alicuius datam per nuncium Communis mandato Potestatis vel Iudicis, seu assignatam per debitorem pro suo debito, vel pro commissione debiti alicuius condemnationis, si tenuta fuerit rei immobilis soluat pro banno Communi centum solidos, & si fuerit rei mobilis quadraginta solidos, & tenuram restituatur, nisi satisfactum fuerit ei, cui tenuta data fuerit, si autem quis turbauerit aliquem in sua tenuta, quando ad rem, & impediendo quocunque modo ne quis utatur libere sua tenuta puniatur in centum solidis pro qualibet vice, & possit actor semper sua tenuta vti & ipsam retinere & semper intelligatur & sit possessor, non obstante turbatione, & occupatione sibi facta, & perpetuum silentium imponatur dicto turbanti & im-

& impediendi super dicta possessione.

*De abolitione accusationis turbata possessionis. Rub. XXVI.*

**S**TATUIMVS & decernimus quòd vnicuiq; & quibuscunq; accusanti-  
bus de turbata possessione, vel de arborum depopulatione liceat quòdo-  
cunq; ante sententiam renunciare dictæ accusationi dummodo soluat in  
cippo Communis solidos quinq; denariorum, & hoc locum habeat in pendenti-  
bus & futuris, saluo iure parti accusatæ ad expensas incurfas & iustum interesse.

*De pœna blasphemantium Deum vel Sanctos. Rub. XXVII.*

**V**IA Deum, & Sanctos & sanctas eius, quos verbo & opere, ac omni  
mentis affectu venerari laudare, & glorificare tenemur, non decet blas-  
phemare, seu vituperare, cum propter blasphemiam sæpius super homi-  
nes cadat ira Dei. Ideo vt quos timor domini, & reuerentiæ decus à talibus non  
retrahit, illos puniat disciplinæ severitas. Statuimus & ordinamus sequendo decre-  
ta recolendæ memo. Illustrissimi Ducis Francisci Mariæ, quòd nemo cuiuscunq;  
gradus & cõditionis existat audeat vel præsumat blasphemare, nec maledicere om-  
nipotentē Deum, beatissimam Virginem Mariam, sub pœna quinq; scutorum auri  
pro quolibet soluendorum in contanti, sine aliqua diminutione, & si per impoten-  
tiam aut pertinaciam dictam pœnam non potuerit vel noluerit solvere pro prima  
vice tali contrafacienti inchiauetur sibi lingua, & pro secunda vice qua blasphema-  
uerit aut maledixerit puniatur pœna dupli videlicet scutis decem, & si non potuerit  
aut noluerit solvere perforetur sibi lingua, & pro tertia vice incurrat pœnam quin-  
decim scutorum, & si noluerit, aut nõ potuerit solvere amputetur sibi lingua, & per  
spatium vnus horæ detineatur in publico spectaculo ad perpetuam confusionem,  
exemplum blasphemantium.

Et quicunq; blasphemauerit, aut maledixerit sanctos & sanctas Dei incurrat  
pœnam duorum scutorum cum dimidio pro prima vice, & pro secunda vice scuto-  
rum quinq; pro tertia vice multetur in scutis septem cum dimidio, & si non potue-  
rit, aut noluerit solvere pro prima vice inchiauetur sibi lingua, pro secunda vice per-  
foretur. Tertia verò vice lingua sibi amputetur, ac per spatium dimidiæ vnus horæ  
in publico ut supra detineatur.

Et quicunq; à tribus vicibus supra continuãdo in malo habitu maledixerit, &  
blasphemauerit intelligatur incurtere, & incurrisse in grauiore pœnas pecuniarias  
& corporales imponēdas arbitrio Illustrissimi D.N. Ducis, & quòd cuiuslibet licitū  
sit accusare & denunciare, & ei credatur cū suo iuramento, & vno teste idoneo, & si  
talis accusatio, seu denuntiatio detegeretur falsa, accusator, & testis incurrāt easdē  
pœnas, quæ accusato venirent imponēdæ applicādas pro duabus quartis partibus  
Camæræ prædicti Illustris. pro alia quarta accusatori, & alia quarta parte officiali  
exequeti, & quilibet officialis teneatur diligēter inquirere, & inuestigare procedere  
& punire vt sup. sub pœna decē scutorū. Declarātes quòd quicunq; iurauerit ad con-



pus & sanguinem Dei & beatissimæ virginis Mariæ, & sanctorum Dei in vilipendium & contumeliam omnipotentis Dei, & beatissimæ virginis Mariæ & sanctorum, & sanctorum eius mulctetur in uno scuto pro qualibet vice. Addeat, quod in casibus in quibus præsens Statutum non loquitur vel contrariatur decreto Illustrissimi Ducis nostri Guid. Vbaldi II. debeat seruari dispositio ipsius decreti, quod hic haberi volumus pro inserto, & in casibus, in quibus dictum decretum loquitur hoc præsens Statutum censeatur sublatum & illud non illud obseruari mandamus.

*De pœna percutientium uel offendentium in persona cum armis uel sine.*

*Rub. XXVIII.*

**D**E O additur pœna culpis ut vnus afflictio multorum metus existat, & quos non attrahit amor iustitiæ saltem coerceat timor pœnæ, & propterea statuimus & ordinamus, quod quicumque percusserit aliquem cum aliquo genere armorum, vel sine, ita quod oculum vel nasum, manum vel pedem perdat soluat pro banno Communi pro quolibet dictorum membrorum ducentas libras denariorum, vel puniatur in simili membro si non soluerit condemnationem infra decem dies à die latæ sententiæ, & si concordia inde fieret soluat Communi pro banno quinquaginta libras denariorum. Si autem labrum vel dentem uel digitum perdat condemnatur pro quolibet dictorum membrorum in centum libris, uel puniatur in simili membro si non soluerit dictam condemnationem infra dictum tempus decem dierum, ut dictum est in superiori casu, & si concordia inde fieret soluat viginti quinque libras. Si uero pollicem manus dextræ condemnatur in libris centum quinquaginta. Si autem aliquod dictorum membrorum perditum non fuerit, sed debilitatum uel impeditum taliter quod suam operationem facere non possit puniatur in quarto minus dictarum pœnarum quolibet dictorum casuum.

**E**T quicumque percusserit aliquem in facie uel in uultu, ita quod deformitatem pariatur condemnatur Communi in ducentis libris, & si concordia inde sequeretur soluat pro banno quinquaginta libras. Non tamen intelligatur deformitas si paruum signum remaneret uel fieret liuidum.

**E**T quicumque percusserit aliquem cum gladio, lancea, bordone, falcione, mazza ferrata vel metallata, securi vel alio genere armorum ferri aut metalli à collo supra cum fractura cranei, & sanguis exierit uel non exierit, puniatur in centum quinquaginta libris.

**S**I uero aliquis percusserit cum dictis armis absque fractura cranei, & sanguis exiuerit cōdenetur in centum libris saluo quod dictum est de percussione facta in uultu cum deformitate. Si uero sanguis non exiuerit, & liuidum factum fuerit, in quinquaginta libris tamen non sit opus incisione pro medico, quo casu in dictis centum libris puniatur.

**S**I uero in gula, vel in collo, vel à gula, seu à collo infra cum sanguine condemnatur Communi in quinquaginta libris, si sine sanguine in viginti quinque libris.

**S**I quis autem percusserit aliquem cum fuste vel bastone lapide, vel alio genere armorum, quam ferri, uel metalli, à collo supra, & sanguis exiuerit condemnatur in quinquaginta

quinquaginta libris, & si sanguis non exiuerit in viginti quinque libris, saluo si fuerit percussio cum fractura cranei, aut fieret liuidum, & esset opus incisione. Quibus casibus puniatur vt supra dictum est, de armis ferreis.

**A C O L L O** verò infra, seu in collo si sanguis exiuerit in viginti quinque libris, & si sanguis non exiuerit in decem libris, si mors inde secuta non fuerit in aliquo de casibus supradictis. Et si mors secuta fuerit puniatur prout infra in Statuto posito sub rubrica De homicidiis.

**E T** si quis percusserit aliquem dando ei alapam vel pusillum, seu aliter cum manu vacua in facie, & sanguis exiuerit soluat pro banno quinquaginta libras, si fuerit in ciuitate vel burgis, & si extra Ciuitatem in districtu vel Comitatu Urbini in viginti quinque libris, & si sanguis non exiuerit puniatur, si erit in Ciuitate vel burgis in viginti quinque libris, & si extra Ciuitatem in districtu, vel Comitatu in decem libris.

**E T** si in capite percusserit cum pusillis, & fuerit in Ciuitate vel burgis puniatur pro quolibet pusillo, ex quo sanguis exierit in viginti quinque libris, & si sanguis non exiuerit in decem libris pro quolibet pusillo, & si alibi extra Ciuitatem, in districtu, vel Comitatu, & sanguis exiuerit in decem libris, & si sanguis non exiuerit in quinque libris, & si in alia parte corporis & sanguis exiuerit in decem libris, & si sanguis non exiuerit in centum solidis.

**E T** si quis iniuriOSE acceperit vel fecerit cadere alicui capellinam caputium galeum vel biretum de capite soluat pro banno Communi centum solidos.

**E T** quicumque fecerit cum aliquo meschiam, spatasciando, calcem dando, percutiendo, soluat si fuerit in Ciuitate vel burgis pro spatascia, seu calce & percussione aliter facta decem libras.

**D E** mischia verò facta in villis, seu curte Ciuitatis vel Comitatu eiusdem pro spatascia, seu calce vel percussione aliter facta in centum solidis puniatur, si sanguis non exiuerit. Si verò sanguis exiuerit soluat quartum plus, tam in Ciuitate, quam extra, si verò ex dicta spatascia, seu impinta ceciderit in terram, & si sanguis ex facie exiuerit in viginti quinque libris puniatur. Si verò de alia parte corporis sanguis exiuerit, in quindecim libris puniatur, si verò ceciderit & sanguis non exiuerit, in duodecim libris si fuerit in Ciuitate vel burgis, si extra Ciuitatem in medietate poenae puniatur.

**I N C E P T O R** verò mischie soluat pro inceptione centum solidos si fuerit in Ciuitate vel burgis, & si alibi quadraginta solidos.

**A D D E N T E S** quod si aliquis aliquem iniuriOSE momorderit in facie, ita quod deformitas prae dicta non remanserit, sed sanguis exiuerit puniatur in quinquaginta libris, si in alia parte corporis momorderit, & sanguis exiuerit in viginti quinque libris, & si sanguis non exiuerit in decem libris puniatur.

**S I** verò quis alicui iniuriOSE pilos de barba extraxerit, vel de capite, seu barbā vel caput depilauerit, & fuerit in Ciuitate vel burgis condemnatur Communi in

decem libris, & alibi in districtu vel Comitatu in centum solidis, nisi hoc fecisset ad sui defensionem.

E t si quis in facie alicuius expuerit, vel aliquam turpitudinem iniuriose proferat in viginti quinque libris puniatur, in aliis vero partibus corporis, quam in facie in decem libris puniatur.

E t si iniuriose quis ceperit aliquem per pannos ad pectus vel per capezale, vel dilaniauerit alicui pannos de dorso in solidis centum puniatur.

E t si aliquis ceperit aliquem per nasum, vel manum immiserit in gulam, & sanguis exierit in viginti quinque libris puniatur, & si sanguis non exiuerit in decem libris condemnatur.

E t si quis per terram aliquem iniuriose strassinauerit in quindecim libris puniatur, si sanguis non exiuerit. Et si sanguis exiuerit, à collo supra, in quinquaginta libris, à collo vero infra in viginti quinque si fuerit in Ciuitate vel burgis, si extra Ciuitatem in districtu, vel comitatu dimidientur dictæ poenæ.

*De poena insultantium, & adminantium contra aliquem. Rub. XXIX.*

**S** T A T U I M U S & ordinamus, quod quicumque aliquem insultauerit, siue aggressus fuerit, vel irato animo contra alium iuerit armatus armis ferreis, vel metallatis mouendo se de loco ad locum ad domum propriam, vel suæ habitationis puniatur in quinquaginta libris denariorum, & si concordia inde fieret soluat decem libras pro capitibus solidorum.

S i vero insultauerit aliquem ad possessionem suam, vel quam ad laborerium haberet siue in via publica cundo versus eum cum armis supradictis euaginat in manu, vel fugando eum puniatur in viginti quinque libris, si concordia inde fieret soluat pro capitibus solidorum centum solidos.

S i vero aliquem insultauerit alibi & in alio loco cum armis prædictis cõdemnetur in quinque libris, & si cõcordia inde fieret soluat pro capitibus solidorum decem solidos.

S i vero aliquis alium insultauerit cum aliquo alio genere armorum quam ferri vel metalli puniatur in media poena quolibet dictorum casuum, & eadem poena puniatur si insultus factus fuerit cum armis ferreis vel metallatis non euaginatis.

S i vero quis insultum fecerit contra aliquem sine vilo genere armorum puniatur in quarta parte poenæ qua veniret condemnandus in quolibet supradictorum casuum.

S i quis vero iniuriose cõtra aliquem cū armis ferreis euaginat adminauerit, & non percussit in quatuor libris denariorum puniatur pro qualibet adminatione.

E t si iniuriose euaginauerit arma tantum vel inclinauerit & obassauerit cõtra aliquem, & aliter non adminauerit, neque percussit in duabus libris denariorum puniatur.

S i autem quis posuerit manus ad arma tantum & non euaginauerit, neque hab

minauerit puniatur in viginti solidis.

**S**i verò quis alio genere armorum, quàm ferri vel metalli contra aliquem ad-  
minauerit, & non percusserit in duabus libris denariorum puniatur.

**E**t si quis ex prædictis insultantibus tempore insultus, siue statim post aliam  
iniuriam contra eundem insultatum fecerit, ex qua maior pœna resularet illa ma-  
iori pœna condemnatur, & non de insultu.

**E**t prædicta locum habeant si fuerint in Ciuitate vel burgis, si verò extra Ci-  
uitatem in districtu vel Comitatu dictæ pœnæ dimidientur.

*De pœna mulierum inter se delinquentium. Rub. XXX.*

**C**UM sit facilitati sexus scæminei aliquantulum indulgendum, dicimus quòd  
in mischis habitis inter mulieres dicto vel facto, ex quibus pecunialiter de-  
berent puniri pœnæ omnes ad dimidium reducantur.

*De delictis minorum. Rub. XXXI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd si de cætero inter minores quatuordecim  
annis, Cives districtuales, vel comitatiuos, sanguis effundaretur sine  
armis & ferro, Syndici villarum talem sanguinem referre non teneantur,  
nec iudex possit tali casu ex officio procedere, sed si pater impuberis vel eius Tu-  
tor, vel Curator accusationem fecerit de tali maleficio, tunc super accusatione sum-  
marie procedatur, & si talis accusatus fuerit maior decem annis & minor quatuor-  
decim, pœna, quæ maioribus pro simili delicto veniret imponenda Iudicis arbitrio  
minuatur, nisi accusatio fuerit super decapillatione, vel immisione manuum ad  
gulum. Tunc maior decem annis, & minor quatuordecim in viginti solidis puni-  
atur, & si fuerit maior quatuordecim annis & non exccesserit viginti in centum  
solidis condemnatur. Et prædicta locum habeant si in Ciuitate vel burgis fuerit,  
si verò extra Ciuitatem pœnæ prædictæ dimidientur.

**M**INORES verò decem annis, vel qui sint decem annorum ab omni malefi-  
cio sint impunes, & si aliqua accusatio processus vel condemnatio fieret contra for-  
mam huius Statuti sit ipso iure nulla.

*De iniurijs & offensis commissis inter coniunctos, domesticos vel  
familiares Rub. XXXII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd si pater vel mater percuteret filium,  
nepotem, vel alium descendentem, seu maritus uxorem cum sanguinis ef-  
fusionem vel sine citra tamen occisionem vel membri debilitationem dimi-  
nutionem, seu destructionem nullam pœnam patiantur.

**S**i verò inter alias coniunctas personas usque ad tertium gradum consanguini-

nitatis vel affinitatis in vna domo & familia habitantes fieret aliqua offensio sine occisione vel membri debilitatione, seu destructione, supradictæ poenæ ad dimidiam reducantur. Nec de tali offensa possit inquiri ex officio, neque denunciari, sed duntaxat per accusationem procedi.

Et gradus intelligatur inter transuersales vsque ad filios fratrum inclusiue. In linea verò descendentium vsque ad pronepotes inclusiue, & in linea ascendentium vsque ad vnum inclusiue.

*De uerbis iniurijs.*

*Rub. XXXIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd nemo alicui dicat verba iniuriosa vel conuictiosa videlicet leno, latro, fur, bechus cornutus, rauagliosus, hæreticus, mentiri per gulam, & his similia, & qui contrafecerit condemnetur in quadraginta solidis.

Et quicumque impropauerit iniuriose alicui dicendo patrem, matrem, fratrem, sororem, filium, nepotem, patruum, & auunculum ipsius fuisse interfectum uel mutilatum simili poena puniatur. Si vero alicui impropauerit falsitatem, seu proditionem condemnetur in centum solidis.

Si autem alia verba leuiora iniuriosa dixerit alicui videlicet poltrone, briaco, fursante, & his similia puniatur in viginti solidis, & prædicta locum habeant si fuerit in Ciuitate, si extra Ciuitatem dictæ poenæ dimidientur. Exceptumque tamen à prædictis poenis proferentes dicta verba iniuriosa, uel impropatoria contra publicas meretrices, lenones, uel personas alias infames.

*De ponentibus seu facientibus turpitudinem, uel rem iniuriosam ad domum alicuius.*

*Rub. XXXIIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicumque studiose posuerit ad domum uel apotecam, seu ad hostium domus uel apotecæ, seu ante domum habitationis alicuius cornu uel cornua bestiarum, seu bestias cornutas mortuas, aut earum pelles cum cornibus puniatur in libris quinquaginta, & pari poena puniatur qui scripturam siue cedulam continentem aliquid difamatorium, uel opprobriosum posuerit, seu poni fecerit in dictis locis, uel in plateis Ecclesiæ & aliis locis publicis.

Qui verò aliquam aliam turpitudinem fecerit, seu posuerit ad domum siue apothecam vel habitationes alicuius ex qua resuleret aliquid iniuriosum vel opprobriosum domino domus vel commoranti in dictis locis in decem libris puniatur, & eadem poena puniatur proiciens lapides de nocte ad domum alicuius, & intrans domum alicuius de nocte contra uoluntatem habitatoris eiusdem puniatur in quinquaginta libris. Nisi intraret domum meretricis quo casu dicta poena dimidietur. Addentes, quia super huiusmodi criminibus extrat decretum Illustrissimi

Ducis

Ducis nostri Guid. Vbaldi. Ideo in casibus in quibus non se extendit præsens Statutum uel aduersatur ipsi decreto, quòd illud inuiolabiliter obseruetur & statutum hoc habetur tunc pro casu irritò & nullo & decretum in eius locum subintret,

*De Homicidijs. Rubrica XXXV.*



**TATVIMVS** & ordinamus hoc Statuto expresso, quòd quicunque de cætero faciet vel fieri fecerit aliquod homicidiũ in Ciuitate vel districtu Urbini capite puniatur, ita & taliter, quòd moriatur & eius bona tunc aliter non confiscentur, nisi in atrocioribus ad arbitrium Illustrissimi Ducis. Si uero non fuerit captus ponatur & scribatur in banno perpetuo Communis Urbini pro homicidio, & sua bona nihilominus Camera Illustrissimi Ducis & Communi publicentur. De quo banno perpetuo exire non possit nec redire ad Ciuitatem Urbini eius Comitatum & districtum. Et si quo tempore peruenerit in fortiam Communis Urbini capite puniatur ut supra. Nisi hoc qui fecerit casu fortuito vel ad sui defensionem vel suarum rerum, in quibus casibus in nihilo puniatur, sed si culpum commiserit puniatur secundum dispositionem iuris communis.

**CONSENTIENTES** & auctoantes homicidio similem poenam patiantur, & quòd potestas, seu rector possit inquirere & procedere contra homicidam, & contra consentientes & auctoantes, & fautores ipsius & eorum bona cum accusatore & sine accusatore & suo officio secundum formam Statuti dicti Communis & iuris, & quòd de reditu & rebaditione alicuius homicidæ vel fautoris ipsius Potestas vel rector vel quiuis alius officialis non possint nec debeant aliquid proponere in aliquo consilio, & qui cõtrafecerit perdat de suo salario ducentas libras dicto Comuni applicandas.

**ET** quicunque arengauerit de reditu vel rebaditione alicuius homicidæ condemnatur Comuni in quinquaginta libris den. & quicquid fecerit in prædictis sit inane & viribus careat ipso iure.

*De latronibus, seu furibus, & eorum receptatoribus. Rub. XXXVI.*



**TATVIMVS** & ordinamus quòd quicunque abstulerit aliquid furtive alicui in Ciuitate uel burgis, aut districtu vel Comitatu Urbini, quod valeat viginti solidis vel ab inde intra condemnatur fur in decem libris & damnum emendet in duplum domino rei subtractæ. Et si abstulerit aliquid quod valeat à viginti solidis supra, vsque ad centum solidos inclusive condemnatur in viginti quinque libris, & si furatus fuerit aliquid quod valeat à centum solidis supra vsque ad decem libras inclusive condemnatur in quinquaginta libris, & si non soluerit dictam condemnationem quinquaginta librarum intra decem dies postquam sententia transuerit in rem iudicatam sustinetur per Ciuitatem Urbini per loca consueta.



Si verò furtum fuerit valoris à decem libris supra usque ad viginti quinque condemnatur in centum libris, & si dictam condemnationem non soluerit infra decem dies postquam sententia transuerit in rem iudicatam fustigetur per Ciuitatem & loca consueta, & sibi auricula amputetur.

Si verò res furata fuerit æstimationis à viginti quinque libris supra, usque ad quinquaginta condemnatur in ducentis libris, & si non soluerit in termino prædicto fustigetur per Ciuitatem & loca consueta, bulleitur in fronte bulla Communis, taliter quòd manifeste ab omnibus signum prædictum videri possit, & auriculæ sibi amputentur.

Et si res fuerit valoris quinquaginta libris usque ad centum condemnatur in ducentis quinquaginta libris, & si non soluerit in termino prædicto vnus oculus sibi extrahatur.

Si verò res furata valuerit à centum libris supra, condemnatur in trecentis libris, & nihilominus sibi manus dextra amputetur.

Et prædicta locum habeant quando quis commiserit vnum furtum tantum.

Pro secundo verò furto commissio diuersis horis & temporibus excedente valorem viginti quinque librarum computato valore primi furti fustigetur per Ciuitatem & loca consueta, & à dicta Ciuitate perpetuo exbanniatur, sub poena quatuor ieiunium funis, & nihilominus puniatur poena pecuniaria vt supra statutum est.

Si verò dictum secundum furtum non excesserit dictas viginti quinque libras puniatur vt supra statutum est pro primo furto, & nihilominus ponatur ad cathenas siue berlinam, vbi stare debeat per spatium vnus horæ.

Pro tertio verò furto excedente valorem viginti quinque librarum commissio diuersis horis & temporibus fustigetur per Ciuitatem & loca consueta, & amputetur sibi nasus, & exbanniatur à Ciuitate & Comitatu Urbini, ad poenam & sub poena incisionis vnus manus. Si verò non excesserit valorem viginti quinque librarum puniatur vt supra pro primo furto, & nihilominus fustigetur per Ciuitatem & loca consueta.

Pro quarto autem furto commissio diuersis horis & temporibus, & excedente valorem viginti quinque librarum computato valore primorum furorum furcis laqueo suspendatur, ita quòd moriatur, dummodo excesserit decimum octauum suæ ætatis annum. Si verò fuerit minor decem & octo anni fustigetur per Ciuitatem, & loca consueta, & bulleitur atq; exbanniatur à Ciuitate & territorio Urbini, sub poena amissionis vnus manus. Pro primo autem secundo & tertio furto vt supra commissis mitius iudicis arbitrio puniatur.

Si verò dictum quartum furtum non excesserit, computatis primis, valorem dictarum viginti quinque librarum fustigetur: & sibi vnus oculus eruat, & effoditur, ac exbanniatur, sub poena amissionis manus.

Nec intelligatur quis committere plura furta per exportationem vnus & eiusdem rei de loco ad locum.

LATRONES autem, qui cum armis prædantur, seu furantur, qui armati vel

non armati aliquem in strata publica aggrediendo derobauerint, & robaria va-  
luerit centum solidos vel ultra, furtis suspendantur. Dum tamen excedant decimū  
quartum suæ ætatis annum, sin autem fuerint minores quatuordecim annis maio-  
res tamen decem fustigentur, & exbanniantur.

**FVRES** autem & prædatores rerum sacrarum & rerum diuino cultui dedica-  
tarum, seu quæ ad seruitium Dei & sanctorum fuerint quomodolibet deputatæ, &  
qui illas de ecclesia vel ecclesiæ domibus furarentur, furtis laqueo suspendantur, vel  
micius puniantur arbitrio Potestatis inspecta qualitate & valore furti & persona-  
rum conditione.

**QVI** verò fregerit aliquam domum vel apothecam occasione furandi aliquā  
rem, & tamen furtum non fecerit pro dicta fractura si fuerit de nocte condemne-  
tur in centum libris. Si verò de die in quinquaginta libris condemnetur. Si verò  
fregerit & furtum fecerit supradictæ poenæ pecuniariæ supra impositæ secundum  
valorem rei furatæ duplicentur.

**FVRTA** autem domestica puniri volumus poenis pecuniariis tantum vt supra  
statutum est, accedente tamen voluntate, & assensu domini vel patris cui dictum  
furtum domesticum factum fuerit.

**ET** in omnibus casibus supradictis semper damnum emendetur per furem pa-  
tienti in duplum, & in sententia ferrenda condemnetur & condemnatus intelliga-  
tur ad dictam restitutionem in duplum.

**QVI** autem scienter receptauerit dictos latrones, seu fures & dantes ipsis auxi-  
lium consilium & fauorem supradictis poenis subiaceant. Si autem scienter rece-  
ptauerint robariam, prædam, seu res furtiuas puniantur in duplum valoris rerum  
receptatarum, & nihilominus in restitutionem ipsarum rerum.

**DECLARANTES** quod impune liceat ei cui res ablata fuerit ipsum furem ca-  
pere & curiæ præsentare sine mora, & qui erunt præsentés teneantur eum adiuua-  
re, vt ipsum furem possint capere & curiæ præsentare sine mora.

**DICIMVS** etiam quod vniuersitas villæ vel castri, vbi dicti robarores cum  
furto præda, vel robaria se receptauerint, teneantur & debeant ipsos deroba-  
tores, fures, & receptatores rerum capere, & ducere in fortiam dicti Com-  
munis Urbini, si sciuerint prædicta, & si hoc non fecerint, puniatur vniuersitas  
in quinquaginta libris, & nihilominus dictam robariam furtum vel prædam re-  
stituere teneatur, & debeat, si per derobatorem prædictum vel receptatorem resti-  
tutio prædictorum vel prætii eorum facta non fuerit.

**SI** autem dicti derobatores vel receptatores contenderent, ne ducerentur  
in fortiam dicti Communis, liceat cuilibet de dicta vniuersitate eum, vel eos  
in persona vel rebus, pro libito voluntatis offendere siue poena. Exceptua-  
mus à prædictis omnes & singulos, qui caperent, vel derobarent aliquam de ali-  
qua terra vel territorio, quæ guerram faceret Ciuitati, Comitatu, vel districtui

Vrbini, vel in territorio ipsius terræ.

Quæ autem dicta sunt supra locum non habeant in damnis datis, in Ciuitate vel extra. Quæ consueuerunt puniri per maiores officiales Dominorum datorum.

*De Incendiariis. Rubrica XXXVII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd si quis scienter dolose, causa nocendi & incendium faciendi immiserit ignem in aliqua domo vel loco, vbi aliquis habitaret tempore immissi ignis, tam in Ciuitate, quàm in Comitatu, & districtu Vrbini igne concremetur vel capite puniatur, ita & taliter quòd moriatur, & omnia eius bona publicentur. Et eadem pœna puniatur, quicumque scienter & studiosè ignem immiserit in aliqua domo, sita in Ciuitate, castris vel burgis, vel in aliqua domo villarum dictæ Ciuitatis Comitatus & districtus contigua & adhærente aliis domibus etiam si habitata nò fuerit. Pariq; pœna puniatur, qui fecerit incendium in segetibus grani, couis, caualionibus & barcis.

Si verò quis dolose ignem posuerit in domo extra Ciuitatem prædictam, & castra eiusdem separata ab aliis domibus in qua non habitaretur, nec animalia tenerentur, puniatur in centum libris. Si verò in ea tempore incendii existerent animalia, videlicet boues, equi, asini, pecudes, capræ, & porci, & similia puniantur in ducentis libris. Si quis verò fecerit incendium in aliis segetibus & bladis, præter grano, palearibus palarum, fœni, seu illorum acceruis aut alteruis cuiuscunque straminis, seu in aliqua congerie lignorum, vineis arboribus syluis, & aliis similibus in quinquaginta libris, dummodo ex tali incendio non fuerit secutum aliud incendium. Pro quo virtute præsentis Statuti maior pœna veniret imponenda, quo casu tali maiori pœna puniatur. Et prædicta locum habeant quando incendium fuerit secutum, in totum vel in partem. Si verò non combulerit pro sola immissione, & appositione ignis causa incendii facta ad domum habitationis alicuius, puniatur in ducentis libris. Pro sola verò immissione ignis dolose facta in aliis rebus in viginti quinque libris puniatur, in quibus pœnis puniatur tam principaliter committens, quàm heri faciens, seu mandans, & præstans auxilium consilium & fauorem in omnibus & singulis casibus prædictis in solidum singula singulis congrue referendo, & semper in casibus prædictis & quolibet prædictorum in quibus pœna imponitur ex forma præsentis Statuti emendetur damnum patienti principaliter vel secundario & occasionaliter, seu quomodocunque in duplum summarie & de plano.

Si quis verò non dolose ignem immiserit, sed eius culpa incendium fuerit exortum

tum condemnetur in decem libris, & damnum emendet integre; patienti, summarie sine strepitu, & figura iudicii. Si verò casualiter prædicta euenerint nulla poena imponatur.

*De priuato carcere.*

*Rub. XXXVIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicumq; de aliquo priuatum carcerẽ fecerit, capite puniatur, vel furcis suspendatur, ita quòd moriatur, nisi illum præsentauerit curiæ infra spatium viginti quatuor horarum. Quo casu sit impunis, & nullam poenam patiatur dummodo in casu a iure vel ex forma Statutorum permissio illum ceperit, & si quis aliquem tenuerit carceratum vel detentum in aliquo loco, & prætestu, seu metu carceris priuati vel detentionis à tali carcerato vel detento aliquid extorserit, seu ad aliquid faciendum eundem coegerit eadem poena mortis plectatur, & nihilominus, ad restitutionem cuiuscunque accepti, seu extorti integraliter compellatur, ipsi detento vel carcerato, seu damnum passo. Et intelligatur quodcunq; acceptum vel promissum ab ipso detento vel carcerato, siue alio eius nomine vel dante quomodocunq; illicitè datum receptum extortum & promissum metu carceris antedicti, non obstante aliquo publico instrumento dationis, confessionis, seu promissionis alicuius continente aliam causam obligatoriam, licitam, & honestam factam tempore dictæ detentionis, seu eadem die, etiã si in dicto instrumento diceretur quòd talis persona detenta sponte id faceret.

*De adulterio, incestu, stupro & Sodomia.*

*Rub. XXXIX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicumque per vim & violentiam libidine carnaliter cognouerit aliquam mulierem maritatam, vel non maritatam, quæ meretrix publica non sit, aut consueta peccare in suum corpus, capite puniatur, ita & taliter quòd moriatur. Si verò attentauerit per vim carnaliter cognoscere, procedendo ad actum facti de proximo circa personam, propter hoc illam includendo in aliquo loco, per se vel alium, per plures passus portando, in terram proiciendo, vel trahendo in uitam, aut aliud simile nec effectum copulæ habere potuerit simili poena capitis afficiatur. Nisi esset talis, quæ habitaret in domo aliena pro famula, fante vel seruitrice, pro mercede pecuniæ vel expensarum, quo casu poena sit quinquaginta ducatorum. Nisi ex circumstantiis Iudex arbitretur vique ad duces duos ducatos, & intelligatur cõsentire ubi nõ probetur violentia legitime. Si verdali quis carnaliter cognouerit sine violentia uxorem alterius volentem, stantem in domo mariti vel extra domum volutate mariti, qui moraretur vel domiciliũ haberet in Ciuitate vel Comitatu Urbini puniatur poena quinquaginta ducatorum nisi fuerit

uxor honorati ciuis in Ciuitate habitantis, qui reputetur vltra gradum mediocrē communium ciuium, quo casu Iudex possit augere, vsque ad pœnam centum ducatorum in totum, nisi Illustrissimo Duci ex aliis circumstantiis maior pœna q̃i deretur imponenda. Si verò steterit in domo mariti vel extra eius voluntate, & maritus mulieris non habitaret, nec domicilium haberet in dicta Ciuitate vel comitatu, tunc cognoscens talem volentem pœna viginti quinque ducatorum mul-  
 ctetur. Si autem fuerit virgo sine violentia volens cognita carnaliter, quæ habitaret cum parentibus, ascendentibus, descendentibus, colleteralibus vel affinibus, vsque ad quartum gradum secundum ius Canonicum inclusive, vel cum aliis honestis personis, causa discendi literas, artificium, vel bonos mores principaliter nō propter mercedem, salariū vel sumptus, puniatur pœna viginti quinque ducatorum, nisi ex circumstantiis Iudex arbitraretur, vsque ad centum ducatos. Consideratis consanguineis, & aliis aggrauantibus, & nisi Illustrissimo Domino maior pœna pecuniaria videretur imponēda. Et si vterq; solutus fuerit, vt possit inter eos matrimonium de iure contrahi, consanguineis vel coniunctis duobus proximioribus, si sint, & puella volentibus eam in uxorem accipiat vel dotet ipsam mulierem cum dote quam verisimiliter dedisset sibi pater, vel frater, vel alius consanguineus dictæ mulieris antequam deliquisset. Dūmodo stuprator, & stuprata fuerint equalis conditionis & inter eos, ac eorum agnationem non esset magna disparitas. Si verò dicta puella non consensuisset in matrimonium, vel illud de iure fieri non posset, seu inter eos & eorum agnationem & parentelam esset magna disparitas. Tunc & his casibus dictus stuprator teneatur duntaxat dotare dictam mulierem stupratā in duplum eius, quod supradictum est, & si à die assignationis dotis non fuerit infra biennium maritata vel religionem professā & inhoneste viueret Fisco dos sibi vt supra constituta & assignata applicetur, pro medietate.

Si verò dicta puella virgo habitauerit seorsum à prædictis coniunctis pro famula uel ancilla, ad salarium pro habendis sumptibus, uel alio modo quàm supra dicitur cognosceus eam carnaliter volentē puniatur pœna uiginti quinque ducatorū.

Qui uerò cognouerit uiduam uolentem in Ciuitate habitantem pœna uiginti quinque ducatorum puniatur, quæ pœna dimidietur, si extra Ciuitatem habitauerit.

Si uerò quis religiosam monialem etiam uolentem ubiq; cognouerit carnaliter, uel aliam non monialem intra circuitum & muros ecclesiæ consecratōis capite puniatur, taliter quòd moriatur.

Si quis deinceps incestum cōmiserit cum matre, uel filia, sorore carnali, nepte ex filio uel filia, tam masculus, quàm femina capite puniantur, gladio ultore. Si uerò incestus commissus fuerit cum aliqua alia consanguinea usq; ad quartū gradum inclusive, tam masculus quàm femina fustigentur per Ciuitatem Urbini per loca publica, & consueta, & exbanniantur de dicta Ciuitate, eius comitatu & districtu, quam pœnam fustigationis, & banni possint redimere & euitare soluendo ducatos centum eo die latæ sententiæ, & eisdem pœnis puniatur incestus eum cum matre leuata de sacro fonte, nouerca uel affine primi gradus. Cōmittētes autē incestum

celsum cū affine existente in secundo vel tertio gradu affinitatis puniantur in flore nis centum, & in omnibus prædictis casibus gradus computari debeant secundum iura Canonica.

**SODOMITAE** verò mares vel foeminae maiores viginti annis igne cōcrementur. Minores verò viginti annis, maiores tamen quatuordecim in ducatis quinquaginta puniatur, tam agens, quam patiens, quam poenam si infra decem dies à die cōdemnationis non soluerint sustinentur per Ciuitatem & loca publica & consueta.

**RUFFIANI** verò lenones, & mediatores maiores viginti annis ad supradicta delicta committenda portantes ambasciatam, domum cōmodantes, auxilium, & fauorem impendentes consumato delicto, eadem poena puniantur cum delinquentibus. Minores verò viginti annis vel flagitio nondum consumato vt supra fauentes, Iudicis arbitrio citra mortem puniantur.

**ILLI** verò qui coniugati tuerint in domo vel extra domum amasiam, concubinam, vel famulam copulae carnalis habenda causa, si fuerit maritata etiam ipsa, ambo sustinentur per Ciuitatem, & loca publica & consueta, à qua possint se eximere soluendo quinquaginta ducatos infra decem dies, à die condemnationis. Si verò fuerit soluta talis vt supra retenta poena quinquaginta florenorum puniatur, & statim expelli debeat. Si verò solutus causa copulae ad sui petitionem tuerit coniugatam poena viginti quinque ducatorum puniatur, quæ poena duplicetur, si marito illam repetenti nō restituerit, seu de propria domo, vel pro ea conductà per ipsum non expelleret.

**A** prædictis tamen sint liberi, & impunes ex causa licita in domo tenentes con sanguineas vel affines in quibus non sit sinistra suspitio, & contrarium non appareat, ac tenentes mulierem nuptam, uel non nuptam honeste, & non pro copula, ad salarium pro pedisequa, seu fante, uel nutrice, quod præsumatur licite fieri, pretio vel mercede debite constituta ipsa volente & non contradicentibus cōsanguineis, vel affinibus, aut maritis, supradicta tamen non intelligantur de meretricibus publicis, nisi coniugatus meretricem talem teneret ad sui petitionem in domo pro copula, quo casu puniatur in ducatis viginti quinque, & quam primum eam expellere teneatur.

**IN SVPER** prædicta omnes poenæ pecuniariae ubi contrarium non exprimitur dimidientur in foeminis culpabilibus in prædictis exigenda de propriis bonis earum non dotalibus si haberent, alias de dotalibus, sine tamen præiudicio uirorum in vsu fructu uel proprietate quocumque modo & casu debitis eisdem uiris. Et in hoc casu nulla alia diminutio poenarum fiat uirtute alterius Statuti diminuentis poenas in delictis mulierum. In personalibus autem poenis puniantur, ut mares.

**SI** verò famulus alicuius, seu qui moraretur in domo alicuius ad seruendum, uxorem domini domus, filiam, neptem, & cæteras descendentes, seu ascendentes aut sororem uel sororis filiam, seu fratris, seu aliam personam coniunctam ipsi domino domus usque ad tertium gradum, computatum secundum ius Canonicum carnaliter cognouerit capite puniatur, ita & taliter quod moriatur, & eadem poena



puniatur mulier, quæ permiserit se adulterari. Mulier verò quæ consenserit se stuprari personali poena puniatur, arbitrio Iudicis, citra tamen mortem.

Si uerò famulus cognouerit ancillam in eadem domo manēte, & habitantem carnaliter puniatur in quinquaginta ducatis, quam si solvere non potuerit, luat in corpus nisi eam duxerit in uxorem & eam dotauerit secundum suas facultates contentientibus Domino & consanguineis.

Et de nullo adulterio stupro uel incestu possit inquiri nec aliter procedi, nisi per accusationem uel denūciā, ad quærelam mariti, patris, matris, aui, uel auie, filii, & nepotis utriusque sexus, & Domini usq; ad secundum gradum, fratris, & sororis, & filii fratrum & sororum, qui prænominati solum admittantur, quia quodā modo eorum iniuriam prosequi uideantur.

*De rixantibus cum meretricibus.*

*Rub. XL.*



**TATVIMVS** & ordinamus, quòd quicumque habuerit, seu fecerit rixam cum aliqua meretrice, seu ei fecerit iniuriam uel offensam sine armis etiam cum effusione sanguinis citra tamen mortem uel membri debilitationem nulla poena teneatur nec possit modo aliquo condemnari, uel procedi contra eum, & ad probandum aliquam esse meretricem sufficiat probatio decem testium de fama quòd ipsa sit meretrix.

*De eo qui accusauit aliquem de sanguine quem sibi ipsi fecerit. Rub. XLI.*



**TATVIMVS** & ordinamus, quòd si quis sanguinem sibi ipsi exire fecerit, & de ipso sanguine alium inculpauerit, & accusauerit, & constituerit talem sanguinem sibi ipsi fecisse condemnatur eadem poena, qua ueniret condemnandus inculpatus, & accusatus.

Et si quis sibi ipsi damnum dederit de quo accusauerit aliquem, aut uicinanciam aliquam, soluat pro poena viginti quinque libras, quod intelligatur de damno incendii, aut depopulationis segetum, & arborum, quæ depopulatio excederet quantitatem viginti solidorum. Et in omnibus prædictis casibus reficiat inculpato & accusato damna expensas & interesse.

*De falso accusatore.*

*Rub. XLII.*



**TATVIMVS** & ordinamus, quòd quicumque accusauerit uel denunciauerit aliquem de falso maleficio, & non probauerit maleficium per eum esse commissum puniatur in ea poena, qua condemnaretur accusatus probata accusatione, & sufficiat processus accusationis pro condemnatione fienda, quæ condemnatio ipso iure fiat, & teneatur accusator ac si esset persona accusata si probata esset accusa.

De falso

*De Falso teste Rub. XLIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd si quis falsum testimonium tulerit in aliqua causa, seu iudicio civili, seu criminali, aut mixto coram aliquo iudicante in Ciuitate, seu districtu Urbini, aut coram arbitris & arbitratoribus abscindatur ei lingua cum qua peccauit: quam possit redimere, soluendo ducatos viginti quinque. Et nihilominus teneatur rescire damnum passum, seu illi contra quem falsum testimonium perhibuit, damna, expensas, & inter esse, occasione falsi testimonij, & qui scienter eum induxerit ad falsum testificandum perdat causam, & puniatur in libris quinquaginta. Si verò ignoranter produxerit testem falsum probantem, & scienter vti voluerit eius testificatione, facta publicatione testium, & data copia parti eadem poena pleatur. Qui autem aliquem subornauerit vt falsum testificetur, & testis probare voluerit, incurrat poenā viginti quinque librarum pro attentatione tantum.

*De scribente cartam falsam. Rub. XLIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quòd quicumq; scienter scripserit cartam falsam perdat manum dextram, quam recuperare possit soluendo centum libras infra quindecim dies, a die condemnationis & scientiæ de ea habita, & priuetur perpetuo ab officio notariæ si fuerit Notarius vel alio officio in quo crimen falsi commiserit siue fuerit Notarius siue quilibet alius, & tam ipse Notarius quam etiam quicumque alius officialis, Ciuis comitatus, vel forensis cuiuscumq; conditionis existat, qui in suo officio committeret falsitatem vltra poenam supra impositam, vt omnibus perpetuo sit exemplum infamia notetur, & pungi debeat in Palatio communis in loco publico, videlicet in sala Communis, vbi ius redditur, quæ pictura perpetuo duret: & minime destrui possit, ad poenam centum librarum. Et si quis fieri fecerit instrumentum falsum, vel eo vsus fuerit scienter puniatur in simili poena.

*De artificibus falsum committentibus in eorum artificijs. Rub. XLV.*

**A**LLVS mereatur, seu exercens artem aliquam in Ciuitate Urbini eiusq; Comitatu cuiuscumq; gradus & conditionis existat, audeat vel presumat artem & exercitium eius, seu aliquid ad idem pertinens falsificare, seu in arte vel exercitio suo quomodolibet falsum committere, vel vnam rem pro altera fraudulentè vendere, & qui contrafecerit puniatur in viginti quinque libris pro quolibet vice, vbi alia poena non foret per hæc Statuta expressa.

*De falsa moneta. Rub. XLVI.*

**C**VM monetarios adulterinos leges sumimopere abhorreant, volentes quantum possumus contra huiusmodi delinquentes providere. Statuimus & ordinamus, quòd si quis monetam falsam cum effectu fabricaue-

rit aut fabricari fecerit, vel super hoc scienter & dolose auxilium dederit quoquo modo ad fabricandā si quidē fuerit de monetis Illustriss. Ducis Urbini, seu summī Pontificis, & sanctæ Matris Ecclesiæ aureis, seu argenteis, vel alterius generis metalli pœna mortis puniatur. Si verò alterius Principis, vel Ciuitati amputetur sibi manus, & bona sua utroque casu confiscentur, & publicentur, & si domus vel prædium vbi fabricatæ fuerint sint alterius personæ, quæ de prædictis scientiam habuerit, tunc domus vel prædium antedictum publicentur, & confiscentur.

Si quis autem monetam toronderit, raserit vel aliter minuerit puniatur pœna quinquaginta librarum pro qualibet moneta argentea. Si verò fuerit moneta aurea, in qua prædicta commissa fuerint pro qualibet moneta aurea puniatur ipse de linquens in centum libris. Nulli etiam liceat monetam aliquam adulterinam, seu falsam, vel indebite, & illicite fabricatam in Ciuitate Urbini vel eius comitatu fraudolenter portare expendere, vel expendi facere, vel alicui dare, sub pœna ducentarum librarum & amissionis monetæ, & hoc si exccellerit summam vnius floreni, ab inde verò infra puniatur pœna ducentorum solidorum & vltra arbitrio Illustrissimi inspecta qualitate personæ delinquentis. Et si penes aliquem reperiretur moneta falsa alicuius speciei si talis persona fuerit alchimista, seu de prædicta arte, & crimine diffamatus, & de ius diffamatione constet per quatuor testes depolentes de publica voce & fama, auctoritate præsentis Statuti præsumatur ipse talis penes quem ipsa moneta falsa reperta fuerit illam fecisse seu fieri fecisse tanquam criminis auctor, seu particeps, puniatur, prout superius est expressum, nisi criminis auctorem, vel eum a quo ipsam habuisset indicauerit. Si verò persona prædicta penes quam dicta falsa moneta reperta fuerit non fuerit suspecta, sed bonæ opinionis & famæ, à tali præsumptione penitus excusetur. Sed pecunia prædicta ab ipsa auferatur, concremetur vel aliter deuastetur.

*De condemnatis publicandis.*

*Rub. XLVII.*



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd Potestas siue Rector Ciuitatis Urbini teneatur & debeat vinculo iuramenti ad pœnam viginti quinque librarum elapso termino deceni dierum post condemnationem factam de aliquo contumace infra secundum diem facere diuulgari per bannitorem communis ante ianuam Palatii dictam condemnationem & condemnatum extunc banniri facere in dicto loco, quòd nullus debeat talem condemnatum receptare ad pœnam in Statuto contentam.

*De condemnatis capiendis & offendendis sine pœna. Rub. XLVIII.*



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd vnicuique impune liceat capere, & capi facere, & in fortiam communis ducere quemlibet condemnatum communis Urbini, qui fuerit condemnatus in persona vel membro vel à viginti

ginti quinque libris supra. Item quod liceat impune cuicumque offendere, & occidere quemlibet condemnatum ad mortem pro quocumque maleficio, ex probationibus, vel ex contumacia, secundum formam Statuti, sub Rubrica De modo procedendi in criminalibus.

**CONDEMNATI** verò pro maleficio, cuius maleficii poena principaliter sit mutilationis alicuius membri, seu eruitionis oculi, aut aliter corporis afflictiva, possit libere & impune, in persona à quocumque offendi citra tamen mortem talis sic condemnati, & tales ut supra condemnati ad poenam corporalem, non audiantur in accusando vel agendo criminaliter vel ciuilitur per se vel per Procuratorem donec non soluerint condemnationem, vel de banno exiuerint, & contra tales offendentes Potestas vel alius officialis Ciuitatis Urbini non possit procedere per accusationem, denunciationem, vel inquisitionem, facta fide, quod offenserant condemnati vel banniti ut supra. Et si processum fuerit, processus sit ipso iure nullus, & Potestas vel officiales procedens post factam fidem de condemnatione teneatur ei contra quem processerit satisfacere omne damnum expensas & interesse.

**STATVENTES** insuper, quod quicumque ex dictis bannitis interfecerit vel ceperit, & curiæ præsentauerit aliquem bannitum ad mortem sit exemptus à banno in quo est, & libere absolutus, & si ceperit aliquem condemnatum & bannitum à Ciuitate Urbini & eius territorio in alia poena corporali citra mortem & Curia præsentauerit, sit absolutus talis capiens & præsentans à simili vel minori banno, in quo esset, vel condemnatus reperiretur.

**SI** verò aliquis alius ceperit aliquem de bannitis dicti Communis Urbini ad mortem & dictæ curiæ præsentauerit habeat à fisco quinquaginta libras. Si verò ceperit aliquem for bannitum ad truncationem membri vel aliam poenam corporis afflictiuam, & curiæ prædictæ præsentauerit habeat viginti quinque libras.

*De condemnatis non receptantibus.*

*Rub. XLVIII.*

**STATVIMVS** & ordinamus, quod nulla vniuersitas vel persona audeat receptare scienter aliquem condemnatum Ciuitatis vel eius Comitatus ad mortem vel ad perditionem membri, vel ad aliam poenam corporalem, & qui contrafecerit receptando condemnatum ad mortem puniatur in centum libris, condemnatum in membro in quinquaginta libris, condemnatum in pecunia, à centum libris supra, in viginti quinque libris, & quilibet de prædictis possit accusare, & denunciare, & habeat quartam partem banni, & possit etiam inquiri, & teneatur in credentia.

**Vxor** autem maritum acceptans & econtra nullatenus puniantur pro acceptance. Addentes ubi præfens Statutum non loquitur, vel aliter se habet, quam decretum Illustrissimi Ducis nostri Guid. Vbaldi 11. debeat illud decretum observari, & præfatum decretum locum habeat non Statutum istud in eius locum subrogetur & subingrediatur decretum præmissum quo casu Statutum tunc habetur pro casso & nullo & minime obseruetur.



**S**TATVIMVS & ordinamus vt omnibus auferatur materia delinquē di, quodd nullus ciuis vel districtualis vel comitatus Urbini audeat vel præsumat receptare in sua domo vel alibi aliquem vel aliquos de proditoribus & rebellibus Ciuitatis districtus, & Comitatus Urbini vel ei seu eis dare publice vel priuatim auxilium consilium vel fauorem, nec habere cum eis colloquium, vel tractatum aliquem, nec ad eos accedere vel mittere nūcium literas, vel ambasciatam, & qui contra prædicta vel aliquod prædictorum fecerit puniatur realiter & personaliter arbitrio Illustrissimi D. Ducis, & quilibet de prædictis possit accusare & denunciare, & possit inquiri. Proditores verò intelligantur illi contra quos fuerit processum, & fuerint condemnati, & reperiantur in libro proditorum, quem librum fieri statuimus, si opus fuerit, quod Deus auertat, & esse penes Priores Urbini.



**S**TATVIMVS & ordinamus, quodd si aliquis filius familias deliquerit, nec pater eius voluerit satisfacere damnū passo, nec soluere condemnationem tunc omnia eius bona diuidantur, ita quodd si pater vnum filium habeat pater de dictis suis bonis habeat tres partes, & filius quartam partem. Si verò habuerit duos filios, vel plures tunc pater habeat medietatem bonorum, & alia medietas diuidatur inter filios, & de parte filii delinquentis satisfaciatur damnum passo, & soluatur condemnatio de eo facta, & teneatur pater diuidere omnia sua bona in grosso & dare electionem fisco capiendi vnam partem quā maluerit, & si pater in termino ad hoc sibi statuto à Iudice celauerit aliquid de suis bonis, tunc taliter occultatum deueniat fisco, & idem seruetur in patre delincente quodd dictum est in filiis, & filii habeant partem de bonis patris delinquentis, & prædicta locum habeant, quando filius habitaret cum patre. Si verò filius familias nō habitauerit cum patre fiat executio in bonis quæ possidet idem filius, vel alius pro eo, vel quæ ad ipsum pertinent iure castrensis peculii vel quasi, vel aduentitii causa.



**S**TATVIMVS & ordinamus, quodd nullus audeat proicere malitiose de aliqua domo lapidem, vel aliquid aliud ad offendendum aliquam personā sub pœna centum librarum, nec de domo balistret aliquam sagittam, vel aliquid emitat animo offendendi aliquem, sub pœna prædicta, & si non soluerit, & capi poterit abscindatur sibi manus dextra, & prædicta vendicent sibi locum quando rumor non esset in Ciuitate. Si verò tempore rumoris prædicta commissa essent proiciens capite puniatur.

*De non accurrentibus vicinis gridantibus. Rub. LIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd si quis fecerit assaltus vel prædã alicuius acceperit in Ciuitate districtu vel Comitatu Vrbinũ omnes de vicinia & contrata teneantur & debeant viriliter vt poterint illi cui assaltus vel præda facta fuerit accurrere, & parietem insultum vel prædam eius pro posse adiuuare, & qui contrafecerit, eques decem libras, & pedes centum solidis fisco soluere teneatur.

*Quòd nullus detineatur nisi in sala. Rub. LIIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd nullus officialis Communis quocumque nomine constitutus audeat vel præsumat retinere aliquem carceratũ vel detentum in aliquo alio loco, quàm in sala Palatii Communis Vrbinũ, vbi ius redditur, vel in carceribus publicis dicti Communis, si talis detentus esset mittendus in carceribus ex forma Statutorum, nisi ex causa iuxta & legitimã, quo casu possint dicti officiales etiam in alia parte Palatii retinere & carcerare, & tunc nihil possint recipere pro custodia à tali detento, sub pœna perituri & x. libra rum quoties fuerit contrafactum. Si per innocentiam tantum fuerint absoluti, si autem quia non fuit probatum detentus soluat tantum vnum bõnõnem pro quolibet die vsque tamen ad decem dies ad plus & abinde supra nil percipere possit.

*Quòd nemo in carceribus ponatur. Rub. LV.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd nemo ponatur in carceribus, vel in cathenis vel alibi, si dare voluerit & poterit fideiussorem idoneum secundum qualitatem delicti, exceptis homicidiis, furibus, proditoribus, robatoribus viarum, incendiariis, falsariis, & aliis quibuscumque qui puniendi essent in personis, principaliter & non secundario vel indefectum. Et officialis qui contrafecerit puniatur in quinquaginta libris, & talis detentus impuñe possit recedere, & idem obseruetur pro debito ciuili.

*De officiali vel alio forense offendente Ciuem vel districtualem Vrbinũ. Rub. LVI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd nullus quocumque nomine nuncupetur, Vicarius Potestas, Iudex, seu quicuis alius officialis, seu eius famulus, vel familiaris percutiat aliquem Ciuem vel districtualem, seu comitatum vel habitantem in Ciuitate, Comitatu vel districtu Vrbinũ & qui contrafecerit condemnetur in duplum illius pœna, qua pro simili delicto Ciuis alium Ciuem



vel comitatum offendens ex forma Statutorum dicti Communis veniret condemnandus, & teneatur & debeat Potestas & alii officiales tales contrafacientes punire & condemnare infra mensem à die commissi malefici computandum, & ipsas condemnationes exigere cum effectu, quod si dictus Potestas in prædictis vel prædictorum aliquo esset negligens vel remissus, & prædicta omnia non seruaret ipsas pœnas de suo soluere teneatur, & in ipsis pœnis per Syndicatum tempore sui Syndicatus debeat condemnari, & debeant dictæ pœnæ per Camerarium de suo salario retineri, & eadem pœna puniatur forensis offendens ciuem vel comitatum Urbini vel habitorem dictæ Ciuitatis seu eius comitatus.

Si autem contingeret ipsum Vicarium vel Potestatem offendere aliquem vt supra dictum est, de tali offensione cõdemnari & puniri debeat deposito eius officio per Syndicatores suos, & etiam per eorũ successores in officio. Ita quod cõdemnatione per vnũ facta per alterum pro eodem delicto cõdemnatio fieri non possit.

DECLARANTES tamen dictos officiales ad pœnas prædictas percussio- num non teneri in casibus, in quibus de iure vel ex forma Statutorum eis licitum esset percutere.

*De pœna impediendum officiales.*

*Rub. LVII.*



TATVIMVS & ordinamus, quod nulla persona cuiuscunque gradus vel conditionis existat, audeat, vel præsumat dicto vel facto aut alio modo impedire dominum Potestatem, solum militem, aut alios officiales communis Urbini vel eorum famulos facientes, aut facere volentes aliquam executionem personalem, aut ducentes aliquem in Palatium Communis ex causa ciuili vel criminali, vel qualibet alia, sub pœna viginti quinque librarum de facto sine aliquo processu à quolibet contrafaciente auferenda, quando ex tali impedimento secuta non fuerit fuga capti, seu illius qui capi debebat, si verò ex tali impedimento secuta fuerit fuga capti, seu qui capi debebat, aut captus ablati fuerit de manibus officialium, aut de Palatio Communis aliquem fugere fecerit, vltra poenam prædictam, talis sic impediens, auferens, vel fugere faciens puniatur pœna viginti quinque ducatorum, & teneatur satisfacere omne id pro quo veniebat capiendus ille qui aufugit. Si quis verò impederit fieri executionem realem, seu pignus denegauerit, vel tenuit in causa valoris decem librarum, & ab inde supra puniatur in decem libris. In causa autem minori decem librarum puniatur in quinque libris, & in omnibus prædictis casibus credatur sacramento officialis, aut eius famuli, cum vno teste fide digno.

*De armata non facienda.*

*Rub.*

*LVIII. IVTAT*



TATVIMVS & ordinamus quod nullus cuiuscunque conditionis existat, audeat vel præsumat sine licentia Illustrissimi Domini Ducis aliqua ratione vel causa facere animo tamen delictum committendi aliquam aduersionem

tiam

ciam hominum armatorum in Ciuitate Urbini & eius districtu & Comitatu, & qui contrafecerit incurrat poenam centum ducatorum, & quod nemo occasione prædicta absq; licentia præfati Illustrissimi audeat uel præsumat accedere ad aliquam adunantiam cum armis per dictam Ciuitatem eius Comitatum uel districtum; sub poena quinquaginta ducatorum pro quolibet contrafaciente, & pro qualibet vice qua fuerit contrafactum. Et similiter quod nemo cuiuscunq; conditionis existat, audeat uel præsumat cum armata ut supra transire per territorium Ciuitatis Urbini, sub poena centum ducatorum auferendorum ab eo qui fuerit caput armatae, & quinquaginta ducatorum auferendorum à quolibet, qui iuerit ad dictam armatam & pro qualibet uice. Declarantes, quod in singulis prædictis casibus armata intelligatur à quatuor hominibus supra cum armis. Et hoc Statutum uendicet sibi locum tam in terrigenis, quam in comitatiuis & forensibus, & in omnibus prædictis casibus liceat procedere per inquisitionem accusationem uel denunciam, & accusator habeat quartam partem poenae, & teneatur secretus si uoluerit, & officialis aliam quartam partem poenae, quando ipse fecerit inuentionem, & per inquisitionem processerit & executionem fecerit.

*De conspiratione non facienda.*

*Rub. LIX.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod nullus præsumat facere tractatum, uel conspirationem aliquam de prodicione Ciuitatis Urbini, uel alicuius castri, uel de morte, aut contra personam uel statum Illustrissimi Ducis, & qui contrafecerit capite puniatur, ita quod moriatur, & omnia eius bona publicentur, & de hoc possit Rector Ciuitatis inquirere habitis præsumptionibus & inditiis legitimis. Item quod nullus præsumat ire mittere uel recipere literas uel nuncios, uel signa facere inimicis Ciuitatis Comitatus, & districtus Urbini, uel colloquium cum eis habere in præiudicium dictæ Ciuitatis, & qui contrafecerit puniatur in quinquaginta libris, & si soluere non posset puniatur in abscissione pedis. Si uero quis tractatum uel conspirationem fecerit de morte alicuius priuatae personae, & non peruenerit ad actum offensionis puniatur in poena ducentarum librarum. Si uero ad offensionem processum fuerit, & secuta fuerit mors, puniatur prout alij homicidae, sed si mors secuta non fuerit, publicentur eius bona, & si in fortiam curiae uenerit, ponatur ad triremes in perpetuum, alia perpetuo exbanniantur. Et prædicta locum habeant in omnibus interuenientibus in conspiratione & tractatu.

*De conuenticulis non faciendis in emendo uel uendendo.*

*Rub. LX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod nemo cuiuscunq; gradus existat terrigena uel forensis audeat facere uel attentare ordinamenta, seu conuenticulas uel societates, ad aliquas res emendas, ut alio modo uel pretio emanant, uel uen-

dantur in præiudicium Communis vel particularium personarum sine licentia & deliberatione Dominorum Priorum & consilii de quadraginta, & qui contraxerit qualibet vice puniatur in viginti quinque ducatis, & quilibet possit accusare, & denunciare, & habeat tertiam partem pœnæ; & teneatur in credentia si uoluerit;

*De uendente rem duobus.*

*Rub. LXI.*

**S**TATUIMUS & ordinamus, quod quicumque vendiderit in solutum dedit, permutauerit, vel in dotem concellerit bis eandem rem mobilem uel immobilem, aut se mouentem, diuersis personis, si res ualuerit uiginti quinque libris, uel infra condemnetur in decem libris. Si uero fuerit maioris quantitatatis, seu extimationis in uiginti quinque libris denariorum condemnetur, & ad restituendum duplum pretii accepti illi emptori, cui possessio rei tradita non fuerit, in quolibet prædictorum casuum. Dum tamen secundus emptor primam uenditionem ignorauerit, si autem sciuerit, omnino præferatur primus emptor, non obstante quod possessio tradita fuerit secundo emptori, & puniatur secundus emptor eadem pœna imposita uenditori, cogatur tamen uenditor ad restitutionem haberi pretii dicto secundo emptori. Ordinantes quod si infra quintam diem post accusationem factam coram Iudice de prædictis, & requisitionem super ea, uenditor cōsentire fecerit contractui facto dicto accusatori illum cui alienauerit aliquo prædictorum modorum in accusa nominatorum ad nihilum dicto accusatori teneatur, nec aliqua alia pœna puniatur.

*De fideiussoribus præstandis de non offendendo in personam. Rub. LXII.*

**A**D bonum, & pacificum statum Ciuitatis & Comitatus Urbini, & ad compescendum audaciam malorum hominum. Statuimus & ordinamus, quod quicumque de cætero fuerit minatus alicui Cui vel Comitatus Urbini vel habitanti in dicta Ciuitate uel eius Comitatu de offendendo ipsum vel suam familiam in persona uel fecerit aliquem actum per quem possit uersimiliter presumi, ipsum habere intentionem, vel animum offendendi in personam, qui actus remaneat in consideratione Domini Potestatis Urbini, qui pro tempore fuerit, & teneatur & debeat ille talis minans uel actum faciens præstare idoneam cautionem cum fideiussore de non offendendo illum talem contra quem minas uel actum huiusmodi fecerit uel suam familiam, in persona, ad pœnam centum florenorum, & plus & minus arbitrio Potestatis, inspecta qualitate & conditione delicti & personarum, si petita fuerit ipsa fideiussio, & Potestas teneatur hoc fieri facere de facto & sine figura iudicii si ei constiterit per plenam uel semiplenam probationem aut saltem per aliqua inditia legitima de dictis minis uel actibus aliquo iuris ordine, & si in prædictis negligens fuerit incurrat pœnam centum florenorum ab ipso de facto exigendorum, & si dictus faciens minas, uel actum huiusmodi non offenderit dictam

dictam cautionem detineatur in carceribus donec dictam cautionem præstiterit. Si verò talis præstare debens cautionem vt supra fuerit impotens, seu dare non potuerit fideiussorem ob euidentem paupertatem relaxetur à carceribus post quindecim dies, & exbanniat à Ciuitate, & Comitatu Vrbi in poenam quæ videbitur Potestati, & ad similem exbannitionem procedatur contra eum qui fuerit citatus & non comparuerit, & in contumacia per manserit per tres dies. Possit tamē dicta cautio euitari si partes pacem adinuicem fecerint, & si pax fuerit facta post prædictam fideiussorem de non offendendo & de ipsa pace constet publico instrumento, talis fideiussio sit & intelligatur ipso iure auctoritate præsentis Statuti cassa & irrita, à die pacis factæ, nec vigore dictæ fideiussionis partes possint vel debeant quoquo modo molestari, sed ab ea per dictam pacem censeantur penitus absoluitæ, & liberatæ.

*Quòd nemo exeat Ciuitatem aliunde quàm per portas. Rub. LXIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quòd nulla persona debeat exire vel intrare Ciuitatem Vrbi, nec extrahere aliquid aliunde quàm per portas, & qui contraxerit puniatur in quinquaginta libris pro qualibet vice, & qualibet possit accusare, & habeat quartam partem poenæ, & teneatur in credentia, si voluerit. Et si quis exiuerit vel intrauerit Ciuitatem aliunde, quàm per portas tempore rumoris, siue suspecti, seu guerræ, & esset persona suspecta personaliter possit puniri arbitrio Illustrissimi Domini Ducis inspecta qualitate & conditione temporis & personarum.

*De furantibus lapides communis, uel eius muros, pontes ac fontes deuastantibus. Rub. LXIII.*

**S**TATVIMVS & ordinamus quòd nullus destruat vel destrui faciat muros Ciuitatis Vrbi & castrorū eiusdem. Nec in eis fenestram foramen, vel damnum aliquod inferat sub poena quinquaginta librarum, qui verò furatus fuerit lapides Communis puniatur poena viginti quinque librarum, & eadem poena puniatur, qui deuastauerit pontes fontes dicti Communis, vel lapides eorum abstulerit.

*De poena inferentis uitādictam in alium quàm in offendentem. Rub. LXV.*

**T** omnis materia vindicandi iniurias contra inculpabiles penitus eradicetur. Statuimus, & decernimus quòd nullus de cætero audeat vel præsumat vindicare iniuriam vel offensam ab aliquo habitam & sibi factam in & contra alium de parentela consanguinitate vel affinitate, aut de familia illius, à quo iniuriam & offensionem receperit illum offendendo vel offendi faciendo, & qui contraxerit siquidem uindicta & offensa fuerit usque ad mortem inclusiue si

in fortiam curiæ venerit puniatur poena capitis, ita quod moriatur, & eius bona publicentur, & confiscentur, & si in fortiam curiæ non venerit perpetuo banniatuſ cū publicatione bonorum. Si verò vindicta vel offeſſio facta fuerit in alium non offeſſorem vt ſupra cum fractura cranei, membri amputatione vel debilitatione, aut cicatrice & ligno in facie perpetuo remanſuro, talis ſic vindicans vel offeſſeſſeus & fieri faciens & mandans ponatur perpetuo ad trirēmes, & publicentur eius bona. Si autem facta fuerit cum aliis vulneribus & percuſſionibus ex quibus ſanguis exiuerit incurrat ipſo facto poenam centum aureorum. Si verò talis vindicta & offeſſio facta fuerit cum aliis percuſſionibus ſine ſanguine poena ſit quinquaginta aureorum, & pro inſultu ſine percuſſione poena ſit decem aureorum, & teneatur ad reſeſſionem damnorum & intereſſe offeſſo, ad quorum reſeſſionem ſummarie & abſque lite per ludicem cogatur.

*De applicatōne poenarum.*

*Rub. LXVI.*



VONIAM ſæpius diximus poenas maleficiorum applicari Comuni Vrbi ſequendo in hoc antiqua Statuta. Declaramus dictas poenas modernis temporibus applicari, & applicandas eſſe Camera Illustriſſimi & Excellentiſſimi Ducis Vrbi, non obſtante aliquo Statuto aliter declarante vel diſponente. Salua tamen gratia obtinenda à ſua Excellentia, exceptis poenis damnorum datorum, quæ applicentur & applicari debeant Communitati.

QVARTI LIBRI FINIS.





## LIBER QVINTVS EXTRAORDINARIORVM.



*De Pœna portantium arma.*

*Rub. I.*



TATVIMVS & ordinamus, quodd nullus ciuis, comita-  
tius, aut forensis portet arma per ciuitatem Vrbini, ac eius  
burgos, scilicet ensem, spononem, traferum, cultellu acutum,  
rouarium, mazam ferraram, vel metallatam aut piumbeam,  
securim, seu certam, manariam, siue balistam, siue arcum cum  
sagittis, lanceam, lancionem, spedonem, siue dardum, archie-  
busum, vel scopetrum, vel alud genus armorum, excepto cul-  
tello ad incidendu panem, qui possit deferri impune, dummo-  
do non sit ita magnus quodd modum excedat, de quo stetur arbitrio domini Pote-  
statis, ac dominorum priorum, & qui contrafecerit soluat pro qualibet vice & quo  
libet genere armorum ferri offendibilis si fuerit de die quadraginta solidos, & si de  
nocte duplum, & arma deueniant in communi Vrbini. Arma verò defendibilia,  
portari possint cum licentia Illustrissimi Ducis, & qui sine licentia portauerit pro  
quolibet dictorum armorum soluat de die decem solidos, & de nocte duplum. Il-  
le verò qui extra ciuitatē venerit ad ciuitatem tam ciuis quàm comitarius quàm  
forensis possit impune arma portare in eundo & veniendo, habendotamen capel-  
lum, & si fuerit eques calcaria sine fraude, vel si aparet per aliquod signum quodd  
ipse vadat vel veniat vel redeat extra cicitatem, & de hoc stetur suo sacrameto, &  
de signis remaneat in arbitrio officialis, qui yadit rimando pro armis exceptua-  
mus a prædictis pœnis illos, qui portarent arma in manu palam causa vendendi  
vel aptari faciendi, & officialis damnorum datorum, officialem custodix & alios  
officiales communis Vrbini, quibus ex forma Statutorum vel capitulorum offi-  
cij eorum permissum esset arma portare, & dicimus quod hospites teneantur de-  
nunciare hospitibus suis, qui intrant hospitium, vt deponant arma propter pœnam,  
& si non fecerint, teneantur ipsi soluere pœnam de suo proprio pro ipso forensi.  
Laboratoribus quoque & famulis, & aliis quibuscunque qui vadunt ad laboran-  
dum, vel ad sylvas, vel ad nemora siue clausuras, liceat impune portare ronconem  
siue rouarium tortum aptu ad incidendum nemora, & sepalia, & securim, & scor-  
Bb



dictæ ciuitatis ad sonnum tubæ in locis publicis Ciuitatis Vrbini, non cogatur restituere absque pretii restitutione vel satisfactione, quo dicta animalia seu res emisset, nisi appareret emptorem sciuisse animalia vel res fuisse furatas vel raptas.

*De non Corruptendo officiales.*

*Rub. VI.*



**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd nulla persona terrigena vel forensis audeat vel præsumat corrumpere seu attentare corrumpere Potestatem vel alium iudicem comunis Vrbini, notarium seu Notarios eorundem, seu quoscunque alios officiales dicti comunis, & qui contrafecerit corrumpendo seu attentando corrumpere Vicarium appellatum Potestatem, priores siue iudicem puniatur in quinquaginta libris, si notariù vel alios officiales in viginti quinque libris.

*De non proijciendo Sozuram de domibus.*

*Rub. X.*



**T**ATVIMVS & ordinamus quòd nulla persona de cætero proiciat aquam seu lauaturam vel aliquid aliud putridum vel spazaturam de domibus & balconibus suis vel aquarolis in stratis vel viis publicis ciuitatis Vrbini & eius burgorum nec infalet carnes porcinas super balconibus, & fenestris existentibus supra vias publicas, ciuitatis prædictæ, & qui contrafecerit puniatur in centum solidis & damnum emendet in duplum patienti, excepto quòd post tertium sonum campanæ possit de dictis balconibus & domibus aquam proiicere necessitatis causa, dummodo antequam proiciat dicat ter gridando, guarda, guarda, gaurda, & Potestas Vrbini teneatur cum sua curia infra vnum mensem post introitum sui officii banniri facere præsens Statutum, & quilibet possit denunciare & accusare, & ei credatur cum sacramento cum vno teste, & teneatur in credentia, si voluerit, & habeat tertiam partem pænæ, & etiam possit inquiri ex officio, & pæna possit de facto exigi, à transgressoribus sine aliqua sententia, præcedente tamen citatione & facta fide, vt supra dictum est.

*De non proijciendo aliquid in stratis & Putredine in eis non facienda.*

*Rub. XI.*



**Q**VIA immunditiæ & putredines aërem pestiferum faciunt. & earum purgatio ad salubritatem ciuitatis & hominum pertinet. Statuimus & ordinamus, quòd nemo teneas vel proiciat aliquid terrarium vel leta-

men, aut paglitium vel spazaturam domus, aut aliquod animal morticinum, spon-  
giam seu colaturam ferri, cornaturas animalium vel aquam putridam, vel de  
mastellis calzolarie fecem, aquam Scotanii seu gallæ pellaturam coriorum, seu  
pellium, nec coria excoriare, nec pelles pellare in plateis, seu viis publicis Ci-  
uitatis & burgorum, nec putridum vel aliquod animal noxium, vel contrarium  
itineri, nec putredinem sui corporis aliquam facere nec ponere in platea seu stra-  
ta maiori, quæ incipit à porta montis Sancti Sergii, & tendit ad portam Sancti  
Pauli inferiorem, nec in aliis plateis viis seu stratis publicis Ciuitatis Urbini &  
burgorum, & si quis contrafecerit in aliquo soluat comuni pro banno decem so-  
lidos pro qualibet vice facta prius de prædictis diligenti inquisitione per Pote-  
statem & suos officiales cum accusatione siue sine accusatione seu ex officio, &  
terras immunditias & lætamen, & quodlibet aliud noxium remoueat infra quin-  
tam diem. Saluo quòd si quis proiiceret seu poneret in dictis stratis vel viis ter-  
renum fundamenti domus vel quid aliud occasione alicuius fabricæ quod impu-  
ne tenere possit donec fabricam compleuerit, dummodo non occupet maiorem  
partem viæ taliter quòd transiri non possit cum personis & animalibus, quo ca-  
su possit constringi ad remotionem imbrigamenti, etiam fabrica non comple-  
ta, fabrica verò finita omnino illud debeat remouere infra decem dies, dum-  
modo tempus non impediatur, & interim ad pœnam non teneatur, sed remoto im-  
pedimento temporis ad illud remouendum infra triduum teneatur.

**I T E M** statuimus & ordinamus, quòd si quis habuerit terrenum in Ciuitate  
vel burgis quod conseruerit esse incalatum vel aliter clausum iuxta domum vici-  
ni sui ex quo terreno idem vicinus reciperet putredinem & læsionem, teneatur il-  
le talis cuius est illud terrenum claudere & clausum tenere, ita quòd vicinus in sua  
domo nullam possit recipere læsionem, & qui contrafecerit tenendo ipsum dese-  
ratum seu apertum præsumatur dolose facere, nisi ipsum clauerit ad petitionem  
vicini, & facto sibi præcepto de ipsum claudendo, si non clauerit puniatur in  
viginti solidis, & ipsæ pœnæ & quælibet earum de facto per potestatem & eius  
officiales exigantur.

**I T E M** statuimus & ordinamus quòd nullus masculus vel femina ponat vel  
mittat aliquam de supradictis immunditiis vel aliam bruturam ante hostium do-  
mus alicuius, & qui contrafecerit soluat pro pœna viginti solidos pro qualibet vi-  
ce, & immunditiam seu bruturam leuare & remouere teneatur, & quòd nullus  
teneat sedile vel locum ad proiciendum aliquid quòd respondeat supra viam pub-  
licam vel vicinalem, nec locum habeat apertum ad faciendum putredinem in  
via nec in loco per quem possit discorrere putredo versus viam vel hostium con-  
uicini contra suam voluntatem, & qui contrafecerit, puniatur in quadraginta so-  
lidis, & sedile remoueat, & locum vnde putredo descendit, & claudat. Nec a-  
liquis faciat aliquam putredinem sui corporis, nec aliquid fetidum proiciat, vel  
animal mortuum per quinque passus iuxta puteos Ciuitatis vel burgorum.

**E** t nullus masculus vel foemina audeat lauare pannos circa puteos ciuitatis, neque coroliam tenere in capite quando haurirent aquam pœna contrafacienti quinque solidorum pro qualibet vice, & quilibet possit accusare & denunciare & habeat quartam partem pœnæ, & teneatur in credentia si voluerit, & credatur eius iuramento cum vno teste.

*De Spazatura plateæ.*

*Rub. XII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus quòd vendatur spazatura plateæ petitori plus offerenti, & quicumque emerit teneatur spazare & spazaturam & lapides plateæ saltem in die sabbati de fero in qualibet hebdomadâ extra dictam plateam portare, & si contrafecerit puniatur de facto pro qualibet vice ad petitionem cuiuslibet referentis in decem solidis, & si non venderetur ille qui habuerit pedagium à comuni, teneatur ipsam plateam spazari facere modis & temporibus supradictis ad dictam pœnam pro qualibet vice de facto auferenda.

*De Paniuendulis.*

*Rub. XIII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd quolibet anno de mense Nouembris domini priores Ciuitatis Vrbini debeant fieri facere publica banna in locis solitis & consuetis dictæ Ciuitatis per publicum præconem, quòd quicumque voluerit facere panem venalem in dicta Ciuitate & eius comitatu & territorio pro vno anno cum infra scriptis capitulis promissionibus, conditionibus & pœnis teneatur infra terminum in banno assignatum comparere corâ dominis prioribus, & facere se describi per cancellarium comunis & præsentare fideiulorem idoneum de obseruando infra scripta capitula & nulli alii cuiuscunq; gradus & conditionis qui vt supra non promiserit & fecerit se describi infra dictum tempus in banno assignatum, uel saltem infra octo dies post promissionem aliorum liceat vendere panem in dicta Ciuitate & illius comitatu nisi de licentia aliorum paniuendulorum vel maioris partis eorû & qui contrafecerit incurrat pœnam decem librarû pro qualibet vice, & quilibet possit accusare & denunciare & lucretur quartâ partem pœnæ & teneatur in credentia si voluerit.

**E** t quicumq; promiserit se obligauerit facere panem venalem teneatur continuo habere in munitione saltē sextariâ quinq; inter granû & farinâ, videlicet Sextaria duo farinæ tria grani, seu sextaria quinq; farinæ, & quotiescunq; aliquis ipsorû repertus fuerit nō habere dictam munitionem vel saltem tantam summâ grani, eo casu quo ex iusto impedimēto arbitrio dominorû priorû non potuisset ex grano farinâ facere incidat in pœnam trium librarum pro qualibet vice, & officialis extraordinariorum teneatur facere inquisitionem, & quicumque ex dictis paniuendulis, seu pani-

faculis non permiserit fieri dictam inquisitionem seu recercam incurrat dictam pœnam trium librarum.

**I T E M** quodd tempore penuriæ teneantur dicti paniuenduli vt supra obligati & descripti conducere ad dictam ciuitatem & eius comitatum granum forense & recollectum extra territorium Vrbiui pro faciendo panem venalem. Cæteris verò temporibus liceat eisdem emere granum à quocunque & vbicunque excepto grano portato in plateam maiorem, vel quodd illuc portaretur causa vendendi, quodd granum nullatenus eis liceat per se vel interpositam personam sub aliquo quæsito colore emere incaparare vel incantare in platea vel extra plateam sub pœna sex librarum pro quolibet & qualibet vice qua contra factum fuerit in aliquo dictorum casuum.

**I T E M** teneantur & obligati sint supradicti paniuenduli facere & habere panem candidum pulchrum bene leuatum bene coctum & stagionatum arbitrio dominorū priorū, qui pro tempore fuerint de farina bona quæ sit burata vel staciata & de bono grano sine aliqua mistura, sub pœna quadraginta solidorum pro quolibet contrafaciente & qualibet vice, & quicunque ex dictis paniuendis steterit per quinque dies continuos in quibus non fecerit panem venalem soluat pro pœna centum solidos pro qualibet vice.

**I T E M** quilibet paniuendus tenere debeat panem venalem in locis vt publice videri possit in bancis tabulis vel canistris cum tobaliis albis, loca autem publica declaramus esse in hoc casu à porta montis vsque ad portam Sancti Pauli, & à porta vallis bonæ vsque ad portam euaginis, & habeat baculum mundum in loco vbi retinet panem ad vendendum cum quo panem tangat, & nullus audeat ponere manum in canistro vel tabula tangendo panem, sed accipiat dictum baculum & assignet quem panem vult, & qui contrafecerit puniatur in decem solidis, & nulla persona vendens panem audeat vel præsumat filare, naspare depanare, & aliud artificium facere, vel rocham tenere dum stat ad vendendum panem, & qui contrafecerit puniatur & condemnetur de facto in decem solidis.

**I T E M** teneantur dicti panfaculi vendere panem cuiuslibet emere volenti vsque ad quantitatem sex bononorum sub pœna quadraginta solidorum pro quolibet & qualibet vice. Abinde verò supra, possint dicti paniuenduli vendere maiorem summam ad eorum libitum, & vtroque casu ad pondus eis taxatum per superstites panis, quæ taxatio fieri debeat de quindecim diebus in quindecim dies secundum tabulam inferius annotatā: Prohibemus tamen dictis panfaculis, quodd non possint vendere panem ad furnos sub pena quinquaginta solidorum pro quolibet & qualibet vice.

**I T E M** si aliquando occurreret quodd aliquis ex dictis paniuendis faceret vnam fornatam panis, quæ in totum vel in partem esset minoris ponderis taxati à Superstitibus liceat panem vendere ad pondus stataræ incidendo panem, & addendo vbi deficeret, ita quodd vnicuique det suum iustum pondus, & tenean-

tur habere in canistris siue tabulis vnum panem incisum gladium & stateram vt cognosci possit, quod panis non est iusti ponderis, & qui contrafecerit puniatur in quinquaginta solidis pro qualibet vice & in amissione panis, qui distribuatur per dominos priores ad loca pia & inter pauperes. Prædicta nō vendicent sibi locum vbi vna tantum vicia decerit in vna picia panis nec ad solutionem pænæ cogi possint in defectu vnius viciæ pro picia.

Item quod quando non reperiretur panis venalis in locis publicis vt supra dictum est, & populus pateretur, & querelam siue reclamum aliquod faceret, quilibet prædictorum panifaculorum incidat in pœnam quinquaginta solidorum pro qualibet vice, & quando tres vel quatuor ex dictis panifaculis venderent panem abundanter, & ad sufficientiam, ita quod volentes emere non paterentur tali casu alii panifaculi nullam pœnam incurrant, & similiter si aliquis panifaculus legitime probaret illa die se fecisse duas vel tres fornatas panis, & illum totum eadem die vendidisse, nulla pœna placeatur pro illa die.

Item quod si occurreret quod in vna fornata panis existeret panis vnius quadrantis seu duorum quaternorum leuior iusto pondere, dicti panifaculi nulli pænæ sub iaceant, nec liceat officiali extraordinario seu alteri eius loco ponderare panem duorum quaternorum pro qualibet vice, si tamen aliquis dictorum panifaculorum haberet maiorem quantitatem panis leuioris & minoris iusto pondere, & studiose illum occultaret causa vedendi cum ad vnum quaternum vel duos pro qualibet vice causa euadendi pœnam seu fraudendi emptores in pœnam dupli cuius quod statutum est contra haentem panem leuiorem videlicet mulctetur pœna octuaginta solidorum & panem perdat, & per dominos priores dispensetur, vt supra dictum est.

Item quod supradicti panificuli teneantur & sint obligati facere & vendere panem buffetum & panem candidum ad pondus duarum tertiarum partium panis cōmunis secundū podimium dandum per superstites vt supra dictum est, sub pœnā quinquaginta solidorum pro quolibet & qualibet vice, qua fuerint reperti vendere ad minus pondus.

*Taxa autem secundum quam panis debet Podimari & uendi est infrascripta Versio.*



VANDO Sextarium grani in platea Vrbiui communiter venditur & emitur quadraginta bononensis dentur vicia duodecim panis pro quolibet quaterno.

Si Bononensis quadraginta quinque	vnc. 12
Si bononensis	vnc. 11
Si bononensis	vnc. 10
Si bononensis	vnc. 9

# LIBER

Si bononenis	60	VNC.	8 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	65	VNC.	8
Si bononenis	70	VNC.	7 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	75	VNC.	7
Si bononenis	80	VNC.	7
Si bononenis	85	VNC.	6 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	90	VNC.	6
Si bononenis	95	VNC.	6
Si bononenis	100	VNC.	5 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	105	VNC.	5
Si bononenis	110	VNC.	5
Si bononenis	115	VNC.	5
Si bononenis	120	VNC.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	125	VNC.	4 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	130	VNC.	4
Si bononenis	135	VNC.	4
Si bononenis	140	VNC.	4
Si bononenis	145	VNC.	4
Si bononenis	150	VNC.	4
Si bononenis	155	VNC.	3 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	160	VNC.	3 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	165	VNC.	3 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>
Si bononenis	170	VNC.	3
Si bononenis	175	VNC.	3
Si bononenis	180	VNC.	3

ET ab inde supra apodimetur arbitrio duorum priorum & superstitum habendo respectum ad supradictam Taxam & alias circumstantias in confectioe ipsius Taxæ, fuit consideratum quod statium farinæ detractis omnibus taris & aliis detrahendis est ponderis librarum 350. & compertum quod dicti Paufaculi lucrantur bononenos decem & fursur siue remolum pro quolibet sextario.

## De Fornatis.

## Rub. XLIII.

**S**TATVIMUS & ordinamus quod fornarii teneantur & debeant eorum officium bene & solcite facere, ac bene & convenienter coquere & stagionare suis lignis panem, & illum mundum tenere, donec ipsum habuerint in domibus suis, & possint recipere pro sua mercede ab illis qui panem voluerint coquere bononenos duos pro qualibet mina farinæ, & si minus vel plus pro rata



pro rata & nōn vltra, quando ipse fornarius panem ad furnum portauerit, ac cotum reduxerit ad domum domini panis. Si verò dominus panis maluerit per se ipsum vel alium panem ad furnum conducere, & inde ad domum reportare, tunc fornarius pro sua mercede possit accipere bononenum vnum pro qualibet mina farinæ, & vnum panem pro qualibet tabula. Si verò dominus panis voluerit soluere modo prædicto possit fornarius accipere quarrenos tres & duos panes pro qualibet tabula, si ipse fornarius portauerit & reportauerit panem, si verò dominus panis maluerit ipse portare, & reportare panem per se vel alium, tunc fornarius accipere possit pro sua mercede quatrenos tres & vnum panem & nō vltra: & si quis voluerit coquere panem suis lignis fornarius teneatur coquere, & pro sua mercede habeat & habere possit medietatem mercedis supra taxatæ & non vltra, sub pœna quinque solidorum pro quolibet, & qualibet vice qua fuerit contrafactum, & quilibet possit denunciare & accusare, & credatur suo sacramento, & habeat quartam partem pœnæ & teneatur in credentia si voluerit.

**I T E M** volumus quòd quilibet fornarius debeat habere tabulas tantæ longitudo pro qualibet earum, vt sit capax & teneat picias panis decem ad minns, declarantes, quòd quilibet picia panis sit & esse debeat decem panum sub pœna prædicta pro quolibet & qualibet tabula, quæ non fuerit dictæ capacitatis.

**E T** quilibet volens exercere artem fornariæ teneatur præsentare se coram dominis prioribus, & facere se describi per Cancellarium comunis, & à dicta arte desistere non possit nisi finito anno à die quo incepit incolando, & si secus fecerit qualibet vice in quinque libris condemnatur, nisi ex iusta causa impediretur, & teneantur fornarii panem coquere ad petitionem cuiuslibet sub pœna decem solidorum, & habeant duos superstites, qui eligantur ad breuia in cōsilio generali cum aliis officialibus extraordinariis, & duret eorum officium per quatuor menses, qui faciant prædicta facere observari, & panem emendari si esset male coctus, stagninatus perditus vel combustus. Et possint dicti Superstites & teneantur accusare delinquentes contrafacientes & habeant quartam partem pœnæ, & permittimus fornariis vendere ad domos eorum panes quos acceperint pro foratica sine pœna secundum tamen pondus & taxam limitatam panneuendulis, & furni habeant furnariolos siue caminas qui exeant supra tectum domus vbi furnus est, per quos furno fumus egrediatur, ac domus in quibus sunt furni sint muratæ ita quòd ignis lædere vel nocere non possit, nec tenere possit scœnum vel paleam, vel aliquod aliud quod nocere possit, & contrafaciens condemnatur in quadraginta solidis. Nec aliqua mulier ad furnos possit filare vel aliud artificium lini vel lanæ facere, vel teuere rochas, & quæ contrafacerent puniantur pro qualibet vice in duobus solidis, & teneantur fornarii restituere panem bene cotum per numerum sicut acceperint, & habeat ante bucham forni vnum cistoneum vel canistrum mundum in quem mittant panes qui extrahuntur de forno, ita quòd non cadant in terrā. Et possint dicti fornarii & eorum familiares ire per Ciuitatem noctis tempore sine lumine pro eorum arte exercenda cum opus fuerit sine pœna.

*De Portatoribus Grant ad molendina.*

Rub. XV.



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd nullus qui pretio vel mercede portat granum vel aliud bladum ad macinandum ad aliquod molendinum audeat vel præsumat granum vel bladum portare, nisi primo illud fecerit ponderari per officialem pensæ communis nec farinam restituere domino nisi eam ad dictam pensam reportauerit, & pòderari fecerit per dictum officialem ad pensam comunis in loco deputato, & eam sic ponderatam statim reportare, restituere ac consignare debeat ad domum habitationis domini farinæ, vna cum bulletta sibi danda per dictum officialem pensæ, in qua contineatur nomen patroni farinæ, & numerus librarum grani & farinæ, & habeat à domino farinæ pro suo labore & mercede bononenos duos pro quolibet sextario.

*De Molendinarijs.*

Rub. XVI.



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quilibet molendinarius retinens molendinum ad molendum granum & alia blada in territorio & comitatu Urbini teneatur cuilibet volenti & portanti granum vel aliud bladum ad eius molendinum custodire, & saluare molere, & macinare, & bonam farinam facere, & illam restituere portatori vel eius nuncio, & teneatur prius illi molere qui primo granum vel bladum portauerit, & cui primo vicem dederit non auferre pro alio, & si malam farinam fecerit vel gambiauerit seu misurauerit, aut aliquo modo deteriorem reddiderit, teneatur emendare damnum passio, & similiter si aliquod furtum factum fuerit de grano seu blado prædicto, vel eius parte. Et accipere possit dictus molendinarius pro multura grani vel bladi macinati duas cuppas grani vel bladi pro quolibet Sextario, quæ cuppa sit & esse debeat ænea vel ferrea, & eam tenere ligatam seu catenatam catena ferrea iuxta molam capacitatis sex librarum & non vltra, & bullatam bulla comunis, & aliquid vltra accipere non possit, & si fuerit minus sextario accipiat multuram pro rata cum scutella quam tenere debeat bullatam. Teneatur etiam dictus molendinarius si quando contigerit eum battere molendinum primo molere seu macinare tantum de suo proprio grano, antequam granum alterius macinet quantum sufficiat, ne alterius grani farina de lapide sentiat, & nullus molendinarius debeat aliquas salmas grani seu farinæ tenere prostratas seu distentas in terra in dicto molendino nec alibi, & vnusquisque continue tenere debeat papiliones supra & circum macinas bene saldas & non ruptas aut perforatas de bonis telis lineis bene solidis & non de alia re: & tenere mustaceos mola muratos ex parte retro, & ex parte ante ex tabulis amouibilibus, & abstinere ab omni fallacia & fraude. Debeat insuper quilibet molendinarius habere vallos siue cruellos ad expurgandum granum, & statim bullatam bulla comunis, sub pena x s. solidorum pro quolibet & qualibet vice qua in aliqua prædictorum casuum fuerit contrafactum,

& quilibet possit accusare & denunciare, & habeat quartam partem pænæ & credatur sibi cum iuramento & vno teste.

*De modo seruando in vendendo pisces. Rub. XVII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd quicunq; ciuis vel forensis detulerit pisces ad vendendum recentes in Ciuitate Vrbini scilicet tincas, lascas, anguillas mortuas vel pisces marinos vel cuiuscunque generis debeat ipsos assignare superstitibus communis Vrbini, & apponere apud piscariam dicti communis, & ibi vendi facere per eum qui emerit datum piscariæ dicti communis secundum estimationem seu podimum dandum per superstites antedictos in eo die quo ipsos apportauerit, vel sequenti, & si eos in dicto termino non vendiderit ultra eos, non possit vendere in dicta Ciuitate nec eius territorio sub pænâ quadraginta solidorum pro qualibet vice qua in aliquo prædictorum fuerit contra factum, & quòd domini Priores teneantur proponere in consilio de 40. de modo seruando in vendendo pisces tempore quadragesimæ & quòd ibi firmitatum fuerit obtineat firmitatem.

E T quòd nullus ciuis vel forensis emat pisces in ciuitatem vel districtum Vrbini causa reuendendi per se vel per aliū sub pænâ prædicta, & quòd ille qui venderit pisces nō debeat per se vel aliū eligere pisces grossiores & meliores, nec permittere quòd aliquis eligat, sed prout eos de cista, extraxerit vendere cuilibet volenti emere secundum estimationem taxatam per dictos superstites & non ultra sub pænâ quinq; solidorum & quòd quilibet qui transuerit cum piscibus recentibus venalibus per Ciuitatem Vrbini vel eius comitatum teneatur & debeat vendere seu relinquere ad vendendum in dicta Ciuitate tertiam partem piscium, quos portare contigerit sub pænâ amissionis omnium piscium & quilibet possit denunciare & accusare, & habeat quartam partem pænæ, & residuum vendatur in dicta ciuitate ad podimum prædictum. Et portantes pisces in dictam ciuitatem ad vendendum teneantur dare superstitibus prædictis eorum regalia consueta quæ sit & esse intelligatur vnus libræ pro qualibet salnia pro quolibet superstitite.

*De Hospitibus tricolis & tabernarijs. Rub. XVIII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd nullus hospes albergator tabernarius, tricolus, tricola, seu reuenditor per se vel per interpositam personam audeat die Sabbati emere in Ciuitate Vrbini vel extra Ciuitatem per vnum milliare aliquas res commestibiles vsq; ad nonam & donec steterit bandirola ad fenestras palatii communis, nec aliis diebus nisi post tertiam & quòd nullus debeat dicere vel dici facere alicui, quòd teneat dictas res pro se vsq; ad nonam vel tertiam, & quòd dabit sibi pretium quod voluerit, & qui contrafecerit in aliquo de præfatis soluat pro pænâ quinque solidos pro qualibet vice, quam

pœnam incurrat etiam quicunque emerit pro aliqua dictarum personarum dictis diebus & ante dictas horas. Et ultra dictam pœnam pecuniariam, qui in præmissis contrafecerit perdat quod emerit, & amissum intelligatur ipso iure, sine aliqua sententia vel factio hominis, & quilibet possit accusare & denunciare & habeant quaram partem pœnae, & rei amissæ, & credatur suo sacramento cum vno teste, & teneatur in credentia si voluerit, & quod nullus tricolus vel tricola possit se intromittere ad vendendum aliquas res alicuius qui eas portauerit causa donandi, & nulla persona cum portauerit ad Ciuitatem aliquam rem venalem comestibilem possit portare illam ad domum alicuius tricoli vel tricolæ hospitis vel tabernarii sub pœna quinq; solidorum, cui pœnae subiaceat etiam tricolus vel tricola, & alia persona superius prohibita, si rem apportatam receperint, & quod nullus tricolus vel tricola, ciuis vel forensis audeat vel præsumat societatem facere indicta arte in qua sint ultra quàm duæ personæ in societate. Nec inter se facere ordinamenta aliqua vel conuentiones super venditione vel emptione aliquarum rerum ad pœnam x. solidorum pro qualibet persona contrafaciente, & qualibet vice, & quilibet tricolus vel tricola stans ad vendendum olera & alias res comestibiles in dictis plateis debeat tenere res ipsas & olera super banco vel in canistro vel alio vase nitido, & mundo, nec possit filare, inaspere, depanare, vel rocham tenere dum stat ad vendendum sub pœna quinq; solidorum. Tricoli verò & tricolæ, intelligantur omnes qui vendunt carnes siccas vel salitas vel oleum vel salad minutum, & omnes qui emerint res comestibiles causa reuendendi.

**I T E M** ordinamus quod nullus hospitor postquam hospes appulerit ad aliquod hospitium cum vocare debeat vt in suo hospitio hospitetur, pœna decem solidorum pro qualibet vice. Possit tamen hospes retinere forensensem vel eius res vt sibi satisfaciatur de eo quod comederit vel habuerit.

**I T E M** quilibet hospitor tricolus vel tabernarius & quecunque alia personæ vendentes vinum ad minutum vel oleum debeant rennere bocale mezeriam fongientam & quarucciā iustatas & bullatas per bullatorem comunis Urbini secundum mensuras dicti comunis & cum eis & non cum aliis mensuris cuiusque volenti vinum: & oleum vendere debeant purum & sine aliqua mixtione, sub iam dicta pœna x. solidorum quociescunque in aliquo prædictorum fuerit contrafactū, liceat tamen eis retinere alia vasa non bullata dummodo sint maiora prædictis. Teneantur tamen prædicti hospites personas in eorum hospitiiis commorantes vel comedentes bene tractare, & eorum res saluare & dantes comedere ad computum non possint dare panem minoris ponderis vnius tertie partis quàm sit panis panuendulorum, sub pœna quinq; solidorum, dantes verò comedere ad pastum habeant panem ponderis ad eorum libitum.

**De Ponderibus & mensuris**

**Rub. XIX.**



**TATVIMVS** & ordinamus quòd nullus de Ciuitate & comitatu Vr-  
bini audeat vel præsumat retinere aliqua pondera vel mensuras nisi mo-  
do & forma infra diceñ: videlicet quòd omnia & singula pondera mer-  
catorum artificum becariorum & aliorum vendentium vel ementiũ cum eis sint  
& esse debeant adæquata iustata secundum pondera communis prædicti & bulla-  
ta per officialem deputatum bulla dicti officialis, & similiter omnes mensuræ de-  
beant iustari & adæquari cum mensura deputata per commune, & bullari per di-  
ctum officialem sua bulla. Declarantes quòd barile ad mensurandum vinum, ace-  
tum & picium vel quid aliud simile sit & esse debeat capacitatis  $\text{xx} \text{ iiii}$  boc-  
calium, & bocale sit & esse debeat capacitatis librarum quatuor, & vnciarum no-  
uem. Mezetta verò medietatis dictarum librarum: foglietta autem contineat  
quartam partem capacitatis dicti boccas, & salma olei sit & esse intelligatur, sep-  
tem quartarolorum, & quilibet quartarolus sit & esse debeat capacitatis sex bocca-  
lium. cum dimidio seu viginti sex librarum, & quælibet libra sit duodecim vncia-  
rum in omnibus ponderibus excepta libra olei quæ sit & esse debeat quatuorde-  
cim vnciæ, & bocale olei retinere debeat libras quatuor ad dictam rationem qua-  
tuordecim vnciarum, & rubbum pennæ vel casei sit & esse intelligatur  $\text{xx} \text{ vi}$  li-  
brarum. Et si quis repertus fuerit habere balances marcum stateram passum, rub-  
bum aut minam, quantum quartarolum, barile boccale vel aliam mensuram vel  
pondera non iustata & adæquata ac bullata vt supra dictum est, puniatur in cen-  
tum solidis pro quolibet & qualibet vice, & mina seu quartus quæ vel qui falsus in-  
ueniretur comburatur in publico & alia pondera & mensuræ quæ non possunt iu-  
stari rumpantur. Si verò aliquis inuētus fuerit habere dicta pondera vel mensuras  
iustas & adæquatas non tamen bullatas puniatur in quinq; solidis pro quolibet &  
qualibet vice, & quilibet possit denūciare & accusare & habeat quartā partē pænæ.

**DECLARAMVS** insuper salmam grani intelligi debere de quartis duode-  
cim, & Sextarium grani de quartis octo & minam de quatuor. Præbendam verò  
tricolorum & reuendulorum ordinamus quòd debeat esse capacitatis tertie partis  
vnius quarti. Hospitum autem & tabernariorum præbendā dicimus debere esse  
sextæ partis vnius quarti. Cuppæ verò tenere debeāt octauam partem vnius quar-  
ti, bussula verò qua venditur sal ad minutum vncias duas cum dimidio tenere de-  
beat, Sextarium verò calcinæ sit & esse debeat sex quartorum ad granum & sex-  
tarium gipsi, reuertini arenæ & sciabioni sit & eĩs debeat capacitatis trium quar-  
torum ad granum.

**Et** pluinam terræ dicimus esse cuplarum trium. Cuplari verò tabularum qua  
draginta octo, & tabulam fore pedum aliprandii Centum quadraginta quatuor,  
& pedem aliprandii esse longitudinis vnius pedis communis cum dimidio alterius  
pedis. Et pes communis esse debeat digitorum quindecim grossorum videlicet poli-  
cis. Et dicimus quòd in mensuratione grani & cuiuslibet alterius bladi & legumi-  
nis ducatur rasoria. Nuces verò scotanum castanæ, glandes, & quælibet poma, re-  
mola, & calcina vendi debeant ad mensuram culmam, & qui contrafecerit soluat

pro pœna quinque solidos pro qualibet vice & qualibet mensura.

Et super præmissis omnibus & singulis etiam officiales damnorum datorum possint inquirere procedere & punire, & habeant medietatem dictarum pœnarum de facto exigendarum.

*De Macinatoribus oliuarum.*

*Rub. XX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quilibet habens molendinum ad oleum postquam illud aperuerit teneatur & debeat macinare oliuas cuiuscumque eas portantis sumptibus ipsius macinatoris excepto victu operatorum, & equi, ad quem teneatur dominus oliuarum, & diligenter ex oliuis extrahere oleum, & restituere medietatem nochii domino oliuarum, & pro sua multura retineat & retinere possit libram vnam olei de singulis libris vndecim, siue pro qualibet vndecima, & cum mensuris iustis multuram accipere debeat, & bullatis per bullatorem communis Urbini, sub pœna solidorum viginti pro qualibet vice qua in prædictis vel aliquod prædictorum contraxerit, & antequam molet oliuas alicuius teneatur dictus macinator diare molendinum cum oleo siue oliuis suis sub iam dicta pœna.

*De Aromatorijs.*

*Rub. XXI.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quilibet volens exercere artem aromatarie siue spectarie in Ciuitate vel comitatu Urbini teneatur & debeat singulis annis semel corporaliter sacramentum præstare in manibus dominorum priorum dictæ Ciuitatis de bene & legaliter dictam artem exercendo, & quilibet dictam artem exercens teneatur medicinas & confectioes legales & sine malicia facere, & dolum vel fraudem non committere in eis, nec per se vel alium audeat vel presummat alicui dare medicinam purgatiuam pillulas, & confectum aptum ad purgandum vel aliquod genus venenorum, vel electuarium, nec medicinam aliquam solutiuiam componere sine licentia alicuius medici doctorati, vel experti sub pœna librarum decem & plus arbitrio iudicis considerata qualitate casus, & quilibet aromatarius faciens candelas faculas & dupleria, teneatur illas facere de cera bona absque aliqua mixtura, & papiros facere de bombee, & non dare vnam speciem pro altera, & vendere iusto precio cum iustus metus & pòderibus sub pœna librarum quinque, & quolibet anno eligantur duo homines probi & experti per consilium de 40. qui ad minus semel in anno reuideant debeat apothecas aromatariorum, & curare quòd prædicta obseruentur.

**I T E M** statuimus quòd libris dictorum aromatariorum fideliter retentis bullatis & cartularis more mercantili adhibeatur fides sicut adhibetur libris mercatorum iuxta dispositionem Statutorum Urbini sub Republica de libris mercatorum, dum modo non sint decursi decem anni à die qua dederunt res de eorum apothecis, per



quem temporis lapsum autoritate præsentis Statuti præsumantur soluti & satisfacti, & in tali casu eorum libris nulla fides adhiheatur, & eis denegetur audientia. Item decernimus quòd in medicinalibus debeat fieri taxa siue sbassus non minus quatuor bononenis pro qualibet libra dea. eis debitorum.

## De Sartoribus.

## Rub. XXII.

**S** T A T U I M U S & ordinamus, quòd Sartores exercentes artem sartaria in Ciuitate & comitatu Urbini debeant dictam artem exercere fideliter & sine fraude, & pro eorum mercedibus & salariis non possint recipere vltra taxam infra scriptam videlicet.

**I M P R I M I S** pro veste muliebri sericea quocunq; modo ornata non possint dici Sartores pro eorum mercede exigere habere & consequi vltra bononenos quinquaginta.

**P R O** veste verò muliebri sericia simplici absq; ornatu exigere non possint, pro eorum mercede vltra bononenos triginta sex.

**P R O** veste autem muliebri panni cuiuscunq; coloris qualitatibus & pretii, aut etiam ciambellotti quouis modo ornata, non possint pro eorum mercede consequi aut exigere vltra bononenos triginta.

**P R O** simplici verò veste absq; ornatu non liceat eis petere vel exigere vltra bononenos viginti.

**P R O** Saya verò muliebri cuiuslibet coloris qualitatibus & pretii & quomodolibet ornata, & sub quauis arte labore vel ingenio seu artificio nō possint habere nec exigere pro eorum mercede vltra bononenos viginti quinque.

**P R O** Saya verò simplici seu cum paruo vel nullo ornatu accipere non possint vltra bononenos decem & octo.

**P R O** veste autem virili Sericca tendente vsq; ad talos eorum merces non excedat vnum florenum.

**P R O** breuiori autem veste Sericca absq; alio ornatu non excedat bononenos viginti quatuor, si autem fuerit cum aliquo ornamento non possint excedere triginta bononenos.

**P R O** veste autem panni cuiusuis coloris seu ciambellotti longa, eorum merces non excedat bononenos viginti quatuor.

**P R O** alia verò veste breuiori pro eorum mercede petere non possint vltra bononenos duodecim.

**P R O** pallio siue cappa simplici non possint pro eorum mercede habere vltra bononenos nouem.

**P R O** veste virili Saion nuncupata sericea cum quouis ornatu bononenos viginti vnum.

**P R O** simplici verò excedere non possint bononenos quindecim.

**P R O** Saiono verò panni laux seu ciambellotti cuiusuis coloris qualitatibus & pre-

til excedere non possint bononenos duodecim.

**PRO** calligis verò virilibus cuiusvis generis & qualitatis quantuncunq; mirifice ornatis pro eorum mercede consequi non possint aut exigere ultra bononenos decem & octo.

**PRO** calligis verò simplicibus ultra octo bononenos exigere non possint.

**PRO** diploide sericeo ultra bononenos duodecim exigere non possint.

**PRO** diploide verò cuiuslibet alterius qualitatis exigere non possint ultra bononenos octo.

**DECLARANTES** taxatas mercedes intelligi debere pro indumentis personarum excedentium sexdecim annos, pro minoribus verò quattuordecim annis debere & intelligi dictas mercedes esse dimidiatas, & dimidiari debere & ultra dimidiam pro indumentis dictarum personarum consequi & exigi non posse, sub pena viginti solidorum toties exigenda, quoties contrarium fuerit.

**ET** teneantur dictas vestes integraliter facere de panno eis dato, & nihil ex eo audeant subtrahere sub dicta pena & restitutione rei subtrahæ. Nec possint dictas vestes pignorare comodare vel deponere penes aliquam personam pena quinq; librarum, & teneatur illas restituere illi personæ à qua habuerit vel illarum extimationem, de qua extimatione stetur iuramento eius cui restitui debent, & si fuerint forenses antequam apothecam aperiant, præstent fidei iussorem & bene & legaliter exercendo artem suam, & restituendo pannos habitos dominis eorum recepta competenti mercede taxata ut si alias non possit eam exercere sub pena decem scutorum, quam solvant toties quoties aperuerit.

*De Muratoribus & eorum mercede. Rub. XXXIII.*



**STATVIMVS** & ordinamus, quòd omnes muratores degentes in Ciuitate vel comitatu Vrbi teneantur & debeant locare operas eorum diurnas cuiusq; eas requirenti in dicta Ciuitate vel comitatu ad fabricandum vel murandum, & summo mane quando finierit missa quæ dicitur summo mane in ecclesia Sancti Francisci, & debeant esse in locis vbi debeant laborare, ac ibi operari tota die vsq; ad sonum Ave mariæ quòd pulsatur in sero, & pro eorum mercede habeant infra scripta salaria & non ultra.

A Cal. Aprilis per totum mensem octobris quilibet magister cum famulo habere possit bononenos nouem pro quolibet die, & expensas, & nihil ultra. &

A Cal. Nouembris per totum mensem Martii accipere possit quilibet magister cum famulo bononenos septem & ex pensis pro quolibet opera diurna, & nil ultra.

**SI** verò conuenerint murare vel fabricare ad cannam pro eorum mercede habeant & habere possint bononenos triginta pro qualibet canna muri vnus lateris cum dimidio, & non ultra eorum sumptibus, & portare debeant omnia terramenta & instrumenta ad fabricandum necessaria de eorum propriis in quolibet dictorum casuum, & canna muri intelligatur & sit decem pedum comunium latitudinis

& altitudinis, & donec non compleuerint laborerium conductum non possint, si-  
ne licentia conductoris recedere & operari cum alio dummodo primus condu-  
ctor ministret necessaria ad fabricandum sub pœna centum solidorum pro quoli-  
bet & qualibet vice qua fuerit contrafactum in aliquo dictorum casuum, & nihilo-  
minus teneantur complere fabricas inceptas conductore volente.

*De Laboratoribus conducendis ad pratium. Rub. XXIII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod omnes volentes ire ad præ-  
tium & eorum diurnas operas locare, teneantur & debeant de  
mane accedere ad plateam Ciuitatis Urbini seu ad planum mer-  
cati, & ibi eorum operas de mane locare, & de pretio & mer-  
cede conuenire, & non alibi, & quicumque conductus fuerit ad a-  
liquod laborerium, rurale vel non rurale teneatur ire cum suis instrumentis ap-  
ptis ad laborerium ad quod fuerit conductus, & cum eis esse in loco laborerii  
quando incipit pulsare campana Ecclesiæ cathedralis ad primam missam, & tota  
die fideliter & diligenter vsque ad ocasum solis laborare & operari, & si contin-  
geret quoddam talis conductus propter pluuias vel alium emergentem casum in sui  
personam non posset laborare recipiat & recipere debeat mercedem pro rata  
temporis, & quicumque promiserit ire ad laborandum in laborerio alicuius in  
Ciuitate vel extra & non iuerit teneatur soluere conductori pro eius interesse so-  
lidos quinque, & de tali promissione credatur sacramento conducentis, nec  
possit talis laborator ad pretium conductus de terris aut vineis vel aliis rebus,  
ad quas laborandas seu colendas, nec de fructibus & redditibus ad quos colli-  
gendos suam operam locauerit, vvas, oliuas, fructus, cannas, ligna vel aliquid  
aliud exportare pro se nec alteri exportandum dare domino rei nolente, &  
qui in aliquo prædictorum contrafecerit pro qualibet vice puniatur in quinque  
solidis, & quilibet possit accusare & denunciare, & ei credatur cum vno teste, &  
habeat medietatem pœnæ. Verum quia dignus est operarius sua mercede de-  
cernimus quod tales conductores sine lite & scriptura ad petitionem operarii  
cogantur & cogi debeant in continenti ad solutionem conuentæ mercedis, &  
si non fuisset conuentum de certa mercede, intelligatur promissa merces, quæ a-  
liis tunc temporis pro simili opera solui solitum fuerit, & quicumque steterit  
per duos menses post opus factum, & præstitam operam, quod pretium siue  
mercedem non petierit autoritate præsentis Statuti præsumatur solutus & satisfac-  
tus, & super tali petitione non audiat, dummodo conducens vel eius hæres  
iurauerit vel iurare voluerit eidem debitam mercedem satisfecisse.

Dd



**S** T A T V I M V S & ordinamus quòd quicunque ciuis comitatus vel forensis habens & tenens vel in futurum habebit & tenbit ronzinum, equum equam, mulum vel mulam causa dandi ad vecturam teneatur illum dare ad vecturam cuiuslibet petenti, & quicunque receperit tales bestias teneatur & debeat illas bene custodire & pascere & restituere illi qui eas dederit, & si contingeret quòd bestia ad vecturam conducta defectu conductoris periret teneatur dictus conductor eximationem solvere locatori, ad quem soluentem cogi possit & debeat, summarie de plano sine strepitu & figura iudicii, non teneatur tamen pro vectura bestie conductæ postquam locatori casum & mortem denunciauerit, sed si euidenter appareret bestiam conductam esse mortuam morte naturali vel casu fortuito contingente in talibus casibus decernimus conductorem ad eximationem non teneri, taxantes mercedem dictæ bestie ad vecturam conductæ esse, hic ponatur noua taxa bononen. quinque pro qualibet die & non ultra, si pluribus diebus illam retinuerit, si verò vna die tantum, merces sit & intelligatur constituta sex bononen. & locator plus petere non possit, & si plus petierit vel receperit teneatur quòd ultra acceperit quàm per præsens Statutū sibi licuerit, restituere tanquā indebite solutū & nihilominus in quolibet dicto rum casuum pro qualibet vice qua contrafactum fuerit a contrafaciente exigantur solidi decem pro pæna. Possit tamen augeri dicta merces tempore penuriæ per consilium de quadraginta, quod augmentū duntaxat duret durante dicta penuria.



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd quilibet vendens in placea comunis Vrbi siue lodia adharente episcopatu vel aliis locis publicis granum bladum legumina, nuces & castaneas teneatur & debeat mensurare ad minam seu alias mensuras præfati comunis, & oleum cum quartarolo & alia mensura dicti comunis, & non cum altera sub pæna quinque solidorum, & pro qualibet vice qua habuerit dictas mensuras teneatur solvere detinenti dictas mensuras quattrenum vnum, & tantundem solvere teneatur quilibet volens mensurare cum dictis mensuris etiam extra loca prædicta ad quas tradendas deputatus ad illas retinendum teneatur & non possit recipere nec exigere ultra mercedem taxatam sub iam dicta pæna quinq; solidorum.



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd nullus faber & mariscalchus habeat vel habere possit focinam iuxta parietem comunem vel sui conuicini nisi prius fecerit murum iuxta parietem comunem vel conuicini la-

titudinis vnus lateris, & altitudinis trium pedum supra fucinam expensis fabri. Et habeant fabri caminum super fucinam cum vno exitu, vnde fumus exeat, ne lardat conuicinos suos, & qui contrafecerit in prædictis vel aliquo prædictorum soluat pro pœna centum solidos denar. pro qualibet vice, & fucinâ teneatur remouere, nisi prædicta adimpleuerit, quæ pœna de facto exigatur. Et dicimus, quod si in ferando equum vel aliud animal talis faber & mariscalchus illum vel illud inclodauerit, quod teneatur illi mederi absque solutione aliqua tamen magisterii quam medicinarum, & si tale animal non liberauerit ab inclodatura per eum facta infra octo dies teneatur refarcire domino animalis omne daninum, quod ob id pateretur, & ad prædicta cogatur faber & mariscalchus de facto absque tela iudiciaria.

*De Vassarijs. Rub. XXVIII.*



**S** TATVIMVS & ordinamus, quod nulli figuli siue vassarii qui sunt vel erunt in futurum in Ciuitate Urbini debeant facere de nouo in dicta Ciuitate vel burgis aliquam fornacem intra domos, vnde possit aliquod periculum ex dicta fornace propter ignem imminere sibi vel suis vicinis, sed ipsas fornaces liceat eis facere extra viciniantias in hortis vel aliis locis vacuis in suis vel alienis domibus, vel habitationibus pœna centum solidorum denariorum exigendorum de facto nisi caueant idouee de consuando indemnem eum vel eos qui passi erunt, damnum de huiusmodi fornacibus, de quo damno considerata qualitate damni passi fiat eidem damnum passio satisfactio secundum deliberationem dominorum priorum & Potestatis de his que damnum passus legitiime probare non poterit, de his vero que probauerit fiat satisfactio sine ling'o per fornacem habentem, ex qua damnum est subsecutum, & eo casu fornacem teneatur remouere, & teneantur dicti figuli facere vasa de bono luto & non de limo ad hoc vt vasa diutius durent. Nec possint dicti vassarii comburere vel comburi facere feces in Ciuitate Urbini vel eius burgis. Nec possint etiam dicti vassarii per se vel alios emere vel emi facere ligna pro coquendis vasibus a venientibus cum eis ad Ciuitatem, & qui contrafecerit in aliquo dictorum casuum soluat pro qualibet vice solidos decem de facto.

*De Fornaciarijs.*

*Rub. XXIX.*



**S** TATVIMVS & ordinamus quod fornaciarii teneantur facere lateres, cuppos, tegulas, planellas & quadrellos secundum modum & formam scultam & designatam in lapidibus affixis in pariete lodie communis, ac retinere formas iustas & bullatas sub pœna quinque librarum pro qualibet vice, & non possint vendere lateres ad murandum ultra bononenses. Centum de-

cem pro quolibet milliari & lateres ad pauimentum bononenos centum viginti pro quolibet miliari, & Cuppos bononenos viginti quatuor pro quolibet centinari, & regulas cum copetis necessariis ad ipsas regulas tegendum bononenos quadraginta pro cent. & planellas vulgo dictas da doi ceste iuxta supradictam taxam laterum ad murandum. Planellas vero ad cooperiendum tecta bononenos octuaginta & quadriellos secundum taxam laterum ad murandum.

**ITEM** statuendo decernimus, quod calx quæ fit ex lapidibus fluminis soleæ, non possit emi nec vendi ultra bononenos undecimi pro quolibet Sextario. Illa vero quæ fit Peterlatæ pagini. Insula veteris, villa mentis poli non possit excedere pretium octo bononenos cum dimidio pro quolibet Sextario, quæ vero fuerit aliunde maius pretium non habeat, octo bononenis pro Sextario. Gipsum etiam vendi nec emi possit ultra bononenos quatuor, pro Sextario, & Arenæ fluminis Sextarium vendatur vno bononeno, illa vero quæ ex fontis ducitur quinque quadrantis pro Sextario, & quatenis tribus vendatur Sextarium sciabioni, sub pana contrafacienti in calce & Gipso niedii scute, pro Sextario. Arenæ autem & sciabioni decem bononenos, exceptis vendentibus gipsum ad minutum, quibus sit permixtum vendere ad rationem bonenorum 4. cum dimidio pro quolibet Sextario.

**ET** omnia prædicta teneantur venditores eorum expensis portare ad locum fabricæ in Ciuitate Urbini pro supradictis pretiis, & nihil ultra recipere possint, sub panis prædictis respectiue supra impositis de facto exigendis, possint tamen omnia dicta pretia augeri & minui per dominos Priores & consilium de quadraginta simul habita consideratione qualitatis temporum, & quilibet possit accusare & denunciare & habeat quartam partem panæ.

### *De mensura lignorum.*

*Rub. XXX.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod quilibet venditor lignorum in Ciuitate Urbini pro faciendo igne, non possit illa facere breuiora tribus pedibus sub pana quinque solidorum pro qualibet salma, & pro qualibet vice & amissione lignorum applicandorum arbitrio dominorum Priorum, & quicumque venderet congeries seu catallas lignorum ad passum debeat ea habere supradictæ mensuræ & quilibet passus intelligatur & sit altitudinis quinque pedum & eiusdem latitudinis, si vero fuerit congeries seu catalla cipporum non possit esse minoris longitudinis duorum pedum cum dimidio.

### *De Nundinis.*

*Rub. XXXI.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod festum Beati Crescentini Sancti Augustini, Sancti Francisci, & Sancti Thomæ Apostoli, quibus temporibus fiunt Nundinæ in Ciuitate Urbini habeant pro quolibet ipsorum festorum tres dies feriatos videlicet diem vigiliæ diem festi, & diem post festum,



ita quod mercatores qui mercari voluerint possint secure venire stare & recedere cum eorum personis & rebus & omnes & singuli alii qui ob aliam causam veniant dummodo non sint rebelles condemnati & exbanniti propter homicidium vel aliud maleficium pro quo veniret imponenda pena incisionis membri vel alia principaliter pœna corporis afflictiva, vel banniti ob non præstas fideiussiones de non offendendo. Et quod dicti tres dies sint feriat, & pro feriatis habeantur, & ius non reddatur nisi in factis alicuius mercantiae, & aliis gestis in ipsis Nundinis, & quod durantibus prædictis nundinis nulla possit fieri executio realis vel personalis pro aliquo debito publico vel privato etiam spectante ad Cameram Illustrissimi Ducis Urbini, nec possit aliquis dictis diebus iurari suspectus de fuga, nec iuratus detineri, sed quilibet possit venire, stare, cum personis & rebus, ut supra non obstantibus aliquibus reprefaliis, concessis vel concedendis contra aliquod comune vel quævisitatem, exceptis tamen supra dictis rebellibus, & aliis condemnatis, & exbannitis, & qui maleficium aliquod committerent durantibus dictis nundinis, & quod priores Urbini qui pro tempore erunt per dies octo ad minus antedicta festa debeant facere banniri dictas Nundinas.

*De Brauijs currendis & Balistrandis in Civitate Urbini.*

*Rub.*

**XXXII.**



**T**ATVIMVS & ordinamus, quod quolibet anno in festo Sancti Crescentini, quod celebratur in Calendis Iunii curratur vnum Brauium panni rubei brachiorum decem, & valoris ad minus florenorum quindecim. Item in festo Sancti Augustini curratur aliud Brauium Sericeum brachiorum decem valoris ad minus florenorum quindecim, quæ brauia solvantur & solui debeant per Camerarium Illustrissimi Ducis nostri, & currantur per equos cum ragatiis equitantibus super eis, & primo currenti & venienti ad locum ubi tenetur Brauium dentur, etiam si ragatus in cursu ceciderit ab equo, & cursus eorum sit ab Ecclesia Sanctæ Mariæ de mazafferro vsq; ad angulum aula præfati Illustrissimi Ducis, ad quem locum prodandis molis socius miles Potestatis Ciuitatis Urbini, & tubicen communis dictæ Ciuitatis accedere debeant de commissione dominorum priorum, dictæ ciuitatis, & ibidem loca currere volentibus per sortem concedere, & iustas & debitas molas eisdem dare, & diligenter advertere, quod omnia circa dictos cursus bene legaliter & fideliter fiant omni fraude remota, & teneantur deinde præfati socius miles & tubicen refferre dominis Prioribus, an dictæ molæ fuerint bonæ vel non, & eorum relationi stetur cum iuramento, & habere debeant emolumenta hætenus consueta, & nullus equus admittatur ad currendum nisi primo fuerit descriptus cum suis signis per Cancellarium dicti communis, alias Brauium habere non possit, etiam si primus venisset ad illud.

**I**TEM statuimus & ordinamus, quod singulis annis die martis Paschatis Pen

recoſtes baſiſtetur in platea maiori Ciuitatis Urbini vnum pallium panni lanæ coloris rubei brachiorum decem valoris ad minus florenorum decem: & ille cuius ſagitta fuerit propinquior brocho exiſtenti in rotella habeat pallium: & qui fuerit ſecundus habeat rotellā cum ſagittis in ea fixis, & quicumq; voluerit Baſiſtare priusmo deſcribi faciat eius nomen in ſagitta cū qua voluerit Baſiſtare per Capitaneum generalem dictæ Ciuitatis, quod pallium ſimiliter ſolui debeat per Camerarium præfati Illuſtriſſimi, & omnis queſtio, & controuerſia, ſeu differentia, quæ oriatur in de & ſuper dictis Brachiis ſeu palliis, ſeu illorum occasione cognoscatur & decideretur per dominos priores dictæ Ciuitatis, quorum determinationi ſtari debeat.

*De Mercato faciendo in die Sabbati. Rub. XXXIII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod quolibet die Sabbati in Ciuitate Urbini fiat mercatum, in qua die quilibet tam ciuis quā comitatus quā forenſis poſſit ad dictam Ciuitatem venire ſtare & recedere ſecum cum mercantiis cuiuſcunq; generis animalibus & aliis rebus & ſine ſoluendo rāmen datia ſiue gabellas conſuetas, qua die nullus officialis vel executor poſſit nec valeat facere vllā executionem realem vel perſonalem, nec ſequeſtrare aut retinere res vel perſonas, nec aliquo modo moleſtare aliquem de dicta Ciuitate & comitatu nec etiam forenſem pro aliquo debito ſpectante ad ſilem ſeu ad commune dictæ Ciuitatis, vt ſunt condemnationes maleficiorum, damnorum datorum, Colleſtum, & generaliter pro quocunq; debito tam publico quā priuato, ſeu particulari cum quolibet perſona, & ex quacunq; cauſa, & ſuſpitionis fuge, exceptis re bellibus, bannitis, & condemnatis in pānam vltimi ſupplicii, vel truncationis alius cuius membri, vel in aliam pānam corporis afflictiuam principaliter vel bannitis obſideiuſiones non præſtitas de non offendendo, & exceptis illis qui maleficium aliquod committerent ea die Sabbati, quos nolumus gaudere beneficio præſentis Statuti, & quicquid contra præmiſſa factum fuerit, ſit penitus nullum, vanum & caſum, & nihilominus officialis qui contrafecerit incurret pānam librarum ſeptē pro quolibet vice, etiam ſi exequeretur contra ſuſpectum de fuga. Non tamen per prædicta cenſeatur prohibita verbalis citatio, vel in ſcriptis faciendū per plazas, & aditatio ad tribunalia.

*De meſura Cultriciſ & panni lini. Rub. XXXIII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod cultrices, quæ atramatz fuerint de bombice vendantur & meſurentur ad paſſum lanæ ſicut meſurantur guarneſtum, & cultrices, quæ atramatz fuerint de accia lini meſurentur ad paſſum, quo meſuratur pannum lini, ad quod paſſum meſurari debeant omnes etiam lini cuiuſcunq; generis & coloris, cuius paſſus longitudo extat in lapide lodiz.



**S**TATVIMVS & ordinamus, ad refrenandam impudicitiam meretricum sui corporis quæstum palam facientium, quod nulli publicæ meretrici liceat stare aut morari in Ciuitate Urbini nisi in loco postribuli publici deputari seu deputandi, per consilium & dominos priores Urbini sub pœna librarum quinque pro qualibet vice, qua contra fieri contigerit, & si aliqua mulier reperiretur in dicta Ciuitate, quæ impudicam duceret vitam, de qua vicini conquererentur, tunc ex dicto loco talis mulier expellatur, seq; ad dictum locum habitandum conferre debeat, sub pœna solidorum viginti pro qualibet & qualibet vice, qua fuerit contrafactum.

**I T E M** quod nulla dictarum meretricum concubinarum vel cantoneriarum audeat in Ecclesia ponere se, & stare in banchettis mulierum bonæ & honestæ vitæ, aut inter eas se immiscere, nec banchettos tenere in Ecclesiis, sed ab eis separatim stare, & genua flectere in terram sub pœna librarum trium pro qualibet quotiescunq; fuerit contrafactum.



**S**TATVIMVS & ordinamus, quod omnes & singuli Hebræi habitantes in Ciuitate Urbini debeant stare & habitare in contrata deputata pro Iudeis, vulgariter dicto Pandrone delli Giudei, quæ est sita prope plateam magnam dictæ Ciuitatis & non in alio loco dictæ Ciuitatis sine licentia Illustrissimi Domini, sub pœna scutorum decem pro quolibet & qualibet vice, qua fuerit contrafactum, & teneantur custodire omnes festiuitates quæ coluntur à populo dictæ Ciuitatis pœna xxv. solidorum pro quolibet & qualibet vice, qua contra factum fuerit. Nec possint in eorum domibus retinere pro famula serua vel nutrice aut baila aliquam Christianam sub pœna decem florenorum quoties fuerit contrafactum, & nihilominus eam dimittere & expellere teneantur.

**I T E M** quod de cætero Iudæi & Hebræi non possint nec valeant emere vel alio titulo ab aliquo Christicola acquirere aliqua bona stabilia existentia in Ciuitate & territorio Urbini sine expressa licentia Illustrissimi domini nostri, sub pœna amissionis rei emptæ seu acquisitæ per ipsos Hebræos.

**I T E M** vsurarum voraginem, quæ animos deuorat & facultates exhaurit compescere cupientes Statuendo prohibemus, quod Iudæi in Ciuitate vel comitatu Urbini fœnerantes, non possint nec valeant recipere vel exigere palam vel occulte à mutuo recipientibus ultra medium bononem. pro singulo floreno quolibet mense, vel ultra formam suorum capitulorū, & quando mensis non esset finitus quod non possint recipere vsuras totius mensis, sed tantum pro rata temporis decursi, iuxta tamen formam didorum capitulorum.

**I T E M** statuimus, quod Iudæi fœnerantes in dicta Ciuitate vel eius comitatu

teneantur & debeant tempore receptionis pignorum tradere pignorantibus pollitam scriptam vulgari sermone Christiano, in qua apponere debeant diem mensem & annum recepti pignoris & qualitatem illius & nomen ipsius pignorantis & scenerantis, & pro quanta summa res fuerit pignolata, & pariter teneantur scribere in eorum libris partitas pignorum receptorum & eorum solutiones & totam rationem lingua vernacula Christiana, vt ab omnibus possint legi & intelligi.

**I T E M** quòd non possint vendere nec aliter alienare vlla pignora ante lapsum anni, à die pignorationis & anno finito non possint nec debeant illa vendere aut alienare & exportare extra dictam Ciuitatem & comitatum, sed illa vendere in dicta Ciuitate & eius comitatu, & teneantur in eorum libris scribere diem venditionis pignorum, & quantitatem pretii redacti ex venditione, & quod superfuerit de dicto pretio vltra sortem & vsuras dominis pignorum restituere, volumus insuper quòd si pignora post lapsum anni nò essent vendita seu alienata, & domini velint illa redimere soluendo sortem & vsuras illuc usque decursas, quòd dicti Hebræi illa restituere teneantur, sub pœna scutorum decem pro qualibet vice, qua in aliquo dictorum casuum contrahactum, vel obseruatum non fuerit.

*Quòd Porci non vadant per Ciuitatem. Rub. XXXIII.*

**S** T A T U I M U S & ordinamus, quòd quilibet retinens porcos in Ciuitate Urbini debeat illos taliter tenere, quòd non vadant per dictam Ciuitatem, sed illos in eorum domibus reclusos vel ligatos tenere sub pœna decem solidorum pro quolibet porco, & qualibet vice, & nihilominus teneatur ad emendationem damni illati per porcos euntes per Ciuitatem, & licitum sit cuilibet, cui porcus aliquis per Ciuitatem vadens contra formam huius Statuti, damnum inferret, ipsum porcum vel porcos denunciare & accusare, capere & retinere, donec eis fuerit satisfactum, de damno, aut saltem præstita cautio de satisfaciendo. Scrotas autem à fortu, nemo audeat tenere in dicta Ciuitate, sub pœna solidorum viginti, & nihilominus illam mittere teneatur extra Ciuitatem.

*De Domibus non destruendis prætextu maleficij.*

*Rub. XXXVIII.*

**Q** U O N I A M destructio domorum in Ciuitatibus deformitatem facit, statuimus & ordinamus, quòd deinceps prætextu alicuius maleficij executionis vel executionis nulla domus Ciuitatis Urbini vel burgorum eiusdem destrui vel dirui debeat, seu deuastari, sed deueniat in commune, & fiat signum crucis in facie domus, & vicarius, rector, Potestas, & quilibet alius officialis qui contraherit puniatur qualibet vice in quinquaginta libris & nihilominus damnum emendet patienti, præterquam in crimine prodicionis & lese maiestatis.

Quòd

*Quod Nemo excuset se tanquam conuersus. Rub. XXXIX.*



**T**EM Statuimus & ordinamus, quòd nullus possit se excusare ab aliquo munere vel onere, prætextu alicuius conuersionis, qui conuersalem habitum non portauerit, & apud locum, cuius se dicit conuersum moram non traxerit, vel alia non fecerit, propter quæ dicta immunitate de iure potiri debeat.

*De Muris Ciuitatis construendis & Pontibus ac Fontibus reparandis. Rub. XL.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd Priores Urbini pro tempore existentes teneantur, & debeant, de mense Decembris in consilio generali proponere seu proponi facere de muris Ciuitatis construendis, & pontibus, ac fontibus manutenendis ac reparandis, quomodo & qualiter fieri debeant, & secundum ordinem ipsius consilii procedere debeant, ad ipsos construendos, & reficiendos, & manutenendos &c.

*De uolentibus ædificare iuxta uias. Rub. XLI.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quicumque uoluerit de nouo facere vel ædificare domum vel aliquod ædificium iuxta plateas vel uias Ciuitatis & burgorum suorum, debeat & teneatur antequam incipiat ædificium vel vetus destruat in totum in Ciuitate vel burgis conuocare, & habere procuratorem communis & quatuor de melioribus conuicinis illius contrax, in qua uult ædificare, & mensurare plateam seu uiam, & facere tres mensuras seu duas ad minus, quarum una stet penes dictum procuratorem, & altera penes conuicinos prædictos, postquam liceat ædificare in suo terreno priuato tantum, ita quòd nihil occupet de platea vel uia aut terreno comunis, & si quis contrafecerit puniatur in decem libris, & ædificium factum remoueatur, infra quindecim dies, & quantum occupauerit relaxet, & de hoc quilibet possit accusare & denunciare, & habere medietatem pænæ, & magistri murorum vel lignaminis qui ibi laborauerint puniantur in centum solidis pro quolibet.

*De Prohibitione noue habitationis Castrorum. Rub. XLII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd quodlibet castrum comitatus Urbini suis confinibus debeat esse contentum, & quòd nullus habitator alicuius villæ dicti comitatus vadat ad habitandum ad aliquod castrum nisi fuerit de curte ipsius castri sine expressa licentia dominorum priorum Ciuitatis Urbini & consilii de quadraginta approbata inter eos ad buisolas & pallutas, &  
Ec

quodd vniuersitas cuiuscunq; castri ipsum non debeat aliter receptare, & talis habitator qui contrafecerit puniatur in viginti quinq; libris denariorum, & vniuersitas quæ receperit in quinquaginta libris, & quodd nulla villa totaliter siue particulariter possit vniri alicui villæ vel castro absque licentia vt supra obtinenda sub iam dicta pæna.

*De Cloachis ita teuendis, q non decurrant in vijs publicis, Rub. XLIII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quodd quælibet persona habens cloachas scaffas, seu aquarolos, vel necessaria super vel iuxta vias publicas, debeat eas ita tenere, quodd non decurrant in plateis & viis publicis. Nulli etiam liceat tenere vel habere necessaria aquarolos vel latrinas nec aliquam putredinem proicere super terreno vico vel androno, vt exeat in curia terreno vel porticu alterius ita quodd vicinus proximus patiatur damnum vel foetorem sine ipsius vicini vel domini voluntate, & qui contrafecerit in prædictis vel quolibet prædictorum pro pæna soluat vice qualibet solidos viginti & à prædictis abstineat & locum purgare cogatur.

*De pannis & alijs turpibus non lauandis in fontibus. Rub. XLIIII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus quodd nulla persona audeat vel præsumat lauare pannos & coria interiora animalium, vel quid aliud turpe in fontibus publicis seu vicinalibus Ciuitatis & comitatus Ciuitatis Vrbini, & qui contrafecerit puniatur vice qualibet in quolibet prædictorum casuum in solidis viginti, & quilibet possit accusare & denunciare contrafacientes, quorum accusatorum & denunciatorum sacramentis credatur, & habere debeant tertiam partem condemnationis. Alia verò tertia pars sit officialis executionem facientis residuum autem deueniat in commune.

*De Artificibus denegantibus vendere. Rub. XLV.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quodd quilibet artifex cuiuscunq; gradus existat in Ciuitate Vrbini exercens aliquā artem teneatur & debeat seruare in omnibus & per omnia impositiones & ordinamēta, quæ fierent de quibuscunq; rebus per superstitēs Ciuitatis prædictæ & quēlibet alium auctoritatem habentem, & cuiuslibet petenti teneatur vendere pro precio imposito, & si negauerit talem rem, quam haberet vendere, vel si negaret habere, & illam haberet in quolibet casu, incidat in pænam decem solidorum pro quolibet & qualibet vice applicanda pro quarta officiali exigenti, & pro alia quarta accusatori vel inuentori, & residuum veniat in commune & officialis extraordinarii teneatur quærere per apothecas vel domos ipsorum de re quam aliquis dixerit non habere & etiam ipsi superstitēs quærere possint.



*Quod nemo impediat rem alterius laborari. Rub. XLVI.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd cum ipsa rei qualitas, & æquitas suadeat, & æquum sit malitiis hominum obuiare, & maxime cum sæpe contingat, quòd homines castrorum & villarum timentes minas & violentiam alicuius potentis & magnatis vel etiã corrupti precibus vel pecunia, aut odio ducti inducant dominos ipsarum rerum in ipsis villis & castris ad venditionem earundem, quòd si quis ciuis vel habitator Ciuitatis vel comitatus Urbini haberet rem aliquam immobilem, positam in dictis castris & villis, quam homines ipsius castri vel villæ recusarēt laborare propter potentiam alicuius magnatis, vniuersitas ipsius castri vel villæ in cuius curte res ipsa sita esset, si domino rei placuerit debeat rem ipsam laborare congruis temporibus, & ipsi domino rei seu possessori ipsius de fructibus partem cōgruam tradere secundum vsum illius loci, & si ipsa vniuersitas ipsam rem colere modo prædicto denegaret, petente domino vel possessore, cogatur ad satisfaciendum dicto domino & possessori fructus, quos de ipsa re percepisset, vel percipi potuisset, si res ipsa congruè culta fuisset & laborata, & ad emendationem damni, si ex hoc res deterior facta esset, & quòd Potestas & alii officiales ciuitatis Urbini pro obseruatione prædicta sequestrari faciant res quas dicta vniuersitas et singulares personæ eiusdem haberent vel possiderent in Ciuitate districtu & comitatu Urbini, & ipsas dent & assignent, domino vel possessori vsq; ad integram satisfactionem sui damni & interesse, & prædicta faciant præfari Potestas & officiales sumarie & sine strepitu & figura iudicii, & si prædicta non obseruauerint vel fuerint negligentes & remissi de suo perdamt xxv. libras deā dicto comuni applicandas pro quolibet et qualibet vice.

*De Deueto.*

*Rub. XLVII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd nullus ciuis comitatus vel forensis audeat & præsumat extrahere vel portare carnes porcinas, hædinas, castratinas viuas vel mortuas extra Ciuitatem & comitatum Urbini, pœna contrafaciendi pro quolibet porco centum solidorum denariorum, & pro quolibet castrato quadraginta solidorum, & pro quolibet hædo decem solidorum, & perdat porcos, castratos & hædos, qui deueniant in comune, & quòd nullus audeat vel præsumat emere oua, caseum vel pullos in Ciuitate districtu, vel comitatu Urbini causa reuendendi & portandi extra dictā Ciuitatē districtū vel comitatum, pœna xx. solidorum pro qualibet vice, & perdat res, quas sic emisisset, & portaret, & quilibet possit accusare & denunciare contrafacientes & teneatur in credentia si voluerit, & credatur sibi denunciatori suo sacramento cum vno teste, quorū porcorum castratorū, hædorum & aliarum rerū sic in cōmissum incurfarum medietas sit denunciatoris, & quòd Priores qui pro tēpore essent possint inquirere suo arbitrio cū denunciatione vel sine denunciatore præcedentibus legitimis inditiis, et repertos

culpabiles cōdemnare secundum formam prædictā. Ab his pænis exempti sint oēs qui prædictas bestias forenses ad forū dictæ Ciuitatis ducerent, & eas nō vendiderint, liceat eis extrahere & reducere sine pæna, & etiam de Ciuitate & comitatu, qui mitterent porcos ad socium in comitatu Urbini vel ad eorum domos tenendos vel occidendos pro se qui possint eos extrahere de Ciuitate sine licentia D.D. Priorum declarando eorum sacramento, quòd dictos porcos extrahant dicta de causa, & etiam personæ quæ portarent carnes causa comedendi vsq; ad quantitatem decem librarum, & si ultra dictum pondus portaretur vel portare vellēt possint hoc facere habita licentia à dominis prioribus pro tempore existentibus, & quòd de licentia vel appotissā danda nihil soluatur, & qui fraudem commiserit in prædictis vel aliquo prædictorū puniatur pro qualibet vice & re vt supra dictum est, & deueniat vt supra, & qui ultra dictum pondus portauerit carnes sine licentia puniatur in viginti solidis pro qualibet vice, & perdat carnes, quæ veniant in communi, & in omnibus & singulis supradictis D.D. Prioribus & eorū officiales qui pro tempore fuerint possint inquirere cum denunciatore & sine, & repositos culpabiles condemnare secundum formam prædictam, & condemnationem exigere facere cum effectu.

**E T** dicimus & statuimus quòd nullus possit extrahere vel portare aliquod bladum extra Ciuitatem & comitatum Urbini, & qui contrafecerit perdat bladum & bestiam super qua portaret, & nihilominus condemnetur pro qualibet mina in quinquaginta solidis.

**I T E M** statuimus & ordinamus, quòd nullus terrigena vel forensis per se vel per interpositam personam audeat vel præsumat extrahere vel extrahi facere segnum vel assumgiam extra Ciuitatem Urbini, & qui cōtrafecerit perdat segnum vel assumgiam, & puniatur in centum solidis denariorum & deueniat in cōmuni.

**L I C E A T** tamen dominis prioribus concedere licentiam extrahendi prædicta quæ appareat in scriptis, & illi obtenta præsentari debeat Capitaneo generali & per ipsum subscribi, qui Capitaneus pro sua mercede recipere possit bononem vnum pro qualibet bulleto, & qualibet persona, qui domini priores & Capitaneus in concedendis dictis licentiis habere debeant considerationem ad qualitatem temporum & pænuriam rei quæ petitur extrahi, vt eas non concedant tempore pænuoso. Exceptuamus tamen eos qui sunt de Ciuitate, & districtu Ciuitatis Urbini, quibus permissum sit sine alia licentia extraere boues aratorios, & alias bestias concedendas ad socitam causa fructificandi, & non causa mercandi vel vendendi, & quicunq; conducerent de foris ad Ciuitatem Urbini vel eius comitatum aliqua de præmissis debeat notificare præfatis dominis prioribus quantitatem rerum conductarum, alias non possit eas extrahere de dicta Ciuitate vel comitatu, nisi prius secerit fidē de quantitate missa vel cōducta sub pænis præmissis.



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd nullus in Ciuitate Urbini audeat vel præsumat facere vigilias alibi quàm in ecclesia pro mortuo quem domi haberet, & quòd nemo cuiuscunq; conditionis vel gradus sit, audeat plangere per stratas nec in Ecclesia dum comitantur mortuū ad sepulturam, & quòd mulieres non possint incedere capillis sparsis, & quòd matres, vxores, filia; nec sorores defuncti possint exire de domo causa sociandi cadauera ad sepulturam, nec masculi vsq; ad tertium quadrum. Nec etiam tempore quo fit officium pro anima defuncti, & quòd nullus frater cuiuscunq; ordinis siue religionis possint deferre mulieres defunctas ad Ecclesiā. Item quòd nullus defunctus possit poni in choro alicuius Ecclesiæ dictæ Ciuitatis nisi fuerit doct̃or seu miles auratus, aut nobilis, & quòd dupleria non portentur in hastis exceptis dupleriis fraternitatis & luminaria. Et ad moderandum expensas funeralium, quæ per abusum quendam satis superq; excesserunt, ordinamus quòd in funere doct̃orum & equitum & nobilium non liceat portare seu portari facere cereos siue torcias vltra numerum viginti, & in funere aliorum, cuiuscunq; gradus non liceat deferre nec deferri facere vltra numerum quatuordecim. Et ad obuiandum fraudi, quæ huic statuto possit fieri decernimus quòd qualibet torcia pondus duarum librarū nō excedat, nec possit augeri numerus in ignere vel in Ecclesia. Prohibemus etiam quòd panigeli funerales hucusq; soliti concedi mulieribus per hæredes defuncti non dentur nisi solum & duntaxat mulieribus de domo defuncti & habitantibus extra domum defuncto coniunctis in primo gradu, & idem seruetur in vestibus lugubribus & capitiis quos nullo modo etiam domi tenere possint sformitas sub pænâ scutorum decem pro qualibet persona in quolibet casuum prædictorum contrasaciente pro qualibet vice cameræ ducali applicandorum pro medietate, pro quarta parte officiali exequenti, & pro reliqua quarta parte fabricæ Ecclesiæ cathedralis dictæ Ciuitatis, quas pænas Potestas qui pro tempore fuerit, exigere teneatur effectualiter, & toties quoties negligens fuerit in exigendo illas, pænam decem scutorum incurrat, & incurrisse intelligatur, & camerarius Ducalis huiusmodi negligentie pænas retinere debeat & teneatur de salario eiusdem domini Potestatis dandas, soluendas & distribuendas vt supra dictum est, & prædicta intelligantur tam pro funere mulierum quam virorum.

*De non emendis lignis per exercentes fornacem. Rub. XLIX.*



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd exercentes fornacem per se vel alios intelligendo etiam de vassariis coquentibus vasa in fornacibus non audeant vel præsumant aliquo tempore pro coquendo fornacem emere ligna in Ciuitate Urbini vel extra ciuitatem quando portantur ad Ciuitatem causa vendendi, pro vsu autem eorū familiæ possint emere post meridiem & non ante sub pænâ x. solidorum pro quolibet & qualibet vice, & quilibet possit accusare, & habeat quartam partem pænæ.

*De Vegetibus dandis ad naulum.*Rub. *L I.*

**S** TATVIMVS & ordinamus, quod vegetes & vascelli qui & quæ conducuntur ad pensionem & naulum pro vno anno, intelligantur conducti per totum mensem Augusti vltimi dicti anni, & à conducentibus per totum dictum mensem euacuari debeant, & reportari ad domum vel cellam vinariam locatoris, si & quando inde fuerint extracti, alias intelligantur reconducti locatore volente pro sequenti anno, ad rationem nauli primi anni, quo conductæ fuerint dictæ vegetes ex conuentione ipsarum partium, vbi autem de conuentione nauli non appareat intelligantur vegetes & vascelli conducti & locati, ad rationem si fuerint aptati & bene stricti sumptibus locatoris duorum bononensium pro qualibet salma vini iusta, si verò non fuerint bene aptatæ & strictæ ad rationem medijs grossi pro qualibet salma, & in naulo computentur expensæ quæ fierent in emendo circulos & vincos pro aptando & stringendo vegetes & vascellos, cuius nauli medietas soluatür tempore locationis, & residuum tempore restitutionis, vbi aliter non sit conuentum.

*De mensuratione pannorum.*Rub. *L II.*

**V** I A multorum querelas accepimus in mensuratione pannorum lanæ, varias committi fraudes volentes illis obuiare. Decernimus de cætero huiusmodi pannos lanæ à venditoribus mensurari debere illis positis & extensis super aliqua tabula, bancha, seu scanno, ducendo de brachio in brachium passetum & mensuram super panno per directum panni per vnum quartum intra pannum, & qui contrafecerit, puniatur vice qualibet pæna florenorum decem cuius pæna quarta pars sit accusatoris alia executoris, reseruato residuo pro camera fischali.

*Capituli spettanti alli Beccari delle carne legittime.*

**N** P R I M I S che li beccari delle carne d'Vrbino e ciascuono d'essi el banco suo, sotto quello e intorno a quello, debbia tener netto e mondo quanto sarà possibile, e similmente tutti l'instrumèti vsino per la detta arte, & anco quando tagliano tenere li guazaroni di panno de lino bianchi e delicati sopra l'altri loro panni di dosso, e li banchi asciaati e politi, e dare la carne a chi vorà infizata con le ginester, o simil cosa, sotto pena li sarà tassata e comandata per li soprastanti del commune, che per il tempo seranno, fin alla pena di dieci soldi secondo la forma delli soprascritti capitoli de soprastanti. Ne possino sotto la detta pena fare alcun mestiero putrido, o vituperoso, ne inconueniente al detto mestiero, massime scurticando bestie non siano licite fare alla beccaria, ne ancho nelle beccarie publiche amazare, o scurticare alcuna generatione di bestie,

eccetto capretti & agnelli lattanti, dummodo collochino il sangue nelli vasi, e portino in luogo conueniente, accio non rimanga fetore nelli detti luoghi, pena de x. soldi per ciaschuna fiata che contrafaranno. Ne anco sia licito ad alcuno di detti beccari legitimi o non legitimi tagliare ne vendere carne alla porta ne in altri luoghi eccetto ch'alli banchi loro, che li faranno deputati alla pena di x l. soldi per ciascuno e ciascuna fiata, & generaliter siano tenuti d'osservare tutti li Capituli spettanti à loro posti nelli Capituli delli soprastanti e sotto le pene ch'in quelle se contengono. Et similiter non sia licito a detti beccari gonfiare alcuna generatione di carne eccetto che capretti & agnelli lattanti alla pena di diece soldi per ciascuno che contra fara e per ciascuna fiata.

2 I T E M che detti beccari la mattina al suono della campana della prima messa del Vescouado e la sera al suono del vespero di detta chiesa siano tenuti hauere carne apparecchiate à sufficienza alli loro banchi con la cera alligata alli luoghi consueti à bullarse alla pena di x x v. soldi per ciascun' animale e per ciascun beccaro che contrafacesse, e questo non habbia luogo in le carne che venissero a giungere di fuora delle ditte hore per superabundantia de compratori, & à tal pene non possono essere astretti, se non de commissione de sopra stanti o d'alcuno d'essi.

3 I T E M che detti beccari à ciascuna stagione ciascun di nel quale sono tenuti e sia licito fare carne etiam le veglie comandate dalla chiesa seguendo il di nel quale sia licito mangiare carni, siano tenuti fare tutte le carne conueniente à dette stagioni ni quale sono obligati fare, cioe castroni e porci, al tempo permesso, in tal copia e sufficientia, che ciascuno che ne vora e domandara comprare le dette carne habbia sua intentione e stare à i banchi à vendere dette carne in le veglie predette da l'hora di vespero fino alle x x i i. hore, e li altri tempi la mattina fin' à terza & la sera dal'hora di vespero fin' à x x i i. hore la State, e l'inuerno fin' à vintequattro, & intendasi la State da kalende di maggio, fin' à kalende d'Ottobre, alla pena qui contrafara de quaranta soldi per ciascuna fiata che contrafaranno el di del Sabato, e dieci soldi, gl'altri di che contrafaranno, dummodo non possi essere fatto piu ch'una inuentione per ciascun'hora d'horologio che contrafarano nelle predette cose.

4 I T E M che detti beccari siano tenuti il di del Sabbato da kalende di Maggio insin' à kalende d'Ottobre nante hora di nona, & il resto dell'anno nante hora di terza hauere condutte alla beccaria le carne sono tenuti à macellare apparecchiate, e disposte à potersi vendere sotto pena de dieci soldi per ciascuno e ciascuna fiata seranno negligenti nelle predette cose e de quelle dare à chi ne uora comprare sotto la detta pena de quaranta soldi, come di sopra è detto.

5 I T E M che detti beccari li Sabbati della Quaresima e similiter li di delle feste nel'estate quand'occorressero due ò tre feste insieme, l'ultimo di della festa debbano prouedere ch'uno de loro beccari, e non piu in la beccaria publica debbia fare la carne, e quella vendere piu secretamente che po a chi ne domandara al pregio consueto delli altri di.

6 I T E M che nissun beccaro possa tagliare alcuna bestia se prima nō fara bol-

lata con la cera nelli luoghi consueti, ouero con l'incisure per li soprastanti del comune accio deputati sotto pena di quaranta soldi per ciascuna bestia & per ciascuna fiata contrafara, & in caso ch'evidentemente appareffe senza malitia detti beccari tal bolla fatta per li soprastanti essere stata guasta sia in arbitrio delli Signori Priori la detta pena.

7 I T E M che detti beccari le bestie condutte alla beccaria siano tenuti tenerle e vendere per quello pregio li faranno tassate. Ne li sia licito per alcun modo mandarle alla porta ne in altro luogo per vendere ne quelle vedere fuori di dette beccarie sotto pena di cinquanta soldi per ciascuno che contrafara, e per ciascuna fiata. Non intendendo per questo derogare che detti beccari de carne legittime infra loro, & similiter li beccari delle carne non legittime infra loro cessant'ogni suspitione de fraude non si possino compiacere di partire per schina & mita bestie bouine condutte alloro banchi. Ne ancho per questo derogando che li Signori Priori, che per tempo seranno nel tempo della state che le carni non se conseruano, e nelli di che seguisce vigilia pure che sia carne a sufficientia non possino dare licentia à detti beccari di partire similiter tra loro ogn'altra carne, e quella vedere senza pena per le cagioni predette ouero altre legittime ad arbitrio d'essi S. Priori.

8 I T E M che s'alcun beccaro hauera al suo banco di bestie bouine e piu tassate sotto diuerso pregio non li sia licito fin che non hauera intieramente tagliata e venduta quella hauera comenzata tagliare de l'altra alcuna quantita senon in grosso della quale il prezzo non sia manco che trenta libre e sotto pena de vinti soldi per ciascuno contrafara e ciascuna fiata.

9 I T E M che non sia licito à detti beccari carne di qualunque generatione seranno nella beccaria recusare di darle e venderle ad altri che la domandassero etiã in quella parte che la domandassero, ne sotto scusa che siano vendute ad altri, ne per alcuna altra cagione alla pena di dieci soldi per ciascuno che contrafara e per ciascuna fiata.

10 I T E M che s'alcun beccaro vendesse alcuna quantita di carne in grosso, o à minuto, oktra il pregio determinato e tassato per li soprastanti caschi in pena di L. soldi per ciascuna fiata che contrafara.

11 I T E M che li detti beccari debbino tenere nelle beccarie stadiere e tutti li altri pesi giusti e bollati con la bolla del comune, e le dette pese di ferro o di metallo da meza libra insin'alle quattro inclusiue bene distinte in modo che facilmente se conoschino sotto pena de xx. soldi per ciascuno contrafara e per ciascuna fiata, e s'alcun beccaro fusse trouato ò conuinto hauere dato meno ch'il debito peso della carne ad alcuno compratore ouero comesi alcuna fraude nel pesare detta carne o fosse trouato hauere e tenere in detta beccaria balance ouero alcuna generatione de pese mào che giuste caschi in pena de L. soldi per ciascuno & ciascuna fiata, e sia tenuto à dare al detto compratore altra tanta carne, quanto ne haueria comprata, ma s'alcuno fosse trouato commettere fraude in gambiare e rimettere denari ad alcun castrone ouero à taccara laua, ò altra cosa nel luogo de testicoli ouero fusse



fusse trouato ò conuento tenere al suo banco, ò hauere venduto alcuna ragione di carne che li fusse prohibita tenere ò vendere caschi in pena di duoi ducati per ciascuna fiata contrasfara e sia priuato del'vfficio della beccaria per vn'anno.

12 I T E M che non sia licito ad alcuno de detti beccari, vendere à peso alcun' estremità come sono capi e piedi ne anco interiori d'alcuna bestia, ò animale eccetto che delle bestie porcine delle quali se possino vendere capi e piedi al modo de l'altre carni & anco mo li linguacci delle bestie bouine, pena qualunq; contrasfara dieci soldi per ciascuna fiata.

13 I T E M che non sia licito ad alcun beccaro portare ouero tenere in dette beccarie per vendere, ne vendere alcuna bestia scuiolata ouero estenuata, ne infetta, ne morbosa ò asciata, pena cento soldi per ciascuno contrasfara e per ciascuna bestia e ciascuna fiata.

14 I T E M che non sia licito ad alcun beccaro de carni legitime comprare, tenere, occidere, ò vendere alcun castrone che non habbia naturalmente buttato li denti lattaioli pena xx. soldi per ciascuna bestia e per ciascuna fiata contrasfatto, & in perdita di tal bestia.

15 I T E M che non sia licito ad alcun beccaro comprare, tenere, amazare, ò occidere per cagione di vendere nella beccaria alcuna bestia laquale non gli sia licito tenere & vendere al suo banco sotto pena xx. soldi per ciascuna bestia e per ciascuna fiata contrasfatto, & in perdita di tal bestia, e questo non s'intenda quando amazzassero bestie à contemplatione d'altri fora delle loro case.

16 I T E M che non sia licito ad alcun beccaro impire alcun'argnone d'alcuna bestia con alcuna cosa ne con lo proprio grasso dell'animale. Neanco mo à coprire ouero ornare alcune bestie senon con le razze & grassi propri de quelli tali animali pena di x. soldi à qualunq; contrasfara per ciascun'animale.

17 I T E M che nisciun beccaro possa per alcun muodo reportare alla beccaria carni hauera leuata de li se non sara bollata della bolla de sopra stanti nelli luochi vsati, ò alcun de quelli pena vinti soldi per ciascuno contrasfara e per ciascuna pezza reportata à quella.

18 I T E M che detti beccari dalla festa di Pasqua de Resurrectione infin' à Calende di Luglio non possino vendere ne fare vendere alli loro banchi carne di porco senza espresa licenza delli Signori Priori che per il tempo saranno. Alli quali s'espeta tassargli il pregio in detto tempo alla pena di xx. soldi per ciascuno contrasfara e per ciascuna fiata. Ne anco sia licito à detti beccari dalla detta Pasqua infin' à Calende di Nouembre cauare pance di porci ne per loro arbitrio ne per autorità d'alcuno soprastante sotto la detta pena.

19 I T E M che nisciun beccaro di carne legitime possa per alcun modo fare alcuna compagnia publicamente ouero occultamente directe vel indirecte con alcun'altro beccaro de carni legitime, ò non legitime della Città d'Vrbino, ò comprare tenere ò vendere alcuna bestia viuua o morta, se da principio della condotta non saranno accettati per compagni d'un medesimo banco e presumanfi compa-

ni ogni volta faranno trouati comprare insieme, ò vendere alcuna bestia senza licenza delli Magnifici Signori Priori o sourastanti, ne s'intenda per questo essere prohibito à detti beccari fuori del territorio d'Vrbino fare compagnia, & comprare, & condurre ogni generatione di bestie. Ne anco s'intenda prohibito à detti beccari partire per ichina bestie bouine, ouero altre bestie di licenza delli Magnifici S. Priori come di sopra è detto nel 7. cap. Et la compagnia se fusse cò alcuno della famiglia di detti beccari s'intend'essere fatta con essi beccari pena cento soldi per ciascuno contrasara e per ciascuna fiata, & in pena del dopio quando fusse fatta infra beccari legittimi e non legittimi, e per escludere ogni suspitione di fraude che niuno beccaro d'alcuna sorte possa pigliare per compagno, ministro, fan- te, ò accettare per alcun modo à comprare ò vendere carne alcuna della famiglia d'un'altro beccaro condotto ad altro banco sotto la detta pena per ciascuno che contrasara.

20. I T E M che non sia licito à detti beccari comprare nella Citra d'Vrbino e sua corte cioe un miglio appresso, ne per se ne per interposita persona, ne sotto nome di comprare per altri alcun capretto ò agnello lattante di qualunq; sexo insin' à hora di nona pena di cinq; soldi per ciascuno cōtrasara e per ciascuna bestia, e per ciascuna fiata e in perdita della bestia.

21. I T E M che niuno beccaro ò suo compagno, ò ministro per se, ò per interposita persona di recte vel indirecte possa ne ardischa il di del Sabbatho depurato à sopra- stante à comprare per dare il saggio nel mercatale ò nel borgo di Val bona, an dare ò mandare à comprare ò fare alcun'atto per il quale se dia mala conditione al comprare de soprastanti, ouero pregiudizio alcuno à detto cōmune. Ne anco comprare nella ditta Citra o suo contado detto di alcuna generatione di carne da dare saggio sotto pena di vn ducato per ciascuno cōtrasara e per ciascuna fiata. E se questi beccari habitassero in detto borgo se cōmetterann'alcuna fraude nel comprare à modo predetto oltro l'andare à casa loro quale li sia licito liberamente, caschi no in pena del doppio. Et similiter qualunq; à contemplatione di detti beccari s'intromettesse ad alcun'atto predetto caschi in pena di doi ducati per ciascuna fiata e in pena d'un ducato caschi quello tale che vendera in detto di à detti beccari alcuna generatione di carni da dare il saggio, eccetto se non vendessero à detti beccari depoi che haueranno licentia di comprare secondo se contiene nelli Capitoli sopradetti de soprastanti, & in simil pena caschi qualunque hanesse venduto castroni, o porci à beccari e le menasse quel di in mercato e tenelessi sotto nome di venderli.

*Capituli spettanti alli Beccari delle carni non legittime.*



**L** E PRIMIS che à niiscun beccaro delle carni non legittime sia licito comprare sott'alcun colore tenere, occidere, ne vendere alcuna bestia di qualunq; ragione se sia quale siano consuete farse alla beccaria di car

ne legitime e deputate à farli li, eccetto li bouine, quale facendo e vendendo siano obligati osseruare li soprascritti Capitoli de beccari legitimi alla pena de x x. sol di per ciascuno e ciascuna bestia e ciascuna fiata fara contraffatto.

2 I T E M che detti beccari siano tenuti il di del Sabbato hauere e tenere alli loro banchi in copia abundantemente e vendere, e dare à ciascuno n'adimandara per li debiti pregi carne di magliati ouero agnelli di qualunq; sesso etiam non lattanti, dummodo non habbino buttato denti lattaioli e non siano sanati à ferro. Et oltre le dette carni tenere e vendere in copia almeno in fin' à Calende di Settembre delle carne grosse, come sono capre, becchi, pecore, sterpe, e barbeci, e passate dette Calende, o altra di quelle insieme con detti magliati & agnelli debbino tenere carne di porchi ouero scrofe sanate ò non sanate con ferro, ò verri sotto la pena de dieci soldi per ciascuno contrafaciente & per ciascuna fiata. Et similiter siano tenuti infra settimana almeno quell'haura promesso supplire in luoco dell'altri, & in caso che quell'offerui non siano tenuti gli altri beccari infra settimana, quali alle debite hore com'è detto di sopra nel cap. 2. e 3. e 4. debbino stare continuamente alli debiti banchi pena x. soldi per ciascuno contrafara e per ciascuna fiata.

3 I T E M che detti beccari siano tenuti alle porche sanate à ferro appicare la cera rossa in luochi vsati à bollarse e li fare bollare alli soprastanti, e le carni delle scroffe e verri fare signare nella gamba al modo si segnono le bestie bouine senz' alcun' appositione di cera sotto pena de cinq; soldi per ciascuno cōtrafaciente e per ciascuna fiata, qual carne li sia licito vendere sott'uno medemo pregio.

NOTA quòd suprascriptum proximum Capitulum limitatur per aliud Capitulum repertum in loco reformationum, videlicet vbi sunt scripta Capitula Beccario rum a cart. 157. Cuius quidem Capituli talis sequitur tenor :

Q V O D beccari teneantur vendere carnes scroffarum & verrorum vno denario minus quàm vendantur carnes castratarum sanatarum ferro, quas quidem carnes teneantur superstites terræ pro tempore existentes taxare & signare per incisuram in gamba ipsarum nec possint excedi dictum pretium sub pena vnius ducati pro quolibet superstite contrafaciente & quolibet beccario eas vendente vltra dictum pretium. Et si per dictos superstites fuerit taxatum & signatum, & qualibet vice qua fuerit contrafactum.

4 I T E M che detti beccari siano tenuti e debbano vendere le carni porcine della qualia predetta vn dinaro meno per ciascuna libra se vendono alle beccarie delle carni legitime, e le carni de magliati & agnelli doi denari meno la libra che le carni de caltroni legitimi, e l'altre carni che se signaranno per incisura nella gamba secondo seranno signate e tassate dalli soprastanti accio deputati pena de x x. soldi per ciascuno che contrafara e per ciascuna fiata.

5 I T E M che non sia licito a detti beccari tenere alcuna ragione de carne ; ò in tutte, o in parte applicata fuori del vscio delle beccarie. Ne anco mò tenere le carni etiam delli primi banchi in modo diano impedimento alla porta ne in altra forma sin' al presente.

6 I T E M che sia licito à detti beccari la vigilia di Natale vendere carne bouina vn quatrino piu per lira di quel che sarà tassato per li soprastanti, & similiter la settimana di Pasqua di Resurretti one possano vendere la carne del castrone nel modo sopradetto.

7 I T E M ch' à detti beccari sia licito pascolare le loro bestie per sodi silue remorle ginestreti maiatiche stoppie & in ciascuna possessione della Città e contra d'Vrbino, & anco mo nelli prati eccetto da Calende del mese di Marzo fin che saranno fenati e segati, libere, e senza pena. E questo s'intenda delle bestie lequale gli sia licito fare alla beccaria e non altre, dummodo non diano danno in vigne, horti seminati, canneti falceti, tagliaticci & altri arbori domestici, eccetto le bestie bouine, capre e bechi, quale non gli sia licito tenere per alcun modo, ne à beccari delle carne non legetime mandare a pascolare com'è detto. Ne contra detti beccari si possa procedere per via d'accusa, ò denuncia fatta per alcun gualdaro ouero guarda cellata, ne per inuentione o per inquisitione fatta per l'officiale de danni dati, ouero per alcuno suo officiale, notario, tamoglio ouero piazzaro, ouero per alcun'altro per alcun modo di pascolare dette loro bestie per detti beni de cittadini e contradini, dummodo non diano danno in vigne, horti, &c. come di sopra è detto. Possa pero il patrono di detti beni e gli sia licito accusare e denunciare detti beccari del pascolare le loro bestie nelli suoi beui in qualunq; luoco se sia, e sopra tal' accusa e denuntia se possa e debbia per dett' ufficiale procedere e constrengere detti beccari a pagare la pena & emendare il danno secòdo la forma del Statuto, non ostente che per detto patrono nò sia per prima protestato al detto beccaro di non pascolare, ouero alcun'altra cosa in contrario, e questo s'intenda ogni volta che dal patrono del danno saran ricercato & la vendita del danno, e fra tre giorni dal di de la requisitione fatta presente vno testimonio non l'harà satisfatto, ouero l'hauesse prohibito non li facesse danno in presenza almeno di vn testimonio.

8 I T E M che sia licito à detti beccari portare per la Città d'Vrbino e suo distretto ciascuna generatione de coltelli atti alla beccaria libere & impune, dummodo non siano eccessiuamente grandi ad arbitrio delli Magnifici S. Priori.

9 I T E M che nisciuno de detti beccari per alcun delitto ò negligentia spettante alla detta arte possa per alcun' ufficiale, quando la pena di quello non eccede cinquanta soldi essere messo nella prigione publica ò ritenuto nel Pallazo di sopra, dando idonea scigurtà.

10 I T E M che non sia licito ad alcuna persona quale non sia matricolata nella matricola de beccari legittimi, e non legittimi scorticare capretto, ò agnello per altri eccetto non fusse il suo proprio cioe di quello lo scorticara. Pena à ciascuno per ciascuno capretto, o agnello e per ciascuna fiata contrafara dieci soldi.

11 I T E M che nisciun'altra persona eccetto li detti beccari descritti com'è detto possa ardischi ne prelumma comprare nella Città d'Vrbino ne suo contando alcuna generatione di bestie da carne di beccarie per reuendere viuue ad altri in grosso, o à minuto sotto la pena de Cento soldi per ciascuna bestia è per ciascuna fiata sarà contrafatto.

12 **ITEM** che nelle pene e priuilegii predetti, s'intenda sott'il vocabulo de beccari, Beccari, loro compagni, tanti ministri, per li quali essi beccari siano tenuti in ogni caso spettant'alla dett'arte, e ch'in tutti li capitoli oue non e, espressa differenza di ragione o cagione s'intendono compresi li beccari legitimi e non legitimi del che s'habbia stare à l'arbitrio e dichiarazione delli Signori Priori che per il tempo faranno.

13 **ITEM** che tutte le pene detti beccari incurranlo la quarta parte sia del accusatore, quando l'accusatore ci interuira, & il resto sia del Signore, e del'officiale quale ne fara esecutione da douersi equalmēte diuidere salua le dispositione e con suetudine del decreto circa le gratie, quale vuole che la pena s'intenda quello che resta sopra la gratia.

14 **ITEM** che ciascuno poss'accusare detti beccari, e quando la pena ascende fin'alla somma de xx. soldi se li creda con giuramento senz'altra proua e da quel in su con vn testimonio, & all'officiale sempre indistintamente se li creda delle sue inuentione in qualunq; quāta in le cose spettante alla dett'arte, pure che se fara in la Citta riporti el medemo giorno e, nel conta fra tre giorni inclusiue, & che'l nome del'accusatore volendo sia tenuto secreto ad essi beccari, o accusati.

15 **ITEM** che doue detti capitoli non disponessero se proceda de similibus ad similia alli presenti Capitoli, intendendo che per questi siano derogati Statuti e ciaschun'altri Capioli, e che questi solamente s'habbino ad offeruare e à tutti preualere, e s'alcuno dubbio interuenisse s'habbi à stare alla dichiarazione delli Signori priori, che per il tempo faranno.

16 **ITEM** che non sia licito ad alcuna persona di qualunq; stato ò conditione se sia durante il dett'anno macellare, fare, e vendere a minuto alcuna generatione di carne da beccaria in alcun luoco della corte della Citta d'Vrbino e suo contado per tre miglia distanti da quella saluo ch'alla porta di Val bona sia licito à quel beccaro che fara deputato farla secondo l'ufanza e secondo li Capioli della porta, & anco mo à firmignino secondo e stato vsato per il passato sotto la pena d'un ducato per ciascuno che contrafarà, e per ciascuna fiata. Non intendendo per questo che per il tempo che fusse peste in detta Citta, ò suo contado, che Dio la celsi, sia de negato in detti luoghi fare delle carne e vendere à minuto, e ciascuno che vorra vendere a suo benepiacito, anzi durante il detto tempo a ciascuno sia licito fare e vendere ogni carne in ogni luogo senza pena e bando alcuno.

17 **ITEM** che non sia licito à detti beccari si di carne legitime come non legitime, tenere per vendere ne vendere ad altri in alcun luoco interiori cioe pendoli di porci si legitimi come non legitimi senza lengue ouero languacci d'essi porci at tacati ad essi pendoli com'è vsanza sotto la pena de x. soldi per ciascuno che con trafara, e per ciascuna fiata.

*Capituli spettanti alli Beccari deputati alla porta per il tempo seranno.*



**P** R I M A ch'il detto beccaro deputato à fare e macellare alla porta s'intenda deputato alla porta di val bona ne altroue ne altro luoco possa fare ne vendere carne, ne esso, ne altri nella quale non li sia licito fare alcuna bestia bouina che non sia maculata, e che fusse licito fare alla altre beccarie, e che non li sia licito fare piu che vna bestia bouina per ciascun Sabbato, delli quali defecti se n'habbia à stare al iudicio delli Signori Priori che per il tempo faranno, o d'uno d'elsi con la presenza di doi beccari legitimi, alli quali debbia essere mostra viuua. Et se alcuno malltosamente ferrisse, o debilitasse detta bestia per possella vendere à detta porta per niente li sia admesso, pena al beccaro la facesse quaranta soldi per ciascuna bestia e per ciascuna fiata, e se per caso occorresse infra settimana alcuna bestia bouina de cittadine, o cittadino se gualtasse o debilitasse per alcun caso sia licito à detto beccaro quella vendere alla detta porta come di sopra è detto, il di del Sabbato.

**2 I T E M** che s'alcun cittadino hauera alcuna bestia bouina qual solamente gli sia licito fare alla porta non ostante alcuna escusatione sia tenuto detta bestia scurricare apparare e vendere per il patrone di quella à pura e bona fede come fusse sua propria, & il Cuoio assignare al patrone, & la carne pigliarla à peso, & rendere il conto del peso, & similiter il pregio delle carni & interiori senz'alcun indutio o malitia, e in detto caso li sia licito solamente tenere bolignini vinti per suo premio e fatigha pena doi cento soldi qualunq; volta recusasse fare detta carne, e niente di meno sia tenuto à danni & interessi.

**3 I T E M** ch'in caso li fus' assignat' alcuna bestia guasta o debilitata per caso fortuito dipoi ch'ello si trouara hauere amazata quella hauea determinato vendere quel di, sia licito à detto beccaro vendere prima la sua, e dipoi quella li fara consignata, in caso che tal bestia consignata fusse morta, o stesse in modo che non si potesse soprastare fin'al sequente Sabbato.

**4 I T E M** che detto beccaro, delle carni seran li nelli sopradetti casi permessi sia tenuto à vendere e darne per il meno libre quattro per ciascun bolignino, & quello piu li parera, & in caso che contrafacesse dandone meno, caschi in pena de vinti soldi per ciascuna fiata, e per ciascuna persona à chi egli vendera, & quel piu o meno che pareisse alli Priori che farauo pro tempore post istud Capitulum describatur Rubrica de venditoribus olei in carta sequenti. Cetera vacant quia sunt duplicata.

*De Venditoribus Olei.*



**S** E C O N D O & ordinamo che li Priori della Citta d'Vrbino quali per tempo faranno successiuamente ciascun'anno del mese di Nouembre debbino far fare publici bandi in detta Citta, che qualunque persona



vorrà vendere oleo à minuto in detta Città debba presentarfi nant' à loro e fare scriuere per il loro Cancelliero, e promettere con giuramento offeruare l'infra-  
scritti Capituli per vno anno prosimo futuro, e nisciun'altra persona che non ha-  
uera fatto scriuere e promesso come di sopra non possa vendere olio à minuto in  
detta Città, e se dappoi la condotta fatta per li vendaroli infra l'anno per detti ven-  
daroli, se concedesse licentia ad alcun'altra persona de vendere olio in detta Città  
tal persona non possa vendere e se prima non s'hauera fatto scriuere dal sudetto can-  
celliero e promesso offeruare li presenti Capituli, sotto pena de cinquanta so' di per  
ciascuno che contrafacesse, e per ciascuna volta, e ciascun possa accusare e denun-  
ciare, e guadagnara la quarta parte.

**I M P R I M A** che detti venditori come di sopra descritti debbino vendere l'o-  
lio puro, netto, bello, di buono colore e sapore à ciascuna persona che ne doman-  
dara ò vora comprare fin' alla quantita di mezzo quartaruolo per ciascuna persona  
e da quel' in giù ogni quantita che gli sarà domadata à ogni tempo e stagione, &  
hora che li sarà domandato per quel pregio che li sarà ordinato per li soprastanti  
del comune d' Vrbino li quali debbono appodimare l'olio à detti venderoli secon-  
do se contiene nel' officio loro sub Rubrica de officio Superstitum in primo libro.

**I T E M** che detti venderoli ò alcun d' essi possino e sia in loro voluntà vendere  
à vna persona & in vna fiata fin' alla quantita d' un barile d' olio, e nò piu, venden-  
do maggiore quantita caschino in pena de x x. soldi per ciascuna volta.

**I T E M** che detti venderoli durante il detto tempo debbino tenere ditt' olio  
da vendere in vasi netti boni idonei e recipienti à tal officio sotto pena de x. soldi  
per ciascuno che contrafara e per ciascuna volta.

**I T E M** che detti venditori e ciascuno d' essi debbano tenere l'infraferitte mi-  
sure per vendere l'olio cio è bucale, la libra, la meza libra, e la mesurella da vni qua-  
trino tutte giuste e bullate della stampa di detto comune & non acciagate e nò of-  
fese ouer forate, e con quelle solo misurare l'olio à chi ne vora comprare e darli la  
debita rata e misura, & che le petriole loro habbino le canelle di loghezza di detti  
tre e nò piu, sotto pena de dieci soldi per ciascuno che cōtrafara, e ciascuna fiata.

**I T E M** che se detti venderoli ò alcuno d' essi vendesse ad alcuna persona alcu-  
na quantita d' olio pui & oltra il podimo che li sarà dato per li soprastanti che per  
tempo se ritrouaranno ipso facto cada in pena di vn ducato per ciascuna fiata, &  
ancora sia tenuto dare à quella persona alla quale venderà piu caro del douere tan-  
te libbre di dett' olio liberamente e senza pagamento alcuno quanti saranno li dina-  
ri gli hauera venduto l'olio oltra il podimo deputato.

**I T E M** che li detti vederoli siano tenuti veder l'olio qual sia puro, netto, bel-  
lo e senza fetore e defect' alcuno senza mistura di acqua vino, aceto, mele, i grafcia-  
lardo ò seguo e senza mistura d' alcun' altro liquore ò alra cosa, e s' apponeza esser  
li mista cosa alcuna quello che lo vendera ipso facto cada in pena de doi ducati &  
in perdita di dett' olio, e ciascun' ufficiale possa de facto procedere sopra ciò, e con-  
stringere tal delinquente à pagare la detta pena.

**I T E M** ordinamo che li soprastanti di detto comune siano tenuti dare il saggio e podimo alli detti venderoli ogni x v. di il di del Sabbato, nel qual di li prefati soprastanti possino comprare l'olio in piazza maggiore, & in altro luoco della detta Citta d'Vrbino doue e da chi gli piacerà, e dare il detto saggio e podimo con il guadagno de duoi soldi cioe quattrini dodici per quartaruolo. Con quest' inteso che non possino comprare olio per dare il saggio da uerun tricolo, ò citradino ò d'Vrbino ne anco dare il saggio secondo ch'alcun tricolo ò citradino, vendesse l'olio in detta piazza, ò altroue.

**I T E M** ch'in caso chel di nel quale li soprastanti debbono comprare l'olio per dare il saggio com'è detto se per li tempi cartiui, ò altra giusta cagione non venisse in piazza à vendere altro olio che quell' de detti venderoli non hauendo detti soprastanti comprat'olio per dare il saggio per sei di inanzi come possono comprare alhora il podimo e saggio del'olio cresca vn dinaro per lira, e cosi detti venderoli possino vendere l'olio vn dinaro piu per lira, che per il passato. E questo du ri per fin' che se da l'altro saggio.

**I T E M** che li soprastanti che saranno pro tempore possino comprare olio in detta Citta d'Vrbino e suo conta doue à loro parera sei di in'anzi il di del Sabbato nel quale sono tenuti comprare e per dare il saggio e podimo predetto alli detti oliuarii, e in detto di del Sabbato possino e siano tenuti dare il saggio al dett'olio per loro comprato in detti sei di precedenti il di del Sabbato, e secondo tal saggio e podimo dett'oliarii siano tenuti vendere l'olio x v. di immediate sequitaranno detto di del Sabbato predetto, e li detti soprastanti non possino comprare per dare il detto saggio oltra duoi quartaruoli d'olio insieme & in vna volta e non manco d'uno, e li detti oliarii venderoli siano tenuti à petitione de detti soprastanti vendere l'olio alhora per essi soprastanti comprato, per dare il saggio com'è detto, secondo il podimo e saggio nuouo, in calo chel prezzo del'olio creschi, & in caso chel detto prezzo second'il detto saggio sminimi ouer stia fermo in quel stato ch'era prima se debbia vendere dett'olio de detti soprastanti secondo il podimo vecchio, e siano tenuti detti oliarii che venderanno dett'olio de soprastanti rendere ragione e conto d'esso olio venduto ad essi soprastanti, e dargli e pagargli il prezzo d'esso ad ogni loro petitione, & in caso che detti tricoli & oliarii recitassero le predette cose fare & offeruare possino & debbino essere costretti à farle & offeruarle per qualunq; officiale del comun d'Vrbino.

**I T E M** che li detti soprastanti circa il comprare de dett'olio per dare il detto saggio com'è detto debbano usare ogni diligenzia & auertenza à loro possibile, e non debbono in cio commettere dolo, o fraud'alcuna ne contradetto comune ne contra detti venderoli, alla pena de x. ducati, & ogn'huomo possi accusare e sia tenuto secreto e guadagni la mira di detta pena.

**I T E M** che li detti venderoli n'alcun d'elli per se ne per altri in alcun luoco di detta Citta d'Vrbino, ò della sua corte per spatio di vn miglio appresso la detta Citta ne in alcun luoco del conta d'Vrbino in occulto re in palese nò possa domandare o

daré o fare domandare comprare, o fare comprare alcuna quantita d'olio nel di del Sabbatho nel quale li detti soprastanti sono tenuti dare il saggio sotto pena di doi ducati per ciascuno che contrafara & per ciascuna fiata, eccetto se non hauesse ro hauto licenza da detti soprastanti di comprare in detto giorno, della quale licenza se debba credere al giuramento di detti soprastanti, ne possino detti venderoli li detto di del Sabbatho quando haranno a comprare li detti soprastanti recettare per se o per altri in alcun luoco di detta Città o distretto d'Vrbino domandare, o fare domandare, incantare ne incanauare alcuna quantita di olio ch'auessero comprato d'alcuna persona per alcun altro tempo o luoco o non comprato sotto la pena di doi ducati e in perdita del olio eccetto se non hauessero hauto licenza dalli Priori che saranno per il tempo de recettare dett'olio ch'auessero comprato in ante il detto di del Sabbatho, e ciascuno possa accusare e denunciare & habbi la quarta parte della pena, e ciascuno officiale che trouasse tali delinquenti li possa di fatto astrengere alla detta pena, e in altri di del detto Sabbatho detti venderoli possino comprare liberamente e senza pena e licenza alcuna ogni quantita d'olio che li piacesse.

**I T E M** che sia licito a ciascun'altra persona di detta Città o suo contado, o habitant' in esse di qualunque conditione se sia in ogni tempo & in ogni luoco di detta Città e suo contado vendere in grosso ogni quantita d'olio fruttiero che li piacerà, purché non lo vendi a minuto cioè a manco di mezzo quartaruolo alla fiata, e possa venderlo per quel pregio che gli piacerà senza pena, e band'alcuno, e parimente li sia licito vendere l'olio in grosso e a minuto riscosso nelle possessioni e beni d'essi venditori come li piacerà, & il di del Sabbatho & in ogni luoco eccetto che nella piazza maggiore di detta Città, nella quale non possino vendere a minuto dett'olio riscosso nelle loro possessioni sotto la pena di vn ducato per ciascuno che contrafara e ciascuna volta.

**I T E M** chel di del Sabbatho, o d'altro mercato ciascuna persona fruttiera che non sia della Città, o conta d'Vrbino, o habitant' in essa la quale conducesse di fora del conta d'Vrbino alcuna quantita d'olio alla detta Città d'Vrbino possa quello vendere in piazza maggiore in grosso e a minuto sin alla quantita di mezzo quartaruolo e non manco, a ciascuna persona che ne vora comprare per quel pregio che li parerà liberamente e senza pena alcuna.

**I T E M** che niscuna persona debba ne possa vendere a minuto nella Città e corte di detta Città alcuna quantita d'olio ad alcuna persona in occulto, o in palese contra e prater, la forma delli prefati Capitoli senza licenza di detti venderoli sotto la pena di quattro ducati, e ogn'un possa accusare e denunciare, e guadagni la terza parte di detta pena l'altra terza parte sia delli vederoli e l'altra vada in comune.

**I T E M** che sia licito alli detti venderoli e ciascun d'essi tenere olio forte ouero riscaldato, o che hauesse altro mancamento di bontà, o bellezza dummodo non habbi mistura alcuna, e quello possino vendere a ciascuna persona facendoli intendere il mancamento d'esso, e lo debbino misurare cò le misure giuste e bullate co-

me di sopra è detto, e siano tenuti venderlo e darlo per vn denario manco la libra che non se vendera la libra del olio bello e buono sotto pena de x. soldi per cias- cuna che contrasara e per ciascuna volta.

**I T E M** che nisciuna persona di qualunque conditione se sia che non hauera pro messo vendere olio secondo li soprascritti Capituli possa comprare alcuna quan- tita d'olio nella Città e contra d'Vrbino per se ne per interposta persona per inta- nauare ouero reuenderlo in grosso o à minuto sotto pena di duoi ducati per ciascu- no che contrasacesse e per ciascuna fiata. Ma s'alcuno comprasse o facesse compra re e condurre olio di fuori del terreno d'Vrbino in detta Città possa vendere dett' olio di del Sabbatho, & altri di che se facesse mercato nella piazza della Città d'Verbino da mezzo quartaruolo in su; per persona alla volta liberamente & indoloro beneplacito.

**I T E M** Statuimo & ordinamo che vno di quelli oliarii ch'auerano promes- so vendere olio per vn'anno debba in specie promettere di vendere olio abundan- temente il di del Sabbatho & ogni altro di de mercato, e mancando in piazza mag- giore o luoco circonstante calchi in pena de cinquanta soldi per ciascuna fiata, e che niun'altro di detti tricoli possa vendere dett'olio à minuto in detta piazza ne in luoco circonstante à quella sotto detta pena, e in caso che non se trouassi alcuno che volesse promettere de vendere olio in piazza com'è detto, che li detti tricoli & oliarii siano obligati à deputare vno tra loro che debba abundatamente il di del Sabbatho & altro di di mercato venderu dett'olio, in detto luoco sotto la mede- ma pena, nella quale incorghino tutti li predett'oliarii, e quel che sara deputato non vendendo e mancando del suo debito egli solo calchi in pena delli 50. soldi e non li altri oliarii.

**I T E M** che tutti quelli che s'obligaranno à vendere olio, come se contiene nel li presenti Capituli debbino tenere sempre in conserua al manco quartaruoli tre d'olio bono per ciascheduno de loro sotto pena de quaranta soldi per ciascuna vol- ta per ciascun che non hauera detta quantita d'olio. E se alcuno de dett'oliarii trico- li e reuenderoli sara trouato dalli officiali de straordinarii non hauere olio secon- do la forma de detti Capituli, e quello vendere à ciascuno che ne vorra comprare, non poss' essere astretto à pagare pena alcuna dummodo che li doi terzi de detti tricoli e reuenderoli habbino olio à sufficienza secondo la forma delli presenti Ca- pituli ascendente alla summa de tre quartaruoli per vno com'è detto, e che quello vendino à chi ne vorra comprare.

LIBRI QVINTI FINIS.



LIBER SEXTVS  
SVPER D. D.

*De Officio & Iurisdictione maioris officialis damnorum datorum  
Ciuitatis & comitatus Vrbin.* Rub. I.



**T** BONA omnium existentia in Ciuitate Vrbin eius curte & comitatu bene custodiantur & à nemine dampnificentur. Statuimus & ordinamus, quòd officialis maior damnorum datorum sit vnus vel plures ex ciuibus dictæ Ciuitatis bonæ conditionis & famæ eligendus in consilio quadraginta dictæ Ciuitatis, qui introitu sui officii iurare debeat in manibus do minorum priorum dictæ Ciuitatis de bene legaliter & diligenter exercendo dictum officium sine dolo & fraude, & idoneum fideiussorem præstare de stando syndicatui & rationem reddèdo & reliqua restituendo in fine sui officii, qui habeat & habere intelligatur potestatem auctoritatem & iurisdictionem cognoscendi examinandi, decidendi & puniendi de omnibus & singulis damnis datis & in futurum dandis personaliter vel cum bestiis in bonis & rebus alienis vbicunq; sitis. Et pariter reparationem & manutentionem viarum fontium & pontium existentium in Ciuitate & comitatu Vrbin curare debeat & teneatur eorumq; destructores deuastatores & occupatores diligenter inquirere, & culpabiles repertos punire secundum formam Statutorum. Et quòd possit imponere penas banna & multas indicare vsq; ad quantitatem viginti solidorum & à contrafacientibus de facto exigere, & vnaqua; hebdomada bis in diuersis diebus ire teneatur, quando commodius poterit etiam de nocte si sibi videbitur, cū voluerit cum plazarario vel officiali seu alia per curtem Ciuitatis quandoque per vnā stratam quandoque per aliam ad custodiendum & videndum ne damna dentur, & si inuenit aliquem dampnum dantem personaliter, vel aliqua animalia in alienis rebus faciat ipsa animalia & personas coram se presentari in Ciuitate prædicta & accipiat fideiussorem idoneum de soluendo condemnationem & de damno emendando. Et persona quæ dampnum dederit vel cuius fuerint animalia sic inuenta si fideiussorem dare voluerit extra Ciuitatem in quocunq; loco teneatur ipsam fideiussionem recipere, & dictum dampnum dantem & animalia relaxare, & processare & condemnare secundum formam Statutorum & ordinamentorum factorum & faciendorum super damnis datis absq; aliqua probatione quæ viderit ipse offi-

cialis cum familia quæ cum eo iuerit. Item possit dictus officialis ponere guardias celatas in Ciuitate & eius curte & habeant quartam partem penæ de accusationibus per eos factis & teneantur in secreto.

*De Notarijs maioris officialis damnorum datorum. Rub. II.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd tempore extractionis dominorum priorum Ciuitatis Urbini extrahi debeant duo notarii de busulo notariorum officij damnorum datorum sorte iuxta consuetum, qui sic extracti per duos menses sint notarii ad banchum D. D. & per eos scribi debeant omnes accusationes denunciationes, querelæ, inquisitiones, & inuentiones quæ fierent ad dictum banchum, & pariter responsiones, excusationes & defensiones accusatorum inquisitorum vel denunciatorum, & depositiones testium, sententiæ & cassationes earum & omnes alij actus, quos fieri contingerit, & non per alium preterquam à substitutis per eos.

ITEM quòd dicti notarii non possint nec debeant recipere aliquid pro scribendis accusationibus, inuentionibus, inquisitionibus, denunciationibus, lamentationibus nec responsionibus simpliciter faciendis videlicet negando vel confitendo. Si verò aliquis respondendo poneret se ad defensionem, videlicet quia ultra simplicem negationem vel confessionem aliquid aliud allegaret aut proponeret pro sua defensione tunc percipere possit bononenum vnum pro qualibet responsione taliter facta. Declarantes quòd si plures de vna familia simul commorantes sub eodem tecto in comunione bonorum accusati inquisiti siue denunciati de eadem re simul & eodem tempore sicut supra proxime dictum est, responderent, quòd merces notarii sit bononenus vnus pro omnibus & non vltra.

ITEM pro examine cuiuslibet testis producti ab accusante accusato vel inquisito recipere possit notarius bononenum vnum & nō vltra, & alium bononenum officialis maior & non vltra. Pro examine verò testium ad instantiam curiæ examinandorum, & aliis scripturis faciendis pro curia nihil recipere possit. Pro qualibet verò scriptura exceptionum capitulorum & oppositionum in scriptis producendarum & quacunque alia scriptura recipere possit bononenum vnum & non vltra. Pro copiis verò scripturarum recipere possit prout supra in Ciuilibus sancitum est.

PRO cassationibus autem lamentationum non condemnatarum den. sex pro qualibet, & condemnatarum irremissibilium videlicet quæ non possint reponi ad primos terminos bononenum vnum pro qualibet. Earum verò quæ possunt reponi denarios sex pro qualibet recipere possit & non vltra. Pro cancellationibus autem accusationum, inquisitionum, inuentionum quæ in processibus hoc est ante condemnationem cassantur recipere possit bononenum vnum pro qualibet & non vltra: earum autem quæ cassantur post condemnationes & vbi concordia non requiritur merces notarii sit bononenus vnus & non vltra. Vbi verò



concordia requiritur sint duo bononeni & non vltra. Et pro repositione cuiuslibet condemnationis ad pristinos terminos bononenum vnum & non vltra recipere possit. Nec possint condemnationes vel lamenta semel ad pristinos terminos reposita amplius reponi nec quæ fuerint factæ vel facta tempore præcessoris in officio elapso vno mense noui officialis, sed intelligantur & sint inremissibiles & inremissibilia. Pro sententia extracta in publicam formam bononenos sex recipere possit & non vltra. Et qui contraxerit in aliquo de prædictis de facto cogatur ad soluendum communi pro pena solidos decem pro qualibet vice, & parti à qua receperit vltra mercedem taxatam duplum eius quod extorsit soluere cogatur. Declarantes insuper quod vnusquisque dictorum notariorum teneatur facere vnum quinternum condemnationum pro quolibet infra dictum tempus duorum mensium, & quod habeat & habere debeat à maiori officiali siue à comuni bononenos sexaginta pro quolibet quinterno, qui quinternus dari debeat sumptibus maioris officialis siue communis in membranis seu cartis realibus, & sit & esse debeat quatuordecim cartarum in forma maiori, aded quod in qualibet cartâ scribi possint & debeant decem expediti procellus. Si quis autem ipsorum negligens fuerit in scribendo dictum quinternum vltra amissionem supradictæ taxatæ mercedis incidat in penam viginti solidorum communi applicandorum.

*De Minoribus officialibus & executoribus & eorum mercede. Rub. III.*



Vm. difficile sit dictum damnorum officium attenta magnitudine committatur Urbini & copia damna inferentium per solum maiorem officialem exerceri. Ideo, Statuimus & ordinamus quod dictus maior officialis teneatur & debeat conducere & retinere ad minus quattuor minores officiales qui officiales confirmari debeant per Magnificos dominos Priores pro tempore præsidentes, & idoneas prestare cautiones reneantur de exercendo eorum officium fideliter, & de stando ad syndicatum & soluendo iudicatum in fine cuiuslibet anni, & non possint refirmari donec syndicatum compleuerint ad perquirendum & inuentiones faciendum de omnibus & quibuscunque ad dictum officium spectantibus & pertinentibus iuxta dispositionem Statutorum, & tempore congruo, & etiam ad exequendum contra condemnatos cum omni exactissima diligencia, solertia, & vigilantia, & pro eorum mercede habeant & habere possint secundum infra scriptam limitationem & non vltra, videlicet pro qualibet inuentione legitime facta habeant & habere debeant quartam partem penæ, quæ intraret cum effectu in communi. Pro qualibet executione cuiuslibet condemnationis, quæ venerit cassanda habere debeant denarios septem. Et si contigerit fieri executionem contra aliquem vicam duntaxat habentem condemnationem habere possit bononenum vnum pro eius mercede. Et si dicti officiales executionem facerent pro lamentis condemnatis remissibilibus tamen non excedentibus summam

viginti lamentorum recipere tantum possint pro eorum executione bononenos tres, si autem ultra dictum numerum quantacumque fuerit quantitas recipiant bononenos quatuor cum dimidio & non ultra. Si vero essent minoris numeri viginti lamentorum recipere possint solum bononenos duos. Et pro lamentis condemnatis, quae reponi non possent ad pristinos terminos ex forma Statutorum habeant & percipere possint supradictam quantitatem duplicatam excepto tamen minori numero quinque lamentorum de quibus tantum percipere possint bonon. duos & non ultra. Et quod dicti officiales teneantur pignora per eos ablata ponere ad depositarium in terminis & modis iuxta dispositionem Statuti de materia loquentis. Et si quis ipsorum in praedictis siue aliquo praedictorum contrafecerit seu extorserit ultra quantitatem taxatam puniatur in quadraginta solidis communi applicandis & ad restitutionem dupli parti à qua extorserit de facto & sine processu. Et quod dicti officiales non possint aliquo quaesito colore recipere aliquam executionem à condemnatis nisi effectualiter executi fuerint contra condemnatos subpignorando vel personaliter retinendo, & si contrafecerint incidant in dictam penam & credatur dicenti se soluisse executionem cum iuramento.

*in pro  
summa  
a notariis  
per  
in* **ITEM** teneantur dicti officiales quando vadunt per curtem Ciuitatis & eius comitatum ad custodiendum ne damna dentur, omni sero quo reuersi fuerint in Ciuitatem, maiori officiali & eius notariis referre omnes & singulas inuentiones per eos factas dicta die, & eas scribi facere per notarios ad dictum, bancum D. D. deputatos, quas inuentiones dicti notarii immediate scribere debeant in libris D. D. sub pena vnius ducati pro quolibet officiali & notario contrafaciente, & pro quolibet vice.

**ITEM** quod quilibet officialis committens aliquam simoniam robariam seu fraudem circa praedicta, accipiendo seu extorquendo aliquid à damnum dantibus nec eis referentibus ut dictum est incidat in penam vnius ducati, & in eandem penam ad quam tenebatur inuentus dare damnum & non relatus ut supra pro quolibet & qualibet vice, qua fuerit contrafactum, & ad emendationem D. D. per dictum inuentum in duplum damnum passio, & quilibet admittatur ad eos accusandum & denunciandum coram dominis Prioribus, & habeat quartam partem dictae penae, & nomen eius teneatur secretum, qui domini priores in praedictis procedant reiectis quibuscumque solemnitatibus iuris & Statutorum sola facti veritate inspecta eos compellendo de facto ad soluendum dictas penas & ad emendationem damni ut supra, & cuilibet inuento dare damnum praedicta reuelanti remittatur pena ad quam teneretur pro dicto damno dato per ipsum.

*De modo & forma procedendi super damnis datis. Rub. IIII.*



**OFFICIALIS** maior damnorum datorum Urbini possit & debeat procedere cognoscere & punire per inquisitionem & inuentiensem in locis & temporibus non prohibitis ex aliquo Statutorum dicti comu-

nis per accusationem denunciationem, querelas & lamentationes summarie de plano sine strepitu & figura iudicii diebus feriatis & non feriatis ita tamen quod legitime defensiones nemini denegentur secundum ordinem infra scriptum, videlicet quod omnes & singule inquisitiones & inuentiones scribi debeant per notarios de putatos ad dictum officium in vno libro, accusationes & denuncie in alio libro, querelæ & lamentationes in alio, qui omnes tres libri esse debeant sperati, ligati, cartulati, & confici debeant expensis officialis maioris prædicti. In quibus inquisitionibus, inuentionibus, accusationibus, denunciis, querelis, lamentationibus scribi debeat dies mensis & annus quibus fiunt nomina accusantium & accusatorum, denunciantium & denunciatorum inquirentium & lamentantium & locos vbi damnum datum esse diceretur personaliter vel cum bestiis, mensis & annus quibus damnum fuit datum, postea autem citentur inquisiti inuenti accusati & denunciati semel per cedulam personaliter vel domicum termino quinq; dierum ad se excusandum & defendendum, & taliter citatus si inter termino citationis præfixo non comparuerit, sed fuerit contumax ponatur in banno sub pœna qua deberet diffinitive condemnari, & in dicto banno steruere citetur quod infra tres dies comparere debeat ad se excusandum, & si intra dictos tres dies comparuerit admittatur ad faciendum eius defensiones; si verò non comparuerit in dicto termino trium dierum habeatur pro confesso & tanquam confessus condemnetur ad pœnam secundum formam Statutorum damnorum datorum. Si verò comparuerit in termino primæ citationis & negauerit, assignetur sibi terminus decem dierum ad faciendum eius defensionem, & similiter accusatori ad probandum eius accusationem, quo termino elapso processus habeatur pro publicato, & petenti, copia illius tradatur cum termino quinq; dierum ad opponendum; quo elapso officialis procedat ad condemnationem vel ad absolutionem præmissa prius citatione per tubam ad valuas palatii communis Urbini, quæ quidem sententiæ condemnatoriæ vel absolutoriæ scribi debeant per dictos notarios in quinquenis cartarum pecudinarum seu realium, vt supra dictum est sub Rubrica, de notariis maioris officialis. Nulla tamen sententia damnorum datorum possit infringi vel annullari ratione alicuius fo lennitatis iuris vel Statutorum omittæ vel non seruata.

**I T E M** dictus maior officialis teneatur & debeat durante tempore sui officii expedire & expediri facere per eius notarios omnes & singulas accusationes inuentiones & inquisitiones faciendas & producendas dicto tempore eius officii sub pœna x. librarum pro singulo processu non expedito, quæ pœna tempore syndicatus ipsius officialis computetur ei in suo salario exceptis denunciis accusationibus, inuentionibus & inquisitionibus factis in duobus vltimis mensibus sui officii, quas si non expedierit nullam pœnam incurrat, sed illos eius successet expedire teneatur durante dicto officio sub iam dicta pœna.

*Infra quantum tempus possit cognosci in D. D. Rub. V.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd de omnibus damnis datis possit cognosci & procedi infra octo menses tantum à die dati damni & postea nemo audiat, neq; procedi possit aliquo modo, et si secus factum fuerit ipso iure sit nullum & non valeat.

*De mercede maioris officialis. Rub. VI.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd officialis maior qui pro tempore fuerit habeat & habere possit pro sua mercede & salario quartam partem penarum quas effectulicè fecerit devolvire in commune ex inuentionibus & inquisitionibus per eum & eius officium factis, & decimam partem penarum quæ venerint in communi ex condemnationibus factis per viam accusationis & lamentationum & bononem vnum pro quo libet gualdario qui non responderit die Sabbati officio, & quartam partem mulctarum & nihil ultra percipere possit sub pœna vnius ducati pro qualibet vice.

*De his qui accusare & accusari possint. Rub. VII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd de damnis datis accusare possit dominus rei in qua damnum datum sit, cuius vxor, filii eorum nepotes, domino non contradicente, & quicumq; possessor, & laborator quarumcunq; possessionum ac etiam tutor, curator, seu actor pupillorum, adutorum, prodigorum seu furiosorum & administratores prælati, priores vel syndici monasteriorum, ecclesiarum, & locorum priorum, & quilibet maior quatuordecim annis, qui viderit damnum dare personaliter vel cum bestiis in rebus suis vel alienis ubicunq; sitis in comitatu & districtu Urbini, ex quorum accusationibus & denunciationibus officialis maior damnorum datorum teneatur condemnare vel absolvere secundum quòd probatum fuerit, & denunciatis siue accusatis de rebus alienis habeat quartam partem pœnæ. Accusari autem possint omnes & singuli damnum dantes in bonis alienis maiore tamen septem annis, qui si septimum annum non excefferit, teneatur solum ad emendationem damni & non ad aliam pœnam. Si autem septimum annum excefferit & minor x. fuerit teneatur etiam ad pœnam mitius tamè declarandam arbitrio D. Priorum: maiores autem decem annis teneantur ad pœnam & damnum emendare iuxta dispositionem Statutorum. Liceat tamen domino & eius familiæ secum ducere quos voluerint ad res ipsius, & non possint accusare de damnis datis, laboratoribus etiam liceat ducere quos voluerint, non tamen inimicos domini ad res quas laborant, dummodo se abstineant damnum dare in dictis bonis. Non tamen liceat laboratoribus de possessionibus alienis quas colunt auferre sine licentia domini vvas vel alia, poma aut ligna seu cannas

cannas vel palos nisi pro eorum usu modeste tamen & moderate & non damnificando, alias puniantur ut alii damnificantes.

**P O S S I N T** insuper prædicti accusare cum eorum sacramento personas vel animalia quas vel quæ inuenerint sibi dare damnum, & credatur eis quo ad pænam usque ad x x. solidos, & pro totidem quo ad emendationem damni, non denegamus propterea quin accusatus vel denunciatus possit suas defensiones facere tam super eius innocentia, quàm super quantitate & extimatione damni, & si accusatus voluerit mitti ad videndum locum in quo affirmauerit nullum esse damnum teneatur officialis mittere vel ire, & si inuenerit nullum esse damnum puniat accusantem in duplum pænæ prædictæ, dummodo non esset tale damnum quòd per inspectionem probari non posset, quo casu stetur dicto sacramento accusatoris. Prohibentes expresse quòd litigantes ad inuicem non possint se & eorum familias & animalia accusare solo sacramento durante lite, nec per mensem postea. Nullus tamen eadem die cum iuramento possit facere ultra duas accusas contra eandem personam vel eius familiam de diuersis damnis.

*De querelantibus & lamentantibus.*

*Rub. VIII.*



**D O B V I A N D V M** indebitis & iniuriis extorsionibus, Statuimus quòd quicumque voluerit exponere in curia D. D. querelas & lamentationes de aliquo damno dato, quòd asserat fore datum in suis bonis antequam lamentatio scribatur in libris lamentorum debeat ipse querelans & lamentans sollemniter iurare manu tactis scripturis ad Sancta Dei Evangelia, quòd non animo calumnie exponit, & quòd damnum est in & de dicta re, & quòd nescit quis fecerit tale damnum, quo iuramento præstito scribatur talis querela & lamentatio, & super ea procedatur ut iura volunt, aliter querela non admittatur nec scribatur, & admissa vel scripta non valeat. Et si talis lamentatio vel querela non fuerit vera & de vero damno, facta, & Gualdarius ad quem spectat facere accusationem de tali lamentatione vel querela probauerit legitime infra octo dies à die quo sciuerit lamentationem expositam non esse datum dictum damnum de quo facta est querela, ipse Gualdarius non teneatur nec cogi possit ad aliquam pænam pro dicta lamentatione non vera, sed lamentans quicumque sit principalis vel procurator teneatur ad illam pænam ad quam teneretur accusatus iuste & legitime conuictus ex damno contento in lamentatione exposita, & ultra dictam pænam teneatur iniuste lamentans ad damna expensas, & interesse Gualdario, cui & tempore cuius data esset dicta lamentatio iniusta, & ad prædicta possit de facto cogi visa veritate sine alia iuris sollemnitate, ad instantiam dicti Gualdarii.

Hh



**S**TATVIMVS & ordinamus, quòd de qualibet quadra Ciuitatis eligantur sex Gualdarii ad minus, qui teneantur res existentes in curte Ciuitatis & eius districtu, & in eorum villis vbi nò sunt habitantes, vel sunt & Gualdarios non habent, & hortos existentes infra muros Ciuitatis prædictæ custodire de die & de nocte, ne damna dentur in eis. Et quodlibet castru Ciuitatis prædictæ habeat duos Gualdarios, & qualibet villa habens quattuor sumas, & abinde supra habeat vnum Gualdariu, sub pena centum solidorum pro quolibet castro & qualibet villa. Et si aliqua villa per se ipsam sufficiens non fuerit applicetur alteri villæ non sufficiens, & ambæ simul iunctæ debeant habere Gualdarium, & idem dicimus de castro non sufficiens sub dicta pena pro qualibet villa vel castro contrafaciente, qui Gualdarii infra quintam diem ab eorum electione comparere debeant coram maiore officiali D. D. & in eius manibus iurare de bene & fideliter exercendo eorum officium sub pena viginti solidorum pro quolibet, & teneantur & debeant dicti Gualdarii denũciare dicto maiori officiali damna data, quæ viderint aut sciuerint infra octo dies postquam viderint aut sciuerint, videlicet quolibet damna data in curte illius castri & villæ in quo vel qua fuerit deputatus ad Gualdariam, & declarare debeant diem damni dati quod viderint de die vel de nocte, & si aliter denunciatio facta fuerit non valeat. Et si dicti Gualdarii tam de Ciuitate, quàm de comitatu non denunciauerint infra dictum terminum puniantur in viginti solidis, & habeant tertiam partem penæ condemnationum seu capitum solidorum, suarum denuntiationum ex eorum visu factarum tantum. Et singulis diebus Sabbatorum debeant se præsentare coram Officiali, & dicere quæ damna dare viderint in hebdomada, & si se non præsentauerint antequam Officialis recedat ad requisitionem eius puniantur in vno bono neno pro quolibet, nisi habeant iustum impedimentum, & exceptuando illos Gualdarios, quibus in veniendo ad Ciuitatem necesse foret transire flumen in quo non esset pons, qui tempore hiemali videlicet de Mense Octobris, Nouebis, Decembris Ianuarii, Februarii & Martii non cogantur comparere omni die Sabbatis, sed singulis quindecim diebus.

**I**TEM dicimus, quòd si aliquod damnum datum fuerit in aliqua re de prædictis rebus existentibus in Ciuitate, curte, & districtu, & non reperiatur qui damnum dederit in dicta re, & cum illo exposita sit querela, Gualdarii illius loci in quo damnum datum fuerit teneantur diligenter inuestigare & perquirere malefactorem, & eo non reperto debeant facere fidem Officiali maiori per quatuor vicinos proximiores rei damnificatæ quòd non reperitur qui damnu dederit, quæ fide facta teueantur accusare semetipsos & quattuor proximiores vicinos etiã si fuerint de diuersis castris & villis, si damnum non excellerit quantitatem decem solidorum, si verò damnum excellerit decem solidos teneantur accusare semetipsos & decem proximiores vicinos etiam si fuerint de diuersis villis & castris vsupra



& tunc officialis delere debeat querelam, & dictos accusatos per cedulam citari faciat cum termino quinque dierum ad contradicendum & faciendum suas defensiones, quibus non comparentibus in dicto termino vel comparentibus & se non defendentibus nec abolitionem petentibus officialis eos condemnare debeat in duobus solidis pro quolibet accusato de quolibet damno applicandis comuni, & ulterius ad emendationem damni, si verò comparuerint in dicto termino & concordiam produxerint seu fidem fecerint aboliatur processus & non teneantur ad aliquam penam nisi ad emendationem damni, & ad mercedem notarii pro abolitione. Et hoc casu credatur sacramento damnum palli usque ad quantitatem decem solidorum, abinde verò supra credatur cum uno teste, & quòd dicti Gualdarii & proximiores vicini non possint se excusare ab emendatione damni & pena supradicta dicendo se non viderunt dare damnum, sed excusentur si probauerint damnum dantem, vel si dominus rei denunciaverit damnum dantem, quo casu procedatur contra damnum dantem iuxta dispositionem Statutorum. Si autem non probauerint saltem semiplene cum dedisse damnum quem pro malefactore assignauerint, solvant pro pena solidos viginti pro quolibet videlicet illi qui assignauerint malefactorem & non probauerint, & nihilominus damnum emendetur per omnes accusatos ut supra, & pena solvatur duorum solidorum per eos qui malefactorem non assignauerint. Et si dicti Gualdarii accusauerint pro vicino proximiori rei damnicatae qui non esset de proximioribus puniantur in xx. solidis ipso facto pro quo libet & qualibet vice.

**ITEM** si aliquis dixerit alicui Gualdario sibi fore datum damnum in aliqua re existente in eius Gualdaria, & assignauerit damnum dantem dictus Gualdarius teneatur illum accusare ex querela dicti querelantis infra dictum terminum octo dierum sub dicta pena viginti solidorum.

**ITEM** quòd nullus cogatur esse gualdarius in Civitate habens bona valentia 200. librarum denariorum. nec ille qui habitaverit cum eo in una familia, nec aliquis existens sub potestate alicuius, nec aliquis qui esset artifex vel artem confueverit operari in Civitate Urbini & fuerit descriptus in matricula artis dictae Civitatis.

**ITEM** minores decem & octo annis, & maiores sexaginta annis sint immunes à dicto officio Gualdariae tam in Civitate quam in comitatu quando in eorum familia non haberent aliquam personam habilem ad dictum onus Gualdariae, laboratores etiam possessionum aliorum gaudeant dicta immunitate secundum tamen ordinationem Statuti positi sub Rubrica de exemptionibus laboratorum supra libro secundo.

**ITEM** ordinamus quòd gualdarii castrorum & villarum dictae Civitatis teneantur & debeant portare cedulas eis dandas per officiales D. D. & illas dare & citare prout habuerit in mandatis & relationes facere dictis officialibus vel eorum, notariis infra terminum octo dierum vel xv. secundum quòd tenentur comparere sub pena quinque solidorum pro quolibet & qualibet vice qua fuerit contrarium, declarantes quòd unusquisque teneatur portare cedulas suae villae vel castrum.

& non alterius : & officiales D.D. non possint ad vltiora procedere super eis, nisi prius habita relatione ab ipsis Gualdariis, & in libris descripta & vbi non sunt Gualdarii à plazzariis.

**I T E M** declarando dicimus quòd liceat Gualdariis durante eorum officio & x v. diebus post lamenta data tempore eorum officii cassare habita prius concordia à querelantibus absq; solutione alicuius pænæ, si verò in dicto tempore accusationes non fecerint vel cancellationem non procurauerint tempore prædicto dicti Gualdarii ceaseantur & sint condemnati in x x. solidis pro quolibet lamento non cancellato & ad emendationem damni si tamen per dominos Priores Urbini reponantur ad primos terminos liceat eis cassare dicta lamenta aut per concordiam aut per accusationem vt supra sine pæna infra octo dies, sed si id non fecerint infra dictos octo dies puniantur inremissibiliter in dicta pæna x x. solidorum pro quolibet lamento non cancellato & in emendationem damni.

**I T E M** dicimus, quòd vbi in aliquo castro vel villa essent duo Gualdarii quòd lamentationes & alia onera spectantia ad officium Gualdarie æqualiter inter eos diuidantur.

**I T E M** dicimus quòd dicti Gualdarii teneantur si fuerint requisiti ire cum executoribus officii damnorum datorum quando vadunt ad capiendum pignora, & illa penes se custodire, & præsentare infra octo dies in Ciuitate Urbini dictis executoribus qui illa fecerint & recipere ab eis confessionem de recepto. Et vltorius teneantur ire & foriare dictos officiales quando vadunt ad faciendum inuentiones sub pæna viginti solidorum pro quolibet toties quoties fuerit contrasactum.

**GUALDARII** autem & custodes seu officiales dampnum dantes per loca eorum Gualdarie in possessionibus aliquorum, puniantur in duplum eius quod quicuis alius dans dampnum puniretur ex forma Statutorum & emendent dampnum domino.

*De Probationibus D. D.*

*Rub. X.*



**T A T V I M V S** & ordinamus, quòd sacramentum cuiuslibet domini & possessoris seu eniam coloni aut laboratoris famuli factoris negotiorum gestoris bonæ tamen famæ conquerentis & iurantis se vidisse vel inuenisse dampnum aliquod dari personaliter vel cum bestiis in aliqua re vel possessione sua vel domini sui habeatur & reputetur plena probatio vsq; ad quantitatem viginti solidorum, & ad totidem pro emendatione damni vt supra statutum est sub Rubrica de his qui accusare & accusari possint. Abinde verò supra vsq; ad quantitatem decem librarum sufficiat probatio vnius testis fide digni, & à decem libris supra iuramentum de visu cum vno teste habeatur pro plena probatione. Declarantes quòd tam masculi quam femina maiores tamen quatuordecim annis sint habiles ad testificandum in causis D. D.

*De mitigatione pene propter concordiam.**Rub. XI.*

**T**ATVIMVS & ordinamus quòd in damnis datis cum bestiis studiose si accusatus denunciatus vel inquisitus concordiam habuerit à damnum passo & de ea fidem fecerit ante condemnationē soluat quinque solidos pro qualibet libra qua condemnari debebat. Et studiose intelligatur damnum dedisse si fuerit præsens per se vel per custodem, quando damnum datum fuerit, & de aliis damnis non studiose nec personaliter datis soluat solidos duos pro qualibet libra. De damnis verò personaliter datis soluat bonone nos nouem cum dimidio pro libra, in inuentionibus verò pontium, fontium, & viarum pax nihil opituletur.

*De pena facientis falsam fidem.**Rub. XII.*

**V**ICVNQVE falsam fidem fecerit de pace alicuius damni seu licentia cassandi aut leuandi accusas vel lamenta alicuius absque commissione accusatoris vel querelantis, & qui talem falsam fidem fieri fecerit &auerit, incurrat penam quinque librarum pro quolibet & qualibet vice.

*De damnis personaliter datis in hortis seu viridarijs  
uel clausura.*

*Rub. XIII.*

**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd si quis intrauerit hortum seu viridarium vel clausuram situm & sitam intra muros Ciuitatis vel extra sine licentia domini vel hortulani vel laboratoris & ibi damnum dederit accipiendo vel portando olera, herbas, poma vel alios fructus soluat pro qualibet vice si fuerit de die 40. solid. & si fuerit de nocte solid. 60. & semper emendet damnum in duplum patienti. Intrans verò tantum non colligens neque exportans soluat solidos xx. pro qualibet vice, fodiens autem seu carpens inde aliquam plantam arborum vel incidens aliquam arborem seu vitem in x. libris pro quolibet & qualibet vice puniatur. Si damnum datum fuerit de die, & non excedat summam x. librarum & si fuerit de nocte & non excedat summam centum solidorum. Alias autem puniantur iuxta formam Statuti de de populatione. Si verò dederit damnum in seratura vel sepali solidos decem, & in omnibus supradictis casibus damnum emendet in duplum patienti, & clausura intelligatur locus clausus terræ laboratiuæ in quo essent ad minus decem arbores domesticæ, arbores verò domesticæ intelligantur oliuæ, ficus, amigdalæ, castanæ, nuces, cerasæ, mala granata, mali, mori, piri, lucini, auelanæ, persicæque & huiusmodi, & quicumque inciderit perguam siue alias vites plantatas in domibus vel iuxta domum alicuius condemnentur in decem libris pro qualibet vite & qualibet vice damnum semper emendet in duplum.

*De damnis datis personaliter in uinets, canetis &  
salceto.* Rub. *XIIII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd si quis alterius vineam sine domini vel alterius de eius familia seu laboratoris licentia ingressus fuerit à Calend. Martii vsq; quo fuerit vindemiata, soluat solidos viginti, alio autem tempore soluat solidos decem: si verò in ea damnum dederit faciendo herbam vel soleam vitium, soluat duplum quod dictum est, & eadem pœna viginti solidorum exportans palos vel arundines ex vinea, & si vvas exportauerit tam maturas quàm immaturas antequam fuerint completæ vindemiæ, soluat libras sex, si fuerit de die, si verò de nocte duplum, si uerò inciderit palmitem vel sarmentum alicuius vitis soluat communi solidos decem pro quolibet & qualibet vice, & si à pede vitem inciderit soluat pro qualibet vice libras quatuor vsq; ad tres vitēs inclusive, abinde verò supra puniatur in viginti quinque libris. & damnum semper emendat in duplum patienti. Et si damnum dans esset persona vilis & abiecta & non esset soluendo pœnam pecuniariam, ponatur ad catenas aut bis fune quassetur, arbitrio officialis maioris D. D. habita consideratione qualitaris personæ damni dati.

Q V I verò damnum personaliter dederit in caneto faciendo canafoleam incidendo cannas vel illas exportando seu occinos effodiendo vel exportando in quadraginta solidis puniatur, & eadem pœna puniatur damnificans salicetum, & auferens cannas vel salices de catastra vel aliunde vbi canna seu salices essent congregatæ, & in quolibet damno dato ad canetum & salicetum tempore noctis pœnæ augeantur pro medietate, prout supra taxatum est, & in omni casu damnum emendent in duplum.

*De damnis personaliter datis in grano Ordeo, Blado &  
alijs leguminibus.* Rub. *XV.*



**S** T A T V I M V S quòd si quis intrauerit alterius seminatum cuiuscunque rei nondum natum soluat solidos quinque, si autem intrauerit seminatum iam natum soluat solidos decem nisi id necessitate temporis faceret cum via esset nimis destructa, quo casu impune transire liceat. Metens autem vel accipiens granum hordeū bladum vel legumiua, absque licentia domini, seu exportans couos & spicas incidens vel exportans in sex libris puniatur vice qualibet si de die fuerit, de nocte in duplum teneatur, qui verò secauerit herbam in agro alieno sine licentia domini in viginti solidis puniatur auferens fenum paleas & ligna de bonis alienis, vel deuastans herbas in prato vel cumulos palarum & fani eadem pœna puniatur.

*De damnis personaliter datis in arboribus & pomis in horto vini.  
dario & Clausura existentibus. Rub. XVI.*

**S**I QVIS arborem oliuæ à pede inciderit in libris decem denariorum puniatur, pro quolibet & vice qualibet. Plantam verò oliuæ auferens in libris sex puniatur pro quolibet & qualibet vice, ramum verò dicti arboris rumpens vel incidens in tribus libris puniatur, aliam verò arborem fructiferam incidens à pede in libris octo puniatur pro qualibet. Ramum verò incidens dictarum arborum in 40. solidis puniatur. Frondes autem vel soleas earum faciens vel auferens in viginti solidis puniatur. Qui verò scapezauerit dictas arbores tribus libris puniatur pro quolibet & qualibet arbore. Et si illas excorauerit taliter quòd arbor deficeret, puniatur eadem pœna qua incidens à pede, si verò non deficeret, in tribus libris puniatur. Et prædicta locum habeant quando damnum fuit de die datum & summam decem librarum non excedat, vel si de nocte & non excedat centum solidos. Aliter autem puniatur vt in statuto de depopulatione. Et qui dictarum arborum poma vel fructus exportauerit in 40. solidis puniatur, comedens ibi & non exportans in xx. solidis puniatur. Si verò lapides seu ligna proiecerit ad arbores alterius faciendo cadere poma, & fructus in ipsis arboribus existentes seu existentia decem solidis puniatur.

**I**TEM si quis damnum dederit in sylua caporneto siue remorta alterius inciendo, deuastando aut auferendo ligna, si fuerit in curte Ciuitatis soluat viginti solidos. Si verò alibi decem solidos nisi inciderit ligna apta ad ædificia valoris ad minus viginti solidorum quo casu soluat libras tres pro qualibet arbore, & qui abstulerit ligna grossa seu minuta de cõgerie seu catastra vel aliunde soluat 20. solid. pro qualibet vice, & in quolibet dictorum casuum damnum emendet in duplum.

*De Gryppis & sepalibus non incidendis. Rub. XVII.*



**V**ICVNQVE foderit in gryppo alterius, vel ipsum alamauerit vel aliud laborerum nocium fecerit, soluat pro banno communi centum solidos & damnum emendet in duplum. Et si inciderit vel effoderit sepale alterius in totum vel in parte & damnum de die illatum excederet decem libras, & de nocte excederet centum solidos puniatur secundum formam Statutorum de depopulatione. Si autem damnum minus fuerit, puniatur in centum solidis, & damnum emendet.

*De Terminis custodiendis. Rub. XVIII.*



**T**ATVMVS & ordinamus, quòd nemo laboreat aut laborari faciat iuxta terminum qui esset inter se & conuicinium suum per vnum pedem ad pedem communem longe à dicto termino, ita quòd semper rema-

neat terrenum solum iuxta terminum circum circa sub pœna viginti solidorum pro quolibet termino, & si quis terminum amouerit vel extraxerit soluat libras de cem pro quolibet termino. Et nihilominus terminus ibidem remittatur & intelligatur terminum amouisse vicinum, qui de proximo iuxta terminum laborauit si probare aliter non poterit de motore, & si ultra terminum laborauerit & imbrigamentum fecerit in re conuicini puniatur in centum solidis & penitus locum relaxet sine impedimento, & si terminus non fuerit & laborauerit ultra solitum puniatur in centum solidis, & penitus locum relaxet.

*De Fossatis & ponticellis non uastandis, & de non proijciendo aliquid turpe uel damnosum in possessionem alterius. Rub. XIX.*



**E** VASTANS seu aliter impediens pontem vel aditum alienum aut fossatum alicuius possessionis in aliqua parte replens vel explanans, in centum solidis pro quolibet & qualibet vice puniatur. Proiciens in possessionem alterius aliquid turpe vel damnosum puniatur in viginti solidis pro qualibet vice. Et immissum vel proiectum & repletionem in omnibus prædictis tollere & mundare teneatur.

*De saxis, lateribus, cuppis & terreno alterius non auferendis. Rub. XX.*



**X** CIDENT lapides in terra aliena sine licentia domini aut lateres, cuppos, saxa, & terrenum alterius auferens in quadraginta solidis puniatur vice qualibet, & damnum emendet in duplum.

*De Sepalibus & arboribus incidendis inter se & conuicinum. Rub. XXI.*



**S** TATVIMVS & ordinamus, quod si quis habuerit sepale inter se & suum conuicinum debeat ipsum incidere & reducere ad altitudinem quinque pedum & non ultra, exceptis piris, malis, oliuis, moris, & aliis arboribus domesticis & fructiferis. Et si rami de arboribus penderent super possessione vicini teneantur ille cuius fuerint arbores, ramos incidere versus summitatem, ita quod à terra eleuentur altius per quindecim pedes. Et si vlmicaporni vel aliar arbores pendentes super possessione alicuius exceptis supradictis teneantur ille cuius fuerit sepale incidere & reducere ad altitudinem quinque pedum sub pœna viginti solidorum. Et rami sic incisi remaneant illi cuius fuerint arbores, & si quis in re sua habuerit arbores iuxta conuicinum suum, quæ in totum vel in parte penderent super re conuicini nec starent rectæ super se teneatur eas incidere à pede, vel conuicino vendere arbitrio vnius communis hominis & amici.



amici. Si autem incidere vel vendere conuicino voluerit, conuicinus cum licentia iudicis possit illas incidere, & arbor incisa remaneat illi cuius fuerit arbor.

*De Depopulatione.*

*Rub. XXII.*



**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd quicunq; alicui dederit damnum in modum depopulationis & guasti condemnetur in centum libris si extimatio damni dati fuerit in viginti quinque libris vel vltra. Si autem fuerit minoris quantitatis vique ad decem libras inclusiue in quinquaginta libris, & si abinde infra in viginti quinque libris. Depopulationem intelligimus si damnum datum de die excederet quantitatem decem librarum, & de nocte quinque librarum & semper emendetur damnum passo in duplum, & depopulationem intelligatur fecisse qui excoriauerit arbores domesticas, vel ipsas inciderit in totum vel in parte à pede vel per transversum, vel effoderit sepale & damnum excederet extimationes supra taxatas, & si ille qui depopulationem passus fuerit iurauerit se habere suspectum officialem damnorum datorum, aut dictus officialis non posset seu nollet procedere contra depopulatorem, liceat damnum passo adire Potestatem dictæ Ciuitatis, qui teneatur inquirere, procedere & condemnare secundum formam Statutorum & pœna nihilominus applicetur communi.

*De Saudis Genestretis rupinis & stipulis. Rub. XXIII.*



**E**M O damnum dare præsumat in saudis, genestretis, rupinis & stipulis pasculando vel incidendo, vel alio modo damnum dando, & qui contrafecerit puniatur in x. solidis & damnum emendet in duplū patienti.

*De damnis pluraliter datis per forenses. Rub. XXIII.*



**T**ATVIMVS & ordinamus quòd forenses in Ciuitate Urbini vel eius comitatu, qui non habeant propria sua bona in dicta Ciuitate & eius comitatu inuenti per officialem d. d. vel eius notarios & officiales dare damnum in bonis alienis capi possint, & duci per ipsos officiales & de facto compelli ad debitam pœnam absq; alia cōdemnatione de dicta inuentione facienda, & casu quo sic inuenti dare damnum non essent soluendo ligari debeant ad catenas communis Urbini, & ibi stare ligati ad beneplacitum dicti maioris officialis vt cæteris transeant in exemplum.

**I**TEM forenses vel habitantes in dicta Ciuitate eiusq; comitatu non habentes possessiones proprias in dicto comitatu non permittantur per custodes portarū Ciuitatis prædictæ intrare nec intromittere per Ciuitatem aliqua ligha, vel aliquos fructus cuiuscunq; generis & speciei existant, sub pœna cuiuslibet custodi contrafa-

cienti pro qualibet vice decem solidorum quos soluere compellantur de facto per dictum officialem & nihilominus teneantur ipsi custodes per totam ipsam diem, qua viderint ipsos forenses vel habitantes ferre dicta ligna & fructus eos sic inuentos referre dicto maiori officiali d. d. sub prædicta pœna per dictos custodes soluenda de facto in casu contrauentionis vsupra, qui maior officialis teneatur & debeat contra tales relatos per dictos custodes procedere prout iuris fuerit, sub pœna centum solidorum nisi ostenderit à quo habuerint & de eius licentia.

*De Vitis amigdalæ acerbis non uendendis. Rub. XXV.*



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd nemo cuiuscunq; conditionis existat, audeat vel præsumat portare vel portari facere ad Ciuitatem Urbini causa vendendi vuas acerbis vltra quinque grappos nec amigdalas acerbis vltra tres scudellas sub pœna decem solidorum pro quo libet grappo, & qualibet scudella, & pro qualibet vice, & pro quolibet contrafaciente, & custodes portarum teneantur referre officiali maiori d. d. contrafaciente sub pœna decem solidorum.

*De damnis datis cum animalibus. Rub. XXVI.*



**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd si quis immiserit vel passus fuerit ire boues, vaccas, asinos, mulos, iumenta & equos in vineam alicuius à Calendis Martii vsq; quo vinea fuerit vindemiata, soluat pro quolibet dictorum animalium solidos 40. si damnum fuerit datum de die, si de nocte libras tres, nisi fuerit vitulus vel poltrellus quattuor mensium, vel infra pro quo soluat solidos 20. & damnum semper emendet in duplum. Et idem dicimus de horto à tempore quo seritur, vsq; quo olera vel herbarum comestibiles aut melonis, cucurbitæ, vel citrulli ibi sunt vel renascuntur. Et idem obseruetur in caneto abrupto, vel corrosio à Calend. mensis Martii, vsq; quo incisum fuerit. Eandem pœnam decernentes si blada & segetes fuerint damnificata per dicta animalia à Cal. Aprilis vsq; ad tempus messium & triturationum, pro damnis vero datis in dictis bladis & segetibus aliis mensibus soluat solidos 20. pro quolibet dictorum animalium, & qualibet vice. Et si quis immiserit vel passus fuerit ire dicta animalia in vineam vindemiatam soluat pro quolibet ipsorum 20. solidos si fuerit de die & de nocte duplum, & damnum semper in quolibet dictorum casuum emendet in duplum.

**I T E M** si bos, asinus, equus, equa, vel mulus damnum dederit in palearibus muhiis vel barchis aut aliis similibus soluat dominus animalis pro quolibet animalis solidos decem, excepto quòd in solidis genestretis rupinis, stipulis, vel remortis de quibus soluat pro quolibet animali prædictorum pro qualibet vice solidos quinque. Et intelligatur dominus hoc casu quicunq; tenuerit in domo animalia damnum dantia & si bos damnum dederit in tagliatiuo soluat solidos 20. & tagliatiuum intelligatur.

duorum annorum & infra. Et si canis alicuius à mediò mensis Augusti, vsque quo vindemiatum fuerit, damnum dederit in vinea, soluat teneus canem solidos quinq; pro quolibet & qualibet vice, & stetur sacramento damnum passì vsq; in quinq; solidis pro emendatione damni, & quod tenens canem teneatur & debeat tenere illum ligatum vel alligare ad collum viciniù longitudinis duorum pedum cum vn cinello vnus palmi per dictum tempus sub pœna x. solidorum & hoc baniri faciat dictus officialis omni anno de dicto Mense.

Si capra vel hircus damnum dederit in vinea, horto, caneto, falceto, piris, malis, oliuis, ficubus, moris, & aliis arboribus domesticis quæ fructum ducerent eodem netur dominus animalis in solidis x. pro quolibet animali, & qualibet vice. Si aut dederit damnum in tagliatitio in v. solidis, in aliis verò rebus condénetur in duobus solidis præterquam in sepali transeundo per viâ, sed si studiòse tenuerit eundo per viam ad sepalia alicuius soluat pro qualibet capra siue bicho solidum vnum.

Si porci alicuius intrauerint vineam alienam pendentibus vuis in hortum seminatum etiam non natum. Canetum à Calendis Martii vsq; ad Calendas Augusti, pratum aut damnum dederint in barcis couis vel cauglionibus, seu aliter granum vel blada damnificauerint dominus animalis soluat pro pœna solidos decem, pro qualibet vice, & in quolibet dictorum casuum. Si verò intrauerit vineâ vuis non pendentibus, aut canetum vltra tempus prædictum soluat quinq; solidos, eandemq; pœnam quinq; solidorum incurrat, pro damnis datis in aliis rebus. Si autem porci sub custodia damnum dederint soluat duplum. Pro porcello autem duorum mensium nullam pœnam soluat, sed damnum emendet.

Pro ouibus castrato seu montone damnum dantibus in hortis, vineis, aut bladis quibuscunq; etiam in seminatis soluat duos solidos pro qualibet, & in aliis rebus solidum vnum.

Si anseres damnum dederint in vineis plenis vuarum, & hortis oleribus existentibus in eis, aut in blado seu terra seminata cuiuscunq; generis vel legumine soluat dominus eorum solidos duos pro quolibet.

Pro anatra & pullo gallinaceo in omnibus supradictis locis solidum vnum dominus soluere teneatur pro qualibet, & credatur in hoc sacramento denunciantis de damno dato & extimatione ipsius damni vsque ad quantitatem trium solidorum.

*De damnis datis cum bobus ductis à pungulo. Rub. XXVII.*



**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd si boues darent damnum quando ducerentur à pungulo, quòd dominus eorum non teneatur ad aliquam pœnam, nec ad emendationem damni, & de hoc credatur sacramento domini bouum cum uno teste summarie & sine aliqua solennitate, & idem seruetur in scrofis quando vadunt in furiam.

*Qualiter liceat bestias in damno repertas sine pena con-*  
*ducere.* Rub. XXVIII.

**L**ICEAT unicuique bestias quas inuenerit sibi vel suo domino damnum dare sua autoritate repellere & ad syndicum loci vel officiales damnum daturum seu depositarium communis sine pena conducere eadem die vel sequenti ad faciendum ipsius damnum puniri, à quibus officialibus, syndico vel depositario redimi non possint, nisi prius dominus bestiarum se concordauerit cum damnum passio, aut fideiussores idoneos de soluendo condemnationem & emendam damni praestiterit, de qua inuentione & conductione animalium stetur & credatur relationi ipsius damnum passi cum iuramento. Et si dominus bestiarum custos vel familiaris impedierit vel non pateretur, bestias reconduci puniatur in centum solidis & in omnibus casibus supradictis damnum emendet in duplum patienti. Addentes quod si custos vel dominus animalium accederet & diceret animalia esse sua, & velle damnum emendare, coram saltem vno teste non possit reducere, immo teneatur illi restituere, dummodo sit facultatibus idoneus, & dicto illius testis cum iuramento patroni stetur & credatur.

*De pena occidentis animal alicuius.* Rub. XXIX.

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod quicumque occiderit vel feriendo aut percutiendo mutile fecerit animal minutum, quod gregatim pascit, alicuius puniatur in xx. solidis. Si vero animal grossum ut boues, equos, mulos, & asinos, ac equas, mulas, & asinas, ultra emendationem damni puniatur in quinque scutis pro quolibet, & condemnnetur domino in duplum valoris animalis occisi vel mutilis facti antequam esset occisum vel mutile factum, & ad solutionem dicti valoris cogatur de facto.

*Quod pater pro filio, dominus pro famulo teneatur in*  
*damnis datis.* Rub. XXX.

**S**TATVIMVS & ordinamus, quod si filius familias vel filia familias damnum dederit in bonis alicuius & non habeat unde soluat, pater cogi possit ad emendationem damni, & solutionem patris, usque ad quantitatem quae filio deberetur in bonis paternis pro legitima. Si filius vel filia tempore damni staret cum patre, & si pater alias filio legitimam assignauerit, vel pro eius maleficiis soluere coactus fuerit, vel filiam dotasset, in his casibus pater pro filio non teneatur.

**I**TEM dominus pro famulo, famula, vel custode in omnibus damnis datis teneatur usque ad quantitatem centum solidorum, quando famulus vel ancilla non esset soluendo, & quod dominus pro famulo famula vel custode soluerit, sibi reficere.

teneantur, nisi datum esset datum de consensu vel mandato domini quo casu dominus teneatur usque ad integram satisfactionem sine spe recuperandi ab ipsis famulo vel famula, seu custode.

*De Licentijs datts super damnis datts à dominis rerum.*

*Rub.*

**XXXI.**



**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd si quis dederit damnum alicui & pro sua defensione diceret se habuisse licentiã à domino rei in qua damnum dedit, quod de tali licentia credatur. sacramento dicentis se eam dedisse, & iuramento ipsius qui assereret se eã recepisse, cum vno teste per duos menses tantum, & si licentia daretur per instrumentum valeat per sex menses, à die datae licentiæ computandos, & quæ fuerint datæ pro longiori tempore non valeant nisi pro tempore prædicto.

*De Capris non tenendis in Curijs quorundam Castrorum.*

*Rub.*

**XXXII.**



**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd nulla persona incola Castri, Talachii, Colburduli, Cingharum & Montis fabrorum & eorum curiarum & moram trahens in eis cuiuscunque conditionis existat de cætero aliquo iure vel causa, nec ex suis nec alienis audeat retinere vel habere aliquam capram vel hircum in dictis castris vel eorum curiis sub pœna xx. bononensium pro singulo hircio vel capra, quam inuenta fuceit, retinuisse: & retinere, de facto, & extra ordinem exigenda. Cuius tertia pars applicari debeat cameræ fiscali suæ Excellentie & tertia pars officio damnorum datorum Civitatis Urbini reliqua verò tertia pars applicari debeat tunc que officiali dictæ Civitatis per quem executio effectualiter facta fuerit, salvo tamen unicuique facultate retinendi vnam capram, ita ligatam ut nemini damnum dare possit, salvo tamen in quocunque casu Statuto cõmunis Urbini de pœna damnorum datorum cum capris, si cõtingerit aliquem cum illis damnum dare, ita quod pro detentione & damno puniendus sit, de qua pœna detentionis nulla gratia admittatur, & ne melioris conditionis sint vicini & finitimi, similiter quacunque persona de cætero dederit damnum cum aliquibus capris vel hircis, vel eas detinuerit in pascuis in dictis curiis ultra pœnam statutariam teneatur solvere sex bononensium pro qualibet capra vel hircio, & pro qualibet vice applicandos dicto officio damnorum datorum. Mandantes per quemcunque officialem Civitatis Urbini ad instantiam cuiuscunque delatoris vel accusatoris prædicta integre & inviolabiliter observari sub pœna decem librarum tempore syndicatus auferendæ & de prædictis credatur accusatori de visu cum iuramento si unicum testem idoneum habuerit.

*De pæna occupantis vel destruētis vias. Rub. XXXIII.*

**S** T A T V I M V S & ordinamus, quòd nullus occupet neq; destruat aliquam viam publicam vel vicinalem in toto vel in parte aliqua in Ciuitate, curie, districtu vel comitatu Vrbinì. Et si quis destruxerit viam publicam vel vicinalem eam laborando, vel aquam in eam immittendo, vel aliquo imbrigamentum nocuum in ea faciendo, soluat pro banno communi prò via publica centum solidos pro qualibet vice, & prò via viciniali quadraginta solidos, & viam reducat in pristinum statum, & quilibet possit denunciare, & accusare, & habeat tertiam partem banni. Et ad petitionem cuiuslibet vicini teneatur officialis mittere terminatores viarum qui accipiant informationem à vicinis non suspectis, qui sciant de statu ipsius viæ publicæ vel vicinalis quæ petitur terminari, ad faciendam ipsam terminari.

E T si per campum vel rem alicuius iret aliqua via vicinialis possit ille cuius fuerit res illam viam reducere ab vno latere, dum modo faciat sufficientem, absque difficultate transeuntium sine pæna aliqua, habita tamen licentia à quattuor ad minus illorum qui per ipsam viam sæpius transire habeant.

*De Sepalibus supra vias pendentibus. Rub. XXXIII.*

**T** D I C I M V S quòd habentes sepalia iuxta vias debeant ipsa sepalia tenere in bono statu, ita quòd non se extendant super vias in modum propter quem offendant vel offendere possint transeuntes, equestres vel pedestres, & infra quintam diem cogantur viam expeditam reddere. Et ad petitionem cuiuslibet teneatur officialis damnorum datorum postquam sibi denunciatum fuerit ab aliqua persona ad bannum decem solidorum pro qualibet vice, prædicta fieri facere, & quilibet accusare & denunciare possit, & habeat medietatem banni, & baruli villarum teneantur hoc facere fieri, & cogantur per iudicem syndicum ad petitionem cuiuslibet.

*De Terra allamata iuxta viam vel rem vicini. Rub. XXXV.*

**T** E M dicimus, quòd si de terra alicuius fuerit allamata, vel in futurum allamaretur in aliquam viam publicam vel vicinalem vel in fossatum vel in terram vicini infra x. dies teneatur dominus rei de qua fuerit allamata ipsam lammam reducere in terram suam vel vicini si voluerit vicinus.

E T vicinus in cuius terram vel fossatum, vel viam vicinalem est allamata eius arbitrio possit tollere dictam lammam sine requisitione alicuius vicini vel alterius personæ à prædicto termino intantea si est allamata in via publica vel vicinali, & si tollere nollet, tunc lamma tollatur per conuicinos contrarie viæ publicæ vel



vicinalis eorum autoritate, & sumptibus illius ex cuius agro casima siue lama pro-  
cesserit vel pro lapsa fuerit ad quas reficiendas cogatur de facto, & si non fecerint  
compellantur facere de facto ad petitionem cuiuslibet petentis per iudicē vicecan-  
cellarium & officialem damnorum datorum. Ita quod via tam publica, quam vi-  
cinalis remaneat expedita secundum antiquum statum, & ubi aliqua via esset ita  
destructa siue mala quod non posset comodē per eam iri absq; difficultate transeun-  
tium quod ipsa via reapretur ubi sit mala per conuicinos contrax̄ habentes co-  
moditatem ex ea: & quod iudex ad petitionem cuiuslibet ponat vnum supersti-  
tem super ipsam viam publicam vel vicinalem qui faciat reaprari eam per conui-  
cinos vt dictum est. Et dicimus quod officialis viarum teneatur vinculo iura-  
menti ire semel quolibet mense per vias publicas regales positas in curte Ciuita-  
tis ad videndum ne sint per aliquē occupatæ vel destructæ. Et si inuenerit aliquam  
occupatam vel destructam vel læsam suo arbitrio possit & debeat contra illum  
procedere, qui eam occupasset, & ipsum condemnare, & viam in pristinum sta-  
tum reduci facere & terminari. Et intelligatur occupationem, destructionem & læ-  
sionem factam per illum qui iuxta eam possidet ex parte illius terræ ex qua læsio  
facta est ubi non probaretur qui prædicta fecisset, & qui contraxerit puniatur  
per ipsum officialem pro quolibet & qualibet vice in xx. solid. den. & quilibet  
possit denunciare & accusare & habeat quartam partem banni, & teneatur in cre-  
dencia. Et quicunq; habent rem iuxta viam teneantur fossata facere scarcare & ma-  
nu tenere suis expensis, & si dictam rem laborauerint alii laboratores, qui eam la-  
borauerint, teneantur ad prædicta facienda pœna quinq; solidorum pro qualibet  
vice. Et officialis prædictus teneatur facere obseruari prædicta ad petitionem cu-  
iuslibet, & exigere dictam pœnam ad petitionem cuiuslibet ex suo officio.

Et quod nullus audeat aliquod fossatum facere vel aliquod laborerium iuxta  
vias publicas vel vicinales propter quod via lædatur vel lædi possit, & si quis ali-  
quod fossatum vel laborerium fecisset propter quod via lædatur seu lædi posset  
illud fossatum vel laborerium remoueat intra octo dies à die publicationis hu-  
ius Statuti vel postquam sibi fuerit per aliquem denunciatum, & qui contra prædi-  
cta vel aliquod prædictorum fecerit vel faciet, puniatur occasione viarum publica-  
rum in centum solidis, & occasione viarū vicinalis in 40. solidis, & vias reducere  
in pristinum statum suis expensis teneatur.

*De remouendo aquam discurrentem per viam. Rub. XXXVI.*



**P**RATERBA dicimus quod aqua quæ vadit per aliquam viam pu-  
blicam uel vicinalem quæ consuevit ire per alium locum, ille cuius  
locus est, & labore ipsius per quem aqua ire consuevit, debeat aquam  
ad petitionem cuiuslibet petentis reducere ad consuetum iter intra de-  
cem dies, & si contra faciet tam dominus quam laborator condemnetur pro via pu-  
blica in centum solidis, pro via vicinali in quadraginta solidis, & viam reducat in

pristinum statum, suis expensis, & supradictus officialis deputatus ad vias prædictas fieri faciat, & obseruari ad petitionem cuiuslibet petentis, & si non fecerit puniatur in decem libris denar. de suo salario persoluendis.

*De nõ proijciendo aliquid fortidum per vias. Rub. XXXVII.*



**S** T A T V I M V S insuper quòd nullus proiciat equum vel asinum vel ali- quod aliud animal mortuum iuxta portas Ciuitatis, puteos vel fontes, vel in aliquam viam publicam seu vicinalem, aut iuxta eam, vel in locum, ex quo toror læderet transeuntes, & qui contrafecerit puniatur in 40. solidis. Et quilibet de singulis supradictis possit accusare & denunciare, & habeat tertiam partem baani, & possit inquiri, & teneatur in credentia si voluerit.

E T quilibet habens aliquam rem ad quam non habeat aditum per viam publicam vel vicinalem si probauerit se & suos antecessores pluries iussisse per decem annos sciente domino rei, & non contradicente ad ipsam rem ad sui beneplacitum liceat sibi per rem ipsam alienam ire & redire, sine obstaculo alicuius, satisfactio- ne prius facta de dicta via & loco ipsi qui tenet eam per quam probauit iter, arbitrio duorum bonorum virorum ponendorum ab ipsis partibus, & hoc officialis fieri facere teneatur vinculo iuramenti ad petitionem cuiuslibet dictarum partium.

*De mutatione viarum*

*Rub. XXXVIII.*



**T** E M si aliquis voluerit aliquam viam publicam vel vicinalem mutare de cetero existentem in villis, antequam obtineat licentiam ipsam viam murandi à conuicinis, debeat nouam viam meliorem facere & vtiliorem, quæ approbetur à maiori parte conuicinorum quam intendit mutare, quæ facta & obrenta licentia ab hominibus villæ & aliis de Ciuitate qui vterentur illa via ad eorum possessiones positas in ipsa villa, quæ essent in quantitate quinque cuplarum vel vltra, de dicta mutatione facienda, suam petitionem exhibeat consilio generali vel 40. & si consilio placuerit, licentiam habeat ipsam viam murandi. Si quid autem prædictorum omiserit eam mutare non possit, sed penam incurrat quæ in statutis continetur.

I T E M si qua via mutata est, vel mutaretur per aliquem, & dictum vel expolitum fuerit officiali dicti communis super viis deputato, ex tali mutatione via fuisse peioratam, & exinde transeuntes in comoditatem recipere teneatur & debeat dictus officialis ad petitionem cuiuslibet hoc petentis ad ipsum locum accedere, & habito consilio aliquorum ex habentibus illam transire quorum voluerit, si inuenit viam peioratam, & transeuntes pati læsionem vel incommoditatem exinde, faciat dictam viam in statum pristinum reduci, vel per alium locum per rem eius qui viam antiquam mutatam teneret, qui melior & comodior videatur habita deliberatione & consilio prædictorum, & cum deliberatione consilii generalis vel quadraginta

quadraginta, in quo consilio dictus officialis teneatur prædicta referre infra octo dies postquam querelam receperit de prædictis, & hoc faciat expensis eius qui dictam mutationem fecerit. Quod si ille qui possidet viam prædictam non posset ad prædicta ab officio cogi teneatur prædictus officialis fieri facere per homines villæ proximiores dictæ vice prout videbitur dicto officiali, & nihilominus interim liceat illis qui illac transire habent & debent per locum per quem via prædicta ire consuevit transire sine pæna & banno ire & redire habita prius licentia ab officiali prædicto, & ad prædicta teneatur dictus officialis vinculo iuramenti, & nihilominus si prædicta neglexerit obseruare, dicto communi in decem libris de suo salario debeat condemnari.

*Quod imbrigamenta & fastida remoueantur de plateis & vijs.*

*Rub. XXXIX.*



**T** E M statumus & ordiuamus, quod officialis d. d. & viarum solici te intendere debeat ad faciendum disgomberari omnes plateas & alias vias Ciuitatis & burgorum, & ire per dictas vias quolibet die Sabbati, & si inuenerit aliqua imbrigamenta vel aliquas res turpes, illas faciet eleuari per illos qui prædicta fecerint, & ipsos punire & condemnare secundum formam statutorum. Non tamen prohibeat ædificantes iuxta vias imbrigamenta in viis facere, donec eorum ædificia facient vel fuerint cōpleta, dummodo non occupent maiorem partem viæ.

**C** O N S T I T V I M V S etiam quod dictus officialis faciat planari dictas plateas plancitas de matonibus vbi non sunt plancitæ de matonibus, & vbi non est plancita de saxis, & consuevit esse plancita de saxis faciat planari de saxis sumptibus & expensis vicinorum, & cogat vicinos contraxæ ad eligendum superstites ad diuidendum prædicta, & faciat etiam reaptari dictas plateas & vias, & vbi cunq; & quotiescunq; opus fuerit. Et si dictus officialis in prædictis, & quolibet prædictorum negligens fuerit, condemnetur in decem libris denar. Et quod sententia dicti officialis in causa viarum non possit dici nulla, & quod vbi aliqua via fuerit mutata à decem annis retro, & illa noua quæ facta fuerit vtantur, & vñ fuerint communiter omnes transire volentes quod contra illum qui antiquam laborasset procedi non possit, & etiam contra illos qui haberent aliquas possessiones iuxta vias aliquas vel per quas consueuerint esse aliqua via, & eas teneant prout antecessores vel auctores tenuerunt contra eos procedi non possit ad aliquam condemnationem pecuniariam, nisi solummodo ad reducendum vias in pristinum statum, & si per campum d. vel rem alicuius iret aliqua via, liceat illi cuius fuerit, dictam viam ab vno latere reducere sua autoritate, & dirigere & meliorare absque pæna, dummodo fiat cum licentia illorum qui habent per illam transire, vel maioris partis ipsorum. Et nulla inquisitio primo formari possit contra aliquos de occupatione vel inuasionem alicuius viæ sine læsione, nisi primo officialis cum vicinis astantibus

iuerit ad locum, & occupationem & inuasionem ac lationem esse factam inueni-  
rit, & si aliter fieret non valeat. Vbi autem via indigerent terminatione vel in qui-  
situs, accusatus vel denunciatus peteret eas terminari teneatur dictus officialis  
mittere terminatores communis ad terminandum.

*De Terminatoribus viarum.*

*Rub. XL.*



**T** E M statuimus & ordinamus, quòd tempore quo eliguntur procu-  
ratores, aduocati, & ratiocinatores communis Ciuitatis Urbini eli-  
gantur per breuia quattuor terminatores viarum, videlicet vnus pro  
qualibet quadra, quorum officium duret per quattuor menses, &  
debeant & teneantur dicti terminatores ad petitionem cuiuslibet petentis termi-  
nare vias & terrenā cōmunis ciuitatis & burgorum, & extra Ciuitatem fossas &  
ripas communis & vias publicas & vicinales ac fontes in curte Ciuitatis, & habeat  
quilibet ipsorum terminatorum pro suo salario & communi dictæ Ciuitatis x. sol-  
lidos. Et dicimus quòd teneantur & debeant terminos immittere in locis firmis  
& non in gryppo vnde possint de facili eleuari non minuendo, & nō arctando vias  
sed vbi opus fuerit ampliando & augendo cum deliberatione vicinorum. Et quòd  
singulis villis, curtis. Ciuitatis ponantur per vicarium vel rectorem duo boni vi-  
ri eligendi per syndicum dicti loci ad terminandum vias positas in sua villa, quot  
iurare faciat suum officium bona fide, & sine fraude exercere, & cogantur ipsi  
officium facere. Et si quis eorum fraudem vel negligentiam in ipso officio commi-  
serit, puniatur in xx. solidis pro qualibet vice.

*De puteis, fontibus ac pontibus occupatis.*

*Rub. XLI.*



**T** E M statuimus quòd officialis viarum, pontium, fontium, ac puteo-  
rum teneatur præcise in mense post introitū sui officii reducere & reduci  
facere & aperire ad vsum & proprietatē cōmunis omnes puteos & fon-  
tes qui olim fuerunt cōmunis, & sunt occupati vel non, per aliquas speciales perso-  
nas longitudine & præscriptione temporis non obstante. Et quòd nulla fiat putre-  
do iuxta puteos positos in Ciuitate vel burgis vel extra, & specialiter in ore ipso-  
rum, & qui contrafecerit puniatur in xx. solidis, & quilibet possit accusare & de-  
nunciare, & habeat medietatem banni, & teneatur in credentia si voluerit.

*De via publica vel vicinali occupata.*

*Rub. XLII.*



**T** E M statuimus & ordinamus, quòd contra occupatores & de-  
struatores viarum publicarum vel vicinalium, fontium, & pontium,  
officialis prædictus per inquisitionem ex suo officio possit procede-  
re, & etiam ad relationem cuiuslibet referentis, & punire, & con-

demnare in pœna in dicto capitulo contenta, non obstante præscriptione alicuius stanti seu alia. Et viam, pontem, fontem, vel puteum reduci faciat in pristinum statum & antiquum per ipsos destructores & occupatores. Et quodd dictus officialis debeat ire ad videndum locum in quolibet de prædictis casibus, & habeat eum expensis denunciandi, & si videbitur sibi habito consilio cum quattuor vicinis procedat aliter non. Pœnis autem in Statuto contentis contra destructores prædictos, & occupatores viarum, pontium, & fontium eos decernimus subiaccere, & quilibet possit accusare & denunciare, & habeat tertiam partem banni, & teneatur in credentia si voluerit.

*De non faciendo sulcum uel deriuando aquam ultra modum antiquum.* Rub. XLIII.



**T** E M statuimus & ordinamus quodd nullus audeat vel præsumat deriuare seu auertere aquam de fossato, à fonte, riuo, via, vel flumine versus rem sui conuicini, vel sulcare terram versus terram sui vicini ultra modum antiquum seruatum à x. annis citra, ita quodd nocere possit pœna x l. solidorum pro quolibet prædictorum & qualibet vice, & nihilominus aqua & sulcus remittatur in pristinum statum.

**I** T E M statuimus & ordinamus, quodd similiter nullus audeat vel præsumat auertere aquam alicuius riuus vel fluminis, seu aliam aquam deriuare per alium, quam per antiquum locum & consuetum, cuius deriuationis & mutationis causas alterius lædatur, vel impedimentum seu damnum alicui præstetur, vel generetur, & qui contrafecerit puniatur in centum solidis ad petitionem læsi, & iudex summarie & de plano teneatur & debeat compellere deriuantem ad reducendum cursum aquæ quam deriuasset ad antiquum & pristinum statum.

*De fontibus aptandis & manutenendis.* Rub. XLIIII.



**S** T A T U I M U S & ordinamus, quodd omnes & singuli fontes qui sunt in curte Ciuiatis & eius districtu debeant mundari, scarari & manuteneri per conuicinos commoditatem habentes ex eis, & cuiuslibet fonti fiat & aptetur via necessaria ad eundem, & quilibet fons & puteus habeat & habere debeat circum circa spatium ad minus quinq; pedum si fuerit publicus, vicinalis verodd trium pedum, & officialis faciat ipsos fontes & vias per conuicinos aptari modo prædicto imponendo pœnam suo arbitrio, existentes verodd in Ciuitate si fuerint publici manuteneantur & mudentur expensis communis, si verodd fuerint vicinales à vicinis substeutetur.

*De reuiforibus concedendis ſuper inuentionibus & damnis datis,  
eorum officio*

*Rub. XLV.*

**S**TATVIMVS & ordinamus, quodd quotieſcunq; aliqua perſona inuenta denunciata inquiſita & accuſata de deualtatione & occupatione viarum, vel deriuatione aquarum, vel de ſollatis non ſearcatis, non repa-  
ratis ſeu bene aptatis & ſimilibus, vel de ſepalibus non inciſis, aut non bene inciſis & ſimilibus ad officium d. d. & viarum ſpectantibus & pertinentibus diceret ſe non deliquiſſe, vel in dubium reuocaret, & diceret non recte factam inuentionem; inquiſitionem, denunciam vel accuſam, & vellet per reuiſores videri & conſpici an deliquerit, vel aliud contra ius & Statuta commiſerit, & hoc fuerit ſcriptum in actis teneatur & debeat officialis pœna decem librarum concedere & mittere. reuiſores, vel ſaltem vnum ex eis ad videndum & ſubiiciendum oculis locum in quo dicitur eſſe commiſſum delictum, vel aliquid omiſſum vel indebite factum, & dicti reuiſores vel alter eorum qui fuerit reuiſitus ſub ſimili pœna ire teneatur, & diligenter videre & conſiderare, & ſi ſibi videbitur informare an ſit commiſſum delictum vel aliquid indebite factum vel omiſſum facere, & poſtea infra quintam diem ſub ſimili pœna reuiſiti, vel reuiſitus referre dicto officiali vel eius notariis clare & aperte, an ſit aliquid factum vel omiſſum in prædictis, vt ſupra comprehenſis contra debitum & Statuta vel ius, & officialis teneatur facere ſcribi in actis eorum relationem, & ſi retulerint illum ſeu illos tales inquiſitos, inuentos, accuſatos vel denunciatos non eſſe culpabiles contentorum in inquiſitione, inuentione, accuſatione, vel denuncia, & ea non commiſiſſe vel non omiſiſſe indebite: tunc officialis & notarius d. d. teneatur pœna centum ſolidorum pro quolibet & qualibet vice qua contraſecerint vel non obſeruauerint abſoluere dictos tales inquiſitos, inuentos, accuſatos vel denunciatos vel aliter, taliter cancellare dictas inquiſitiones, inuentiones, accuſationes, denuncias & proceſſus vbi locus eſſet cæcellationi quod ipſi vel alter eorum nullo modo valeant vel poſſint ab inde impoſterum earum prætextu vel occasione perſonaliter vel realiter moleſtari, immo penitus facta dicta relatione & ſcripta in actis, ipſi tales inquiſiti, inuenti, accuſati vel denunciati ipſo iure ſint & eſſe intelligantur abſoluti. Et e contra ſi retulerint vel retulerint illos tales inquiſitos, inuentos, accuſatos, vel denunciatos eſſe culpabiles contentorum in proceſſibus contra eos factis, vel commiſiſſe aliquid contra debitum & Statuta, tunc condemnentur, & condemnati eſſe intelligantur ipſo iure de his de quibus re-  
latum fuerit eos eſſe culpabiles, vel commiſiſſe aliquid contra debitum, niſi alia eui-  
dens ratio tam in abſolutione, quàm in condemnatione ſuaderet contrarium vel aliud. Et pendente petitione dictorum reuiſorum omnis proceſſus & condemna-  
tio, qui vel quæ fieret de ipſis vel ſuper ipſis inuentionibus, inquiſitionibus, accuſa-  
tionibus, & denunciationibus ipſo iure ſit nullus & nulla, abſq; eo quod appellari vel aliter querelari, vel dicere de nultitate expediat, vel oporteat. & habeant dicti reuiſores pro eorum mercede bononenos quattuor pro quolibet & qualibet die,



& equitaturam & expensas pro se & equo à petentibus reuisionem : qui si non fuerint reperi culpabiles dictas expensas & sumptus repetere possint ab accusatore, denunciatore, inuentore, querelante vel inquirente summarie & de plano sine strepitu & figura iudicii.

*De Cratjis obtinendis à dominis Prioribus. Rub. XLVI.*



**D**VERTENTES quòd liberaliter dimittere pœnas & copiosa clementia, gratiarumq; abundantia plurima dānosa & pernitiōsa scandala parit, & quòd damna quæ personaliter fiunt non carent dolo & maligna deliberatione, & ideo acerbius puniri debent & rafrenari quæ damna data per animalia quæ plerumq; contra voluntatem dominorum animalium sequuntur & fiunt, & multoties nedum conuicinis possessionibus, verum etiam propriis nocent, ex quo sequitur quòd non præcedente equalitatis culpa, nec pœna debet æqualiter perfolui. Idcirco, statuimus & ordinamus, quòd quotiescunq; contigerit per dominos Priores dictæ Ciuitatis, facere aliquam gratiam de pœnis damnorum datorum personaliter, vel cum bestiis, presente custode & permittente damnum dari sub quacunq; verborum serie talis gratia obtenta fuerit semper intelligatur & intelligi debeat quòd soluatür medietas pœnæ imposiæ per Statuta talibus vt præmittitur damnum dantibus, & aliter per officiales non admittatur, & in eo quòd dictam medietatem talis gratia diminueret sit nulla & inefficax, exceptuamus tamen à prædictis gratias quæ fierent de pœnis d. d. vt supra transeundo solummodo in bonis & per bona alterius nihil auferendo, deuastando, aut aliter damnificando, quo casu volumus gratias obtentas iuxta earum tenorem obseruari, vbi autem contingeret gratias fieri super pœnis damnorum datorum per animalia volumus & declaramus sub quibuscunq; verbis cōcessæ fuerint intelligi quòd soluatür quarta pars pœnæ imposiæ pro tali damno & aliter non admitteri, quàm quidem medietatem & quartam partem pœnæ respectiue vt supra volumus per aliquam gratiam intelligi sumoram, nec ad illam extendi etiam quòd in gratia diceretur penitus gratiam facimus vel liberam. Volumus tamen quod in utroq; dictorum casuum, si minor gratia obtineretur, quòd talis gratia obtinenti obseruetur iuxta illius tenorē & continentiam, & quilibet officialis in aliquo prædictorum contrafaciens incurrat pœnam dupli eius, in quo contrauenerit, & in x. libris denar. communi applicandis.

*De responsione simpliciter facta in d. d. Rub. XLVII.*



**T**ATVIMVS & ordinamus, quòd quicunq; accusatus vel denunciatus de aliquo damno dato in sua excusatione in totum negauerit intelligatur solum negasse dedisse damnum, non autem negasse rem esse accusatoris, nisi expresse dixerit negare rem de qua facta est accusatio esse accusatoris

seu domini in accusa nominati, vel per ipsum possideri, quo casu si accusator probauerit rem se quiete & pacifice possidere tēpore damni dati quod probare possit etiam dominus soluat accusatus pro p̄na vice qualibet centum solidos pro dimidia conimuni pro alia dimidia accusatori vel domino probanti, & nihilominus teneatur etiam accusatus reficere accusatori vel domino expensas quas fecerit in probando in aduocatis procuratoribus & scripturis, uolumus tamen per hoc pr̄iudicari vero possessori, si de possessione verteretur questio, corā alio iudice.

*De Casibus non determinatis.*

*Rub. XLVIII.*



**TATVIMVS** & ordinamus, quòd officialis d. d. & viarum in casibus non determinatis, & expresse decisus per praesentia statuta procedat de similibus ad similia adaptando casus occurrentes, determinatis, prout melius adaptari poterunt, accedente consensu dominorum Priorum.

*De Pantherijs.*

*Rub. XLVIII.*



**TATVIMVS** & ordinamus, quòd quicunq; personaliter damnum dederit in pantheriis ad anastras, deuastando capānas, domos, incidendo vel rumpendo sepes frangendo, aut laniando retia & alia artificia amouendo, vel deuastando, foueas replendo studiose, deuiādo aquas, capiēdo anastras domesticas vel saluaticas, aut illas interficiendo, spauendo, seu foetorem in dictis pantheriis & iuxta illas proiciendo, incidat in p̄nam decem librarum pro quolibet & qualibet vice, & in emendatione damni in duplum. Nec liceat alicui cum personis vel bestiis fraudulenter se appropinquare dictis pantheriis temporibus quibus aucupatur, in ipsis per spatium triginta cannarum ad mensuram communis Urbini p̄na quinq; librarum pro qualibet persona, & quolibet animali quod secum haberet, & hoc locum non vendicat, nec habeat, nec in illis intelligatur qui haberent possessiones proprias vel conductas prope pantheras qui irent ad laborandum & ferendum dictas possessiones, debitīs temporibus cum personis vel animalibus honeste tamen, nec in illis qui irent & redirent per stratas publicas existentes prope dictas pantheras, honeste tamen procedentes, nec in illis personis quae ignoranter accederent nescientes de situ dictarū pantherarum.

**NOLVMVS** insuper quòd liceat alicui nouam pantheram vel coptumam construere vel aedificare, nisi distantem ab alijs conuicinis pantheris aptis ad aucupandum, & in quibus aucupatum fuerit, a quindecim annis & circa per centum cannas iustas ad mensuram dictae Civitatis, & quicunq; contrafecerit, incidat in p̄nam decem librarum & teneatur remouere & destruere pantheram cōtra formam praesentis Statuti constructam, & in eadem p̄na incurrat quicunq; prope dictas pantheras construxerit vel aedificauerit aliquam domum per spatium quadraginta cannarum, & ad illius destructionem contrafaciens quolibet dictorum casuum de fa-

Et per officiales compellatur. Declarantes quòd non sit licitum nouiter cōstruere pantheras modo supra præmisso accipere aquas à flumine vel riuo ex quibus Priores pantheræ habeant aquas nisi aqua esset sufficiens pro omnibus dictis pantheris sub pænâ quinq; librarum, & refectione damnorum, & interesse ei cuius intererit.

*De Spigatoribus.*

*Rub. L.*

**S**TATUIMVS & ordinamus, quòd nullus de Ciuitate Urbini uel eius comitatu & districtu, nec etiam forensis, masculus uel scēmina audeat uel præsumat tempore recolletuum grani, & aliorum bladorum intrare aliquem campum in quo forēt grana & alia blada mella in couis, seu etiam non ligata uel acauagliata, ad spigandum & spicas colligendum & auferendum sub pænâ xx. solidorum, nisi licentiam habuerit à domino uel laboratore quam habere intelligatur, si eam aliter probare non poterit, si spicas collegerit in præsentia domini uel laboratoris non contradicentis nec prohibentis. Volumus etiam quòd si laboratores uel aliqui de eorum familia collegerint, aut colligi fecerint spicas in campis quos tenent ad laborerium teneantur assignare & dare partem domino agrorum, alias incurrant dictam pænâ, & nihilominus partem dare teneantur. Possint tamen pauperes personæ impune recolligere spicas, quæ remanserunt sublati couis, & racemos qui remanserint recollecta uua, dummodo non tangant alios fructus sub pænâ in Statutis contenta.

*De cannis siccis, palis, fermentis, & decapitaturis non exportandis.*

*Rub. L I.*



**T**EM statuimus & ordinamus, quòd laboratoribus alicuius non liceat exportare cannas liccas, palos, fermenta, & arborum decapitaturas, sed teneantur in vnum colligere & duas congeries facere æquales, & vnâ dare & assignare domino ad eius electam extrahis prius ex decapitaturis & ramis arborum palis aptis ad vineam pro reponendo in ea pænâ xx. solidorum, & nihilominus partem domino dare teneatur, nisi aliter inter eos conuentum fuerit, nec possint dicti laboratores fasciculos dictarum rerum vincis domini ligare sine eius licentia pænâ quinq; solidorum pro qualibet vice & refectione damni ipsi domino.

*De Capitibus solidorum soluendis in d. d.*

*Rub. L II.*



**D** clariorem expresseionem solutionis faciendæ maiori officiali d. d. pro capitibus solidorum, & suis regaliis quam fuerit expressum in superiori Statuto de mitigatione pænæ propter concordiam: dicimus, quòd

quicumque fuerit accusatus, inquisitus, vel denunciatus personaliter dedisse damnum in bonis alterius, & habuerit concordiam à damnum passo, & voluerit cassare accusationem in processu ante condemnationem soluere teneatur bononensis nouem, & denar. sex pro qualibet libra pænæ imposita pro illo damno de quo fuerit accusatus, sed si illam cancellare voluerit post condemnationem teneatur soluere bononen. tredecim cum dimidio pro libra suæ condemnationis, si à die condemnationis excederit mensis, & sic ob non solutionem creuerit quarta pars, si autem intra mensem: soluere teneatur solidos duodecim pro libra, si verò accusatio fuerit de damno illato cum animalibus soluat si cassare voluerit accusam in processu si fuerit studiose solidos quinq; pro libra, sin autem non fuerit studiose solidos duos pro libra videlicet quaterenos. 12. illius pænæ qua veniret condemnandus accusatus ex forma præsentium Statutorum, sed si expectauerit condemnationem soluere teneatur bonon. sex pro qualibet libra qua fuisset condemnatus post elapsam mensem à die condemnationis, si verò non fuerit lapsus mensis, soluat quinq; solidos pro libra, pro inuentionibus verò inuentus in processu cassans, soluat bononenos quatuor & denar. quatuor pro libra qua veniret condemnandus, post condemnationem verò soluere teneatur bonon. sex pro qualibet libra suæ condemnationis post mensem à die condemnationis, ante verò mensem soluat, vt supra dictum est in processu, & in omnibus casibus prædictis præcedere debeat concordia damnum passi. Non intendimus tamen per hoc derogari Statuto de gratis obtinendis quando officium non venderetur particulari personæ, sed pro communi exerceretur.

*De Banno faciendo super aptatione viarum. Rub. LIII.*



**S**TATVIMVS & ordinamus quòd quolibet anno in principio mensis Maii officialis maior d. d. teneatur banniri facere in die Sabbati ad hoc vt omnibus innotescat, quòd iuxta terminum quindecim dierum quilibet debeat apertæ vias publicas & vicinales, pontes, fontes, puteos, aquæ ductus, fossata, sbocaiolos, sulcos, & alia ad quæ tenentur, ne prædictis efficiatur, & impetratas, ubi tenentur, sub pænâ in Statutis contenta, cum cōminatione, quòd elapso dicto termino multabuntur in dictis pænis, quo termino elapso liceat dicto maiori officiali, & eius minoribus officialibus & executoribus facere inuentiones & recipere accusationes contra inobedientes per totum mensem Septembris absque alia monitione, & illos repertos culpabiles punire secundum formam Statutorum, & nihilominus cogere ad faciendum quæ facere omiserunt. Volumus tamen quòd post primam reparationem si aliqua magna pluvia deuastarentur vel replerentur prædicta, quòd non possit de huiusmodi inuentio, vel accusatio fieri, nisi elapsis quinq; diebus post cessationem magnæ pluriæ. In cæteris verò mensibus à Calendis Octobris vsq; ad medium mensem Maii volumus de prædictis fieri posse accusationes vel inuentiones, nisi prius assignato termino

mino octo dierum ei qui aliquid de prædictis facere teneatur, ad faciendum id quod obligatus est facere, quodd si in dicto termino non fecerit, astringatur ad solutionem pænæ, & nihilominus reaptare locum teneatur.

*De emendatione damnorum.*

*Rub. LIIII.*



QVONIAM sæpissime oriuntur contentiones inter recipientem & dantem damnū super illius emendatione, statuimus & ordinamus, quod quicumque aliquod damnum receperit, & illud extimari non fecerit, per extimatores ad id deputatos possit petere illius emendam usque ad viginti bononenos si iuraverit damnum ascendere ad dictam summam vel ab inde citra possit tamen moderari per dominos priores qui pro tempore fuerint, si iudicarent attenta qualitate temporis personarum rerum damnificarum, & aliis circumstantiis, non tamen dicto casu possint dictam summam excedere vel augere, si verò damnum per extimatores fuerit extimatum & relatum talis damnificans emendet damnum passo iuxta dictam extimationem, & talem emendam fieri faciat dictus officialis absq; aliqua tela iudicaria, & absq; expensis.

*De Extimatoribus.*

*Rub. LV.*



STATVIMVS & ordinamus, quod quodlibet castrum & villa habeat & habere debeat duos extimatores damnorum expertos, probos, bonæ conditionis & famæ, qui teneantur quotiescunq; ab aliquo requisiti fuerint accedere ad extimandum damna & extimationem referre, & habeant pro eorum relatione bononenum vnum pro quolibet & qualibet vice, quàm facere debeant fideliter & sine fraude, & si requisiti non iuerint ad videndum damnum seu saltem vnus ex eis teneatur ad emendationem dicti damni, & credatur relationi vnus vsq; ad quantitatem vnus floreni.

*Quod Venatores non intrent vineas.*

*Rub. LVI.*



STATVIMVS & ordinamus, quod quicumque venator vel alius qui iuerit ad venandum, & secum canes duxerit cuiuscunque conditionis fuerit intrans vineas alienas à Calendis Augusti usque quo in eis fuerint vix, seu in dictis vineis immiserit seu intrare permiserit canes, soluat pro qualibet vice pro pænâ libras tres, & pro quolibet cane bononenos triginta, & emendet damnum domino vineæ.

*Quod Statuta Urbini obseruentur etiam in eius comitatu.*

*Rub.*

*LVII.*



**H**TEM statuimus & ordinamus, quod omnia & quaecunque Statuta facta & facienda per commune Urbini intelligantur & vendicent sibi locum in comitatu ipsius Ciuitatis sicut in ipsa Ciuitate, nec per comitatiuos fieri possit aliqua conuentio vel pactum derogans ipsis Statutis, & si factum fuerit, non valeat nec obseruetur, sed ipsa Statuta obseruentur in Ciuitate inuolabiliter non obstante aliqua consuetudine stilo curiae, & aliis quibuscunq; in contrarium facientibus &c. non tamen gaudeat comitatiui priuilegiis, & immunitatibus ciuibus tantum concessis.



# IN CHRISTI NOMINE AMEN. INFRASCRIPTA SVNT CAPITVLA INI-

TA ET FACTA INTER COMMVNE VRBINI DOMINUM Episcopum & Canonicos Vrbinateſes ſuper rebus Emphiteoticis &c.

## Capitula inter Episcopum & commune Vrbini.



**PRIMIS** quòd Reuerendus in CHRISTO pater & dominus dominus Oddo de Columna Episcopus Vrbinas de rebus Emphiteoticis recadutis & deuolutis hucusque ad eius Episcopatum post finitum cotinum per lineam finitam possit & sibi liceat eligere, accipere, & habere tres res quas voluerit, & de eis disponere ad sui beneplacitum.

**ITEM** quòd omnes alii in quos hucusque facta fuisset venditio, donatio, siue quæcunq; alia alienatio seu concessio de aliqua re Emphiteotica dicti Episcopatus teneatur hinc ad Calendas Ianuarii proxime venturi ipsam rem facere sibi renouari à dicto syndico Episcopatus, & soluere tempore ipsius renouationis pro ipsa renouatione ipsi syndico duodecim denarios pro qualibet libra pretii quo ipsa res empta esset, vel extimationis ipsius rei si alienata esset vel translata alio modo quàm per venditionem, & si in dicto termino non soluerit, teneatur ipsi syndico soluere ipsos duodecim denarios pro qualibet libra duplicatos, videlicet duos solidos pro libra pretii, vel extimationis vt supra. Et quòd ipsis quantitates prædictas soluentibus debeant per syndicum episcopatus renouari res prædictas, exceptuatis à prædictis diuisionibus & alienationibus factis omnibus illis personis comprehensis & renouatis in instrumento inter ipsas personas, & de re cuius pars accresceret alteri ex prædictis per mortem alterius, & vigore pactorum in renouationibus appositorum, videlicet quod pars præmorientium in suprauiuentem ex prædictis comprehensis deueniret, pro quibus alienationibus factis & fiendis inter prædictas personas renouatas, contentas in ipso instrumento de ipsis rebus sic ei renouatis nihil solui debeat.

**ITEM** quòd liceat vnicuique emphiteotæ dicti Episcopatus rem emphiteoticam quàm in emphiteosim habuit à dicto Episcopatu cuiusq; etiam extraneo vendere, donare, in dotem dare, & quolibet alio titulo alienare inter viuos, petita licentia, licet non obtenta à dicto domino Episcopo vel eius syndico, de cuius licentia petitione stetur sacramento ipsius petentis cum vno teste fide digno. Et quòd illi emphiteotæ dicti Episcopatus, in quorum personis lnea siue concessio rei extraheret, possint petita licentia, licet non obtenta in Testamento, & in qualibet ultima voluntate ipsam rem eis concessam relinquere, & in ea hæredes instituere. Et quòd illi in quos venditio, alienatio siue translatio vel relictum factum fuerit, & qui essent hæredes instituti teneantur soluere ipsi domino Episcopo infra duos menses

immediate sequentes post ipsam venditionem, concessione, translationem, donationem, relictum siue institutionem duodecim denarios pro qualibet libra pretii quo ipsa res vendita fuerit, vel extimationis ipsius rei quauo alienaretur alio modo quam per venditionem siue relinqueretur. Et si infra dictum terminum non soluerit duplum solvere teneatur: actio hoc quod si alienatio vel relictu rei factum fuerit in Ecclesiam vel pium locum alium quod ipsa Ecclesia vel pius locus renouari debeat pro quadraginta annis tantum, & per rectorem ipsius loci solui debeat quantitas quae solueretur per personas speciales vt supra & non ultra. Et quod per talem venditionem, alienationem, vel relictum sic vt supra dicitur factas res non intelligatur deuoluta ad Episcopum, sed alienata & translata de voluntate & licentia dicti domini Episcopi & syndici praedicti &c.

**I T E M** quod si aliqua res fuerit ad ipsum Episcopum deuoluta vel deuolueretur per lineam finitam per mortem alicuius personae, & ex tali persona remanent liberi fratres vel sorores ipsius defuncti, carnales, vel filii ipsorum fratrum vel sororum, vel filii ipsorum filiorum vel sororum ipsius personae defunctae, quod concessio vel renouatio fieri debeat de ipsa re ipsis remanentibus vel suprauiuentibus ipsi personae defunctae, vel illi seu illis ex eis qui ab intestato, vel ex testamento succederent ipsi personae defunctae. Et quod pro ipsa renouatione solui debeat per ipsos se renouantes si liberi ipsius defuncti fuerint, duo solidi pro libra, si autem fratres vel sorores aut filii ipsorum fratrum vel sororum quinq; solidi cum dimidio denariorum pro libra. Alii vero praefati vndecim solidos denariorum pro qualibet libra pretii extimationis praedictae rei ipsi domino Episcopo solvere teneantur, & quod in praedictis casibus succedentes ex testamento praefertantur succedentibus ab intestato &c.

**I T E M** quod si emphiteota cessauerit per triennium debitam pensionem dicto Episcopatu vel syndico praedicto solvere, quod adhuc liceat ipsam pensionem solvere duplicatam in quarto anno, & si in quarto non soluerit adhuc liceat solvere quintum, dum modo soluat eam triplicatam, & si sic in quinto anno ipsam pensionem non soluerit, quod res sit & intelligatur deuoluta ad dictum Episcopum ipso facto sed syndicus praedictus teneatur renouare de nouo vel primam concessionem re firmare illi cui antea fuerat, si ipse soluerit duodecim denarios pro qualibet libra extimationis ipsius rei. Ita quod pro ipsa quantitate negligentia & cessatio solutionis canonis praedicti totaliter tollantur & purgentur pactis aliquibus contrariis apposis vel apponendis in instrumentis concessionum factis vel faciendis nequaquam obstantibus, nisi emphiteota rem Episcopo voluerit relaxare vel relaxauerit, quo casu pensionem solvere non teneatur, nec dictos duodecim denarios pro libra, alias autem dictos duodecim denarios pro libra ipsi Episcopo solvere teneatur, addentes dictos terminos non currere pupillis carentibus tutoribus.

**I T E M** quod vbi non esset declaratum in contractu de pretio vel extimatione rei pro qua sit ipsa alienatio, & discordia esset de extimatione, remam declarari debeat extimatio ipsius rei per duos bonos viros eligendos per dictum Episcopum,

& commune Ciuitatis Vrbini, quorum declarationi stari debeat &c.

**I T E M** quodd dominus Episcopus possit & sibi liceat tantum pensiones & emolumenta ac Canones pro rebus emphiteoticis dicti eius Episcopatus exigere pro tempore elapso debitas, licet post finitum cotimum concessum communi Vrbini, & emolumentum dictarum rerum emphiteoticarum pro tempore præterito ante dictum finitum cotimum elapso debitarum non possint aliquid percipere, vel exigere quacunq; occasione vel causa vsq; ad tempus dicti finiti cotimi contra vel ultra formam dicti cotimi, sed de ipsis emolumentis ante dictum finitum cotimum debitis, & etiam res prædictas post dictum finitum cotimum recadutas ad Episcopatum disponere & renouare absq; perceptione alicuius quantitatis personis nominandis per commune &c.

**I T E M** quodd quilibet emphiteota & quilibet possessor alicuius rei emphiteotice dicti Episcopatus hinc ad mensem Ianuarii proxime venturi, & per totum illum mensem Ianuarii teneatur & debeat dare & assignare ipsi domino Episcopo seu dicto eius syndico omnes & singulas res emphiteoticas dicti Episcopatus eis renouatas, & omnes res emphiteoticas dicti Episcopatus, quas tenerent vel possiderent scribendas per notarium ad hoc deputandum, & latera & confinia & loca ipsarum rerum sub pæna & ad pænam duorum denariorum pro qualibet libra extinctionionis rei non sic assignatæ, & si per totum mensem prædictum, vel mensem Februarii duos denarios pro qualibet libra soluere teneantur per totum mensem tunc sequentem nomine pæne. Et si non assignauerint & etiam cessauerint assignare ipsi domino Episcopo seu dicto syndico per totum alium mensem tunc proxime venturum ultra dictos quatuor denarios alios duos denarios soluere teneantur pro qualibet libra extinctionionis rei non sic assignatæ, quæ quantitas & pæna applicari debeat ipsi domino Episcopo, & etiam sub vnico iuramenti teneantur assignare instrumenta renouationum quæ haberent, si ab ipsis petantur, de quarum assignatione rerum & instrumentorum stetur sacramento assignantis cum vno teste. Viduas autem & pupillas ad prædicta faciendum pro tempore prædicto assignato hinc ad Calendas Ianuarii per totum ipsum mensem, deinde ad mensem Septembris proxime futuros exceptuamus, pupilli tutores non habentes hinc ad tempus eorum pubertatis, & annum proxime tunc sequentem terminum habeant prorogatum, in quem terminum si non assignauerint nullam pænam, patiantur occasione non factæ assignationis, & si tunc & damnum vt supra in aliis pariter assignationem non fecerint ipsi omnes pupilli & viduæ & alii vt supra in omnibus pænis incurrant prælibatis vt supra dicitur applicandis, & pænas prædictas tutores pro eorum pupillis de illorum bonis soluant, si rerum emphiteoticarum notitiam habuerint, videlicet quodd sciant ipsas emphiteoticas, exceptuatis ab his pænis in omnibus qui res emphiteoticas à prædicto Episcopatu recognouerint in specie & singulariter durante cotimo communis Vrbini, videlicet pro rebus contentis & late ratis in instrumentis eorum renouationum & recognitionum, & omnibus aliis qui rerum emphiteoticarum iustam causam ignorantiam haberent, videlicet pro

rebus ipsorum quas ignorarent esse emphiteoticas, hoc declarato quòd si quis haberet aliquam rem vel possessionē quæ pro parte aliqua vel infra latera ipsius possessionis esset emphiteotica, & nesciret ex quo latere, vel alias in qua parte esset dicta res emphiteotica, quòd sufficiat assignare ipsam rem totam cum eius lateribus & locis & asserere partem eius esse emphiteoticā & dicere quanta est ipsa res emphiteotica vel id circa, quo casu talis assignatio sufficiat ad euitationem pænæ prædictæ &c.

**I T E M** quòd præsentia capitula locum habeant tantum, & se extendant in fauorem ciuium comitatuorum incolarum & aliorum habitantium pro maiori parte temporis in Ciuitate & comitatu Urbini. Contra alios autem ipse dominus Episcopus vti possit & valeat iuribus ipsius & dicti eius Episcopatus.

**I T E M** quòd ad quantitates & pænas prædictas & infra scriptas persoluendas, recusantes soluere eas & pensionem prædictam cogi possint realiter & personaliter per ipsum dominum Episcopum, & quòd etiam brachium seculare ipsi domino Episcopo pareat quoties fuerit requisitum pro executionibus prædictorum & infra scriptorum faciendis.

**I T E M** quòd si quis emphiteota dicti Episcopatus vtile dominium habens aliquius rei dicti Episcopatus volens renouationem extendere in filios vel nepotes petierit talem extensionem facere, talis extensio fieri debeat seu renouatio, & pro ipsa per talem petentem solui debeat vnus florenus auri si res valuerit centum florenis, & si minus vel vltra pro rata habita ratione prædicta dicto syndico pro extensione videlicet cuiuslibet lineæ, & pro ipsa quantitate renouatio siue extensio fieri debeat.

**I T E M** quòd dictus syndicus teneatur & debeat renouare personas supra descriptas ordine non peruerso, & si contrarium fecerit renouatio ipso iure non teneat, & si hoc fecerit scienter, & facta sibi protestatione contrarii per illum qui secundum formam dictorum Capitulorum debeat renouari, soluat pro banno communi qualibet vice libras quinquaginta denariorum, & intelligatur dictum syndicum currisse in pænam si renouationem fecerit de rebus recaduris per lineam finitam alicui alteri, quàm ei qui deberet renouari secundum formam dictorum Capitulorum infra tres menses post mortem defuncti immediate sequentes, & eadem pæna puniatur recipiens contra formam dictorum Capitulorum & ius sibi acquisitum teneatur rescindere ipse recipiens libere illi qui secundum formam dictorum Capitulorum deberet renouari.

**I T E M** quòd renouationes factæ per Ser Paulum vannis Benedictum Pauli & Bonacorsum Ioannis de Urbino tunc syndicos Episcopatus firmæ sint & habeantur, & si expedierit vel petitum fuerit iterato fiant per ipsum syndicum, vel delictis de illis rebus singulariter per eosdem syndicos renouatis & specificatis & declaratis expresse tempore ipsarum renouationum ac instrumentis inde contentis lateratis per loca latera & confinia expressa & specificata pro quibus nihil soluitur. Hoc actò quòd syndicus lineas extendere, nec aliquid aliud facere teneatur,

per quod in aliquo præiudicari possit ipsi domino Episcopo seu eius episcopatu ultra quam contineatur in instrumentis renouationum factarum per ipsos ser Paulum Bonacursum, & Benedictum tunc syndicos dicti Episcopatus.

**ITEM** quod notarius qui deputatus fuerit ad scribendum solutiones pensionum pro rebus prædictis quæ fierent dicto syndico seu dicto domino Episcopo annuatim teneatur & debeat assignare massario communis Urbini qui pro tempore fuerit nomina omnium soluentium ipsas pensiones in publicam formam ita & taliter quod fidem faciat de solutione prædicta ad penam x. librarum denar.

**ITEM** quod si aliquis emphiteota dicti Episcopatus qui aliquam rem in emphiteosim à dicto Episcopatu haberent ex eo quod instrumentum antiquum ipsius renouationis propter vetustatem esset caducum vel aliter corrosum seu alia de causa vellet instrumentum antiquum & contenta in eo refirmare ad cautelam quod dictus syndicus talem reformationem facere teneatur. Non autem aliquid de nouo concedere vel dare seu addere quàm contineatur in instrumento antiquo renouationis, vel aliquid facere de nouo per quod ius Episcopatus aliquo modo laedi possit vel diminui, & per talem reformationem emphiteota seu recipiens non intelligatur habere, nec habeat plus iuris quàm haberet prætextu instrumenti antiqui renouationis &c.

**MILLESIMO CCCLXXXVIII.** Indictione duodecima tempore domini Urbani Papæ sexti, & die sexta mensis Augusti actum in Ciuitate Urbini, & in horro domorum habitationis residentiarum domini Episcopi Ciuitatis Urbini posito iuxta ipsas domos & rem Giliij Iacobi de Urbino presentibus vener. viro domino Nicolao Blasii de Callio ser Andrea, ser Staccoli, Marco Guidarelli, Donno Petro Iuliani, Donno Ioanne Domini Daniani de Urbino testibus & presentibus &c. Acta ordinata & stantiata fuerunt dicta capitula, & promissiones solenni bus stipulationibus & interrogationibus hinc inde interuenientibus per Reuerendum patrem dominum Oddonem Episcopum Urbini ex vna parte, & Franciscum ser speza de Urbino vnum ex prioribus populi Ciuitatis Urbini consentientibus, cuius sociis & vice & nomine nec non syndicarum nomine communis Urbini ex altera in omnibus & per omnia sicut supra dicitur.

**ITEM** quod dictus dominus Episcopus vice & nomine ipsius & dicti eius Episcopatus &c. omni modo &c. fecit syndicum & procuratorem Cristoforum Cichi Petri partis presentem & acceptantem ad renouandum & in emphiteosim concedendum res emphiteoticas dicti Episcopatus, & pensiones & seruicia recipiendum, & de eo quod receperit vel fuerit confessus habuisse finem & quietationem faciendam &c. Iniungens sibi quod ad literam debeat obseruare pactiones & capitula prædicta &c. dans &c. volens &c.

**ITEM** dictus dominus Episcopus absoluit omnes & singulos excommunicatos ex causa rerum emphiteoticarum & pensionum &c. & cominusit omnibus presbyteris & clericis quod absolutiones facerent &c. Committentes eis quo ad hoc vices suas &c.

IN SVPER dictos Marcum ser Andream & alios prædictos astantes absoluit ab excommunicationibus quas incurrerant causis prædictis iuxta ritum & formam Ecclesiæ consuetum.

ET ego Iulianus Lucæ de Urbino publicus Imperiali autoritate notarius prædictis omnibus & singulis interfui, & ea rogatus scribere scripsi & publicavi &c. Loco + signi.

*Capitula inter Canonicos & commune Urbini.*



PRIMIS quòd dicti Canonici eorum nomine & vice dictæ canonicæ Capituli & conuentus eiusdem concedant, & concedere teneantur ad cotimum seu ad factum syndico communis Urbini, & dicto communi omne emolumentum & comodum, & omnes & singulas utilitates, obuentiones, & redditus percipiendos, & qui percipi possent ex rebus & de rebus emphiteoticis pertinentibus & spectantibus ad dictos Canonicos Canonicam seu capitulum sitis in Ciuitate comitatu & curte seu districtu Urbini per tẽpus siue pro tempore quindẽ annorum, & quòd in ipso instrumento concessionis & cotimo dictus syndicus mandatũ habeat à dictis Canonicis capitulo & conuentu sufficiens in forma debita quòd possit exigere omnes canones & pensiones emolumenta, redditus, & obuentiones dictæ Canonicæ & Canonicorum prædictorum seu ad dictam Canonicam capitulum & conuentum pertinẽtes & spectantes ex rebus vel pro rebus emphiteoticis prædictis, & quòd ipse syndicus nomine dictorum Canonicorum Canonicæ conuentus & Capituli prædicti durante dicto cotimo possit & debeat, & sibi liceat omnes res emphiteoticas prædictas, quæ venderentur, permutarentur seu quoquo titulo, vel causa in alium transfereretur, vel ad dictos Canonicos capitulum & conuentum seu Canonicam reuenterentur nomine dictorum Canonicorum Canonicæ capituli & conuentus concedere & renouare in forma infra scripta pro quantitate & pretio infra dicendo pro pensio ne & seruitio consueto ex ipsis rebus & qualibet ipsarum, preiiaq; & quantitates & seruitia recipere, & de receptis finem quietationem & pactum de vterius non petendo facere cum pactis pænũ obligationibus honorum necessariis & oportunis in talibus instrumentis ipsorum Canonicorum Canonicæ capituli & conuentus &c.

ITEM quòd dicta concessio fiat dicto syndico pro mercede x x. florenorum quolibet anno soluendo in fine cuiuslibet anni &c.

ITEM quòd si aliqua res vel possessio fuit vel fuerit in posterum vendita seu alienata, vel in alium translata quoquo titulo inter extraneos non nominatos in instrumento primæ renouationis dictus syndicus teneatur ipsam rẽ seu possessionem reuouare in emphiteosim concedere possessori ipsius rei titulum habenti. Et dicto casu per receptorem dictæ rei soluantur & solui debeant x. denar. pro qualibet libra pretii quo dicta res fuerit vẽdita, vel extimationis ipsius rei quãdo alienaretur.

ITEM



**I T E M** quodd liceat vnicuique emphiteotæ rem emphiteoticam dicti capituli conuentus & canonicæ cuiusque extraneo vendere, donare in dotem dare vel quouis alio titulo alienare tam inter viuos quàm in vltima voluntate petia licetia, licet non obiecta à dicto syndico præposito vel aliquo ex canonicis, nec dici possit ipsam rem deuolutâ vel deuolui per donationem seu alienationem prædictâ vel dationem in dotem, sed intelligatur alienata translata de voluntate & licetia dicti syndici capituli & cōuentus, & teneatur & debeat dictus syndicus dicto nomine ipsam rem sic alienatâ de nouo concedere renouare ei in quem facta esset dicta alienatio dummodo sibi per eum soluatur quantitas debita secundum formam præsentium capitulorum infra tempus duorum mensium à die dictæ alienationis numerandorum, & abinde in antea teneatur ille qui petierit renouari vltra dictâ quantitatem soluere 1. 2. denar. pro qualibet libra extimationis rei alienatæ, non tamen teneatur dictus syndicus renouare in præiudicium alicuius personæ potiora iura habentis, & si renouaretur renouatio non valeat, quo ad præiudicium illius personæ potiora iura habentis & c.

**I T E M** quodd si cōtingeret aliquam personam renouatâ de aliqua re emphiteotica uel quæ re aliquâ in emphiteosim recepiisset decedere in cuius persona ipsa cōcessio finiret seu finiri dici posset, & ex tali persona remaneret uel extaret liberi cōsanguinei vel affines qui succederet ex testamento vel ab intestato seu alia vltima voluntate in tali casu per dictum syndicum dicta res renouetur, & in emphiteosim cōcedatur tali vel talibus vniuersaliter succedentibus ab intestato vbi ipsa res aliter singulariter non fuerit relicta vel alienata per talē decedentē, & etiâ quodd succedentes ex testamento præferantur succedentibus ab intestato, & dicto casu & quolibet ipsarum casuum soluantur & solui debeant syndico prædicto pro renouatione & cōcessione fidei liberis 1. 2. den. pro qualibet libra. Pro renouatione verò faciendâ fratribus sororibus & eorum liberis talis decedentis sol. 5. Pro renouatione verò faciendâ extraneis aliis quibuscunque sol. 10. pro libra valoris dictæ rei. **I T E M** quodd si discordia oriretur uel esset in futurum supra aliquibus rebus quæ deuolueretur vel deuolutæ essent dicto capitulo cōuentui canonicæ seu canonicis de valore seu extimatione ipsius rei uel de aliqua re vedita, quæ diceretur vedita uiliori pretio quàm valeret ut sciri clarius possit valor seu extimatio ipsius rei vel rerum quæ peteretur renouari vel in emphiteosim cōcedi tunc tali casu assumantur & assumi debeant duo ciues fide digni eligendi vnus pro parte dicti syndici, & alius pro parte illius qui peteret re sibi taliter renouari, qui bona fide debeant dictam rem extimare nulla fraude cōmissa, quorum dicto & extimationi stetur, & secundum extimationem per ipsos fiendâ soli debeant quantitates prædictæ ubi clare de valore seu extimatione dictæ rei non appareret.

**I T E M** quodd cuilibet personæ cui aliqua res emphiteotica cōcederetur in futurum cōcedi debeat modis & ordinibus supradictis, & teneatur & debeat ipsa persona soluere dicto syndico pensionem & canonem debitum pro ipsa re termino appolito in instrumento nec aliquid possit poni in instrumento dictæ renouationis & cōcessionis propter quodd intelligatur ipsa res solutione canonis non facta posse ad dictum capitulum seu canonicam deuolui ante vel post terminum supradictum, & non possit dicta res deuolui ad dictum capitulum seu conuentum vel canonicam propter solutionem pensionis non

factam, vel propter alia pacta non seruata, non obstante lege in contrarium loquentem. Nec dictus syndicus vel dicti canonici capitulum & conuentus possint sibi aliquam rem emphyteoticam vel solitam emphyteoticari quoquo casu appropriare vel per se retinere quacunq; ratione uel causa, sed ipsam rem renouare teneantur illi uel illis personis supra nominatis secundum formam dictorum Capitulorum.

**TEM** quod si contigerit aliquam personam cui res emphyteotica esset renouata, debitam pensionem & canonem in termino in instituto contento appositam non soluere seu in quattuor annos tunc immediate sequentes, adhuc liceat sibi dictam pensionem & canonem debitum predictum soluere dicto syndico in quinto anno, & nihil aliud ab eo peti vel exigi possit pro pensione dicti canonis & pensionis non factae, nisi solum ipsa debita pensio, si autem in dictis terminis seu quinto anno dictam pensionem non soluerit, teneatur ipsam pensionem soluere duplicatam eius quod soluere deberet ante. Saluo quod si ille talis emphyteota uoluerit rem relaxare dictae canonice seu capitulo vel syndico, quo casu pensionem soluere non teneatur.

**ITEM** quod dicta capitula locum habeant & locum sibi vendicent solum in ciuibus comitatus, & incolis ciuitatis & comitatus Urbini dicto domino nostro subiectis. Et Potestas qui pro tempore erit, teneatur & debeat predictos non soluentes quantitates supradictas realiter & personaliter cogere ad ipsarum quantitarum solutionem ad requisitionem dicti syndici.

**ITEM** quod dicti Canonici eorum nomine & nomine dicti Capituli & conuentus teneantur promittere & cauere ac promittant & caueant tam ipsa quam dictis eorum syndicus, quod si contigerit in futurum aliquam rem ad dictum capitulum conuentum seu canonicos deuolui aliquo casu & possessori & successor dictae rei etiam singulari habens titulum vel causam de comprehensis vel non comprehensis in dictis capitulis uellet sibi dictam rem renouari teneatur dictus syndicus dictam rem tali possessori ut supra dicitur titulum vel causam habenti vel successor dictae rei restituere, & de nouo concedere pro dictis quantitatibus in quolibet supradictorum casuum reducendo singula singulis ad suum casum, ita quod una quantitas & unica solutio fiat & non ultra, nec sufficiant vel vendicent sibi locum supradicta ubi solum aliquis de predictis solum possessionem haberet ubi alius titulum uniuersalem uel singularem habet.

**ITEM** quod si reperiretur aliqua renouationem fieri in futurum per dictum syndicum de aliqua re alicui personae praeter vel contra formam dictorum capitulorum ipsa renouatio & concessio sit nulla & nullius valoris efficaciae vel momenti.

*Reformationes super rebus Emphyteoticis.*

**PRIMIS** quod omnes & singuli notarii qui de cetero fuerint rogati vel rogari contigerit de aliquibus contractibus siue instrumentis renouationum concessionum vel confirmationum in emphyteosim fidei arum aliquibus ciuibus vel comitatus aut districualibus Urbini subditis M. Pot. D. comiti Anton. vel comuni Urbini per quascunq; illas tales renouationes concessiones

vel confirmationes in emphyteosim fieri contingerit, & de quibuscunq; rebus teneantur & debeant illos contractus, & illa instrumenta rogare & scribere in illa forma, & cum illis pactis & modis in effectu in qua forma, & cū quibus pactis & modis notula huiusmodi rogationū, & instrumentorum facta & data per dictos dominos priores, & consilium cōmunis Vrbini, & nō aliter, nec alio modo in effectu donec per dominos Priores, & quatuor deputatos ad capitulandum & providendū super renouationibus & pensionibus &c. fuerit data illa forma vel aliquid additum vel detractum vel declaratum dictæ formulæ per dictos dominos Priores & quatuor quo casu fieri debeat secundum formā per eos datam, & secundum quodd declarauerint debere fieri, & quilibet notarius qui cōtra prædicta fecerit, vel ea non obseruauerit incurrat ipso facto pœnam 50. floren. de facto exigendam tã per dictos dominos priores quàm per alios quoscuq; officiales dicti cōmunis.

**I T E M.** quodd teneantur, & debeant notarii omnes & singuli qui rogati fuerint de præterito, vel rogabuntur in futurum de aliquo instrumento seu contractu concessionis, renouationis, vel refirmationis in emphyteosim, vel de mandatis syndicorum vel procuratorum renouantium vel qui renouassent, vel concessissent in emphyteosim aliquas res syndicari vel procuratorio nomine alterius, vel qui fuerint rogati vel rogabuntur in futurum de solutionibus canonis pensionis vel seruitii dare petentibus ad quos spectabit vel spectaret de ipsis rogationibus instrumenta in publicam formam validam & debitam recepta saluarione competenti infra octo dies postquā petita fuerint ipsa instrumenta ab ipsis notariis pœna centum solidorum pro quolibet & qualibet vice quā contractum vel non obseruata fuerint contenta in hoc capitulo de facto exigenda vt supra, & stetur iuramento petentis cum vno teste, nisi iusta & rationabili causa ipsi notarii fuerint impediti.

**I T E M.** quodd quilibet syndicus & procurator vel alius quicunq; ad quē quomodo libet spectet syndicario & procuratorio nomine vel aliter renouare, concedere vel refirmare aliquid in emphyteosim, teneatur & debeat illam concessionem seu confirmationem facere illis personis quibus fieri debet infra 20. dies postquam requisitus fuerit, nisi inter aliquas priuatas personas esset contentio, cui ipsarū personarum renouatio seu concessio in emphyteosim fieri deberet, quo casu teneatur illas & illam facere infra tres dies postquam requisitus fuerit & constabit cui renouatio concessio seu confirmatio fieri debeat ad pœnā 50. floren. similiter de facto exigendā pro quolibet & qualibet vice qua aliquid de prædictis nō fuerit effectualiter obseruatum vel contrauentum, de qua requisitione stetur iuramento petentis cum vno teste. Addētes insuper quodd dictus terminus quindecim dierum possit prorogari ad instantiam debentis renouare per deputatum seu deputandos de quibus intra in capitulo immediate post primum sequens capitulum fit mentio, si ei vel eis deputandum videbitur, & quodd dicta pœna non committatur in casu quo petens sibi renouari vel concedi recusaret soluere quodd deberet secundum formam capitulorum factorum super pensionibus & quodd in casu quo renouario & concessio infra dictum terminū seu dictos terminos nō fieret debenti renouari ex nunc prout

extunc intelligatur ipsa renouatio facta auctoritate presentis reformationis & elapsi statim facta petitione renouationis quo ad præiudicium concedere debentis, & quòd elapsi terminis prædictis dictus syndicus & procurator vel alius cuius debens renouare si per eum steterit compellatur ad ipsam renouationem faciendam debenti renouari absque aliqua solutione per eum facienda.

**I T E M** quòd nullus officialis Ciuitatis vel comitatus Urbini, vel alia aliqua persona audeat vel præsumat cogere vel cogi facere, detinere vel detineri facere personaliter aliquem ciuem vel comitatum Urbini subditum Magnifico domini Antonio, donec reperirentur de bonis suis pro solutione Canonum vel pensionis quas deberent vel debere dicerentur. Nec etiam pro aliqua pœna quam diceretur eos incurrisse propter assignationem non factam de rebus emphiteoticis, vel propter solutionem pensionis non factam temporibus debitis vel alio quomo dolibet, nec etiam aliquo alio modo debeat deueniri ad personalem executionem aliquo modo vel aliqua occasione sumpta propter aliquod dependens vel emergens à prædictis, vel aliud dependens emergens vel causatum à seruitiis & recognitionibus quæ fieri deberent pro rebus emphiteoticis, nisi vt supra dictum est quando non reperiretur de bonis emphiteotar, & qui contrafecerit detinendo, vel detineri faciendo incurrat pro quolibet & qualibet vice pœnam quinquaginta florenorum, similiter de facto exigendam vt supra.

**I T E M** quòd quotiescunq; aliqua discordia, lis, seu controuersia esset inter cedentes vel successores eorum, qui concesserunt, renouauerunt, confirmauerunt, vel dederunt aut dederint, renouauerint vel concesserint in futurum aut renouare & concedere teneantur ad præsens aliquas res in emphiteosim, & recipientes seu alios quos quomodolibet tangeret de ipsis rebus vel pensionibus canone & seruitio quod diceretur deberi pro eis vel pro eo quod dubitaretur, an & cui ipsæ res deberent renouari vel concedi in emphiteosim vel alias quomodolibet occasione prædictorum & supra comprehensorum, vel alia ratione vel causa ab ipsis dependente, emergente, vel connexa, quòd tunc nulla partium possit vel debeat ius sibi dicere vel cognoscere aut declarare, vel cogere aut cogi facere pro ipsis supradictis & comprehensis aliam partem, nisi declaratum fuerit primo in prædictis quid fieri debeat, in eisdem per aliquem seu aliquos eligendos per Magnificum dominum Comitem, & dominos priores Ciuitatis Urbini qui pro tempore fuerint, & qui contrafecerint, vel non obseruauerint prædicta, incurrant pœnam quinquaginta florenorum qualibet vice ipso facto similiter exigendam.

**I T E M** quòd constituantur & eligantur per dominum Episcopum Vrbinate sem in syndicum & notarium ad supra comprehensas renouationes, concessiones & confirmationes faciendas in emphiteosim, & solutiones recipiendas pro canone pensionibus & seruitiis, & ad alia ab his dependentia explicanda, & exercenda, ac roganda & scribenda referendo singula singulis, duo boni ciues Vrbinateenses, qui videlicet declarabuntur & nominabuntur per Magnificum & potentem dominum Comitem Antonium, & dictos dominos Priores, & quattuor deputatos su-

per pensionibus &c. ad hoc vt ius domini Episcopi & Episcopatus conseruetur, & omnis materia scandali cesset, & per alias renouationes, concessiones vel confirmationes de quibus supra fieri non possint, nec debeant pena & arbitrio dicti Magnifici domini à contrafaciente de facto auferenda.

**I T E M** quodd nullus notarius qui non sit de Ciuitate vel comitatu & qui non habet in dicta Ciuitate vel eius comitatu per annos x. possit vel debeat rogatus esse, siue rogare scribere vel notare aliquam concessionem vel renouationem fiendam per quemcunque cuiuscunque conditionis existat de aliqua re emphiteotica alicui ciui vel comitatio seu subdito communis Vrbini, & quodd nullus debeat ad talem contractum in testem vel pro teste accedere vel interesse, & qui contrafecerit notarius incurrat penam quinquaginta librarum, testis verò decem librarum, quæ tamen pena decem librarum à testibus non exigantur nec committatur citra declarationem supradictorum deputandorum, & talis concessio & renouatio sit ipso iure nulla. Et nihilominus tam concedens quam recipiens, & quilibet ipsorum qui contrafecerit puniatur de facto & puniri debeant & possint per dominos priores, seu alios officiales communis Vrbini in quinquaginta libris denar.

**I T E M** quodd omnia Capitula facta, habita & firmata inter Canonicos canonicæ Vrbini super rebus emphiteoticis, & omnia ordinationa supradicta locum habeant, & seruentur & seruari debeant in omnibus & per omnia per omnes syndicos procuratores seu alios quouis nomine, & omnes rectores quatuorcuque Ecclesiarum abbates, monachos, & Iconomos, & alios quoscunque habentes potestatem seu auctoritatem aliquam rem in emphiteosim concedendi ad penam quinquaginta librarum ipso facto exigendam à quolibet contrafaciente, seu non obseruante per dominos Priores seu alios officiales dicti communis, quæ pena committatur & exigi possit à quolibet contrafaciente prædicta vel aliquod prædictorum seu non obseruante omnia & singula supra in dictis Capitulis, de quibus supra fit mentio comprehensa.

*Item alie additiones seu reformationes.*



**N**OMINE Domini amen. Quoniam varix dissensiones & discordiæ oriebantur inter dominos Canonicos canonicæ Ciuitatis Vrbini, & eorum emphiteotas occasione rerum emphiteotarum dictæ canonicæ. Ideo prædecessores præsentium canonicorum ex vna parte, & egregii & antiqui Ciues Vrbini ex altera nomine communis & particularium emphiteotarum prædictorum ad tollendum ipsas dissensiones, & ad dandum materiam & causam bonæ vnioni paci & concordiæ inter ipsas partes vt bene congruebat illi bonæ ætati, & antiquæ prudentiæ quædam pacta & Capitula ac ordinationa fecerunt inter se ad inuicem super modis conditionibus & formis concedendi & renouandi res emphiteoticas dictæ Canonicæ, & soluendi Canonæ debitum. Et etiam super modo & forma renouandi quando lineæ finirent, vel fierent aliena

tiones de ipsis rebus emphiteoticis, & de solutionibus fiendis, quando dicti casus  
 vel alii contingebant, & de & super aliis quæ ad materiam faciebant, quæ qui-  
 dem ordinatione & pacta diutius obseruata fuerunt, & ex eorum obseruantia bo-  
 nos effectus secutos fuisse dignoscitur, tamen quia aliquæ dubitationes & ambigui-  
 tates super intellectu, & obseruantia ipsorum capitulorū & pactōrum oriebantur  
 & exinde causabatur materia discordiarum. Ideo infrascripti domini præpositus  
 & canonici per se & eorum successores & nomine & vice dictæ canonicæ capituli  
 & conuentus eiusdem ex vna parte capitulariter more solito congregati in sacri-  
 stia dictæ maioris ecclesiæ de merito vener. & egregii decretorum doctoris domi-  
 ni Ioannis de præfectis præpositi dictæ canonicæ ad sonum campanellæ & interue-  
 nientibus aliis solennitatibus & substantialibus de iure requisitis ex vna parte, E-  
 gegrii viri dominus Ioannes de valle. ll. doctor, & ser Guido de bona cursis de  
 Urbino syndici & procuratores dicti communis Urbini nomine & vice dicti com-  
 munis & emphiteotarum dictæ canonicæ ciuium, incolarum & comitatuorum di-  
 ctæ Ciuitatis Urbini ex altera, de quorum mandato patet manu, ser Euangelistæ  
 de caronibus de Urbino notarii publici ad infrascriptas declarationes, additiones,  
 & alia infrascripta vnanimiter & concorditer deuenerunt. Et dictus dominus præ-  
 positus dominus Felix petrutii prior Ecclesiæ Sancti Sergii de Urbino, dominus  
 Antonius de veteranis, dominus Leonardus Sabbatini, dominus Permatius Gui-  
 donis de Mutiliana dominus Iacobus Thomasi, dominus Antonius Andreas Se-  
 ueri Canonici dictæ canonicæ ex altera, quia cum esset dubium de intellectu quar-  
 ti capituli capitulorum dictæ Canonicæ editorum inter capitulum Canonicam : &  
 commune Urbini, quod quidem Capitulum incipit : Item quod vnicuique liceat  
 &c. de communi concordia dicti capituli & Canonicorum & communis Urbini  
 declaratum extitit, & declarando additum quod dictum capitulum intelligatur &  
 intelligi debeat, & locum habeat in quibuscumq; emphiteoticis, & emphiteotica-  
 riis, etiam in his in quibus finit vel finiri dici possit linea, petita tamen licentia, licet  
 non obtenta vt in Capitulo continetur, ita quod quoties contigerit aliquem em-  
 phiteotam in cuius persona finit linea disponere de tali re emphiteotica vel rebus  
 inter viuos vniuersaliter vel particulariter vendendo, donando, vel aliter quocumq;  
 modo inter viuos recipiens soluere teneatur infra duos menses duodecim dena-  
 rios pro libra pretii vel extimationis rei seu rerum sicalienatarum, ab inde verò  
 in antea duplum soluere teneatur, si verò alienauerit ille dictus in cuius persona fi-  
 nit linea vel finiri dici potest in vltima voluntate instituendo hæredes, vel legan-  
 do vel aliter quomodocumq; in alium transferendo in vltima voluntate, petita li-  
 centia, licet non obtenta recipiens si fuerit de liberis parentibus fratribus vel sor-  
 ribus vel filiis fratrum vel sororum soluat & soluere teneatur infra duos menses  
 duodecim denarios pro libra valoris ipsius rei vel extimationis, abinde verò in an-  
 tea duplum soluere teneatur, si verò in alios quoscumq; translatio facta fuerit in vlti-  
 ma voluntate siue vniuersaliter siue particulariter, talis recipiens soluere teneatur  
 infra duos menses duos solidos pro libra valoris, & extimationis ipsius rei vel re



rum emphiteoticarum, si verò non soluerit in dicto termino duplum solvere teneatur.

**S**i verò aliquis emphiteota etiam in cuius persona finit vel finiri dici potest linea disposeret inter viuos non petita licentia pro renouatione faciēda & obtinenda solui debeant infra duos menses duo solidi pro libra valoris vel extimationis rei seu rerum venditarum & alienatarum, post verò duos menses duplum solvere teneatur.

**I**TEM quòd quintum capitulum capitulorum prædictorū quòd incipit: Item si contigerit aliquam personam &c. intelligatur & intelligi debeat tantum in his personis decedentibus in quibus finiunt lineæ vel finiri dici possunt, ita quòd si dispositio facta fuerit per talem sic decedentem cum petitione licentiæ, licet non obtentæ seruetur declaratio & dispositio superioris proximi capituli quarti: si verò disposuerit ex testamento vel alia vltima voluntate vniuersaliter vel particulariter non petita licentia vel decesserit intestatus si superuixerint vel extarent liberi, parentes, fratres, sorores, vel filii fratrum vel sororum ex eo soluant & solvere teneantur infra duos menses duodecim denarios pro libra valoris vel extimationis rei vel rerum emphiteoticarum. Ita tamē quòd si dicti liberi, parentes, fratres vel sorores & eorum filii non soluerint infra duos menses, duplum solvere teneatur pro renouatione eis aut eorum alteri fienda, seruata tamen & salua gradus prærogatiua in successione ab intestato: In dispositione ex testamento seruetur dispositio testatoris, vt iuris fuerit in successione. Alii verò quicumq; decem solidos solvere teneantur pro renouatione fienda eis. Hoc addito quòd alii à prædictis liberis, parentibus, fratribus, sororibus, & eorum fratrum & sororum filiis succedentes dictis personis in quibus finiunt lineæ ex testamento vel ab intestato aut alia vltima voluntate si petierint renouationem & soluerint infra decem dies quinque solidos solvere teneantur, quibus decem diebus elapsis x. solidos solvere teneantur.

**I**TEM quòd hæc additiones & declarationes vendicent sibi locum & trahantur ad futura. Pro præteritis verò & in præteritis nihil intelligatur in nouatum, sed sint & remaneant ipsa præterita in suo robore.

**I**TEM cum capitulum & Canonici prædicti fuerint liberales & gratiosi erga commune Vrbiui & emphiteotas: dignum & congruum videbatur & visum est annuere eorum honestissimæ petitioni, qui petebant arctari emphiteotas ad solutionem debiti canonis in quo plurimum frustantur, iura canonica. Ideo additum fuit & conuentum quòd si emphiteotæ dictæ canonice nō soluerint debitum canonem in quinto anno quòd duplum solvere teneantur, soluendo in sexto anno, sed si in sexto anno non soluerint tunc & eo casu solvere teneantur pensionem triplicatam si soluerint vsq; ad nonum annum inclusive, elapso verò nono anno si ipsi emphiteotæ cessauerint solvere ipsum triplum per mensem postquam interpellati fuerint à syndico dictæ canonice tunc teneantur solvere duodecim denarios pro libra valoris & extimationis rerum emphiteoticarum pro quibus cessatum fuerit solvere: saluo si ille emphiteota voluerit rem vel res relaxare dictæ canonice, quo

casu nil soluere teneatur, & quod dicti termini solutionem canonum, videlicet quinti & noni annorum singula singulis referendo intelligantur incipisse tempore, quo canon solui debuit & debebat à principio: tamen ne ignorantia possit laedere quemquam declaratum fuit quod si debentes soluere qui inciderint in prænam tripli secundum præsentem additionem soluerent anno proximo futuro per totum mensem Ianuarii proximo futurum, tunc non teneantur soluere nisi illud tantum, quod soluere deberent secundum formam capitulorum antiquorum postea non habeat locum præsens additio.

**A C T A** & firmata fuerunt dicta Capitula & additiones &c. sub annis domini ab eius natiuitate 1435. Indictione 13. tempore domini Eugenii Papæ 1111 & die 28. Februarii. Præsentibus &c.

**M I L L E S I M O** & die prædictis, dominus Bartholomæus de Canonibus, Abbas monasterii Sancti Angeli de Gaifa &c. prædicta omnia ratificauit &c. ut patet manu &c.

**S E R** Dominus, Ser Thomæ de Canonibus de Urbino rogatus de omnibus prædictis &c.

CAPITOLI DELLA GABELLA  
DEL VINO.

**L** NOME de Dio Amen. Li Magnifici Signori Priori del commune populo e Città d'Vrbino insieme con l'infrafcritti aggiunti e deputati per l'Illustrissimo & Eccellenzissimo nostro Signore Duca Federigo d'Vrbino e S. de Montefeltro e de Durante conte &c. e della Illustrifs. & serenissima Lega della Maestà del S. Re di Sicilia. & del Illustrifs. S. Duca di Millano, & della illustrissima Signoria di Fiorenza Capital neo generale &c. Et ancora mò per il consiglio di **xxiiii** della detta Città e commune à regolare & ordinare la gabella del vino à minuto imposta e fermata per il detto consiglio di **xxiiii** e per li aggiunti fin al numero di **lx**. cittadini com'appare per mano di me Matteo notario e cancelliero del detto commune per reparatione e conseruatione delli muri publici di detta Città & altri edifici publici del commune predetto, volendo alle predette cose prouedere oportunamente statuiamo & ordinamo li infrafcritti Capitoli & ordinamenti da douersi per l'auenire offeruare inuiolabilmète, quali se habbino publicamente à bandire e preconizare nella detta Città d'Vrbino nelli luochi consueti il dì del Sabato e mercato, di modo che di quelli non si possa per l'auenire allegare alcuna pretenfa, ignoranza & escusatione, comandando la offeruatione de quelli sotto le penne in quelli contenute &c. e scritti e publicati per me Matheo de Benedetti notario e cancelliero del detto commune sotto li anni del nostro Signore 1476. di e mese infrafcritti, delli quali Capitoli il tenore è questo, cioè &c.

**I**MPRIMA statuiamo & ordinamo, che li Magnifici Priori che se trouarano ogn'anno per l'auenire debbino nella festa della gloriosissima vergine Maria del mese di Settembre fare subhastare & incantare la gabella del vino à minuto, e quella vendere e alienare à chi piu offerirà, fatte dette subhastationi tre di continuo, uindando bona e idonea scigurtà di pagare il prezzo di detta gabella in tre termini del detto anno egualmente distanti vno dall'altro, e promettendo offeruare l'infrafcritti Capitoli & altri patti s'appoñanno per li detti Priori, & altri deputati à vendere detta gabella, qual gabella debba cominciare in Calende di Nouembre, prossimo seguirà dopo dette subhastationi, qual se debba fare nel luoco e forma sarà deputato dalli detti Magnifici Priori.

**I**TEM statuiamo & ordinamo, che del detto mese di Settembre quando si farà electione publicamente per li detti Magnifici Priori per li prossimi mesi da seguire se debba del bossolo delli depositarii del commune e soprastanti di muri cauare vno per sorte, quale per l'anno prossimo seguirà incominciando in dette Calende di Nouembre debba & intendasi essere depositario dell'intrato e denari di detta gabella deputata alla fabrica e conseruatione delli muri di detta Città, & de quelli reuere buon còro, & allignare in fine dell'anno, spendendo e disponendo de dette in

trate come parera e piacerà alli Mag. Priori, che per tempo faranno nella fabrica e conseruatione de detti muri & altri publici edifici di detta Città.

**I T E M** statuiro & ordinaro, ch'ogn'anno nel principio del mese di Nouëbre se debba elegere per li Mag. Priori per tempo faranno, doi cittadini esperti de conti mercantelschi, quali insieme col nouou depositario eletto per l'anno sequente habbino à reuedere il conto e ragione di detto depositario del anno passato, & ancora del'official maggiore di detta gabella in caso detta gabella non fusse venduta, ma aministrata per alcun'officiale, accio per li Magnifici Priori deputati, quali reueditori debbino insieme cò detto depositario nouou referire e reportare alli detti M. Priori che per tempo faranno il saldo fatto di dette ragioni e conti e quello effectualmente restano debitori o creditori in scriptis, ilquale saldo insieme con li libri e bullette de detto depositario & officiali se debbino repore e conseruare per li M. Priori e Cancelliero de detto commune nel archiuio del commune.

**I T E M** statuiro & ordinaro, che detti depositarij che per tempo faranno siano, tenuti de tutti li pagamenti à loro fatti fare contelli nelle bollette alloro faràno, alij, siquate per li debitori di detta gabella del cancelliero del detto commune, ouero, delliofficiali maggiori di detta gabella.

**I T E M** statuiro & ordinaro, che per li tempi se deputaranno officiali al gouerno di detta gabella, che non sia per alcun modo licito pigliare alcuna quantità de dinari o altre intrate di detta gabella e muri d'alcun debitore di quella, ma quelli con propria bulletta debbiano mandare al depositario di detta gabella e muri sotto la pena di  $\text{x x v}$ . ducati da dover si applicare alla detta gabella tante volte quante volte sarà contraffatto.

**I T E M** statuiro & ordinaro, che detti depositarii non possino per alcun modo spendere alcuna quantità de dinari, & intrata di detta gabella, senza espresa commissione e decreto de prefati Mag. Priori che per tempo faràno, del quale debba apparere bolletta in scriptis per mano del Cancelliero del commune sotto scritta per lo Magnifico Gonfaloniero ouero vno de suoi compagni che per tempo se uo, uaranno, sotto la detta pena d'applicarse alla gabella predetta in caso la detta gabella non sia venduta, alias alla fabrica dell'i muri.

**I T E M** statuito & ordinaro, ch'al tēpo de detti depositarii & officiali di detta gabella assumeràno l'officio siano tenuti e debbiano giurare in mano de detti Mag. Priori solèuemente dell'ufficio amministrare cò ogni diligeza à loro sarà possibile & à pura e buona fede, e dare idonei e sufficiēti fideiussori e rēdere buona ragione e conto del loro officio, e aministratiōe à vsanza de buoni mercātī à tēpi e mō predetti.

**I T E M** statuiro & ordinaro, chel detto depositario, ex nunc s'intēda hauere per suo salario e provisione per il detto anno sion  $\text{x x}$  de boloni. & l'uno di mouerà vecchia e quello piu che per il libro e carta li sarà deputato per li detti reueditori.

**I T E M** statuito & ordinaro, chel official maggiore di detta gabella, debbia hauere & intendasi ex nunc hauere ogn'anno per suo salario, quādo detta gabella non occurrira se vnda siopini, & alla ragione predetta ela rata e la parte delle pene

se deputaranno per li infraſcritti Capitoli à eſſo officiale ſenza alcuno altro emolumento o premio.

**ITEM** ſtatuiro & ordinaro, che non ſia licito ad alcuno official maggiore di detta gabella ne anco ad alcuno ſuo officiale famiglio ouero garzone che per tempo ſe trouaranno recuere o pigliare alcun dono o premio ſotto alcuno colore, o titolo da alcuno hoſtiero, tauernaro o cauponaro, o d'alcuno che vendeſſe, o ch'haueſſe venduto vino à minuto, directe vel indirecte, de qualunq; qualita o quantita ſe ſia ſotto la pœna de .x. lire de bolon. d'applicarſi à detta gabella per la mità e l'altra mità al' accuſatore e denunciatore.

**ITEM** ſtatuiro & ordinaro che ciaſcun'anno per il tempo d'auenire nella feſta de San Stefano de Natale nel conſiglio generale di detto commune ſe debbia cauare per ſorte del boſſolo delli operari vn operario circa la fabrica e reparatione delli muri & edificiï predetti per tempo d'un anno al'hora proſſimo d'auenire, quale debbia hauere per ſuo ſalario e prouiſione del dett'anno fiorini dodici alla detta ragione.

**ITEM** ſtatuiro e ordinaro chel dett'operario ſia tenuto e debia tenere buõ con teſtagione de tutte le robbe cõprarà e de tutte le ſpeſe farà al tempo del ſuo officio per fabrica delli muri & edificiï publici predetti in vn libro il quale in fine del ſuo officio debba preſentare alli Mag. Priori che per tempo ſe trouaranno, quale reueduto e ſaldato ſarà per li reueditori che per li prefati Mag. Priori faranno deputati ſe debba repore e conſeruare nel archiuio di detto commune, e ſia tenuto il dett'operario di tutte le robbe comprarà e ſpeſe farà per detti muri & edificiï per li pagamenti di quelli farne bullette e pollize al cancelliero di detto cõmune, qual cancelliero di comaudamento de detti Mag. Priori debbia poi fare bollette al depositario e ſopraſtanti di detti muri che paghi le dette robbe alli creditori di quelle ſecondo la fede hauera dal dett'operario per ſue bollette e pollize, com'è detto.

**ITEM** ſtatuiro e ordinaro chel dett'operario non poſſa cõprare alcuna quantità di coſe da edificare in groſſo ſenza preſenza e conſentimento del depositario che per lo tempo ſarà alla pena di .x. lire de bolon. quante ſiate ſarà contraſatto.

**ITEM** ſtatuiro e ordinaro che dett'operario non poſſa ne à lui ſia licito per al cun modo cominciare alcun'edificio o lauoro di detto cõmune ſenza licenza conſentimento e volunta delli Mag. Priori e del conſiglio di 24. della detta Città che per tempo ſe trouaranno reſeruati però ſempre li comandamēti e volunta del preſato noſtro Illuſtr. & Eccel. S. alla pena de .x. ducati per ogni ſiata ſarà cõtraſatto.

**ITEM** ſtatuiro e ordinaro, che nõ ſia licito al dett'official maggiore per il tempo detta gabella non ſi vendera, ne al dett'operario per il tempo ſe feſſe alcun lauoro d'alcun'importanza abſentarſi dalla detta Città ſenza eſpreſſa licenza de detti Magnifici Priori, eccetto quel tempo dett'official andafſe fuori per il contado, per cagione di detta gabella alla pena à chi contraſara de .x. lire per ſiata d'applicarſi alla detta fabrica delli muri.

**ITEM** ſtatuiro & ordinaro che per il tempo occorrera vendere o locare det-

ta gabella il compratore, o conduttore di quella sia tenuto dare idonei e sufficienti fideiussori di pagare detto prezzo e mercede alli tempi sopradetti al depositario di detta gabella intieramente, della quale fideiussione e vendita debbia apparere publico instrumeto per mano del cancelliero del detto comune, e non apparendo altri patti ex nunc per vigore del presente Capitolo s'intenda vendita a pericolo e rischio di detto compratore senza speranza d'alcuna diminutione o remissione, non ostante alcuna disposizione di ragione per alcun caso che potesse interuenire, e similmente non apponendo altro patto le pene per l'infrastritti Capitoli deputate alla gabella siano liberamente di quella.

**I T E M** staturo e ordinario che non sia lito ad alcun' ufficiale maggiore fare alcuna compositione con alcuna persona habitante nella detta Città o contado, e la gabella del vino volesse vendere in absentia senza consentimento del depositario della quale compositione detto depositario ne debba fare ricordo nel libro di detta gabella.

**I T E M** staturo e ordinario, che qualunq; gabelliero comprara detta gabella, sia tenuto a osservare l'imminuta delli infrastritti Capitoli della gabella del vino, & altri che se concedessero per il consiglio della detta Città per qualunq; tempo, tiam depoi detta vendita.

**I T E M** staturo & ordinario che li detti ufficiali o gabellieri per il tempo saranno infra doi di dal di hauranno notitia, alcuna persona essere incorsa in pena per non hauere osservato quanto se contiene nelli presenti Capitoli, o contrauenuto a quelli debbino denunciare detta persona al depositario di detta gabella, qual di ciò debba fare ricordo al libro di detta gabella sotto pena de chi contrafara de .x. lire, d'applicarsi alla detta gabella.

**I T E M** staturo & ordinario, che detto depositario & ufficiali debbino li libri faranno per li conti e ragioni di detta gabella fare stampare e sigillare per la bolla del registro del commune d'Vrbino, e sotto scriuere nella forma consueta, al presidente del registro e con detti libri e bullette reassignare loro ragioni e conti al tempo supradetto, & oltra di ciò tante volte quante saranno ricercati per li detti Magnifici Priori per il tempo saranno pena chi contrafara .x. lire, e debbino detti libri essere bullati e stampati fra otto di, dal di del principio del loro officio sotto la pena predetta.



**M P R I M A** circa la dispositione e ordine di detta gabella staturo & ordinario, che qualunq; persona cittadino, o contadino, o forstiero, habitante nella detta Città borghi o contado di qualunque conditione, stato, o sesso se sia che venda da hora inanzi vino a minuto di qualunque maniera o qualita che sia in alcun delli predetti luoghi, debbia pagare al depositario di detta gabella al tempo se regesse per l'ufficiale maggiore, ouero al compratore di detta gabella per li tempi sara vendita doi quattrini per bocale infra cing; di dopoi la requisitione fatta d'alcuno delli predetti depositario ufficiale o ga



belliero, sotto la pena del quarto piu della quantita di detta gabella à chi differisse oltra il desso termino à pagare detta gabella della quale la quarta parte sia del dett' ufficiale o gabelliero e il resto di detta gabella, de laquale requisitione essendo la quantita de detta gabella da douerse pagare d'estima de due libre di moneta, e da quell'in piu s'habbiastare al giuramento del official maggiore e compratore di detta gabella senza alcuna proua o fede, e da dette due libre in su qualunq; quantita se sia se li creda con vn testimonio degno di fede, e qualunq; fraudalle detta gabella se intenda ipso iure incorso in pena de cento soldi per bocale hauesse venduto o alienato della quale la mitrà sia di detta gabella, & del'altra mita la mita sia del ufficiale, o compratore, & il resto cioe il quarto del tutto sia del'accusatore, & in caso non appareffe accusatore alcuno sia della gabella, e se con maggiore o minore misura accadesse vendere se debba pagare à quella ragione, e per rata parte.

E intendasi fraudata detta gabella se infra cinq; di dal di hauerà compito vendere detto vino non assignara al dett' ufficiale, o compratore la quantita del vino venduto in caso detto vaso non fusse gabellato.

E intendasi sotto il vocabulo del vendere quanto à questo effetto, acciò detta gabella non si possa facilmente fraudare non solo il vendere à minuto ma etiam il permutare, imprestare e donare dummodo euidentemente non appaia sia vera donagione confiderata la qualita della persona, del che la cognitione e determinatione s'intenda liberamente remessa nelli Magnifici Priori che per tempo se trouaranno, & intendase sotto il vocabulo del vino onne vino di qualunque maniera o qualita se sia o nouuo o vecchio & anco l'aceto.

E r intendase essere à minuto onne quantita de vino se vendera da vn barile intiero in giu, intendendo il barile habbia per il meno à essere di capacita de 24. bocali giulti alla consueta misura de detta Città, & anco onne vino se leuara, o portara in vaso de minore capacita de vno barile, nõ ostante detto vino fusse venduto in grosso à veggia o à numero di some, o barile, & etiam quello se vendera à scotti senza special misura, il che s'intenda però de tauernari & hosti.

E r intendasi sotto il vocabulo & appositione del gabelliero non solo lo compratore di detta gabella & loro compagni, ma etiam loro procuratori e ministri e adiutori.

E nientedimeno per il predetto Capitulo & altri prossimi non se intenda derogato in alcuno pagamento, o consuetudine alla gabella del passaggio di detto commune.

E r intendasi hostiero, o tauernaro qualunque esercitasse dett' arte etiam se non fusse matricolato nella matricola del commune.

I t e m statuiro & ordinaro, chel non sia licito d'hora inante ad alcuna persona de qualunq; stato, o conditione se sia, il vino nouo dal principio della vindemia insin alla festa della Natiuita del nostro Signore etiam computata la detta gabella alla ragione predetta vendere oltra sei quatrini il bocale, & il vino vecchio si per il detto tempo, com'in altra parte dell'anno vendere piu ch'otto quatrini il bocale, e.

etiam computata la detta gabella, & di quello si vendera con maggiore o minore misura d'un bocale s'habbia ad offeruare detta deputatione à quella ragione per rata parte sotto la pena de  $\text{xx}$ . soldi per ciascun bocale, e da quel in giù per rata parte, delle qual pene la metà sia di detta gabella, e de l'altra parte la metà sia del official maggiore, cioè il quarto del tutto, e l'altro quarto dell'accusatore e denunciatore, e tante volte s'intenda incurfi quante misure se trouara vendute contra la detta forma, etiam se à vn medesimo tempo, & à vna medesima persona fusse venduto per qualunq; modo, saluo impero l'arbitrio alli Magnifici Priori che per tempo se trouaranno, per cagione di carestia di vino, o altre legitime cagioni occorrente possere detta tassa augumentare & accrescere, e nientedimeno se intenda salua la gabella alla ragione predetta di quello piu pregio per le ragioni predette, e il pregio di detto vino fusse augumentato.

**I T E M** statuiro & ordinaro, acciò detta gabella facilmente non si possa fraudare, che nisciuna persona della detta Città e contà, nec etiam foristieri habitanti in quella possa vendere alcuna quantità di vino o d'aceto, etiam in grosso, o in qualunq; quantità ad alcuno hostiero, tauernaro, o cauponaro senza licenza del official maggiore, o gabelliero, e similiter, che nisciuno tauernaro, hostiero, o cauponaro della detta Città o contado, o habitanti in quella ardisca o presumma comprare alcuna quantità di vino in grosso, o per alcun modo senza licenza de detto official maggiore, o compratore di detta gabella per il tempo se trouaranno, eccetto non fussero composti con altro delli predetti officiali o gabelliero sotto la pena di cento soldi per ciascuna soma e per ciascun venditore e compratore, della quale la metà sia di detta gabella, & de l'altra metà la metà del official maggiore o gabelliero, e l'altra parte, cioè il quarto del tutto del accusatore e denunciatore: della quale licenza debba apparere legitimamente immo detti compratori siano tenuti, & debbino notificare & assignare al official o gabelliero la quantità d'esso vino comprato, il nome del venditore di detto vino si apertamente che si possa cognoscere & intendere e questo infra cinq; di prossimi, seguiranno dal di de detta compra fatta sotto la pena de cento soldi da distribuirse nel modo predetto saluo anco mo predetta per hauer comprato senza licenza.

**I T E M** statuiro & ordinaro, consequentemente che ciascuno official o gabelliero che sarà ricercato di detta licenza, o de licenza di vendere vino à minuto, sia tenuto à dare quello liberamente recuto hauera dalli detti tauernari o hostieri idoneo fideiussore di pagare la detta gabella, à debiti tempi, sotto la pena de  $\text{xx}$ . lire per ciascuna fiara sarà denegato d'applicarse alla detta gabella per le tre parit, e la quarta parte all'accusatore, o à quello sarà denegata detta licenza se tal denuncia fara, saluo non recusasse per alcuna legitima cagione, della quale s'intenda la cognitione e determinatione exnunc essere rimessa nell'arbitrio delli Magnifici Priori che per tempo se trouaranno.

**I T E M** statuiro e ordinaro, che nisciuna persona di qualunq; stato o conditione se sia, sia immune & esente dalla detta gabella & ordinamenti di quella fatti, o

da farsi, saluo il nostro Illustrissimo & Excellentiss. Signore & fattori di sua Signoria per la corte di quella, & li prefati Mag. Priori per il tempo se trouarano per il detto tempo del loro officio, per il loro palazzo in qualunq; modo non ostante alcuno priuilegio d'officio e dignità & altra cagione qualunq; se sia.

**I T E M** statuiro e ordinaro, che qualunq; persona comprará vino d'alcuna persona, che per alcun priuilegio, o immunità se escusasse, o contendesse pagare detta gabella, in tal caso detto compratore sià tenuto pagare la gabella predetta, com'è detto di sopra, in persona de i venditori, non ostante alcun patto fatto circa il pagamento di detta gabella, e similiter s'intenda essere patto fatto per essi venditori in pregiudicio di detta gabella essere nullo e per non apposto.

**I T E M** statuiro & ordinaro, che nisciun hostiero, tauernaro, o couponaro, o qualunq; altra persona se sia nella detta Città o suoi luoghi o contado habitanti, possa vendere il vino à minuto se prima non sarà gabellato cioè il vaso del vino vole vendere non haura la cedula o polizza sotto scritta e sigillata per l'officiale compratore di detta gabella, qual debba essere imposta & affisa nel vaso del vino se vol vendere, & habbia cōtenuta la quantità del vino gabellato il di el mese e l'anno, alla pena de x. lire per vaso di qualunq; capacità se sia non se trouará gabellato, della quale li doi terzi sià della gabella predetta, e dell'altro terzo la metà dell'officiale di detta gabella, e l'altra metà cioè il resto del tutto sià del accusatore e denunciatore non ostante hauesse pagato la gabella del vino.

**I T E M** statuiro & ordinaro, che del vino sarà vna fiata gabellato, o pagata la gabella del vino à minuto non s'habbi à pagare altra ne noua gabella.

**I T E M** statuiro & ordinaro che sià licito al officiale o gabelliero di detta gabella sospettando del tauernaro o hostiero tutte le veggie o botte etiam non gabellate, le quale fussero con vino nella tauerna, o canina nella quale si vsa vendere vino, o ancora se venda sigillare si che alcuna fraude non si possa commettere con alcuna mistura di vino pena lire x. à chi desigillará detti sigilli, o alcuna fraude commetterà circa quelli, o in amistare vino o in resistere detti vasi non liono sigillati, o per alcun modo alcuna fraude commetterà in alcuna delle predette cose, e questo non s'intenda in sigillare li vasi di quelli non esercitano hostaria o tauerna, della qual pena le tre parti siano di detta gabella, e la metà della quarta sià dell'officiale, & il resto dell'accusatore e denunciatore, & ancora tutti li prefati siano tenuti e debbiano assignare e mostrare alli detti officiali, o gabellieri ad ogni loro requisitione ogni quantità di vino che hauessero in qualunq; luogo della lor casa, o appresso quella ad arbitrio de detti Magnifici Priori tal vicinità sotto la pena di xx. soldi per ciascuna soma, e per ciascuna fiata se trouará essere contrafatto della quale la metà sià di detta gabella, e dell'altra metà parte d'esso officiale, e l'altra parte del accusatore e denunciatore.

**I T E M** statuiro e ordinaro in fauore di detta gabella che l'officiale o gabelliero non possa dare licenza à fare alcuna polizza di vendere vino à minuto non hauendo idoneo fideiussore del pagamento di detta gabella sotto la pena di dieci

lire al detto ufficiale qualunque fiata contrasfarà.

**ITEM** statuiro & ordinaro à tollere tutte le fraude se possessero commettere, in danno di detta gabella che qualunq; persona sarà trouata vendere o hauere venduto alcuna quantità di vino non gabellato senza licenza del'officiale o gabellierò: in qualunq; quantità etiam minima se intenda ipso facto hauere fraudato detta gabella de tutta la quantità del vino del quale s'attrouara scimo detto vaso non gabellato, e per tal fraude si possa punire di tutta la detta quantità apparesse scimo, non ostante allegasse quello hauere venduto à barile, o piu in grosso sotto la pena de xx. soldi per ciascuno bocale fusse scimo da douerse eligere &c. Della quale etiam la metà sià di detta gabella, e dell'altra metà parte del'officiale, e l'altra parte cioè il resto del'accusatore e denunciatore non ostante se dicesse non hauere accusato senon di vna misura o piu, e l'altre essere deuenute & applicate al' detto gabelliero per il priuilegio del prescrito capitulo, & intendasi detta pena apposta solo alli hostieria, tauernari, o cauponari contrasfacienti.

**ITEM** statuiro e ordinaro, che nisciuno tauernaro, hostiero, o cauponaro habitante in detta Città o contado, quale non sià composto con det'officiale, o gabellierò presuma per alcun modo portare, o fare portare vino con alcuna specie de vasi piccoli, o grandi de luoco à luoco senza licenza del'officiale o gabelliero, sotto la pena de xx. soldi per vaso tante fiate quante contrasfarà, della quale la metà sià de detta gabella, e dell'altra metà parte del'officiale o gabelliero, & il resto del'accusatore o denunciatore.

**ITEM** statuiro e ordinaro, che ciascuno tauernaro, hostiero, o cauponaro habitante in detta Città o contado sià tenuto per il tempo del'estate cioè da Pasqua maggiore sin'alla festa di Santa Maria di Settembre tenere da sera l'uscio principale della tauerna o hosteria aperto, si che sià comodo à dett'officiale o gabelliero intrare comodamente senza alcuna dimora, o escusatione sin'alle due hore di notte, e per il resto del tempo, li hostieri & albergatori sin'alle quattro hore di notte, e li tauernari sin'alle tre hore.

E intendasi hostiero in quanto à questo ogn'huomo ch'alloggia sotto la pena chi contrasfara de due lire per fiata, della quale la metà sià di detta gabella, e dell'altra metà la sià del'officiale o gabelliero, e il resto del'accusatore o denunciatore.

**ITEM** statuiro e ordinaro che sia licito à ciascun'officiale della gabella, o comandatore di quella, e loro ministri andare di notte soli, o accompagnati con arditio leor'armi senza alcuna pena o contradittione.

**ITEM** statuiro & ordinaro, che qualunq; hostiero, o tauernaro in parole, o in fatti offenderà o ingiuriarà alcun'officiale o gabelliero, o loro ministri per cagione di detta gabella, o depèdenti da quella debba pagare il doppio che s'offendesse altri secondo la forma delli Statuti, della qual pena la quarta parte sià d'esso officiale o gabelliero, e della quale quarta non se intenda e non possa fare gratia, e li tre quarti del commune. Intendendo però che dell'altre duplicatione occorrisse per alcun modo secondo la forma de Statuti non habbino detti gabellieri hauere alcuna

cuna cosa, ma solamente della pena radoppiata, per vigore del presente capitolo.

**I T E M** statuiro & ordinario, in fauore di detta gabella & compratori di quella, che ciascun ufficiale del S. Podestà e del Capitano generale di detta città per tempo, si trouaranno, che sarà ricercato d'alcun fauore, spettante alla detta gabella directe vel indirette maxime in esatione delli debitori di quella, ò per ragione de forte, ò pena da detti officiali magistri di detta gabella, ò gabelliero per qualunq; tempo de di, o di notte contra qualunq; persona siano tenuti tal fauore prestare, e tal esatione & esecutione reale, & personale fare per ogni migliore modo, summariamente senza strepito & figura di iudicio de fatto senza alcuna osseruatione di ragione, ò statuti ad ogni istanza, ò del detto depositario, ò de detti officiali ò gabellieri e lor procuratori e fattori sotto la pena de xxv. lire de dinari all'officiale che nelle predette cose farà negligẽte e rimesso per ciascuna fiata da douersi de fatto torre al tẽpo del sindacato per li giudici eletti, della quale la metà sia del comune, e l'altra metà delli officiali ò gabellieri & à provare tal negligenza basti il giuramento de ditti gabellieri ò loro procuratori, ò altri predetti con vno testimonio degno di fede.

**I T E M** statuiro & ordinario che'l Signor Podestà della città d'Vrbino che per tempo si trouarà sia giudice ordinario delle cause della detta gabella intra qualunque persona, & in qualunque modo se aggettino & in quella possa e debba procedere summariamente sine figura iudicii visa veritate saluo iure prouocandi & appellandi ad iudicem appellauonum ciuitatis Urbini, Il qual giudice d'appellatione similiter senza alcuna figura di iudicio debbia infra tre di hauer sentenziato. & espedita detta causa sotto pena de cinque lire de bolognini.

**I T E M** statuiro & ordinario che gli officiali del detto Signor Podestà e Capitaneo non possino hauere ne domandare ne per alcun modo retenere alcuno salario, ò premio delli fauori prestassero ò detti depositario, officiali ò gabellieri, ma solo li sia licito dell'esecutione faranno d'alcuna quantità de dinari, ò per cagione di sorte, o di pena receuere da quelli cõtra chi faranno detta esecutione doi soldi per lira di quell'esecutione faranno effettivamente e anco de quelle fessero inuentione, à accusa, ò denuncia de chi contrauenisse per alcun modo alli predetti ordinamenti hauere la rata parte per li sopradetti capitoli & ordinamenti deputata alli accusatori e denuntiatori, pena dieci lire per ciascuna fiata per ciascuno che contrafacesse d'applicarse alla sudetta gabella.

**I T E M** statuiro & ordinario, che'l detto Signor Podestà per tempo sarà possato punire quelli contrafarano alli detti ordinamenti doue non fusse spetial pena deputata, & etiam in quelli casi appareffe fusse cõmesso alcun delitto ò fraude in preiudicio de detta gabella procedendo de similibus ad similia sempre imperò ampliando e fauoreggiando detta gabella, come cosa fauoreuole al comune e città di Urbino.

**I T E M** statuiro & ordinario, che de tutte le pene sopra scritte, & altre spettante alla detta gabella sia licito alli Magnifici priori per il tempo faranno possere fare gratia libera della terza parte delle pene predette, & il resto in caso che detta se ottenghi di quello restara di pena s'habbia distribuire al modo pre-

detto, come s'è detto cō quello che fusse anco pena originaria di tal delitto d' fraude.

**A**CTA condita & confirmata fuerunt dicta Capitula reformationes & ordinamenta gabellæ vini ad minutum Ciuitatis Urbini per spectabiles & egregios viros D. Tadeum de Cataldis militem & legum doctorem Gonfalonerum, Gasparem Serafini de Zangheriis, Franciscum Cristophori de paulutiis, & Magist. Crescentiũ, Bartholi de Galutiis honor. D. Priores cõmunis & populi dictæ Ciuitatis Urbini, nec nõ spect. & egr. viros D. Mattheũ de veteranis, & D. Franciscum de Corbulis eximios leg. doct. Thomam Simonis de Benedictis. Gentilẽ ser Antonij de veteranis, Guidonẽ Mengatii, & Fazinum Francisci de Fazinis ciues Urbinales adiunctos & deputatos per præfatũ Illustris. & Excellent. D. nostrum D. Federicũ Montis Feretri Urbini ac Durantis comitẽ, ac sereuiss. & Illustris. Ligæ generalem Capitaneũ &c. ac etiam per consilium 24. consiliariorum dictæ Ciuitatis Urbini, & in dicto cõsilio per omnes consiliarios cõgregatos & coadunatos ad sonum campanæ more solito in palatio solitæ residentie D. Priorum dictæ ciuitatis sito in quadra pusterulæ eiusdem in contrata platea iuxta stratas publicas res & bona heredum M. Antonij de magistratis & alia latera, de licentia & voluntate præfati Illustris. & Excel. D. nostri. Et demum confirmata & approbata per præfatam suam Illustrissimam & excellentissimam Dominationẽ. Et scripta lecta & blicata per me Mattheum notarium & cancellarium infrascriptum sub anno Domini ab eius natiuitate 1470. Indictione 3. tempore sanctissimi in Christo patris & Domini domini Pauli diuina prouidentia Papa 11. die 2. mensis Nouembris,

**E**t ego Mattheus q. Bartholomei de Benedictis de Urbino publicus Imperia li autoritate notarius, & ad præsentis cancellarius cõmunis ciuitatis præfate per præfatum Illustris. & Excellentis. D. nostrum ad dictũ officium specialiter deputatus prædictis omnibus & singulis dum sic ordinaretur & fierent præsentis fui & ea rogatus scribere scripsi & publicauì signumq; meũ apposui &c. Loco + signi &c.

1470. die' 111. mensis Nouembris.



Reconizata & banita fuerunt suprascripta capitula & ordinamenta gabellæ vini ad minutũ dictæ Ciuitatis Urbini ex cõmissione & mandato præfatorũ D. priorũ dictæ ciuitatis per Marinũ Blasii publicũ præconem dicti cõmunis in omniũ locis solitis & consuetis dictæ ciuitatis & de verbo ad verbum vulgarizata prout ipse Marinus Tubator præfatis M. Prioribus & mihi notario & canc. supradicto respondit &c. Idem Mattheus Cancel. scripsit.

MCCCCXXI. die XX. mensis Ianuarij.



CONGREGATO & coadunato consilio xxxiiii. consiliariorum cõmunis & populi Ciuitatis Urbini in palatio solitæ residentie D. Priorũ dictæ Ciuitatis de voluntate & licentia Illustris. & Excellentis. D. nostri D. Federici Urbini Ducis, Montis feretri & Durantis &c. comitis, & sere-



nissimæ Ligæ generalis Capitanei &c. Coram spectabilibus viris Ioanne, ser Gasparis de Stacolis Gonfalonerio. Ser Matheo, ser Prosperi, Iacobo Laurëtii de ten nis & Bartho. Peri. Mag. Prioribus dictæ Ciuitatis, in qua congregatione interfue runt plusquam duæ partes dictorū consiliariorum. Propositum fuit per me cancel larium mandato dictorum D. Priorū, qualiter per ciues & incolas quàm plures di ctæ Ciuitatis exposita fuerūt querelæ præfatis M. Prioribus quòd vigore capitulo rum & ordinamentorū gabellæ vini ad minutū nouiter factorū ciues euentes unū ab altero ciue & incola in grossum pro sustentatione suæ familiæ non possunt illud ferre cum minori mensura & uasæ vnius barilis secundum solutionē dictæ gabellæ, ex quo sequitur maximum damnum & incomodum ipsis ciuibus & incolis, quare petit per ipsos consiliarios prouideri & sanum consilium exhiberi &c.

**QVI** consiliarii vna cum præfatis M. Prioribus super dicta proposita habito inter eos maiuro colloquio lectis & diligenter examinatis dictis capitulis & ordi namentis & eorum tenoribus, cupientes huic morbo salubriter prouidere vnani miter & concorditer nomine eorum discrepante addendo dictis capitulis & ordi namentis fecerunt, statuerūt & ordinauerūt infra scriptis sanctiones & ordinamen ta in perpetuum valitura pro bono comodo, & vtilitate dictæ Ciuitatis & particu larium personarum quorum tenor talis est, videlicet:

**I T E M** statuiro & ordinaro, li Mag. S. Priori insieme con il consiglio delli sopradetti 24. deputati, aggiungendo & limitando il primo capitolo qual comin cia. In prima circa la dispositione & ordine de detta gabella &c. Per maggiore co modità, e per souenire alli bisogni e casi opportuni de quelli che volelsero compra re vino à minuto à fiaschi, o à maggiore o minore misura, etià da vn barile in giu che sià licito alli prefati Mag. S. Priori & possino dare licenza à qualunq; soppor tante li carichi del commune nella Città d'Vrbino che possino comprare vino da vn barile in giu, & quello portare à fiaschi, ouero con altre misure predette. Inteso che sià per giusta cagione, e casi opportuni com'alloro parerà. Il che cioè dare det ta licentia remanga in arbitrio delli predetti S. Priori che per tempo saranno con scientia, niente dimeno del officiale e Gabelliero che per tempo saranno senza pe na alcuna del venditore e compratore nelli modi predetti. Idem Mathæus de Benedictis Cancellarius communis Urbini scripsi.



**APITVLA** & immunitates cōcessæ per spectabiles & egregios viros D. Mattheum de veteranis eximium legum doctorem Gonfalonerum & solitos Priores cōmunis & populi ciuitatis Urbini de voluntate & li centia Illustr. & Excel. D. nostri D. Federici Urbini Ducis Montis feretri & Du rantis &c. comitis. & sereniss. ac Illustriss. Ligæ Capitanei generalis &c. Barthol. Aleuti Muti de dicta Ciuitate gabellario siue emptori gabellæ vini ad minutum Ciuitatis præfatæ ultra dicta Capitula & ordinamenta alias facta & firmata gabel læ predictæ & hoc per vnum annum proxime futurum incipiendum die .i. mensis Nouemb. 1472. & ut sequitur feliciter finiendum &c. quorum capitulorū tenor ia lis est, videlicet.

**I**N primis quòd si contingeret morbum pestiferum oriri in dicta Ciuitate Vr-  
bini, quòd dictus Bartholomæus solummodo teneatur pro eo tempore quo vi-  
guerit pestis pro ea quantitate quàm existimauerint duo boni viri comitunter  
eligendi pro rata temporis inspectis inspiciendis, & similiter si fuerit in comitatu  
vel in aliqua parte comitatus ita & taliter quòd arbitrio prædictorum dictus Bar-  
tholomæus veniret enormiter damnificandus, quæ omnia sint in arbitrio dicto-  
rum eligendorum & tertii in quantum opus sit ipsis discordantibus.

**I**TEM cum hac conuentione quòd omnes lenones & meretrices publicæ te-  
neantur ire ad comedendum in hospitiiis & tabernis, & quòd nullo modo liceat ip-  
sis vel alteri ipsorum per se vel interpositas personas inferre vel inferri facere vi-  
num aliquo modo vel in aliqua quantitate in eorum domibus & receptaculis sub  
pæna quinq; librarum pro quolibet bocali applicanda ipsi Bartholomæo Gabel-  
lerio præfato.

**I**TEM cum hac conditione quòd si contingeret aliquem hospitem tabernari-  
um vel cauponem sine iusta & probabili causa desistere vel recusare hospitari, vel  
vendere vinum ad mandata dicti Bartholomæi, quòd vterius eo anno non liceat  
sibi siue expressa licentia dicti Bartholomæi hospitari vel vendere vinum sub pæ-  
na quinq; librarum pro qualibet vice qua contraxerit applicanda dicto Barthol.

**I**TEM hac conuentione & pacto quòd aliquo hospite, caupone, vel tabernario  
cessante soluere vel satisfacere dicto Bartholomeo in eo, ad quod teneretur vigo-  
re & occasione dictæ gabellæ quòd dictus Bartholomæus non obstante quòd ha-  
beret fideiussionem & cautionem sit potior & præferatur in occupandis bonis ta-  
lis cessantis, omnibus aliis creditoribus siue expressam siue tacitam hipotecam ha-  
bentibus, & perinde habeatur ac si potior in tempore & magis priuilegiatus esset  
cōtra quoscunq; creditores talis cessantis ex quacunq; causa creditores tuerint præ-  
terquam contra illos qui essent creditores occasione vini venditi dicto cessanti, &  
soluere recusanti, non obstante aliquo priuilegio iure vel Statutorum.

**I**TEM hac conuentione quòd nemo possit capi occasione aris alieni directe,  
vel indirecte in aliquo hospitio vel taberna in qua inuentus esset, nisi in illis vel in  
aliqua ipsarum subsequenter officialibus confugisset quo casu impune capi possit  
& catu quo captus fuisset, quòd ad instantiam & petitionem dicti Bartholomei ga-  
bellerii præfati nulla ratione vel exceptione obstante pristinae libertati restitui de-  
beat sub pæna x x v. librarum applicanda dicto Bartholomæo.

**I**TEM cum hac conditione, quòd in dictis tabernis & hospitiiis liceat impune  
vnicuique ludere comestibilia & vinum, ita quòd nullo modo occasione dicti ludi  
possit puniri vel denunciari, ac si dictus ludus in dictis locis omni tempore licitus  
& permissus fuisset, non obstantibus aliquibus decretis vel statutis factis vel fa-  
ciendis &c.

**I**TEM cum hac conditione & pacto quòd quicunq; verbis vel factis offende-  
rit, vel iniuriam intulerit dicto Bartholomæo pro tempore quo gabellerius erit te-  
neatur ea pæna qua tenentur iniuriautes gabelleriis secundum formam capituli no-

uiter xediti de Magistro Illustrissimi domini nostri in dictis Capitulis additi &c.  
Idem Mathæus de Benedicis Cancellarius cōmunis Urbini rogatus scripsit.

1480. die 19. mensis Octobris.



CONGREGATO & coadunato consilio xxiiii. consiliariorum communis populi Ciuitatis Urbini ad sonum campanæ more solito, in salotto palatii solitæ residentie dominorum Priorum dictæ Ciuitatis vbi solitum est congregari de licentia & voluntate Illustrissimi & Excellentissimi domini nostri domini Federici Ducis Urbini, Montis feretri & Durantis comitis, Regii generalis Capitaneo, Sanctæq; Romanæ Ecclesiæ Confalonerii &c. Coram spectabilibus viris Andrea Ludouici de Stacolis Confalonerio, Gaspare Peri de Buffis, Magistro Bartholomeo Mariui, & Magistro Bartholotio Mallæ honorandis Prioribus communis & populi Ciuitatis prædictæ, in qua congregatione interfuerunt plusquam duæ partes dictorum consiliariorum, in numero sufficienti existentium. Post propositam factam per me Cancellarium infra scriptum de commissione & magistrato dictorum dominorum Priorum de reficiendis, reaptandis, impetrandis & manutendendis stratis & viis publicis curtis Ciuitatis eiusdem &c. Et post consulta & firmata conclusione facta per consiliarios super tali materia, sic interloquendo propositum dictum & arregatum fuit in dicto consilio quoddam Gabellerii & emptores gabellæ vini ad minutum dictæ Ciuitatis contra quos contingit fieri executio pro pretio dictæ gabellæ conqueruntur & asserunt se valde grauari & damnificari in soluendo militi seu officiali qui contra eos executionem faciunt pro pretio dictæ gabellæ pro eorum salario & mercede ad rationem quattuor bonenorum pro quolibet floreno prout coguntur ab eis soluere, cum tendat ad eorum maximum damnum, & quoddam esset vtile & bonum aliqualem limitationem & taxationem facere de dictis salariis & executionibus cum tendat in damnum dictæ gabellæ si emptores ipsius grauentur magnis sumptibus, & super id petatum tuit sanum consiliū exhiberi, super qua quidem proposita præfati consiliiarii post multa inter eos consulta dicta & arregata vnanimiter concorderunt nemine discrepante. Reformando & addendo Capitulis dictæ gabellæ statuerunt & ordinarunt quoddam miles solius & quilibet officialis & executor, qui executionem fecerit contra Gabellerios & emptores dictæ gabellæ pro pretio dictæ gabellæ pro eorum executionibus habeant & habere debeant de eo quod effectualiter deuenire fecerint dictæ gabellæ pro decem florenis, & abinde infra bonon. quinq; ab inde supra vsq; ad quinquaginta florenos bononenos decem, ab inde supra quantacunq; sit quantitas quindecim bononenos, & plus petere & habere non possint quoquo modo. Mandantes prædicta per me Cancellarium infra scriptum annotari in dictis Capitulis dictæ gabellæ &c. Mathæus de Benedicis Cancellarius communis Urbini rogatus scripsit &c.

ADDITIONE facta Capitulis gabellæ vini ad minutum per spectabiles & egre

gios viros dominum Mattheum de veteranis eximium Legum doctorem Confalonerum. Galparem Peri de Buffis, Petrum Francisci de vagnarellis, & magistrum Simonem naunum honorandos dominos Priores communis & populi Ciuitatis Vrbi cum presentia consensu matura deliberatione consilii x x i i i i. consiliariorum dictæ Ciuitatis congregati & coadunati de licentia Illustrissimi domini nostri die prima mensis Martii 1484. cuius quidem tenor talis est, videlicet.

**I T E M** per escludere tutte le fraude, fu ordinato che da hora inanzi per qualunque modo se contrafacesse alli predetti capiruli per fategli o ministri de detti hostieri, tauernari, e simil persone, o per altra interposita persona s'intenda esserò fatto di commissione e comandamento del tauernaro o hostiero a cui comodo andarà sim il fraude, e sia tenuto detto tauernaro & hostiero a quella medesima pena se l'hauesse fatto lui proprio, e che in la cognitione e decisione de le cause spettante alla detta gabella se creda al gabelliero, o a locatore per suo iuramento con un testimonio degno di fede, duni modo non sia parente, neci habbia interesse.

Idem Mattheus de benedictis Cancellarius rogatus scripsit.

**I T E M** ch'ogn hoste e tauernaro, & ogn'altra persona che vende se viuo a minuto gabellaro, o altramente esposto venale per commissione del gabelliero sia tenuto & obligato a vendere a ciascuna persona che comprare volesse de detti vini etiam per portare fori del hostaria sin'alla quantità di tre bocali sotto la pena de dieci bolognini per bocale da applicarse per la mità al gabelliero, il quarto al accusatore, e l'altro quarto al officiale. Presentibus Federico de Benedictis de Vrbi-  
no, & ser Mattheo Baptista Tonelli de Firmignano testibus &c.

STATVTA ORDINAMENTA SOLV-  
NES PASSAGII.

**L**ICET ad vtilitatem publicam reparationemq; viarum pontium, & aliorum necessariorum supportandorum pro conseruatione ciuitatis Urbini accurrentium, pedagia ac eorum solutiones à transeuntibus exigenda prouida antiquitas introduxerit, veruntamen eorū solutio arbitrio presidentis pedagio illius conductori nulla tenus est relinquenda, sed ponenda certa mensura & limitata solutio, ne de cætero circa solutiones passagii predictæ ciuitatis eiusq; comitatus faciendæ tam per comitatiuos & incolas quàm per forenses & aduenas quispiam fraudari possit, prematura deliberatione pensata sequutoq; sapientum consilio decreuimus pone re mensuram tollerabilem & quantitatem condignam exigendi pedagia & solutiones percipiendi per officiales & conductores dicti passagii presentes & futuros. Volumus itaq; ac decernimus quòd quicunq; comitatiuus aut incola dictæ ciuitatis ac forensis & aduena cum salmis rerum & bonorum rerum infra descriptarum intrans exiens vel transiens, tam intra ciuitatem quàm secus prope mænia & portas, aut per eius comitatum contrafecerit & solutiones infrascriptas nō fecerit perdat salmam & bestiam super qua salma portauerit applicandas communi Urbini, & vltius condemnatur in libris decem denariorum irremissibiliter exigendis, Declarantes quòd quicunq; conduxerit rem & mercantiam, & pro ea passagium soluerit in introitu, & mercantiam non vendiderit & eam exportare & extrahere voluerit de dicta ciuitate & eius comitatu non cogatur amplius soluere passagium pro eadem re.

**VOLVMVS** tamen quòd ad solutiones infra annotatas comitatiui dictæ ciuitatis & incolæ non teneantur de bonis fructibus & redditibus, quos & quæ recollerent & perciperent ex eorum possessionibus vel conductis aut retentis ad laborerium quas haberent in comitatu ciuitate & districtu Urbini, vel alibi vbiq; sitæ fuissent, vel essent extra dictum comitatum & districtum in dictam ciuitatem Urbini vel comitatum ferendis & reportandis, & qui & quæ in dictam ciuitatem, & comitatum portarentur per predictos vel alios eorum nomine.

**EXCIPIMVS** tamen à solutione passagii ad cuius solutionem nolumus teneri ciues Anconitanos, Castellanos, & Fabrianenses quos penitus ab omni solutione passagii facimus immunes & omnes alios eo dumtaxat & in tantum quārum immunitatem ciuibz Urbini tribuunt. Quod autem dictum fuit de incolis & comitatiuis dictæ ciuitatis Urbini intelligatur, & intelligi debeat cum aliquid extraxerint vel extrahi fecerint de ciuitate & comitatu Urbini, vel ad ipsam ciuitatem & comitatum conducerent, de extra, & aliunde res & mercantias exceptis fructibus, vt supra.

**EXIMIMVS** tamen & immunes facimus & esse volumus ab omni solutione passagii & dadez ciues dictæ ciuitatis Urbini, tam pro fructibus eorum possessio-

num existentium in territorio Urbini vel alibi extra quam pro aliis quibuscumque rebus & mercantiis, quas conducerent, aut conduci facerent ad dictam ciuitatem & comitatum vel inde exportarent aut exportarent in præteritum, obseruatum fuit & impræsentiarum obseruatur.

**L I C E A T** insuper & licitum sit cuilibet libere deferre ad dictam ciuitatem Urbini absque solutione passagii causa vendendi omnem & quamcumque mercantiam, & quodlibet genus fructuum in nundinis sancti Crescentini, sancti Thomæ, sancti Augustini, & sancti Francisci, & inde illam exportare in totum vel in partem si eam non vendiderit sine solutione passagii dum tamen dicta mercantia & fructus non conducerentur solum per transitum, quo casu volumus eundem conductorem & transeuntem teneri etiam dictis temporibus ad solutionem passagii secundum taxam & limitationem infra scriptam.

**P O S S E T** etiam quicumque omni tempore venire ad ciuitatem prædictam ad emendum quodlibet genus rerum & quamlibet mercantiam & illam deferre extra ciuitatem in fardello super humeris, seu in brachio, & non teneatur ad aliquam solutionem passagii excepto tamen croco, seu zafarano, & pariter sit immunis & exemptus à solutione passagii quicumque venerit quolibet tempore ad dictam ciuitatem, & ad illam conduxerit animalia cuiuscumque generis veluti boues, castratos, porcos & alia id genus causa vendendi ad usum dictæ ciuitatis, exceptis piscibus pro quibus soluatur passagiū, & etiam exceptis animalibus quæ conducerentur per transitum pro quibus etiam solui debeat, & soluatur passagium & vectigal.

**P O R T A N T E S** verò aut portari facientes oleum de locis extra statum Urbini ad dictam ciuitatem, tam forenses, quam comitatiui teneantur soluere passagium, Comitatuui autem deferentes oleum re collectum in eorum possessionibus vel conductis ab eis ad solutionem dicti passagii minime teneantur, sed extrahentes illud de ciuitate & comitatu, & extra illum portantes, seu portari facientibus soluere teneantur & debeant.

**T E N E A T U R** etiam quicumque deferens ad ciuitatem prædictam res & bona subiecta solutioni passagii illas & illa assignasse & notificasse officiali, seu conductori passagii per totam illam diem qua conduxerit. Et qui contraxerit in aliquo predictorum incurrat pœnam supra annotatam perditionis animalium & rerum, ac decem librarum.

**O F F I C I A L I S** autem seu conductor passagii qui acciperet ultra formam inferius annotatam vel de re non declarata incurrat pœnam qualibet vice viginti solidorum & restituat duplum, & de hoc credatur denunciatori cum iuramento & uno teste.

**P O R T A N A R I I** verò & custodes portarum teneantur & sint obligati à quolibet intrante, seu exeunte cum rebus & mercantiis pro quibus solui debet passagiū accipere pignus sub pœna x x. solidorum pro qualibet vice & quilibet posset accusare & denunciare contrafacientes & habeat quartam partem pœnæ, & aliam quartam partem consequatur qui effectiualem executionem fecerit.

**V E R V M** quia multæ questiones lites & contentiones & controuersie



possent occasione dicti passagii, & eius solutionis volumus illarum esse iudices cognitores & decisores dominos Priores dictæ Ciuitatis, qui pro tempore fuerint qui illas summarie sine strepitu & figura iudicii, & sine scriptura visa tantum veritate, & reiectis caillationibus, & absq; partium dispendio habeant cognoscere decidere & terminare, & eorum declarationi, & decisione stari debeat.

## SOLUTIONES PASSAGII FACIENDAE PER

FORENSES SVNT INFRASCRIPTAE.

<b>I</b> N prima soma di merciarie si à mulo com'à somiero soldi sei	sol. 6
Soma di speciarie si à mulo com'à somiero soldi sei	sol. 6
Soma de cera à mulo soldi quattro	sol. 4
Item à somiero soldi tre	sol. 3
Soma de panni Fiorentini si à mulo com'à somiero soldi quattro	sol. 4
Soma d'altri panni soldi tre	sol. 3
Soma di panno di lino & caneuaccio à mulo soldi quattro	sol. 4
Item à somiero soldi tre	sol. 3
Soma di corame concio à mulo soldi quattro	sol. 4
Item à somiero soldi tre	sol. 3
Soma di lana à mulo soldi tre	sol. 3
Item à somiero soldi doi	sol. 2
Soma d'oro à mulo soldi dieci	sol. 10
Soma di ramo & di metallo lauorato à mulo soldi tre	sol. 3
Item à somiero soldi doi	sol. 2
Soma di lino à mulo soldi tre	sol. 3
Item à somiero soldi doi	sol. 2
Soma di grascia e sego à mulo soldi tre	sol. 3
Item à somiero soldi doi	sol. 2
Soma di bambagio à mulo soldi quattro	sol. 4
Item à somiero soldi tre	sol. 3
Soma di guarnello à mulo soldi quattro	sol. 4
Item à somiero soldi tre	sol. 3
Soma di cumino à mulo à somiero sold'vno & danari sei	sol. 1 d. 6
Soma d'amandole senza cocchie soldi doi	sol. 2
Soma d'amandole con cocchie sold'vno & danari sei	sol. 1 d. 6
Soma d'auellane à mulo sold'vno & danari sei	sol. 1 d. 6
Item à somiero soldo vno	sol. 1
Soma di noce sold'vno	sol. 1
Soma di castagne sold'vno	sol. 1
Soma di sale sold'vno	sol. 1
Soma di semente di lino sold'vno	sol. 1
Soma d'olio sold'vno	sol. 1

Soma di mele sold'vno	fol. 1
Soma di ferro sold'vno	fol. 2
Soma di carta bambagina à mulo soldi tre	fol. 3
Item à somiero soldi doi	fol. 4
Soma d'vua passa à mulo soldi tre	fol. 5
Item à somiero soldi doi	fol. 6
Soma di pelliciarie soldi tre	fol. 7
Soma di ciuci sold'vno	fol. 8
Soma di guato sold'vno	fol. 9
Soma de legnami lauorati danari sei	fol. 10
Soma de vino danar sei	fol. 11
Soma de bocali depinti sold'vno	fol. 12
Soma d'ore e pignatti danar sei	fol. 13
Soma di fune ò di cenghie, ò di spagaccio à mulo soldi tre	fol. 14
Item à somiero soldi doi	fol. 15
Soma di cipolle, cauli & spinacii, ò altre herbe danari sei	fol. 16
Soma de biada soldi doi	fol. 17
Soma di carne salata soldi doi	fol. 18
Soma di vetro à mulo soldo vno e danar sei	fol. 19
Item à somiero sold'vno	fol. 20
Soma di melloni sold'vno	fol. 21
Soma de fichi secchi sold'vno	fol. 22
Soma di pinocchi sold'vno e danari sei	fol. 23
Soma di melaranci sold'vno e danari sei	fol. 24
Soma d'agrumi e rape danari sei	fol. 25
Soma de frutti danari sei	fol. 26
Soma di vuc e viciaghe danari sei	fol. 27
Per ciascun bue sold'vno	fol. 28
Per ciascun somiero danari quattro	fol. 29
Per ciascun cauallo, ò giumento sold'vno	fol. 30
Per ciascun porco grosso sold'vno	fol. 31
Per ciascuna pecora danar vno	fol. 32
Per ciascun saluatore danari quattro	fol. 33
Per liuera à peso di moneta d'argento conuiata danar vno	fol. 34
Per centinaio di liuere di grana soldi quattro	fol. 35
Per moneta conuiata de ogni conio, se sia da cento in su se paghi	fol. 36
ghi per fiorino danar vno	fol. 37
Per centinaio de liuere di cremosi soldi dieci	fol. 38
Per ogni liuera di zafarano danari doi	fol. 39
Per soma di veli ouer panigelli soldi dieci	fol. 40
Quando fosse manco di soma per ogni liura paghi danari doi	fol. 41

## SOLUTIONE PASSAGII FACIENDAE PER

COMITATIVOS SVNT INFRASCRIPTA.

COMITATIVOS SVNT INFRASCRIPTA.

<b>I</b> n prima per soma di panno di lino, o caneuccio à mulo soldi	
quattro	sol. 4
<b>I</b> n seconda somiero soldi tre	sol. 3
<b>S</b> oma di vna passa soldi doi	sol. 2
<b>S</b> oma d'amandole & auelane soldi doi	sol. 2
<b>S</b> oma di noce soldi vno	sol. 1
<b>S</b> oma di paglia soldi vno	sol. 1
<b>S</b> oma di vino vendurà minuto danari quattro	sol. 4
<b>S</b> oma di vino forestiero condotto danari sei	sol. 6
<b>S</b> oma di fune spagaccio e cinghie	sol. 1
<b>S</b> oma di grato soldi vno	sol. 1
<b>S</b> oma d'olio s'el contadino il conduce de fuori soldi vno	sol. 1
<b>S</b> oma di semiente di lino soldi vno	sol. 1
<b>S</b> oma di pesci soldi doi	sol. 2
<b>S</b> oma di vino dapoi ogni fanti danari quattro	sol. 4
<b>S</b> oma de scotano permessa soldi vno	sol. 1

Et si salma predicta non essent integræ soluant pro rata passagium & dadeam, & salma muli, equi vel equæ intelligatur esse ponderis quadringentarum librarum, asini verò librarum ducentarum quinquaginta, & ubi non distinguitur salma muli vel asini alter distingui non debeat, sed par solutio fiat, Possit etiam officialis conductor seu emptor passagii dare iuramentum conducentibus animalia in foro, an venderint & pro quolibet animali accipere passagium in casibus supra declaratis ut supra dictum est.



sitario torre ne tenere alcun pegno appresso di se, ne possa prestare danari à persona senza poliza del Conseruatore delli pegni alla pena de fiorini quattro per qualunque volta contrafesse,

**ITEM** che li pegni se debbino receuere tenere e restituire e l'officio del Conseruatore de pegni se debbia esercitare in vna stantia ouero casa idonea in piazza, ò in le prossime circostantie della piazza, in la quale il detto Conseruatore sia tenuto ogni di eccetto feste comandate stare esso, o suo ministro assiduamente & esercitare il suo officio & esercizio, si che le persone ch'hanno bisogno non parino detrimento, e similmente debbia stare assiduo alla sua stanza deputata il detto depositario, E se fossero negligenti uelle predette cose dopo la monitione à lor fatta dalli Magnifici Signori Priori due volte, incorrano in pena de xx soldi per ciascuna volta che non fussero trouati in detti luoghi, essi ò uer lor garzoni, ò ministri. Laqual pena se possa de fatto per ciascun officiale della detta Città d'Vrbino esigere hauuta la fede di tal monitione e di tal negligenza.

**ITEM** che ciascuno Depositario delli dinari e Conseruatore de pegni che per tempo faranno, nel torre delli pegni e prestare delli dinari debbino seruare questo ordine, cioè che'l Conseruatore de pegni com'hauerà accettato il pegno faccia vna polliza di sua mano dirizzata al ditto depositario che dica sotto breuità à di tanti e di tal mese & anno, voi tal depositario date e pagate tanti danari à tal persona che ho da lei il tal pegno nominando la cosa: Et esso Depositario receuuta quella li dia subito li danari e mettali ad uscita & infilzi detta bolletta ordinatamente & contra segnala per abico secondo la posta del libro suo, e quando quella persona torna per riscuotere il pegno vada prima al Depositario e li paghi la prima sorte con il salario che sarà dichiarato, & esso depositario la ricua e metta ad intrata al sopra detto libro da per se, come è detto, e facciali la contra polliza deritta al Conseruatore de i pegni continente à di tanti del tal mese & anno, Voi tale Conseruatore de i pegni, rendete al tale il tal pegno impegnato per tanto à di tanti del tal mese perche ha pagato. Et esso Conseruatore veduta quella l'infilzi e renda il pegno statim, e senza la detta contra polliza non possa ne debbia rendere alcun pegno, e se lo rendesse altramente sia tenuto di suo proprio all'indennità del monte.

**ITEM** che ciascun Conseruatore de pegni debbia fare vn libro stampato della detta medesima stampa che se deputara, & in quello scriuere per ordine li pegni che receuerà di per di, e li nomi delle persone, e la quantità, e dichiarare bene essi pegni per veri segni, pesi, ò misure secondo le cose richiedessero, e la natura di quelle, e le partite del libro siano di quest'effetto, à di tanti del tal mese, el tale ha impegnato tal pegno per tanti danari, & quando il pegno si riscuoterà com'è detto per cōtra polliza del Depositario esso Conseruatore casì la posta del suo libro di quel pegno, & scriua in margine, ò à pie della posta Casso à di tanti perche rihebbe il detto pegno per polliza del Depositario.

**ITEM** ch'esso Conseruatore non possa fare polliza d'alcun denaro ad alcun fo restiero non habitante nella Città ò contà d'Vrbino alla pena d'altrotanto ch'ascè

delle la polliza, & in questo caso s'intenda habitante qualunque forestiero ha habitato vn mese prosimo allhora precedente nella Città, ò contà, & che ci habitasse allhora, E questo se intenda fin che parerà alli Proueditori del ditto monte che faranno per i tempi, che detto monte fusse tanto augmentato che se ne potesse anco fornire li vicini e circonstanti che ne haessero bisogno, e tanta pena incorra qualunque se facesse fare polliza, ò tolesse danari impresto dal monte per alcun forestiero facendo scriuere vn nome per vn'altro, ò cōmettendo in questo fraude alcuna.

**I T E M** che quando detto Conseruatore dubitasse, ò suspicasse verisimilmente ch'alcuna persona volesse torre danari impresto per alcuna cagione inhonesta, ò anco non utile à quella persona, o vero per trafficarli in alcuna arte mercantia, ò altro qualunque esercizio, ò se esso Conseruatore dubitasse che volesse danari per forestier alcuno non habitante com'è detto, sia tenuto esso conseruatore considerata la qualità della persona darli prima il giuramento, se li detti danari vuole per se, ò per altri, & se dice per se, se li vuole per cosa honesta & utile, & se li vuol per altri, dica per chi, e se non vuole giurare ò dica volerli per forestieri; ò per cosa inhonesta, & nõ utile e per trafficare com'è detto, ò per altri che haessero hauuto impresto la sua per li sei mesi nõ li possa ne debbia fare la detta polliza.

**I T E M** che'l detto Conseruatore non possa fare polliza nel depositario possa prestare in vna volta ò piu nel tempo de sei mesi à vna persona oltre la quantità di quattro fiorini à bolognini 4 o l'vno, e solamente li prestino per tempo de sei mesi e nõ per piu tempo, e così il cōseruatore delli pegni auisi ciascuno ch'andasse ad impegnare che dappoi se venderanno, ouero se faccia per bandimento tal'notificatione & il prestare delli quattro fiorini e non piu per sei mesi se offerui per fin che'l monte sarà cresciuto tanto ch'alli prouisori d'esso parera se possa prestare maggiore quantità, e per piu tempo, & il Conseruatore sia tenuto à riceuere li pegni boni e sufficienti che vagliano al meno tanto piu che la quantità prestata se possa ritrare con el salario che se deputa senza perdita del monte, altrimenti sia tenuto esso Conseruatore refare di suo proprio quello che mancasse della quantità prestata, & del salario per il tempo che il pegno ci fusse stato, sì che il monte, ne il Depositario non habbino mancamento ne danno per detta cagione, & li pegni s'intendino essere obligati al monte & al Depositario per l'impresto, & salarii, & anco sia tenuto ciascun Conseruatore de pegni bene guardare & conseruare detti pegni, & rendere buona ragione e conseruare senza dāno quelli dalli pegni in ogni calo de perdita ò di guastamento d'essi pegni che per colpa d'esso Conseruatore, ò per sua negligenza, ò di suo ministro ò garzone occorresse, Intendendo che'l sia obligato etiam de colpa leui, cioè fare quello che ciascuno diligente huomo faria, & così siateuuto per le predette cose e di conseruare senza danno il monte, & il depositario & ogni particolar persona da ciascuna leue colpa, ch'ello, ò suo ministro nelle predette cose commettesse.

**I T E M** che'l Conseruatore receuuto il pegno sia tenuto incontinentemente dare la polliza à quello tale dal pegno secondo il modo sopradetto, e similmente il Depo-



litario veduta e riceuuta la pollizza sia tenuto statim dare à quel tale quello che la pollizza contiene à pena d'aleri tanti danari che quelli se domandassero per qualun que de loro fosse delle predette cose, sardo, o negligente, o che non seruiffe secondo il suo officio à quel tale com'è detto, & secondo li presenti ordinamenti, la qual pena debbiano incorrere ipso facto, & ciò se intenda fatta prima à loro requisitione, o protestatione in presenza de doi testimoni. *Item ordo, in hoc articulo non est*

**ITEM** che ciascuna volta che'l Depositorio richiesto per pollizza di prestare al gun danaro, secondo è detto di sopra dicesse non hauer alcun danaro del monte non sia tenuto à requisitione di qualunq il domandasse prestare. Ma se fuile tro uato c'hauesse dinari alle sue mani di detto monte, & non uolesse prestare oltre alla prestanza alla quale sia costretto à quello tale che domandasse incorra pena de die ce fiorini di moneta per ciascuna persona alla quale denegasse il prestare habendoli offerta la detta pollizza, & sia licito à qualunq fusse denegato il detto pre sto querelare innanti alli detti Proueditori o la maggior parte d'elsi, quali habbino ad intendere la cagione perche li sia detto pre sto denegato, & accio prouedere col me li parerà. *Item, in hoc articulo non est*

**ITEM** che s'hauenisse che fusse impegnata ad alcun conservatore alcuna cosa aliena non sia tenuto restituir la à quel tale di che ella fusse se prima non se paga al depositario del monte la quantità prestata, & il salario ch'ascendesse per il tempo fusse stata la detta cosa, il qual pagamento sia bastevole se faccia per il vero patro ne della cosa, o per quello c'hauesse impegnato. E accio che nissuno ardischi impe gnare le cose furtive, o illicitamente tolte ciascun officiale oltre le pene dalla ragio ne & dalli statuti indutti debbia fare esecutione reale & personale, e de fatto co stringere ciascuno c'hauesse tal cose aliene impegnate & suoi heredi à pagare e sa tisfare à quel tale de chi fusse la cosa, la quantità hauuta cò il salario predetto cò l'esecutione d'ello officiale & famegli che seco havesse per la detta esecutione accio che ne il mote, ne il patrone della cosa receuano danno alcuno per la detta pignoratione.

**ITEM** che seruando li conservatori & depositario li presenti ordini in fare li detti lor libri, & in scriuere in essi com'è detto di sopra & in fare le pollize & con trapollize per modo di sopra dichiarato se stia & diai plenaria fede alli detti lo ro libri, & ciascun di loro quãto à publici & solenni instrumeti in tutte le cose che saranno scritte in essi libri & pollize & contrapollize per mano delli detti deposti tario & conservatore o suo ministro.

**ITEM** che se li detti depositario, & conservatore & loro ministri & garzoni, o alcun di loro commettessero fraude in detti officii & exercitii per modo alcuno in corra ciascuno di loro che tal fraude commettesse in danno o preiudicio del mon te, o d'alcuna particolare persona per ciascuna volta la pena de fiorini dieci. Et in tendase essere fraude quello che per li Proueditori che faranno per tempo sarà de clarato essere fraude per qualunq modo dichiarassero, & il Conservatore & De positario siano tenuti per li loro garzoni & ministri in ogni caso che commettesse ro ouero omettessero, & in perpetuo siano priuati d'ogni officio del commune.

**ITEM** che passati li sei mesi dal di della pignoratione tutti li pegni non riscossi se possino & debbino vendere per esso Conseruatore de pegni à chi piu ne darà, & siano tenuti tutti li conseruatori che per tempo saranno nel settimo mese far bandire nella piazza maggiore del comune ouero in pian di mercato doue in esso luoco sia piu comodità publicamente alla tromba al meno tre volte in diuersi di li detti pegni essere ricaduti, & che ciascuno che li volesse comprare vada à proferire, & vendase à chi piu proferisce, li quali bandimenti & vendita de pegni esso conseruatore debbia hauere fatta infra quindeci di dal di che li pegni saranno ricaduti, & tutti se vendano à danari contanti, & tal vendita fatta per il Conseruatore precedente detti subhastamenti vaglia & sia rata & ferma come se fusse fatta legitimamente per il principale & proprietario del pegno, & tutto quello che ci auanzarà detratto ne del prezzo delli pegni il capitale & salario se debbia rendere al patrone, d'esso pegno ò à suo procuratore se esso fusse absente, & sel patrone non fusse viuo al suo legitimo herede, & non trouandosi herede rimanga al fisco, cioè alla camera del nro stro Illustrissimo Signore, & non sia tenuto il Conseruatore auisare particolarmente li patroni delli pegni venduti, che vadino per detto residuo, ma andandoci loro se debba restituire com'è detto, & debbasi de detti bandimenti de pegni & delle vendite d'essi pegni rogare il notario del monte, che se deputara secondo li presenti ordinamenti, & anco delle vendite delli pegni il detto Conseruatore ne debba tenere conto da per se in detto suo libro, & qualunque persona haurà piu proferto ad alcun pegno sia costretta per ciascun ufficiale pagare il danaro proferto al detto Conseruatore & consegnarli il pegno, al quale hauesse proferto, & oltra la proferta predetta ciascun compratore del pegno sia tenuto pagare danari sei per ciascun pegno per il salario del trombetta, & del notario per ciascun pegno che se vendesse da vn fiorino in su à bolognini quaranta paghi dode ci danari, & da vn fiorino in giu paghi al notario danari sei per pegno comprato, & che'l Conseruatore & anco il notario & depositario di detto monte non possano ne debbano essi, ne alcuno de loro per se ò per interposta persona comprare alcuno delli pegni che se venderanno, ne à quelli proferire sotto pena de fiorini quattro, di moneta per ciascun pegno, & per ciascun di loro, che contrafacesse, & nessun pegno si possa vendere se non precedenti detti bandimenti, & à chi piu proferisce infra il tempo debito, & il detto depositario debba ricevere d'esso conseruatore quale sia tenuto da pagare tutti li denari ch'alle mani di esso conseruatore verranno delli pegni venduti per cagione del capitale, & salarii, nõ intendendo de quel residuo che s'hauesse à restituire alli patroni delli pegni come è detto, & quelle quantità che'l detto depositario receuerà per le dette cagioni debbia mettere ad intrata sua, & sia precipua cura del conseruatore delli pegni tutti li pegni che recaduti saranno fare bandire & vendere com'è detto, & infra termine de 15 di, dal di che saranno ricaduti debbia hauerli venduti, & infra termine di tre altri di debbia hauere pagati li danari prestati sopra essi con il salario al depositario predetto sotto pena di vn fiorino per pegno, & non dimeno sia tenuto pagare al detto depositario

depositario del suo proprio la detta quantità e salario, & debbia essere costretto al detto pagamento à petitione di qualunq; il domandasse passati li detti termini che sono xviii. di, & similmente à pagare la pena che fusse incorso per qualunq; ufficiale di ciò fusse richiesto, & tutti li bandimenti delli pegni subhastatione proferite e venditione si facciano nella detta piazza ò in piano di mercato & non in altri luoghi.

**I T E M** prima che se bandischi ò venda alcun pegno pertinente à vedoua ouero ad alcun pupillo il detto conseruatore sia tenuto à pena de fiorini vno di moneta notificare à loro che'l loro pegno è ricaduto e volsi vendere & che mandino à vendere il fatto loro e darli notitia delle predette cose in forma ch'appara essere vero per mano di detto notario, ò altro honesto modo.

**I T E M** che per detto monte e per crescerlo e mantenerlo, si debbia ordinare vn ceppo con tre chiauì che stia nella chiesa di S. Francesco, ò in altro luogo doue parer à alli cōsoli accio che in quello se mettino le pie elemosine, e donatione de pecunie che se facessero al detto monte, & le dette chiauì si debbano tenere vna per il Gonfaloniero, l'altra per li proueditori del monte, l'altra per il depositario, & debbiae l'intrata di detto ceppo pigliare per il depositario in presenza de dui delli detti proueditori con il notario del monte il quale debbia li danari ch'alle mani d'esso depositario peruenissero di detto ceppo scriuere nel libro d'esso notario, & doue scriua la quantità de danari estratti di detto ceppo e in cui presenza & il di dell'extratione d'essi danari, & il nome del depositario che li riceuesse.

Item che'l detto monte debbia hauere vn notario deputato il cui officio duri vn'anno, ch'abbia farè vn libro nel quale non scriua se non li fatti di esso monte, nel qual libro scriua tutta l'intrata che verrà alle mani del depositario per cagione del monte cioè le prestanze che se faranno al depositario del monte scriua per modo di cōtratti & anco compendiosamente scriua le elemosine, ouero doni che se facessero al monte, & similmente faccia mentione delli danari che'l depositario hauesse à suo tempo del monte, ò per qualunq; altro modo. Item scriua li q̄eti e le callationi delli contratti in detto libro, ma nō li danari che'l depositario riceuesse dal conseruatore per le vendite de pegni, & nō possa il detto depositario riceuere le dette intrate senza il detto notario à pena de fiorini dieci per ciascuna quātità che riceuesse eccetto li danari del riscuotere delli pegni, & de vēdite de pegni & eccetta ogni quantità de danari che fusse per via d'elemosina ò di donatione, ò per qualunque persona, la qual quātità nō fusse da quarāta bolognini in su, la qual quātità sempre possa receuere senza il notario per polliza del cōseruatore, il qual anco ne tenga conto nel suo libro. Debbia ancora nel suo libro il detto notario fare mentione e scriuer e li bādīmēti tutti che se farāno delli pegni ricaduti, e le proferite e l'oblationi à quelli dichiarādo li pegni e chi proferisce e quāto, e così le vēdite d'essi pegni, e le predette cose habbia il salario detto di sopra delli pegni che si vederāno, & altro salario e pagamēto esso notario nō debbia hauere per le dette cagioni. Item al detto notario appartēga

rogarle d'ogni sentenza che dessero, e declaratione che facessero li detti prouiditori, & per quello debbia hauere da quello il conduceffe quel che paresse alla defcriptione d'essi proueditori e non piu considerata la sua fatica e l'importanza della cosa, & debbia il detto notario durante il suo tempo essere sollicito & assiduo presentandosi spesse volte al depositario & al cōseruatore de pegni sì che per la sua cagione nessuno patà detrimento, & se egli non seruiffe bene come se richiede possa essere casso e subrogato vn'altro come paresse alli proueditori del monte che saranno per tempo, ouero alla maggior parte de loro, & anco sia tenuto il detto notario ad ogni requisitione del depositario & del cōseruatore rogarsi d'ogni cosa che da ciascuno di loro fosse richiesto appartenente al monte predetto.

**I T E M** perch'è proueduto per quattro anni computato il primo delli officiali del monte cioè cōseruatori depositarii proueditori e notarii si debba ciascun'anno otto di inanzi il fine dell'anno estraere del bossolo ordinato li detti officiali del monte, & il loro officio & esercitio duri vn'anno eccetto l'officio delli proueditori il quale se intenda e debbia durare quattro anni computato questo primo, li quali finiti cioè otto di inanzi il fine de quattro anni si debbia cauare & elegere li altri se non fußero al presente eletti, & colì successiue seguire di quattro anni in quattro anni, & il detto bossolo debbia stare ben sigillato nel ceppo del monte, il qual bossolo si debbia rinouare quando sarà bisogno, & di nouo fare per l'infraßcritti cioè, per il Reuerendo Monsignore Vescouo nostro, ò per suo vicario, ò luogotenente quãdo esso monsignore fosse absente, & per il Gonfaloniero delli nostri Signori, Priori & per vno delli proposti della fraternità di santa Maria, & per essi proueditori che saranno per tempi, & quelli cittadini nelli quali consentiranno la maggior parte li mettono in detto bossolo alli detti officii & exercitii, distinguẽdo li detti officii & exercitii, & quelli deputãdo quei tali che imbossolati saranno, quali officii & exercitii durino per vno anno e delli detti proueditori quattro anni com'è detto, & dapoi seguitino li altri statuti, sì che detto mote se cōserui, & qualunq; sarà à detti officii & exercitii, & ciascũ d'essi debbia accettare infra doi di dal dì che li sarà noto, & non possino sotto alcun colore renuntiarlo, ma debbia exercitare detti officii, & detti cōseruatori e depositarii debbino dare segurtà di fare & offeruar tutto quello che per li presenti capitoli si dichiara, & che s'appartiene à loro officii & exercitii, & cōseruare indenne il monte e le particolari persone che ci hauessero pegni da ogni mancamento ò danno che per colpa ò negligenza d'essi depositario, ò cōseruatore interuenisse delli danari, ò delli pegni, & accettare & exercitare detti officii, & exercitii & ciascuo officiale di detta città cōstringhi realmete & personalmente tutti quelli che alli detti officii saranno eletti, saluo che volendo alcuno renuntiare pagando fra tre di dal dì dell'electione sua al depositario del monte fiorini vinticinque li sia licito per quella volta escusarsi e non per altro modo, ò veramente se allegata la sua scusa nãzi alli Signori priori, proueditori, & messo à partito à bossolo e pallotte se venga il partito le piu pallotte, & per il maggior numero che la escusa gli sia ammetta, & la detta escusatione se faccia infra doi di dal

di che gli sarà nota la sua elezione e infra tre altri di si vengà il detto partito à boscòlo e ballotte e non se faccia in altro modo, e con questo che si elegghi e subrogghi vn'altro in suo luogo e stratto allhora di detto boscòlo che sia còstretto & accettati com'è detto di sopra, & che ciascun officiale del detto monte quando accetterà il suo officio al qual sarà eletto debbia giurare dinanzi alli Magnifici Signori priori e proueditori in mano del cācelliero de bene e legalmēte fare & esercitare il detto officio & exercitio à che è deputato, ò eletto e iuxta posse d'accrefcere e cōseruare il detto monte giusto e ragioneuole & non commettere fraude ne malignità alcuna.

ITEM che'l depositario nuouo sia tenuto infra termino di tre dì dalla intrata del suo officio receuere dal depositario suo prossimo precessore ogni quantità de danari ò di pollize, le quali fussero state fatte dal cōseruatore de i pegni per il prestar delli danari, secondo è detto di sopra, & sia tenuto detto depositario nuouo per quanto montassero le dette pollize e danari che se li assignassero rendere bene cauto il detto suo precessore & intrare in suo luogo in ogni obligatione che hauesse fatta il detto precessore & contratta cō qualunque persona, ouero obligarse al detto suo precessore in tanta quantità quanta ascendesse le dette pollize e contanti per quel modo che detto suo precessore volesse, sì che per quella quantità egli sia bene cauto e cōseruato senza danno, & così s'offerui de successori in successori.

ITEM che sempre dopò l'ultimo dell'officio d'elsi depositario & cōseruatore cioè in principio del primo mese delli loro successori s'eleggano per li Magnifici Signori Priori e Proueditori del monte doi cittadini li quali riuiedino & esaminino li lor libri pollize e scritture & la loro amministrazione, e per sentenza li assoluano & condannino secòdo li loro meriti, la qual sentēza habbia vigore e nō se ne possa appellare, e li detti loro cittadini reuifori siano tenuti d'accettare sotto pena de fiorini dieci per vno, & debbiano ancora reuedere detta ragione con il libro del notaio del monte fatto al tēpo loro per meglio la verità delle cose poter ritrouare fra termino d'vn mese dal dì ch'haueranno finiti detti loro officii sotto la pena predetta.

ITEM che d'ogni differenza lite e cōtrouersia che fusse intrā li detti depositario & cōseruatore alcuno d'elsi da vna parte, & qualunque altra persona dall'altra parte per cagione d'ello monte ò per cagion di pegni, ò danari, ò cose che dependessero dal detto Monte siano cognitori e decisori li proueditori, li quali senza alcuna spesa ò cō quāta minore spesa sia possibile summariamente e senza litigio e figura di iudicio di ferati nō ostante, e l'ordine e solennità di ragione delli Statuti seruati ò nō seruati solo la verità del fatto considerata conosciuino, terminano, dichiarano & decidano le dette differenze, cōtrouersie e lite come ad elsì proueditori parerà e piacerà in termino de dieci dì dal dì dell'interposta querela ò fatta qualunque domanda nanzi à loro, & quello che sarà fatto, detto, chiarito, sententiato & comandato per elsì proueditori habbia piena fermezza e debbasse offeruare per ciascun officiale della detta città e comun d'Vrbino & dabbasi mandar ad esecutione ipso facto, e non si possa dire de nullità ne hauer alcun ricorso dalle predette cose, e chi appellasse, ò dicesse de nullità non sia vdito, ma se elequisca come

è detto, e non spediendo detti proueditori infra il detto termino tal differenza e lite incorrano e caschino in pena di duoi fiorini per ciascun di loro, e niente dimeno sia notenuti deciderle & diffinirle frà altri dieci di sotto la detta pena duplicata. *in fine*

**I T E M** che de tutte le pene che se incorrissero per chi contrafacesse alli presenti ordinamenti per la metà se debbiano applicare e intenderse applicate alla camera del nostro Illustrissimo Signore per la quarta parte all'accusatore, ouero denunziatore, e per l'altra quarta parte all'officiale che ne farà l'esecutione, & doue non fusse accusatore, ò denunziatore anco se debbia quello quarto che fusse toccato all'accusatore applicare alla detta camera, e in tutte le dette pene se intenda essere à bolognini 40 per fiorino, e ciascun officiale le debbia e possa fare pagare ad ogni requiritione delli proueditori del monte, ò almeno de doi di loro: Et che eccetta la parte dell'officiale, e la parte dell'accusatore, ouero denunziatore si debbia mettere nella detta camera, e ciascuna persona possa accusare e denunciare in scritto & in parole, ciascuno che contrafacesse alli presenti ordinamenti, & chi volesse li fusse tenuto se creto si debba tenere secreto, & sia bastevole fare tal accusatione, ò denuntiatione inanzi alli proueditori di detto monte, o di doi di loro per il meno, alli quali proueditori se dia fede e credulità delle dette accuse e denuntiecrete che dicessero esser te fatte senza denominare accusatore, ò denunziatore. *in fine*

**I T E M** che se nascesse alcuna dubitatione in alcuni delli presenti ordinamenti che li proueditori d'esso monte possino chiarire & interpretare dette dubitationi, e li presenti ordinamenti secondo à lor paresse douer si intendere, & quel che sarà chiarito per loro, ò per la maggiore parte di loro se debbia osservare, & bisognando alcuna emendatione, ò correctione, ò modificatione per la prouisione accrescimento, ò conseruatione del detto monte la possino fare com'à loro paresse interuenendo la maggior parte di loro, ò piu massimamente per che è impossibile da principio cognoscere e prouedere ad ogni cosa opportuna, ma de di in di la esperienza dimostra quanto sia opportuno ordinare e prouedere. *in fine*

**I T E M** che in caso di alcuno delli detti proueditori per sue occorrenze volesse absentarse si debbia per essi proueditori insieme con il volente absentarse subrogare e sostituire vn' idoneo e sufficiente, il quale habbia à stare e durare durante la detta assenza, la quale subrogatione & substitutione si debbia fare di volontà e consentimento de tutti essi proueditori. *in fine*

**I T E M** che ciascuno officiale della Città d'Vrbino, sia tenuto & debbia fauorire detto monte, & essere intento e sollicito alla conseruatione & augmentatione di quello, & dar fauore & aiuto alli officiali d'esso monte, massimamente à requisitione di ciascuno delli proueditori del monte, li quali habbino precipua cura alla bonificatione & conseruatione d'esso monte, E piu e meno si faccia, & offerui secondo al nostro Illustrissimo & Eccell. Signore sarà di volontà e piacere, laus Deo: *in fine*

M. CCCCLXVIII. die sexta mensis Aprilis congregati & coadunati infra scripti videlicet: Excellens legum doctor Dominus Matheus de Canais, eximius legum doctor Dominus Franciscus de Corbulis, & nobiles viri Federi-



cus de Gallis, Baptista Nicolutti de Cirionibus, & Laurentius Peri de Fabrianis prouisoires electi & deputati ad prouisionem thesauri pauperum alias montis pietatis predicti dicte ciuitatis Urbini ad celebrandum statuendum & ordinandum supradicta capitula per ipsos fienda, Visis dictis capitulis, & quolibet sporum ipsorum lectis auditis & bene consideratis habito inter eos colloquio & maturo consilio super celebratione & consecutione ipsa vnanimiter & concorditer vna voce & nemi ne discrepante ipsa capitula celebrauerunt statuerunt & ordinarunt in omnibus & per omnia prout in eis continetur in quibuslibet eorum partibus autoritate & arbitrio eis concessis. Ipsa tamen capitula submittentur confirmationi correctioni adiectioni vel detractiōi Illustrissimi domini nostri ad eius libitum & voluntatem Rogantes me notarium infra scriptum, &c.

Acta fuerunt & celebrata supradicta capitula & ordinamenta in ciuitate Urbini, & in domo supradicti domini Matthei de Cataneis sita in quadra pusterulæ in contrata plateæ iuxta stratas, & domum Fazini de Fazinis & alia latera propter infirmitatem dicti domini Matthei, & scripta & publicata per me Mattheum Notarium & cancellarium infra scriptum sub annis domini ab eius natiuitate 1469, indictione prima tempore domini Pauli diuina prouidentia Papæ 11. die vi. mensis Aprilis, Præsentibus scilicet Ludouico, scilicet Gasparis, & Nicolao scilicet Peri Mei, testibus ad hæc vocatis habitis & rogatis &c. Baptista Sfortia Contessa di Monte Felstro manu propria subscripsit.

Et ego Matheus q. Bartholomei de Benedictis de Urbino & quadra sanctæ Crucis publicus imperiali auctoritate notarius & iudex ordinarius, & ad presens cancellarius communis dicte ciuitatis Urbini supradictæ celebrationi ordinationi & confirmationi supradictorum capitulorum & ordinamentorum factorum per supradictos prouisoires electos & deputatos ad prouisionem thesauri pauperum alias montis pietatis dicte ciuitatis presens fui & ea rogatus scribere scripsi & publicauit, & quia impeditus & occupatus circa alia negotia dicti communis per alium scribi feci, & in fidem & testimonium omnium & singulorum predictorum hic me subscripsi & signum meum apposui consuetum.

Ego Andreas cancellarius prefatæ Illustrissimæ & Excellentissimæ Domine dominæ nostræ &c. Supra scripta capitula manu suæ Illustrissimæ & Excellentissimæ Domine subscripta de mandato suæ Excellentie subscripsi & sigillaui, anno domini 1469 die 15 Aprilis. In Ciuitate Urbini prima Iuditione.

**I T E M** conclosia cosa el sia ragioneuole & iusto che chi ha fatto qualche elemosina al monte predetto piu presto che gli altri non hanno fatto, participino dell'utilità & emolumenti di quello nella distributione & esercizio delli officii d'esso monte, e per le fatiche di quello aggiungendo alli sopradetti capitoli, se statuisce & ordina possono essere intromessi solo quelli tali che hauessero fatto sin al presente, o per l'auenire facessero alcun bene al detto monte secondo la loro possibiltà, & non altramente, & in caso che auuenisse essere imbolsolati alcuni contra la forma del presente capitolo & estratti si debbano hauere per non estratti, e lacerarli.

**ITEM** aggiungendo anche alli detti capitoli & per obuiare alla negligenza, si commette in riuedere calcolare li libri & conti del depositario & conseruatore officiali del monte, che per li tempi sono, & de quali in li precedenti capitoli si fa mentione & in rendere la ragione del loro amministrato officio per maggiore spedizione della cosa accio loro medesimi officiali & salariati siano quelli che procurino cio si espedisca & con breuità di tempo, Statuimo & ordinamo, che da mo innanzi nesciuno delli officiali predetti che per li tempi sarantio, ardischi ne presuma domandare bolletta ò farla, ò procurarla per alcun modo per farsi pagare, ò pagarli esso medesimo dell'ultima terza parte del suo salario deputatoli per li soprascritti capitoli, ne essa ultima terziaria retenerli per alcun modo se fosse il depositario, ne accettarla esso conseruatore quando bene gli la volesse pagare detto depositario, ò altro per lui, ma debba e sia obligato il depositario detta terziaria sua & del conseruatore realsignare al nuouo depositario & successore insieme con li altri danari se ritroueranno in mano del detto monte secondo l'ordine delli precedenti capitoli, ne possino conseguirle poi se prima non siano riueduti detti loro conti, e resa per loro, & ciascun di loro ragione di amministratione del loro officio con realsignatione di pecunia e di pegni alli loro successori singula singulis referendo, & le dette cose osservare e non prima li sia licito hauere detta bolletta dommodo sia scritta per mano del notario del monte e sottoscritta per mano di quello se ritrouara essere proposto, ò priore tra li proueditori d'esso monte, & non altrimenti per alcun modo, & quello medesimo se intenda & osseruasi nelle bollette se faranno per le loro prime e seconde terziarie, sotto pena di refundere e restituiere tutto detto loro salario intieramente d'applicarsi al detto monte & de facto peruenite in mano del nuouo depositario per esso monte, & che tal contrafaciente e loro posteri in finim terza generatione ipso facto ex nunc se intenda essere calsi & priui d'ogni officio e beneficio emolumento lo potesse seguire da esso monte, & per cagione di quello, & in simil pena calchi il nuouo depositario che pagasse dette terziarie no osseruato: prima ad vnguem quanto di sopra è ordinato.

**ITEM** perche à mantenimento del detto monte tra le altre cose opportune se ricerca il depositario della moneta, & conseruatore delli pegni siano persone scorte e diligenti in amministrare detti loro officii, ricercandoli in cio l'industria della propria persona, se ordina, che da mo innanzi nessun'estratto ad alcuno de detti officii possa per alcun modo seruire per sustituto, sotto pena di perdere il suo salario del tempo seruito ò che seruissi continuando in tal contrafattione, & d'essere da quel l'impoi inhabile à detti officii, ne si possa piu reimboissolare, & se il depositario pagasse al conseruatore predetto contrafaciente perda esso depositario tutto il suo salario deputatoli dal monte, & se à se medesimo pagasse in caso che di tal contrafattione sia obligato de fatto pagare il doppio de' suoi proprii beni d'applicarle dette pene quanto piglia detto loro salario al detto monte, & da quel in so alla fabrica del Vescouado, & questo capitolo oltra li altri inuiolabiliter si debba osservare.

**ITEM** aggiungendo ancora alli detti capitoli, perche nel subastare & vendere

delli pegni occorre molte volte li patroni di quelli prima che si vendino li riscotino del monte in modo che'l notario d'esso monte hauendo già fatto il suo officio, al quale è deputato secondo la forma d'essi capitoli rimane senza la sua mercede, statuimo & ordinamo, che da mò innanzi, ogni volta che occorrerà il detto caso sia licito al detto notario farsi pagare dalli detti Patroni delli pegni di quel tanto, & come e quando pontria farsi pagare fatta la vendità, & esercitato il suo officio intieramente secondo l'ordine de i prenotati capitoli accio non siano delusi della loro deputata mercede.

**I T E M** perche se ritroua il detto monte hauere prestato sopra pegni insufficienti per la sorte e per le spese occorrenti ad esso monte scòdo l'ordue de detti suoi capitoli per modo che si al presente, & si per l'auuenire gli ne puo seguire danno assai, & ciò procede per negligenza delli conseruatori de i pegni per li tempi esistenti, statuimo & dichiaramo che da mò innanzi notificato che sarà il presente capitolo à tal conseruatore nell'introito del suo officio come danno occorrente al detto monte per detta cagione, & in detto calo sia & vada à danno e spesa di esso conseruatore, che tal pegno haurà tolto insufficiente vt supra, e questo s'intenda etiam del conseruatore che tal pegno riceuesse dal precessore suo nell'officio per modo che detto monte sia conseruato indenne in tutto & per tutto sopra li loro salari deputati e sopra lor beni quando quelli non bastassero, & per detta cagione costituito della detta dannificatione la quale apparerà nel saldare delli conti, e rendere amministratione del loro officio amministrato. Non sia licito per alcun modo à tal conseruatore domandare ò riceuere ò accettare l'ultima sua terziaria non satisfatto prima detto danno ad plenum al detto monte sotto pena di liure x. per ogni pegno e per ogni volta che così fusse detto monte dannificato d'applicarle de fatto alla fabrica della chiesa catedrale senza alcuna remissione.

**I T E M** che ciascuno conseruatore de' pegni debbia e sia obligato ad esigere ouero fare esigere tutti li crediti che detto monte legitimamente douesse hauere, & massime de quelli li quali haueessero ritenuto in mano della depositaria de i danari di detto monte, & in questo vsare ogni diligenza e sollicitudine à lui possibile, & quando li detti debitori recusassero & fussero negligenzi à satisfare ordinarie che detto conseruatore habbia ricorso al podestà, ò à suo ufficiale, e quelli per estratto debbia consignare per debitore di detto monte, & quando detto conseruatore nò potesse fare esecutione à detti officiali illo tunc habbia ricorso alli proueditori del monte, li quali siano obligati ricorrere al Signore, & à quello supplicare che sua Signoria si degni che detto ufficiale habbia à pagare la pena incorsa per nò hauer fatta detta esecutione, qual pena se contiené nelli capitoli del monte fattoli per ò la debita protestatione: & item supplicare sua Signoria se degni commettere detta esecutione à chi à sua Signoria parerà.

**I T E M** che qualunq; per dirretto ò indirretto ardisse, ò presumesse rompere, fraudare, contrauenire, estorquere alle sopradette ordinationi e capitoli ouero danneggiare & opprimere il sacratissimo monte de fatto s'intenda escommunicato.

**I T E M** che li danari del sacratissimo mōte della pietà si debbiano tenere in una cassa in luoco da deputarsi per li consoli sotto due chiauì delle quali una debbia stare presso uno delli consoli per ciascun mese quanto dura l'officio suo, e poi succedue de mese in mese alli altri consoli con ordinatione che li danari se debbino dare ogni domenica al depositario per li consule ch'auera la chiauue insieme con li altri consuli, & il notario da rogarse delli danari che se renderà conto la seguente domenica prima che se gli diano gli atri.

**I T E M** che si debbiano eleggere per sorte 12 consuli del primo, secondo, & terzo grado cioè tre di ciascuna quadra, li quali tutti ouero la maggior parte d'elsi ogni domenica se debbino congregare in luoco da deputarsi per li primi cōsuli che si elegeranno à essere presenti quando se daranno li danari al depositario, & à reuere li conti & à consultare altre cose per utilità di detto monte.

**I T E M** che delli detti 12 consuli al manco cèn sia sempre uno dottore . & uno Procuratore.

**I T E M** ch'in elegere detti consuli & altri officiali se serui questa forma cioè che prima se habbia à cōgregare il cōsiglio per li Magnifici Signori priori & Reuerendo Signor Proposto della chiesa catedrale, & il Reuerēdo guardiano del luogo di S. Brandino, e dato prima il giuramento corporale à tutti quelli del consiglio si debbiano elegere detti consuli & altri officiali senza alcuna affettione, ma solo considerata la legalità e bontà de quelli d'essere eletti

**I T E M** che si debbia procurare d'hauere una scōmunicatione Papale contra li li occupati & usurpanti li beni di detto monte tanto del presente quanto del futuro e preterito, e contra quelli che non elegero à bona fede li officiali di detto monte.

Additione

**I T E M** che li consoli predetti siano tenuti seruire senza alcuno salario solum debbiano aspettare la retributione da l'onnipotēte Dio retributor de tutti li beni.

**I T E M** che detti consoli ogni anno un mese nanti il fine del loro officio se debbino congregare insieme con il Reuerendo Proposto Vrbinate e Guardiano di S. Brandino nel palazzo delli Magnifici Signori Priori di detta Città doue siano detti priori e 40 consiglieri di quell'anno e nella detta congregatione se debbia elegere il cōseruatore depositario enotario del monte per un anno d'auenire, laqual electione se debba fare in questa forma cioè, Che li detti Consoli proposti e guardiano debbiano elegere doi huomini per ciascuno cioè, un cōseruatore e un depositario, li quali così eletti dopoi se debbinò mettere à partito à bossoli e pallotte e quelli ch'hauerāno piu faue sia cōseruatore e depositario di quell'anno e che nessun'altro possa esser scritto e posto à partito se prima non sarà per li detti consoli Proposto e guardiano eletto in la detta congregatione e nominato, e ciascuno sia obligato in preiudicio dell'anima sua elegere huomini buoni di bona fede e sufficiēti alli detti officij, e similmente non dare la uoce ne la faua ad alcuno che non fusse sufficiente.

**I T E M** che nessuno il qual hauerse aspirato d'hauere alcuno delli detti officij, e per alcun modo se potesse sapere d' cōieturare ch'auesse domandato d'esser eletto.

etiam se fusse eletto non possa esercitare tale officio se per alcuno modo se potesse sapere della sua affettione c'hauesse aspirato a quelli.

**I T E M** che uessuno depositario è conseruatore possa esercitare il detto officio se non per un'anno e dopoi non possa esser eletto se non al' meno non ce interuirà che sia stato un'anno vacante dall'officio passato.

**I T E M** che'l depositario delli danari del detto monte non possa ne debbia mai cauare danari di detta cassa se non con presenza di un delli consoli c'hauera la chiave e del Confaloniero delli Magnifici Signori Priori c'hauera la seconda chiave e se comodamente potranno andare il Confaloniero e il console hauendo due chiavi come di sopra che debbiano andare e non mandare le chiavi per altri e se qualche uolta non potesseno andare al Confaloniero la debbia mandare per un'altro delli priori, & il console per un'altro console, e non per altra persona. Non ostante che prima nel capitolo 37 sia detto de doi chiavi e non fatta mentione del Confaloniero, ouero della chiave da douerse retinere per esso.

**I T E M** che'l depositario delli pegni ouero conseruatore sia obligato receuere li pegni sufficienti, e pigliandone ouero receuendone alcuno non sufficiente nel fine del suo officio debbino remenare a lui, e lui sia obligato satisfare al monte secondo se contiene ancora in questo nel capitolo 34.

**I T E M** se dichiara la mercede del depositario delli danari essere fiorini uinte; quattro di moneta uecchia per ciascun anno, e la mercede del conseruatore delli pegni fiorini trentasei, e la mercede del notario sia li emolumenti consueti, Il qual notario debbia essere eletto per sorte dalli consoli predetti depositario e conseruatore con presenza delli detti Proposto e guardiano.

**I T E M** se dichiara che nessuno di dett'officiali possa togliere alcuna cosa per la sua mercede senon finito l'officio dopoi c'hauerà reso conto dell'aministratione di esso officio. *Nicolaus sanfon Cancellarius communis Vrbin scripsit.*

**I T E M** a maggiore declaratione delli Capituli sopra scritti spettati all'official del mote, e per leuare ogni ambiguità e dubitatione oltre l'obligatione qual egli ha circa tutte le cose in generale e speciale che uenissero ad utilità e comodo d'esso sacratissimo monte particolarmente se li fa intendere essere e douer essere obligato a saldare tutti li libri de conti ressi, intrate e uscite passate e da uenire d'esso monte e sia obligato in solido e particularmente andare a riscuotere li danari del castello del loraioia d'essi officiali dandosegli la caualatura tre uolte l'anno e piu se bisognasse.

**I T E M** fu ordinato concesso e statuito che la guardia del sacratissimo monte della pietà possa portare armi in sua defensione e guardarli di ladri, e d'ogni altro mal fattore, di giorno e di notte, e questo fu fatto di commissione dell'Illustrissimo & Eccellentissimo Signor Duca Francesco Maria com'appare bollettino di Sua Eccellenza del 1510.

**C**oncessioni fatte al sacratissimo mōte della pietà della Città d'Vrbino per l'Il-  
lustrissimo & Eccellētiss. S. Frācesco Maria Feltria de Ruere Duca d'Vrbino,  
per fusidio delli poveri com'appare nelli capitoli cōcessi alla cōmunità d'Vrbino.

In prima che tutti li Podestà che per tempi saranno nella Città d'Vrbino, e  
similmente li uicari dell'appellationi generali durante il tempo del lor officio sia-  
no tenuti ogn'anno pagare al sacratissimo monte della pietà della città d'Vrbino  
in fusidio delli poveri, fiorini cinque di moneta vecchia per ciascuno che sono in tut-  
to fiorini dieci l'anno.

A di 27 di Giugno 1598.

La Illustrissima & Eccelētissima S. Elisabetta Feltria di Gōzaga Duchessa d'Vr-  
bino ha cōcesso in perpetuo al prefato sacratissimo monte l'intraia del banco della  
carne alla porta di val bona, cioè l'uso di possere uendere la carne à detto banco.

Additione fatta alli sopra scritti capitoli per li Magnifici Consoli del prefato sa-  
cratissimo monte precedente l'autorità e cōsenso della Eccellētissima Signora Du-  
chessa Elisabetta Feltria di Gōzaga Duchessa d'Vrbino sub die 17. Augusti 1598.

**I T E M** statuiamo & ordinamo che tutti e singuli pegni esistenti appresso il pre-  
fato monte, ouero suoi officiali et anco quelli che per l'auuenire se ritrouaranno di  
alcuna persona qual morisse senza legitim'herede e à quali il fisco succedesse, tai pe-  
gni da quel insu che fusse il danaro presto e merito di detto monte pleno iure s'intē-  
dono essere acquistati al detto mōte reietta ogni ecceptione e cōtraditione hauen-  
dosi in tal caso detto monte in luoco della camera fiscale, non ostante alcuna legge;  
statuto, decreto, d'alcuna cosa in contrario faciente, Placet & ita concedimus. E. D.

**I T E M** statuiamo & ordinamo che tutti e singuli debitori di detto monte per  
qualunque causa e qualunque modo siano debitori tanto del preterito quanto del fu-  
turo, quali hauessero, ouero se trouarāno hauere alcuna quantità de danari, ò pegni,  
ò altre cose di qualunque specie ò genere siano tenuti e obligati donec & quousque  
non restituirāno detti danari, pegni, ò robbe pagare al detto sacratissimo monte la  
mercede e merito come s'hauessero hauto danari impresto, dal detto mōte secōdo  
la quantità del danaro c'hauessero in mano ò prezzo delli pegni, ò robbe retenute.

**I T E M** s'è ordinato ch'ogni anno in la festa della domenica dell'oliua se faccia  
una luminaria alla quale habbino à interuenire tutti li Capi dell'arte, e li sindici del-  
li castelli con li loro cerii, quali s'habbino à offerire al prefato monte, e tutti quelli  
che mancaranno de andare à detta luminaria come di sopra calchino in pena d'un  
fiorino d'applicarsi di fatto senza alcūa gratia ò remissione al prefato mōte, Placet  
& ita obseruari uolumus & mandamus. E. D. Urbini ultima Augusti 1598.

loco + sigilli Dominicus

**N**Os Franciscus Maria de Ruere Urbini foras arctisq; Dux dominus Senogal-  
lix ac Pisauri Montis Feretri Durantisq; comes Alma urbis prefectus ac Sā-  
ctæ Romanæ Ecclesiæ Capitaneus generalis, Optimi principis est his potissimū  
inuiquare, quæ in subditorum utilitatem & animarum salutem tendere uidentur.



sanè ut ex gubernatorū sacratissimi montis pietatis huius nostra ciuitatis Urbini relatione percepimus non nulli iniquitatis filii, ipsius sacratissimi mōis debitores, eius bona credita, & pecunias in dicti monti damnum & grauem iacturam & de pauperationem retinet & satisfacere & soluere negligunt, quocirca uolentes ipsius indemnitati in premis, ut decet providere, prelēti decreto nostro inuolabiliter obseruando decernimus & uolumus ut prædicti montis omnes & singuli debitoris tam in pecuniis, quàm in bonis uel aliter quomodocunq; & qualitercunq; postquā in mora soluēdi & satisfaciēdi constituti fuerint ipso facto in penā quarti eius quod debent & tenentur, incurrisse intelligantur, & qui dictum quartū una cū debito principali in eorū penam per officiales ad quos spectat de facto & absq; alia tela iudiciaria ipsi sacratissimo mōi seu eius administratoribus soluere & satisfacere cum effeāt cogantur, Volentes & mandantes hoc ipsum decretum nostrum ad perpetuam rei memoriā in locis consueti publicari & registrari.

Die 3. Septembris 1513.

Pro parte Excelentissimi predicti domini nostri Ducis Francisci Mariae fuit impositum cōmissum & mandatum Arcangelo Pauli Cialderi & Nicolae pauli Marii de Urbino publicis preconibus & bannitoribus communis predictae ciuitatis Urbini presentibus & intelligentibus quatenus uadant per loca publica & consueta ciuitatis Urbini & ibi palam sono tubae uoceq; preconis publice palam & alta uoce publice & preconizēt supra scriptū decretum per me notarium & cancellarium infra scriptum inscriptis uulgari expositum sermone & omnia alia dicant faciāt & referant ad quae tenentur & debent.

Dicta die

Qui precones & bannitores post commissionem eis factam euntes & redeuntes retulerunt mihi notario & cancellario infra scripto preconizasse & publicasse supra dictum decretum per loca publica & consueta ciuitatis Urbini secundū formā eorū cōmissionis, Nicolaus sanon Vrbinas cancellarius communis notarius rogatus &c. Quod syndicus luminariae teneatur reddere computum consolibus montis de ceris & quod superest ultra sortem sit ipsius Montis.

**F**RANCISCO Maria Duca d'Urbino &c. Conciosia cosa che al Principe stia bene souenire alli poveri & operare ch' a quelli non manchino li alimenti, Per tãto stimamo il monte della pietà essere instituto à lor cōmodi e questo tãto piu da souenire quelli, quãto maggiore intrata esso hauerà, Per la qual cosa noi conferiamo la deliberatione del consiglio generale d'Urbino, e uoleno e comãdemo che ogn'anno per l'auenire nel dì della festa del corpo di Christo, nella quale com'è ordinato con laudabile usanza nella città d'Urbino la solenne processione cō luminaria e cerii s'accompagni il corpo de Christo alla chiesa, e che alla consignatione de detti cerii usata da farsi per li sindici della cōpagnia del corpo di Christo li siano assiti stēti doi delli cōsoli di detto mōte per uedere che fraude alcuna nō seguiri, e ch'essi sindici infra tre dì dappoi detta luminaria facino cōto cō loro, e che effectualmēte li rōsegnino tutti li danari che siano auāzati di guadagno, e quelli restauarli nel mōte

per sussidio delli poveri, e da poterli prestare solo habbino à ritrovare per lor fin-  
dici il capitale, & appresso di loro per l'usanza della luminaria e conservazione sua  
e culto diuino com'è consueto, & ancora che tutti li officiali di detta luminaria per  
il tempo passato tanto quelli c'hanno reso ragione della amministrazione che sia-  
no debitori d'alcune cose, Quanto ancora quelli che non hanno reso ragione alcu-  
na siano obligati fatto c'haranno conto con detti consoli satisfare il tutto, e tutto  
quello c'hauranno à pagare li detti consoli l'habbino à mettere uel detto mote per  
uso e souenimèto delli poveri, e per presta à loro da farsi, la proprietà d'essi danari  
in ciascuno delli detti casi alla compagnia del corpo di Christo & alla detta lumina-  
ria sempre salui e reseruati sotto pena à chi contrasfarà di ducati cento da incurersi  
ipso facto & al monte predetto d'applicarsi in ciascuno delli detti casi, e per magni-  
ficare un tanto sacramento quanto sia il uero corpo di Christo, Volemo ancora  
per la deliberatione fatta, che da mò inanzi per il tempo da uenire che li detti con-  
soli che faranno per tempi da uenire che loro siano obligati comprare tante tele  
per far il coprimento per il giorno della festa della solennità del corpo di Christo  
quanto ch'ascenderanno li danari che se coglieranno de detti soprapanzi & ele-  
mosine che se faranno per l'auenire per detto conto della luminaria, e che detti con-  
soli insieme con li Signori priori facino provisione con tutti li officiali consueti di  
detta città al coprimento alli luoghi consueti di questa nostra città, Mandando  
questo nostro decreto à perpetua memoria publicare, e infra li statuti, e decreti di  
detto monte registrare, & inuiolabilmente osservare, Alcuna cosa in contrario fa-  
ciente non ostante, Datum Vrbini septima Martii. 1514.

loco \* sigilli. Nicola

Illustrissimus & Excellentissimus Dominus noster Dominus Franciscus Maria  
Feltrius de Ruere Vrbini Arcis & foræ Dux Senogallia Dominus ac S.R.E. Ca-  
pitaneus Generals &c. Quoniam inter cetera principū ornamenta illud pietatis cle-  
mentie & liberalitatis perspicuum ualde & laude dignum fore diiudicatur, Iccir-  
co excellentia sua mota, libera ac sincera uoluntate animi que sui summa munificē-  
tia & liberalitate, Tenore presentū omni meliori modo iure & forma, quibus me-  
lius & ualidius potest per se & suos hæredes concedit donat, & elargitur Monti pie-  
tatis ciuitatis Vrbini introitus collectarū & salariorū castri Vrsaiolæ perpetuo du-  
ratorios, Mandās omnibus & singulis ministris exactoribus & officialibus excellē-  
tiæ suæ tam presentibus quam futuris hanc eius uoluntatem & firmam dispositio-  
nem firmiter libere & inuiolabiliter obseruare & obseruari facere sub prefati  
domini indignationis pena, In quorum omnium fidem & robur has presentes fie-  
ri mandauit & soliti ducalis sigilli impressione muniri Dat. Vrbini prima mensis  
Nouenbris 1509. Franciscus Maria Duca d'Vrbino manu propria.

loco \* sigilli. Gabriel,

## CAPITOLI DELLA CALZOLARIA

## E CALEGARIA



**L** NOME sia dell'onnipotente Iddio e della sua gloriosa madre sempre vergine Maria : e delli Beati apostoli S. Pietro e san Paulo, e del beato martire S. Crescentino protettore , e defensore della Città d'Vrbino, e suo contà, forza e distretto &c. A' honore e stato dell'Illustrissimo & Eccellentissimo S.S. Guid. Baldo Duca d'Vrbino di Monte Felto, e di Durante Conte &c. E della S. R. E. Capitaneo generale, Ad augmento e perpetua fermezza de l'arte della calzolaria, e di cialcun artefice di detta arte, e de tutti gli altri, quali con loro à detta arte sono tenuti, ouero faranno per l'auuenire.

**L**i infra scritti sono li capitoli, & ordinamenti, li quali li artífici dell'arte della calzolaria di detta Città, etiam e de tutti quelli ch'alla detta arte sono alligati, ouero per l'auuenire faranno, sono tenuti offeruare,

*Del modo e forma d'elleggere il consule e consiglieri, e camerlingo della detta arte.*

**I**N prima statuiamo, e ordinamo, che se faccia vn bossolo nel quale siano imbossolati otto breui, e in ciascano di quelli breui sia scritto il nome di vn maestro & artefice della detta arte della calzolaria atto e idoneo à essere consule, & ogni volta che si volesse trahere il consule nuouo se caui del detto bossolo vn breue, il quale consule cauato immediate insieme con il consule vecchio habbi à eleggere e chiamare tre consiglieri piu intelligenti & idonei, com'allor parerà che siano della detta arte, e li detti consuli, e consiglieri habbinolibertà d'elleggere vn camerlingo, e l'officio loro cioè di detti, consule, e camerlingo duri vn'anno.

*Come si deue fare restituire le cose tolte ad altri.*

**I**T E M ordinamo, e dicemo, che se per alcun caso ad alcuni delli compagni peruenisse alle mani coio, pelle, scotano, valinea, ouero peglia, colui, ouero quelli alle mani di quali alcuna delle dette cose li peruenisse siano tenuti, e debbano denuntiare al consule e rettore della detta arte, s'apparesse quelle ouero alcuna d'esse essere stata tolta, e darsi al detto consule, e chi contrafara paghi per banno e in nome di pena bolognini quaranta, e detto consule da poi sia tenuto denuntiare pubblicamente nella congregazione di tutti li compagni, e le dette cose tolte render e, ò farle rendere à quello, ouer quelli delli quali alcuna di dette cose sarà stata tolta.

*Come si deue fare, quando alcuna massaria pertinente all'arte, che fusse d'altri peruenisse alle mani d'algun calzolaro.*

**I**TEM statuiamo & ordinamo, che s'alcuno calzolaro hauesse alcuna massaria la quale pertenesse all'arte della calzolaria, e cognoscesse quella non essere sua, s'esso cognoscerà de chi la detta massaria è, non la debba retener, ma subito renderla à quello de chi sarà, e s'esso non sapesse di chi la fusse sia tenuto subitamente consegnare la detta massaria al consule e rettore di detta arte, e se scientemente la teneffe e non l'assignasse infra dieci di, dal dì ch'esso la detta massaria ha hauuta. Il consule predetto li faccia pagare cinque soldi per ogni fiata che fallasse in ciò, e il detto consule sia tenuto publicamente in la congregazione di detti calzolari ritrouare di chi sia la detta massaria, & che la sia restituita al vero patrone.

*Come ciascuno e tenuto aiutare l'altro e dare la parte al compagno.*

**I**TEM dicemo & ordinamo, che s'alcuno calzolaro trouarà alcuni de compagni hauere in mano, e volendo comperare alcuna cosa spettante e pertinente alla detta arte, lo debba aiutare, e dargli consiglio à bona fede, senza alcuna fraude, e colui, che prima cominciara il mercato sia tenuto dare la parte al compagno che venne dappoi, se la domandara, e s'esso non vorrà, ouero contradirà. Fatta di ciò querimonia nanti il consule faccia pagare à qualunq; contrasara cinque bologuini, e niente di meno li faccia dare la parte, se la domandara. Con questo che'l domandante la detta parte paghi quello che li tocca, ò contenti il mercante, per quanto monta la detta parte, nanti ch'esso si parta della casa doue è la detta mercantia.

*Come s'alcuno uendesse alcuna cosa pertinente all'arte, e quella hauesse cambiata.*

**I**TEM statuiamo e ordinamo, che s'alcuni delli compagni venderà cosa alcuna ad alcun calzolaro, ouero ad altra persona ch'appartenghi all'arte della calzolaria, e quella cosa scientemente hauesse cambiata. Il consule di detta arte riceuuta di ciò querimonia sia tenuto fare pagare à quello fusse calcato in questo fallo, s'esso non li potrà defendere, ouero sculare, vno fiorino per coio, ò per qualunque pezzo di corame, ouero altra cosa à quello de chi l'è,

*Come il consule sia tenuto denuntiare à quelli che conciano, che giurino di conciar bene e diligentemente.*

**I**TEM dicemo & ordinamo, che'l consule di detta arte sia tenuto, e debbia denuntiare à tutti quelli, che conciono nella detta arte, che giurino fare detta arte

bene lealmente. E s'alcuno non volesse giurare, esso consule sia tenuto denuntiarlo in la congregazione delli compagni, e comandare à tutti che non comprino da lui ne faccino alcun mercato con lui, e s'alcuno contrafara paghi per banno bolognini cinque, e s'alcuno farà richiesto per parte del consule che venghi à giurare, e non venghi non sia poi ricevuto, se prima non paga cinque bolognini.

**I T E M** statuimo & ordinamo, che'l consule di detta arte debbia assignare e dare al camerlingo di detta arte tutto quello ch'hauesse acquistato, ouero guadagnato per cagione del consolato della detta arte, nante che elchi d'ufficio. Et esso camerlingo sia tenuto tenere tutto quello, e rassegnare all'altro camerlingo, & esso camerlingo niuna cosa possa spendere delli dinari di detta arte senza licentia e voluntà delli compagni, cioè del consule e consiglieri. E ch'in fine del suo officio sia tenuto rassegnare ragione, e scriuere tutti li bandi & ogni intrata da chi esso riceue, & ogni partita de dinari che rimanesse sia e debbia essere di detta arte.

*Che ciascuno che compra corame, ouero altra cosa spettante all'arte debba dire la verità per quanto prezzo ha comprato à ciascuno delli compagni lo domandata.*

**I T E M** proueduto, e ordinato è, che qualunque delli compagni di detta arte compererà d'alcuna persona corame, ouero pelli, ò altra cosa spettante, e pertinente alla detta arte, e fusse adimandato d'alcuno delli compagni, per quanto prezzo esso l'habbi hauuto, sia tenuto dire la verità senza fraude e menzogna alcuna, per quanto prezzo l'ha comprata palesemente, à tutti quelli che sono presenti, e s'alcuno contrafara, o mentira, e le predette cose ino osseruara, sia tenuto pagare per banno per ciascuno, ouero altra cosa comprata dieci bolognini il qual banno sia tenuto senza fraude il detto consule o rettore riscuotere e far pagare. E questo s'intenda in questa Città, & in qualunque altro luogo.

*Che ciascuno giurà & osseruare questi capitoli sia tenuto dare al consule ricolta pegno, ò tenuta, quando li fosse domandata.*

**I T E M** statuimo & ordinamo, che qualunq; giurà osseruare questi ordinamenti sia tenuto dare al cōsule dell'arte ricolta idonea, o pegno e danari per bādo essendo caduto in disobediencia alcuna secondo il tenore delli presenti ordinamenti, ogni fiata che per li rettori e consule di quest'arte li fusse domandato. E siano tenuti tutti quelli giurādo osseruare questi ordinamenti, non esporre ne fare ne per se ne per altri, ne permetta che si faccia alcuna querimonia, ò querela nanti il Podestà, ouero nanti altro ufficiale per alcun tempo di rettore e consule di detta arte, ne di lor messo pur alcuna cagione d'alcun bando pagato, secondo il tenore delli presenti capitoli sotto pena e banno di quaranta bolognini. Il qual banno siano tenuti pagare secondo il tenore delli presenti capitoli quelli che contrafarāno per ogni fiata.

*Come debbono essere puniti quelli di quest'arte che dicessero non  
hauer giurato.*

**I**TEM dicemo, & ordinamo, che qualunque delli detti nostri compagni dicesse non hauer giurato osservare questi comandamenti e capitoli, e non esser tenuto osservare li presenti capitoli sia tenuto pagare per pena cinque bolognini per ciascuna volta che contrafarà.

*Quanto uogliono essere grandi li trespoli: e li asi che si portano in piazza.*

**I**TEM proveduto, e ordinato è, che se quistione fusse tra li nostri compagni delli luoghi da pigliarse in piazza e di banchi d'essere posti li, che ciascuno delli compagni debbia & sia tenuto obedire il consule sopra quello bando: quella pena, per ciascuna volta che fusse contrafatto, cioè di bolognini cinque, e che li trespoli da portare in piazza siano e debbono essere lunghi cinque piedi il piu, & l'asso sei e non piu: & essi calzolari siano tenuti e debbano stare dopo il desco, ouero banco, accio ch'uno non faccia impaccio all'altro.

*Che ciascuno calzolaro sia tenuto andare alla dunanza al luogo deputato.*

**I**TEM dicemo & ordinamo che ciascuno calzolaro, e tutte le persone tengono con loro alla detta arte siano tenuti andare e stare al luogo alquale per il consule in esso sarà deputato tutte le volte, che saranno chiamati e richiesti, & di quel luogo non si debba partire senza licentia, & qualunque contrafara per ciascuna fiata e in ciascun caso paghi per banno vno bolognino, il qual banno esso consule sia tenuto fare pagare à qualunque facesse il contrario.

*Che ciascun calzolaro giurato per alcun banno se possa escusare*

*nanti il banno.*

**I**TEM ordinamo e dicemo, che s'alcuno calzolaro fusse grauato, o pignorato per alcun banno, ouero bandi dalli rettori della detta arte, ouero per suo comandamento, & esso vorra nanti à esso rettore, o consule difendersi. ouero scusarsi, ch'al pagamento di detto bando esso non è tenuto, il consule predetto, lui & ogni scusa di ligentemente debbia intendere, & quel tale così grauato citare, e farlo citare per il messo due volte, che venghi nante à lui à defenderli, & escusarsi, e s'esso giurara non essere caduto in detto bando non se possendo prouare altrimenti, li faccia rendere il pegno à lui tolto, e cio sia in promissione del consule predetto e consiglieri, & se quello, à cui il pegno è stato tolto à ditta requisitione non venira à defenderli da poi non sia udito.



*Che s'alcuno maestro dell'arte morisse il Consule sia tenuto adunare li compagni dell'arte, e andare a farli honore alla sepoltura.*

**I T E M** statuiamo e ordinamo che s'alcuno di detta arte o compagnia morisse, cioè che sia maestro, il cōsule predetto sia tenuto adunare e far adunare per suo messo tutti li compagni, e quelli ch'attendono alla detta arte, & andare & essere presente alla sepoltura del compagno allhora morto, & chi contrafara di non obedire a essere presente alla detta sepoltura paghi per banno ouero pena vno bolognino.

*Che nessuno calzolaro ne conciatore debbia conciare alcuna pelle a*

*chi non fosse dell'arte.*

**I T E M** statuiamo e ordinamo, che nessun calzolaro, ne conciatore di detta Città debba conciare alcuna pelle ne coio: ad alcuna persona ne ad alcuno che non habbia giurato osservare questi capitoli, & chi contrafara paghi per banno per ciascuna pelle e ciascun coio bogni 20. ogni fiata che contrafara, & per ciascuna pelle, eccetto ch'è petitione di qualche amico, qualche pelle per stiali, o per calze da seruiti o altro niente di meno con licentia del consule.

*Che tutti li calzolari ogni capo de sei mesi di nuouo siano tenuti giurare il consule dell'arte, et ogni suo comandamento.*

**I T E M** proueduto e ordinato è, che tutti li calzolari e tutti quelli, che sono tenuti & obligati o che saranno alli presenti comandamenti debbino di nuouo ogni capo di sei mesi giurare d'obedire tutti li comandamenti del consule dell'arte, qual è, & sarà per l'auenire a tutte quelle cose che si faranno per esso consule, ouero li comandarà per suo messo per fatto dell'honore e vtile di detta arte, e chi non obedirà al detto consule, o recusarà d'obedire paghi per pena ouero banno cinque bolognini, & tutti li altri calzolari siano tenuti non fare dell'arte della calzolaria al detto disobediante alcuno seruitio o commodità, & chi contrafara paghi per banno e pena cinque bolognini.

*Che ciascuno di detta arte sia tenuto tenere secreto e non manifestare alcuna cosa li sia data in secreto per il consule.*

**I T E M** ordinamo e dicemo che tutti di quest'arte e compagnia siano tenuti tenere in credenza e secreto e non manifestare ad alcuno quelle cose le quali il consule per il fatto di quest'arte ouero compagnia comandarà se debbino tenere celate, & segrete. E s'alcuno contrafara paghi per banno e pena uno fiorino, e piu e meno ad arbitrio e volunta di detto consule.

vno il discipulo dell'altro nella bottega alla pena d'vn fiorino ogni volta che fusse contrafatto, & questo s'intenda fin che non appare il discipulo hauere fatto ragione con il suo maestro, & che l'habbia satisfatto. Pur che non appara la cagione proceduta dal maestro.

*Che tutti li capitoli di quest'arte siano scritti in un libro di carta pecorina.*

**I T E M** statuimo e ordinamo, che tutti li capitoli e ordinamenti di quest'arte si debbino bene scriuere, & translatare in vno quaderno di carta pecorina con le palle e &c.

*Che nessuno calzolaro faccia calzamento alcuno d'alcuno corame se prima non mostra onde l'ha hauuto.*

**I T E M** stabilimo e ordinamo, ch'alcuno calzolaro di detta città ne alcuno attendente alla detta arte faccia calzamento alcuno ad alcuna persona di corame nuouo di essa persona se prima quello volente far fare il calzamento non mostra à esso calzolaro onde ha hauuto il detto corame e qualunque contrafara paghi ogni volta vno fiorino.

*Che nessuno calzolaro contradichi la tenuta al consule ne li dichi ingiuria*

**I T E M** dicemo & ordinamo che tutti li calzolari debbino dare la tenuta ouero pegno al consule, ouero al suo messo ogni fiata ch'ad alcuno sarà domandato; e qualuque non li darà, ouero dira ingiuria al consule, ò al suo messo paghi per banno e pena bolognini 40. E il consule succedente sia tenuto à bona fede senza fraude il detto banno exigere & riscuotere dal suo predecessore.

*Che li calzolari debbino hauere un piazzaro.*

**I T E M** statuimo & ordinamo, che'l consule e consiglieri e tutti li calzolari di detta Città habbino e debbino hauere vn messo, ouero bailio, il quale faccia e debbia fare, tutte le richieste, citationi, e relationi le quali fussero oportune e necessarie alla detta arte.

*Che il consule possa imporre le pene e banni per bene e utilità dell'arte.*

**I T E M** dicemo e ordinamo che'l consule di detta arte possa comandare e imporre pene e banni à tutti li huomini di detta arte & à ciascuno d'essi, com'à lui piacerà e piacerà per bene vtile e honore di detta arte fin alla somma de bolognini quaranta. Et le dette pene e banni esigere e torre al contrafaciente di fatto come di sua volontà procederà. E le predette cose habbino luogo e siano offeruate in tutti li calzolari di detta Città e contado.

*Che ciascuno uolente incominciare Parte di nuouo debbia pagare.*

**I**T E M statuiamo & ordinamo, che s'alcun calzolaro vorra comenzare Parte della calzolaria di nuouo se sarà della Città d'Vrbino paghi al consule, e camerlingo di detta arte bolognini x. e se sarà del contà ouero forestiero paghi bolognini xx. alli predetti.

*Che'l consule tenghi ragione ogni di eccetto le feste comandate da Santa Chiesa e le feste di nostra Donna.*

**I**T E M statuiamo e ordinamo, che ciascuno calzolaro ouero attendente alla detta arte di detta Città e suo contà, il quale fusse tenuto dare ad alcuno calzolaro, ouero attendente à detta arte alcuna quantita de danari per cagione di detta arte, e colui che douesse riceuere facesse alcuna querela al consule di detta arte, esso consule sia tenuto e possi per suo messo à petitione di colui che deue riceuere fare citare quello, e tenere ragione à ciascuno domandante ogni di, e colui che sarà citato se per tutto quel di nel qual è stato citato non comparerà innanzi al consule, ne si presenterà à difendersi e scusarli sia licito ad esso consule pronuntiare e sentenziare l'altro di prosimo contra quello deue dare, in quella quantità li sarà domandata, saputa la verita del fatto, e della conditione, e possa comandare à quello che deue dare ch'infra il termino ch'al cōsule parerà debbia dare e pagare à quello che deue hauere quella quantità de danari ch'esso è tenuto pagare, e chi contrafara paghi per banno x. bolognini per ciascuna volta, e dapoì che'l comandamento sarà fatto se colui ch'è debitore non pagara, E colui che deue riceuere denuntiarà al consule esso non hauere pagato infra il termino à lui asignato il consule sia tenuto e debbia à quello che deue dare fare pagare la pena predetta. Et s'esso consule non esigerà e rescuoterà da quello la detta pena esso consule sia tenuto in fine del suo officio pagare la pena predetta de suoi proprii danari quante volte sarà da lui contrafatto, se detto debitore non fusse tenuto pouerò, che non potesse pagare. Al quale il consule possa fare quel termino li piacerà.

*Che ciascuno à cui fosse tolto alcun pegno sia tenuto ritoglierlo.*

**I**T E M dicemo & ordinamo, che s'alcuno calzolaro de detta Città, ouero attendente alla detta arte sarà stato grauato ouero pignorato à petitione di qualunque altro calzolaro, ouero attendente alla detta arte quello grauato e pignorato sia tenuto e debba riscuotere il pegno e la tenuta, al termino di vn mese, e da quel impoi sia licito à colui à cui petitione è stato tolto il pegno in presentia del consule di detta arte vendere ouero impegnare detto pegno alle spese de chi el sarà.

Che

*Che li forestieri douendo riceuere dalli terrieri alcuna cosa paghino.*

**I**TEM ordinamo e dicemo che s'alcun mercante, ouero calzolaro forestiero douesse hauere d'alcuno calzolaro di detta terra, ouero del suo confado alcuna quantità de danari & se esigerà & riscuoterà con la forza e fauore del consule e retore della detta arte, sia tenuto esso forestiero dare e pagare al camerlingo d'essa arte noue danari personaliter.

*Che la congregazione delli calzolari sia al menole due parti.*

**S**TATVIMO e ordinamo, che qualunque volta l'arte, ouero la compagnia dell'arte della calzolaria de detta Città s'adunará debbino essere almeno le due parti delli huomini di detta arte, se alcuno caso vorranno proporre. Et prima se debba deliberare per il consule, o consiglieri se metta à partito intra li huomini di detta arte & compagnia, e quello che sarà consigliato per li calzolari predetti, o alcuni d'essi si venca per le due parti è quello sarà vento vaglia e tenga, altramente no.

*Quando sarà tempo à pagare per ciascuno dell'arte per uenire alla luminaria.*

**I**TEM statuimo e ordinamo, che ciascun maestro della detta arte scritto nella matricola d'essa debbia e sia tenuto pagare doi bolognini, e li lauoranti vn bolognino, & il maestro sia tenuto pagare per il discipulo ad ogni requisitione e domanda del camerlingo di detta arte scritto nella matricola e questi bolognini siano per la luminaria e debbino e siano tenuti venire, & essere presenti, & andare alla luminaria e seguitare il dopiero dell'arte, e il consule e consiglieri.

*Come debbono essere pagati li lauorenti conduti à lauorare in la detta arte.*

**I**TEM statuimo e ordinamo che ciascuno maestro e artefice dell'arte predetta, o qualunque appartenesse alla detta arte conducesse alcuno lauorente à lauorare al conciatoio, o ad altro luogo debbia e sia tenuto pagare subitamente al detto lauorente, e il detto consule sia tenuto fare ragione summaria vedita la veria à qualunque douesse riceuere alcuna cosa, chi farà querela inanzi à lui, e qualunque non obediisse al detto consule cioè non pagarà li detti lauorenti paghi per pena bolognini x, per qualunque volta contrafarà, & il debitore sia tenuto à danni & interessi del creditore.

Tc

ferta della luminaria che si fanno à termino di xx. di & il maestro sia obligato per il figliuolo e nepote, e lauorenti, e se non pagara al termino paghi vn bolognino per lo maestro e lauorente.

**I T E M** statuiamo e ordinamo che nessuna persona di qualunque conditione se sia che faccia, o eserciti l'arte delle scarpe, ò di conciare di corami, ò conuelle, o dependente da quella ardisca presumi in occulto, o in palese sotto alcun quesito colore di fare ò far fare compagnia con alcuno, che non sia della detta terra, o suo conrado e distretto, che non facci, ò eserciti dett'arte sotto pena de ducati dieci d'oro exigen da de facto da chi contrauenisse tante volte quante contrafacesse, delle quali te ne applichi la mita alla camera, e il quarto all'accusatore, e l'altro quarto alla compagnia, e habbi à pagare bolognini quattro per ducato all'officiale esequente.

**I T E M** statuiamo e ordinamo e comandamo, che nessuna persona di detta terra, o suo distretto ardischi ne possa per alcun modo, ò via fare, ne far fare compagnia con alcun forestiero ch'esercitasse, o non esercitasse detta arte di scarpe ò concia sotto pena di xx. ducati d'oro, per ciascuna volta d'applicarsi come di sopra.

**I T E M** statuiamo & ordinamo che ciascuno forestiero che fusse per ò del territorio del nostro Illustrissimo Signore & in quello facesse le fattioni reali e personali che volesse incominciare detta arte in detta terra, o distretto, sia tenuto pagare al consule e Camerlingo vn ducato d'oro prima ch'incominci à lauorare, E se quel tale fusse di fuori del stato habbi à pagare doi ducati d'oro.

**I T E M** statuiamo e ordinamo e comandamo à ciascuno che facesse l'arte della concia del corame di detta terra ò suo contàdo, ò distretto non ardischi ne presumi per alcun quesito colore mettere ne far mettere per se ò per altri in suo nome corame piloso amollo in acqua per mettere in calcina senza espressa licentia del consule di detta arte, e qualunque contrafacesse calchi in pena de bolognini 40. per ciascuna volta d'applicarsi la mita alla Camera del S. e vn quarto all'accusatore, e il resto al consule, e il podestà che ne farà l'esecutione habbia bolognini quattro dal delinquente.

**I T E M** statuiamo e ordinamo che nessun officiale possa tenere ragione ad alcuno calzolaro ò attenente à detta arte di calzolaria saluo li consuli predetti per le cose spettante alla detta arte.

**I T E M** statuiamo e ordinamo, che nessun calzolaro, ò attenente che sia della Città d'Vrbino ò suo contà non ardischi ne presuma domandare alcuna quantità de danari ad alcuno calzolaro ò attenente alla detta arte dinanzi ad alcun officiale, saluo dinanzi li consuli predetti per ciascuna cagione ch'appartenesse alla detta arte alla pena d'vno ducato d'oro per qualunque volta che contrafarà, d'applicarsi come di sopra, e bolognini quattro per fiorino habbia hauere l'officiale che ne farà l'esecutione.

**I T E M** statuiamo e ordinamo che ciascun officiale haura il bollettino delli consuli da quello che deue hauere sia tenuto a fare l'esecutione summaria contra quel-

lo che deue dare secondo il tenore del bollettino predetto per esecuzione habbia bolognini quattro per fiorino.

**I T E M** statuimo, e ordinamo, che à tutte le predette cose siano obligati tanto li calzolari e conciarori di corami del contado; quanto della Città predetta e siano tenuti ad obedire li detti consuli e loro comandamenti sotto le sopradette pene.

**I T E M** statuimo & ordinamo che li consuli e camerlenghi predetti siano tenuti esigere li danari della luminaria predetta, cioè da maestro bolognini doi, e da lauorenti bolognino vno per ciascuno, e per ciascun anno, e non riscotendo sia obligato detto camerlingo à pagare di suo, salvo licita cagione, e pagare le luminarie consuete li danari che soprauanzassero se ne debbia comprare li doppieri per li morti che fussero stati di detta arte, e morendo alcuno di quelli siano accompagnati come è detto, e caso ch'alcun amalato non si potesse per pouerta aiutare da se sia souenuto delli dinari della luminaria che restassero in mano di detto camerlingo, e morendo sia sepolito per amore d'Iddio con detta intrata, Ma s'alli suoi heredi rimanesse faculta alcuna siano tenuti poi à satisfare le spese occorse nearedimeno campando l'amalato sia tenuto iusta suo potere satisfare al detto camerlingo.

**I T E M** statuimo, e ordinamo che com'è detto in li sopradetti capitoli, il detto consule sia tenuto à tenere ragione a tutti della detta arte della calzolaria e calegria ogni di eccetto le feste comandate dalla ecclesia. E che dalle sententie per il detto consule date nessuno si possi appellare ad alcun giudice, ò ufficiale, ma che debbino farne compromesso in doi, & in il terzo non suspetti, & siano di detta arte, & habbino autorita secondo li statuti d'Vrbino che parlano delli compromessi, & alla sentenza di detti consuli per la prima habbino termino tre mesi e non piu.

**I T E M** statuimo & ordinamo, che non sia nessun maestro calzolaro, ouer caligaro ò attendente alla detta arte, ch'ardisca di fare bottega, se prima non si fa scriuere alla matricola di detta arte alla pena de bolognini xx. La quale pena si debba applicare la mira alla camera Ducale, & l'altra mira all'arte predetta.

**I T E M** statuimo & ordinamo che non sia nessun maestro che possi dare da lauorare à nessun discipulo se non hanno prima la fede dalli consuli, che siano matricolati alla sopredetta pena.

F I N I S.

R E G I S T R V M.

\* \*\* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt.

Omnes sunt duerni, præter Rr qui est simplex.



# ERRORS IMPRESSORVM PRIMI LIBRI.

Prima pagina Epistolę ad Illust. facia. 1. versu 13  
ibi iudicium animi loco iudicium impone iudicium  
Eadem epistola & pag. 1. facie 2. versu 8. ibi sincera  
fede pro fede legas inde  
Tabula primi libri. fac. 1. ver. 1. ibi virginis dic virgini  
Tab. secundi libri pag. 3. fac. 1. ver. 12. ibi clausum dic  
clausa. &  
Eadem pag. 1. & fac. 1. ver. 16. ibi de societate bonũ  
legas bouum. &  
Eadem pag. & fac. ver. 5. ibi q̃ liceat damno pro  
damno remitte Domino  
Iterum in eisdem pag. & fac. ver. 27. ibi scripsum, le-  
gendum est scripsum  
Tabula quartũ lib. pag. 1. fac. 1. ver. 1. ibi citatis dic  
citata. &  
Eadem tabula pag. & fac. ver. 14. ibi ad damnu pro  
damnum suppone domum  
Libro. 1. Rubri 4. pag. 2. fac. 1. ver. 6. ibi Episcopas  
legito episcopantis  
Lib. 1. rub. 4. pag. 1. fac. 1. versu 1. ibi oblationi hono-  
rem dicas oblatio in honorem  
Lib. 1. rubri. de modo, & ordine obseruando per  
populu &c. in fine dict. rubri. Adde  
Rubri. 7. foliet in pagina 1. fac. 1.  
Lib. 1. pag. 4. fac. 1. in Rub. De Electione Domini-  
rum Confa. Et Prio. Rub. 2. dic Rub. 5  
Lib. 1. Rub. 8. licet dicat 3. pagi 4. fac. 1. ver. 13. ibi  
ad paluccas legito ad palutras  
Lib. 1. pag. 4. fac. 1. in Rub. 1. de ingressu. & iuta-  
mento. Rub. 1  
Lib. 1. pag. 5. fac. 1. in Rub. forma Iuramenti Rub.  
4. dic Rub. 10  
Lib. 1. pag. 5. fac. 1. in Rub. de auctoritate & officio  
Domini Confilerij & Rub. 5. dic Rub. 11  
Lib. 1. pag. 6. fac. 1. ver. 19. ibi quam dic que  
Lib. 1. pag. 6. fac. 1. uer. 1. ibi manutens dic ma-  
nutinens  
Lib. 1. pag. 8. fac. 1. ibi contra. loco contra dic quę  
Lib. 1. pag. 9. fac. 1. uer. 20. ibi si non fuerit ab solu-  
tus loco non dic vero  
Lib. 1. pag. 9. fac. 1. ver. 1. ibi p̃ quolibet Adde che  
Lib. 1. pag. 11. fac. 1. ver. 4. ibi & in iordina pro in  
dica legas iudicia  
Lib. 1. pag. 11. fac. 1. ver. 6. ibi qua simili loco qua,  
legas que  
Lib. 1. pag. 11. fac. 1. ver. 8. ibi ex bussula ditorum lo-  
co ditorum legas Doctorem  
Lib. 1. pag. 14. fac. 1. ver. 1. ibi et virgi pro vagi lege  
fungi.

fungi  
Lib. 1. pag. 15. fac. 1. ver. 19. ibi pro uno in locum  
vno legas vna. & ibidem in quo dic in qua  
Lib. 1. pag. 15. fac. 2. ver. 18. ibi decem solidis pro  
solidis legas solidorum  
Lib. 1. pag. 15. fac. 2. ver. 40. ibi arengatio dic Aren-  
gatione  
Lib. 1. pag. 16. fac. 1. uer. 1. ibi contrarietati dic Con-  
trarietate  
Lib. 1. pag. 16. fac. 1. ver. 1. ibi alteri dic alterius & ibi  
de. d. versu. 2. an fine cũ prima seq. ibi cõfirmati dic  
confirmacione  
Lib. 1. pag. 16. fac. 1. ver. 1. ibi pregradare non consul-  
tan tiendum dele dua verba. Et senbe propalata  
ante confirmacionem fiendam  
Lib. 1. pag. 16. fac. 1. ver. 16. ibi clara dic clera  
Lib. 1. pag. 16. fac. 1. ver. 18. ibi collata dic colecta  
Lib. 1. pag. 16. fac. 1. uer. 4. remuneranda dic remun-  
enda  
Lib. 1. pag. 18. fac. 1. ver. 7. ibi dare dic clare  
Lib. 1. pag. 16. fac. 1. ver. 18. ibi solidis dic solidorum  
Lib. 1. pag. 11. fac. 1. ver. 41. ibi viribus dic viribus  
Lib. 1. pag. 12. fac. 1. ver. 16. ibi cancellatione dic can-  
cellatum  
Lib. 1. pag. 14. fac. 1. ver. 19. ibi aplicandum dic ap-  
pellatum  
Lib. 1. pag. 15. fac. 1. ver. 11. ibi regi dic. exigi  
Lib. 1. pag. 18. fac. 1. ver. 1. ibi signata o bollata dic  
signata o bullata  
Lib. 1. pag. 18. fac. 1. ver. 4. ibi. se alcuna. inter se, &  
interpone. in  
Lib. 1. pag. 18. fac. 1. ver. 16. directi vel indirecti dic  
directa vel indirecta  
Lib. 1. pag. 18. fac. 1. ver. 6. ibi capiruli dic Capiranei  
Lib. 1. pag. 18. fac. 2. ver. 19. ibi equali dic aliquali  
Lib. 1. pag. 15. fac. 1. ver. 19. ibi fondatorum dic for-  
matorum  
Lib. 1. pag. 11. fac. 7. ver. 28. ibi rancella dic. rancella  
Lib. 1. pag. 14. fac. 1. ver. 19. ibi dum legas dicti  
Lib. 1. pag. 16. fac. 1. ver. 1. ibi fideliter dic fideliter  
Lib. 1. pag. 17. fac. 1. ver. 6. ibi lani dic lateribus  
Lib. 1. pag. 17. fac. 1. venire. dic. vni  
Lib. 1. pag. 18. fac. 1. ver. 1. ibi extra dic. ex  
Lib. 1. pag. 19. fac. 1. ver. 1. ibi presens dic presentem  
Lib. 1. pag. 19. fac. 1. uer. 8. ibi teneat dic teneatur  
Lib. 1. pag. 40. fac. 1. ver. 4. ibi. solidis dic solidos  
Lib. 1. pag. 41. fac. 1. ver. 7. ibi luere dic luere  
Lib. 1. pag. 41. fac. 1. uer. 17. ibi tam dic tam

## Errata in secundo & tertio Libris Statutorum sic corrigę

Folio 45 lin. 2. prima facie noluerit lege voluerit  
fol. 46. nec licet lege nec liceat  
fo. eod. 1. fac. lin. pen. rub. 6. appodiffa lege appodiffa  
fol. 48. lin. 55. pane. lege pami  
fol. eod. 1. fac. lin. 8. dict in 30. libr. in originali di-  
cit 35.  
fol. eod. 1. fac. post verbum pau. Rub. 1. oibi lin. 14  
ci adde & eundem  
fol. 50. sub. Rub. 1. 8. lin. 1. post verbum quod adde si  
fol. 55. 2. fac. lin. vltima post verbum habere adde de

Libris Statutorum sic corrigę  
fol. 16. 2. facia. lin. 9. gratatum lege grauatum  
fol. 17. Rub. 17. lin. 1. pro. interpretatione linter-  
pellatione  
fol. eod. fac. 2. lin. 9. in scripturis. lin. scriptis  
fol. 18. lin. 1. durante. l. durent  
fol. eod. lin. 1. possit. l. possiet.  
fol. eod. 1. fac. sub Rub. 40. ibi lin. 1. post verbum  
pplazzarios add. & beuarios  
fol. 60. lin. 1. 1. comparatione. l. comparationis  
fol. eod. Rub. 46. de satisfactione danda. l. danda

fol.eod.fac. 1 sub rub. 47. ibi lin. 6 post verbum teneatur adde habitare sub fida custodia  
fol. 61 sub Rub. 1 ibi lin. 12 de fructibus. l. fructus  
fol.eod. in fin. in margine de tris. l. prohibita  
fol. 62 lin. 18 condicione. l. condicione  
fol.eod. facia 1 sub Rub. 19 ibi lin. 7 ad prohibendum. l. ad prohibendum  
fol. 64 lin. 1 1 eora. l. eorum  
fol.eod. 1 fac. lin. 18. l. preventionis. l. preventionis  
fol. 65 sub Rub. 1 ibi lin. 12 lulticie. l. Inulticie,  
fol. 66 lin. 1 1 facta. l. facte  
fol. eod. lin. 1 8 intelligitur. l. intelligatur  
fol. eod. lin. 20 supradictis. l. supradictis  
fol. eod. 1 fac. sub Rub. 5 lin. 1. l. Indicijs. l. indicijs  
Item ibi lin. 7. pro appellatione. l. per appellationem  
Item ibi. ead. lin. tributorum. l. tributorum  
fol. eod. & fac. sub Rub. 6 ibi lin. 4 ultimus. l. ultimus  
Item ead. lin. & sequenti appellari & reclamari. l. appellare & reclamare  
Item ibi lin. 8 grauatum. l. grauata  
fol. 67 loco numeri 67 impressum fuit 121  
fol. eod. lin. 1 factalia. l. fatalia  
fol. eod. sub Rub. 7 ibi lin. 1 impetenti. l. impetenti  
fol. eodem. fac. 1 lin. 1 in interrogatorijs. leg. interrogatorijs  
fol. eod. & fac. sub rub. 1 ibi lin. 4. appellatum. l. appellante  
Item ibi lin. 1 principalem. l. principale  
fol. 69 sub Rub. 17 ibi lin. 8 fuerit. l. fueret  
fol. eod. fac. 1 lin. 1. solutione. l. solutionem  
fol. eod. & fac. sub Rub. 19 ibi lin. 1 suspicionis. l. suspicionis  
fol. 70 lin. 14 expressis. l. expresso  
fol. 71 in inscripti. lin. 1 secundum l. primum

Errata Quatuor libri

In pagina 81 in 1 facie. Rubrica 15 linea tertia decima conuictus. leg. conuicto lin. 33. eadem l. eodem. lin. 33 deest dicto & In pag. 87 Rub. 17 facie 3 lin. 1 deest & linarum dei In ead. pagina sub Rub. 28 lin. 16. pariat. leg. pariat. In pagina 88 Rub. 36 in 1 fac. lin. 10 deest verbum furata. In pag. 87 Rub. 31 lin. 1. deest verbu vel filia. In ea pa. in 1 fac. lin. 1. pul. vnu. n leg. aum. lin. 6. opproprium leg. obbrobrosium. lin. 9. opprobrosium leg. obbrobrosium.  
In pag. 88 Rub. 31 1 fac. lin. 3 deest vel comitatur. lin. 9 qui leg. quis. In pag. 89. Rub. 36 in 1. facie lin.

Errata quatuor libri extra

In pagina 97. fac. 1. lin. 4 piumbea l. plumbeum. lin. 11 comuni. l. commune. lin. 18 ciuitatem. l. ciuitatem. lin. 21 officialis l. officiales. In pag. ead. fac. 1 lin. 16 inuenciss. l. inuenis. lin. 28 similia. l. similia. lin. 24 rimari. l. rimari. lin. 27 & 28 ferr. l. fecerit. lin. 28 erm. l. rem. In pag. 98 fac. 1. lin. 1 forum. l. Sonu. lin. 4 rub. 6. Rub. 31. lin. 9. appellatum. l. appellationu. lin. 11 rub. 10 l. rub. 6. lin. 10 gauda. l. guarda. lin. 17. rub. 11. 17. In pag. eadem fac. 1 lin. 3. scotani. l. scotani. lin. 38 & claudet. l. claudat. In pag. 99. fac. 1. lin. 6. rub. 11. l. rub. 8. lin. 4 rub. 13. Rub. 9. lin. 20 promiserit. l. promiserit & se. lin. 31. cecitatum. l. cecitatum. In pag. 100 fac. 1. lin. 1. solidi. l. solidi. lin.

fol. eod. lin. 8 renunciantur. l. remittatur  
Item ibi lin. 17 registri. l. registrar  
fol. eod. fac. 1 lin. 9 de Barolis. l. de Barolis  
fol. 71 lin. 1 tum. l. tunc  
Item ibi lin. 1 partium. l. partium  
Item ibi lin. 34 debetur. l. debeat  
fol. eod. fac. 1 lin. 19 proferret. l. profert  
fol. 73 lin. 3 Iulij leg. Iulij  
fol. eod. fac. 2 lin. 9 terminis lege termini  
Item ibi lin. 17 ante verbum teneatur adde Iudex  
fol. 74 lin. 13 de quo lege de quo  
fol. eod. lin. 1 1 a tali lege & tali  
fol. eod. vltima lin. in texto lege mandato  
fol. eod. fac. 1 lin. 1 acceptatur lege acceptetur  
fol. eod. lin. 19 notandi lege votandi  
fol. eod. lin. 3 notando lege votando  
fol. 75 lin. 3 facit lege fuerit  
fol. eod. lin. 7 inducant lege Iudicant  
Item lin. 1 1 adanur ut sequitur  
Item lin. 1 8 quod lege qui  
fol. eod. fac. 1 lin. 3 requiratur lege requiritur  
fol. eod. lin. 16 capitulo lege capitano  
fol. 76 lin. 7 potest lege prout  
Item lin. 14 indina lege Iudicia  
Item lin. 10 parte lege parti  
Item lin. vltima tresdecim lege tresdecim  
fol. 77 fac. 1 lin. 1 seuerij de bonauu lege seueri de Bonauis  
Item ibi lin. 1 8 Guido Iuneus lege Iuarcus  
Item lin. 19 fuscarnus lege fuscus  
Item lin. 20 Putcus lege Pucius  
Item lin. 3 Claudius lege clauarius  
Item lin. 15 Iuneus lege Iuneis  
fol. 77 fa. 1 lin. 19 indij lege Iudij

Statorum sic corree. &c.  
19. teneatur & debeant. leg. teneatur & debeat. linea vltima in 1 fac. dominorum. leg. datorum. ead. pag.  
In pag. 90. Rub. 39 an 2 fac. lin. 2. calibus. leg. calibus. lin. pen. ead. rub. & pag. eum lege cum. In pag. 61 in 1 fac. lin. 3. manente leg. manentem. In pagina 92. Rub. 45. 1 fac. lin. 1. mereatur. leg. mercauit. In ead. pag. rub. 46. in 1 fac. lin. 4. ciuitati leg. ciuitatis.  
In pag. 93 rub. 49. Rub. ead. de prauata receptabibus l. receptandis. In ead. pag. Rub. 10 relapsi. l. rebellibus. In pagina 96. rub. 61. 1 fac. lin. 10. debeat. l. debeat. In ead. pa. rub. 63. 1 fac. lin. 3. qualiter. l. quilibet  
— Errata quatuor libri extra  
10. vendendi cum. l. vendendi eum. lin. 1. 1. fraudandi l. fraudandi. lin. ead. in poemam dupli cuius l. lipidat in poemam dupli eius. lin. 11 haerent l. habent. lin. 13 solidorum l. solidorum. lin. 13 panistuli l. panistuli. lin. 17. podimium l. podimum. lin. 31. velio l. vs.  
In pag. ead. fac. 1 lin. 16 duorum l. Dominoru. lin. 1 rub. 14 rub. 10. In pag. 101 fac. 1. lin. 16. minus l. minus. lin. 30 panuendulis l. panuendulis. lin. 1. caminas l. caminos. lin. 37. accepert. l. accepert. lin. ead. habet l. habent. lin. 38. forma l. furni.  
In pag. ead. fac. 1 lin. 1 rub. 15. l. rub. 11. lin. 18. rub. 16 l. rub. 11. lin. 10 teneatur l. teneatur. lin. 38. in aliquo l. aliquo. In pag. 101. fac. 1. lin. 3 rub. 17 leg.

rub. 1. 1. lin. 16. cūcarem vel districtum l. ciuitate vel districtu. lin. 17. quæ sit & esse intelligatur l. quæ sine & esse intelligatur. lin. 19 rub. 1. 8 l. rub. 14. In pag. ead. fac. 2. lin. 4 habere l. habere. lin. fin. rub. 1. 9. l. 1. 5. In pag. 109 fac. 1. lin. 16 vnciz l. vnciarum. lin. 33 esse l. esse. In pag. ead. fac. 1. lin. 7 rub. 1. 10. l. 1. 6. lin. 4. Aliquod l. aliquo. lin. 3. diare l. oliare. lin. 17. rub. 1. 1. 7. & Aromatis l. Aromatis. lin. 18. teneatur l. teneatur. lin. 36. republica l. rubrica. In pag. 104. fac. 1. lin. 1. taxa l. tara. lin. 5. rub. 1. 1. 1. rub. 1. 8. lin. 13 & 17 ferica l. fericea. lin. 36. ornato l. ornati. In pag. ead. fac. 2. lin. 1. 1. debere & l. debere. lin. 17 teneatur l. teneatur. lin. ead. habuerit l. habuerit. lin. 19. fidei iussore l. fidei iussorem. lin. 20. & bene l. de bene. lin. 21. vt si l. vt supra. lin. ead. non possit l. non possint. lin. 22. apparuerit l. aperuerit. lin. 23. rub. 23. l. rub. 19. lin. 28 & debent leg. debeant. lin. 29. quod liqui. lin. 34 expensis l. expensis. In pag. 105. fac. 1. lin. 6. rub. 1. 4. leg. rub. 20. In pag. ead. fac. 2. lin. 1. rub. 15. l. rub. 21. lin. 37 nobis l. tenebit. lin. 8 ad quem l. ad quem. lin. 14. hic ponatur nota taxa boni. quia que l. boni. lin. 2. rub. 26. l. rub. 21. lin. 37. l. rub. 23. In pag. 106. fac. 1. lin. 1. 1. rub. 1. 4. lin. 3. rub. 29 l. rub. 25. In pag. ead. fac. 2. lin. 10 bononeno l. bononorum. lin. 10 exfoense l. exfoense. lin. 15 ficut l. ficut. lin. ead. arenæ autem & sciabion l. 10 bononeno. leg. lin. arena autem & sciabion bononorum. lin. 10. linea 24 rubri 30 leg. rubri. 26 lin. 33. rubri. 31 leg. rubri. 31. In pag. 107. fac. 1. lin. 1. 8 rubri. 1. 1. rubri. 29. In pag. ead. fac. 2. lin. 1. existenti l. existenti. lin. 19 rub. 33 l. rub. 19 lin. 20 collectum l. collectum. lin. 33. rub. 34 leg. rub. 30. lin. 33 panium l. panium. lin. ead. ad quem l. ad quem. In pag. 108 fac. 1. lin. 2. rub. 33 l. rub. 31. lin. 5 possit l. l. pro tribu l. lin. 16 rub. 36 l. rub. 31. In pag. ead. fac. 1.

#### Errata Sexti libri correctio.

Pag. 118 rub. 1. lin. 20. alla. legendum alio. pag. 119 rub. 1. lin. 8. possit. legendum possint. eadem lin. compleuerit. legendum non compleuerit. pag. 119 rub. 3 in secundo latere dict. pag. lin. 26 eis referentibus. legendum eos referentibus. pag. 120 rub. 4 lin. 6 sperati. legendum separati. pag. ead. rub. 4 lin. penultima. illos. legendum illas. successerit. legendum successit. pag. ead. rub. 3 dict. rub. effectualiter legendum effectualiter. pag. ead. rub. 7 lin. 1 dict. rub. accurre. legendum acculare. lin. 2 eius. legendum eius. lin. 3 laboratur. legendum laboratur. pag. ead. rub. 7. lin. 6 prius. legendum priorum. lin. 12. maior. legendum maiores. lin. 1. excellere. legendum excesserint. teneatur. legendum teneatur. lin. 14 excellere. legendum excesserint. lin. 16 acculare. legendum acculari. pag. 121 rub. 7 lin. 3. acculare. legendum acculare. pag. ead. rub. 8 lin. 3 dict. rub. inuictis. legendum inuictis. pag. ead. rub. 9 lin. 32 cum illo. legendum de illo. pag. 122 lin. 7 abolatur. legendum aboleatur. pag. ead. lin. 8 habuerit. legendum habuerint. pag. 123 rub. 13. lin. 5. dict. rub. tempore. legendum tempore. pag. ead. rub. 24 lin. 1 eadem pena. legendum eandem penam. pag. ead. rub. 14. lin. 4 danum dari. legendum damnum damnis. pag. 124 rub. 17 lin. 11 idem. legendum notum. pag. 124 rub. 1. 1. lin. 1 in secundo latere dict. pag. lin. 4 vicium. legendum vicium. lin. 1. potere. legendum ponere. pag. 128 rub. 23. lin. 4 domesticis. leg.

2. lin. 19 rub. 38 l. rub. 34. In pag. 109 fac. 1. lin. 7. rub. 39 l. rub. 35. lin. 8. rub. 40 l. rub. 36. lin. 15. rub. 41 l. rub. 37. lin. 19. rub. 42 l. rub. 38. In pag. ead. fac. 2. lin. 6. rub. 43 l. rub. 39. lin. ead. cloachis a tenendis l. cloachis a tenendis. lin. 16 rub. 44. rub. 45. lin. 23 rub. 47. In pag. 110 fac. 1. lin. 1. rub. 46. l. rub. 42. lin. 24 rub. 47 l. rub. 43. In pag. ead. fac. 2. lin. 1. 4. communis. commune. lin. ead. D. D. Prius l. D. D. Priores. lin. 27 & illi & illi. lin. 35 conducerent l. conduceret. lin. 36 rub. 48 l. rub. 44. In pagina 1. fac. 2. linea 1. filiz nec sorores defuncti potuit. leg. filiz & sorores defuncti potuit. lin. 7. quadrum l. gradum. lin. 8. odinis l. ordinis. lin. 9. possit l. possit. lin. 22 sforturas l. etiam non sunt. vt finitas. lin. 33 rub. 49 l. rub. 45. In pag. ead. fac. 2. lin. 8 rub. 51 l. rub. 47. lin. 15 rub. 52 l. rub. 47. lin. 30 inuitata cō legonetter l. inuitata cō legonetter. In pag. 112 fac. 1. lin. 27 qui contraria l. qui contraria. lin. 30 siao l. siao. lin. 37 quod correfcero l. correfcero. In pag. ead. fac. 2. lin. 11 prezzo l. pezzo. In pag. 114 fac. 1. lin. 19. 0 al tra f. o oltre. lin. 23 nec possit l. nec possit. In pag. ead. fac. 2. lin. 5 remore l. remore. lin. 22 ostense l. ostense. lin. 24 & la vendita del danno l. della mendra del danno. lin. 29 eccessiuamente l. eccessiuamente. lin. 39 corando l. cōando. In pag. 115 fac. 2. lin. 9 salua l. salua. lin. 8 finigniano l. finigniano. In pag. ead. fac. 2. lin. 9 maliciofame l. maliciofame. lin. 31 possit l. caputium. vique in si rub. errore addita. In pag. 116 fac. 1. lin. 17 officio l. officio. lin. 28. dredi l. di den. lin. 37. pin leg. pin. lin. 38 et apponezza l. et apponezza. In pag. ead. fac. 2. lin. 14 de detrubio l. de detrubio. lin. 31 non possit l. non possit. In pag. 117 fac. 1. lin. 8 ne incantat l. ne far incantare. linea 10. vi do l. di do.

gendum domesticis. lin. 5 teneatur. legendum teneatur. lin. 7 vlni. legendum si fuerint vlni. pag. 125 lin. 1 voluerit. legendum noluerit. pag. ead. rub. 26. lin. 7 de ole rub. melonis. legendum melones. pagina 127 rub. 33. lin. 5 aliquo. legendum aliquod. pag. ead. rub. 34. lin. penult. & vli. Syndicarum. legendum mcar. pag. 128 rub. 36 lin. 3 dict. rub. labore. legendum laborator. pag. 129 lin. 1. vice. legendum vie. pag. ead. rub. 35. lin. 3 dict. rub. faciet legendum facere. pag. ead. rub. 39. lin. vltima. sine. legendum et l. sine. pag. 130 lin. 2 Stanti. legendum Statum. lin. 3 demerant legendum demerant. pag. ead. rub. 45. lin. 1. informare. legendum informari. pag. 131 rub. 46 lin. 4 dict. rub. que. legendum quam. pag. ead. rub. 46 lin. 9 faciet legendum et fieri. pag. ead. rub. 46 lin. 20 volumus. legendum nichilum. pag. 132 rub. 50 lin. 1 detrictu. legendum distictu. pag. 133 rub. 51. lin. 3 fennent. legendum farnenta. lin. 7 teneatur. legendum teneatur. pag. 133 rub. 53. lin. 6 officia tur. legendum officia tur. pag. 133 rub. 54 lin. 6 fien dum sicut. indicaret. legendum iudicant.

#### Super Capitulis in et Episcopum & communi. Errore Imperialis correctiones.

pag. 123 lin. 2. in pntas. legendum pntas. pag. 124 lin. 32 damum. legendum demum. pag. 126 lin. 10 habetere. legendum habere. pag. ead. lin. 13 reformatio.

nem, legendum reformationem. pag. ead. lin. 19 cuius, legendum eius.

Ex capituli, inter canonicos & comune, correctio. pag. 137 lin. 13 ipsorum, legendum ipsorum. pag. 137 lin. 27 supra, legendum super. pag. 137 a secundo latere lin. 7 in libro, legendum in libro. pagina ead. a secundo latere, lin. 1 ipsa, legendum ipsi.

Ex reformationibus rerum emblematicarum. pag. 137 a secundo latere, lin. vlt. quocunque, legendum quocunque, & comit, legendum comitis, & lin. penult. pot. legendum pro. pag. 138 lin. 17 Syndicari, legendum Syndicario, linea 10 saluatore, legendum solutione. pag. 138 in secundo latere, elapsi, legendum capituli.

Ex aliis additionibus, seu reformationibus, pag. 139 in secundo latere, lin. 9 merito legendum nã dato. Corretione de errari in impressione de capitoli de la gabella del vino.

pag. 141 lin. 31 de, leggesi che. pag. 142 nel secundo lato, linea 1 e, leggesi le, lin. 1 ue, leggesi ne. pag. 143 nel secundo lato, lin. 13 tunc, leggesi tunc. pag. 143 nel secundo lato, lin. 29 dopo anco, mo, agiongali la pena, lin. 31 quello, leggesi quella, lin. 34 parit, leggesi parit. pag. 144 lin. 6 concurre, leggesi contra dicesse, lin. 18 tione, leggesi fiano, lin. 31 dopo la parola Priori, agiongali circa, lin. 40 a, leggesi o. pag. 145 lin. 3 elario ne, leggesi elatione, lin. 6 magistri, leggesi maggiori. lin. 18 agimmo, leggesi agimmo, lin. 25 o, leggesi a, lin. vltima, dopoi la parola decta, agiongali gratia. pag. 146 in secundo lato, lin. 4 consalonerum, leggesi consalonerum, lin. 6 Zaughenis, leggesi Zaughenis, lin. 15 platea, leggesi platee. lin. 19 blicata, leggesi publicata. pag. 146 lin. 1 examinatus, leggesi examinatus, lin. 16 uonime, leggesi nemine, eorim, leggesi eorim, lin. 16 infrascriptis, leggesi infrascriptas, lin. 3 consalonerum, leggesi consalonerum, lin. 34 solus, leggesi sonos. pag. 146 nel secundo lato lin. 37 statutorum, leggesi Statutor, pag. 147 lin. 1 magistro, leggesi mandato. pag. 147 lin. 8 capia-ne, leggesi capra-ne, lin. 1 o manm, leggesi marini linea 14 magistrato, leggesi mandato. pag. 147 in secundo lato, lin. 1 consalonerum, leggesi consalonerum, lin. 3 naumum, leggesi natumum, lin. 13 o, 2, leggesi o al.

Ex ordinamentis passagei &c. pag. 148 ne la rubrica, dopo la parola ordinamenta, agiongali, & c. lin. 1 accurrentium, leggesi occurrentium, lin. 9 consilio, leggesi consilio, lin. 10 pedigia, leggesi pedagia. pag. 148 nel secundo lato, lin. 1 exportarent, leg-

gali exportari, & agiongali faceret, vel extraheret prout lin. 1 possit, leggesi possit, lin. 26 facientibus, leggesi facientes, lin. 34 incurrat, leggesi incurrat, lin. 39 possit, leggesi possit, lin. vltima, oripi, leggesi oriri. pag. 149 lin. 1 pauu, leggesi panno, lin. 19 poila paro la mulo, agiongali o. pag. 149 nel secundo lato, lin. 8 cinci, leggesi cenci. pag. 150 lin. 10 cinghie, leggesi cinghie, lin. 15 ogni Sauti, leggesi omniafanti, lin. 10 officiali, leggesi officialis.

Nel li capitoli del Monte de la Pietà. pag. 151 nel secundo lato, lin. 17 poila dictione sua, agiongali rata. pag. 151 linea 17 haucusse, detraggasi li, lin. 1 induci leggesi, indulte, linea 17 lcuina, leggesi alcuna. pag. 151 nel secundo lato lin. 30 quatro, leggesi quatro lin. 31 d, leggesi da, ne la medema linea, da, leggesi de, pag. 151 lin. 17 anni, leggesi anni, linea penult. venga, leggesi venga, ne la medema linea, dopoi la dictione partito, agiongali per. pag. 154 lin. 40 dabbasi, leggesi debbasi. pag. 154 nel secundo lato lin. 1 spedierum leggesi expediendo, lin. 18 te, leggesi late, lin. 19 alcuna, leggesi alcuna. pag. 155 lin. 2 domicus leggesi dominatious. pag. 155 nel secundo lato lin. 18 obseruare, leggesi obseruare. pag. 156 linea 6 pottaria, leggesi potaria, lin. 20 consilique, leggesi consilique. pag. 156 lin. 1 leggesi al, lin. 7 atri, leggesi altri. pag. 156 nel secundo lato, lin. 31 propolui, leggesi preposito. pag. 157 lin. 17 remenare, leggesi remanere. pag. 157 lin. 1 capitoli, leggesi capitoli. pag. 157 nel secundo lato lin. 35 fora, leggesi fore, lin. 36 Alma, leggesi alme. pag. 158 lin. 1 nostra, leggesi nostre, lin. 1 in omni, leggesi in omni, linea 6 deutoris, leggesi debitoris, lin. 9 qui leggesi q, lin. 14 maria, leggesi marie, lin. 15 cialderi, leggesi cialderi, lin. 15 consoliubus, leggesi consiliubus. pag. 158 lin. 1 comandemo leggesi comandamo. pag. 158 nel secundo lato, linea 1 retroare, leggesi tenere, lin. 14 Senogallia, leggesi Senogallie, lin. 7 que, leggesi q.

Nel li capitoli della Calzolaria &c. pag. 160 lin. 1 de leggesi do. pag. 160 nel secundo lato lin. 1 quistione, leggesi questione, lin. 1 anepen, promissione, leggesi prouisione. pag. 161 in numero chamarsi, 19 leggesi 161. nel secundo lato, linea vltima, poi, la dictione propria, agiongali, possa tenere. pag. 161 in registrita 15 leggesi 161, lin. 2 tenui, leggesi tenuto, veria, leggesi verita. pag. 164 nel vltimo lato, lin. 7 maestro, si dene leggere maestro.

**I**LLVSTRISSIMVS & Excellentissimus Guido Vbaldus secundus Feltrius de Ruere Urbini Dux IIII. pro Sancta Romana Ecclesia perpetuus generalis vicarius, rector & gubernator Almaq; urbis praefectus &c. Motu proprio & ex certa scientia ac mera voluntate suprascripta omnia statuta, constitutiones, decreta, capitula, ordinamenta & omnia contenta & descripta in presenti volumine Statutorum suae Ciuitatis Urbini & illius Comitatus & districtus approbavit & confirmavit volens & mandans ea omnia in perpetuum obseruari quibuscunque in contrarium facientibus non obstantibus eaq; omnia Imprimi mandauit Anno Domini nostri Iesu Christi ab eius saluifera natiuitate 1556. Indictione 14 tempore Pontificatus sanctissimi domini nostri Domini Pauli diuina prouidentia Pape IIII. Die vero 19 mensis Ianuarii.

Explicita ad laudem omnipotentis Dei & Beatissimae Virginis Mariae, ac Diui Crescenini protectoris praedicti Ciuitatis Urbini & ad honorem praefati Illustrissimi & excellentissimi Ducis & magnificae Ciuitatis Urbini.









